

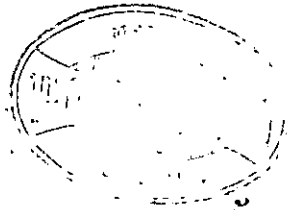
การศึกษาและรวบรวมวรรณกรรมพื้นบ้านภาค
ตะวันออก (ระยอง)

398.2049
5911
n522
ฉ. 2

BURAPHA UNIVERSITY LIBRARY

3 2498 00152653 0

การศึกษาและรวบรวมวรรณกรรมพื้นบ้านภาคตะวันออก

(ระยะต้น)

A STUDY OF THE FOLK LITERATURE OF EASTERN THAILAND

(INITIAL PHASE)

โดย

นางทัศนีย์ ทานตาทิพย์

นางดารณี ภูมิวรรณ

นางไพพรรณ อินทนิล

นางวรรณิ ศิริสุนทร

นางสาวจันทร์เพ็ญ ชันตระกูล

นายประดิษฐ์ อินทนิล

นางสาวพนิดา สงวนบุญ

โครงการวิจัยภาษาและวัฒนธรรมพื้นบ้านภาคตะวันออก

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน

พ.ศ. ๒๕๒๒

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

กรุงเทพมหานคร

คำสั่งกระทรวงมหาดไทย เรื่อง แต่งตั้งข้าราชการ

ตำแหน่ง

นาย

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย	
คำสั่งกระทรวงมหาดไทย	
- 7 - 11 - 1980	
43967	
ตำแหน่ง	398.2049
เลขประจำตัว	5911
เลขประจำตัว	ก522
เลขประจำตัว	9.2

นาย

นาย

นาย

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

คำสั่งกระทรวงมหาดไทย เรื่อง แต่งตั้งข้าราชการ

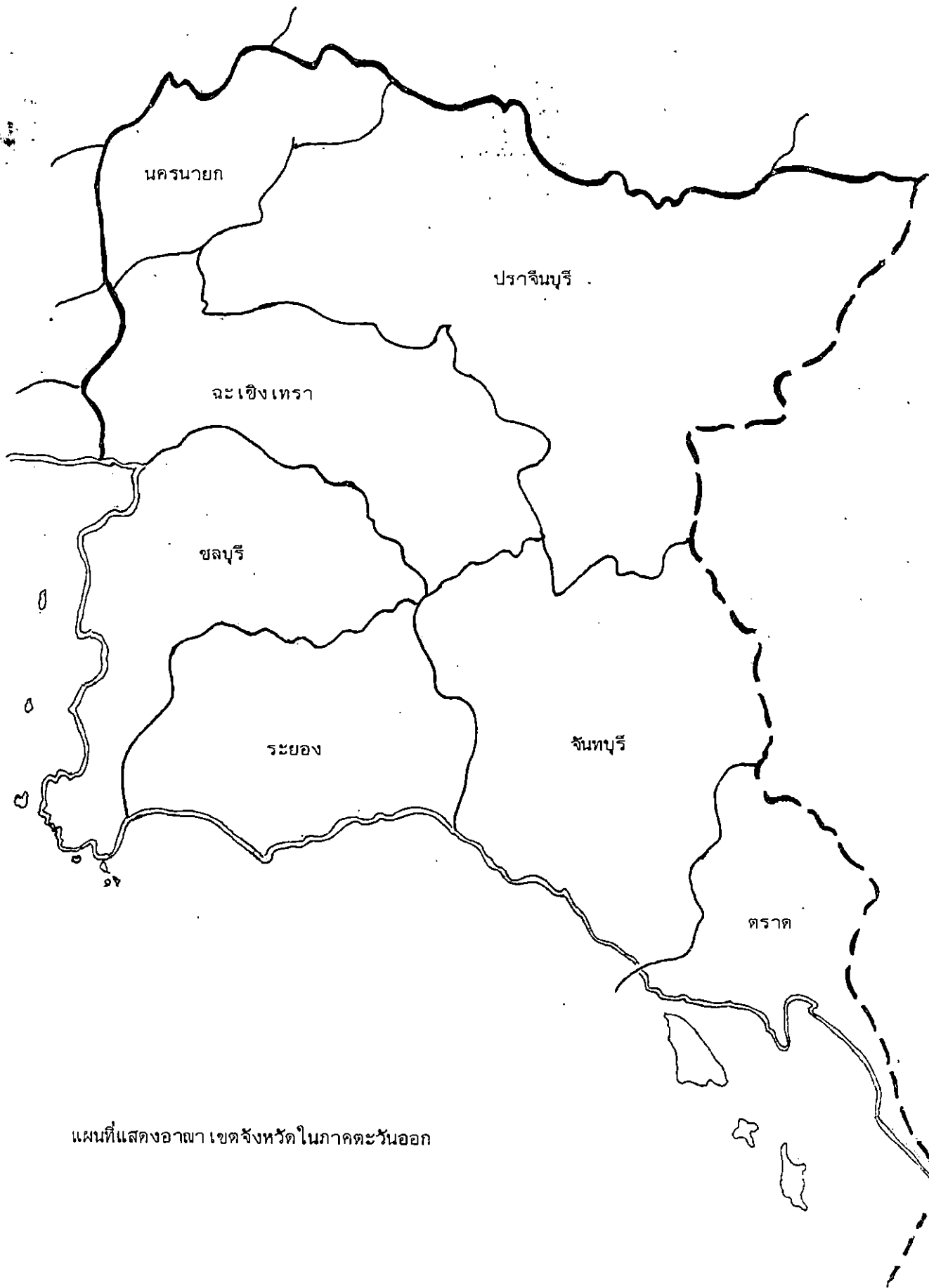
ตำแหน่ง

คำนำ

โครงการรวบรวมและศึกษาวรรณกรรมพื้นบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ระยะต้น) นี้ เกิดขึ้นจากกลุ่มผู้สนใจงานด้านวัฒนธรรมพื้นบ้าน ซึ่งตระหนักร่วมกันว่าวรรณกรรมพื้นบ้าน อันเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมพื้นบ้าน นับวันแต่จะเปลี่ยนแปลง และสูญไป เพราะวิธีการถ่ายทอดที่อาศัยวาจาเป็นสำคัญ โครงการนี้จึงมีจุดมุ่งสำคัญอยู่ที่การรวบรวมวรรณกรรมพื้นบ้านทุกประเภทไว้ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ พร้อมกันนั้นก็วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาโดย เน้นแง่ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลประเภทนั้น ๆ กับวิถีชีวิตของกลุ่มชนเป็นสำคัญ

หวังว่ารายงานฉบับนี้คงช่วยให้ผู้สนใจศึกษาค้นคว้า งานวัฒนธรรมพื้นบ้านได้ทราบและเข้าใจวรรณกรรมพื้นบ้านของชาวพลูบุรีและละแวกเชิงเทราพอสมควร

คณะผู้จัดทำ

แผนที่แสดงอาณาเขตจังหวัดในภาคตะวันออก

(ก)

๑. ชื่อเรื่อง โครงการวิจัยภาษาและวัฒนธรรมพื้นบ้านภาคตะวันออก

LANGUAGES AND CULTURE OF EASTERN THAILAND RESEARCH PROJECT

๒. ผู้ดำเนินการวิจัย

๒.๑ ที่ปรึกษาโครงการ

๑. นายกระแสร์	มาลยาภรณ์ กศ.บ., M.S. in Ed.
๒. นางสาวกิ่งแก้ว	ฮัตถากร Ph.D
๓. นายไกรศรี	นิมมานเหมินท์ ผู้สันักทางวัฒนธรรมพื้นบ้านภาคเหนือ
๔. นางจิตรเกษม	สิบุญเรือง Dr ès Lettres, สมาชิกราชบัณฑิตยสถานแห่งชาติ ฝ่ายวัฒนธรรม
๕. นายเฉลิมวงศ์	วังนสุนทร Ph.D.
๖. นายชิน	อยู่ดี คุษผู้บังคับคดีกรมศักดิ์ทางโบราณคดี
๗. นางธีระพันธ์	ล.ทองคำ Ph.D. (Phonetics)
๘. นายประจักษ์	สายแสง Ed.D.
๙. นายพนัส	กันนาสินทร์ Ed.D.
๑๐. นายสมาน	วันชูเพลา วท.บ., Ed.D.
๑๑. นายสุธีวงศ์	พงศ์ไพฑูลย์ กศ.บ. ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมภาษาและวัฒนธรรมภาคใต้ สงขลา
๑๒. นางสาวสุภัทร	เรืองศรีโรจน์ กศ.บ. M.A.
๑๓. นางสาวสุรินทร์	สุทธิธาดิพย์ ค.ม., Ed.D.(จิตวิทยาการศึกษาและแนะแนว)
๑๔. นายเสนอ	นิลเดช. ผู้เชี่ยวชาญทางสถาปัตยกรรมไทย
๑๕. นายนิจ	ศิษฎิระนันท์ ผู้อำนวยการสำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย

๒.๒ หัวหน้าโครงการ นายภมร สรรพานิษ อ.บ., ก.บ., ค.ม. (บริหาร)

รองหัวหน้าโครงการ นางสาวจุติดี เขียวสมบูรณ์ กศ.บ., M.A.

(ข)

๓. สถานที่ดำเนินการวิจัย

๓.๑ หน่วยงาน รับผิดชอบในการวิจัย - มศว บางแสน

๓.๒ สถานที่ดำเนินการวิจัย - จังหวัดต่าง ๆ ในภาคตะวันออก

๔. หลักการและเหตุผล

วัฒนธรรม เป็นวิถีชีวิตของมนุษย์ซึ่ง เกิดจากการที่คนหมู่มากมาตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน
อยู่ร่วมกันเป็นสังคมขึ้น วัฒนธรรมจะเป็นแนวทางปฏิบัติร่วมกันของคนในสังคม ดังนั้นการที่จะ
เข้าใจกัน จึงควรศึกษาวัฒนธรรมของกลุ่มชนเป็นอัน ดับแรก

ภาคตะวันออกของประเทศไทย อันประกอบด้วยพื้นที่ในเขต ๗ จังหวัด ได้แก่
ชลบุรี ฉะเชิงเทรา นครนายก ปราจีนบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด เป็นชุมชนใหญ่ ซึ่งอุดม
ไปด้วยแหล่งวัฒนธรรมเก่าแก่ เช่น เมืองพระรถ อำเภอนันทนิคม จังหวัดชลบุรี เป็นต้น ผู้คนใน
ภาคตะวันออกที่เป็นคนไทย และรวมทั้งอพยพมาจากแหล่งอื่น ๆ ก็มีภาษาและวัฒนธรรมเฉพาะ
กลุ่มของตน เมื่อมาอยู่ร่วมกันวิถีชีวิตของกลุ่มคนเหล่านี้ บางอย่างก็ยังคงอยู่ บางอย่างก็เปลี่ยน
แปลง และบางอย่างก็สูญไป

นอกจากนี้ในภาคตะวันออก ยังมีเรื่องเล่าประเพณีทานและตำนานท้องถิ่นอีกเป็น
จำนวนมาก เช่น ศรีทโล เขาสามมุก เกาะสีชัง เกาะแก้วพิสดาร ตำนานเหล่านี้ล้วนแสดงความ
รู้ ความคิด ความเชื่อของคนในกลุ่มนั้นออกมา

อาชีพของคนในภาคตะวันออก เช่น ทำนา จักสาน ทอเสื่อ ทอผ้า ทำครก ประมง
ก็ล้วนเกี่ยวข้องกับสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และทรัพยากรในท้องถิ่นทั้งสิ้น

ทั้ง ๆ ที่ภาคตะวันออกมีภาษา ศิลปะ และวัฒนธรรมของตนเอง แต่ก็ยังไม่มีกร
รวบรวมและศึกษาอย่างจริงจัง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสนเป็นมหาวิทยาลัยแห่ง
เดียวในภาคตะวันออก มีบุคลากรผู้ทรงคุณวุฒิและมีประสบการณ์ด้านการศึกษา ศิลปะ และวัฒนธรรม
จึงควรเป็นสถาบันที่มีบทบาทในการสำรวจสภาพสังคมและวัฒนธรรม เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ
มาศึกษาวิจัยตามหลักวิชาการ ตลอดจนเผยแพร่ และเสนอแนะให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

(ค)

สิ่งที่ตั้งงามให้แก่ชุมชนโดยยึดลักษณะเฉพาะของวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นหลัก ทั้งนี้เพื่ออนุรักษ์ และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมในภาคนี้ อันจะทำให้วัฒนธรรมที่งดงามของชาติยืนยงคงอยู่ และเป็น ประโยชน์ต่อการศึกษาของประชาชนโดยทั่วไปอีกโสดหนึ่งด้วย

๕. วัตถุประสงค์ทั่วไป

- ๕.๑ เพื่อสำรวจ รวบรวมและศึกษาภาษา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นบ้านในภาคตะวันออกเฉียง
- ๕.๒ เพื่อเป็นศูนย์อนุรักษ์ และเป็นแหล่งให้ความรู้เกี่ยวกับศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นบ้าน ภาคตะวันออกเฉียง
- ๕.๓ เมื่อส่งเสริมเผยแพร่ให้เกิดการประยุกต์และสร้างสรรค์ศิลปะ วัฒนธรรมพื้นบ้าน ให้เหมาะสมกับสภาพสังคม ให้เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตอย่างไทย เช่น การประกอบอาชีพ การบันเทิง และอื่น ๆ รวมทั้งให้บริการทางวิชาการเกี่ยวกับ ภาษา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นบ้านภาคตะวันออกเฉียงแก่ชุมชนด้วย

๖. แผนดำเนินงาน

- ๖.๑ ปีงบประมาณ ๒๕๒๑ เป็นขั้นของการสำรวจ เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลด้านภาษา และวัฒนธรรมบางแหล่ง
 - ๖.๒ ปีงบประมาณ ๒๕๒๒ เป็นขั้นออกสำรวจข้อมูลทางด้านภาษา ศิลปะและวัฒนธรรม เพิ่มเติมจากปีงบประมาณ ๒๕๒๑ รวมทั้งศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลบางอย่าง
 - ๖.๓ ปีงบประมาณ ๒๕๒๓ ออกสำรวจและเก็บข้อมูลต่อ รวมทั้งศึกษาวิเคราะห์และ เผยแพร่ผลการวิจัยบางส่วน
 - ๖.๔ ปีงบประมาณ ๒๕๒๔ ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลทุกด้านให้สมบูรณ์ รายงานและเผยแพร่ผลการวิจัย
- ในแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นที่ ๑ ปีงบประมาณ ๒๕๒๑

โครงการวิจัยภาษาและวัฒนธรรมพื้นบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ดำเนินการสำรวจแหล่งภาษา ไปแล้ว ด้วยวิธีส่งแบบสอบถามไปตามจังหวัด อำเภอ และตำบลต่าง ๆ โดยขอความร่วมมือจาก

(ง)

ฝ่ายปกครองผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน

ขั้นที่ ๒ ปีงบประมาณ ๒๕๖๒

ในปีงบประมาณ ๒๕๖๒ โครงการต่าง ๆที่จะกระทำดังนี้

๑. เก็บข้อมูลทางภาษาตามผลการสำรวจในปีงบประมาณ ๒๕๖๑ บางแหล่ง
๒. สำรวจและศึกษาลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมพื้นบ้านภาคตะวันออก
๓. รวบรวมข้อมูลทางวัฒนธรรมบางโครงการย่อย
๔. สำรวจและศึกษาแหล่งข้อมูลทางศิลปะและโบราณคดีบางแหล่ง

โดยมีวัตถุประสงค์ แผนดำเนินงาน และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับดังต่อไปนี้

โครงการย่อยที่ ๑ โครงการวิจัยภาษาในภาคตะวันออก

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อรวบรวมข้อมูลทางภาษาซึ่งใช้พูดกันในภาคตะวันออก
๒. เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบระบบเสียงและวงศัพท์ภาษาถิ่นบางถิ่นในภาคนี้
๓. เพื่อเปรียบเทียบลักษณะเสียงและวงศัพท์ภาษาถิ่นบางถิ่นในภาคนี้กับภาษาถิ่นบาง ถิ่นในภาคอื่น

แผนดำเนินงาน

๑. สำรวจแหล่งข้อมูลเพิ่มเติมต่อจากปีงบประมาณ ๒๕๖๑
๒. เก็บและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากบางแหล่ง
๓. เปรียบเทียบผลการวิเคราะห์กับภาษาถิ่นภาคอื่น ๆ ที่มีลักษณะบางอย่างร่วมกัน

โครงการย่อยที่ ๒ โครงการศึกษาวิจัยวัฒนธรรมพื้นบ้านภาคตะวันออก

โครงการนี้แบ่งขั้นตอนการศึกษาวิจัยเฉพาะปี ๒๕๖๒ ออกเป็น ๓ โครงการย่อยดังนี้

- ๒.๑ โครงการสำรวจลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมพื้นบ้านภาคตะวันออก
- ๒.๒ โครงการรวบรวมและศึกษาเทคโนโลยีเกี่ยวกับการอาชีพภาคตะวันออก

(จ)

๒.๓ โครงการรวบรวมและศึกษาวรรณกรรมพื้นบ้านภาคตะวันออกเฉียง
วัตถุประสงค์ และแผนดำเนินงาน

- ๒.๑ เพื่อสำรวจลักษณะทางสังคมโดยเฉพาะทางด้านวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียง
เพื่อเป็นพื้นฐานในการรวบรวมและศึกษาวรรณกรรมแขนงต่าง ๆ ของ
ภาคตะวันออกเฉียง
- ๒.๒ เพื่อรวบรวม ศึกษา และอนุรักษ์เครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ
ของภาคตะวันออกเฉียง (เน้นหนักอาชีพทำนา)
- ๒.๓ เพื่อรวบรวมวรรณกรรมพื้นบ้านภาคตะวันออกเฉียง (เน้น เฉพาะเขตจังหวัดชลบุรี
และฉะเชิงเทรา)

โครงการย่อยที่ ๓ โครงการศึกษาศิลปะและโบราณคดีภาคตะวันออกเฉียง

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อสำรวจและรวบรวมศิลปะและโบราณคดีภาคตะวันออกเฉียง
๒. เพื่อศึกษาและวิจัยตลอดทั้งอนุรักษ์ศิลปกรรมและโบราณวัตถุ

แผนดำเนินงาน

๑. ออกสำรวจข้อมูลเบื้องต้นในจังหวัดต่าง ๆ ของภาคตะวันออกเฉียง
๒. เก็บและรวบรวมศิลปะและโบราณคดีจากที่ต่าง ๆ พร้อมทั้งจัดหมวดหมู่
ตามวิธีการและลักษณะของงาน
๓. ศึกษาและวิจัยข้อมูลที่เก็บรวบรวมมา

๓. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เมื่อโครงการย่อยแต่ละโครงการได้ปฏิบัติตามแผนดำเนินงาน ตามจุดมุ่งหมายที่
วางไว้ ก็คาดว่าจะได้รับประโยชน์ ดังนี้

- ๓.๑ ทราบลักษณะภาษาที่ใช้พูดกัน ในภาคตะวันออกเฉียงบางส่วน และนำผลมา
ใช้ในการเรียนการสอนภาษาต่อไป

(ฉ)

- ๗.๒ ทราบลักษณะศิลปะและโบราณคดีในแหล่งต่าง ๆ ของภาคตะวันออกเฉียง
ตลอดจนลักษณะและวิธีการในการสร้างสรรค์ และลักษณะอันเป็น
เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของภาคนี้ อันจะนำไปสู่การรวบรวมและอนุรักษ์
วัฒนธรรมของภาคนี้สืบไป
- ๗.๓ ทราบลักษณะทางสังคมและแหล่งวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียง เพื่อเป็นแนว
ทางเก็บรวบรวมวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงให้สมบูรณ์
- ๗.๔ ทำให้ทราบลักษณะเครื่องมือประกอบอาชีพทำนา ที่เป็นลักษณะเฉพาะ
ของภาคตะวันออกเฉียง และรวบรวมไว้เพื่อการศึกษาค้นคว้าต่อไป
- ๗.๕ ทราบลักษณะเฉพาะของวรรณกรรมพื้นบ้านภาคตะวันออกเฉียง อันจะนำ
ไปสู่การศึกษา วิเคราะห์ และรวบรวมไว้เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าของ
ประชาชนโดยทั่วไป

สารบัญ

บทที่	หน้า
๑ บทนำ	๑
ภูมิหลัง	๑
จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	๓
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	๔
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	๔
ข้อตกลงเบื้องต้น	๖
คำจำกัดความศัพท์เฉพาะ	๖
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	๗
การจัดกระทำกับข้อมูล	๗
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า	๙
๒ รายละเอียดเกี่ยวกับแหล่งข้อมูลและวิทยาการ	๑๖
รายละเอียดเกี่ยวกับแหล่งข้อมูล	๑๖
จังหวัดชลบุรี	๑๖
จังหวัดฉะเชิงเทรา	๒๕
รายชื่อวิทยาการ	๓๔
วิทยาการจังหวัดชลบุรี	๓๔
วิทยาการจังหวัดฉะเชิงเทรา	๔๔
๓ ผลการรวบรวมวรรณกรรม	๔๘
๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๕๔
นิทานชาวบ้าน	๕๕
การจำแนกประเภท	๕๕

	หน้า
ผลการวิเคราะห์	๕๗
เพลงชาวบ้าน	๖๓
การจำแนกประเภท	๖๓
ผลการวิเคราะห์	๖๕
คำกล่าว	๗๓
การจำแนกประเภท	๗๓
ผลการวิเคราะห์	๗๕
ความเชื่อ	๘๔
สาเหตุที่เกิด	๘๔
การจำแนกประเภทและการวิเคราะห์	๘๒
ปรีศนาคำทาย	
การจำแนกประเภท	๑๐๐
การวิเคราะห์	๑๐๒
๕ สรุปล และเสนอแนะ	๑๐๖
สรุป	๑๐๖
เสนอแนะ	๑๐๘
บรรณานุกรม	๑๐๙
ภาคผนวก	
นิทานชาวบ้าน	(๑)
เพลงชาวบ้าน	(๒๓๘)
คำกล่าว	(๓๑๖)
ปรีศนาคำทาย	(๓๘๗)
ความเชื่อ	(๔๐๔)
รูปภาพพืชมงคลบางท่าน	(๔๖๐)

บัญชีตาราง

	หน้า
ตาราง ๑ แสดงประเภทและจำนวนวรรณกรรม	๔๔
ตาราง ๒ แสดงประเภทและจำนวนวรรณกรรมมุขปาฐะ	๔๔
ตาราง ๓ แสดงประเภทและจำนวนของนิทานชาวบ้าน	๕๐
ตาราง ๔ แสดงประเภทและจำนวน เพลงชาวบ้าน	๕๐
ตาราง ๕ แสดงประเภทและจำนวนคำกล่าว	๕๑
ตาราง ๖ แสดงประเภทและจำนวนปริศนาคำทาย	๕๒
ตาราง ๗ แสดงประเภทและจำนวนความเชื่อ	๕๒

โครงการย่อยที่ ๒.๓

๑. ชื่อเรื่อง การศึกษาและรวบรวมวรรณกรรมพื้นบ้านภาคตะวันออกเฉียง

A STUDY OF THE FOLK LITERATURE OF EASTERN THAILAND

๒. ผู้ร่วมงาน

๒.๑	นางทัศนีย์	ทามตวณิช	กศ.บ. (เกียรตินิยมอันดับ ๑), กศ.ม. (ภาษา และวรรณคดีไทย) หัวหน้าโครงการ
๒.๒	นางคารณิ	ภูววรรณ	กศ.บ., กศ.ม. (ภาษาตะวันตก)
๒.๓	นางไพพรรณ	อินทนิล	กศ.บ., กศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์)
๒.๔	นางวรรณิ	ศิริสุนทร	อ.ม., ประกาศนียบัตรชั้นสูงสาขา บรรณารักษศาสตร์
๒.๕	นางสาวจันทร์เพ็ญ	อินตระกูล	อ.บ., ค.ม.
๒.๖	นางสาวพนิดา	สงวนบุญ	อ.บ., M.A.T.
๒.๗	นายประดิษฐ์	อินทนิล	กศ.ม. (อุดมศึกษา)

๓. วัตถุประสงค์

เพื่อรวบรวมวรรณกรรมพื้นบ้านประเภท นิทาน เพลงกล่อมเด็ก บทเพลง สุภาษิต และ
ปริศนาคำทายในจังหวัดชลบุรี

๔. แผนดำเนินการ

ปีงบประมาณ ๒๕๒๒

ออกเก็บข้อมูลเป็นเวลา ประมาณ ๓๐ วัน โดยการนัดหมายกับผู้ให้ข้อมูลล่วงหน้า เป็นช่วง ๆ

๕. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

จะสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลทางวรรณกรรมพื้นบ้าน เพื่อนำมาวิเคราะห์ตามหลักวิชาต่อไป

โครงการ รวบรวมและศึกษาวรรณกรรมพื้นบ้านภาคตะวันออกเฉียง

บทที่ ๑

บทนำ

ภูมิหลัง

ในบรรดาสิ่งต่าง ๆ ที่จัดว่าเป็น "วัฒนธรรม" ซึ่ง "มีความสำคัญต่อการดำรงอยู่ของชาติอย่างยิ่ง ถ้าหากจะเลยทอดทิ้งเสียแล้วก็มีผลถึงกับทำให้ชาติล่มจมสูญหายไป" (ขำนาญ รอดเหตุภัย, ๒๕๑๗ : ๓) นั้น วรรณกรรมก็สิ่งหนึ่งที่ช่วยส่งวัฒนธรรมของกลุ่มชนสมบูรณ์ขึ้น วรรณกรรมได้มีบทบาทในการสะท้อนสภาพของชีวิตและ สังคมตลอดมา ทั้งแก้ว อัดถากร (ทั้งแก้ว อัดถากร, ๒๕๑๔ : ๒๔๔) กล่าวไว้ว่า วรรณกรรมพื้นเมืองหรือวรรณคดีแบบฉบับก็ตาม จะต้องมีส่วนสะท้อนวัฒนธรรมของหมู่ เพราะว่ามีผู้เขียน ผู้ถ่ายทอดหรือผู้ให้สัมภาษณ์ก็เป็นบุคคลหนึ่งที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของหมู่คณะหรือ ของกลุ่มได้รับการหล่อหลอมจากวัฒนธรรม เหล่านั้น"

การที่วรรณกรรมมีบทบาทเช่นนี้ จึงเป็นผลให้คนรุ่นหลังได้ทราบทัศนะของคนรุ่นก่อน และผู้ที่ศึกษาวรรณกรรมก็จะได้ทราบ "ปัญหาและพฤติกรรมต่าง ๆ ของคนในท้องถิ่นนั้น อันจะเป็นประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจ การเมือง ศาสนา และสังคม" (สุเทพ สุนทรเกษม, ๒๕๑๑ : หน้าค.) อีกด้วย

ภาคตะวันออกเฉียงของไทยอันประกอบไปด้วยจังหวัด ๗ จังหวัด คือจังหวัดชลบุรี จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดนครนายก จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดระยอง จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด เป็นภูมิภาคที่คนทั่วไปมักจะสนใจในแง่เศรษฐกิจ และการอุตสาหกรรม เป็นสำคัญ จึงยังไม่มีผู้สนใจศึกษาภาคตะวันออกเฉียงในแง่ "วิถีชีวิตตามประเพณีของกลุ่มชน" (ทั้งแก้ว อัดถากร, ๒๕๑๔ : ๗ - ๑๔) หรือที่เรียกว่า ในแง่คติชนวิทยา ทั้ง ๆ ที่ การศึกษาในแง่คติชนวิทยา ของชนกลุ่มหนึ่งจะช่วยให้เราได้เข้าใจถึงพฤติกรรมที่ชนกลุ่มนั้นแสดงออกได้เป็นอย่างดี (ปรีชา อุยกระ-กุล, ๒๕๒๑ : ๒) สมดังที่พุทธบาท มัลลิกะมาส กล่าวถึงคุณค่าของคติชาวบ้าน อันเป็นข้อมูลใน

สาขาคหิตวิทยา ไว้ตอนหนึ่งว่า "คหิตชาวบ้านเป็นเสมือนเครื่องช่วยให้นักมนุษยรู้จัก เข้าใจสภาพ
ของชีวิตมนุษย์โดยทั่วไปดียิ่งขึ้น เพราะเป็นที่ประมวลแห่งความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ ความกลัว
ความนิยม ความบันเทิงในระเบียบแบบแผน และอื่น ๆ " (กุหลาบ มลลิกะมาศ, ๒๕๐๗ : ๒๒
- ๒๖)

อีกประการหนึ่งภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีวรรณกรรมพื้นบ้านที่เป็นที่รู้จักกันทั่วไปหลายเรื่อง เช่น
เรื่องพระรถเมรี ซึ่งชาวอำเภอนนทบุรี จังหวัดชลบุรี ถือว่าเป็นนิทานประจำท้องถิ่น และเชื่อ
ว่าเป็นเรื่องจริง และเรื่องเศรษฐีศรีโพธิ์ ซึ่งชาวอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรีเชื่อว่าเป็นนิทาน
ประจำถิ่นที่เกิดขึ้นจริงอีกเรื่องหนึ่ง

นอกจากนี้ยังมีประเพณีและการละเล่นที่มีปรากฏอยู่เฉพาะในภูมิภาคนี้อีกหลายอย่าง เช่น
ประเพณีตีฆ้องงานศพ การเล่นเพลงระบำ การเล่นเพลงโตรัด และการเล่นเพลงวงเป็นคัน

ข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้ส่วนมากจะถ่ายทอดกันโดยทางวาจา และใช้การจดจำเป็นสำคัญ
เมื่อกาลเวลาล่วงเลยไปประกอบกับแนวโน้มของความเปลี่ยนแปลงของสังคม จากสังคมเกษตร
กรรม เป็นสังคมอุตสาหกรรม และจากสังคมชนบทเป็นสังคมเมืองมากขึ้น ข้อมูลเหล่านี้จึงเปลี่ยน-
แปลงและอาจสูญไปได้เพราะช่วงของการสืบทอดขาดตอนลง ถึงแม้จะมีข้อมูลบางส่วนได้รับการ
บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร แต่ก็มักบันทึกลงในสมุดข่อยและใบลาน ซึ่งหากไม่รักษาไว้ให้ดีก็จะ
สูญหาย ได้โดยง่าย ประกอบกับผู้ที่เข้าใจภาษาที่บันทึกไว้ เช่น ภาษาขอมไท่ ขอมลาว และ
อักษรมอญก็มีน้อยลง จึงเป็นเหตุวรรณกรรมลายลักษณ์สูญหาย หรืออยู่ในสภาพชำรุดเป็นอันมาก

เมื่อพิจารณาตามที่ได้กล่าวมาแล้วจึงเห็นว่าน่าจะได้มีการรวบรวมและศึกษาวรรณกรรม
พื้นบ้านของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อจะได้เกิดความเข้าใจชีวิต และทัศนะของชาวภาคตะวันออกเฉียง
ประกอบกับมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน ก็เป็นมหาวิทยาลัยแห่งเดียวในภูมิภาคนี้ที่จะ
ได้มีส่วนในการทะนุบำรุงรักษา และเผยแพร่วัฒนธรรมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามที่ควรปฏิบัติของ
มหาวิทยาลัย

แต่เนื่องจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอาณาเขตถึง ๗ จังหวัดดังกล่าวข้างต้นแล้ว การที่จะ
ศึกษาวรรณกรรมพื้นบ้านให้เสร็จสิ้นภายในเวลาเพียง ๑ ปีนั้นคงทำไม่ได้ จึงได้กำหนดขอบเขต

การศึกษาในขั้นแรกนี้เพียง ๒ จังหวัด คือ จังหวัดชลบุรี และจังหวัดฉะเชิงเทรา ด้วยเหตุผลดังนี้คือ

๑. จังหวัดชลบุรี และจังหวัดฉะเชิงเทรา มีสถานที่ที่มีลักษณะเป็นกลุ่มชนแบบเก่า (Old Folk อยู่มาก) เช่นที่อำเภอนนทบุรี อำเภอบางละมุง อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี และที่อำเภอนนทบุรี อำเภอบางน้ำเปรี้ยว และกิ่งอำเภอรามราช จังหวัดฉะเชิงเทรา กลุ่มชนแบบเก่านี้เป็นกลุ่มชนที่ยังรักษาขนบธรรมเนียม ประเพณี และวรรณกรรมเดิมไว้มากมีอิทธิพลของกลุ่มชนอื่นเข้าไปถึงน้อย การศึกษาข้อมูลจากกลุ่มชนนี้จึงจะช่วยให้เข้าใจลักษณะดั้งเดิมของสังคมได้ดี

๒. บางส่วนของจังหวัดชลบุรี และจังหวัดฉะเชิงเทรา มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว คือเปลี่ยนจากการทำอาชีพเกษตรกรรม เป็นอุตสาหกรรม เช่นอุตสาหกรรมน้ำมัน น้ำตาล และมันสำปะหลัง เป็นเหตุให้วัฒนธรรมพื้นบ้านต้องเปลี่ยนแปลงหรือสูญไป จึงควรได้รวบรวมข้อมูลไว้โดยเร็ว

๓. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน ตั้งอยู่ในจังหวัดชลบุรี จึงสมควรที่จะได้ศึกษาวรรณกรรมของจังหวัดนี้ไว้เพื่อผลในการทำความเข้าใจกับชุมชน จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

๑. เพื่อรวบรวมวรรณกรรมพื้นบ้านประเภทมุขปาฐะ ในจังหวัดชลบุรี และจังหวัดฉะเชิงเทราไว้เป็นแบบบันทึกเสียง และถอดเป็นลายลักษณ์อักษร

๒. เพื่อรวบรวมวรรณกรรมพื้นบ้านประเภทลายลักษณ์อักษรในจังหวัดชลบุรี และจังหวัดฉะเชิงเทราไว้

๓. เพื่อจำแนกประเภทของวรรณกรรมพื้นบ้านที่รวบรวมไว้

๔. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมพื้นบ้านกับชีวิตความเป็นอยู่ของชาวชลบุรี และฉะเชิงเทรา

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

๑. การศึกษาค้นคว้านี้จะมีผลในการรักษาวรรณกรรมพื้นบ้านทั้งวรรณกรรมมุขปาฐะ และวรรณกรรมลายลักษณ์ของจังหวัดชลบุรี และฉะเชิงเทราไว้
๒. การศึกษาค้นคว้านี้จะมีผลในการช่วยสืบทอดวรรณกรรมพื้นบ้านต่อไปยังคนรุ่นหลัง ในขณะที่ช่วงของการสืบทอดกำลังน้อยลงทุกที
๓. การศึกษาค้นคว้านี้จะมีผลในการช่วยเผยแพร่วรรณกรรมพื้นบ้านทั้งวรรณกรรมมุขปาฐะ และวรรณกรรมลายลักษณ์ของจังหวัดชลบุรี และจังหวัดฉะเชิงเทราให้เป็นที่รู้จักกันทั่วไป
๔. การศึกษาค้นคว้านี้จะมีผลในการทำความเข้าใจกลุ่มชนในจังหวัดชลบุรี และฉะเชิงเทรา อันอาจจะนำไปใช้เพื่อปรับปรุงหรือแนะนำการดำเนินชีวิตบางแง่มุมแก่กลุ่มชนเจ้าของข้อมูลได้

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

๑. ในการศึกษาค้นคว้านี้จะรวบรวมข้อมูลที่เป็นเรื่องถ่ายทอดทางมุขปาฐะ ๔ ประเภทคือ
 - ๑.๑ นิทาน
 - ๑.๒ บทเพลง
 - ๑.๓ สำนวน สุภาษิต คำพังเพย คำกล่าว และบทแหล
 - ๑.๔ ปริศนา
 - ๑.๕ ความเชื่อ
๒. นอกจากวรรณกรรมมุขปาฐะแล้วจะรวบรวมวรรณกรรมลายลักษณ์ที่บันทึกไว้สมุดข่อย ใบลาน และสมุดจดบันทึกของวิทยากรด้วย
๓. ขอบเขตการรวบรวมข้อมูลอยู่ในเขต ๒ จังหวัด คือจังหวัดชลบุรี และ จังหวัดฉะเชิงเทรา

๔. วิทยากรผู้ให้ข้อมูล เป็นบุคคลที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัด ชลบุรี และฉะเชิงเทรา

๕. ข้อมูลอื่น ๆ ที่ใช้ประกอบการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ จากแหล่งต่อไปนี้

๕.๑ ศาลากลางจังหวัดชลบุรี

๕.๒ ที่ทำการอำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี

๕.๓ ที่ทำการอำเภอสัตหีบจังหวัดชลบุรี

๕.๔ ที่ทำการอำเภอบางละมุงจังหวัดชลบุรี

๕.๕ ที่ทำการอำเภอบ้านนาเมือง จังหวัดชลบุรี

๕.๖ ที่ทำการอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

๕.๗ ที่ทำการอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

๕.๘ ที่ทำการอำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี

๕.๙ ที่ทำการกิ่งอำเภอเกาะสีชัง

๕.๑๐ ที่ทำการกิ่งอำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี

๕.๑๑ ที่ทำการกิ่งอำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี

๕.๑๒ ศาลากลางจังหวัดฉะเชิงเทรา

๕.๑๓ ที่ทำการอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา

๕.๑๔ ที่ทำการอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา

๕.๑๕ ที่ทำการอำเภอบ้านโพธิ์

๕.๑๖ ที่ทำการอำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

๕.๑๗ ที่ทำการอำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา

๕.๑๘ ที่ทำการอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา

๕.๑๙ ที่ทำการอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

๕.๒๐ ที่ทำการกิ่งอำเภอรราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา

๕.๒๑ หอสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน

ข้อตกลงเบื้องต้น

๑. ข้อมูลส่วนหนึ่งที่ปรากฏในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้จากการบันทึกปากคำของ
วิทยากร (Informants) โดยตรง และถ่ายทอดออกมาเป็นตัวอักษรโดยละเอียดทุกคำพูด
มิได้มีการปรุงแต่งแต่อย่างใด ทั้งนี้เพื่อรักษาสำนวนโวหาร การใช้ภาษาสละในการพูด ตลอดจน
เจตนาของวิทยากรและบรรยายในเวลานั้นไว้ด้วย

๒. วรรณกรรมที่ได้อบรมไว้นี้ ได้มาจากบางท้องถิ่นในเขตจังหวัดชลบุรี และจังหวัด
ฉะเชิงเทรา จึงอาจมีวรรณกรรมบางส่วนที่ยังไม่ได้รวบรวมไว้

๓. วิทยากรที่ให้ข้อมูลทุกท่านถือว่าเป็นตัวแทนของชาวจังหวัดชลบุรี และชาวจังหวัด
ฉะเชิงเทรา

๔. ระยะเวลาที่ใช้รวบรวมข้อมูลอยู่ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือน สิงหาคม
๒๕๒๒ ข้อมูลที่มีอยู่ก่อนหน้านี้ หรือ ที่จะมีต่อไปในอนาคต อาจจะแตกต่างจากข้อมูลในการศึกษา
ค้นคว้าครั้งนี้

คำจำกัดความศัพท์เฉพาะ

๑. วรรณกรรมพื้นบ้าน หมายถึง การกล่าวด้วยคำออกมาในรูปนิทาน บทเพลง สำนวน
สุภาษิต คำพังเพยคำกล่าว บทแหล่ ปริศนา และความเชื่อ

๒. मुखपाठ หมายถึง การบอกเล่า หรือการถ่ายทอดด้วยวาจาจากเว้นข้อมูลด้านภาษา
(ปริชา ยุทธระกุล, ๒๕๒๑ : ๗)

๓. ลายลักษณ์ หมายถึง การบันทึก ข้อความหรือเรื่องราวด้วยภาษาหนังสือ

๔. นิทาน หมายถึง เรื่องเล่าของชาวบ้าน

๕. บทเพลง หมายถึง ทำนองการขับร้องที่มีเนื้อร้องคล้องจองกันมีลักษณะเป็นคำกลอน
ง่าย ๆ (สุมาลย์ เรื่อง เกษ, ๒๕๑๗ : ๕)

๖. สำนวน หมายถึง คำกลอนที่มักไม่กล่าวตรง ๆ แต่ผู้ฟังจะต้องตีความเสียก่อนจึง
จะเข้าใจ

๗. สุภาษิต หมายถึง คำกล่าวที่มีกึ่งสอน หรือให้แง่คิดในการประพฤติปฏิบัติ
๘. คำพังเพย หมายถึง คำกล่าวที่กล่าวเป็นเชิงเปรียบเทียบ
๙. คำกล่าว หมายถึง ถ้อยคำที่มีกล่าวในโอกาสต่าง ๆ
๑๐. บทเห่ หมายถึง การกล่าวข้อความไพเราะน่าฟัง ส่วนมากมักเอาทำนองมาจากการเทศน์มหาชาติ
๑๑. ปริศนา หมายถึง คำทายประเภทอะไรเอ่ย
๑๒. ความเชื่อ หมายถึง ความยึดมั่น หรือเชื่อถือสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งอาจมีตัวตนก็ได้ ไม่มีตัวตนก็ได้ ทั้งนี้อาจเชื่อโดยมีเหตุผลหรือไม่ก็ได้
๑๓. วิถีชีวิต หมายถึง วิธีการปฏิบัติตนในการดำเนินชีวิตประจำวัน ทั้งที่ปฏิบัติต่อบุคคล สังคม ศาสนา และอื่น ๆ

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

๑. การดำเนินการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะวิเคราะห์จัดกระทำและนำเสนอผลแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description)
๒. ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา
 - ๒.๑ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Resources) ประเภทอนุปาฐะ จากการสัมภาษณ์วิทยากร
 - ๒.๒ ข้อมูลปฐมภูมิ ประเภทลายลักษณ์ จากสมุดข่อย ใบลาน และสมุดจดบันทึกของวิทยากร
 - ๒.๓ ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Resources) จากการคัดสำเนา และการคัดลอก จากสมุดจดบันทึกของวิทยากร
๓. เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล
 - ๓.๑ ข้อมูลปฐมภูมิ ประเภทอนุปาฐะ ใช้เครื่องบันทึกเสียงบันทึกข้อมูลไว้เป็นแถบบันทึกเสียงชนิดตลับจำนวน ประมาณ ๘๐ ตลับ

๓.๒ ข้อมูลปฐมภูมิ ประเภทลายลักษณ์ ได้จากการบริจาคของวิทยากร
นำมารวบรวมไว้ที่ "ศูนย์วัฒนธรรมภาคตะวันออก"

๓.๓ ข้อมูลทุติยภูมิ ใช้หาจุดสำเนาและการคัดลอกเก็บรวบรวมไว้ที่
"ศูนย์วัฒนธรรมภาคตะวันออก" เช่นกัน

๔. ข้อมูลทุติยภูมิ เกี่ยวกับท้องที่ สถิติ และเอกสารอื่น ๆ นำมาประกอบรายงาน
และประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำกับข้อมูล

๑. ข้อมูลปฐมภูมิ ประเภทมุขปาฐะ

๑.๑ ถอดความจาก แถบบันทึกเสียงโดยละเอียดทุกคำพูด ตามหลักวิชาคติ
ชนวิทยา

๑.๒ จำแนกประเภทข้อมูลออกเป็น ๕ ประเภท คือ

-นิทาน

-บทเพลง

-สำนวน สุภาษิต คำพังเพย คำกล่าวว บทแหล่

-ปริศนา

-ความเชื่อ

๑.๓ นำข้อมูลแต่ละประเภทมาจำแนกประเภทย่อยลงไปอีก คือ

-นิทานจำแนกตามรูปแบบ (Form) เป็นเทพนิยาย

นิทานทรงเครื่อง นิทานวีรบุรุษ นิทานประจำถิ่น ตำนานและเทพปกรณัม นิทานสัตว์ นิทาน
อุทาหรณ์ นิทานมุขตลก นิทานอธิบาย นิทานไม่รู้จบหรือนิทานเข้าแบบ และเบ็ดเตล็ด

-บทเพลง จำแนกเป็น เพลงพื้นบ้านหรือ เพลงปฐพีพากย์ เพลง
กล่อมเด็ก เพลงประกอบการละเล่น และเพลงเด็ก

-สำนวน สุภาษิต คำพังเพย คำกล่าวว บทแหล่ จำแนกเป็น

สำนวน สุภาษิต คำพังเพย คำให้พร คำคำ แห่ ทำขวัญ และคำกล่าวในโอกาสต่าง ๆ

-ปริศนา จำแนกตามคำตอบ เป็นประเภทตอบเกี่ยวกับปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ พืช สัตว์ อาชีพ อาหาร ของใช้ ร่างกาย ความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน ศาสนาขนบธรรมเนียม ประเพณี วรรณคดี สถานที่ รวมทั้งที่ตอบหลายคำตอบ และพวกการเล่นคำ ตลอดจนพวกเบ็ดเตล็ด

-ความเชื่อ จำแนกเป็น ความเชื่อเกี่ยวกับการเกิดการตาย โชคลาง ฤกษ์ยาม ความฝัน โหราศาสตร์ เครื่องราง อุลักษณ์ชั่ว สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ผี เกล็ด มงคลอัปมงคล ตัวเลขจำนวนนับ ปรากฏการณ์ธรรมชาติ ยากกลางบ้าน อาชีพ และเบ็ดเตล็ด

๑.๔ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลแต่ละพื้นที่ต่อประเภทชีวิตของชาว

จังหวัดชลบุรี และฉะเชิงเทรา

๒. ข้อมูลปฐมภูมิ ประเภทลายลักษณ์ จะจำแนกเป็น

๒.๑ เรื่องประโลมโลก

๒.๒ เรื่องเกี่ยวกับศาสนา

๓. ข้อมูลทุติยภูมิประเภทลายลักษณ์ จำแนกตามแบบข้อมูลปฐมภูมิประเภทมุขปาฐะ เพราะมีลักษณะใกล้เคียงกัน

๔. วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลแต่ละประเภทกับชีวิตของชาวจังหวัดชลบุรี และจังหวัดฉะเชิงเทรา

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

กิ่งแก้ว ฮัตถการ (กิ่งแก้ว ฮัตถการ, ๒๕๑๔ : ๔๔๔ หน้า) ได้รวบรวมและศึกษาวรรณกรรมจากหมู่บ้านในตำบลนาป่า อำเภอมือง จังหวัดชลบุรี ได้วรรณกรรม ๕ ประเภทคือ

๑. นิทาน คือเรื่องเล่าทั่วไป มิได้ตั้งใจแสดงประวัติความเป็นมาของอะไร จุดใหญ่คือเล่า เพื่อความสนุกสนาน แต่บางครั้งก็สอดแทรกคติลงไปเพื่อสอนใจ นิทานที่รวบรวม

ได้แบ่งตามเนื้อหาโวหาร และโครงสร้างออกเป็น ๖ ชนิด คือ นิทานไม่รู้จบ นิทานเรื่องสัตว์ นิทานคติ มุขตลก เรื่องไม้ และนิทานทรงเครื่อง

๒. นิยาย คือ เรื่องเล่าที่สมมุติว่าเกิดขึ้นจริง แสดงประวัติความเป็นมาของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จะเป็นพืชพันธุ์สัตว์ หรือปรากฏการณ์ความตามธรรมชาติก็ได้

๓. ประวัติ คือ เรื่องที่มุ่งแสดงประวัติบุคคลหรือสถานที่ เป็นเรื่องซึ่งมีความจริงทางประวัติศาสตร์

๔. แห่ เป็นบทร้องซึ่งหมอขวัญใช้ในงานต่าง ๆ

๕. มหาकाพย์ ได้แก่เรื่องรามเกียรติ์

กุหลาบ มัลลิกะมาส (กุหลาบ มัลลิกะมาส, ๒๕๐๔ : ๒๒๔ หน้า) ได้ให้ความรู้ ความคิดเกี่ยวกับคติชาวบ้านว่าการศึกษาคติชาวบ้านช่วยให้ผู้ศึกษารู้จัก และเข้าใจสภาพของชีวิต และวัฒนธรรมโดยทั่วไปได้ดีขึ้น เป็นเครื่องล่อมเกล่าจิตใจ และสอนหลักปฏิบัติแก่คนในสังคม ช่วยให้การศึกษาสาวาวิชาอื่น ๆ เช่นประวัติศาสตร์ โบราณคดี และวรรณคดีกว้างขวางลึกซึ้งยิ่งขึ้น รวมทั้งเป็นเครื่องให้ความบันเทิงใจแก่คนทั่วไปด้วย

และยังกล่าวถึงการจำแนกนิทานตามแบบ (Form) ว่าอาจแบ่งได้ดังนี้

๑. เทพนิยาย (Fairy Tale)

๒. นิทานท้องถิ่น (Legend)

๒.๑ นิทานประเภทอธิบาย (Explanatory tale)

๒.๒ นิทานที่เกี่ยวกับความเชื่อต่าง ๆ

๒.๓ นิทานที่เกี่ยวกับสมมุติที่ฝังใจ

๒.๔ นิทานวีรบุรุษ

๒.๕ นิทานคติสอนใจ

๒.๖ นิทานที่เกี่ยวกับนักบวชต่าง ๆ

๓. ตำนาน (Myth)

๔. นิทานเรื่องสัตว์ (Animal Tale)

๔.๑ ประเภทสอนคติธรรม (Fable)

๔.๒ ประเภทเล่าซ้ำหรือไม่จบ (Cumulative Tale)

๕. นิทานตลกขบขัน (Jest)

ประจักษ์ สายแสง (ประจักษ์ สายแสง, ๒๕๑๖ : ๒๒๔ หน้า) ศึกษารวบรวมวรรณกรรมจากตำบลดศรีศรีมาศ จังหวัดสุโขทัย เพื่อรวบรวมจำแนกประเภท และอนุภาคของวรรณกรรมเหล่านั้น ตามโลกทัศน์ของชาวตำบลดศรีศรีมาศ วรรณกรรมที่รวบรวมได้ทั้งหมดมี ๑๑๒ เรื่อง จำแนกประเภทได้เป็น

นิทาน	๖๓ เรื่อง
นิยาย	๒๒ เรื่อง
ประวัติ	๒ เรื่อง
แหล่	๒๕ เรื่อง
เพลง	๒ เรื่อง

จากการวิเคราะห์วรรณกรรมปรากฏว่า ชาวตำบลดศรีศรีมาศ ให้ความสำคัญเป็นอันมาก แก่จริยธรรมอันเป็นพื้นฐานมาจากพุทธศาสนา การเล่าเรื่องให้ขบขันสนุกสนาน โดยเฉพาะในมุขตลกนั้นใช้วิธีการ บิดเบือนเรื่องจากความเป็นจริงบางครั้งใช้ถ้อยคำหยาบโลน แต่มีคติแฝงอยู่

เยาวเรศ สิริเกียรติ (เยาวเรศ สิริเกียรติ, ๒๕๒๑ : ๒๑๖ หน้า) ได้ศึกษารวบรวมเพลงกล่อมเด็กของไทยไว้โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะรวบรวม จำแนกประเภท และวิเคราะห์เพลงกล่อมเด็กทุกภาคของไทย ในเรื่องประวัติความเป็นมา อันลี้ลับ คุณค่าในด้านต่าง ๆ และสภาพต่าง ๆ ที่ปรากฏในเนื้อเพลง ไม่ว่าจะเป็นของคนหรือสัตว์ ขนบธรรมเนียมประเพณี

ผลการศึกษาค้นคว้ามีดังนี้ คือ เพลงกล่อมเด็กมีประโยชน์ว่า เริ่มจากชนสามัญก่อน เพลงกล่อมเด็กของภาคใต้ จะมีลักษณะ เป็นแบบแผนคล้ายคลึงกัน ส่วนภาคอื่นไม่ค่อยจะคงที่ ทั้งนี้เพราะเพลงกล่อมเด็กเกิดจากการร้องจดจำกันมา แบบแผนจึงไม่แน่นอน

เพลงกล่อมเด็กมีประโยชน์ช่วยกล่อมเด็ก และยังช่วยให้เราทราบเรื่องราวต่าง ๆ มองคนสมัยก่อนอีกด้วย

เมื่อได้ศึกษาวิเคราะห์เพลงกล่อมเด็กไทยแล้ว ก็อาจแบ่งเพลงกล่อมเด็กตามเนื้อหาของเพลง ได้ ๑๑ ประเภทดังนี้คือ

๑. บทเพลงเกี่ยวกับสัตว์ จะก่อให้เกิดความรู้สึกรื่นรมย์ สนุกสนาน

๒. บทเพลงเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้าน นิทานชาดก และวรรณคดีต่าง ๆ ก่อให้เกิดความรู้สึกซาบซึ้ง และเป็นพื้นฐานในการศึกษาวรรณคดีไทยด้วย

๓. บทเพลงที่เสียดสี ล้อเลียน นินทา ประชดประชัน แสดงให้เห็นถึงลักษณะนิสัยของคนไทย คือ อยากรู้อยากเห็นในบุคคลอื่น

๔. บทเพลงที่แสดงถึงความรักที่แม่มีต่อลูก ก่อให้เกิดอารมณ์ความรู้สึก ซาบซึ้งในความรักของแม่ได้อย่างดี

๕. บทเพลงที่เกี่ยวกับธรรมชาติ ทำให้เกิดความสุข สดชื่น จากธรรมชาติที่งดงาม

๖. บทเพลงที่เกี่ยวกับความรักของหนุ่มสาว มีการบรรยายถึงความรักในลักษณะต่าง ๆ เป็นบทเพลงที่ผู้ร้องนำเอาความรู้สึกส่วนตัวมาบรรยายเป็นเพลงกล่อมเด็ก

๗. บทเพลงที่บันทึกเหตุการณ์เรื่องราวต่าง ๆ มีทั้งเหตุการณ์ที่เป็นปกติ, ผิดปกติประจำวัน และเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ซึ่งสามารถบันทึกเรื่องราวได้ดี ละเอียดยกกว่าการบันทึกทางประวัติศาสตร์เสียอีก

๘. บทเพลงเกี่ยวกับคติสอนและเป็นคติเตือนใจ เป็นประโยชน์แก่ผู้ฟังทุกระดับ

๙. บทเพลงที่ชวนขับ ซึ่งจะนำไปเป็นเพลงหลอเด็ก หรือเพลงเด็กเล่นด้วยก็ได้

๑๐. บทเพลงที่เกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรม ในด้านต่าง ๆ

๑๑. บทเพลงกล่อมเด็ก ที่เป็นคำกล่าว คำหยาบคาย หยาบโหล่นแสดงให้เห็นถึงลักษณะของชาวบ้านที่นิยมกล่าวตรงไปตรงมาเสมอ

ข้อเสนอแนะคือควรศึกษาเพลงกล่อมเด็กของทุกภาคให้กว้างขวางลึกซึ้ง รวมทั้งภาษาคำคมคติสำนวน ในท้องถิ่นนั้น ๆ และควรมีการรวบรวมทำนองฯ เสียงกล่อม ขับทีกไว้ด้วย

ปรีชา อุยตระกูล (ปรีชา อุยตระกูล, ๒๕๒๑ : ๓๑๔ หน้าได้รวบรวมและศึกษาวรรณกรรมจากตำบลังกาใหญ่ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา เพื่อรวบรวมจำแนกและศึกษาวรรณกรรมพื้นบ้านจากตำบลังกาใหญ่ ในด้านที่เกี่ยวกับประวัติ สภาพแวดล้อม ทางภูมิศาสตร์ ระบบครอบครัว เศรษฐกิจ ค่านิยม ความเชื่อ ประเพณี และได้วิเคราะห์โครงสร้างของวรรณกรรมโดยใช้กฎของ ออลริค ตลอดจนเปรียบเทียบวรรณกรรมที่รวบรวมได้ กับวรรณกรรมพื้นบ้านของท้องถิ่นอื่น และกับวรรณคดีแบบฉบับ ข้อมูลที่รวบรวมได้ มีนิทาน ๘๘ เรื่อง จำแนกตามประเภทใหญ่ ๆ ได้เป็น

นิทานทรงเครื่อง	๘ เรื่อง
ประวัติ	๓ เรื่อง
นิยาย	๗ เรื่อง
นิทานคติ	๑๑ เรื่อง
นิทานสัตว์	๕ เรื่อง
นิทานมุขตลก	๕๔ เรื่อง

ผลการศึกษาพบว่า วรรณกรรมเหล่านี้นอกจากจะสะท้อนให้เห็นถึงประวัติและสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์แล้วยังแสดงให้เห็นถึงสภาพชีวิตของชาววังกาใหญ่ ในด้านต่าง ๆ เช่น การเลือกคู่ครอง การใช้ชีวิตคู่ อาชีพซึ่งส่วนใหญ่เป็นการทำนา ทำไร่ ค้าขาย มีความเชื่อด้านศาสนาพุทธนี้เป็นเรื่องกรรม ภพนี้ ภพหน้า

การวิเคราะห์โครงสร้างวรรณกรรมพบว่า นิทานทรงเครื่องส่วนใหญ่มีลักษณะสอดคล้องกับกฎของความรัก และบางเรื่องมีโครงเรื่อง เนื้อหาบางตอนคล้ายกับวรรณคดีแบบฉบับ

และผู้เขียนมีข้อเสนอว่า ควรมีการรวบรวมข้อมูลทางคติชนวิทยา ในที่ต่าง ๆ เพิ่มขึ้น แล้วนำมาเปรียบเทียบกัน

ทรงศักดิ์ ปรากฏวัฒนากุล (ทรงศักดิ์ ปรากฏวัฒนากุล, ๒๕๑๔ : ๒๓๖ หน้า) ได้วิเคราะห์วรรณกรรมลานนาไทย เรื่อง เจ้าวิทูรสอนหลาน และพระลอสอนโลก โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาในเรื่องมองลักษณะคำประพันธ์ เนื้อหา คุณค่า ในด้านศิลปการประพันธ์คำนิยมของสังคม และวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่ปรากฏในวรรณกรรม ตลอดจนเปรียบเทียบ เนื้อหาที่แสดงแนวคิดที่คล้ายคลึงกันระหว่างวรรณกรรมสอง เรื่องนี้กับวรรณกรรมไทยภาคกลาง ในประชุมโคลงโลกนิติ เพื่อมุ่งส่งเสริมให้มีการศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นลานนาไทยให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

ผลการศึกษาวิเคราะห์พบว่า รูปแบบหรือศิลปการประพันธ์ของวรรณกรรมทั้งสองเรื่องประกอบด้วย สุนทรียภาพที่เรียบง่าย ดีเด่นในกลวิธีการสอนโดยการเปรียบเทียบ สะท้อนให้เห็นคำนิยมของสังคม และวัฒนธรรมท้องถิ่นของศาสนาสัมัยหนึ่งและประกอบด้วยคติธรรมคำสอนด้านจริยศาสตร์ ซึ่งสามารถนำบางตอนมาเป็นอุทาหรณ์ในการดำเนินชีวิตในปัจจุบันได้ สิ่งเหล่านี้พิสูจน์คุณค่าทั้งทางด้านรูปแบบและเนื้อหาของวรรณกรรมทั้ง ๒ เรื่องควรแก่การศึกษาและรักษาไว้สืบไป และวรรณกรรมทั้ง ๒ เรื่องนี้ก็ยังมิรูปแบบและเนื้อหาคล้ายคลึงกับวรรณกรรมไทยภาคกลาง ในประชุมโคลงโลกนิติ อีกด้วยแม้ว่าจะมีแหล่งกำเนิดมาจากวัฒนธรรมรองต่างกันก็ตาม

กิ่งแก้ว ชัดตากร (กิ่งแก้ว ชัดตากร, ๒๕๑๔ : ๓๖๖ หน้า) รวบรวมความแนะนำข้อบ่งชี้ และสาขาวิชาคติชนวิทยา บทความแสดงแง่คิดเกี่ยวกับนิทาน เพลงกล่อมเด็ก วัฒนธรรม และบทความรวบรวมและเรียบเรียง การเผยแพร่นิทานไทย วิเคราะห์เพลงต่อสู้อ และประทั่งและเรื่องเพลงปลุกใจ ไว้ในหนังสือคติชนวิทยา

สุมาลย์ เรื่องเดช (สุมาลย์ เรื่องเดช, ๒๕๑๗ : ๒๓๖ หน้า) ทำการวิจัยเพลงพื้นเมืองจากตำบลพนมทวน อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อรวบรวม จำแนกประเภทและวิเคราะห์เพลงพื้นเมืองจากท้องถิ่นดังกล่าว ได้รวบรวมข้อมูลประเภทเพลงไว้ทั้งสิ้น ๑๘๑ เพลง โดยแยกเป็นเพลงเด็ก ๕๐ เพลง เพลงประกอบการเล่นพื้นเมือง ๕๕ เพลง และเพลงประกอบพิธี ๖๖ เพลง

ข้อมูลเหล่านี้สะท้อนให้เห็นแนวคิด ค่านิยม และแนวการปฏิบัติตนของชาวบ้านในตำบลพนมทวนซึ่งได้รับอิทธิพลจากศาสนาพุทธ คำสั่งสอนของผู้มีอาวุโส สภาพของเหตุการณ์บ้านเมือง และได้พบว่า เพลง เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตในชนบท และข้อมูลที่ได้มักจะได้รับการถ่ายทอดจากท้องถิ่นใกล้เคียง

ชำนาญ รัตเหตุภัย (ชำนาญ รัตเหตุภัย, ๒๕๑๗ : ๓๕๓ หน้า) ได้รวบรวมวรรณกรรมมุขปาฐะของชาวไทยลื้อ ในตำบลหย่วน อำเภอเชียงคำ จังหวัดเชียงราย ข้อมูลที่รวบรวมได้มีหลายประเภท คือ คำอวยพร คำขับลื้อ คำอ่าน และนิทาน เฉพาะนิทานมีจำนวน ๔๓ เรื่อง และเป็นนิทานที่แสดงให้เห็นขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมของชาวไทยลื้อ หลายด้าน เช่น ลักษณะของภาษา ชีวิตความเป็นอยู่โดยทั่วไป ความเชื่อและการนับถือศาสนา นอกจากนี้ยังพบว่านิทานหลายเรื่องมีความสัมพันธ์กับวรรณคดีไทย เรื่องชาดกในพระพุทธศาสนา และวรรณกรรมของต่างชาติ แสดงถึงอิทธิพลของวัฒนธรรมของชาติเพื่อนบ้านที่มีต่อวรรณกรรมไทย

จันทร์ศรี สุปัญญากร (จันทร์ศรี สุปัญญากร, ๒๕๑๗ : ๒๖๕ หน้า) ทำการวิจัยวรรณกรรมไทยรามัญ เพื่อรวบรวมจำแนกประเภท และวิเคราะห์วรรณกรรมไทยรามัญ ตำบลทรงคนอง จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน ๘๑ เรื่อง คือ ประวัติ ๑๖ เรื่อง นิทานไม่รู้จบ ๒ เรื่อง นิทานเรื่องสัตว์ ๒ เรื่อง นิทานคติ ๘ เรื่อง นิยาย ๓๒ เรื่อง นิทานทรงเครื่อง ๖ เรื่อง มุขตลก ๑๕ เรื่อง

วรรณกรรมเหล่านี้สะท้อนให้เห็นแนวคิด ค่านิยม และมาตรฐานการปฏิบัติตนในสังคมของชาวทรงคนองว่า ส่วนใหญ่ได้มาจากหลักทางพุทธศาสนา แสดงถึงอิทธิพลของศาสนาที่มีต่อความเป็นอยู่ของชาวบ้าน

รายละเอียดเกี่ยวกับแหล่งข้อมูลและวิทยาการ

รายละเอียดเกี่ยวกับแหล่งข้อมูล

จังหวัดชลบุรี

ชลบุรีเป็นเมืองเล็ก ๆ ตั้งขึ้นในสมัยอยุธยา ปรากฏในทำเนียบศักดินาหัวเมืองว่าเป็นเมืองชั้นตรีและคงเป็นเมืองชั้นนี้เรื่อยมาจนกระทั่งถึงสมัยรัตนโกสินทร์ มิได้มีฐานะสูงขึ้นกว่านี้อีก ทั้งนี้เพราะเหตุว่า ชลบุรีเป็นเมืองชั้นในไม่ค่อยมีความสำคัญเท่าใดนัก

ในแผนที่ไตรภูมิโบราณปรากฏว่า มีเมืองทางชายทะเลตะวันออกในเขตจังหวัดชลบุรีหลายเมืองมีชื่อเรียงจากทิศเหนือไปทิศใต้ คือบางทราย บางปลาสร้อย บางพระเรือ และบางละมุง ไม่ปรากฏชื่อชลบุรีเลย แต่เข้าใจว่าเดิมคงจะเรียกเมืองชลบุรีว่าเมืองปลาสร้อย เพราะปรากฏว่าเมืองชลบุรีในปัจจุบันยังคงตั้งอยู่ที่ตำบลนี้ ชื่อชลบุรีนี้เข้าใจว่าคงจะบัญญัติขึ้นใหม่ในภายหลังเป็นแน่ แต่จะบัญญัติขึ้นในรัชกาลใดนั้นยังไม่สามารถจะค้นหาหลักฐานได้แน่นอน ส่วนเมืองโบราณที่ตั้งขึ้นก่อนเมืองชลบุรี ก็มีอีก ๒ เมือง คือเมืองศรีพระโอรกับเมืองพระรถ ซึ่งคงเป็นเมืองมาตั้งแต่สมัยขอมมีอำนาจเหนือดินแดนทางแถบนี้

ชลบุรีมีเรื่องปรากฏในพระราชพงศาวดาร ครั้งแรกในสมัยกรุงศรีอยุธยา ในรัชกาลพระราเมศวรต่อมาในปี พ.ศ. ๒๓๐๔ และปี พ.ศ. ๒๓๑๐ ตอนเสียกรุงแก่พระเจ้าตากสินมาตั้งทัพทางภาคตะวันออก เมืองชลบุรีสังกัดกรมท่าเรื่อยมาตั้งแต่ รัชกาลที่ ๑ จนกระทั่งถึงรัชกาลที่ ๕ เมื่อทรงเปลี่ยนแปลงระเบียบการปกครองแผ่นดินใหม่ จึงได้ย้ายมาสังกัดกระทรวงมหาดไทย เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๓๘ และยุบเมืองบางละมุงกับเมืองพนัสนิคม ลงเป็นอำเภอเมืองชลบุรี

ที่ตั้งเมืองชลบุรีในสมัยโบราณนั้น ยังไม่สามารถจะทราบได้ว่า ตั้งอยู่ตรงไหนแน่เข้าใจว่าคงจะตั้งอยู่เหนือที่ตั้งเมืองในปัจจุบันนี้ขึ้นไปเล็กน้อย เพราะปรากฏว่าในพระราชพงศาวดารกรุงธนบุรีว่า ที่ตั้งเมืองไกลจากวัดหลวง (คงเป็นวัดเดียวกันกับวัดอินทารามในปัจจุบัน) ออกไปประมาณ ๑๐๐ เส้น (๔ กิโลเมตร) แต่ตัวเมืองปัจจุบันตั้งอยู่

ใกล้วัดอินทารามซึ่งอยู่ห่างกันไม่ถึงหนึ่งกิโลเมตร โบราณสถานซึ่งเป็นหลักฐานบางตอนของ
ตำนานเมืองชลบุรีมีน้อย แต่มีวัดอินทารามซึ่งคงสร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยา แต่ในรัชกาล
ใดไม่ปรากฏวัดนี้มีประวัติสัมพันธ์กับพระเจ้าตากสินซึ่งเคยมาประทับอยู่ ณ ที่นี้ วัดนี้มีภาพผนัง
เก่าที่สวยงามมีศาลาเปรียญโบราณและธรรมมาสน์สมัยอยุธยาตอนปลาย นอกจากนั้นวัด
โบราณสมัยกรุงศรีอยุธยาอีกแห่งหนึ่งคือ วัดเขาพระพุทธบาทบางทราย แต่สิ่งก่อสร้างสมัย
อยุธยาไม่มีเหลือในปัจจุบัน

ที่ตั้ง

จังหวัดชลบุรีตั้งอยู่ชายฝั่งทะเล ทางด้านตะวันออกของอ่าวไทย

ขนาด

มีเนื้อที่ประมาณ ๔,๕๐๗ ตารางกิโลเมตร หรือ ๒,๘๑๖,๐๓๕ ไร่

เนื้อที่นาถือครอง ๓๘๒,๗๔๔ ไร่

เนื้อที่เพาะปลูก ๑,๓๒๓,๒๘๒ ไร่

เนื้อที่ป่า ๘๑๑,๓๔๖ ไร่

อื่น ๆ ๒๘๘,๑๖๒ ไร่

ลักษณะภูมิประเทศ

มีภูเขาตั้งอยู่เกือบกึ่งกลางของจังหวัด ทอดเป็นแนวยาวจากทิศตะวันตก
เฉียงเหนือไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ตอนเหนือเป็นที่ราบเหมาะแก่การกสิกรรม ส่วนทาง
ทิศตะวันออกและทิศใต้เดิมเป็นป่า เขา พื้นที่ลุ่มดอน แต่บัดนี้ป่าเขาเหล่านี้ราษฎรได้ถาง
เป็นไร่นา และเป็นสถานที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ เนื่องจากตัวจังหวัดอยู่ติดชายทะเล ดังนั้น
ทางทิศตะวันตกจึงเป็นเกาะต่าง ๆ รวม ๔๖ เกาะ เช่น เกาะสีชัง, เกาะล้าน, เกาะคราม
และเกาะพระ เป็นต้น

อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอมืองระยอง จังหวัดระยอง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับชายทะเลอ่าวไทย

การปกครอง

จังหวัดชลบุรี แบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๗ อำเภอ ๒ กิ่งอำเภอ

๘๑ ตำบล ๕๗๘ หมู่บ้าน ทั้งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เทศบาล	สุขาภิบาล
เมืองชลบุรี	๑๘	๑๒๒	๑ เมือง	๓
พนัสนิคม *	๒๔	๑๔๐	๑ เมือง	๑
ศรีราชา	๗	๓๘	๑ ตำบล	๒
พานทอง	๑๑	๗๒	-	๒
บ้านบึง	๗	๕๓	-	๒
บางละมุง	๘	๖๖	-	๓
สัตหีบ	๒	๑๗	-	๑
กิ่งอำเภอ เกาะสีชัง	๑	๖	-	๑
กิ่งอำเภอ หนองใหญ่	๓	๑๔	-	๑
รวม	๘๑	๕๗๘	๒ เทศบาลเมือง ๑ เทศบางตำบล	๑๖

*ปัจจุบันแยกเป็นกิ่งอำเภอ ๑ กิ่ง คือ กิ่งอำเภอบ่อทอง

ประชากร
สถิติเปรียบเทียบ

พ.ศ. ๒๕๑๗	พ.ศ. ๒๕๑๘	พ.ศ. ๒๕๑๙
ประชากร ๖๓๐,๔๕๕ คน	๖๔๔,๐๕๒ คน	๖๖๔,๒๑๓ คน
ชาย ๓๒๖,๐๗๐ คน	๓๓๓,๗๓๘ คน	๓๔๑,๔๔๔ คน
หญิง ๓๐๔,๓๘๕	๓๑๐,๓๑๔ คน	๓๒๒,๗๖๙ คน

การศึกษา

จังหวัดชลบุรีจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงชั้นอุดมศึกษา มีสถานศึกษาทั้งที่เป็นของรัฐและเอกชนมีการขยายการศึกษาภาคบังคับ ๕ ปี ทั่วทุกตำบล ส่วนตำบลที่ประกาศขยายการศึกษาภาคบังคับถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๗ มี ๑๑ ตำบล อยู่ท้องที่

อำเภอเมืองชลบุรี ๓ ตำบล คือ ตำบลหนองข้างคอก, ตำบลบ้านบึง
ตำบลนาป่า

อำเภอพนัสนิคม ๒ ตำบล คือ ตำบลท่าบ่อ, ตำบลวัดหลวง

อำเภอพานทอง ๒ ตำบล คือ ตำบลเกาะ, ตำบลหนองตำลึง

อำเภอบ้านบึง ๑ ตำบล คือ ตำบลบ้านบึง

อำเภอศรีราชา ๓ ตำบล คือ ตำบลบางพระ, ตำบลสุรศักดิ์,
ตำบลทุ่งสุขลา

สถิติจำนวนโรงเรียน ครู นักเรียน สังกัดจังหวัดชลบุรี ปี ๒๕๑๔

โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา

	โรงเรียน	ครู	นักเรียน
๑. อนุบาล	๑	๕๖	๑,๔๐๘
๒. ประถมศึกษาตอนต้น	๑	๔๓	๔๗๕

โรงเรียน	ครู	นักเรียน
๓	๑๐๕	๘๔๘
๑๑	๒๒๑	๕,๖๐๗
๕	๓๖๖	๖,๓๑๗
๔๔	๑,๗๒๑	๔๑,๔๔๘
๕	๒๑๒	๒,๖๐๗

ประถมศึกษาตอนปลาย

๓. มัธยมศึกษาตอนต้น

มัธยมศึกษาตอนปลาย

๔. โรงเรียนราษฎร์

โรงเรียนสังกัดกรมอาชีวศึกษา

โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด

- โรงเรียนประชาบาล

ร.ร.ป.ต้น	ร.ร.ป.ปลาย	รวมร.ร.	ครู	นร.ป.ต้น	นร.ป.ปลาย	รวมนร.
๑๖๒	๑๔๒	๓๐๔	๒,๖๓๖	๕๖,๖๖๔	๑๔,๔๔๘	๗๑,๖๖๗

การศึกษาระดับอุดมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนปลาย

๑. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒบางแสน เปิดสอนระดับปริญญา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ ตั้งอยู่ ตำบลแสนสุข อำเภอเมืองชลบุรี

๒. วิทยาลัยเกษตรกรรมบางพระ สังกัดกรมอาชีวศึกษา เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ ประโยชน์มัธยมศึกษา และประกาศนียบัตรเทคนิคชั้นสูง (ป.ก.ส.) ตั้งอยู่ที่ ตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา

๓. โรงเรียนเทคนิคสัตหีบ สังกัดกรมอาชีวศึกษา เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ ตั้งอยู่ที่ตำบล นาจอมเทียน อำเภอสัตหีบ เป็นโรงเรียนที่เกิดขึ้นด้วยความร่วมมือระหว่างไทย - ออสเตรเลีย

๓. โรงเรียนตำราจตุร ๒ (ชลบุรี) สังกัดกรมตำรวจปีที่ ๓ (ม.๖ เดิม) เข้าฝึกอบรมหลักสูตร ๖ เดือน

๕. สถานสงเคราะห์เด็กชาย "บ้านบางละมุง" สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทยเป็นสถานฝึกอาชีพและให้การศึกษาแก่เด็กที่มีปัญหาความประพฤติและทางครอบครัว เปิดสอน

๖. โรงเรียนสารพัดช่างชลบุรี สังกัดกองโรงเรียน กรมอาชีวศึกษา กระทรวง
ศึกษาธิการรับนักศึกษาเข้าฝึกอาชีพการช่าง รวม ๑๐ ประเภท คือช่างยนต์, ช่างไฟฟ้า, ช่าง
วิทยุ, พิมพ์ดีดทุกประเภท จะมีหลักสูตรในการอบรมประมาณ ๕ เดือน รับนักศึกษาเข้าเรียนแผนก
ละไม่เกิน ๒๐ คน โรงเรียนฝึกฝนอาชีพแห่งนี้ตั้งอยู่ถนนสุขุมวิท ตำบลบางปลาสร้อย อำเภอเมือง
ชลบุรี จังหวัดชลบุรี

เนื่องจากจังหวัดชลบุรี มีสถานการศึกษาหลายระดับดังได้กล่าวแล้ว ปัญหาเรื่องนักเรียน
ไม่มีเรียนจึงไม่มี สำหรับนักเรียนที่จบ ม.ศ. ๓ แล้ว ก็สามารถเรียนต่อ ม.ศ. ๔ เฉลิม.ศ. ๕
ได้ในจังหวัดชลบุรี

การเกษตร

สภาพพื้นดินเป็นที่ราบกว้างขวาง ดินเป็นที่ร่วนปนทรายส่วนมาก เป็นดินดีมีอาหาร
พืชเหมาะแก่การปลูกพืชได้หลายชนิด ได้ทั้งพืชไร่ ไม้ผลและทำนา พืชไร่ที่สำคัญได้แก่มันสำปะหลัง
อ้อย ซึ่งปลูกกันมากกว่าพืชอื่น ๆ และเป็นอาชีพเป็นพืชหลัก เป็นสินค้าสำคัญส่งโรงงานอุตสาหกรรม
แป้งมันสำปะหลัง มันเส้น มันเม็ด และโรงงานน้ำตาลทรายภายในจังหวัด และส่งจำหน่ายต่างประเทศ

นอกจากจะมีการปลูกพืชไร่ดังกล่าวมาแล้วยังมีการปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้นอีกหลาย
ชนิด เช่น มะพร้าว มะม่วง ยางพารา ได้ปลูกกันเป็นลำเป็นสัน มีปริมาณมากพอ หน่อไม้ไร่ เป็น
พืชใหม่ของจังหวัดหรือของประเทศอีกชนิดหนึ่งที่น่าสนใจอย่างยิ่ง มีเนื้อที่ปลูกประมาณ ๗๕๐ ไร่ มีโรง-
งานในเขตจังหวัดชลบุรีสามารถผลิตสับปะรดได้ปีละ ๔๕๐,๐๐๐ กระบอง และผลิตหน่อไม้ได้ปีละ
๗๒,๐๐๐ กระบอง

นอกจากราษฎรได้ประกอบอาชีพในการทำไร่ ทำสวน ทำนา เป็นหลักดังกล่าวนำ
แล้วข้างต้น และเพื่อเป็นการส่งเสริมการเพาะปลูกพืชผลต่าง ๆ ตลอดจนการทำนาของราษฎร
ให้บังเกิดผลดี จังหวัดยังได้พยายามขยายเนื้อที่ปลูกพืชผลต่าง ๆ เช่นงานส่งเสริมการเกษตร

การประมงของจังหวัดชลบุรี

จังหวัดชลบุรี มีประชากรประกอบอาชีพการประมง ประมาณ ๔,๔๕๐
ครอบครัว แยกออกได้ดังนี้

๑. พื้นที่ทำการประมง ชาวประมงออกไปทำการจับสัตว์น้ำทั่ว ๆ ไป
ในบริเวณอ่าวไทย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเคลื่อนไหวของสัตว์น้ำที่มีอยู่แต่ละเขต

๒. เครื่องมือทำการประมงและวิธีการทำการประมง แยกเป็นประเภท
ใหญ่ ๆ ดังนี้

- ๒.๑ เครื่องมือประเภทเคลื่อนที่ ได้แก่ อวนล้อมจับ อวนลอย
อวนติดตา อวนลาก เป็นต้น
- ๒.๒ เครื่องมือประเภทประจำที่ ได้แก่ เครื่องมือการประมง ซึ่ง
ใช้วิธีลงหลักปักผูก ขึง รัง หรือวิธีอื่นใดอันทำให้เครื่องมือ
นั้นอยู่กับที่ในเวลาทำการประมง เช่น โป๊ะ โพงพาง และ
รังโซมาน ฯลฯ โป๊ะน้ำตื้น ๓๖ แห่ง, โป๊ะน้ำลึก ๖ แห่ง
รังโซมาน ๓ แห่ง

๓. สถิติการประมง

- ๓.๑ ปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้ ๑๐๒,๔๘๒ ตัน มูลค่าประมาณ ๓๑๗
ล้านบาท
 - เป็นสัตว์น้ำทะเล ๒๐๒,๔๔๗ ตัน มูลค่าประมาณ ๓๑๖
ล้านบาท
 - เป็นสัตว์น้ำจืด ๑๓๔ ตัน มูลค่าประมาณ ๑ ล้านบาท
- ๓.๒ มีประชากรชาวประมง ๔,๘๔๐ ครอบครัวประมาณ ๖๔,๒๓๐ คน
- ๓.๓ มีเรือทำการประมง ๑,๒๐๐ ลำ
 - เป็นเรือที่ใช้เครื่องยนต์ ๗๕๐ ลำ
 - เป็นเรือที่ไม่ใช้เครื่องยนต์ ๔๕๐ ลำ
- ๓.๔ มีท่าขึ้นปลา ๒๖ แห่ง
 - เป็นท่าขึ้นปลาของเอกชน ๒๒ แห่ง
 - เป็นท่าขึ้นปลาของทางราชการ ๔ แห่ง
- ๓.๕ มีโรงงานทำน้ำปลา ๑๘ โรง

ก.๖ มีโรงทำน้ำแข็ง ๑๒ โรง

ก.๗ มีห้องเย็น ๑๒ แห่ง

๔. งานส่งเสริมการประมง

๔.๑ ส่งเสริมการเลี้ยงหอยนางรม ที่ชายทะเลอ่าวบางโปรง
และอ่างศิลา ตำบลอ่างศิลา และตำบลแสนสุข อำเภอ
เมืองชลบุรี จำนวน ๖๘๖ ราย เป็นเนื้อที่ ๑,๗๕๔ ไร่

๔.๒ ส่งเสริมการเลี้ยงหอยกะพงที่ชายฝั่งทะเลอ่าวบางทราย
อ่าวคลองตำหรุ ตำบลบางทราย อำเภอเมืองชลบุรี จำนวน
๔๕๗ ราย เป็นเนื้อที่ประมาณ ๑,๘๐๐ ไร่

๔.๓ ส่งเสริมการเลี้ยงหอยแมลงภู่ ในทะเลอ่าวเมืองชลบุรี
๒๓๔ ราย เนื้อที่ประมาณ ๑๐,๐๐๐ ไร่

๔.๔ ส่งเสริมการทำนาุ้ง ที่ชายทะเลคลองตำหรุ ตำบล
คลองตำหรุ อำเภอเมืองชลบุรี จำนวน ๔๐ ราย เป็น
เนื้อที่ประมาณ ๔,๕๐๐ ไร่

๔.๕ ส่งเสริมการเลี้ยงปลาน้ำจืด ในบ่อน้ำของสวน ในท้องที่
อำเภอศรีราชา อำเภอบางละมุง อำเภอพนมสนธิคม และ
อำเภอกวนทอง รวม ๘๓ ราย เป็นเนื้อที่บ่อ ๒๘๕ ไร่

๑ งาน ๗๒ ตารางวา

การค้า

ลักษณะทั่วไป ชลบุรีมีบทบาทสำคัญในด้านการผลิตน้ำมันเชื้อเพลิง ผลิตภัณฑ์
มันสำปะหลัง น้ำตาล น้ำปลา ไม้ขีดไฟ และไข่เป็ด ส่งจำหน่ายทั่วประเทศและตลาด
ต่างประเทศ ขอบเขตและลักษณะของตลาดพิจารณาจากข้อเท็จจริงดังนี้

๑. ขนาดของตลาด เมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ อาจกล่าวได้ว่า
ชลบุรีนับเป็นตลาดขนาดกลาง รายได้ต่อครัวเรือนต่อปี ค่อนข้างสูงและความเจริญทางเศรษฐกิจ
สูงกว่าจังหวัดอื่น ๆ ในภาคตะวันออก

398.2049

5911

ก522

ฉ. 2

๒. อาชีพหลักของประชาชน ได้แก่ การทำไร่มันสำปะหลัง ไร่อ้อย การทำนา สวนมะพร้าวและการเลี้ยงเป็ด
๓. อุตสาหกรรมสำคัญได้แก่ โรงกลั่นน้ำมันเชื้อเพลิง โรงงานแปรรูป หัวมันสำปะหลัง โรงงานน้ำตาล โรงงานผลไม้กระป๋อง และอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
๔. การคมนาคมขนส่ง ที่สำคัญมี ๒ สาย คือ ถนนสุขุมวิทและถนนสาย ยุทธศาสตร์
๕. ระดับความเจริญของแต่ละอำเภอไม่แตกต่างกันมากนัก เว้นอำเภอ พานทองซึ่งรายได้ของประชาชนค่อนข้างต่ำมาก เพราะขึ้นอยู่กับการทำนาเป็นหลัก
๖. สินค้าอ้อยและมันสำปะหลังมีอิทธิพลต่อตลาดมากที่สุด เนื่องจากอ้อย และมันสำปะหลัง เป็นที่มาของรายได้ที่สำคัญของประชาชนในจังหวัดชลบุรี
๗. สินค้าออกสำคัญของชลบุรี ที่ส่งจำหน่ายแก่จังหวัดอื่นและต่างประเทศ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ไม้ซีกไฟ ฯลฯ

การคมนาคม

จังหวัดชลบุรีมีสถานีโทรคมนาคม ตั้งอยู่ที่ตำบลบางปลาสร้อย อำเภอเมือง ชลบุรี มีเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่งานโทรคมนาคมของกระทรวงมหาดไทย เป็นเจ้าหน้าที่ ปฏิบัติงานทางด้านนี้ ทำให้จังหวัดชลบุรีสามารถติดต่อสื่อสารภายในจังหวัด และจังหวัดใกล้เคียงได้อย่างรวดเร็วโดยทางเครื่องรับ-ส่งวิทยุ, โทรศัพท์, โทรเลข และโทรพิมพ์ (เทเลกซ์)

การคมนาคมและการขนส่ง

การคมนาคมและการขนส่งในจังหวัดชลบุรี ส่วนใหญ่โดยทางถนน ชาวไร่ โรงงานอุตสาหกรรมส่วนราชการทหาร ประชาชน ได้อาศัยถนนสำหรับลำเลียงพืชไร่ ผลิตภัณฑ์ อารยวัตถุอุปกรณ์ ติดต่อกิจการและไปมาหาสู่กัน ดังนั้น การขนส่งโดยรถยนต์จึงมีบทบาทสำคัญ มีหน่วยราชการที่ทำการขนส่งจังหวัด ควบคุมการขนส่งโดยรถยนต์ตามกฎหมายขนส่ง ทั้งนี้ เพื่อให้มีมาตรฐาน กล่าวคือ สะดวกรวดเร็ว ปลอดภัย ประหยัด และมีประสิทธิภาพ ปัจจุบันมีผู้ ประกอบการขนส่งและเส้นทางเดินรถประจำทางดังนี้

ผู้ประกอบการขนส่ง

๑. มีผู้ประกอบการขนส่ง ส่วนบุคคลด้วยรถยนต์บรรทุก ๗๐๘ ราย
๒. มีผู้ประกอบการขนส่ง สาธารณด้วยรถยนต์บรรทุก ๒๔ ราย

(จังหวัดชลบุรี ๒๕๑๔ : ๑ - ๕๗)

จังหวัดฉะเชิงเทรา

จังหวัดฉะเชิงเทราเป็นจังหวัดที่มีชื่อเรียกกันเป็นสามัญว่า "แปดริ้ว" พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ ทรงพระราชนิพนธ์สาเหตุของการเรียกเมืองนี้ว่าแปดริ้วไว้ใน "ขุมนุมพระราชนิพนธ์" ความว่า

"...มีคำผู้ใหญ่นบอกเล่าต่อกันมาว่าเหตุที่เรียกว่า "แปดริ้ว" ก็เพราะปลา(ช่อน) ในเมืองนี้ชุกชุมมากและเป็นปลาขนาดใหญ่ เมื่อแล่นเนื้อตากทำเป็นปลาแห้งจะทำเป็น สี่ริ้วหรือห้าริ้ว ไม่ได้ต้องแล่นทำเป็นปลาแห้งถึง แปดริ้ว..."

ดูเหมือนจะเป็นเหตุผลข้อเดียว ซึ่งเป็นที่มาของคำว่า "แปดริ้ว" อันเป็นชื่อสามัญของจังหวัดฉะเชิงเทราที่ชาวบ้านนิยมเรียกกัน ถือกันว่าเป็นชื่อเดิมก่อนที่จะมาเรียกว่า "เมืองฉะเชิงเทรา" อย่างเช่นทุกวันนี้ แม้ว่าเหตุผลที่อ้างนี้จะอ่อนไปปัจจุบันนี้ก็ยังไม่ มีเหตุผลอื่นใดมาอธิบายคำว่า "แปดริ้ว" ได้ดีหรือชัดไปกว่านี้

สำหรับคำว่า "ฉะเชิงเทรา" มีหลายท่านได้ให้ความเห็นว่า เป็นภาษาเขมรที่มาจากคำว่า "ฉทริงเชรา" หรือ "ฉทริงเทรา" หรือ ฉะเชิงเทรา ซึ่งแปลว่า "คลองลึก"

สันนิษฐานกันว่า "เมืองฉะเชิงเทรา" คงจะมีปรากฏเป็นเรื่องเป็นราวครั้งแรก ในสมัยแผ่นดินสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถฐานะเป็นเมืองขึ้นในจันทราเมื่อปีพุทธศักราช ๑๔๔๘ ตรงกับจุลศักราช ๘๑๖ มี "พระวิเศษฤาชัย" เป็นเจ้าเมือง ความสำคัญในครั้งนั้นใช้เป็นที่ระดมพลในเวลาเกิดศึกสงครามเหมือนอย่างเมืองนนทบุรี เมืองนครไชยศรี และเมืองสาครบุรี (สมุทรสาครในปัจจุบัน)

ที่ตั้ง

จังหวัดฉะเชิงเทราตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของประเทศไทย ห่างจาก กรุงเทพมหานครประมาณ ๗๘ กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	จด	นครนายกและปราจีนบุรี
ทิศใต้	จด	ชลบุรี ระยอง จันทบุรี
ทิศตะวันออก	จด	ปราจีนบุรี
ทิศตะวันตก	จด	กรุงเทพมหานครและจังหวัดสมุทรปราการ

เนื้อที่

เนื้อที่โดยประมาณ	๔,๔๒๒.๔๔	ตารางกิโลเมตร
หรือ	๓,๓๔๕,๐๐๐	ไร่

ภูมิอากาศ

อากาศไม่ร้อนจัดหนาวจัด มีความแตกต่างของอุณหภูมิระหว่าง ๑๒.๓ - ๓๕.๐ ปริมาณน้ำฝนตกเฉลี่ย ๑,๓๗๒.๘ มิลลิเมตรต่อปี

แม่น้ำลำคลอง

แม่น้ำที่สำคัญคือ แม่น้ำบางปะกง เกิดจากแควในเขตอำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ไหลลงอ่าวไทยที่อำเภอบางปะกงมีความยาวทั้งสิ้น ๒๓๐ กิโลเมตร ความกว้างระหว่าง ๑๐๐ - ๑๕๐ เมตร ส่วนคลองที่สำคัญคือ คลองบางขนาก คลองสิบเจ็ด และคลองประเวศน์ เป็นต้น

การคมนาคม

เส้นทางรถยนต์

สายที่ ๑ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๐๔ ระยะทาง ๗๕ กิโลเมตร เริ่ม ต้นจากอนุสาวรีย์หลักสี่ เขตบางเขน ผ่านมีนบุรี

สายที่ ๒ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓ ระยะทาง ๑๐๐ กิโลเมตร เริ่ม ต้นจากสถานีขนส่งเอกมัย กรุงเทพมหานคร ผ่านบางนา สมุทรปราการ

สายที่ ๓ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๔ ระยะทาง ๔๐ กิโลเมตร เริ่มต้นจากสี่แยกบางนา พระโขนง กรุงเทพมหานคร มาแยกเข้าถนนหมายเลข ๓๑๔ (บางปะกง-ฉะเชิงเทรา)

สายที่ ๔ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๑๔ ระยะทาง ๔๔ กิโลเมตร เป็นทางติดต่อระหว่างฉะเชิงเทรา ชลบุรี เริ่มต้นจากสามแยกบางดินเปิดไปตามถนนสายอำเภอนิคมและอำเภอบางปะกง จังหวัดชลบุรี

สายที่ ๕ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๓ ระยะทาง ๒๓๓ กิโลเมตร เป็นทางหลวงสายฉะเชิงเทรา-นครราชสีมา

สายที่ ๖ ถนนสายฉะเชิงเทรา-พนมสารคาม-กบินทร์บุรี เริ่มต้นจากจังหวัดไปตามถนนหมายเลข ๓๐๔ ระยะทางถึงตัวอำเภอนิคมสารคามประมาณ ๓๓ กิโลเมตร

สายที่ ๗ เรียกถนนอินแลนด์ เริ่มต้นจากสามแยกหนองปลาตะเพียน อำเภอบางคล้า ไปยังจังหวัดชลบุรี

เส้นทางรถไฟ

ทางรถไฟสายกรุงเทพมหานคร-สถานีรถไฟอยุธยาประเทศ ระยะทางประมาณ ๖๐ กิโลเมตร(ช่วงจากสถานีรถไฟกรุงเทพ-สถานีรถไฟฉะเชิงเทรา)

เส้นทางแม่น้ำลำคลอง

๑. จากปากอ่าวบางปะกง ผ่านสมุทรปราการถึงกรุงเทพมหานคร
๒. จากแม่น้ำบางปะกง เข้าคลองสำโรงไปตามถนนลำคลองแสนแสบถึงกรุงเทพมหานคร
๓. จากแม่น้ำบางปะกง ตามคลองไปทะเลคลอง ๑๗ และคลองหกวาถึงสะพานใหม่คอนเมือง กรุงเทพมหานคร
๔. จากแม่น้ำบางปะกง ผ่านประตูน้ำท่าไข่ ถึงประตูน้ำสระประทุม กรุงเทพมหานคร
๕. จากแม่น้ำบางปะกง เข้าคลองบางขวาง อำเภอบางน้ำเปรี้ยวออกประตูน้ำบางขนากไปตามลำคลองประเวศน์ กรุงเทพมหานคร

การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

ราชการบริหารส่วนท้องถิ่นแบ่งออกเป็น องค์การบริหารส่วนจังหวัด
ฉะเชิงเทรา และเทศบาลอีก ๒ แห่งคือ เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรากับเทศบาลตำบลบางคล้า
นอกจากนี้ยังมีสุขาภิบาลทั้งหมดรวม ๑๕ แห่ง คือ

๑. สุขาภิบาลเมืองเซต	๒. สุขาภิบาลบางปะกง
๓. สุขาภิบาลบางวัว	๔. สุขาภิบาลบางเกลือ
๕. สุขาภิบาลท่าสะอ้าน	๖. สุขาภิบาลบ้านโพธิ์
๗. สุขาภิบาลเทพราช	๘. สุขาภิบาลปากน้ำ
๙. สุขาภิบาลแปรงยาว	๑๐. สุขาภิบาลบางน้ำเปรี้ยว
๑๑. สุขาภิบาลดอนนิมพลี	๑๒. สุขาภิบาลบางขนาก
๑๓. สุขาภิบาลพนมสารคาม	๑๔. สุขาภิบาลเกาะขนุน
๑๕. สุขาภิบาลสนามชัยเขต	

ประชากร

จากสถิติ "การทะเบียนราษฎร" ของจังหวัด เมื่อเดือนสิงหาคม ๒๕๒๐
มีจำนวนประชากรดังนี้

ชาย	๒๓๐,๒๒๙	คน
หญิง	๒๓๙,๙๔๐	คน
รวม	๔๗๐,๑๖๘	คน

สภาพทางเศรษฐกิจ

กล่าวโดยทั่วไปเศรษฐกิจของจังหวัดขึ้นอยู่กับผลิตผลทางการเกษตรเป็น
สำคัญ กิจกรรมอย่างอื่นไม่ว่าในด้านการอุตสาหกรรม การธนาคาร การค้า และอื่น ๆ จะมี
ความสัมพันธ์เป็นอย่างมาก ต่อภาวะการผลิตและการตลาดของผลิตผลทางการเกษตร ใน
จำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น ๗๔,๗๕๑ ครัวเรือน เป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพทางการเกษตร
ประมาณ ๖๐,๑๔๐ ครัวเรือน หรือร้อยละ ๘๐.๔๔ ของจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น

ลักษณะการใช้ประโยชน์ของพื้นที่

เนื้อที่ทั้งหมด	๓,๓๙๕,๐๐๐	ไร่
เนื้อที่ปลูกข้าว	๑,๐๗๙,๖๒๓	ไร่
เนื้อที่ปลูกพืชไร่และผลไม้ยืนต้น	๒๔๕,๔๗๙	ไร่
เนื้อที่ป่าไม้	๑,๖๐๕,๓๐๓	ไร่
เนื้อที่อยู่อาศัยและอื่น ๆ	๔๖๕,๕๙๔	ไร่

ผลผลิตข้าวในรอบปี

(ข้าวนาปี)

อำเภอ	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)		ผลผลิต (เกวียน)	
	ข้าวจ้าว	ข้าวเหนียว	ข้าวจ้าว	ข้าวเหนียว
เมืองฉะเชิงเทรา	๑๘๐,๗๑๖	๒,๓๙๙	๙๑,๔๒๙	๑,๒๐๕
บางปะกง	๘๒,๙๕๗	๑๒	๔๓,๗๑๘	๕.๓๕
บางน้ำเปรี้ยว	๓๑๘,๘๓๖	๒,๐๐๐	๑๒๗,๐๐๐	๘๐๐
บ้านโพธิ์	๑๑๐,๗๘๕	-	๓๙,๕๓๓	-
บางคล้า	๑๖๕,๖๙๖	๖๕๓	๗๑,๒๕๓	๒๗๖
พนมสารคาม	๑๘๙,๐๗๙	๑,๙๕๐	๖๙,๑๕๕	๗๐๗
สนามชัยเขต	๓๘,๕๐๗	๒,๙๔๒	๙,๗๕๖	๗๒๗
รวม	๑,๐๘๕,๕๗๖	๙,๙๕๕	๔๕๑,๘๔๔	๓,๗๒๒.๓๕

มูลค่าของข้าวจ้าวประมาณ ๙๐๓,๖๘๖,๐๐๐ บาท (ดินละ ๒,๐๐๐ บาท) ผลผลิตเฉลี่ย
ประมาณ ๔๕ ถังต่อไร่

(ผลการทำนาปรัง)

อำเภอ	พื้นที่(ไร่)	ผลผลิต (เกวียน)
เมืองฉะเชิงเทรา	๑๑๒,๒๕๖	๗๕,๒๘๓
บางปะกง	๑๒,๗๓๖	๗,๐๕๖
บางคล้า	๕,๘๐๙	๓,๐๕๓
พนมสารคาม	-	-
บ้านโพธิ์	๑๖,๐๖๑	๗,๙๒๒
บางน้ำเปรี้ยว	๑๒๐,๐๐๐	๖๐,๐๐๐
สนามชัยเขต	-	-
กิ่งอำเภอราชสาส์น	-	-
รวม	๒๖๖,๘๖๒	๑๕๓,๓๑๔

ผลผลิตต่อไร่ ๕๖.๕ ถึง คิดเป็นมูลค่าประมาณ ๓๐๖,๖๒๘,๐๐๐ บาท

พืชเศรษฐกิจอื่น ๆ

ประเภท	พื้นที่(ไร่)	ผลผลิต(ตัน)	มูลค่า(บาท)
ข้าวโพด	๒๒,๖๗๐	๘๐๑	๒,๔๐๓,๐๐๐
มะพร้าว	๓๖,๓๗๕	๑๙,๐๙๘,๙๗๕	๓๘,๑๙๗,๙๕๐
อ้อย	๑๐,๑๐๐	๑๐๗,๕๐๐	๒๑,๕๐๐,๐๐๐
มันสำปะหลัง	๔๑๔,๔๔๕	๘๒๘,๘๙๐	๓๓๑,๕๕๖,๐๐๐
ถั่วเหลือง	๑๐,๗๗๕	๑,๖๑๖	๙,๖๙๖,๐๐๐
มะม่วง	๒๕,๑๙๕	๕๐,๘๑๕,๙๐๐	๑๒๒,๔๔๗,๗๐๐

การประมง

จังหวัดฉะเชิงเทรา มีผู้เลี้ยงปลาทั้งหมดประมาณ ๑,๓๔๔ ราย

เนื้อที่เลี้ยงปลาประมาณ ๓๔,๕๑๑ ไร่

เลี้ยงในนา ๔๓๐ ราย

เลี้ยงในบ่อ ๓๒๓ ราย

เลี้ยงในร่องสวน ๑๔๖ ราย

ปลาที่เลี้ยงเป็นหลักได้แก่ ปลาสลิด ปลาตุก ปลานิล ปลาไน ปลาหมอ

ปลาดะเพียน ปลาจีน และปลาช่อน

ปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้และมูลค่า (โดยประมาณ)

สัตว์น้ำจืด ๑๖,๓๖๕.๔ ตัน มูลค่า ๑๕๖,๔๒๖,๐๗๓ บาท

สัตว์น้ำทะเล ๖๓,๔๑๔.๕ ตัน มูลค่า ๓๑๑,๑๐๕,๑๐๐ บาท

การเลี้ยงสัตว์

จำนวนโค ๑๑,๐๓๖ ตัว

จำนวนสุกร ๑๔๕,๘๐๐ ตัว

จำนวนแพะ ๒๕๖ ตัว

จำนวนเป็ด ๕๕๐,๐๐๐ ตัว

จำนวนกระบือ ๒๔,๓๘๐ ตัว

จำนวนม้า ๖๒ ตัว

จำนวนแกะ ๒๗๐ ตัว

จำนวนไก่ ๔,๗๐๐,๐๐๐ ตัว

การอุตสาหกรรม

จังหวัดฉะเชิงเทราไม่ใช่ว่าเมืองอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมส่วนใหญ่ที่

ดำเนินอยู่ในปัจจุบันเป็นอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับผลผลิตทางการเกษตร ดังนี้

โรงเรียนขนาดใหญ่	๔๓	โรง
โรงเรียนขนาดกลาง	๖๐	โรง
โรงเรียนขนาดเล็ก	๕๔	โรง
โรงงานทำมันสำปะหลัง	๑๐๐	โรง
โรงเลื่อย	๔	โรง

นอกจากนี้ ยังมีโรงภาพยนตร์ชั้นสอง ๒ แห่ง โรงแรมชั้นสอง ๗ แห่ง
รวมห้องฝึก ๑๕๔ ห้อง และปั๊มกาโลว์ ๑ แห่ง จำนวน ๒๕ ห้อง

การศึกษา

สถิติเกี่ยวกับจำนวนโรงเรียน ครู นักเรียน

การศึกษาของจังหวัดฉะเชิงเทรา มีการจัดการศึกษาตั้งแต่ชั้นอนุบาล
จนถึงระดับอุดมศึกษา ดังนี้

จำนวนโรงเรียน

โรงเรียนกรมสามัญศึกษา	๑๖	โรง
โรงเรียนเทศบาล	๓	โรง
โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัด	๓๐๒	โรง
โรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่เคลื่อนที่	๓	โรง

จำนวนครู

ครูกรมสามัญศึกษา	๓๖๐	คน
ครูโรงเรียนเทศบาล	๕๔	คน
ครูองค์การบริหารส่วนจังหวัด	๒,๓๗๔	คน
ครูโรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่เคลื่อนที่	๑๖	คน

จำนวนนักเรียน

นักเรียนกรมสามัญศึกษา	๘,๓๓๐	คน
นักเรียนโรงเรียนเทศบาล	๑,๑๐๖	คน

นักเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัด	๔๘,๗๔๐	คน
นักเรียนโรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่เคลื่อนที่	๗๓๖	คน
การศึกษาระดับอุดมศึกษา		
วิทยาลัยครูฉะเชิงเทรา		
ภาคปกติและภาคค่านักเรียน	๒,๔๗๓	คน
จำนวนครู	๑๕๔	คน
วิทยาลัยอาชีวศึกษา		
จำนวนนักเรียน	๑,๑๖๐	คน
จำนวนครู	๗๗	คน
โรงเรียนราษฎร์		
จำนวนโรงเรียน	๓๒	โรง
จำนวนนักเรียน	๑๖,๕๗๐	คน
จำนวนครู	๖๕๐	คน

การศาสนา ประเพณี

เกี่ยวกับการศาสนาในท้องที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ประชาชนส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธ รองลงมาคือศาสนาอิสลาม และโดยเฉพาะอย่างยิ่งหลวงพ่อโสธรเป็น พระพุทธรูปที่ทรงอำนาจศักดิ์สิทธิ์ เป็นขวัญชัยของชาวแปดริ้วและเป็นที่เคารพบูชาของ ประชาชนทั่วประเทมาเป็นเวลานาน

สถิติบางอย่างเกี่ยวกับการศาสนา

ศาสนาพุทธ

จำนวนวัด	๒๐๓	วัด
สำนักสงฆ์	๘	แห่ง
พระภิกษุ	๔,๖๐๒	องค์
สามเณร	๒๘๐	องค์

ศาสนาคริสต์

จำนวนโบสถ์ ๗ แห่ง

ศาสนาอิสลาม

จำนวนมัสยิด ๔๘ แห่ง

วัดจีนจำนวน ๒ วัด

การจัดงานประเพณีของจังหวัดมีดังนี้

๑. การจัดงานเฉลิมพระชนมพรรษา วันที่ ๕ ธันวาคม
๒. การจัดงานวันปิยมหาราช วันที่ ๒๓ ตุลาคม
๓. การจัดงานวันคล้ายวันสถาปนาคณะลูกเสือแห่งชาติ
วันที่ ๑ กรกฎาคม
๔. การจัดงานวันลูกเสือสฤติ วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน
๕. การจัดงานวันครู วันที่ ๑๖ มกราคม
๖. งานวันการศึกษาประชาบาล ๑ ตุลาคม
๗. การจัดงานมัสการหลวงพ่พุทโธโสธร กลางเดือน ๑๒ ควบดู
ไปกับการจัดงานลอยกระทง
(ฉายฉาน กังขะนันทน และคณะ ๒๕๒๐ : ๑ - ๑๔)

รายชื่อวิทยากร

วิทยากรจังหวัดชลบุรี

อำเภอเมือง

ตำบลบางปลาสร้อย

๑. นางน้อย พรหมลา อายุ ๕๓ ปี อาชีพค้าขาย
บ้านเลขที่ ๑๕ มู ๓ ตำบลบางปลาสร้อย

ตำบลแสนสุข

๑. นายเวียน บุญน้อย อายุ ๗๐ ปี อาชีพค้าขาย
๒. นายโต บริบูรณ์ อายุ ๖๘ ปี อาชีพหมอทำขวัญ และหมอแผนโบราณ
๓. นางเหลง แก้วแหวน อายุ ๖๔ ปี อาชีพค้าขาย
๔. นายยัง กิจเจริญ อายุ ๕๗ ปี อาชีพค้าขาย
๕. นายละออ ทองระอา อายุ ๔๔ ปี อาชีพหมอทำขวัญ บ้านเลขที่ ๒๓/๑
๖. นางไน้ รุ่งเรือง อายุ ๔๘ ปี คณงาน มศว บางแสน
๗. นายยิด พวงย้อย อายุ ๕๘ ปี คณงาน มศว บางแสน
๘. นายดิเรก ธรรมวาจา อายุ ๓๘ ปี อาชีพครู
๙. นายเทพ อัครนาวิน อายุ ๔๘ ปี อาชีพครู
๑๐. นายปรีดา อัครนาวิน อายุ ๔๓ ปี อาชีพครู (ต.เสม็ด)
๑๑. น.ส.ฉวี ประเสริฐศักดิ์ อายุ ๒๘ ปี บ้านเลขที่ ๓๔/๓ หมู่ ๓
๑๒. นางผิว นึกดนตรี อายุ ๖๑ ปี บ้านเลขที่ ๖๐ หมู่ ๗
๑๓. นางเมี้ยน เสริมศรี อายุ ๖๓ ปี บ้านเลขที่ ๕๒/๔ หมู่ ๗

ตำบลเหมือง

๑. นายจันทร์ แบนชัย อายุ ๖๘ ปี อาชีพทำนา (ไม่รู้หนังสือ)
๒. นางแดงกวาง แบนชัย อายุ ๗๕ ปี อาชีพทำนา

ตำบลหนองรี

๑. นางอวบ ล้อมักดี อายุ ๗๐ ปี อาชีพทำไร่
๒. นางน้อม สายวาริ อายุ ๖๐ ปี อาชีพค้าขาย

ตำบลแสนสุขบน

๑. นายเสงี่ยม เปล่งปลั่ง อายุ ๖๒ ปี อาชีพทำสวน บ้านเลขที่ ๑๐๑/๑๔

ตำบลบางทราย

๑. นายทอง	งามวงศ์วาน	อายุ ๕๓ ปี	อาชีพการ
๒. นายสง	เนื่องจางค์	อายุ ๔๙ ปี	อาชีพการ

ตำบลสำนักเข้

๑. นายบำเพ็ญ	ภักดีพงศ์	อายุ ๕๔ ปี	อาชีพการ

ตำบลคลองตำหรุ

๑. นายหาญ	สุวรรณกิจ	อายุ ๔๙ ปี	อาชีพการ

ตำบลห้วยกะปิ

๑. นายบุญ	แจ่มจรัส	อายุ ๕๕ ปี	อาชีพการ

อำเภอศรีราชา

ตำบลในเขตเทศบาล

๑. นางสาว	ศิขรา	อายุ ๔๔ ปี	อาชีพประมง

ตำบลทุ่งสุขลา

๑. พระครูวินัยกร (น้อม อนันโม)		อายุ ๔๑ ปี	เจ้าอาวาสวัดมโนรม
๒. พระภิกษุ ฤๅทิสโส		อายุ ๕๔ ปี	วัดใหม่เนินพยอม
๓. นายเทียม	พุ่มโต	อายุ ๕๓ ปี	บ้านเลขที่ ๓๐
๔. นายวิชัย	ก้ามเรศ	อายุ ๔๑ ปี	อาชีพการ
๕. นายวิเชียร	ระดังทอง	อายุ ๖๐ ปี	บ้านเลขที่ ๑๓๕ หมู่ ๑

ตำบลสุรศักดิ์

๑. นายสุนทร	พวงภู	อายุ ๓๗ ปี	อาชีพการ
๒. นายมธุเรอ	วรรณบุตร	อายุ ๔๗ ปี	อาชีพการ

ตำบลหนองขาม

๑. นายเรียบ	อินเทพ	อายุ ๔๔ ปี	อาชีพการ
๒. นายสมพงษ์	เปรมแปลก	อายุ ๓๕ ปี	อาชีพการ

๓. นายทศพล	พลาญงาม	อายุ ๔๐ ปี	อาชีพครู
๔. นายสังวาลย์	ประนอม	อายุ ๔๑ ปี	อาชีพครู

ตำบลบึง

๑. นายอำนวย	รักดีคำ	อายุ ๔๐ ปี	อาชีพครู
๒. นายชวน	สรสณิตย์	อายุ ๔๕ ปี	อาชีพครู

ตำบลบางพระ

๑. นายสมพร	ชั้นทอง	อายุ ๔๐ ปี	อาชีพครู
๒. นายสมจิตต์	ศรีมีแจ่ม	อายุ ๔๑ ปี	อาชีพครู

ตำบลเขาดินทรง

๑. นายชาลี	ปะทุปะโพธิ์	อายุ ๔๔ ปี	อาชีพครู
๒. นายชาญชัย	หาความสุข	อายุ ๓๘ ปี	

อำเภอพนัสนิคม

ตำบลวัดหลวง

๑. นายยม	หมีเพื่อง	อายุ ๕๔ ปี	อาชีพทำนา บ้านเลขที่ ๕๕ หมู่ ๔
๒. น.ส.วัลยา	ยอดมา	อายุ ๒๑ ปี	อาชีพรับราชการ บ้านเลขที่ ๕๑ หมู่ ๒
๓. นายฉันท	ยอดมา	อายุ ๖๒ ปี	อาชีพทำนา บ้านเลขที่ ๕๔ หมู่ ๑

ตำบลหนองปรือ

๑. นายหมีง	ศรีเรือง	อายุ ๔๖ ปี	อาชีพทำไร่ บ้านเลขที่ ๗๓ หมู่ ๗
๒. นายแยก	ผสมทรัพย์	อายุ ๗๔ ปี	อาชีพค้าขาย บ้านเลขที่ ๑๑ หมู่ ๗
๓. นางสาววิร	ชื่นวาริน	อายุ ๓๑ ปี	อาชีพรับราชการ ร.ร.บ้านหนองไผ่
๔. นายเฮง	ดอกไม้คลี	อายุ ๔๗ ปี	อาชีพทำไร่ บ้านเลขที่ ๑๖ หมู่ ๗
๕. นายชาติชาย	เจียมจันทร์	อายุ ๓๔ ปี	อาชีพรับราชการ ร.ร.บ้าน-

ทรายมูล

๖.	นางศุภวรรณ	ยุ่นประสงค์	อายุ ๒๔ ปี	อาชีพรับราชการร.ร.บ้านหนองไผ่
๗.	นายประยงค์	ธรราดล	อายุ ๔๑ ปี	

ตำบลสระสีเหล็ก

๑.	นายจอม	องอาจ	อายุ ๕๕ ปี	อาชีพหมอกกลางบ้าน บ้านเลขที่ ๘๖๕
๒.	นางเพียร	สำเหนียก	อายุ ๖๔ ปี	อาชีพทำนา บ้านเลขที่ ๒๐
๓.	นางบุญสม	คำสิน	อายุ ๓๕ ปี	อาชีพทำนา บ้านเลขที่ ๒๕/๔
๔.	นายจรินทร์	แซ่เตียว	อายุ ๔๖ ปี	
๕	นางนิต	องอาจ	อายุ ๕๕ ปี	

๖.	นายมงคล	หุสสอน	อายุ ๔๒ ปี	อาชีพทำนา บ้านเลขที่ ๓๗ หมู่ ๕

ตำบลหนองเหียง

๑.	นายชัยรัตน์	อโหสิ	อายุ ๒๑ ปี	อาชีพรับราชการ ร.ร.โพธิ์สัมพันธ์
๒.	นายสุทิน	แพ่งดี	อายุ ๔๒ ปี	

ตำบลหน้าพระธาตุ

๑.	นายบุญชู	บุญชุ่ม	บ้านเลขที่ ๓๗ หมู่ ๑๐	เป็นคนทรงเจ้าพ่ออูตร
๒.	ครูสำราญ	อินทราพันธ์	อายุ ๕๒ ปี	บ้านเลขที่ ๔๓ หมู่ ๑๐
๓.	หลวงพ่อกี้	ธมมาวิจาโร	อายุ ๒๕ ปี	วัดพระธาตุ
๔.	พระกิตติ	กิตติสาโร	อายุ ๒๕ ปี	วัดพระธาตุ
๕.	นายจำรัส	รักษารามภูรี	อายุ ๖๔ ปี	
๖.	นายบุญจันทร์	ธนทอง	อายุ ๓๒ ปี	อาชีพรับราชการ
๗.	นายสุธน	วงศ์แก้ว	อายุ ๓๕ ปี	

ตำบลหัวถนน

๑. นายสมพงษ์ โป่งเป้า อายุ ๓๒ ปี อาชีพครู
๒. น.ส.อัมรา ธรรมธารานนท์ อายุ ๓๑ ปี อาชีพครู
๓. นายธงชัย แก้วไพเราะ อายุ ๓๘ ปี อาชีพครู

ตำบลวัดโบสถ์

๑. นายชำนาญ กลัวแสง อายุ ๕๖ ปี อาชีพครู

ตำบลไร่หลักทอง

๑. นายนริศ เปลี่ยนผดุง อายุ ๕๓ ปี อาชีพครู

ตำบลโคกเพลาะ

๑. นายหรั่ง เหลืองอ่อน อายุ ๕๔ ปี อาชีพครู

ตำบลบ้านเข็ด

๑. นายสังเวียน ฉลอง อายุ ๕๒ ปี อาชีพครู

ตำบลนวมะตุม

๑. นายลัม วรรณะชัน อายุ ๔๔ ปี อาชีพครู

ตำบลท่าบุญมี

๑. นายบุญส่ง บัวลี อายุ ๕๐ ปี อาชีพครู
๒. นายวิราช รัตนพิชาติ อายุ ๓๒ ปี อาชีพครู
๓. นายแก้ว คอนตระกูล อายุ ๔๔ ปี อาชีพครู

ตำบลเนินแร่

๑. นายวิชัย อายุ ๓๕ ปี อาชีพหมอทำขวัญ
๒. นายโยคี อายุ ๓๓ ปี อาชีพหมอทำขวัญ

อำเภอพานทอง

ตำบลหนองหงส์

๑. นายพุทธิ ยอดสร้อย อายุ ๖๐ ปี อาชีพทำนา, แหะหยา, ก่อสร้าง
บ้านเลขที่ ๑๗ หมู่ ๑
๒. นายกิม ค่ายงค์ อายุ ๕๔ ปี อาชีพทำนา บ้านเลขที่ ๕๕ หมู่ ๑
๓. นายวิโรจน์ วงศ์เสถียร อายุ ๕๖ ปี อาชีพครู
๔. น.า บุญ วิจิตร อายุ ๖๗ ปี ตลาดปูนเก่า

ตำบลหนองกะขะ

๑. นายล้อม อนงค์ อายุ ๗๕ ปี
๒. นายตัน คู่มกรรภ์ อายุ ๕๓ ปี อาชีพครู

ตำบลมาบโป่ง

๑. นายจอม สมประเสริฐ อายุ ๕๔ ปี
๒. นางเชียง วงศ์แสงทอง อายุ ๕๗ ปี
๓. นายประจวบ พรหมศิลป์ อายุ ๕๑ ปี อาชีพครู

ตำบลบ้านเก่า

๑. เจ้าอาวาสวัดบ้านเก่า
๒. นายดี พงศ์รามัญ อายุ ๘๐ ปี

ตำบลบางนาง

๑. นายประวิทย์ พรหมสีดา อายุ ๕๔ ปี อาชีพครู

อำเภอบางละมุง

ตำบลหนองจันท

๑. นายเทียม ประภากุล อายุ ๗๑ ปี บ้านเลขที่ ๑๖ หมู่ ๔

ตำบลหัวใหญ่

๑. พระภิกษุสุชล	สัมฤทธิ์บุปผา (จันทโร)	อายุ ๖๗ ปี	วัดหัวใหญ่
๒. นายบุญยิ่ง	ปทุมพจน์	อายุ ๕๐ ปี	อาชีพครู
๓. นายทวี	พาคอ	อายุ ๔๓ ปี	อาชีพครู
๔. นายนิยม	เหมพานนท์	อายุ ๓๘ ปี	อาชีพครู

ตำบลหนองปรือ

๑. นายอร่าม	บำรุงยา	อายุ ๕๕ ปี	อาชีพครู
๒. นายดำรง	เงินท้วม	อายุ ๕๒ ปี	อาชีพครู
๓. นายสุวัฒน์	สุขเจริญ	อายุ ๓๘ ปี	อาชีพครู

ตำบลโป่ง

๑. นายจำนงค์	เจริญเวช	อายุ ๔๕ ปี	อาชีพครู
๒. นายหวน	มุกข์	อายุ ๕๐ ปี	อาชีพครู

ตำบลบางละมุง

๑. นายสำเภา	จำนงผล	อายุ ๔๓ ปี	อาชีพครู

ตำบลเขาไม้แก้ว

๑. นายสำราญ	กระแสน	อายุ ๓๔ ปี	อาชีพครู

อำเภอสตึก

ตำบลนาจอมเทียน

๑. แม่ชีบุญเหลือ	แถมศิริ	อายุ ๖๗ ปี	วัดบางเสร์
๒. นายนิยม	กฤษณะวุฒิ	อายุ ๖๘ ปี	บ้านหนองวง
๓. นางละมุน	ทองนาค	อายุ ๘๑ ปี	บ้านเลขที่ ๔๔ หมู่ ๕
๔. ทลวงสูงเรือ	ฉัตรอินทร์	อายุ ๖๕ ปี	วัดหนองจับเต่า
๕. พระภิกษุหมิง	บุญอนันต์		วัดหนองจับเต่าศรีทธาราม

๖.	นายสนิท	รัตนเหลียม	อายุ ๗๓ ปี	บ้านอำเภอ
๗.	นายสุน	เกษเงิน	อายุ ๖๙ ปี	บ้านบางเสร์

ไม่แจ้งตำบล

๑.	นายปิ่น	เฟื่องนคร		
๒.	นายภพ	สุวรรณภาพ	อายุ ๗๔ ปี	บ้านเลขที่ ๒๔๔ หมู่ ๒
๓.	นายประเสริฐ	บทสวัสดิ์	อายุ ๕๓ ปี	อาชีพครู
๔.	นายสมศักดิ์	จับขัน	อายุ ๓๒ ปี	อาชีพครู
๕.	นายแหยม	ประภาภู		

อำเภอบ้านบึง

ตำบลคลองกุ่ม

๑.	นางอรุณ	พรรณงาม	อายุ ๖๒ ปี	บ้านเลขที่ ๓๒/๑ หมู่ ๔
๒.	คุณบุญชู	ชูลสวัสดิ์	อายุ ๖๐ ปี	บ้านเลขที่ ๓๒/๑ หมู่ ๔
๓.	นายโอกาส	พรรณงาม	อายุ ๖๗ ปี	บ้านเลขที่ ๓๒/๑ หมู่ ๔
๔.	นางอุษา	ชูลสวัสดิ์	อายุ ๕๐ ปี	บ้านเลขที่ ๑๔๒ หมู่ ๔

ตำบลคลองก๊ว

๑.	นายแปลก	พรรณงาม	อายุ ๖๒ ปี	อาชีพทำไร่ บ้านเลขที่ ๑๔/๒ หมู่ ๔
๒.	นางอ้อย	พรรณงาม	อายุ ๕๒ ปี	อาชีพทำไร่บ้านเลขที่ ๑๔/๒ หมู่ ๔
๓.	นางอุษา	พรรณงาม		บ้านเลขที่ ๓๒/๑ หมู่ ๔
๔.	นายเกตุ	ท่ามาหากิน	อายุ ๕๐ ปี	อาชีพทำไร่ บ้านเลขที่ ๓๒/๑ หมู่ ๔
๕.	นายศรี	เจริญสุข	อายุ ๓๖ ปี	อาชีพทำนา บ้านเลขที่ ๒๔ หมู่ ๔
๖.	นายสมใจ	เฟื่องนิม	อายุ ๕๙ ปี	อาชีพครู
๗.	นายไพโรจน์	ปิ่นประณต	อายุ ๓๐ ปี	อาชีพครู

ตำบลหนองอีรุณ

๑.	นายสมคิด	อยู่ให้นาน	อายุ ๔๓ ปี	อาชีพครู

๒. นายเซ้ง	สายสุวรรณ	อายุ ๓๓ ปี	อาชีพครู
๓. นายสำรวย	ธัมมเมธา	อายุ ๓๔ ปี	อาชีพครู
๔. นายใจ	วีรพันธ์	อายุ ๔๒ ปี	อาชีพครู

ตำบลหนองซาก

๑. นายเจริญ	ชมชื่น	อายุ ๔๒ ปี	อาชีพครู

ตำบลหนองบอนแดง

๑. นายนพ	สมวาทสรณ์	อายุ ๓๒ ปี	อาชีพครู

กิ่งอำเภอกะสีซึ่ง

๑. นายเนียม	พรทองคำ		
๒. นางเอียง	กลิ่นชูศรี	อายุ ๔๐ ปี	บ้านเลขที่ ๓ หมู่ ๒
๓. นายอยู่	กล่อมประเสริฐ	อายุ ๖๔ ปี	บ้านเลขที่ ๒๑ หมู่ ๖

ตำบลท่าเทววงษ์

กิ่งอำเภอหนองใหญ่

๑. นายเฉลิมศักดิ์ มีทิพย์กิจ	อายุ ๒๗ ปี	อาชีพครู	ตำบลคลองมูล
๒. นายบุญชู รัชฎา	อายุ ๔๒ ปี	อาชีพครู	ตำบลหนองใหญ่
๓. นายสำเริง ธรรมเมธา	อายุ ๓๗ ปี		ตำบลหนองใหญ่

กิ่งอำเภอบ่อทอง

๑. นายเฉียบ	กมล	อายุ ๗๖ ปี	อาชีพทำนา (พ่อเพลงเอ๋ย)
๒. นายฮวด			
๓. นางสาวราย	ชาวสะอาด		
๔. นางพวง	พงษ์เดือน	อายุ ๔๖ ปี	
๕. นางบุญมา	พงศ์เดือน	อายุ ๔๖ ปี	บ้านเลขที่ ๔๖ ตำบลสุวรรณ
๖. นายธวัช	พุทธรักษา	อายุ ๓๐ ปี	อาชีพครู
๗. นายสุนทร	เจริญวุฒิ	อายุ ๔๓ ปี	อาชีพครู

๘. นายถวิล อวาร อาชีพครู

๙. นางแจ้ค ไม่ทราบนามสกุล (แม่เพลงเอ๋ย)

วิทยากรจังหวัดฉะเชิงเทรา

อำเภอเมือง

ตำบลบางดินเปิด

๑. นายประสาน เจริญสมประสงค์ อายุ ๒๑ ปี บ้านเลขที่ ๑๗/๑ หมู่ ๑

๒. นางคล้อย ชัยปัญญิตย์ อายุ ๖๔ ปี อาชีพทำสวน บ้านเลขที่ ๑๗ หมู่ ๑

ตำบลเนื่องเขต

๑. นางวีน จันทเจริญ อายุ ๘๒ ปี บ้านเลขที่ ๑๓ หมู่ ๖

๒. นางวาด จันทเจริญ อายุ ๘๓ ปี บ้านเลขที่ ๑๓ หมู่ ๖

ตำบลบ้านใหม่

๑. นายไสว เรืองวัฒนาอายุ ๖๔ ปี บ้านเลขที่ ๔๓ หมู่ ๕

ตำบลไสธร์

๑. นายสง่า พิมพ์ทอง อายุ ๖๗ ปี อาชีพทำสวน บ้านเลขที่ ๖ หมู่ ๗

๒. นายเฉียบ อ่อนประเสริฐ ร.ร.วัดพนามแดง

อำเภอบางคล้า

๑. นายอำนาจ ยืนยง อายุ ๕๔ ปี อาชีพครู ร.ร.วัดปากน้ำ

๒. นายศรีสวัสดิ์ พูลทรัพย์ อายุ ๗๖ ปี บ้านเลขที่ ๒๒๐ ตำบลบางคล้า

๓. นางสมจิตร ศิริวรรณ บ้านเลขที่ ข.๒๗ บางคล้า

๔. นายทวี สมสวัสดิ์ อายุ ๒๒ ปี อาชีพครู ร.ร.อาทรวิทยา

ตำบลท่าทองกลาง

๑. นายสังข์ จอมพิภพ อายุ ๗๒ ปี อยู่หมู่ ๕

๒. นายแหวน อริดิษศรี อายุ ๖๐ ปี บ้านเลขที่ ๑๕ หมู่ ๕

ตำบลบางโรง

๑. นางพุ่ม โลหะกิจ อายุ ๕๖ ปี อาชีพทำน้ำตาล บ้านเลขที่ ๕๒ หมู่ ๓
ตำบลปากน้ำ

๑. นายเสงี่ยม โสภากา อายุ ๖๓ ปี อาชีพทำสวน บ้านเลขที่ ๒๕ หมู่ ๒
ตำบลวังเย็น

๑. นายแปลก พูลสวัสดิ์ อายุ ๕๒ ปี อาชีพทำนา
ตำบลสำโรง

๑. นายเหี้ย ปานคั่น อายุ ๖๐ ปี อาชีพทอเสื่อ

ตำบลสาวชะโงก

๑. นายมานพ สงคณูล อายุ ๔๗ ปี อาชีพทำนนวน บ้านเลขที่ ๔๑ หมู่ ๑

๒. นายแจลัม คำวัย อายุ ๕๔ ปี อาชีพทำสวน บ้านเลขที่ ๔๑ หมู่ ๖

ตำบลเสม็ดใต้

๑. นางชูป อุดจเจริญ อายุ ๕๔ อาชีพทำนา บ้านเลขที่ ๔๑/๒

ตำบลเสม็ดเหนือ

๑. นายมนตรี จอมสิน อาชีพครู บ้านเลขที่ ๔๔ หมู่ ๔

อำเภอบ้านโพธิ์

๑. นายเชาวลิต ปลายงาม อายุ ๓๒ ปี อาชีพรับราชการ ร.ร.ผาณิตวิทยา
ตำบลท่าพลับ

๑. นายถวัล ชินาลัย อายุ ๒๑ ปี อาชีพรับราชการตลาดโรงสีล่าง

๒. นายจัว เฮงอะ อายุ ๖๒ ปี อาชีพทำจาก บ้านเลขที่ ๑๖ หมู่ ๒

๓. น.ส.ทวาย เสงี่ยมพงษ์ อายุ ๖๒ ปี อาชีพทำนา บ้านเลขที่ ๑๖ หมู่ ๗

๔. นางเกี้ย มณีรัตน์ อายุ ๗๑ ปี อาชีพทำนา บ้านเลขที่ ๑๘ หมู่ ๔

ตำบลสนามจันทร์

๑. นางสาวเข็ม วัลโถกัณธ์ อายุ ๔๕ ปี อาชีพทำนา บ้านเลขที่ ๓๔ หมู่ ๓

๒. นางชม บุญช่วย อายุ ๗๘ ปี อาชีพทำนา บ้านเลขที่ ๒๐ หมู่ ๔
๓. นายก็อก ไม่ทราบนามสกุล อายุ ๕๕ ปี อาชีพสับแหรอวัดกระทุ่ม
๔. นางจำปา สว่างอารมณ์ อายุ ๕๕ ปี อาชีพทำนา บ้านเลขที่ ๕๕ หมู่ ๓
๕. นายเทียน บุญช่วย อายุ ๗๒ ปี อาชีพทำสวนบ้านเลขที่ ๑๖ หมู่ ๔
๖. นายฉ่อง สว่างอารมณ์ อายุ ๖๒ ปี อาชีพทำนา บ้านเลขที่ ๔๔ หมู่ ๔
๗. นายเสริมสันต์ แซ่ตัน อายุ ๒๕ ปี อาชีพทำไร่ บ้านเลขที่ ๒๐ หมู่ ๔
๘. นายประสิทธิ์พร เทียงประเสริฐ อายุ ๒๐ ปี อาชีพรับราชการ บ้านเลขที่

๑๖ หมู่ ๔

๙. นางสมลักขณ์ บุญยิ่ง อายุ ๒๙ ปี อาชีพรับราชการ หมู่ ๔
๑๐. นายหิน บุญยิ่ง อายุ ๕๕ ปี อาชีพทำนา บ้านเลขที่ ๑๔ หมู่ ๓
๑๑. นางฮวย บุญยิ่ง อายุ ๔๕ ปี อาชีพทำนา บ้านเลขที่ ๑๑ หมู่ ๓
๑๒. นางบุญยงค์ หนึ่งเจริญ อายุ ๖๔ ปี อาชีพทำนา บ้านเลขที่ ๓๙ หมู่ ๔

๑๓. นางกุหลาบ ประณมาลา อายุ ๖๔ ปี อาชีพทำนา บ้านเลขที่ ๑๐ หมู่ ๒๐

ตำบลลาดขวาง

๑. นายยัง มั่นคง อายุ ๗๒ ปี อาชีพทำนา บ้านเลขที่ ๑๖ หมู่ ๓

ตำบลบางกรด

๑. นายจรรยา บุญช่วย อายุ ๔๔ ปี อาชีพเลี้ยงสัตว์ บ้านเลขที่
๔๐ หมู่ ๖

อำเภอบางปะกง

ตำบลบางปะกง

๑. นางวนิดา แจ่มจันทร์ อายุ ๔๒ ปี อาชีพค้าขาย บ้านเลขที่
๓๙ หมู่ ๑๐

๒. นายประทีป	เดือนเด่น	อายุ ๒๑ ปี	อาชีพรับราชการบ้านเลขที่ ๔๒ หมู่ ๑๓
๓. นางจิ๋ว	แซ่ฮึง	อายุ ๕๕ ปี	อาชีพค้าขาย บ้านเลขที่ ๕๖ หมู่ ๑๐
๔. นางสาวกมลิ่ง	แซ่ลิ้ม	อายุ ๓๒ ปี	อาชีพค้าขาย บ้านเลขที่ ๓๑ หมู่ ๑๐

ตำบลบางวัว

๑. นางผวน	พลทวี	อายุ ๔๓ ปี	อาชีพทำนา บ้านเลขที่ ๕ หมู่ ๔

อำเภอบางน้ำเปรี้ยว

ตำบลหมอนทอง

๑. นางสาวน	พลชั้น	อายุ ๗๐ ปี	อาชีพทำนา บ้านเลขที่ ๕๒ หมู่ ๑
๒. นางจำปา	พลชั้น	อายุ ๖๖ ปี	อาชีพทำนา บ้านเลขที่ ๕๕ หมู่ ๑
๓. นางไข่	ปานแก้ว	อายุ ๖๕ ปี	อาชีพทำนา บ้านเลขที่ ๘๘ หมู่ ๑
๔. นางปลีก	จันทร์ศรี	อาชีพทำนา	บ้านเลขที่ ๑๔ หมู่ ๒
๕. นายทวี	แสงสุวรรณ		
๖. เจ้าอาวาสวัดคลอง ๑๔			

ตำบลคลอง ๑๔

๑. นายบุญเหลือ	คชสาร	อายุ ๓๗ ปี	อาชีพครู ร.ร.วัดคลอง ๑๔

ตำบลบางขนาก

๑. นางเป่า	อินทรนิเทศ	บ้านเลขที่ ๔๕ หมู่ ๕	

ตำบลบางน้ำเปรี้ยว

๑. นางเนียร เขียวจันทร์ บ้านเลขที่ ๔๕ หมู่ ๔

ตำบลโพรงอากาศ

๑. นายสัง เหลืองสุวรรณ อายุ ๔๔ ปี อาชีพทำสวน ทำไร่
บ้านเลขที่ ๔๖ หมู่ ๒
๒. นางเนิบง เหลืองสุขเจริญ อายุ ๗๖ ปี

อำเภอนมสาคู

๑. หลวงพ่อสาย ยสขวโต อายุ ๖๑ ปี รัชชูปางาม ถ.ท่าญาติาน

กิ่งอำเภอราชสาส์น

ตำบลดงน้อย

๑. นายถม พงศ์เจริญ อายุ ๔๔ ปี บ้านเลขที่ ๔ หมู่ ๔
๒. นายทิม วงศา อายุ ๖๓ ปี บ้านเลขที่ ๑๗ หมู่ ๕
๓. นายเต็ม วงศ์กำภู อายุ ๖๔ ปี บ้านเลขที่ ๓๖ หมู่ ๓

บทที่ ๓

ผลการรวบรวมวรรณกรรม

การรวบรวมวรรณกรรมในจังหวัดชลบุรี และฉะเชิงเทรา ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนสิงหาคม ๒๕๒๒ สามารถรวบรวมวรรณกรรมได้ดังที่แสดงไว้ในตารางดังนี้

ตาราง ๑ แสดงประเภทและจำนวนวรรณกรรม

ประเภทของวรรณกรรม	จำนวน
๑. วรรณกรรมมุขปาฐะ	๔๘๐
๒. วรรณกรรมลายลักษณ์	๔๓
รวม	๕๒๓

ตาราง ๒ แสดงประเภทและจำนวนวรรณกรรมมุขปาฐะ

ประเภทของวรรณกรรมมุขปาฐะ	จำนวน
๑. นิทานชาวบ้าน	๒๗๐
๒. เพลงชาวบ้าน	๑๐๖
๓. คำกล่าว	๖๐
๔. ปริศนา คำทาย	๑๖๖
๕. ความเชื่อ	๓๗๘
รวม	๕๘๐

ตาราง ๓ แสดงประเภทและจำนวนของนิทานชาวบ้าน

ประเภทนิทานชาวบ้าน	จำนวน
๑. เทพนิยาย	๖
๒. นิทานชีวิต	๘
๓. นิทานวีรบุรุษ	๔
๔. นิทานประจำถิ่น	๒๔
๕. ตำนานและเทพปกรณัม	๑๒
๖. นิทานสัตว์	๔
๗. นิทานอุทาหรณ์	๖
๘. นิทานมุขตลก	๒๓
๙. นิทานอธิบาย	๑๖๘
๑๐. นิทานไม่รู้จบ หรือนิทานเข้าแบบ	๓
๑๑. เบ็ดเตล็ด	๗
รวม	๒๗๐

ตาราง ๔ แสดงประเภทและจำนวนของเพลงชาวบ้าน

ประเภทของเพลงชาวบ้าน	จำนวน
๑. เพลงพื้นเมืองหรือเพลงผูกพาทย์	๒๒
๒. เพลงประกอบการเล่น	๑๔
๓. เพลงกล่อมเด็ก	
๓.๑ เนื้อหาแสดงความรักของแม่ที่มีต่อลูก	๒

ประเภทของเพลงชาวบ้าน	จำนวน
๓.๒ เนื้อหาเกี่ยวกับสัตว์	๒๒
๓.๓ เนื้อหาเกี่ยวกับนิทานหรือวรรณคดี	๗
๓.๔ เนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ	๒
๓.๕ เนื้อหาเกี่ยวกับการเสียดสี ล้อเลียน	๑๐
๓.๖ เนื้อหาเกี่ยวกับค่านิยมของสังคม	๑
๓.๗ เบ็ดเตล็ด	๒
๔. เพลงเด็ก	
๔.๑ เพลงประกอบการเล่น	๑๕
๔.๒ เพลงล้อ	๖
๔.๓ เพลงร้องเล่น	๓
รวม	๑๐๓

ตาราง ๕ แสดงประเภทและจำนวนคำกล่ำว

ประเภทของคำกล่ำว	จำนวน
๑. สำนวน	๕
๒. สุภาษิต	๓
๓. คำพังเพย	๓
๔. คำอวยพร	๔
๕. คำคำ	๑
๖. คำกล่ำวในโอกาสต่าง ๆ และบทแหล่	๒๑
๗. บทสวด	๓
	๑๖
รวม	๖๐

ตาราง ๖ แสดงประเภทและจำนวนปริศนาคำทาย

ประเภทของปริศนาคำทาย	จำนวน
๑. คำตอบเกี่ยวกับพืช	๔๖
๒. คำตอบเกี่ยวกับสัตว์	๒๕
๓. คำตอบเกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้	๔๗
๔. คำตอบเกี่ยวกับปรากฏการณ์ธรรมชาติ	๑๐
๕. คำตอบเกี่ยวกับอาชีพและความเป็นอยู่	๑๖
๖. คำตอบเกี่ยวกับร่างกาย	๕
๗. คำตอบเกี่ยวกับสถานที่	๑
๘. คำตอบเกี่ยวกับอาหาร	๓
๙. คำตอบเกี่ยวกับศาสนา วัฒนธรรมและวรรณคดี	๗
๑๐. คำตอบหลายชนิด	๑๓
๑๑. เล่นคำ	๒
รวม	๑๖๖

ตาราง ๗ แสดงประเภทและจำนวนความเชื่อ

ประเภทความเชื่อ	จำนวน
๑. ความเชื่อเกี่ยวกับการเกิด - ตาย	๔๔
๒. ความเชื่อเกี่ยวกับโชคลาง	๓๐
๓. ความเชื่อเกี่ยวกับฤกษ์ยาม	๑๒
๔. ความเชื่อเกี่ยวกับความฝัน	๑๗

ประเภทความเชื่อ	จำนวน
๕. ความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องราง เวทมนต์ไสยศาสตร์	๒๕
๖. ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และผีสงนางไม้	๗๓
๗. ความเชื่อเกี่ยวกับจำนวนนับ	๘
๘. ความเชื่อเกี่ยวกับลักษณะดี - ชั่ว	๑๓
๙. ความเชื่อเกี่ยวกับยากลางบ้าน	๒๑
๑๐. ความเชื่อเกี่ยวกับปรากฏการณ์ธรรมชาติ	๓๑
๑๑. ความเชื่อเกี่ยวกับเคล็ด	๔๐
๑๒. ความเชื่อเกี่ยวกับมงคลและอัปมงคล	๑๗
๑๓. ความเชื่อเกี่ยวกับอาชีพ	๖
๑๔. ความเชื่อเกี่ยวกับบาป - บุญ และนรก - สวรรค์	๒
๑๕. เบ็ดเคล็ด	๓๒
รวม	๓๗๕

ส่วนข้อมูลวรรณกรรมประเภทลายลักษณ์ยังไม่สามารถจำแนกประเภทได้

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์วรรณกรรม

วรรณกรรมประเภทมุขปาฐะที่รวบรวมมาจากจังหวัดชลบุรี และฉะเชิงเทรานั้น จะได้
นำมาจัดกระทำ ๒ วิธี คือ

๑. จำแนกประเภทของวรรณกรรม เพื่อให้ทราบว่า มีวรรณกรรมประเภทมุขปาฐะของ
ชาวจังหวัดชลบุรี และฉะเชิงเทราประเภทใดบ้าง

๒. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมมุขปาฐะกับวิถีชีวิตของกลุ่มชน ทั้งนี้
เพื่อให้ทราบว่า

๒.๑ วรรณกรรมสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของกลุ่มชนอย่างไรบ้าง

๒.๒ วรรณกรรมมีบทบาทต่อวิถีชีวิตของกลุ่มชนอย่างไร

การวิเคราะห์นี้จะช่วยให้เข้าใจลักษณะการดำเนินชีวิตค่านิยม ชีวิตจิตใจของกลุ่มชน
ตลอดจนทราบถึงสิ่งที่มีอิทธิพลต่อกลุ่มชนด้วย

การวิเคราะห์วรรณกรรมจะกระทำเป็นประเภท ๆ ตามลำดับดังนี้

๑. นิทานชาวบ้าน

๒. เพลงชาวบ้าน

๓. คำกล่าว

๔. ความเชื่อ

๕. ปริศนาคำทาย

นิทานชาวบ้าน

(Folk Tales)

นิทานชาวบ้านคือเรื่องเล่าที่อาศัยการถ่ายทอดทางวาจา และการจดจำเป็นสิ่งที่สำคัญ
ในการสืบเนื่องนิทานจากคนหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่ง

นิทานชาวบ้าน เป็นวรรณกรรมประเภทมุขปาฐะที่เป็นที่สนใจใคร่ศึกษาของผู้ศึกษาคติชน-
วิทยา เพราะนิทานชาวบ้านทำหน้าที่หลายประการพร้อม ๆ กันไปในเวลาเดียวกัน คือ

- ๑ เป็นเครื่องบันเทิงใจ
- ๒ เป็นเครื่องมือถ่ายทอดความรู้ ความคิด วิถีชีวิตของคนรุ่นหนึ่งไปสู่คน
อีกรุ่นหนึ่ง
- ๓ เป็นเครื่องมืออบรมสั่งสอน ที่ให้ผลดีกว่าการสอนโดยตรง
- ๔ เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญยิ่ง
- ๕ เป็นสิ่งสะท้อนความรู้ ความคิด วิถีชีวิต ตลอดจนสภาพสังคม การปกครอง
และศาสนา

ดังนั้นการศึกษานิทานชาวบ้านจึงจะช่วยให้เข้าใจวิถีชีวิตของคนได้เป็นอย่างดี

นิทานชาวบ้าน ของชาวชลบุรี และฉะเชิงเทราจำแนกตามรูปแบบ (Form) ของนิทาน
ได้ ประเภทดังนี้

๑. เทพนิยาย (Fairy Tales) เป็นนิทานที่มีขนาดยาวมีหลายสารัตถะ
(Motif) หรือหลายแก่น (Element) ฉากมักเป็นแดนสมมุติ ตัวละครเป็นเจ้าชาย เจ้าหญิง
ซึ่งมีคุณสมบัติพิเศษ และได้ผจญอุปสรรคนานาประการ เช่น เรื่องเทพยดาสีเสอา สรรพสิทธิ์ และพระ-
รถเมรี

๒. นิทานชีวิต (Novella) คล้ายเทพนิยาย แต่มีการแบ่งเวลาและสถานที่

เกิดเหตุอย่างชัดเจน และการต่อสู้ของตัวละครใกล้เคียงกับชีวิตจริงมากกว่า เช่น เรื่องพ่อค้าไม้หอม
อโหสิกรรม และคนจน

๓. นิทานวีรบุรุษ (Hero Tale) เป็นเรื่องที่เล่าเกี่ยวกับวีรกรรมของบุคคลที่มีความ
เก่งกล้ามาก หรือวีรบุรุษ และผู้เล่าจะเล่าโดยมีความเชื่อว่าวีรบุรุษนั้นมีหรือเคยมีตัวจริง เช่น
เรื่องดาหลวงคง หลวงพ่อเป็น

๔. นิทานประจำถิ่น (Local Legend) เป็นนิทานที่ผู้เล่าเล่าโดยเชื่อว่าเป็นเรื่อง
จริง มีสถานที่ วัตถุสิ่งของ หรือ สิ่งก่อสร้างเป็นพยานหลักฐาน เช่น ประวัติบางแสน ประวัติ
ท้าวอยู่โท และตำนานพระรถ

๕. ตำนานและเทพปกรณัม (Myth) เป็นนิทานที่มักเกี่ยวกับศาสนาใดศาสนาหนึ่ง
ผู้เล่าจะแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ หรือกฎเกณฑ์ของสิ่งต่าง ๆ และชี้ให้เห็นคุณ - โทษของการ
กระทำ เช่น เรื่องเจ้าชื้อกับเจ้าโง่ พญาวานร และวิหคหาย

๖. นิทานสัตว์ (Animal Tale) เป็นนิทานที่มีสัตว์เป็นตัวเอก เช่น เรื่องของ
พญานกอินทรี ช้างเผือกกับนกโกโก้ และนกกระยาง

๗. นิทานอุทาหรณ์ (Fable) เป็นนิทานสัตว์ที่ผู้เล่าแทรกคติสอนใจไว้ด้วย เช่น
เรื่องนกแซกเต่า และหมูแตร

๘. นิทานมุขตลก (Jest) เป็นนิทานที่มุ่งให้ความตลกขบขันแก่ผู้ฟัง ผู้ฟังนิทาน
ประเภทนี้ต้องไม่ถือสาว่าเป็นเรื่องจริงจัง มิฉะนั้นจะกลายเป็นนิทานอื่น หรือกลายเป็นโสกนาฏ-
กรรมไปได้ เช่น เรื่องหลวงพ่อบัณฑิตคนโง่ และหลวงพ่อดะกละ

๙. นิทานอธิบาย (Explanatory Tale) เป็นนิทานเพื่อเล่าเพื่อตอบคำถามว่า
ทำไม เช่น ทำไมอีกาจึงปีกไข่นกกาเหว่า ทำไมนกเค้าแมวออกหากินเวลากลางคืน และ
คำอธิบายชื่อหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัดต่าง ๆ

๑๐. นิทานไม่รู้จักจบ หรือ นิทานเข้าแบบ (Formula Tale) เป็นนิทานที่ผู้เล่าจะเล่า
วนเวียนไปไม่รู้จักจบ นิทานประเภทนี้จะมีรูปแบบและถ้อยคำคล้ายคลึงกัน เช่น เรื่องเขาไหน -
เขาหลวง

๑๑. เบ็คเตลิค เป็นนิทานที่จัดรูปแบบเข้าประเภทใดไม่ได้เช่น เรื่องกาฬปักย
พระราชชาลย์ชาตูลลทคและนิทานชิงรางวัล

ความสัมพันธ์ระหว่างนิทานชาวบ้านกับวิถีชีวิตของคน

เนื่องจากนิทานชาวบ้าน เป็นข้อมูลทางคติชนวิทยาที่สะท้อนสิ่งต่าง ๆ เกี่ยวกับชีวิตจิตใจ
และสภาพสังคมออกมา เราจึงสามารถศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนิทานชาวบ้าน กับวิถีชีวิตของ
คนได้

ผลจากการศึกษานิทานชาวบ้านของชาวชลบุรีและฉะเชิงเทราพบว่า

๑. มีการใช้นิทานชาวบ้านเป็นเครื่องบันเทิงใจ ทั้งในยามว่างจากภารกิจประจำวัน
ในงานศพ และในการเฝ้าหญิงที่อยู่ไฟ นิทานที่มีบทบาทเช่นนี้ ได้แก่

๑.๑ เทพนิยาย เหตุที่เทพนิยายสามารถให้ความบันเทิงได้เพราะเป็น
เรื่องยาว ตัวละครมีความเก่งกล้าสามารถและมีเหตุการณ์แปลก ๆ เกิดขึ้นในเรื่องมากมาย
ทำให้ฟังสนุกและเพลิดเพลิน เช่น เรื่อง นางแดงอ่อน และเรื่องพระเจ้าสุกนิมิตร

๑.๒ นิทานชีวิต นิทานแบบนี้มีความสนุกสนานไม่แพ้เทพนิยาย และยัง
ดูเป็นเรื่องใกล้ตัวมากกว่าเทพนิยายด้วย บางครั้งอาจทำให้ผู้ฟังคิดว่าเป็นเรื่องจริงได้ เช่น
นิทานไม่มีชื่อ เรื่องของนายแถม วงศ์คำภู

๑.๓ นิทานสัตว์เป็นนิทานที่มีสัตว์เป็นตัวเอกบางครั้งผู้เล่าก็จำลองพฤติกรรม
ของคนลงไป ทำให้เรื่องสนุกสนานและจดจำง่าย เช่น เรื่องนายกับลิง ราชสีห์กับหมาจิ้งจอก

๑.๔ นิทานมุขตลก เป็นนิทานที่มุ่งให้ความบันเทิงใจโดยตรง การฟัง
นิทานมุขตลกจะทำให้คลายความเคร่งเครียด คลายความเศร้า คลายความเจ็บเหงาได้นิทาน
มุขตลกจึงมีบทบาทมากในชีวิตของชาวชลบุรี และฉะเชิงเทรา เช่น เรื่อง ตาแดงแสนกล ตาลุง
ปลูกไม้ไผ่ ตาลุงปลูกมะเขือ

วิธีเล่าเรื่องให้ตลกมีหลายวิธี

- ตลกเพราะโครงเรื่อง เช่นศรีธนญไชย เจ้าสุขยอคคาถา

ผิวขึ้น ความรู้ต่ำ ทิศลึกใหม่ โครงเรื่องตลกเท่าที่ศึกษาพบ มีดังนี้

- ก. โครงเรื่องที่เป็นการเล่นแบบกำปั้นทุบดิน เถลไถลตรงหรือเล่นคำสำนวน เช่น เรื่อง ผิวขึ้น และลูกศิษย์กับอาจารย์
- ข. โครงเรื่องที่เกี่ยวกับความโง่เขลาเบาปัญญา หรือความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของคน เช่น เรื่องคนโง่ และทิศลึกใหม่
- ค. โครงเรื่องที่เกี่ยวกับการวางแผน ใช้กลอุบายหรือใช้ปฏิภาณหลอกให้ผู้อื่นทำสิ่งน่าขำ หรือรับเคราะห์แทนตน เช่น เรื่องหมี และหลวงพ่อบั๊ว
- ง. โครงเรื่องที่เกี่ยวกับความหยาบโลน สัปดนมักเล่าสู่กันฟังในหมู่ผู้ชาย หรือในวงเหล้า เช่น เรื่องสองผิวเมีย และไอหนุ่มสัปดน
- ตลกเพราะคำพูด โดยเฉพาะการใช้คำพูดที่หยาบโลน สัปดนหรือคำที่มีความหมาย ๒ แก่ ๒ มุม เช่น เรื่องสี่เฒ่า และความรู้ต่ำ
- ตลกเพราะถ้อยคำสำนวนของผู้เล่า ข้อนี้นับเป็นความสามารถของผู้เล่า ที่สามารถใช้ภาษาให้สอดคล้องกับเรื่อง เช่น เรื่อง เจ้าสุขยอตกกาธา และผิวขึ้น

๒. มีการใช้นิทานเป็นเครื่องมือถ่ายทอดความรู้ ความลึกของคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง นิทานที่มีบทบาทมากในด้านนี้ คือ

- ๒.๑ นิทานอธิบาย เท่าที่พบผู้เล่าจะพยายามเล่าให้เป็นเรื่องที่ชวนฟังถึงแม้จะขัดกับความเป็นจริงทางวิทยาศาสตร์ หรือเหตุผล แต่นิทานนั้น ๆ ก็แสดงความเชื่อมั่นในนิทานและการฝังรากลึกของนิทาน เช่น
- นิทานเรื่องพระรถเมรี เป็นที่มาของ ชื่อคลองผาฉาบ โศกหัวเข้า โศกพนมดี
- นิทานเรื่องตาม่องล่าย เป็นที่มาของชื่อ เขาช่องกระเจก เขา
- นมสาว เกาะจาน เกาะสวามหาว
- นิทานอธิบายพฤติกรรมหรือลักษณะของสัตว์ เช่น ทำไมเสือจึงมีลาย
- ทำไมงูมีพิษ อยู่บนหัว

นอกจากนี้จากการศึกษาทานอชิบาย ชื่อหมู่บ้าน พบว่า การตั้งชื่อหมู่บ้านนิยมตั้งตามแนวทางต่อไปนี้

- ตั้งตามลักษณะและสภาพภูมิประเทศที่ตั้งหมู่บ้านนั้น เช่น เขา-น้อย หุ่นละหาน บางน้ำเปรี้ยว

- ตั้งตามชื่อต้นไม้ในแถบนั้น เช่น โกลีเชียพนอน หนองชัน หุบบอน ห้วยไข่เน่า ลำน้ำกะบก

- ตั้งตามชื่อต้นไม้ที่พบบ่อยในบริเวณใกล้เคียง เช่น หนองน้ำ-เต้าลอย

- ตั้งตามชื่อสัตว์ที่มีมากในแถบนั้น เช่น คลองจรเข้น้อย หนองจับเต่า หนองคินนก

- ตั้งตามการประกอบอาชีพของประชาชน เช่น ห้วยกะปิ บ้านปึก บ้านเตาถ่าน คอนถั่วไร่

- ตั้งตามชื่อเครื่องมือในการประกอบอาชีพ เช่น บ่อวัน สนามจันทร์ (สนามจัน)

- ตั้งตามชื่อสินค้าที่นำมาค้าขายกันมาก เช่น ท่าถ่าน ท่าตะกุด

- ตั้งตามชื่อบุคคลที่เคยบุกเบิกแถบนั้นหรือเคยอยู่ที่นั่นมาก่อน

เช่น ศรีฟโล ขากยายจัน เนินตามาก

- ตั้งตามประวัติศาสตร์ เช่น คลองบ้านใหม่ บ้านเมอญ (บ้านเก่า)

- ตั้งตามศัพท์ หรือสำเนียงภาษาถิ่น หรือภาษาอื่น เช่น

หนองเขิน บ้านช่อง บ้านเข็ด บางคล้า

- ตั้งตามลักษณะของสิ่งก่อสร้าง เช่น บางละมุง หมู่บ้านโรงกลาง

และยังมีชื่อหมู่บ้านบางแห่งที่เปลี่ยนแปลงไป วิธีเปลี่ยนมีหลายวิธี คือ

- เปลี่ยนให้คล้ายคลึงกับชื่อเก่า แต่มีความหมายเป็นมงคล หรือ

ดูมีความหมายขึ้น เช่น บ้านคลองเพื่อเป็นบ้านอำเภอ โค้งตาลา เปลี่ยนเป็นโค้งคารา

- เปลี่ยนชื่อโดยถือเอาความหมายที่เป็นมงคลเป็นหลัก เช่น หนองมน
เปลี่ยนเป็นแสนสุข อ่าวกระสือเปลี่ยนเป็นคำวอุดม ย่านตะเข้ เปลี่ยนเป็น ย่านชื่อ เนินโทรม
เปลี่ยนเป็นเนินถาวร

- เพี้ยนเสียง ทำให้ความหมายเปลี่ยนไปด้วย ส่วนมากจะเปลี่ยน
ไปในทางเป็นมงคลขึ้น เช่น ขำป่างาม เปลี่ยนเป็นขำป่างาม สนามจีนเปลี่ยนเป็นสนามจันทร์

๒.๒ นิทานวีรบุรุษ ผู้เล่าจะถ่ายทอดเรื่องราว และความเชื่อถือ ศรัทธา
ที่มีต่อวีรบุรุษอย่างชัดเจน ทำให้ผู้ฟังได้ทราบทั้งเรื่องราว และความเชื่อถือของผู้เล่า และ
ผู้ฟังอาจเกิดความเชื่อถือคล้อยตามไปด้วยก็ได้ เช่น เรื่อง ตาหลวงคง และหลวงพ่อบุญ

๓. มีการใช้นิทานปลูกฝังค่านิยม และทัศนคติบางประการ นิทานที่มีบทบาทด้านนี้
ได้แก่

๓.๑ นิทานวีรบุรุษ ทำให้เกิดความรัก และภาคภูมิใจในวีรบุรุษของท้องถิ่น

๓.๒ นิทานประจำถิ่น ทำให้เกิดความรัก และภาคภูมิใจในท้องถิ่น ทั้งนี้
เพราะได้ทราบว่าท้องถิ่นของตนมีเรื่องราว สถานที่ และสิ่งของที่สำคัญ ที่ท้องถิ่นอื่นไม่มี เช่น
ประวัติบางแสน ตำนานพระรถเมรี ตำนานพระพุทธโสธร และเขาส้ม

๓.๓ นิทานอุทาหรณ์ จะให้แง่คิดเกี่ยวกับศีลธรรม เน้นหนักในศาสนา
พุทธ จึงใช้เป็นเครื่องมือสอนศีลธรรมไปได้ในตัว เช่น เรื่อง หนูแสนรู้ สอนเรื่องความสามัคคี
เรื่องนกแขกเต้าสอนเรื่องการคบคน และเรื่องช้างเผือกสอนเรื่องความกตัญญู

๓.๔ ตำนานและเทพปกรณัม นิทานประเภทนี้จะแสดงความสัมพันธ์ของสิ่ง
ต่าง ๆ ในโลก และแสดงคุณ - โทษของการกระทำด้วย จึงเป็นเครื่องมือสั่งสอน และชี้ให้
เห็นแนวทางปฏิบัติตนในสังคมเพื่อจะได้เป็นคนดี เช่น เรื่อง เจ้าชื้อกับเจ้าโง่แสดงผลของความ
คดโกง กับความซื่อสัตย์ นิทานนรกชี้ให้เห็นว่าคนที่อยู่ชายทะเลจับหอย ปู ปลาไปขายจะตกนรก
(นับว่าเป็นการรณรงค์รักษาศาสนาธรรมชาดีได้อย่างดีด้วย)

๓.๕ นิทานประเภทอื่น ๆ ทุกประเภทมักจะแฝงคติธรรมหรือแนวทางดำเนิน
ชีวิตที่ถูกที่ควรไว้ด้วยเสมอ เพียงแต่ผู้เล่าอาจไม่ได้สรุปคติธรรมหรือคำสอนไว้อย่างชัดเจนเท่านั้น

๔. นิทานชาวบ้านของชาวชลบุรี และฉะเชิงเทราจะสะท้อนสภาพสังคมให้เห็นอย่าง

ชัดเจน เช่น

๔.๑ สะท้อนสภาพของภูมิศาสตร์ จะมีนิทานที่เล่าถึงเรื่องชายทะเล ภูเขา แม่น้ำ ลำคลอง ตามสภาพท้องถิ่นของผู้เล่า

๔.๒ สะท้อนสภาพการปกครองที่นิยมการมีพระมหากษัตริย์ผู้มียุทธาธิการ เป็นผู้ปกครอง เช่น เรื่อง ผู้มีบุญ

๔.๓ สะท้อนความเชื่อถือในศาสนาพุทธ เช่น เรื่องพระเจ้าสุทโธทมิตร แสดง คำสอนเรื่องผลกรรม พญาสีเส้า แสดงคำสอนเรื่องโมหจริต

๔.๔ สะท้อนเชื้อชาติดั้งเดิมตั้งแต่บรรพบุรุษของชนกลุ่มนั้น เช่น นิทานเรื่อง กำเนิดต้นมะพร้าว ของมอญ นางแดงอ่อน ของภาคอีสาน และนิทานไม่มีชื่อของ เขมร

๕. มีการถ่ายทอดวัฒนธรรม และนิทานชาวบ้านซึ่งกันและกัน เช่น

- พระรถเมรี ของอำเภอนนทบุรี กับของตำบลคลองน้อย กิ่งอำเภอราชสาส์น และบางส่วนของอำเภอนนทบุรีมีความคล้ายคลึงกัน ต่างก็มีหลักฐาน และสถานที่ยืนยันว่า สถานที่ในเรื่อง เช่น ถ้ำนางสิบสอง หมอนนาง คูเมืองพระรถ

- ตาม่องล่าย ของอำเภอสัตหีบ เหมือนกับของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และชาวสัตหีบก็มีสถานที่ที่บ่งชี้ได้ว่าเป็นสถานที่ในเรื่อง เช่น เกาะกะทะคว่ำ เกาะแมสาว

- พระเจ้าสุทโธทมิตร ของชาวตำบลหนองหงษ์ อำเภอบ้านทอง เดิมนิทานเรื่องเหมือนเรื่องสุทโธทมิตรเกศินี ของภาคอีสาน

- นางแดงอ่อน ของชาวตำบลหนองหงษ์ อำเภอบ้านทอง ตรงกับเรื่อง นางแดงอ่อน ของภาคอีสาน

- เจ้าสุขจรมคธ ของชาวตำบลหนองหงษ์ อำเภอบ้านทอง ตรงกับเรื่อง ไฉ่เสาคอด ของชาวสุพรรณบุรี และเรื่องไฉ่จ้อยเห็บของชาวฉะเชิงเทรา

- ถ้ำสมบัติ (ซึ่งมีถ้ำโยโธโธขาม ให้คนนำไปใช้ได้เวลายามทำบุญ แต่ใช้เสร็จแล้วต้องนำมาคืน) ของชาวตำบลสระสี่เหลี่ยม อำเภอนนทบุรี กับของเขาสามมุข

ตำบลแหลมแท่น อำเภอเมืองชลบุรี

ทั้งหมดนี้อาจเป็นเพราะเหตุดังนี้

๑. มีการอพยพจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งและผู้อพยพได้จดจำนิทาน ของถิ่นเดิมไปเล่าสู่กันฟังในถิ่นใหม่ เช่น ชาวลาวเวียง อพยพจากประเทศลาว ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๓ มาอยู่ในเขตจังหวัดชลบุรีหลายท้องถิ่น
๒. มีการติดต่อค้าขายกัน แต่เดิมจะมีพวกพ่อค้านำควายจากภาคอีสาน ขายแถบ อำเภอพนมสารคาม เรื่อยลงมาจนถึงพนัสนิคม พวกนี้คงนำนิทานมาเล่าสู่กันฟังด้วย
๓. มีการนำเรื่องที่ได้ฟังมาแล้วให้เข้ากับสถานที่หรือสิ่งของที่ตนมี เช่น เคยได้ยินเรื่องถ้ำสมบัติ ประจวบกับพื้นบ้านนั้นมีถ้ำก็เล่าว่าเป็นถ้ำในท้องถิ่นของตน
๔. มีการติดต่อกันด้วยเหตุอื่น ๆ เช่น เยี่ยมเยียนไปมาหาสู่กัน เพราะมีคำกล่าวคล้องจองกันว่า "พนัสนิคม พนมสารคาม สนามชัยเขต เป็นเมืองพี่น้องกัน" คงได้มีการไปมาหาสู่กันบ้างเป็นแน่ หรือชาวประมงจากอำเภอสัตหีบ คงได้เดินเรือไปถึงประจวบคีรีขันธ์ หรือพบชาวประมงของประจวบคีรีขันธ์ ก็เกิดการถ่ายทอดนิทานกันขึ้น

อย่างไรก็ตาม เรื่องการศึกษาการแพร่กระจายของนิทานนี้เป็นเรื่องใหญ่ จึงฝากไว้ให้ผู้สนใจได้ศึกษาโดยละเอียดต่อไป

เพลงชาวบ้าน

(Folk Songs)

เพลงชาวบ้าน เป็นบทเพลงที่ชาวบ้านร้องกันเพื่อความสนุกสนานในงานเทศกาลต่าง ๆ มักมีทำนองง่าย ๆ เนื้อเพลงก็มักเป็นเรื่องของสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว ได้พบเห็นอยู่เสมอ และมักร้องโดยการเต้นเอาเองหรือโดยอาศัยการจดจำจากผู้อื่น

เพลงชาวบ้านของชาวชลบุรี และฉะเชิงเทราจำแนกได้เป็น ๔ ประเภทคือ

๑. เพลงพื้นเมือง หรือเพลงปฏิพากย์ เป็นเพลงที่หญิงสาว ชายหนุ่ม ใช้ร้องโต้ตอบกันโดยใช้ปฏิภาณไหวพริบในการร้อง "แก๊" กันมักจะเริ่มด้วยกันทั้ง ๒ ฝ่ายร้องบทไหว้ครู แล้วฝ่ายชายจะร้องเกริ่น และเชิญให้ฝ่ายหญิงมา "เล่นเพลง" ถ้วย เมื่อฝ่ายหญิงเริ่มมาเล่นเพลงแล้ว จะคำเนินความเป็นทำนองเกี่ยวพาราสี ชักหาพาหนี หรืออุชอ ต่อด้วยชิงชู้ หรือตีหมากผ่าหมากเมี่ยง แล้วจึงจบด้วยการลาจากกัน เพลงปฏิพากย์มักดำเนินความเช่นนี้เสมอ แต่เพื่อเพิ่มความสนุกสนาน พ่อเพลงหรือแม่เพลงอาจจะแทรกเพลงปลุกย่อยเป็นชุดไว้ด้วย เช่น ชุดเข่านา เข่าสวน ชื้อควาย เข่าที่ หรืออื่น ๆ ตามแต่สมควร

เพลงปฏิพากย์นี้รวมถึง เพลงร่ำวงด้วย

จากการศึกษา เพลงพื้นเมืองของชาวชลบุรี และฉะเชิงเทราพบว่า มีเพลงที่เหมือนกับเพลงในภาคกลางคือ

๑. เพลงลำตัด
๒. เพลงฉ่อย
๓. เพลงเกี่ยวข้าว
๔. เพลงร่ำวง

และมี เพลงที่เหมือนจังหวัดนครราชสีมาคือ

๑. เพลงโคราช

ส่วน เพลงที่พบเฉพาะใน เขตนี้คือ

๑. เพลงหงส์
๒. เพลงระบำ
๓. เพลงเอ๋ย
๔. เพลงวง
๕. เพลงโซ
๖. เพลงป่า

๒. เพลงประกอบการเล่น เป็นเพลงที่ผู้ใหญ่ (ส่วนมากจะเป็นหญิงสาวชายหนุ่ม) ใช้ร้องประกอบการเล่นต่าง ๆ เช่น ช่วงรำ สะบ้า และการเชยผิ เพลงที่ใช้ร้องประกอบการเล่นนี้มักเป็นเพลงที่จดจำต่อ ๆ กันมา แต่ก็อาจมีบางเพลงหรือบางตอนของเพลงเท่าที่แต่งเพิ่มขึ้นใหม่

๓. เพลงกล่อมเด็ก เป็นเพลงที่ใช้ร้องเพื่อแกล้งล่อให้เด็กนอนหลับ เป็นที่ยอมรับกันว่า เพลงกล่อมเด็กนี้เป็นสื่อสายใยความรักระหว่างแม่กับลูก เป็นเครื่องแสดงความรัก ความห่วงใย ความทะนุถนอมของแม่ที่มีต่อลูก และเป็นเครื่องผูกพันลูกไว้กับแม่ตลอดจนเป็นเครื่องกล่อมเกล้าจิตใจของเด็กให้มีความอ่อนโยนละมุนละไม ไม่แข็งกระด้างอันจะเป็นผลให้เด็กเจริญเติบโตขึ้นเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมต่อไป

เพลงกล่อมเด็กของชาวชลบุรีและฉะเชิงเทราเท่าที่เก็บข้อมูลมาได้มีไม่มากนัก เพราะปัจจุบันสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปมากจากสังคมกสิกรรม เป็นสังคมอุตสาหกรรมมากขึ้น การกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ล้วนรีบเร่ง คนในสังคมอยู่กันอย่างตัวใครตัวมันมากขึ้นทำให้เวลาที่แม่จะอุทิศให้แก่อุกลนั้นมีน้อยลง บทเพลงกล่อมเด็กจึงสูญไปพร้อมกับกาลเวลาที่ผ่านไป

ข้อมูลประเภท เพลงกล่อมเด็กที่รวบรวมมาจำแนกตามเนื้อหาได้ ๗ ประเภท คือ

- ๓.๑ เพลงที่แสดงความรักของแม่ที่มีต่อลูก
- ๓.๒ เพลงเกี่ยวกับสัตว์
- ๓.๓ เพลงเกี่ยวกับนิทาน หรือวรรณคดี
- ๓.๔ เพลงเกี่ยวกับธรรมชาติ
- ๓.๕ เพลงเสียดสี ล้อเลียน
- ๓.๖ เพลงเกี่ยวกับค่านิยมของสังคม
- ๓.๗ เบ็ดเตล็ด

๔. เพลงเด็ก เป็นเพลงที่เด็กใช้ร้องเล่นกัน บางครั้งผู้ใหญ่ก็อาจนำมาร้องกันบ้าง แต่ก็ไม่ถือเป็นเรื่องจริงจังนัก เพลงเด็กมักมีทำนองง่าย เนื้อร้องสั้น ๆ ง่าย และมีความคล้องจองกัน ทำให้จำง่าย

เพลงเด็ก ของชาวชลบุรีและฉะเชิงเทรา จำแนกได้เป็น ๓ ประเภท คือ

- ๔.๑ เพลงประกอบการเล่นของเด็ก
- ๔.๒ เพลงล้อ
- ๔.๓ เพลงที่ใช้ร้องเล่น

ความสัมพันธ์ระหว่างเพลงชาวบ้านกับวิถีชีวิต

จากการศึกษาข้อมูลประเภท เพลงชาวบ้านของชาวจังหวัดชลบุรี และฉะเชิงเทรา หอจะสรุปความสัมพันธ์ของเพลงชาวบ้านกับวิถีชีวิตของกลุ่มชนได้ดังนี้

๑. กลุ่มชนชาวขลบุรี และฉะเชิงเทราได้อาศัยเพลงชาวบ้านเป็นมหรสพอย่างเอก
โดยเฉพาะในเทศกาลสงกรานต์ เนื่องจากสภาพสังคมในชนบทแต่เดิมสิ่งบันเทิงทั้งหลายยังมีไม่มากมายเหมือนในปัจจุบันนี้ ในเทศกาลสงกรานต์ ซึ่งถือเป็นงานนักขัตฤกษ์ที่สำคัญยิ่งของคนไทย จึงมีการเล่นเพลงต่าง ๆ กันอย่างสนุกสนาน

เพลงที่เล่นในเทศกาลสงกรานต์นี้ มักเป็นเพลงที่อาศัยปฏิภาณไหวพริบในการร้องโต้ตอบกับระหว่างชาย - หญิง ฝ่ายใดมีฝีปากคมคายเพียงใด อีกฝ่ายหนึ่งก็ยิ่งต้องให้คมคายยิ่งยิ่งไปกว่า นอกจากนี้ บ่อยครั้งที่เที่ยวที่บทเพลงจะเป็นถ้อยคำ ๒ แง่ ๒ มุม เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความสนุกสนาน ถึงอกถึงใจมากขึ้น

จะขอยกตัวอย่างบทเพลงที่พบ เฉพาะในแถบภาคตะวันออกนี้เท่านั้น คือ เพลงเอ๋ย และเพลงระบำ ดังนี้

" พี่มาอ่อนนอน ก็ยังไม่ประวิง เป็นความจริงหนาเจ้า พี่รักเอ็งรักเอา หมคอา
พี่รักกับน้อง เหมือนทองกระจับ แม่ต้นกระจะแรงจับ ร่วมใจ
- บอกว่ารัก หนอยเท่านั้น มันจะต้องป่วยการ เท้าไหน
ให้เอ็งมีผิว ไร่ฟุ้ง เมื่อยามทุกข์จะมาถึง ร่างกาย
เมื่อมันได้เจ็บไข้ แม่คุณเอ๋ยโรคา พี่จะได้ช่วยหาทายูทยา มาให้
เกิดมาน้องเอ๋ย เจ้าเป็นสตรี เสียมันก็ต้องยอมมีคู่ เอ็งจะมีเสียทนอยู่ ไปทำไม
ให้น้องมีคู่ ที่อยู่หากิน เขามีกันเต็มแผ่นดิน แล้วเอ็งจะอยู่ ทำไม
แม่ครัวโก่งวงเห็ดอื่น พี่ดูแม่เหมือนก็ย้อย ข้างงามระเบียบเรียบร้อย แม่ไร
ถึงงามฉม งามสัน ไปเหมือนกับปั้นดินสอ ดูเนื้อสันไปเหมือนเขาหล่อ ใจโล
ดูวงพักตร์ เรือนผม ตาแม่กลมเป็นเม็ดมะกล่ำ ดูหน่วยตาน้องข้างคำ ข้างใน
พี่ขอลองชม เกสร พี่ขอตองซ้อนงามทรัพย์ แม่บัวหลวงปิงลับ บานหลาย
เมื่อยังตูมกลีบมันตั้ง เกสรก็ยังไม่แตก แม่ขวัญเมงหรีมันยังไม่แหวก ไปได้
ระหว่างเมื่อบานกลีบแบ เป็นความแน่นต้องลำบาก จะร่วงโรยหาราก ไรคร้าย
มันคงไม่หกมันคงเห่อ ถึงคราวฉิบไม่หุด ไ้อ้พวกแมงกุ่มันคงไม่อด อยู่ได้

ธรรมดาลิงสัตว์เกิดในสงสาร มั่นย้อมมีอาหาร เลี้ยงกาย
เดี๋ยวจะเฒ่าชะแรเดี๋ยวจะแก่ชรา หน้อยมันน้องหนา ชื่นใจ"
(เพลงระบำ)

" (ชาย) ตบมือดังสวบ หมายถึงจะรวบทั้งสอง
ถ้าไม่ได้พี่คงจะได้น้อง

(หญิง) ตบมือดังฉวบ หมายถึงจะรวบทั้งสอง
ตั้งแต่คนเดียวก็ไม่ได้ครอง
ตบมือดังฉวบ ถ้าหมายถึงจะรวบทั้งสอง
ตั้งแต่คนเดียวเขายังไม่มอง

(ชาย) ตบมือดังสวบ ฉันทหมายถึงจะรวบทั้งแถว
ไม่ได้แถบนี้คงจะไม่แคล้ว
ตบมือดังสวบ พี่หมายถึงจะรวบทั้งแถว
กุศลของพี่มันคงไม่แคล้ว
เรา เคยทำบุญร่วมวัด เรา เคยตักบาตรร่วมแถว
กุศลชักให้ไปทางไหนไม่แคล้ว

(หญิง) ไม่เคยทำบุญร่วมวัด ไม่เคยตักบาตรร่วมแถว
ร้อยชาติพันชาติ ขอให้คลาดให้แคล้ว

(ชาย) พี่ทำบุญร่วมวัด ได้เคยตักบาตรที่วัดบ้านช่อง
ทำบุญกรวดน้ำ ได้ร่วมกับน้องงามที่นี่
ขอให้ร่วมกับน้องงาม เสียในคำวันนี้

(หญิง) ไม่เคยทำบุญร่วมสร้าง ไม่เคยตักบาตรร่วมตัน
ฮั่นไหน ฮั่นไหน ก็ไม่ได้สักคน

(ชาย) ทำบุญ ร่วมวัด

ฉันเคยตกบาตร ร่วมตัน

ไม่พี่ก็น้อง

คงเอาไปครองสักคน

(เพลง เย้ย)

๒. เพลงพื้นบ้านมีบทบาทในการ เป็นสื่อ นำคำสอน ไปสู่ผู้ฟัง ชาวชลบุรีและฉะเชิงเทรา

ได้ใช้บทเพลงเป็นสื่อในการสั่งสอนโดยที่ผู้ฟังแทบไม่รู้สึกรู้ว่าถูกอบรมสั่งสอน แต่คำสอนจะค่อย ๆ ซึมซาบเข้าไปเอง และจะปฏิบัติตามที่เคยได้ฟังมา ดังที่ปรากฏใน เพลงต่อไปนี้

" ริริข้าวสาร

สองทะนนานข้าวเปลือก

เลือกท้องใบลาน

คัดข้าวใส่จาน

เก็บเบี้ยใส่ใต้ถุนร้าน

คอยระวังคนข้างหลังไว้"

(นายศรีสวัสดิ์ พูลทรัพย์)

เพลงประกอบการเล่นริริข้าวสารของเด็ก ๆ นี้มีผู้ให้คำอธิบายไว้ว่า ผู้ฟังทั่วไปมัก คิดว่าเป็นเพลงที่ไม่มี ความหมาย แต่ความจริงแล้วคนโบราณได้ใช้เพลงนี้สั่งสอนเด็ก ๆ ไปใน ฐานะที่เด็กกำลังเล่น คือ

ริริข้าวสาร

เป็นการสอนให้รู้จักความแตกต่างระหว่างข้าวสารกับสิ่งอื่น ๆ ที่

ปะปนมาในข้าวสาร เช่น กรวด หาย ซึ่งมีลักษณะกลม บ้อม

สองทะนนานข้าวเปลือก เป็นการบอกให้รู้ว่าข้าวเปลือก ๒ ทะนนาน จะได้ข้าวสาร

ทะนนานหนึ่ง นอกนั้นเป็น รำ เป็นแกลบ

เลือกท้องใบลาน คือ การเลือกใบลานที่จะนำมาเขียน (แต่ก่อนไม่มีกระดาษ เช่นใน

ปัจจุบัน) ต้องรู้จักเลือกใบลานที่ได้ขนาดพอดี แก่ไปเขียนแล้ว

จะแตก อ่อนไปก็เขียนไม่ได้ เปรียบได้กับการจะสอนคนก็ต้อง

รู้จักว่าคนไหน เหมาะกับคำสอนระดับไหน

คัดข้าวใส่จาน

เป็นการสอนให้มีกิริยามารยาท ไม่คัดข้าวให้หกเลอะเทอะไป

เก็บเบี้ยใส่ใต้ฐานร้าน ร้านในที่นี้คือร้านที่ทำไว้ให้พืชประเภทเถา เช่น แตงร้าน
ถั่วฝักยาว ฟักทอง เลื้อยขึ้นไปถ้ำรู้จักเก็บเล็กผสมน้อย
ขยันหมั่นเพียร รู้จักอดออมก็จะร่ำรวยได้

" ได้ลูกไอ้ผิว น่องก็อยากจะมี แต่ยั้งคาคนคี่ ไม่ได้
มันตื่นแต่เช้า มันก็เข้าแต่บ่อน สองมือมันก็ข้อน แต่ไฟ
มันไม่คิดทำมาหากิน มันจะแตกสันตั้นอะไร

(เพลงน้อย)

เพลงนี้นับว่าสอนใจหญิงสาวที่คิดจะมีคู่ได้ดีทีเดียว และเพลงนี้ยังสะท้อนค่านิยมของสังคมด้วยว่านิยมพ่อบ้านที่ขยันทำมาหากิน ไม่ติดอบายมุข

" จ้าจี้ เม็ดขนุน ใครมีบุญได้กินสำหรับ
ใครผลุบผลับได้กินกะลา มะขามออกดอก
มะกอกออกฝัก ใครมีคู่รัก
ชักออกไปเน้อ "

(จ้าจี้)

เพลงนี้แฝงคำสอนเรื่องกิริยามารยาทในการรับประทานอาหารไว้ให้เป็นข้อคิดแก่ผู้ฟัง

" วด เอยว้ตนอก มีแต่ดอกแคะแดง
ดอกควา ก็ยิ่งแพง สาวน้อยจะห่มสีชมพู
แต่งไปให้ใครดู เอย แต่งไปล้อชู
เขาก็รู้กันอยู่หึ่ง เมือง "

เพลงกล่อมเด็กเพลงนี้ จะทำให้หญิงสาวที่มีพฤติกรรมตรงกับเนื้อเพลงได้คิดว่า การกระทำของตนไม่เป็นที่พึงใจของคนทั่วไป

๓. เพลงชาวบ้าน แสดงความผูกพันในครอบครัวแบบไทย ครอบครัวแบบไทย
เป็นครอบครัวที่มีความผูกพันระหว่างบุคคลในครอบครัวอย่างแน่นแฟ้น บิดามารดาจะดูแลและเลี้ยง

บุตรอย่างใกล้ชิดและเมื่อบุตรเติบโตจนแต่งงานสร้างครอบครัวใหม่ ก็มักจะอาศัยอยู่กับบิดามารดา โดยทำหน้าที่ดูแลบิดามารดาไปด้วย หรืออาจไปสร้างหลักฐานในที่ใหม่ และรับบิดามารดาไปเลี้ยงดู ก็ได้

เพลงกล่อมเด็ก เป็นเพลงที่แสดงให้เห็นความรัก ความทะนุถนอม และความห่วงใยของมารดาที่มีต่อบุตรได้อย่างชัดเจน ดังเช่น

" เจ้าเนื้อละมุนเอย เจ้าเนื้ออุ่นเหมือนสำลี
แม่มิให้ผู้ใดต้อง เนื้อเจ้าจะหมองศรี
ทองดีเจ้าคนเดียวเอย "

ถึงแม้เพลงกล่อมเด็กบางเพลงจะมีเนื้อหาที่เกี่ยวกับเรื่องอื่น ๆ ก็ตาม แต่ท่วงทำนองและการขับกล่อม ก็บ่งบอกถึงอารมณ์และความรู้สึกที่มารดามีต่อบุตรอย่างชัดเจน

๔. เพลงชาวบ้านสะท้อนอุปนิสัยกตัญญูของคุณของชาวชลบุรี และฉะเชิงเทรา และกล่าว
ได้ว่าเป็นลักษณะของคนไทยทั่วไปด้วยที่นิยมแสดงความเคารพ และกตัญญูคุณต่อผู้มีพระคุณ ซึ่ง
ได้แก่

- พระพุทธ
- พระธรรม
- พระสงฆ์
- สิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ที่ช่วยคุ้มครอง
- บิดา
- มารดา
- ครูบาอาจารย์

ลักษณะเช่นนี้จะปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนในบทไหว้ครูก่อนที่จะร้องเพลงแม่ เพลงจะเล่น
เพลงพื้นเมือง ดังเช่น

" ยกมือขึ้นประสาน นมัสการพุทธะ เคยปกป้องผองภะ อุบัติเวียนนา
พระเสด็จลู่อั้งซัดในบ่วงนิพพาน ไหว้พระศาส เนฎการ ยังซาบซ่านโลกา
ไหว้พระธรรมคำสอน ปวงนิกรสัตว์ ค่อยถนอมผ่อนโศก กระจำงโลกไปหัวหล้า
หวานอันใดทั้งหมด ไม่เหมือนรสพระธรรม ดึงน้ำตาลหวานฉ่ำ ไม่เลิกล้ำธรรมา
สรรพคุณทั่วไถ หาสิ่งใดเทียมเท่า มหาสมุทรและภูเข่า ไม่เทียมเท่าคุณมารดา
(ลำตัด)

" อ้าเภา...เจ้าเอย...เสบัน...ขาวร้างมเอย
ยกมือสับนิ้ว จะขอไหว้ครู ที่ได้รับเรียนรู้ เล่าบอกมา
จะไหว้บิดาเอยองค์พระมารดา ที่ท่านป้อนข้าว ป้อนปลา
จงมายกชู ช่วยฉัน ขอให้ลูกสืบชา
จะไหว้พระพุทธรูปที่หลวง จะไหว้ตลอดพระสงฆ์ที่ได้สร้างกุศมา
แต่ขอให้เข้าใจตรง ไปทุกก้าวตื่นมา
(เพลงระบำ)

" ยกมือ เทียมผม สิบนิ้วประนมขึ้นเทียมบ่า
จะไหว้คุณครูหนอ จะไหว้คุณพ่อเจ้าข้า
อย่าให้ฉันอาย ท่านทั้งหลายเขามา (ลง)
วันนี้ฉันจะเล่นเพลง พ่อแม่คุ้ม เกรงรักษา
ให้ลูกคิดคล่อง เหมือนเขาล่องนาวา (ลง) "
(เพลงเอ๋ย)

๕. เพลงพื้นเมืองสะท้อนให้เห็น ลักษณะ เต้นบางประการของชาวชลบุรี และ
ฉะเชิงเทรา

๕.๑ เป็นผู้มีอุปนิสัยรักสนุก แม้ในขณะที่ทำงานก็ยังสามารถใช้การเล่น เข้า
ช่วยผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อยเมื่อได้ ดังที่ปรากฏ ในการ เล่น เพลง เกี่ยวข้าว ซึ่งเป็นเพลง
ที่เล่นขณะหยุดพักการเกี่ยวข้าว และเพลงหงส์ซึ่งเป็นเพลงที่ร้อง เล่นกันในการสงฆ์ และการ

ทำงานเช่นนี้ แสดงถึงความสามัคคีของคนในหมู่บ้านที่มาช่วยกันลงแรง หรือที่เรียกว่า ลงแขก โดยไม่ต้องมีการว่าจ้างแต่อย่างใด

๕.๒ เป็นผู้ปฏิบัติ ไหวพริบ จะเห็นได้จากการ "ดันเพลง" ต่าง ๆ ในขณะการเล่น

๕.๓ มีความนิยมกระทำตามแบบผู้ใหญ่ คือสิ่งที่ผู้ใหญ่เคยทำไว้ เป็นแนวทางในการปฏิบัติต่าง ๆ เช่น การไหว้ครู เนื้อหาของเพลงชุดต่าง ๆ และ การเล่นในเทศกาล

๖. เนื้อหา และท่วงทำนองของเพลง เป็นส่วนหนึ่งในการปลูกฝังความซาบซึ้งในสุนทรียภาพด้านภาษาแก่กลุ่มชน กล่าวได้ว่า เพลงชาวบ้านเป็นสนามแสดงความเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอนของชาวชลบุรีและฉะเชิงเทราและขณะเดียวกันก็เป็นเครื่องปลูกฝังความซาบซึ้งในสุนทรียภาพแก่ผู้ฟังทุกคน เพลงที่บันทึกด้านนี้เริ่มจากเพลงเด็ก ซึ่งเป็นเพลงง่าย ๆ สั้น ๆ เพลงกล่อมเด็ก ซึ่งมีความงดงาม ประณีตมากขึ้น แต่ก็ยังมีเนื้อหาง่าย ๆ จนถึง เพลงพื้นเมืองที่ร้องเล่นกันได้ทั้งคืนด้วยถ้อยคำไพเราะและสนุกสนาน

๗. เพลงชาวบ้านสะท้อนความเชื่อ ต่าง ๆ ของกลุ่มชน จากการรวบรวมข้อมูล พบว่าความเชื่อที่สะท้อนให้เห็นในเพลงชาวบ้านมีหลายอย่าง แต่ที่เห็นได้อย่างชัดเจนคือ ความเชื่อเรื่องผีจะเห็นได้ว่าการเล่นเพลงเชิญผี ต่าง ๆ มากมาย เช่น ผีแม่ศรี ผีสิงลม ผีกะลา ผีลุ่ม ผีนางด้ง ผีอีจู้ เป็นต้น

คำกล่าว

(Proverbial Saying)

คำกล่าว หมายถึงข้อความ ที่ผู้กล่าวกล่าวออกมา เพื่อสื่อความคิดบางประการส่วนมากจะกล่าว เป็นเชิงเปรียบเทียบอย่างคมคาย

คำกล่าวของไทยจำแนกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้

๑. สำนวน หมายถึงข้อความที่ผู้ฟังฟังแล้วต้องคิดเสียก่อนจึงจะเข้าใจ ส่วนมาก จะใช้ความหมายโดยนัย เช่น อยู่บ้านมุงจากมุงบรี - แม่ร้อยชั่ง มีหลอกคนหน้าหมากัดคนหลัง เป็นต้น

๒. สุภาษิต หมายถึงข้อความที่ผู้กล่าวกล่าวเพื่อสั่งสอนโดยตรง เช่น การไม่คบ คนพาลเป็นมิตร คบบัณฑิตเป็นมงคล หยิงดีต้องพร้อมด้วย เรือนสามน้ำสี่

๓. คำพังเพย หมายถึงข้อความที่ผู้กล่าวกล่าวลอย ๆ มีความหมายเป็นเชิงเปรียบเทียบ เช่น ปลุกเรื่อนผิดคิดจน เรือนทลาย มีผัวผิดคิดจนตัวตาย เดินตามผู้ใหญ่หมาไม่กัด

ทั้งสำนวนสุภาษิต และคำพังเพยนี้ถ้าเป็นชนกลุ่มที่ใช้ภาษาถิ่นอีสานจะเรียกรวม ๆ กัน ว่า ผญา เช่น

- นกเขาจู้ พากูก็ยั้งชัน
- กาเหว่า ว่อนพากันก็ยั้งฮ้อง
- ตั้งแต่ไม้ใหญ่ล้ม ก็ยั้ง เอ็นสั่งต่อ

(นกเขาพรากูก็ยั้งชัน

 กาเหว่าพรากันก็ยั้งร้อง

 น้องพรากที่คำเดียวก็ไม่ได้สั่ง

 แม้แต่ต้นไม้ล้มก็ยังร้องสั่งต่อ)

- อย่าจูดเล่าข้าว อย่าฆ่าเจ้าเอาของ อย่าลอกทองพระเจ้า อย่าตัด
- เอาโพธิ์ศรี มันลิดกอเวจีหม้อใหม่

๔. คำอวยพร เป็นคำกล่าวให้พรให้ผู้รับพึงประสบแต่สิ่งที่ดีงาม เช่น ให้อยู่เหมือน

ฟัก ให้นกเหมือนแพง ความเจ็บอย่าให้ได้ ความไข้อย่าให้มี ให้เป็นเศรษฐีมหาเศรษฐี
ทั้งชาตินี้ชาติหน้า

๕. คำคำ เป็นคำกล่าวแข่งคำให้ผู้รับพึงประสบแต่สิ่งที่เลวร้าย เช่น

- ขอให้เสียหาย
- ขอให้ธรณีสูบ

๖. คำกล่าวในโอกาสต่าง ๆ เช่น

- บทตามตบขันหมาก
- บทแห่นางแมว

๗. บทแหล่ เป็นคำกล่าวฉลองจอง เวลากล่าวมีทำนองจังหวะจะโคน บางครั้ง

ก็นำทำนองเพลงไทยมาร้อง เช่น

- แหล่เกาะ
- แหล่क्षणูญ
- แหล่ชูปก

๘. บททำขวัญ เป็นคำกล่าวเรียกขวัญ เชื่อกันว่าถ้าขวัญอยู่กับตัวก็จะสุขสบายไม่มี

โรคภัยไข้เจ็บหรืออันตรายใด ๆ เช่น

- ทำขวัญนาค
- ทำขวัญบ่าว - สาว

๙. บทสวด เป็นคำกล่าวในพิธีการที่ขลังศักดิ์สิทธิ์ มักมีภาษาบาลีปนอยู่มาก เช่น

- สวดธรรมสาร
- สวดชุมนุมเทวดา

ความสัมพันธ์ระหว่างคำกล่าว กับวิถีชีวิต

เนื่องจากคำกล่าวส่วนมาก เป็นคำพูดสั้น ๆ และเป็นคำพูดที่ใช้กันอยู่เสมอทั้งในชีวิตประจำวัน และในพิธีการ จึงพออนุมานได้ว่า สิ่งใดก็ตามที่ถูกพันคนไว้ด้วยกัน เป็นแนวทางปฏิบัติในสังคม หรือแม้อุปนิสัยของกลุ่มจะแสดงออกด้วยคำกล่าว

จากการศึกษาคำกล่าวของชาวจังหวัดชลบุรี และฉะเชิงเทราพอจะสรุปความสัมพันธ์ระหว่างคำกล่าวกับวิถีชีวิตได้ดังนี้

๑. โดยทั่วไปนิยมใช้คำกล่าวเพื่อเป็นคำสอน หรือแนะแนวทางปฏิบัติตน ทั้งนี้ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม

๑.๑ โดยทางตรงจะออกมาในรูปของ

๑.๑.๑ สุภาชิต เช่น

- การไม่คบคนพาลเป็นมิตร คบบัณฑิตเป็นมงคล
- แสงสว่างเสมอด้วยปัญญาไม่มี

๑.๑.๒ บททำขวัญ เช่น

".....นี่แหละหนาพ่อนาคเอ๋ย จงฟังที่เปรยกกล่าวไข
บุญคุณบิดามารคานั้นมีมากมาย ไม่มีสิ่งใดทนอเทียบทัน ถึงแม้ดินฟ้ามหาสมุทรกว้างยาวสุดยิ่งใหญ่
ให้สรรเอามาเทียบ เปรียบเทียบกัน ในพระคุณของท่านทั้งสองคน นอกเสียจากบุตรที่ประเสริฐ
สุดไม่เสื่อมสูญ ท่านชุบเลี้ยงด้วยความกรุณาทางแก้อุตลอดกาล ลำบากยากกายเพียงไร
ไม่ว่าขอให้ลูกมีความสุขสันต์ อาบเหงื่อต่างน้ำเข้าคำ หาเงินมาเจือจาน พอสายใจจะนอน
แม่นอนก็พลอบ สิ่งไรลูกชอบแม่ก็หามาให้ แม่ไม่ได้กินก็ไม่เป็นไร ขอให้ลูกได้อิ่มเอม แม่
เฝ้าถนอมห่วงล่อมเนื้อเกลี้ยง เสนาะน้ำเสียงด้วยจิตร เกษมรูปเกล้าเข้าสายด้วยใจปรีเปรม
เป็น เปรี้ยวหวานมันเค็มก็หาไว้คอย กว่าจะเลี้ยงเจ้าโตมาแก่ตา พ่อแม่นี้ลำบากไม่น้อย
ยามเจ้าป่วยไข้แม่ไม่รอ หมอใหญ่หมอน้อยไปตามเอามา ใช้หวัดใช้บ้างใช้ช่างศัลยาร้อนแม่อดนอน
ถนอมหนักหนา ทั้งยาไทย ยาจีน หากินหาหา หมดเงินรักษาเป็นร้อยเป็นพัน ขอให้งามปลอด

เจ้ารอกชีวิต ตั้งแต่ตัวนิมมาจนตัวใหญ่ บิดามารดาคร่ำครวญเท่าไร พ่อเฒ่าคงได้แรงตรึงตรองที่มีชีวิตถึงวันนี้ว่าโชคดีไม่มีสอง จึงทำจิตใจเสียให้ผู้มองตั้งใจสนองพระเดชพระคุณ เกิดเป็นบุตรพิสดารเพียงบวช การทรงผนวชเป็นยอดของบุญ พ่อจึงตั้งใจหมายการุณ คิดถึงคุณบิดามารดา ท่านกำหนดเอาไว้ตั้งนาน วันนี้แหละคงได้สมปรารถนาบวชให้ท่านสักหนึ่งพรรษา เพื่อทดแทนค่าพระคุณน้ำมนต์นั่นแล"

(เทพำขวัญนาค)

บทเหล่านี้สอนให้ทดแทนพระคุณพ่อแม่ด้วยการบวชในพระพุทธศาสนา

".....เจ้าจะได้ครองกัน แล้วค่อยผ่อนค่อยผัน ค่อยปฏิบัติผัวตน ครั้นเวลาเย็นอย่ามัวเที่ยวเตร่อย่ำทำโลเลแก่งแย่งเขื่อน การเหี้ยการเรื้อน ดูเดือนเข้าไท้ให้หัวล้าน ยามเมื่อผัวจะกิน กุหลาบขาวต้มแกงไว้ทำ ต้มผักหญ้า ปลาย่างไฟ ถ้าจะแกงปลาไหล อย่าใส่ผักให้มากผักไม่สุกดี อย่าทำเป็นคนจู้จี้และหงุดหงิด เมื่อผัวทำผิด อย่าเป็นคนบ้าบิ่น...ฝ่ายผัวอย่าเรียกเมียว่าอ้อ มันไม่ดีแก่ตัว ฝ่ายเมียก็กลัวฝ่ายผัวก็เกรง อย่าทำขี้นมึงตังเอ็ง อย่าข่มเหงน้ำใจกัน อย่าพูดกระแทกแตกคันหุ่นคันตัวทอ อย่าทำให้เดือดร้อนถึงแม่พ่อ ปู่ ย่า ตายาย..."

(บทเช่นผี : ทำขวัญบ่าวสาว)

เป็นบททำขวัญที่สอนสิ่งที่สามีและภรรยาพึงปฏิบัติต่อกันเพื่อ

ความสุขในครอบครัว

๑.๑.๓ บทแหล่ เช่น บทแหล่กตัญญู ว่า

".....กตัญญูกตเวที เป็นศักดิ์ศรีของชาวพุทธอันพระคุณไม่สิ้น

สุดเป็นปฐจา ทุกคนวันแต่ผู้รู้ ไม่สิ้นสุดย่อมรู้หมดความหลุดพ้น บุพการีและตัวตนนี้จะพันกตัญญู อันนี้จะ
ขอแถลงแจ้งบวช ผู้ผนวชบางคนไม่รู้ พูดต่อกันไป ผู้เล่าก็ไม่รู้ เนื้อคำแท้จริง กระผมนี้ไชร์
ก็ไม่ไช่ขณัตติ ขอกล่าวเติมต่อติดเนื้อความบางสิ่ง รู้แล้วก็บอกเล่าทั่วถึง เรื่องมีหลายสิ่งผู้
ฟังคงตรองบางคนก็ว่าเกิดมาสยามวันเจ็ดวันพรรษาสามสิบสอง แทนคุณไปตามทำนอง ท่านทั้งสอง
บิดามารดา บางคนก็ว่าเกิดมาแล้วนั้นสามวันเจ็ดวันพรรษาสามสิบสอง ชื่อว่าแทนคุณบิดามาร-
ดา บางคนก็เข้าใจผิด ว่าบวชให้ท่านแล้วหนา เจ็ดวันก็ ชื่อว่าหมดหนี้กันหนาพ่อแม่ไช่สอยกลับ
ถอยดูด่าอย่ามาไช่ฉั่น บุญคุณทั้งหลายบวชให้เจ็ดวันหมดแล้วแม่เอ๋ย ถ้าทำอย่างนี้ไม่มีตำราที่ไหน
กล่าวกวไน้ท่านผู้ฟังเอ๋ย คนอื่นรู้เข้าเอาอย่างเรา ท่านอย่าละเลยแรงฟังเถิด

อันการบวชไม่ชื่อแทนคุณ ต่างอยากได้บุญทั้งน้องพี่ พ่อ
แม่เจ้าภาพ เปรมปรีดี ขวชลูกคราวนี้กุศลบุญแรงฝ่ายพ่อนาคมนใจดำรงไม่หน่ายเหนง ละโลก
โกรธหลงที่เคยรุนแรงให้เหือดแห้งลงบางเบา ประพฤติแต่ความดี ดวงจิตย่อมโหม่นนำจิตย่อม
เกิดแก่ตัวเราที่ทำไว้แล้วเกิดแก่ตัวแน่นอน

อันการแทนคุณเกื้อกูลควรรัฐ ธุจอย่างผู้ที่ทำมาก่อน เช่น
องค์สมเด็จพระชินวรณ ได้โปรดमारครถึงดาวดึงส์ได้บวชเป็นพระไม่ผลจากธรรม เรียบแล้ว
เรียบซ้ำจำให้ซึ่งโหม่นนำธรรมมาเพียงหนึ่งข้อก็บังดี จึงได้ชื่อว่าแทนพระคุณท่านพอประมาณนะ
น้องพี่ บุญคุณท่านมากอยากที่จะขียากที่จะพิจารณา บวชแล้วจงนำเอาความมาโปรด ละสิ่งเป็น
โทษทางดีจึงจะชื่อกตัญญูกตเวที บวชอย่างนี้จึงจะชื่อแทนคุณ....."

บทแหล่นี้มี เนื้อความสั่งสอนให้เข้าใจว่าการทดแทนพระคุณ
พ่อแม่โดยการบวชนั้นควรทำอย่างไร

๑.๒ โดยทางอ้อมส่วนมากคำสอนจะออกมาในรูปของเรื่องราวต่าง ๆ
ซึ่งส่วนมากจะเป็นที่รู้จักกันดี เช่น เรื่อง เวสสันดรชาดก โดยสอดแทรกคำสอนไว้ในบทพูดของตัว
ละคร เช่น

....."อยู่มาวันหนึ่งพระสิทธาธได้เสด็จประพาสสวนอุทยา
ประจวบกับ เหตุให้ทุเรศในตา พระสัมมาอริยวงเงแลเห็นคนแก่คนเจ็บคนตาย อีกอย่างหนึ่ง
ไซ้แลเห็นพระสงฆ์พระให้หวนคิดตั้งจิตปลง แล้วก็ทอดกายลงยังเตียงทอง ว่าอย่างไรหนอ
อาตมาจะหลงรักข้าหวงข้าวของ จะหลงรักเงินหรือจะเพลินรักทอง ประกอบด้วยกองที่ป่วยการ
สมบัติ เหล่านี้เป็นที่ลวงตา ไม่คิดเลยว่าจะ เป็นแก่นสาร เป็นของลวงเราให้เฝ้าพัวพัน เมื่อ
วายุวันต้องไปแต่มือ....."

(แง่เวสสันดรกลับชาติ)

เป็นข้อความรำพึงของพระเวสสันดรว่าสมบัติทั้งหลายล้วน
เป็นของนอกกายทั้งสิ้น ไม่ควรไปผูกพันให้มากจนเกินไป

....."วันนั้นนางพราหมณีจะสอนลูกสาวศรีศด เสน่หา จึงแกะ
เอาตำราออกมาสอนสั่ง ร้อยเอ่ยร้อยซึ่งเจ้ายังอ่อนหนอ ไม่เคยได้เคยขาย เวลาจะไปอยู่
กับเจ้าพราหมณ์ทำกรไ้ทั้งามพอสม อุตสาห์บำรุงศักดิ์ศรีน้องให้มียศลา แต่งกายให้กายาสมทรง
จะเดินจะย่างไปกลางสนาม เห็นให้พองามนวลระหงนุ่งเจียมห่มเจียมพอเทียมอนงค์ เจ้าอย่า
หวั่นที่กลางทาง อย่างนุ่งผ้าพกขยาของน้องไว้ที่ได้สะคือ คนเขาจะล้อเป็นตัวอย่าง จะคบ
ผู้ชายเจ้าจงไว้จงวาง ไว้ทำไว้ทางทำหนอให้ดี จะรักจะชังเจ้าจงชังในใจก็อย่าให้ใคร ๆ
เขาทราบวิธี ผู้ชายทั้งสิ้นมันมีถิ่นสองแพร่ง เกลียคชังยังแกล้งว่ารักทั้งปี อย่าเชื่อแม่สื่อ่นั่นคือ
ตัวผี ก็มันตัวอัปรีแสนชังไร....."

(เหล่าพราหมณีสอนลูกสาว)

เป็นข้อความที่นางพราหมณีสอนอมิตตดาลูกสาวซึ่งจะต้อง
ไปเป็นภรรยาของชุก สักเกิดคำสอนจะเห็นว่ามี เนื้อความคล้ายสุภาพิตสอนหญิงอยู่มาก

คำสอนที่กล่าวผ่านตัวละครมานี้ น่าจะเป็นคำกลอนที่ได้ผลดี
เพราะพระภิกษุเป็นผู้กล่าว และเจกนาในการกล่าวก็ดูไม่เป็นการสอนกันตรงๆ เพราะคนทั่วไป
ก็ไม่ชอบให้ใครมาสั่งสอนตนมากนัก. สถาบันวัดในพุทธศาสนาจึงเป็นสถาบันที่เป็นแหล่งแพร่คำ
สอนและวิธีปฏิบัติตนแก่ผู้คนในชุมชน และเป็นสถาบันที่ได้รับการยกย่อง นับถือ และเชื่อฟังจาก
คนในชุมชน เป็นอย่างยิ่ง

๒. คำกล่าวจะสะท้อนทัศนะต่าง ๆ และการปฏิบัติตนในสังคมของคนกลุ่มนั้นได้เป็นอย่างดี

ทัศนะและการปฏิบัติตนในสังคมของชาวชลบุรี และฉะเชิงเทราศึกษาจากคำกล่าว
พบว่าเป็นดังนี้

๒.๑ มีวิถีชีวิตที่ผูกพันอยู่กับพุทธศาสนาอย่างแยกกันไม่ออก เมื่อถึงวันพระ
จะพากันไปทำบุญที่วัด ถึงเทศกาลออกพรรษามีเทศน์มหาชาติซึ่งจัดเป็นงานใหญ่ประจำปี ชาย
หนุ่มอายุครบ ๒๐ ปีจะบวชทดแทนพระคุณพ่อแม่ และในพิธีต่าง ๆ จะนิมนต์พระสงฆ์ไปเป็นผู้กระทำ
พิธีเพื่อความขลังและความศักดิ์สิทธิ์ แม้บททำขวัญต่าง ๆ ก็นิยมใช้ภาษาบาลีเพื่อความขลัง เช่น

...."อุกาสรัน ทิควา ลีรสานเรนต์ ดังข้าพเจ้าขอนิมนต์เกียรติ
ถวายด้วยกายวิมลโนนบ ข้าพเจ้าจะขอเคารพคุณพระศรีรัตนตรัยทั้งสามอันประเสริฐ...."
(ทำขวัญลูก)

...."ศรี ศรี ระเน เป็นวันดีมีชัยมงคลท่านจึงตามแต่งให้ขอบกลไว้
แต่ปี...."

...."ศรี ศรี สิทธิเตโชชัย ข้าพเจ้าขอสมอภัยแก่ท่านทั้งหลาย ทั้ง
หญิงชายทุกถ้วนหน้า ที่ได้ไต่ขวานกันมาเป็นมิ่งมงคล...."

(บทเชิญขันหมาก)

๒.๒ ความเชื่อและแนวปฏิบัติในชีวิต มักได้มาจากคำสอนในพุทธศาสนา

๒.๑.๑ ความเชื่อเรื่อง บาป - บุญ และผลกรรม เช่น

...."เรื่องบุญเรื่องทานหนอเป็นการกุศล เจ้าจงกังวลหนอ
ตั้งใจให้ดี คิดก่อสร้างไว้อย่าไต่ตระหนี่ ขาดีหน้าคงมีทรัพย์สินนานา ลูกผัวนั้นเล่ามันช่วยเรา
หนอไม่ได้ กุศลนั้นไซร้ช่วยจนขาดีหน้า อุตส่าห์เข้าวัดปฏิบัติหนอบูชา ต่อไปขาดีหน้าหนอไม่ยาก
ไม่จน เป็นผู้หญิงบวชเรียนไม่ได้ วันพระจงไปปรกษากุศลรักษาศีลห้าของพระทศพล...."

(ແຫ່ພຣາມຟີສອນລູກສາວ)

...."วันนี้แหละนั่นหนาคงต้องลาจากภูมิจนยากจะหวนหา จำ
จิตต้องไปจำใจต้องจาก ชลนัยไหลพรากเป็นกรรมของฉันทันหน้ามาแลดูเรือน บอกกับเพื่อนแม่
ฝัน ว่าจะต้องจากกันหนอไป ทางไกลไปหลายวันเป็นเวร เป็นกรรมของฉันทที่ได้ทำมา...."

(ແລ່ນຊຸກ)

๒.๒.๒ การปฏิบัติตนด้านความกตัญญูทวดเวที เช่น

...."ว่านี่แหละทวดคุณแม่พ่อบิดมีมาก เช้. อยากได้พรก็จงพึงใจให้ได้
ทุกข้อ ถ้านาคเชื่อหมอละอย่ามัวเมา พ่อนาคเติบโตมาเป็นตัวตน แล้วต้องคืนเงินเลี้ยงพ่อแม่เรา
มันนับวันแต่ที่จะแก่เฒ่า ก็แม่ของเรานาคต้องรับรอง อย่าให้ใครเขามานั่งดูแคลน พระคุณ
สุดแสนหมั่นนำสรร เสริญ พ่อนาคบวชได้ละก็หมายทางเดิน ให้พ่อ เหล็ด เพชร เป็นนายขึ้นพรหม..."

(ແລ່ນສອນນາກ)

๒.๒.๓ การหลีกเลี่ยงจากอบายมุข เช่น

...."โดนเอาผิวเล่นไฟ เหมือนเอาผิวมาละลายเอาโดนผิวซี เหล้ามัน
ก็จะเอาเสียงงาน ไม่มีให้มัน เตียวก็โดนหลังมือถ้าถูกเราหญิงมันก็ยุ่งกันใหญ่ จะมีอุปนิสัยมันต้อง
หาคนซื้อ...."

(ແລ່ນຫຼີກຫ້າມ)

๒.๓ มีความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ซึ่งอาจเป็นเทวดา, พระอินทร์ ในการ
ทำพิธีต่าง ๆ มักกล่าวคำสรร เสริญสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านี้ควบไปกับการบูชาพระพุทธรเจ้า เสียก่อน เสมอ เช่น

...."มโนมนัสการ แท่งข้าววัดอุทุมมีข้าจะขอมนัสการแก่องค์สมเด็จพระ
วราญาณอันใหญ่ยิ่ง ในมหาวิมลมังคลาราม แก่มนุษย์ เทเวศและอินทร์พรหม อันอยู่เกียรติสระ
เกล้าผมสีสังข์ปิดมิ่ง ละพ่อเอ๋ย พ่อจงน้อมเกียรติสระเกล้าให้บริสุทธิ์ดังทิพย์โกสุมปทุมมา...."

(ແລ່ນປຸງສັນຕິ)

...."อุกาสวัน ทิดวา สรรสานเรนดี ดังข้าพเจ้าขอน้อมเกียรติเกล้าถวาย
ด้วยกายวชิรมโนนบ ข้าพเจ้าจะขอเคารพคุณพระศรีรัตนตรัยทั้งสามอันประ เสด็จรัฐ อนึ่งข

ท่านผู้ประกอบเกิดชื่อปิตามารดา อนึ่งข้าพเจ้านับพระคุณท่านผู้สอนคือพระอุปัชฌาย์แลอาจารย์ หนึ่ง
ข้าพเจ้าขอถวายมนัสการ เทพพรหมินทร์อิศวรแลนารายณ์ และเทพดาทั้งหลายประจำจักรราศี.."

(ทำขวัญจุก)

"... เมื่อข้าพเจ้าจะยatraผายผันก็สำเร็จด้วยเจ็กฉาย ได้เมื่อฤกษ์เมื่อตา
กับยายปลูกกล้วยกลายเป็นเงินทอง ด้วยเดชบุญของเจ้าทั้งสองได้เก็บดอกไม้ร่วมต้นกัน เก็บ
ดอกอัลชัน บุษบาประทุมชาติบัวขาวสะอาด จงกลนี้ เจ้าทั้งสองได้เคยไปถวายแก้สมเด็จพระ
ชินศรี เดชะกุศลของเจ้าทั้งสองนี้ ทุนสินมีมาหมื่นห้าพันแต่ชันหมากขึ้นมีหกสิบชัน ตามคำโบราณ
เรียกว่าร้อยเอ็ด ทุนสินพร้อมเสร็จมาในเวลานี้ ด้วยนางทั้งสองที่อุ้มชันหมากมานั้น ชื่อนาง
สุจิตรา นางสุชาดา นางสุธรรมา นางสุนันทา นางมั่งมีเป็นเอกอัศรมเหสีของพระอินทร์ดารา
ผู้เป็นใหญ่ในชันหมาก...."

(บทเชิญชันหมาก)

๒.๔ มีความเชื่อเรื่องฤกษ์ ยาม ล่าง โชคเคราะห์ เช่น

"...เมื่อข้าพเจ้าจะ ยatraผายผันก็สำเร็จด้วยเจ็ดชันฉาย ได้เมื่อฤกษ์
ตา กับยายปลูกกล้วยกลายเป็นเงินทอง...."

(บทเชิญชันหมาก)

๒.๕ เชื่อว่าในตัวคนจะมี "ขวัญ" อาศัยอยู่ประจำตัว ถ้าหากขวัญอยู่กับตัว
คนนั้นก็สุขสบายดี แต่ให้หากขวัญหนีออกจากตัว ก็จะได้รับลำบาก เดือดร้อน เจ็บไข้ได้ป่วย
หรืออยู่ไม่เป็นสุข จึงเกิดมีการเรียกขวัญ หรือ ทำขวัญขึ้น เช่น

"... ศรี ศรี สุทธิ สิทธิพร เกสรหอมยอติ่งไฟแก้วมีงมกล คุณเจ้าสูง
เทียมฟ้า ตะกะลาถูกรักฟ้า ผูกแขนซ้ายให้ขวัญมา ผูกแขนขวาให้ขวัญอยู่ ขวัญเจ้าไปสมสู่
ฟ้า อานิจจาก้อยมาเมื่อนี้ วนนี้ มาเด้อขวัญเอ๋ย (มาเด้อ ขวัญเอ๋ย)

(บายศรีสู่ขวัญ)

"ขวัญเอ๋ย ขวัญเอ๋ย มาอยู่กับพ่อกับแม่จนแก่จนเฒ่า"

(รับขวัญเด็กแรกเกิด)

และการทำขวัญนี้มีได้ทำเฉพาะกับคนแต่ยังรวมไปถึงทำขวัญนา ทำ
ขวัญข้าว ทำขวัญลาน ทำขวัญเรือนอีกด้วย

๓. คำกล่าวจะบอกให้ทราบถึงสิ่งที่กลุ่มชนมุ่งหวังและไม่มุ่งหวังได้เป็นอย่างดี :

ส่วนมากสิ่งที่ต้องการก็คือมีอายุยืนอยู่เย็นเป็นสุข มีทรัพย์สินเงินทอง ส่วนสิ่งที่ไม่ต้องการก็ตรง
ข้ามคือ ภัยพิบัติต่าง ๆ

๓.๑ สิ่งที่มุ่งหวังจะสะท้อนออกมาจากคำให้พร และบททำขวัญ และบทแห่
นางแมว เช่น

- "ให้อยู่เหมือนฟัก ให้นึกเหมือนหิน "

(คำให้พรเด็ก)

- "ให้ถือไม้เท้ายอดทอง กระบองยอดเพชร "

(คำให้พรบ่าวสาว)

- "ความเจ็บอย่าให้ได้ ความไช้อย่าให้มี ให้เป็นเศรษฐีมหาเศรษฐี

ทั้งชาตินี้และชาติหน้า ขอให้มียุทธ์เหมือนพระโมกข์ไชยา ขอให้มียูญาเหมือนพระสารีบุตร
ให้พบพระพุทธศาสนาทุกชาติเถย "

(คำให้พร)

- "อะฮัการการเพลัน อะเลินกาเรกาฮัว เออ เกียมัว ปาง-

ส่ามะฮก : รูปก็ให้สวย อายุก็ให้ยาว "

(คำให้พรจอมมอญ)

- "จงมันทั้งสองฟังคำจำไว้ สมบัติของเจ้าขอให้ไหลมาเหมือน

ยังแม่น้ำคงคา ที่ไหลซึมจากบ่อทราย เมื่อเจ้ามีบุตรขอให้บริสุทธิ์สืบสาย ถ้าจะมีบุตรหญิงก็ขอให้
เลี้ยงง่าย ถ้าจะมีบุตรชายขอให้เลี้ยงคง ขอให้อายุยืนยงทั้งสองครองกัน ระวังโรคภัย

ความเจ็บอย่าได้ความไช้อย่ามีให้เจ้าเป็นเศรษฐีมหาเศรษฐี ให้มีเรือขีหัว เลี่ยมทอง ข่าหญิง

เหลือหลาย ข่าชายเนืองนอง ถลุงการบ้านช่อง วัว ควาย ข้าง ม้า เรือแพนานา จอดอยู่

เต็มท่า ให้มีเงินนับเป็นแสน.....พุทธังกรรมสิทธิ์ อัมมังกรรมสิทธิ์ ลังมังกรรมสิทธิ์

ขอให้เจ้าทั้งสอง จงอายุ วัฒน สุขชัง พลัง"

(ทำขวัญบ่าวสาว)

"-เจ้าให้แล้วขอยืมถวายให้พร ยามเจ้านอนให้ได้เงินหมื่น ยาม
เจ้าตื่นให้ได้เงินแสน ยามเจ้าแล่นให้เจ้าได้เร็ว เลี้ยงควายเผือกขอให้ตกเขาค่ำ เลี้ยงควาย
ดำขอให้ตกเขาแก้ว...."

(แห่นางแมว)

๓.๒ สิ่งที่ไม่ต้องการจะสะท้อนออกมาจาก คำดำ และคำแข่งในบทแห่
นางแมว เช่น

"-ใครไม่ให้สุรา ทำน่าน้อยน้ำแห้ง ใครไม่ให้แกงให้มันแล้งเป็น
เถ้า ใครไม่ให้เหล้า ต้นข้าวตายฝอย ใครไม่ให้กลอยให้หอบโยงยะ ใครไม่ให้กะทะ ต้ม
มะจุมโคลน ใครไม่ให้กระโถนหัวโล้นคือตอ ใครไม่ให้หม้อ ให้คอมันใหญ่...."

(แห่นางแมว)

"-ชาติคนพาลสันดานคำ ชาติอิทธิพลไอ้โจรห้าร้อย ชาตินี้ทั้งชาติ
ไม่ได้เป็นผู้ดีกะเขาหรอก หน้าเหมือนสันตติ บวชทำไมเสียผ้าเหลือง

(คำดำ)

๔. บางครั้งอาจเล่าเรื่องต่าง ๆ ผ่านคำกล่าวออกมา ซึ่งจะช่วยให้เรื่องราวนั้น ๆ
สนุกสนานได้รสชาดยิ่งขึ้น เช่น แห่พระรถ แห่ขันโทครบ แห่พระเจ้าเข้านิพพาน

"-อัญเชิญพระรถบจร ต้องทูลนาสรณ์ทั้งเมืองมาร ต้องเฝ้าองค์
ขุนน้อง ถวายพรรษาสารนั้นเกริกก้อง แล้วออกอ่านนางก็แจ้งดัง ที่มีซึ่งในสาร ว่าแม่ยักษ์
ไปได้สามีแล้วถูกขังแม่จึงหาผ้าให้เจ้าบ้าง จึงได้ครองวังจันทน์ใน นั่นคือพระรถโฉมเฉลาเป็น
น้องของเจ้าเมื่อยอดสงสาร แม่จึงหาได้ก็ไ้การ จึงสมานซึ่งไมตรีถ้ำแมนถึงคันทแม่จึงรับคืน จึง
ได้เขยขึ้นพระรถสามี หากเม้นถึงวันใดกันที แม่เมรีจึงรับเธอ แม่จึงปรีณินขีองค์พระทรงธรรม
นี้แหละผัวขวัญของเจ้าละเน้อ แม่จึงอุบะบิขีนน้ำเรอ อย่าให้ท้าวเอ่ยอ่อนพระทัย เม้นพระ
จะอุ้มแม่จึงชะต้อน อย่าได้ตีคร่อน เทืองภูณีย.....

(แห่พระรถ)

- "แล้วก็ป้ายพิกตร์เข้าสู่ตรง เดินมาในดงที่เลี้ยวจัด องค์เดียว

เอกราในป่าชฎขมสิงห์สัตว์เป็นการคนอง ทางเดินดงเอ่ยองค์เดียว ให้เปล่าเปลี่ยนฤทัยหมอง...
น้ำตาไหลนอง เดินก็ตรองมาตามทาง จะเป็นอะไรที่อยู่ในผอบ พระอาจารย์ชานขบแกสอนสั่ง
ว่าอย่าเปิดเล่นเป็นलग ภูจะนอกทฐบ้างนี่มันจะเป็นอะไรไป หลางลคองค้ล่ง....หยิบเอาผอบ
เพื่อสงสัย ถึงดจจะห้ามก็ข้างเป็นไร ภูจะเปิดออกไปให้เห็นจริง อย่างพวกสีกาที่มานั่งล้อม
จะต้องพร้อมไปทั้งชายหญิง จะเปิดออกไปให้จริง...."

(แหล่งันทโครบ)

- "จะกล่าวถึงองค์พระศาสดา เมื่อมีพรรษาครบ ๘๐ ปี สมควร
ลาโลกเพราะโชคบ่งชี้ พอกันเสียที่แล้วนะพวกเธอ แลเห็นสมควรแล้วนะพ่อ วันหนึ่งนายจุน
ก็ได้ไปเจอ นิมนต์พระองค์พระก็ทรงรับเอา นึกให้ไปเจอที่บ้านนายจุน เป็นสวนมะม่วงมีไว้มาก
แลอุหลายหลาก เป็นรุ่น ๆ แลเห็นสมควรแล้วนะพ่อคุณ เพื่อนบ้านของนายจุนเขาก็จัดแจง มีทั้ง
แกงเผ็ดเขาเตรียมไว้เผื่อ มีทั้งแกงเนื้อผัดแพนง ปลาตุกปลาอย่างปลาแขยง ยังแถมมีแกงเนื้อ
สุกร แต่แกงนี้สำคัญหน่อย มีทั้งอร่อยทั้งเผ็ดทั้งร้อน ที่คนบวชเก่าเขาคงรู้จักก่อน เรื่องเนื้อสุกร
เขาเคยรู้จักกัน ยังมีเทพไททั้งแปดทิศ มาโรยยาพิษไม่ผ่นผ่น เอาใส่เนื้อหมูแลอุเป็นมัน พระ-
องค์ก็ฉันแต่ลงชิม แต่พอล้มรสพระองค์ก็รู้ ไม่เคยอยู่พระองค์นั่งยิ้มห้ามสงสัยว่าข้าท่านอย่าลอง
ชิม ให้ฉันชิมได้แต่พระองค์ อันสงฆ์ฉันนั้นอย่าบังอาจ ที่เหลืออย่าลาคให้ผิงกินส่ง อย่าเหลือ
วางตั้งตามวง ฤกษุอย่าหลงไปลองฉันเลย ให้ฉันได้แต่อาตมา สุกรกระยาเครื่องแล้วที่เหลือ
อยู่บ้างให้เอาผิงกินเลย นายจุนเอ่ยท่านอย่าให้ใครพอ.งเสร็จพระองค์ก็ฉัน สุกรนั้นไม่หันไร
พระทรงประขวรให้ปั้นบ้วนฤทัย จึงตรัสไปกับพระอานนท์ ไปดักน้ำให้กินหน่อย ไปดักค้อย ๆ
อย่าให้ชุ่มชื้น พระอนุชารีบคว้าทนทน ก็รีบเดินทนไปตามลำธารพอตี่เกเรียนควายตั้งห้าร้อยกว่า
พรรคพวกมันก็พากันมาเดินผ่าน น้ำนั้นเลยชุ่มฉ่ำเป็นคัน น้ำอัศจรรย์ไปสียงจริง ๆ ฝ่ายอานนท์
ก็จนหัวใจจะหาน้ำใสไม่ได้สักฝั่ง จึงกลับมาอ้างว่าพลาญอ้อยถึงกราบทูลความจริงไปเหมือน

ตั้งใจ...."

(กล่าวพระเจ้าเข้านิพพาน)

๕. คำกล่าวอาจสะท้อนสภาพภูมิศาสตร์ หรือสภาพท้องถิ่นให้เห็น เพราะผู้กล่าวมีความผูกพันอยู่กับสภาพเช่นนั้น เวลาเล่า หรือกล่าว ก็อดไม่ได้ที่จะนำสิ่งที่ตนและผู้ฟังรู้จักยกขึ้นมากล่าวเพื่อให้เกิดความเข้าใจและยังสนุกสนานอีกด้วย เช่น

"แม่นี้ก็มาตกหล่นอยู่ทุกหัวระแหง แม่นี้ก็แขวง (แฝง) อยู่ทุกหัวคันนา แม่น้ำตกอยู่ในรอยตีนช้าง และตีนม้า ตกในรอยตีนช้างและตีนไก่ ตกในตีนวัวและตีนควาญ นกกระเจิบ นกกระจอก นกพิราบเขาไฟ นกแก้วนั้นไซ้จะรยจวบคาบไป บนคาบไม้เหินะปลายพูกษา เข็ญแม่เข้ามาอยู่เกิด ขัญแม่เจ้าเอ๋ย อย่าได้อยู่เลยที่กลางทุ่งทั้งลูกกระบุง ทั้งลูกกล้าย่าทำให้ มาให้ตก แม่อย่าไปสท ทั้งวัวกล้วนก ยังอยู่เต็มลาน ผลนี้ก็มาเต็มกาล ทุ่งทั้งศึกก็ศรีนี้ก็มากมาย มุ่งทุ่งพระมรรคาป่าดงดอน นอนบนต้นไม้ปลายพระพูกษา ยังขัญแม่เจ้าเอ๋ยเข็ญแม่มาข้ามลำภาและนาว่า มาเกิดหนาแม่ มาทุกประเทศภาษา ทุกชนอนคอนธรรม เข็ญแม่ให้หัวทั้งดินดอน ย่อยอสมอค้อนบ้านแขงและบ้านมะฮัน นครไชยา สงขลา ตาณี พรืพรศรีลังกา เมืองแขกชวา มาทุกระแวกแตก ๆ ต่างกัน เข็ญแม่เข้ามาอย่าได้ร้าง รือ อยู่ทุกล้าบลหนทาง ขึ้นช้างลงม้า มาเกรียน มาเรือพาย มาแต่เมืองเหินะและเมืองไต้ จันช้างเชียงใหม่ มะขามหย่ง โป่งตอง หนองต่าง กัดยาน มักกะสัน ปากน้ำข้ามสมุทร พระคงคา ลงนาวามาเกิด ขัญแม่เจ้าเอ๋ย เข็ญแม่เข้ามารับเครื่องกระยาสังเว ชนมล้ำเจียก รือเรียมอยู่เปรย ๆ ฮัญเข็ญขัญแม่เจ้าเอ๋ยจงเข้ามา เสวยกล้วยอ้อย และเผือก มันมีอยู่หลายพรรณ ทั้งมันและหวาน ชนมโบราณ ต้มแดงต้มขาว กลูกกากมะพร้าว ไล่ในหวานดี ถั่วสาธุ หมากพลูมากมี เอาใบตองตาณีเย็บบายศรีปากชาม ทำตามโบราณท่าน มาแต่ก่อน...."

(บททำขวัญข้าว)

"- เฒ่าเหี่ยวขอทาน ทุกแห่งหน เฒ่าไปหนีสังหวัดชล เฒ่าเลยค้นไปปัตตะณี เฒ่าไปภูเกิดแหลมมลายู เฒ่าเลยไปอยู่นครไชยศรี เฒ่าไปชัยนาทรายบุรี

เผ่ากลับมาที่เมืองลำปาง เผ่าไปย่างกุ้ง และเมืองหงสา เผ่าเลยกลับมายังเมืองถลาง
เผ่าไปบุลลเลยหมดหนทาง เผ่าเลยผ่านมาพึ่งงา สวรรคโลกสามโคกพิจิตร หังอุตรดิตถ์ และ
เมืองหงสา ไทรบุรีแรกและแซกขวา ยะแยะยะลา มันก็ไกลแสนไกล ราชสีมายังแม่ฮ่องสอน
เสียมราฐโขงอ่อน ไม่รู้ว่าอยู่ที่ไหน มะละแมมะละกาทำอะไรไกล ออเผ่าไม่เคยไปดอกหนาคูณ
โยม ลำพูนชุมพร นครปฐม เมืองอินสาปพรหมศิริจันทร์ ศาลาท่าลาดหาดพระจันทร์ เผ่าเลย
ค้นไปแก่งคอย เผ่าไปปาร์ตัง และทุ่งสง เผ่าเดินหลงมาอ้อมน้อย เผ่าไปเกาะสีชัง และบาง-
ปลาสร้อย ออเผ่าเลยกลับมาเมืองระยอง...."

(เหลือขอทาน)

--"อ้ายโน้นค้นกร่างอ้ายนี้ค้นไกร ที่อยู่ใกล้ ๆ ฝันมะกะ อ้ายโน้น
ค้นชิงอ้ายนี้ค้นข้า โน้นค้นมะค่านี่ค้นมะค้ำ อ้ายโน้นค้นแค อ้ายนี้ค้นข่อย ขอเผ่ายืนคอยอยู่ที่
ฝันมะขาม โน้นค้นชิงอ้ายนี้ถึงมะค้ำ โน้นไม้มะขามนี้ไม้หยักคอ โน้นมะเขือขึ้นมันขึ้นเป็นต้น
โน้นต้นสะคร้าน นี่ต้นสะคร้อ โน้นต้นตะไคร้นี้ไม่มีขอ อ้ายไม่มีขอเอาไว้เคาะระฆัง เสียง
ระฆังมันดังทุกคืน เผ่าลุกขึ้นมาหนึ่งคราวดูตรง เห็นผู้คนมาเดินเสียงข้างเลย เคาะระฆัง เล่นแก้
รำคาญ โน้นต้นจั่วนี้ต้นเงาะ กระรอกมันเจาะทั้งลูกจิกลูกจันทร์ โน้นไม้ฉำฉาที่เข้ายีนซี
อ้ายโน้นผักชีอ้ายนี้ฮัณชัน โน้นนกแขวกเขามันบินกระชาน มายืนตัวลั่นอยู่บนต้นไทร...."

(เหลือพา)

๖. คำกล่าวแสดงความ เป็นบุคคลนิยม (Personalize) ของชาวชลบุรี และฉะเชิงเทรา

บุคคลนิยม (Personalize) หมายถึงการสมมุติสิ่งต่าง ๆ ให้เป็นบุคคล หรือคิดว่า
สิ่งต่าง ๆ เช่นบ้านเรือน พี่ชื่ และธรรมชาติต่าง ๆ มีชีวิต มีวิญญาณสิ่งอยู่ ลักษณะเช่นนี้จะทำ
ให้คนมีจิตใจอ่อนโยน ละมุนละไม รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเราและอยู่ร่วมกันอย่างเห็นอกเห็น
ใจกัน

ลักษณะบุคคลนิยม จะปรากฏในบทเพลง และบททำขวัญต่าง ๆ เช่น

--"ถึงเดือนสิบ เอ็ดน้านอง แม่นี่ก็มีท้องและทรงครรภ์ยังอ่อน ๆ

แม่นี่ก็มาอยากกินของ เปี้ยวและของหวาน กลัวยอ้อยดินเผา มะพร้าวอ่อน ชันเนืองนอง แป้งขมิ้น
นสอทอง กรันถึงเดือนสิบสอง ก็หลั่งทุกต้นนั้น เหนือปลายใบกระจายขยายกลีบ เริ่มออกดอก

ขอเนพระ เกษร ทอมจรจับใจ ลมพระพายเจ้าเอ๋ย ขาญก็พัดสบัดแล้วก็มาลู่วงหล่นลงพื้นแผ่น
แท่นทองพระคงคา....."

(ทำขวัญข้าว)

- "ผีเรือนแม่พ่อ ผีเรือนหอบลูกใหม่ ขอเชิญมาให้พร้อมกันในวันนี้ วันนี้
ก็เป็นวันดี มีท่านเศรษฐีผู้ใหญ่ จะเอารถเข้ามาเกย เอาเขยเข้ามาฝาก เอาขันหมากเข้า
มาให้.....จะอภิเษกสองศรี เช่นผีทั้งหลายผิวดผีพราย แม่ซื้อรักษาที่ได้เลี้ยงดู ผีปู่ ผีย่า
ผีตา ผียาย ตามบรรดาพี่น้อง ผีเกี่ยว ผีดอง ทั้งหลายพร้อมกัน ขออย่ามาซึ่งเครียดเดียวจันท์
ขบฟันเช่นเขี้ยว มาเป็นทองแผ่นเดียว อย่าพิโรธโกรธเกรี้ยว ช่วยอุปถัมภ์คำชู...."

(ทำขวัญบ่าวสาว)

๗. คำกล่าวแสดงความเป็นคนมีอารมณ์ขัน (Sense of Humour) และความรักสนุก
ของชาวชลบุรี และฉะเชิงเทรา บางครั้งอารมณ์ขันอาจแสดงออกมาเป็นถ้อยคำ ๒ แห่ง ๒ มุม
ทั้งที่ปรากฏในบทเพลงและบททำขวัญ เช่น

- "วันนี้ได้เฒ่าชรา จะต้องขึ้นพฤกษาให้เขาใหม่ ได้ครั้นจะไม่ขึ้นไปก็ไม่ได้
จะซัดใจแก่ผู้ศรัทธา ไอ้เฒ่าก็เหวี่ยงไปแลมา พบตันพฤกษาดันหนึ่งไซ้ พิจารณาไปก็ข้า...ข้า
ส่วนว่าลำไยโคนต้นของมันก็คำ...คำ มีลูกล่ำมอยู่ที่คอ แต่ว่ารากอยู่รอบ ๆ คอแต่ว่างอหงุกหงิก
หงุกหงิก ใบก็ขาด ๆ ฉีก ๆ ขยุก ๆ ขยิก เขยอะ ขแยะ คนที่ไปเห็นถึงไม่จำเป็นก็แะ ไม่มี
คนนึกแะก็เข้าไปแะเสียเปล่า ๆ ดูไอ้ต้นทางนี้มันก็น่ากลุ้ม จะขึ้นได้ก็แต่หนุ่ม ๆ สาว ๆ ส่วน
คนแก่คนเฒ่าจะขึ้นกับเขา ก็เมื่อแย้งเมื่อขยา ท่านไม่รู้จะหาว่าผมบ้าไม่เข้าการ จะบอกให้
ก็ได้ได้ต้นพรวรนี้ก็คือ ต้นตาล.....นั่นแล"

(แหล่ซุชก)

- "ฉันจะเริ่มเรื่อง เกาะให้เสนาะแนมเนียน เกาะนี้เตียน ๆ หินเหียนหกห้อย
ไม่มีไม้ไม่มีม้อย หุ้ย้ายม้นก็ไม่มี ออกไต่ตากแดดอยู่ตั้งแปดร้อยปีตั้งเด่นเห็นต้อยตาปีนาโน ตาก
แดดตากลมอยู่บรมโบราณ มีคนเขาเฝ้าเสาโคมที่กระโจมตั้งไต่ พอสิ้นแสงพระสุริยไต่ที่ลายไต่
แลออกแดง พอสว่างแล้วก็หายจะบอกให้แจ้ง มีคนเขาจุดแสงให้มันแดงทุกคืน เรียกว่าเกาะ

ล้มมะป๊อ เรียกชื่อแต่ตื่นว่าชมแต่พอขึ้น เกาะฮั่นยังอีกมี...."

(ແຫ່ງເກາະ)

๘. คำกล่าวแสดงความเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอนของชาวขลบุรีและฉะเชิงเทรา จะเห็นได้ว่าแม้จะกล่าวเป็นคำพูดสั้น ๆ ก็ยังพูดให้คล้องจองกัน เช่น

- "หญิงเห็นให้หญิงหมาย ชายเห็นให้ชายชอบ ฝึกเงินให้ได้ทอง ฝึกทองให้ได้หาบ สามวันให้มีลาภ สามเดือนให้ได้เป็นเศรษฐี.....อายุ วรรณะ สุขะ พละ"

(คำให้พร)

- "เขาดูกองเหม่งกระเด้งขึ้นไปรบ หักตีนคอกฮื้อยาจกตีนไม้ มีทองเท่าหนวถุ้งนอนสะดุ้งจนเรือนไหว เขามีเท่าหัวช้างนอนสว่างไม่เป็นไร...."

(คำตำ)

ถ้าเป็นบทเหล่านี้จะเห็นลักษณะความคล้องจองและการเล่นคำมากขึ้น เช่น

- "โน้นนกกะตุงโน้นฝูงกะทา เสียงปีกกะทามันเดินเที่ยวท่อง โน้นนกกะตึงจับกิ่งพิกทอง มีไข่ในท้องใบเดียวโตน ๆ อีกทั้งน.หนู โน้นนกกะใน มันมาแต่ไหนไปจับอยู่โน้นจะบินไปไหนหรือจะไปเมืองนนท์ เจ้าจะไปทางโน้นจะไปไหนกินหนอน โน้นนกกาน้ำมันอยู่ในหนองเวลาคนของมันหากินหนอน ออกจากนาก็ไปหาที่นอน ไม่อยากกินหนอนหรือจะกินเครื่องใน มาถึง บ.บั้ง ชมต้นกะเบา จึงร้องบอกว่าเจ้าเดินสบาย บอกเจ้าบ้านมารางวัลสักใบ อย่าเพิ่งบ้ายบายเลยเดินตัวแบน มาถึงตัว ป.ปลา โน้นแม่ปลาปักเป้า จะชมหรือเปล่านั้นแม่เหล่าปลาแป้น โน้นแม่ฝูงปลามันมาตามแป้น ปักเป้ายิ้มแ้มมาเจอแม่ปลา...."

(ແຫ່ງພາ)

ความเชื่อ

(Beliefs)

ความเชื่อหมายถึงการยอมรับนับถือสิ่งใดสิ่งหนึ่งทั้งที่มีตัวตนหรือไม่ก็ตาม ว่าเป็นความจริงหรือมีอยู่จริง การยอมรับนับถือนี้อาจจะมีหลักฐานอย่างเพียงพอที่จะพิสูจน์ได้ หรืออาจจะไม่มีหลักฐานที่จะนำมาใช้พิสูจน์ให้เห็นจริงเกี่ยวกับสิ่งนั้นก็ได้ (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม ๒๕๑๘ หน้า ๕)

จากการเก็บรวบรวมความเชื่อในจังหวัดชลบุรี และฉะเชิงเทราจะเห็นว่าความเชื่อมีอิทธิพลต่อสภาพความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ประเพณีของชาวชลบุรี และฉะเชิงเทรา ความเชื่อเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมต่าง ๆ และมีผลทางด้านจิตใจสูง ถ้าปฏิบัติผิดไปจากข้อห้ามหรือข้อปฏิบัติในความเชื่อจะเกิดความวิตกกังวล กลัวว่าจะต้องประสบกับความไม่เจริญรุ่งเรือง หรือเจ็บไข้ได้ป่วย เพราะเชื่อว่ามีอำนาจลึกลับที่จะทำให้มนุษย์ได้รับผลดี หรือผลร้าย ความเชื่อบางอย่างจะค่อย ๆ เลือนไป เมื่อความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์มาถึง

ลักษณะของความเชื่อ เป็นเรื่องของจิตใญ่มากกว่าเหตุผลใดสาเหตุของการเกิดความเชื่อ

๑. ความเชื่อเกิดขึ้นเพราะสภาพความเป็นอยู่แบบดั้งเดิม ในสมัยยังไม่มี ความเจริญทางวิทยาศาสตร์ การแพทย์ยังไม่ก้าวหน้า ไม่มีน้ำประปา ต้องใช้ไฟจากแสงตะเกียง เมื่อจะอาบน้ำก็ต้องไปอาบน้ำที่ แม่น้ำ บ่อน้ำ ลากลอง และผู้คนยังไม่มากนัก ยังมีต้นไม้ ไม้ไผ่อยู่มาก อาจมีผีตัวร้าย เช่นงูพิษ แมลงมีพิษงูพิษ อึ่ง คนในสมัยนั้นยังไม่นิยมสวมรองเท้า ฉะนั้นบางครั้งอาจไม่ปลอดภัย โดยเฉพาะคนตั้งครรภ์เกิดอันตรายได้ง่ายในยามวิกาล บางครั้งอ้างอำนาจสิ่งที่ไม่มีความเห็น ทำให้เกิดความรู้สึกกลัวจะได้เชื่อฟัง จึงเกิดเป็นความเชื่อขึ้น เช่น

- คนท้องห้ามอาบน้ำเวลากลางคืน จะทำให้คลอดลูกยาก
- เวลาอยู่ไฟ ห้ามพูดว่าร้อน เพราะจะทำให้ร้อนจริง ๆ หรือจะเกิดพุพองขึ้น

ตามตัว

หรือวิธีการรักษาพยาบาลคนเจ็บป่วย เนื่องจากการแพทย์ไม่เจริญก้าวหน้าอยู่แล้ว

วิธีการที่จะคิดขึ้นมา เช่น

- ถ้าถูกตะปูตำที่เท้าให้ถอนตะปูนั้น เอาด้ายดิบผูกห้อยที่ข้อเท้า กันบาดทะยัก
- ลูกที่เกิดชักคนแรกมาหากไม่สมบูรณ์เหมือนพี่ ตอนแม่อาบน้ำชักผ้าถุงเสร็จแล้ว ให้เอาผ้าถุงตบ ๆ ที่ศีรษะเด็กคนนั้น
- กลัวคลอชยากให้ล่อคหึ่งช้าง

๒. ความเชื่อที่เกิดขึ้นเพราะปรากฏการณ์ธรรมชาติ มนุษย์สังเกตเห็นว่าเกิดดาวตก สุริยุปราคา จันทรุปราคา เกิดพายุ รุ้งกินน้ำ ฯลฯ โดยที่ไม่สามารถหาเหตุผลมาอธิบาย ได้ว่าเกิดขึ้นเพราะอะไรก็เชื่อว่าปรากฏการณ์บางอย่างเกิดขึ้นเพราะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ บางอย่างก็สังเกตไว้ว่าถ้าเกิดปรากฏการณ์ขึ้นจะต้องมีเหตุการณ์หรือต้องแก้ไขอย่างนี้ เป็นต้น เช่น

- การหาปลาให้ดูลม ถ้าเป็นลมตะโกปปลาหายหมด ถ้าลมสลาตันปลาเยอะ เพราะลมตะโกเป็นลมร้ายแรง
- ถ้าฝนตั้งเค้ามา เราไม่ต้องการให้ฝนตก ให้เอาไม้ตี พรึกไปปักไว้หน้าบ้าน
- เวลาเกิดจันทรคราสถ้ามีแผลให้เอาใบไม้กลืนใจเข็ดทิ้ง แผลก็หาย เป็นกลางเป็นเกลื่อนให้กลืนใจเข็ด ๓ ที มันจะหายได้

๓. ความเชื่อที่เกิดขึ้นเพราะต้องการขวัญและกำลังใจ เนื่องจากชาวหลักประกันด้านความปลอดภัย ความเป็นอยู่ที่มั่นคง จึงต้องสร้างความเชื่อเพื่อให้เกิดความมั่นใจยิ่งขึ้น ในเวลาที่จะทำกิจการใดก็ตาม เช่น

- ถ้าจะออกจากบ้านต้องดูฤกษ์ยาม ขณะออกจากบ้านถ้ามีจิ้งจกตกก็ไม่ควรไป ให้กลับมานั่ง ปลูกธาดู หิ้ง ๔ คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ ก่อนแล้วจึงไป
- เขมนตาซ้ายได้เรื่อง เขมนตาขวาได้ลาภ เขมนท้าวไหล่ได้เงิน เขมนริมฝีปากได้กินของกำนัน
- ถ้าเต่าเดินเข้าบ้านใคร บ้านนั้นจะมีโชค
- เวลากินข้าวห้ามเอามือรองใต้จาน จะอาภัพ
- ถ้าขูยาว ขูหนา ขูตั้ง จะมีทรัพย์ ถ้าขูสับขาดแกลมนทรัพย์

๔. ความเชื่อที่เกิดขึ้นเพราะศาสนา ไม่ว่าจะนับถือศาสนาอะไรก็ตามแต่ เมื่อคนเราเกิดความเชื่อถือความเชื่อไสย ก็ย่อมจะเคารพบูชา ไม่กล้าลบหลู่ และถือว่าถ้าเคารพเลื่อมใสปฏิบัติ ก็ย่อมจะเป็นศาสนามงคลแก่ตนเอง เช่น

- ผู้ชายแขวนพระห้ามลอคราวตากผ้า และไม่คล้ากัล้วย มิฉะนั้นของศักดิ์สิทธิ์จะเสื่อม
- ทำบุญพระ ๔ รูป เพื่อต้องการความก้าวหน้า
- ห้ามขึ้นพระเล่นถือว่าเป็นบาป
- วันพระไม่ให้ตัดผม
- วันพระสิ้นเดือนไม่ให้ไปไหน เขาห้าม
- ห้ามแขวนพระอุ
- เมื่อมี เทศมหาชาติจะมีการทำน้ำมนต์ใส่ตุ้ม เขาถือว่าเป็นน้ำมนต์มงคล เพราะได้จากคาถา ๑๐๐๐ ตันกล้วยตันอ้อยที่ใช้ในพิธี ชาวบ้านก็มีกขอไปกินถือว่าเป็นมงคล

๕. ความเชื่อที่เกิดขึ้นเพราะสภาพภูมิประเทศ ส่วนใหญ่จะเป็นความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เกิดขึ้นเฉพาะในท้องถิ่นนั้น ๆ หรือเป็นความเชื่อตามสภาพภูมิประเทศนั้น เช่น อยู่ใกล้ทะเล ก็มีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องทะเล หรืออยู่ใกล้ภูเขา ก็มีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องภูเขา ตัวอย่างเช่น

- เจ้าพ่อเขาใหญ่ที่กิ่งอำเภอกะสุง ชลบุรี เชื่อว่าเกิดขึ้นเองในหิน ขุดขึ้นมาแรก ๆ นั้น เหมือนชีปะขาวนั่ง คนเก็บผักเก็บหญ้าพบเชื่อว่าศักดิ์สิทธิ์สมัยระเบิดลง ก็ปักไปหมด ไม่ลงเกาะเลย
- ก่อนออกทะเลต้องบนเจ้าแม่สามมุข บนด้วยมะพร้าว ว่าว ๓ คู่ ขอย่าให้ลมจัดหรือมีลม

๖. ความเชื่อที่เกิดขึ้นเพราะความคล่องจงทางภาษา คนไทยได้ชื่อว่าเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอน ชอบพูดคำคล้องจองกัน จึงนับว่าเป็นสาเหตุ อย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดความเชื่อ

มีความเชื่อที่รวบรวมได้ในจังหวัดชลบุรี และฉะเชิงเทรา ที่มีความคล่องจองทางภาษา นอก
จากนี้ยังมีแบบที่ลากเข้าความ เนื่องจากเห็นว่าสำเนียงคล้ายคลึง ตัวอย่างเช่น

- เลขคู่บันไดผี เลขคี่ขึ้นไคคน
- แมวห้า หมาหก เลี้ยงไม่ได้
- ต้นไม้ที่นิยมปลูกในบ้านได้แก่พุทธรักษา เพราะคนโบราณถือว่า พุทธาณูภาพ
จะคุ้มครองและรักษา, ดอกบานไม่รู้โรยจะเจริญรุ่งเรือง, ดอกดาวเรือง
จะมีความรุ่งเรือง, ต้นมะยมทำให้คนนิยม, ต้นมะขามจะมีคนเกรงขาม,
ต้นขนุนจะมีผู้สนับสนุน, ต้นเข็มจะมีสติปัญญาแหลมคมเหมือนเข็ม, ต้นคูณ
ถือว่าให้คูณ ให้ประโยชน์หลายอย่าง
- ต้นไม้ที่ไม่นิยมปลูกในบ้าน ได้แก่ ต้นสั่นทม จะมีความทุกข์ระทม, ต้นมะไฟ
จะทำให้ร้อนเหมือนไฟ, ต้นดาวกระจาย จะทำให้ญาติพี่น้องไม่อยู่ด้วยกัน
กระจัดกระจายหมด, ต้นพุทราจะทำให้รุ่งโรย ไม่รุ่งเรือง

๗. ความเชื่อที่เกิดขึ้นเพราะสภาพชีวิตความเป็นอยู่ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือสภาพ

ชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยมีความใกล้ชิดกับสัตว์มาก มีทั้งการเลี้ยงสัตว์ไว้ใช้งาน เช่น วัว
ใช้ไถนา สุนัขไว้เฝ้าบ้าน นอกจากนี้ยังมีสัตว์ที่เลี้ยงไว้เป็นอาหาร หรือเพื่อความเพลิดเพลินใจ
เช่น ไก่, นก, ปลา เป็นต้น และยังมีสัตว์ที่ไม่ได้ตั้งใจเลี้ยงแต่มาอาศัยอยู่ในบ้าน เช่น จิ้งจก
ตุ๊กแก ฉะนั้นจึงได้มีการสังเกตลักษณะให้คูณให้โทษของสัตว์ต่าง ๆ หรือวิธีการเลี้ยงเช่น

- ถ้าตุ๊กแกในบ้านร้อง ๖ ครั้ง ให้จับไปปล่อยให้พ้นบ้าน เพราะถ้าอยู่ในบ้าน
จะนำความเสื่อมมาให้
- ถ้าต้องการให้หมาดู หารังต่อ รังแตน ใส่ในน้ำข้าว ให้กิน
- แมวตาเหลืองคุ้มไฟได้ แมวตาสีฟ้าคุ้มทรัพย์ได้

ประเภทของความเชื่อ และความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อกับวิถีชีวิต

ความเชื่อที่รวบรวมได้ในจังหวัดชลบุรี และจังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกได้เป็น ๕ ประเภท
และแต่ละประเภทล้วนมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของกลุ่มชน เป็นอย่างมาก เพราะส่วนใหญ่ชาวชลบุรี

และจะ เชิง เทรายังนิยมปฏิบัติตามแนวทางความ เชื่อดั้ง เดิมที่สืบทอดกันต่อมา ดังนี้

๑. ความเชื่อเกี่ยวกับการเกิด - ตาย เป็นความเชื่อในเรื่องของการปฏิบัติตน ให้บังเกิดผลดีแก่ผู้ปฏิบัติ เนื่องจากในสมัยโบราณเรื่องของการเกิดและการตาย ยังมีสิ่งที่เป็นเรื่องลึกลับมีคม เพราะวิทยาการต่างๆ โดยเฉพาะในเรื่องแพทย์ยังไม่เจริญก้าวหน้าและแพร่หลาย คำแนะนำสำหรับคนตั้งครรภ์ หรือการทำคลอด หมอชาวบ้าน หรือที่เรียกว่าหมอตำแยซึ่งเป็นผู้ทำคลอด จะเป็นผู้ให้คำแนะนำแก่หญิงผู้ตั้งครรภ์ จนกระทั่งกลายเป็นความเชื่อ ยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมา ความเชื่อบางอย่างก็เป็นข้อห้ามไม่ให้ปฏิบัติเนื่องจากจะเกิดอันตรายขึ้น เช่น "เวลาท้องไม่ให้อาบน้ำกลางคืน จะออกแฝดน้ำ" การอาบน้ำของชาวบ้านในสมัยก่อนก็มักจะอาบน้ำตามแม่น้ำ ลำคลอง ในเวลาค่ำมืดย่อมเกิดอันตรายขึ้นได้ ก็เลยมีข้อห้ามไว้ซึ่งลำพังแต่ห้ามเฉย ๆ ก็คงจะไม่ค่อยเชื่อกัน จึงต้องสร้างสถานการณ์อ้างเป็นความเชื่อขึ้นดังกล่าว ความเชื่อบางอย่างก็ไร้เหตุผล แต่เป็นเรื่องของการบังเอิญมากกว่า เช่น "ผู้หญิงที่อยู่ไฟหลังหลอด บุตรแล้ว เมื่อมีคนมาคุยด้วย ห้ามคุยถึงเรื่องความร้อน เพราะจะทำให้หญิงที่อยู่ไฟเกิดพุพองขึ้นตามตัว" ลักษณะการเกิดพุพองของหญิงที่อยู่ไฟ อาจเกิดเนื่องจากร่างกายไม่สะอาดเมื่อเกิดเหงื่อไคลและได้รับความร้อนจากเตาไฟตลอด เวลาจึงเกิดพุพองขึ้น

๒. ความเชื่อเกี่ยวกับโชคลาง ความเชื่อประเภทนี้เกิดจากการสังเกตและจดจำไว้ เหตุการณ์ที่ได้ประสบมาจึงคล้ายเป็นการทำสถิติไว้อย่างคร่าว ๆ ว่าการเกิดเหตุการณ์ เช่นนี้ บ่อย ๆ จะเป็นเรื่องดีหรือเรื่องร้ายแล้วก็เชื่อถือ ยึดปฏิบัติสืบทอดกันมา เช่น

- จิ้งจกตกข้างหน้า ไม่ให้เดินทางไป จะประสบเหตุ ตกข้างขวาจะได้เงินทอง ตกข้างซ้ายจะมีเหตุร้าย ตกบนศีรษะให้ไปไล่จะโชคดี
- ถ้าเต่าเดินเข้าบ้านใคร บ้านนั้นจะมีโชค เวลากินข้าวห้ามเคาะจาน มือหน้าจะค้องออกปาก
- ตัดเล็บเวลากลางคืน เชื่อว่าแข่งพ่อแข่งแม่

ซึ่งความเชื่อประเภทนี้บางครั้งก็เกิดขึ้นเพราะต้องการกำลังใจที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง บางครั้งก็เกิดขึ้นเพราะต้องการให้ผู้คนในสังคมมีความรอบคอบ เรียบร้อย หรือเกรงว่าถ้า กระทำสิ่งไรไม่ถูกกาลเทศะอาจเกิดอุบัติเหตุได้ เช่น การตัดเล็บในยามวิกาล ในสมัยก่อนมัก ใช้มีดตัดเล็บ และใช้แสงสว่างจากตะเกียงไม่สว่างไสว เหมือนปัจจุบัน จึงอาจจะตัดเล็บพลาด เกิดบาดเจ็บได้ แต่ความเชื่อเกี่ยวกับโชคกลางบางอย่างก็ไม่เป็นจริง

๓. ความเชื่อเกี่ยวกับฤกษ์ยาม ความเชื่อประเภทนี้ก็คล้ายคลึงกับความเชื่อประเภท โชคกลาง คือได้จากการสังเกต จดจำ เป็นสถิติไว้ แต่บางอย่างก็เกิดจากอิทธิพลทางศาสนา- พราหมณ์ ความเชื่อเกี่ยวกับฤกษ์ยามนี้แม้ในปัจจุบันก็ยังเชื่อกันอยู่มาก เช่นฤกษ์การทำพิธี มงคล และ อวมงคลต่าง ๆ ตัวอย่าง เช่น "ห้ามเผาผีวันศุกร์ โกงจุกวันอังคาร แต่งงานวัน เสาร์ถือว่าไม่ได้ ถ้าเผาผีวันศุกร์จะนำความทุกข์มาให้เจ้าภาพ" ความเชื่อประเภทฤกษ์ยาม นี้มักหาเหตุผลไม่ได้ แต่ทำให้ผู้ปฏิบัติเกิดความมั่นใจ สบายใจ เป็นกำลังใจถ้าได้ปฏิบัติตาม อันนับเป็นที่พึ่งทางใจที่สำคัญอย่างหนึ่งในภาวะที่มนุษย์ขาดหลักประกันชีวิตที่ปลอดภัย มั่นคง เช่น ความเชื่อที่ว่า "ให้สังเกตลมหายใจ ว่าลมหายใจจรูญกข้างในคล่อง ก็ก้าวเท่านั้นออกไป เราถือว่าจะได้โชคดีมีลาภ ถ้าก้าวเท้าที่จุกคคก็ถือว่าโชคร้าย" อาจเป็นความเชื่อถือที่มีมาตั้งแต่ สมัยที่ต้องเข้าป่าล่าสัตว์ตกฟัน และอาจจะไปพบสัตว์ร้าย หรือประสบเหตุร้ายใด ๆ โดยไม่มี อุปกรณ์เครื่องมือทันสมัยที่จะป้องกันตัวได้ จึงต้องอาศัยฤกษ์ยามเป็นกำลังใจตอนออกเดินทาง

๔. ความเชื่อเกี่ยวกับความฝัน ความเชื่อในเรื่องนี้เป็นความเชื่อ เรื่องการทำนาย ฝันซึ่งคำทำนายฝันนี้เชื่อว่าเป็นการทำนายเหตุการณ์ในอนาคตอันใกล้ว่าจะประสบสิ่งที่ดีหรือร้าย เช่น

- ฝันว่าได้เหยียบจุกจระ เขาว่าจะมีคนนิทาใส่ร้าย
- ฝันว่าพันหักอีกไม่นานจะมีญาติหรือเพื่อนเสียชีวิต
- ฝันว่าตัวลอยไปในอากาศ เชื่อว่าจะได้ลาภและยศ

นอกจากนี้ยังมีความเชื่อเกี่ยวกับวิธีการแก้ฝันประเภทนั้นร้ายหรือฝันไม่ดี และการทำนาย ฝันที่ไม่เกี่ยวกับการทำนายเหตุการณ์ในอนาคตแต่เป็นการตีความ ความฝันตัวเล็ช หรือตัวอักษัร, เพื่อต้องการเสี่ยงโชคไปเล่นทาย ก.ข. (ในสมัยก่อน) และไปซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล ความเชื่อ

ดังกล่าวนี้เป็นเสมือน "ความหวัง" ที่ทุก ๆ คนต้องการนั่นเอง

๕. ความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องราง เวทมนตร์ ไสยศาสตร์ความเชื่อทางไสยศาสตร์ เครื่องรางของขลัง และเวทมนตร์ที่อยู่ในทุกกลุ่มชนในยุคที่มนุษย์ยังไม่ได้รับความเจริญทางวิทยาศาสตร์ และถึงแม้ว่าปัจจุบันนี้ความเจริญทางวิทยาศาสตร์ แต่ความเชื่อในด้านไสยศาสตร์ยังคงมีอยู่ นับ เป็นที่พึงพอใจและเป็นกำลังใจอย่างดี เช่น

- คนที่ท้องลูกคนหัวปี ไม่มีของคุ้มตัวห้ามขำมน้ำขำท่า มันจะกินเด็กข้างใน ต้องมีคาถาขำมน้ำสำหรับคนท้องว่า หิริโอด ชะกะ ฉันทนา หิตาสันโต สัพพิทริสาโล เป เตะจะ ชัมมาจิรจาร สาดน้ำ ๓ ที แล้วไปได้

- หากชายคนใดต้องการทำเสน่ห์ให้หญิงหลงใหลให้ดีจึงจกขมะผสมพันธุ์กัน แล้วนำทั้ง ๒ หัว ไปตากแดดให้แห้ง ใส่กรรกตำแล้วใส่กลอบใส่อาหารให้ หญิงคนที่เราต้องการกิน
- เสกยนต์เข้าควายทำเป็นหุ่นแล้วใช้เวทมนต์คาถา เอาไม้ที่ป่าขำมาทำ โดยใช้ไม้หลาย ๆ ชนิด เช่น ไม้หลัก ไม้ท้วง ถ้ามีคนเข้าไปปลุก มันจะทำอันตรายคนไปขโมย

๖. ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และผีสงนางไม้ ความเชื่อประเภทนี้ก็เช่นกัน มีมาตั้งแต่สมัยวิทยาศาสตร์ยังไม่เจริญก้าวหน้า ถ้าเกิดเหตุการณ์ดีหรือร้ายที่มนุษย์ไม่สามารถหาเหตุผลได้ว่าเป็นเพราะอะไร ทำไมจึงเกิดเหตุการณ์นั้น มนุษย์ก็จะสรุปว่าเป็นเพราะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือภูติผี ปีศาจ ตลอดจนกาลให้เป็นไป เช่น

- เชื่อว่าผีที่บ้านผีเรือน ผีพระภูมิเจ้าที่ ทำอะไรถ้าไม่บอกจะไม่สบายอยู่ ไม่มีความสุข
- ก่อนออกทะเลต้องบนเจ้าแม่สามमुख บนด้วยมะพร้าวอ่อน ๓ คู่ ขอย่าให้ ลมจัดหรืออย่าให้มีลม ถ้าจะให้ศักดิ์สิทธิ์กับคนด้วยขนมครก ว่าว เพราะเจ้าแม่ชอบ

- ห้ามนุ่งผ้าให้สะกิดฝีปอบจะกิน
- เวลาคลอด ผีกระสือจะมาหากินได้ทุนบ้าน มันมากินของสกปรก คนออก
ลูกใหม่ ๆ เขาก็เอาหนามมาสะกิดมันจะมากินเนื้อ
- ฝีปอบจะเข้าสิงในร่างคน ทำให้มีลักษณะเหมือนคนป่วยไข้ และอยากจะ
กินเหล้า กินไก่ มีอาการป่วยอยู่ตลอดเวลา ไม่สู้หน้าคน

๗. ความเชื่อ เกี่ยวกับจำนวนนับ เป็นความเชื่อเกี่ยวกับตัวเลขเท่าที่รวบรวมได้

มีไม่มากนัก อาจเป็นความเชื่อเพราะความคลั่งจองทางภาษา และประเพณีนิยม เช่น

- บ้านใดบ้านต้องมีขึ้นสี่ โดยถือว่าเลขคู่ขึ้นไฉน เลขคู่ขึ้นไฉน
- ทำบุญพระ ๔ รูป เพื่อต้องการความก้าวหน้า "หรือ" เมาหัว หมาทก
เสี่ยงไม่ได้ มันผิดตำรา
- จตุรูปไหว้พระสงฆ์ ๓ ดอก ไหว้ผิคนละดอก

๘. ความเชื่อเกี่ยวกับลักษณะดี-ชั่ว เป็นการทำนายโชคชะตาว่าสนา จากใบหน้า

รูปร่าง ท่าทาง ซึ่งได้จากการสังเกต และเก็บสถิติ และอาจเป็นการอบรมสั่งสอนกริยามารยาท
ให้เรียบร้อย ทางอ้อม เช่น

- ถ้าผู้หญิงพูดไม่ละมุนละม่อม และมีใบหน้าคล้ายผู้ชาย ถือว่า เป็นคนอาภัพ
ในความรักและทรัพย์สิน
- คนเดินโคลงกิริยะคบไม่ได้ ชอบเอาเปรียบ

นอกจากนั้นยังมีการสังเกตไปถึงลักษณะดี-ชั่ว ให้คุณให้โทษของสัตว์ต่าง ๆ เช่น

- หมาจะไม่ดู ถ้าจับทางดี
- นกเขขาใหญ่ ไก่ชนขาเล็ก

๙. ความเชื่อเกี่ยวกับยากลางบ้าน ยากลางบ้านเท่าที่เก็บข้อมูลมายังใช้ได้อยู่ใน

ปัจจุบัน เป็นธรรมดาที่เมื่อผู้คนเกิดเจ็บป่วยหรือได้รับภัยจากสิ่งแวดล้อมก็จะพยายามชวนชวายหา
วิธีการและสิ่งที่จะมารักษาเขาให้หาย เพื่อความอยู่รอด และความรู้ทางการแพทย์ในหมู่บ้าน

ก็ยังไม่เจริญ จึงต้องมีการลองผิดลองถูกในสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวหรือหามาได้ ต่อมาเมื่อเห็นว่าใช้ได้ ผลก็จดจำวิธีการนั้น ๆ และพอกล่าวกันต่อ ๆ ไป ซึ่งบางอย่างอาจเป็นเหตุบังเอิญที่เกิดหาใช่เอง ก็เข้าใจว่าวิธีการนั้นได้ผล เช่น

- ถ้าเป็นปากนกกระจอก ให้ไปขโมยสีผึ้งแม่บ้ายมาทา
- เป็นผี เมื่อตื่นนอนตอนเช้าห้ามพูดกับใคร แล้วใช้น้ำขี้และน้ำลายได้ล้น
วนรอบ ๗ ๓ ครั้ง
- ถ้าแมวข่วนเป็นแผล ใช้ดินหม้อทาจะหาย

๑๐. ความเชื่อเกี่ยวกับปรากฏการณ์ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว มนุษย์ก็ถือ ธรรมชาติอยู่เป็นประจำ เมื่อเกิดเหตุการณ์ธรรมชาติที่ผิดปกติไปกว่าที่เคยเห็น เช่น คาวตัก, จันทรปราคา, เกิดพายุ, ฝนตกหนัก ฯลฯ ก็เข้าใจว่ามีผู้บันดาลให้เห็นไป ต้องเช่นไหว้บวงสรวง หรือต้องหาวิธีขจัดปรากฏการณ์ธรรมชาตินั้น ๆ หรือสังเกตว่าถ้าเกิดปรากฏการณ์เช่นนี้ จะมีเหตุการณ์แบบนี้เกิดขึ้น ความเชื่อในเรื่องปรากฏการณ์ธรรมชาตินี้เป็นการสังเกตและบอกเล่าสืบต่อกันมาหลายชั่วอายุคน เช่น

- เวลาจันทรคราส ทนายไต่ว่า เฝยงใต้ข้าวไม่เหื่อ เฝยงเหนือข้าว เหลือเกลือส้ม
- เมื่อเกิดพายุให้เอาข้าวสารขัดไปรอบ ๆ บ้าน พายุจะหาย

๑๑. ความเชื่อเกี่ยวกับเคล็ด เคล็ดเป็นวิธีการแก้ปัญหหรือป้องกันไม่ให้เกิดปัญหา เกิดเหตุการณ์ที่ไม่สงบไม่เรียบร้อย เป็นวิธีการที่ได้ปฏิบัติ ทดลองกันมา บางครั้งอาจเป็นเพราะไม่ทราบจะหาวิธีแก้ปัญห หาทองออกอย่างไร เคล็ดบางอย่างยังเป็นที่ยอมรับมีความเชื่อสืบต่อมาจนถึงปัจจุบันนี้ เช่น

- คนที่กำดัดถือเอาไม่ออกให้ไปหาคนที่เกิดเอาเท้าออกก่อน ให้เขาเอาเท้าจุ่มน้ำ แล้วผู้ที่กำดัดคอดึมน้ำ ที่เท้าคนนั้นจุ่มลงไป แล้วให้เอาลูกคอดอีกทีหนึ่ง จะหายทันที
- การกวาดบ้านให้กวาดเข้ามา เงินทองจะได้เข้ามาถ้ากวาดออกไปก็เป็นการ

ปิดเงินทองออกไป

- เวลาเปิดขันหมากต้องคว่ำขัน แล้วให้พหูพนันแน่นไม่แตกกระจายกัน
- ผู้หญิงที่ท้องกลั้วคลอควายให้ลอคท้องช้าง

๑๒. ความเชื่อเกี่ยวกับมงคลและอวมงคล ความเชื่อประเภทนี้คล้าย ๆ กับเคล็ด แต่เคล็ดเป็นเรื่องกำหนดข้อควรปฏิบัติส่วนมงคลและอวมงคลเป็นเรื่องที่มีทั้งข้อให้ปฏิบัติและข้อห้ามปฏิบัติ และมีความเชื่อถืออย่างเคร่งครัด กว่าเคล็ด ถ้าผู้ใดไม่ปฏิบัติตามจะเกิดความเสื่อมไม่เจริญรุ่งเรือง เช่น

- ห้ามเดินลอดไม้ท่อนเดียวที่พาดอยู่ จะทำให้เสื่อมไม่เจริญรุ่งเรือง
แก่ผู้นั้นทุกด้าน
- ห้ามน้ำไปตองเข้าบ้าน จะทำให้บ้านนั้นไม่รุ่งเรือง
- ต้นไม้ที่ถือว่าเป็นสิริมงคลควรปลูกไว้ในบ้าน ได้แก่ พุทธรักษา บานไม่รู้โรย
ดาวเรือง มะยม มะขาม ขนุน และต้นอุทุ
- เพื่อเป็นศรีแก่ตัวเอง เมื่อแต่งงานไม่ควรหลบนอนในสามคืนแรก จะทำให้ทั้งคู่มีความรุ่งเรือง

๑๓. ความเชื่อเกี่ยวกับอาชีพ เป็นความเชื่อในเรื่องการปฏิบัติ เพื่อให้การทำมาหากินได้ผลเต็มเม็ดเต็มหน่วย เพราะถือเป็นเรื่องสำคัญในการดำรงชีพ เช่น

- ห้ามเจ้าของร้านยืนอยู่หน้าร้านจะทำให้ลูกค้าไม่เข้าร้าน เพราะผีบ้าน
ผีเรือนไล่ไปเสีย
- ถ้าจะจับขุขายเป็นอาชีพ เมื่อจับขุใดได้ให้เค็ดหางขุกินเสียจะทำให้ปลอดภัย
จากขุกัด
- ถ้ากินข้าวที่กำลังท้องโดยปอกเอาไส้อ่อนมากินชาติหน้าต้องทำข้าวบิละเม็ด ๆ
จนครบ เม็ดที่กินไป

๑๔. ความเชื่อเรื่องบาป - บุญ และนรก - สวรรค์ ความเชื่อเรื่องนี้เนื่องมาจากอิทธิพลของพุทธศาสนา เพราะ ศาสนาประจำชาติไทยคือศาสนาพุทธ ซึ่งถือว่ามนุษย์มีการเวียนว่ายตายเกิดในชาติภพต่าง ๆ การเกิดมาก็เป็นการใช้กรรม สุดแต่กรรมดีหรือกรรมชั่ว ของแต่ละบุคคล ที่ได้กระทำไว้ ถ้ากระทำดีจะได้พบความสุข เปรียบเสมือนสวรรค์ ถ้าทำชั่วเป็นบาปติดตัวก็ได้พบความทุกข์ เช่น ความเชื่อที่ว่า

- มีดินแดน ๒ ฝ่าย ฝ่ายนรกเป็นฝ่ายที่มีความทุกข์ สวรรค์เป็นฝ่ายมีความสุข
- ใครเป็นพระ ล้นเนื้อว่าบาป

๑๕. ความเชื่อเบ็ดเตล็ด เป็นความเชื่อที่ไม่จัดเข้าประเภทใด ๆ ที่กล่าวมาแล้ว เช่น

- เวลาตำน้ำพริกเสร็จให้รีบล้างครกถ้าแช่ไว้จะออกลูกยาก
- ห้ามหญิงขายแหะขาไก่ เพราะจะไปแบ่งสามีภรรยาของผู้อื่น
- ห้ามใช้ขันตักน้ำในบ่อจะทำให้ตาน้ำตัน
- ร้องเพลงในครัวจะมีผีวัก

ปริณาคำทาย

(Riddles)

ปริณาคำทาย เป็นข้อมูลคติชาวบ้านประเภทขบขันที่เกิดจากการต้องการลองภูมิปัญญาซึ่งกันและกัน การทายปริณามักจะไม่ทายตรง ๆ แต่จะมีวิธีการผูกปริณาร้อยอย่างแยบยล เพื่อให้ผู้ตอบจนจนทนเท่าที่ เช่น ใช้วิธีเปรียบเทียบกับคนว่า อะไรเอ๋ย ใบหยัก ๆ ลูกรักเต็มคอ (มะละกอ) หรือเปรียบเทียบกับคนว่า อะไรเอ๋ย ต้นเท่าสายพาน ลูกยานโตงเตง (มะระ)

การจำแนกข้อมูลประเภทปริณาคำทายจากจังหวัดชลบุรี และฉะเชิงเทราโดยพิจารณาจากคำตอบ จำแนกได้ ๑๑ ประเภท คือ

๑. คำตอบเกี่ยวกับพืช เช่น
 - อะไรเอ๋ย ร่วงดังแก๊ก ถอกออกมาแดง แดงเข้าไปดำ (มะขาม)
 - อะไรเอ๋ย ต้นเท่าแขน ใบแผ่นเขียว (อ้อย)
 - อะไรเอ๋ย รวักไม่ใช่ร้ว กล้วยก็ไม่ใช่กล้วย สนตะพายอยู่ใต้น้ำ (ขุง)
๒. คำตอบเกี่ยวกับสัตว์ เช่น
 - อะไรเอ๋ย หิสสลาก มีปากที่ทอง (ปลากระเบน)
 - อะไรเอ๋ย หน้าร้อนอยู่ดำ หน้าหนาวอยู่ดอม เกล้าผมเป็นมอญ (หอยโข่ง)
 - อะไรเอ๋ย หูใหญ่เป็นเป๋อ เขยอกินใบไม้ (ช้าง)
๓. คำตอบเกี่ยวกับของใช้ เช่น
 - อะไรเอ๋ย สบตัวสับหัว ไม่มีหัว มีแต่ลูก หญิงชายถูถูกเหยียบลูกจับแม่ (ขันได)
 - อะไรเอ๋ย กดหัวทองป่อง (สาแหรก)
 - อะไรเอ๋ย มาจากเมืองพม่า มีตาบอดหัว (โล่ร่ง)
๔. คำตอบเกี่ยวกับปรากฏการณ์ธรรมชาติ เช่น
 - อะไรเอ๋ย แรกจะเกิดเขามิ พออ้วนพี่เขาหาย แก่จะตายเขามิอีก (พระจันทร์)
 - อะไรเอ๋ย ยิ่งก็ไม่เข้าห็นก็ไม่ออก (เงา)
 - อะไรเอ๋ย เราถิ่นนั้นเราอยู่ มันกินเราเราตาย (น้ำ)

๕. คำตอบเกี่ยวกับอาชีพ และความเป็นอยู่ของกลุ่มชน เช่น

- อะไรเอ๋ย กินทางปาก ออกทางปึก สองตัวกินอีกชี้ทางตุต (การไถนาด้วยควาย)
- อะไรเอ๋ย เวลาถูกเข้าก็ร้องไห้ วางไว้ก็เจ็บ (ตำน้ำพริก)
- อะไรเอ๋ย ปั่นจนแข็ง แทะลอดหว่างขา (การนุ่งโจงกระเบน)

๖. คำตอบเกี่ยวกับร่างกายคน เช่น

- อะไรเอ๋ย หนามนี้หิมชาเป่ (อุจจาระ)
- อะไรเอ๋ย พระเถร เฌร ชี ถึงมีก็เอาไว้ไม่ได้ (คิ้ว)

๗. คำตอบเกี่ยวกับอาหาร เช่น

- อะไรเอ๋ย โน่นณะฝูงปีกขาบินลับจับอยู่ไกล (เกาะนก)
- อะไรเอ๋ย เอราริถันไปอยู่ในธำรา (เกาะช้าง)

๘. คำตอบเกี่ยวกับอาหาร เช่น

- อะไรเอ๋ย หน้าคำฟันขาว เหมือนขานีโกร ตะโก้ก็ไม่ใช่
(ขนมเปียกปูน)
- อะไรเอ๋ย แหวกฟากเห็นไส้ แหวกว่ายวารี (ข้าวหลาม)

๙. คำตอบเกี่ยวกับศาสนา วัฒนธรรม และวรรณคดี เช่น

- อะไรเอ๋ย เข้าข้างโป่ง ตะวันโต้งข้างยุบ (พระปิตุบาท)
- อะไรเอ๋ย ชายคนหนึ่งอยู่โคนจัน เห็นวัวชนกัน ชายนั้นชื่ออะไร (จันทโครพ)

๑๐. คำตอบหลายอย่าง เช่น

- อะไรเอ๋ย ชักไม่ออก ตอกไม่เข้า เข้าไม่ถึง (หญาคา, กระต้อน, ต้นเลียง)
- อะไรเอ๋ย เอาตีนเลี้ยงลูก เอาจมูกเลี้ยงปาก หนักอยากเจ็บจมูก
(ไก่, ช้าง, หมู)

๑๑. เล่นคำ เช่น

- บัวอะไรไม่มีดิน (ปูเสื่อ)

ความสัมพันธ์ระหว่างปริณาคำทาย กับวิธีชีวิต

จากการศึกษาปริณาคำทายของชาวชลบุรีและฉะเชิงเทรา พบว่าปริณาคำทาย มีความสัมพันธ์กับวิธีชีวิตของชาวชลบุรี และฉะเชิงเทรดังนี้

๑. ปริณาคำทาย ทำหน้าที่เป็นแบบทดสอบความรู้และเขาวนปัญญาของคน เพราะ

ผู้ที่ตอบปริณาคำทายจะต้องเป็นคนที่มีความรู้ มีความช่างสังเกต และมีความคิดรอบคอบ ปริณาคำทายจึงทำหน้าที่เสริมสร้างสติปัญญา และ เขาวนให้เฉียบคมอยู่เสมอ เช่น "อะไรเอ๋ย เมื่อเล็กเป็นของกินกับข้าว ยามแก่เฒ่าเป็นแคร่หนุนนอน" ปริณาทนี้เฉลยว่า ไม้ไผ่ จะเห็นได้ว่า วิธีผูกคำถามนั้น ใช้วิธีเปรียบเทียบให้ผู้ตอบจงน โดยนำมาเปรียบกับวัยของคนคือวัยเด็ก และวัยชรา แต่อย่างไรก็ตามผู้ถามก็มีคำออกใบ้ไว้ในตอนท้ายว่า "กินกับข้าว" และ เป็นแคร่หนุนนอน" ซึ่งผู้คนที่ไปรู้จักดี ผู้ตอบจึงได้แสดงทั้งความรู้เรื่องประโยชน์ของไม้ไผ่ และแสดงเขาวนที่ตีคำถามแตก

ปริณาคำทายของชาวชลบุรีและชาวฉะเชิงเทราทั้งหมดมีบทบาทดังกล่าวนี้ ดังจะได้ยกมาให้เห็นอีกบางส่วนดังนี้

- อะไรเอ๋ย โตงเตงโตงตัก ไม้ตักก็เต็มเอง (มะพร้าว)
- อะไรเอ๋ย ลูกกินได้ ใบแกร้อน (จาก)
- อะไรเอ๋ย ต้นเท่าดอก เก็บดอกไปขาย (ข้าวโพด)
- อะไรเอ๋ย นกกินก แต่หาไม่พบ หาพบนกนั้นหัวแตก (มันนก)
- อะไรเอ๋ย รุ่งเย็น เคนแบก อยู่ที่พิทยา (สกินน้ำ)
- อะไรเอ๋ย มีถิ่น พุคไม่ได้ (หอย)
- อะไรเอ๋ย ต้นเหนียว เหนียวธรรณี สองปีกราวี ก้องเวหา (กิ่งหิน)
- อะไรเอ๋ย กะมุดกะมิด ติดหลังคา (ดอก)
- อะไรเอ๋ย สูงเทียมฟ้า ต่ำกว่าหญ้าไม้เดียว (ภูเขา)

๒. ปริศนาคำทายสะท้อนสภาพท้องถิ่น เนื่องจากการทายปริศนานั้นผู้ทายมักนำสิ่งที่พบเห็นอยู่เสมอ ๆ มาทาย ดังนั้นคำทายจึงมักสะท้อนสภาพท้องถิ่นให้เห็น คือ

๒.๑ ท้องถิ่นอยู่ใกล้ทะเล จะเห็นได้จากคำทายว่า "อะไรเอ๋ย พิศลลาก (หรือเพชรลลาก) ในภาคกลางจะตอบว่า กบไสไม้ แต่ชาวชลบุรีตอบว่า ปลากระเบน เพราะอยู่ใกล้ทะเล คุณเคยกับปลากระเบนซึ่งมีลักษณะต่างไปจากปลาชนิดอื่น ๆ ที่มีปากอยู่ที่ส่วนล่างของลำตัว

๒.๒ ลักษณะบ้านเรือนที่อยู่ห่างตัว เจริญยังมีลักษณะ เป็นสังคมชนบทอยู่มาก เช่น

- อะไรเอ๋ย กะมุคกะมิด อยู่ติดหลังคา (ตอก) แสดงว่าเครื่องใช้ผูกหรือจักสาน ยังใช้ตอกอยู่ และการเก็บตอกจะเก็บไว้ใกล้หลังคา

- อะไรเอ๋ย สี่เหลี่ยมเทียมซิด ฝาปิดกันเปิด มารับเอาเถิด ฝาเปิดกันปิด (กะบะใส่กับข้าว) เพราะคนไทยนั่งรับประทานอาหารกับพื้น เวลายกกับข้าวมาตั้งวงก็ใช้กะบะใส่กับข้าวมาทีละหลาย ๆ อย่าง

- อะไรเอ๋ย นอนคว่ำเห็นลาย นอนหงายเห็นดับ (เสื่อ ตับจาก) แสดงว่าในชนบทยังใช้เสื่อนอน และยังมีบ้านมุงจากอยู่มาก

- อะไรเอ๋ย เจาะชายกลอน นอนหลังคา (รางน้ำ) แสดงว่าชาวชลบุรี จะเชิงเทรายังนิยมตีมน้ำฝน และมีรางน้ำติดที่ชายคาเพื่อรองน้ำฝนเก็บไว้ดื่ม

๒.๓ อาชีพสำคัญ คือการทำนา เช่น

- อะไรเอ๋ย ไ้ไ้เดินหน้า ไ้ไ้เดินหลัง จับทางชี้ทุ่ง (คนไถนา) ปริศนานี้ทายกันทั่วไป (ภาคผนวก) และมีการดำรงชีวิตประจำวัน คล้ายชาวภาคกลาง เช่น

- อะไรเอ๋ย นั่งยอง ๆ มองกระเต้า เข้าก็ไม่เข้า ออกก็ไม่ออก (คนล้มมีค)

- อะไรเอ๋ย เนื้ออุดเนื้อ มันเหลือเมื่อน้ำไหล (เก็กอุดนมแม่)

- อะไรเอ๋ย ไ้ยงจุงไ้หัน เข้าไปปรกกันอยู่ในห้วย ชี้เมาเข้าไปช่วย เสียดไหลออกมา (คนกินหมาก)

๓. ปริศนาคำทายแสดงลักษณะนิสัยของชาวชลบุรี และฉะเชิงเทรา ดังนี้

๓.๑ เป็นคนช่างสังเกต ปริศนาคำทายที่นำมาทายกันล้วนแต่เป็นสิ่งที่บุคคลต้องเกี่ยวข้อง พบเห็น หรือปฏิบัติอยู่เป็นประจำ คนที่ช่างสังเกตจะจดจำลักษณะต่าง ๆ ที่แปลกน่าพิศวงหรือน่าคิดมาทายกัน ส่วนผู้ตอบก็ต้องเคยมีประสบการณ์เรื่องนั้น ๆ จึงจะสามารถตอบได้ ปริศนาคำทายจึงแสดงลักษณะความเป็นคนช่างสังเกตได้เป็นอย่างดี เช่น

- อะไรเอ๋ย ตำแล้วกลับขาว ขาวแล้วกลับสิ้น มันแล้วกลับคลอน
(ผม, สายตา, หัน)

- อะไรเอ๋ย มีตารอบตัว มีหัวทางกัน (สับประรด)

- อะไรเอ๋ย ไปก็เสีย มาก็เสีย (หมา)

- อะไรเอ๋ย ข้างนอกขรุขระ ข้างในต๊ะตึงโท่ง (ทุเรียน)

- อะไรเอ๋ย หันไม้ผุ ทะลุไม้แก่น ึงแผ่นคั่นสอ ึงบ่อน้ำใส

ใครทายไม่ออกก็นำให้หมดชั้น (มะพร้าว)

- อะไรเอ๋ย ซื่ออยู่ในครัว หัวอยู่ในป่า (กระทาย)

๓.๒ เป็นคนมีอารมณ์ขัน รักความสนุกสนาน ถ้อยคำในปริศนาคำทาย ซึ่ง

มีลักษณะ ๒ แง่ ๒ มุม แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ชาวชลบุรี และฉะเชิงเทราก็คล้ายคนไทยทั่วไปที่มีอารมณ์ขัน รักความสนุกสนานพูดให้คนฟังคิด ถ้าคิดผิวเผินก็ดูเหมือนเป็นเรื่องหยาบโหล แต่หากคิดให้ลึกซึ้งแล้ว จะเห็นว่าไม่หยาบโหลเลย การใช้ถ้อยคำ ๒ แง่ ๒ มุมนั้นนอกจากจะทำให้คิดได้หลายอย่างแล้ว ยังเพิ่มความสนุกสนานครึกครื้นในการเล่นทายปริศนากันอีกด้วย

ดังตัวอย่าง

- อะไรเอ๋ย แหวกม่านเห็นมุ้ง แหวกมุ้งเห็นไหม แหวกไหมเห็นเม็ด
(ข้าวโพด)

- อะไรเอ๋ย เมื่อหนุ่มดับแฉ พอแก่หลวมโพลก ชักโงกออกมาแดง
(มะขาม)

- อะไรเอ๋ย วีรเหมือนใบพลุ ตรงกลางมีรู สองข้างมีขน มูรูทุโคนขน

ใครเกิดก่อนอยู่ข้างล่าง ใครเกิดทีหลังอยู่ข้างบน (ชูว้าว, เขาว้าว)

- อะไรเอ๋ย นารีมี่รู ทองคำชมพู อุดรนารี (ต่างหู)
- อะไรเอ๋ย กะลุ่มปั๋ง มีรน้ำไหล ชักออกไปน้ำไหลเข้ารู (เด็กกินนมแม่)

๓.๓ เป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอน จะเห็นได้จากปริศนาคำทายทุกปริศนาจะมีลักษณะคล้องจองกัน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ดคล้องปากจดจำได้ง่าย และไม่ชวนเบื่ออีกด้วย เช่น

- อะไรเอ๋ย ตัวอยู่ในรู หูอยู่ในป่า ตาอยู่บนยอดไม้ ชี้นกได้
หางอยู่เมืองจีน เคาออกไหม (หนู, เห็ดหูหนู, มะกรำตาหนู, พริกชี้หนู
หางหนูเจ๊ก)
- อะไรเอ๋ย อยู่ดินกินหญ้า อยู่ฟ้ากินลม อยู่ทะเลกินลม (ควาย วัว หอย)
- อะไรเอ๋ย แม่เปิดเอาปากไข แม่ไ้เอาปากขัน (หอยโข่ง, ตะโพน)
- อะไรเอ๋ย โดงแดงอยู่คำชา ต้องเปิดผ้าจึงจะเห็นโดงแดง
(พระบิณฑบาต)
- มีศีลเหตุไฉนอยู่สาคร สุกรตั้งอยู่เหมือนภูผา เอรารัดตันไปอยู่ในธารา
โน่นแน่ะฝูงปักษาบินลับจับอยู่ไกล (เกาะเพชร, เกาะหนู, เกาะช้าง,
เกาะนก)
- อะไรเอ๋ย วัวหลังขด กินหญ้าหมดทุ่ง (เคียว)
- นกอะไรเอ๋ย ติไม่ตาย ไล่ไม่หนี (นกปิ่น)
- อะไรเอ๋ย มาจากเมืองนอก ชีไม่ออกเอาไม้ตะ (ชีได้)

สรุป และเสนอแนะ

จุดมุ่งหมาย ขอบเขต และวิธีการศึกษา

การรวบรวมและศึกษาวรรณกรรมพื้นบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือระยะต้น ซึ่งกระทำในเขต ๒ จังหวัด คือ ชลบุรี และฉะเชิงเทราในช่วงเวลาระหว่างเดือน กุมภาพันธ์ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๒ มีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมวรรณกรรมพื้นบ้านทั้งประเภทมุขปาฐะ และประเภทลายลักษณ์ไว้ และนำมาจำแนกประเภท ตลอดจนวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมพื้นบ้านกับชีวิตความเป็นอยู่ของเจ้าของวรรณกรรม

การรวบรวมวรรณกรรม สามารถรวบรวมข้อมูลวรรณกรรมประเภทลายลักษณ์ ได้ ๔๓ ฉบับ และข้อมูลวรรณกรรมประเภทมุขปาฐะได้ข้อมูล

ข้อมูลวรรณกรรมประเภทลายลักษณ์ยังไม่สามารถจำแนกประเภทและนำมาวิเคราะห์ได้ เพราะค่อนข้างยุ่งยากซับซ้อน ตลอดจนผู้รู้และเวลาที่มีจำกัด

ส่วนข้อมูลวรรณกรรมประเภทมุขปาฐะบันทึก เทป แล้วนำถ่ายทอด เป็นตัวหนังสือตามถ้อยคำสำเนียงของวิทยากร แล้วจึงนำมาจำแนกประเภทได้ดังนี้

๑. นิทานชาวบ้าน	จำนวน	๒๗๐ เรื่อง
๒. เพลงชาวบ้าน	จำนวน	๑๐๖ เพลง
๓. คำกล่าว	จำนวน	๖๐ สำนวน
๔. ปริศนา	จำนวน	๑๖๖ ข้อ
๕. ความเชื่อ	จำนวน	๓๗๘ เรื่อง

ผลวิเคราะห์ข้อมูล

ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลวรรณกรรมมุขปาฐะสรุปได้ดังนี้

๑. ความสัมพันธ์ระหว่างนิทานชาวบ้านกับวิถีชีวิตของชาวชลบุรีและฉะเชิงเทรา

๑. นิทานชาวบ้านเป็นเครื่องให้ความบันเทิงใจแก่กลุ่มชน
๒. นิทานชาวบ้านเป็นเครื่องมือถ่ายทอดความรู้ความคิดของคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง
๓. นิทานชาวบ้านเป็นเครื่องปลูกฝังค่านิยมและทัศนคติบางประการ
๔. นิทานชาวบ้านสะท้อนสภาพสังคมให้เห็นอย่างชัดเจน
๕. มีการสืบทอดและแลกเปลี่ยนนิทานชาวบ้านซึ่งกันและกัน

๒. ความสัมพันธ์ระหว่างเพลงชาวบ้านกับวิถีชีวิตของชาวชลบุรีและฉะเชิงเทรา

๑. เพลงชาวบ้านเป็นมรดกพออย่างเอกของชาวบ้าน ในเทศกาลต่าง ๆ
๒. เพลงชาวบ้านเป็นสื่อคำสอนไปสู่ผู้ฟัง
๓. เพลงชาวบ้านสะท้อนให้เห็นความผูกพันในครอบครัวแบบใหม่
๔. เพลงชาวบ้านสะท้อนอุปนิสัยกตัญญูกตเวที รักสนุก มีปฏิภาณไหวพริบ นิยมกระทำตามแบบอย่างผู้ใหญ่ ของกลุ่มชน
๕. เพลงชาวบ้านช่วยปลูกฝังความซาบซึ้งในสุนทรียภาพด้านภาษา
๖. เพลงชาวบ้านสะท้อนให้เห็นความเชื่อของกลุ่มชน

๓. ความสัมพันธ์ระหว่างคำกล่าวกบยวิถีชีวิตของชาวชลบุรีและฉะเชิงเทรา

๑. มักใช้คำกล่าวเป็นคำสอน หรือแนะแนวทางปฏิบัติตน
๒. คำกล่าวสะท้อนทัศนะต่าง ๆ ของกลุ่มชนและยังสะท้อนให้เห็นวิถีการปฏิบัติตนในสังคมของคนกลุ่มนั้นได้เป็นอย่างดี
๓. คำกล่าวสะท้อนสิ่งที่กลุ่มชนมุ่งหวังและไม่มุ่งหวัง
๔. มีการเล่าเรื่องผ่านคำกล่าวออกมา
๕. คำกล่าวสะท้อนสภาพภูมิศาสตร์ หรือสภาพท้องถิ่นให้เห็น
๖. คำกล่าวแสดงความเป็นบุคคลนิยมของกลุ่มชน
๗. คำกล่าวแสดงอารมณ์ขัน และความรักสนุก
๘. คำกล่าวแสดงความเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอน

๔. ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อกับวิถีชีวิตของชาวชลบุรี และฉะเชิงเทรา

๑. ความเชื่อมีอิทธิพลต่อการประพฤติปฏิบัติตนของคนในชีวิตประจำวันให้ทำหรือไม่ทำตามที่เชื่อสืบต่อกันมา
๒. ความเชื่อมีอิทธิพลถึงขนบธรรมเนียมและประเพณีที่ต้องทำตามแบบอย่างกันมาแต่โบราณ
๓. ความเชื่อสะท้อนให้เห็นสภาพสังคมและสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคม
๔. ความเชื่อ จำนวนมาก เป็นความเชื่อที่มีเหตุผล แต่ก็ไม่น้อยที่ไม่ทราบว่าทำไมจึงเชื่อกันมาเช่นนั้น

๕. ความสัมพันธ์ระหว่างปริศนาคำทายกับวิถีชีวิตของชาวชลบุรี และฉะเชิงเทรา

๑. ปริศนาคำทายทำหน้าที่เป็นแบบทดสอบความรู้และเชาวน์ปัญญาของคน
๒. ปริศนาคำทายสะท้อนสภาพท้องถิ่น
๓. ปริศนาคำทายแสดงลักษณะนิสัยของกลุ่มชน เช่น
 - ความเป็นคนช่างสังเกต
 - ความเป็นคนมีอารมณ์ขัน และรักสนุก

ข้อเสนอแนะ

๑. น่าจะได้มีการรวบรวมข้อมูลแต่ละประเภทเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ขึ้น เพราะเท่าที่โครงการนี้รวบรวมมาได้นั้นยังไม่ทั่วถึงทุกท้องถิ่น และควรกระทำโดยเร็ว เพราะวิทยาการส่วนมากเป็นผู้สูงอายุ และจะหาวิทยากรยากขึ้นทุกที
๒. น่าจะมีการศึกษาวรรณกรรมเฉพาะประเภทในบางท้องถิ่นที่น่าสนใจ เช่น ถิ่นที่เป็นที่อยู่ของผู้นับถือศาสนาอิสลาม ชาวไทยลาว ไทยมลายู ไทยเขมร เป็นต้น
๓. น่าจะได้มีการศึกษาทัศนคติของคนกลุ่มต่าง ๆ ที่มีต่อวัฒนธรรมพื้นบ้าน เพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์ เผยแพร่ และชี้แนะวัฒนธรรมพื้นบ้านต่อไป
๔. น่าจะมีการวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละประเภทโดยละเอียด ในหลาย ๆ แง่มุม

บรรณานุกรม

กิ่งแก้ว อัดถาวร "คติชนวิทยา" วารสารรามคำแหง ๒ : ๗ - ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๒๔

กิ่งแก้ว อัดถาวร "คติชนวิทยา" หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู ๒๕๑๙, ๓๖๖ หน้า

กิ่งแก้ว อัดถาวร "นิทานพื้นบ้าน" คำบรรยายในการสัมมนาอาจารย์วิชาภาษาไทย หน่วย

ศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู ศูนย์สา ลาดพร้าว ๒๕๑๙ หน้า ๒๘๕ - ๒๘๘

กิ่งแก้ว อัดถาวร วรรณกรรมจากบ้านใน หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู ๒๕๑๔, ๔๔๔ หน้า

กุหลาบ มัลลิกะมาส คติชาวบ้าน วิทยานิพนธ์ โรงเรียนพหุวัฒนธรรม สำราญราษฎร์ ๒๕๐๙, ๒๖๘ หน้า

กุหลาบ มัลลิกะมาส "แว่นวรรณกรรม คติชาวบ้าน" วัฒนธรรมไทย ๗ : ๒๒ - ๒๖ กันยายน

๒๕๐๗

จันทร์ศรี สุปัญญากร วรรณกรรมไทยร่วมสมัยจาก ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัด

สมุทรปราการ วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ๒๕๑๗, ๒๖๕ หน้า

ฉายฉาน สิงขะมันทน และคณะ จังหวัดฉะเชิงเทรา ๒๕๒๐, ๒๙ หน้า อัดสำเนา

ชลบุรี, สำนักงานจังหวัด จังหวัดชลบุรี กรมศิลปากรพิมพ์ ชลบุรี ๒๕๑๙, ๒๑๖ หน้า

ชำนาญ รอดเหตุภัย วรรณกรรมไทยลือ ตำบลห้วยวน อำเภอเชียงคำ จังหวัดเชียงราย

วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ๒๕๑๗, ๓๔๓ หน้า

ทรงศักดิ์ ปรากฏวัฒนากุล วิเคราะห์วรรณกรรมลานนาไทย เรื่องเจ้าวิชัยสอนหลาน และพระลอ

สอนโลก วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ๒๕๑๙, ๒๓๖ หน้า

• ประจักษ์ สายแสง วรรณกรรมจากตำบลศรีศรีมาส จังหวัดสุโขทัย วิทยานิพนธ์ กศ.ม.

๒๕๑๖, ๒๒๙ หน้า

-ปรีชา อุดตระกูล วรรณกรรมพื้นบ้านจากตำบลรางไใหญ่ อำเภอฝาง จังหวัดนครราชสีมา

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู ๒๕๒๑, ๓๑๘ หน้า

เยาวเรศ สิริเกียรติ เพลงกล่อมเด็กของไทย วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ๒๕๒๑, ๒๑๖ หน้า

สุเทพ สุนทรเกษม สังคมวิทยาหมู่บ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สมาคม สังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย

ประเทศไทย ๒๕๑๑, ๔๒๕ หน้า

สมาลัย เรื่องเตช เพลงพื้นเมืองจากตำบลพนมทวน อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ๒๕๑๗, ๒๓๖ หน้า

חנאמארת

นิทานชาวบ้าน

ประเภท เทพนิยาย

"พญาสีเส้า"

ยังมีเมือง ๆ หนึ่ง พระราชาองค์นี้ แต่ไม่ทราบนาม มีบุตรชายคนหนึ่ง พระราชาก็สถาปนาชื่อบุตรชายว่าพญาสีเส้า เป็นผู้ที่มีอำนาจราชศักดิ์มากเป็นคนที่มีหุตะลูคู่มาก ไม่ยอมเชื่อถ้อยฟังคำแห่งโบราณ บางทีก็ลบหลู่ดูหมิ่นคำโบราณนี้ว่าเป็นเครื่องหาสาระประโยชน์อะไรไม่ได้ เชื่อได้ก็ไม่เกิดประโยชน์ วันหนึ่งซึกจะร้อนร่ำเจ้าฉานซะแล้ว เพราะอายุเข้ามามีได้ ๑๗ ปีแล้ว กำลังอยู่ในวัยคะนอง เรียกว่าเป็นผู้มีกำลังวังชาสามารถอยู่ในวัยคะนองหรือวัยหุตะลูคู่มาก ไม่เชื่อถ้อยฟังคำใครทั้งสิ้น พระบิดาเห็นว่าลูกนี้จะออกไปในทางที่ชั่วซะแล้วก็ไปขออนุญาตพระบรมมหาราชย์มา คือพระฤๅษีผู้มีศักดิ์มา เนิมนต์มา พระฤๅษีองค์นั้นก็มีมาลงเลขลงรวบรวม อายุ วันเดือนปี ชะตาควมาว่า อ้อ คนเกิดมาในชั้นนี้แล้วนะ พระเส้ามาเสวยอายุซะแล้วละ ถ้าท่านไม่ได้เสดาะเคราะห์ทำพิธีอะไรต่าง ๆ นี้ ท่านจะป่วยไข้จะพลัดพรากจากบ้านช่อง ท่านจะต้องถึงตายวายชีวา เพราะเคราะห์ร้ายกำลังที่จะเข้ามาสู่ถึง พระราชาองค์นั้นก็เชื่ออยู่ในเครดิตของพระบรมมหาราชย์นั้นว่า หายว่าจะแพ้กองทัพหรือข้าศึก แพ้เป็นแพชนะเป็นชนะ ว่าสิเป็นดีชั่วเป็นชั่วไปเลย จะศักดิ์สิทธิ์เหมือนพระวาจาที่พระบรมมหาราชย์นั้นที่ทำนาย พระราชาก็อยากให้ลูกไปสู่ความดี เพื่อไม่ให้หุตะลูคู่อะไรมาบังไว้ข้าง ๆ แล้วก็เตือนว่าให้ฟัง ฟังคำบรมมหาราชย์ที่ท่านกล่าวไว้ พระราชกุมารนั้นก็ลุกขึ้นพรืดพราดต่อหน้าเลย ปิดผ้าปิดผอนต่อหน้าพระอาจารย์เลย ไม่จริงไม่เชื่อ ของเก่าโบราณหาสาระประโยชน์ไม่ได้ ถ้าตายไปแล้วไม่จริงอย่างว่าจะจับพระอาจารย์ไปลงโทษ ซึ่งเป็นไว้ว่าจะสั่งให้ปล่อยเมื่อไร ถ้าหากเป็นจริงแล้วจะถวายทองคำให้หนัก ๘ ตำลึง พระราชาองค์นั้นก็จับเอาพระสีเส้าขึ้นไว้ก่อน ซักก่อนซิพระราชกุมาร เพราะพระราชบิดาเคยเชื่อคำของพระอาจารย์นี้มาแล้ว เรื่องที่พระบรมมหาราชย์หักท่ายปราชัยในเรื่องชะตาอายุที่จะเป็นไปฉิบมัญญแล้ว ตั้งแต่ครั้งสมัยปู่ของท่านนั้น ครั้นอยู่ต่อมา ๆ พระสีเส้าก็สั่งเสนาอำมาตย์ทั้งหลายว่า โย้อย่าไปฟังเลย ไม่มีสาระประโยชน์เราไปเที่ยวป่าดงพงไพรดีกว่า ไปช่วยกันค้อนเอาแก้งเอาควางออกจากป่าให้มันร่วงออกมากลางดงเถอะ เราหัดธนูให้เชี่ยวชาญดีกว่า สามารถ

ให้ว่า Ying Ta ให้เป็น Ying Ta Ying Cha ให้เป็น Ying Cha ไปเลย Ying Rak Ræ Dang Deng Di ให้เป็น Rak Ræ Dang Deng Di ไปเลย
 ให้มันเชี่ยวชาญในฝีมือของเราดีกว่า เมื่อกองทัพล่วงหลายยกมารุกรานเราจะยิงธนูได้แม่น
 ยังดีกว่า อย่าไปเชื่อฟังคำในสิ่งเหล่านี้มันไม่เป็นผลเลย พญาสีเส้าจึงได้สั่งพวกเสนา
 อำมาตย์ทั้งหลายว่าให้ไปหัดเอาไม้มา ยาว ๆ หน้อย ให้สูง ๆ หน้อย ทำพลับพลารื้อว่า
 ห้าง ให้สูงขึ้นไป สูงได้เท่าไรยิ่งดี ให้ปลูกขึ้นไป องค์พญาสีเส้าเขาก็ขึ้นไปประทับอยู่
 ณ บนเนิน พร้อมด้วยธนูศรให้ เสนาอำมาตย์ทั้งหลายเข้าไปเฝ้า กังกวางออกมาจากคอง
 กระตึงกังกวางอะไรก็แล้วแต่ แล้วแต่ว่าจะเป็นอะไรที่รุ่งออกมาทางคานนั้น ท่างทุ่งพญา
 สีเส้าจะเลือกยิงเอาได้ตามสบายเลย และก็เป็นผู้แม่นธนูด้วย ที่นี้ท้ายสุดวันนั้นก็กลับบ้านได้
 แล้ว เพราะพระอาจารย์ไว้ว่าครบอีก ๗ วันนี่ละ ผลร้ายซึ่งจะมาถึงท้ายที่สุดก็พญาสีเส้า
 นั้นก็เป็นผู้แม่นธนูอยู่แล้ว ยิ่งได้ตามสมมาดปรารถนาจริง ๆ Ying Ta เป็น Ying Ta เลย พอยิงตำ
 เสริมหมู่กังกวางจะหันคว้างหันทีเลย จะสั่งให้ เสนาอำมาตย์ทั้งหลายนั้นไล่จับ เพราะตามันแตก
 แล้วนี่ ตามันเสียแล้วจะไล่จับเลย จับได้ ถ้าจับได้ก็พากันกลับบ้านกลับเมืองเสียที วันหลัง
 ไปใหม่ไปอีก เพราะความเร่าร้อนในจิตใจที่มันให้เป็นไป ไชยนี้เกิดลมสลาตันนะ ลมจ้วง
 ลมจ๋ามาพัดอย่างขนาดหนัก หมุนเอาขึ้นไปสู่อากาศโน้น ข้ามโขงเขตไปตกริมป่าเขา ป่าใหญ่
 ดงหลวงโน้น ที่นี้ในหนทางที่ไปมานะ มันข้างดูร้ายพร้อมด้วยเสือสาบปีศาจมหาภัยทั้งหลาย
 ไม่สามารถที่จะเอาตัวมาได้ซะแล้ว เพราะภัยพิบัติอันนี้มันเกิดขึ้นในทันตาเสียแล้ว ทำยังงี้
 หน่อก็สังเลใจอยู่ พญาสีเส้าก็สังเลใจ เคว้งคว้างหันไปหันมาจะไปพึ่งพาอาศัยใครดี
 เพราะมันกลางดงพงไพร มีแต่เหล่าพวกคนดงคนป่าทั้งนั้นเลย ซึ่งในถิ่นนั้นถาวนั้นระแวกนั้นนะ
 ก็มีวัว มีควาย เลี้ยงกันไว้มาก ที่นี้พวกนั้นก็ซึกจะพากันซิบซิบ ๆ เสียแล้ว ว่าเออ มันจะมีคนดี
 หอบเข้ามาในนี้อีกแล้วนะ ดูเหมือนจะเป็นแนวที่ ๕ หรือเป็นท้าวมหาโจรอะไรพวกนี้ มัน
 หอบเข้ามาอยู่ในนี้ ที่นี้ก็มุ่งหน้าตรงไปหาพระอาจารย์นั้น ก็ถามกราบวันทาขึ้น ๓ ที่ว่า พระ
 อาจารย์ครับผมมาด้วยความยากเย็นเข็ญขอ ที่ลมผลาดันพัดมาตกที่นี้แหละครับผมไม่รู้จะไปทาง
 ไหน พระอาจารย์พิศเพ่งมองดูแล้วว่า เอ้ ดูท่าจะไม่ใช้คนสามัญหรอก น่ากลัวจะเป็นลูก
 เจ้าฟ้ามหากษัตริย์ หน้าตาก็มีเหตุดูดีอยู่สักหน่อยหรอก พระอาจารย์ว่าอย่างนั้น เอ้อ หลาน
 เอ้ย ถ้าท่านจะพักอยู่ที่นี้ก็พักได้ คิดถึงบ้านไหม อาจารย์ถามว่าจะขอพักอยู่กับพระอาจารย์

นี่ละครับ เพราะผมนี้พลัดบ้านเมืองมาซะแล้วละ กล่าวย้อนไปถึงพวกเสนาทั้งหลายที่พา
 พญาสีเส้ามาล่าเนื้อ ล่ากวางล่าเก้ง ก็กลับไปกราบทูลต่อพระราชานันว่า องค์พระราช
 กุมารพญาสีเส้า นั้นล้มผลาดันหัดเอาไปแล้วพะย่ะค่ะ อ้าวทำยังงัยล่ะ แล้วเมื่อไรจะได้
 กลับ ก็ไม่รู้สิพะย่ะค่ะ ควรมิดวรก็แล้วแต่จะโปรดเกิดพะย่ะค่ะ นี่ก็พาเจ้าโหรนั้นมาทำ
 นายทายทักลงเลขดูว่า พระราชกุมารชื่อพญาสีเส้านี้ที่ล้มหัดเอาไปนั้นจะถึงแก่ชีวิต หรือ
 จะกลับมาได้ พระอาจารย์ลงเลขแล้วว่า โอ๊ย กลับไม่รอดหรอก พรุ่งนี้ละวันตายจะมา
 ถึงแล้ว ทางพระราชมารดาที่ร้องห่มร้องไห้โหมนาการ ว่าลูกเอ๊ยเขาบอกว่าความประมาท
 ถ้าผู้ใดประมาทแล้วก็เหมือนนกที่ตายแล้ว ท้ายที่สุดพระอาจารย์ก็บอกให้ไปท่องเที่ยวหมนต์คาถา

(ถาม) ให้ใครท่องลง

(ตอบ) ให้พญาสีเส้าท่อง.

ท่องเวทมนต์คาถาที่นี้จะได้เป็นอาวุธป้องกันศัตรู หมู่มารและพวกมหายักษ์ทั้งหลาย
 เหล่านี้ เพราะหนทางไปหนทางมามันดูร้ายด้วยเล่ห์สงมหายักษ์อะไรก็แล้วแต่ เพราะทาง
 มันไปลำบากมาลำบาก นี่ก็ท่องเวทมนต์ไปก็ชักจะง่วงซะแล้ว พระอาจารย์ก็บอกว่า เออ
 เมื่อจะทรงผนวชหรือบวชเป็นผู้มีศีล แล้วจะได้เดินชุดงัดกลับ จะได้เดินชุดงัดกลับไปยังบ้าน
 ยังเมือง ในขณะที่ท่องเวทมนต์คาถา ก็มีชาวบ้านในละแวกนั้นแอบมาดู เขาพิศเพ่ง
 เล็งดูแล้วว่าเป็นผู้ร้ายทั้งสิ้น ที่มาแอบอยู่กับพระอาจารย์ คือเอาพระนี่เป็นที่พึ่ง คนนี้ผู้ร้าย
 ชัด ๆ ทำมันไม่คมถึงสันมันก็ไม่มาถึงนี่ แล้วไม่เชื่อแล้วคอยดู พระอาจารย์ก็บอกว่าให้จิวนะ
 เอาเป็นนะไปตกเอาลูก ขนุนใส่ปีบเข้าต้ม แล้วจะได้ย้อมจิวนั้นใหม่ ให้มีสิสสรขึ้นย้อมแล้ว
 ก็เอาไปตากไว้ เพื่อเผ่าจิวนด้วยใจ เพราะต้มน้ำกซัก แก่นขนุนด้วยขมิ้นด้วย แล้วเอา
 จิวนั้นชุบลงไปแล้วเอาไปตาก เพราะตัวก็อ่านเวทมนต์คาถาท่องให้มันเข้าหูใจ เออ
 เดินชุดงัดจะกลับมาบ้านมาเมืองนี้ จะได้คุ้มกันภัยภัยพิบัติ เพื่อจะได้เอาชีวิตรอดอาจารย์
 สงสาร ท้ายที่สุดพอกลางคืนได้เวลาชาวบ้านเขาก็ดีเกราะ เคาะกะลอกกันแล้ว

(ถาม) เคาะอะไรอะ

(ตอบ) เคาะกะลอ เขาเรียกเคาะกะลอ ที่ตี โป๊ก ๆ ๆ ๆ นะ แสดงว่าเหตุมัน

บังเกิดในละแวกนี้แล้ว เขาก็จุดไม้ตำเพลิงกัน จุดไต้ณะเพราะอยู่ในดงในป่า เขาว่าไม่มีใครละเขาว่าได้ตัวพญามารร้ายนี้แอบมาอยู่กับพระอาจารย์นี้ เขาก็พากันบ่นพึม ๆ พำ ๆ ว่า อ้อ ใช่แล้วถ้ามันไม่แน่จริงก็ไม่มาถึงนี้ ไอ้ตัวนี้ต้องแน่จริงทีเดียวแหละ มันลักเอาจวไปฆ่าซะแล้วลามึง ก็มีรอยจวออกจากปากออกไปเลย ตรงไปยังที่นั่น ที่ตมกลักย้อมกลักมีรอยจวออกไปยังอยู่ตามนั้นเลย ไปชะงอกดูตามันจะผาดไปรียังไง ก็แก่นขนุนสับต้มเอาไว้ในบิบนั่นเห็นเป็นเนื้อจวต้มไปซะแล้ว ชะงอกไปทางนี้ อ้าวผ้าขาวที่ตากไว้กลายเป็นหนังจวไปซะอีกแล้ว มันมองเห็นนะ แล้วตัวผู้ร้ายมันอยู่ที่ไหน นั้นยังงใจละนอนเอาหนังสือครอบหน้าออกอยู่นั่นละแล้วเอาไวทำไม ก็ฆ่ามันซะไม่ดีหรือ ก็เลยฆ่าพญาสีเส้านั้นตายเลย ที่นี้ณิรมิตท้าวถึงไปถึงพระมารดา ๆ ว่า เอ๊ะหัวใจอยู่ในนี้ใครล้วงเอาไปซะแล้วละ

(ถาม) ผันหรือชะหรือว่ายังง

(ตอบ) ชะ เนรมิตผันไป ว่าหัวใจนี้หลดหายไปซะแล้วละ แล้วก็เสียอกเสียใจร้องไห้ร้องให้ ริมดินแต่เช้า แล้วก็มาบอกกับพระราชาว่า ผันนี้ณิรมิตผันไปว่าใครไม่รู้มาลักล้วงไปซะแล้ว ก็อยู่แต่ร้างเปล่า ๆ เอ๊ ไม่เอายังงั้นก็เดี๋ยวจร่อนถึงโหรบ้านโหรเมือง เอามาลงเลขดูสิ ก็ไม่ได้ ใครอีกก็ได้กับพระบรมณาจารย์มาลงเลขเข้า อ้าวลูกศิษย์ตกไปทางยาวคราวไกลเสียชีวิตแล้ว

อ. : จบแล้วหรือชะ

ลุง : ชะจบแล้ว

อ. : เรื่องนี้ให้คิดอะไรชะ

ลุง : อย่างนี้ก็ไม่รู้เหมือนกัน

อ. : เป็นนิทานของไทยหรือลาวกะ

ลุง : เป็นนิทานพื้นเมืองชะ

อ. : ของแถบบ้านนี้หรือชะ

ลุง : คือผู้ใหญ่เค้า เขาเล่ากันมา

อ : เทียวชะลุง ตอนที่อาจารย์บอกว่าจะดูดวง ดูอะไร แล้วบอกว่า จะเสียชีวิต แล้วให้บวชเป็นพระชุตงค์ หรืออะ

ลุง : ไม่ ๆ

อ : หรือให้ไปหาพระชุตงค์ช่วย

ลุง : พระบรมณาจารย์นี่นะเป็นที่เคารพบูชาของพระราชา องค์ที่อยู่เมืองของตัวนี้ ลงเลขว่าไอโรสที่จากไป เพราะตกอยู่ในพระเสาร์เข้ามาเสวยอายุแล้ว จะเกิดการเดือดร้อนถึงชีวิต ชีวิตนี้จะสิ้นสูญหาไม่ แล้วพญาสี่แสนี่ถึงได้ลุกขึ้นสะบัดผ้าต่อหน้าพระอาจารย์ว่าไม่เชื่อเป็นคำโบราณ ที่กล่าวไปยังจันล่หาสาระอะไรไม่ได้ ลูไปล่าแก้งล่ากวางในคองออกมาแล้วยิงให้แม่นธนูดีกว่า เราเป็นถึงพญาสี่แสนแล้วไครนะจะมาฆ่าเรา แต่เราจะสั่งให้เขามาฆ่ากัน นะคือความประมาท ทำจนถึงได้บอกวามนุษย์ที่ปรามาทแล้วก็เหมือนคนตายแล้ว

(นายพุทท์ ยอดสร้อย)

"สรรพสิทธิ์"

นกกระจาบ นกกระจาบสองตัวผัวเมีย ที่นี้เมียก็ฝึกไข่ ฟักลูก ที่นี้ผัวก็ไปหาอาหารให้เมีย ที่นี้ก็ไปเจอะคอกข้าวก็ลงไปกินคอกข้าว ที่นี้คอกข้าว ว่าอย่ามาไม่ได้ ไฟไหม้รัง ยังงี้ล่ะ ไฟไหม้รัง

พอลกลับมาเมียก็ กลืนตัวก็หอมมาเลย เมียก็ทานิกว่าไปนอนกับขู้ เขาว่าที่นี้เลยโตดเข้ากองไฟตายหมดนา เมียโจนแล้วตัวก็โจนด้วย แล้วก็เลยมาเกิดอีกชาติหนึ่งก็ไปเกิดเป็นชายนี้ เขาว่าเขาไม่พูด เป็นชายนี้ เขาก็ไม่พูด

นิทานซ้อนเรื่องที่ ๑

นายโจรคนหนึ่งไปลักเอาลูกสาวเขามาเลี้ยง ที่นี้ลูกสาวก็ขาดเลือด ไม่มีประจำเดือน ที่นี้เขาว่าไปตามเอายายแก่นนั้นมา ไปตามมารักษาหลานเขา ลูกเขา ลูกเลี้ยง

ไปลักเอาของเขามา นี่ยายแก่แกลลาด แกลยคำเอางามาก็โรยเรื่อยเป็นทางมา มัน
หนักใจ แกร์รักษาลูกสาวใจ นี่ลูกสาวใจมีประจำเดือนก็สวดยเปล่งปลั่งขึ้น ก็ใจเอา
ยายแก่ไปส่ง ยายแก่ก็บอกให้ชายหนุ่มไปจูลูกสาวใจว่าสวดย มันก็ไป ไปแล้วก็เลยแอบรัก
ชอบกัน ฮีผู้หญิงก็เอาชู้ไว้ในมวยผมนะเขาวา เพราะว่าในมวยผม พ่อมันถามว่าผู้ชาย สว
มันอยู่ไหน มันก็ไม่พูด ใจก็ไปเที่ยวหา ไปขึ้นต้นไม้ ขึ้นต้นไม้แล้วก็เจอผู้ชายคนหนึ่ง
พอไปถึงก็จะไปอาบน้ำ พาเอาเมียพาเอาเมียมาไว้ เข้ามเยยเขาไป พาเมียออก ๆ
ออกวางไว้เขาก็ลงไปอาบน้ำ เมียเขาก็พาเอาชู้มาเล่นชู้นะเขาวา ใจอยู่บนต้นไม้มันก็
เห็นนะ เห็นที่นี้สวมาก็อมชู้เสีย ไอ้สวก็เขาวายังไง สวอมเมีย เมียอมชู้ หลับตาอมอยู่
สวหารู้ไม่ว่าเขาวาเงินนะ คำเขาวายังงั้น แล้วก็ใจก็ลงจากต้นไม้ มันก็ชวนมาบ้าน ชวน
มาบ้าน ชวนมากินข้าว หาข้าวกินกินเสียก่อนซี ก็ไป ไปแล้วบอกลูกสาวว่าให้หา ต้อง
หาตั้ง ๖ สำหรับนะ ว่าต้องหา ๖ สำหรับ

ลูกสาวก็หา ๖ สำหรับมาตั้งเป็นแถวเป็นแนว "เอ้ากินซีเพื่อน" ไอ้เพื่อนก็เข้ากิน
ข้าว "อ้าว ทำไมกินแค่ปากกับท้องล่ะ ทำไมไม่เอาเมียออกมากินล่ะ" "อ้าว" ไอ้เพื่อน
รู้ก็ต้องเอาเมียออกมากิน เอ้าเมียมา เมียก็เข้ากิน-ก็ เอ้อกินกับปากกับท้องอีก "ฮักคน
ไม่พามาละ" ก็พามาอีกคนหนึ่ง ชู้ ก็เป็น ๓ คน เป็น ๔ คน เป็นใจ ๕ คนเป็นลูก
สาวยังจี นี่ลูกสาวก็กินมั่ง ก็ว่า กินกับปากกับท้องอีก "ฮักคนทำไมไม่เอาออกมากินละ"
อ้าว พ่อรู้เสียแล้ว ต้องเอาออกมากิน ๖ คนเป็น ๖ สำหรับ พอตีไข่ใหม่ ให้กินเสร็จ ใจ
ก็เสียใจ ก็กินบนเขาโจนลงมตาย "เอ ไอ้เพื่อนเรตาย แล้วจะอยู่ทำไม" เจ็บใจ
เพื่อนก็อมเมีย แล้วเมียก็อมชู้ ได้ก็ขึ้นไปโจนอีก โจนตายกันหมดเลย

แล้วบาปอยู่กับใครละ

สรรพสิทธิ์ก็ถามประดู่ว่า บาปอยู่กับใคร ประดู่ก็ว่าบาปอยู่กับใจ นางก็ว่าไม่
ถูกความผิดอยู่ที่ยายแก่ ยายแก่เป็นต้นหน ถ้ายายแก่ไม่พูดเขาก็ไม่รู้เรื่องกัน

พ่อก็ถามว่าพูดกับใคร นางก็ว่าพูดกับประดู่ ไม่ได้พูดกับผู้ชาย

ตอนนี้เป็นเวลายาม ๑

นิทานซ้อนเรื่องที่ ๒

มีหญิง ๔ ชาย ๔ เดินมาเจอกันเข้าเนะ เขาก็ถามว่า "บ้านเธออยู่ที่ไหน" ผู้ชายเขาถาม ผู้หญิงคนหนึ่งเขาก็ชักเอาผมมาปรกหน้า คิดไม่ออก

พอถามอีกคนที่ชี้ที่เต้านม ถามอีกคนที่ลูกคาง ถามอีกคนหนึ่ง บอกว่า "อยู่ที่ตลาดจอบจาง"

ก็หาไม่ได้ หาไม่ได้นี่ ทำไงละ นี่ก็ หาไม่ได้ ไปเจอเด็กโทษเลียบเป็นเข้า นักโทษเลียบเป็นเป็นนักโทษที่เขาจะฆ่า แล้วเขาเอามาเลียบ ยังเป็นอยู่นะมีคอยู่เนะ ตากแดดตากฝนนั่นนะ นี่ก็นักโทษเลียบเป็นนี่หละมันตายลูกที่ว่า คนที่เอาผมปรกหน้านั้น บ้านเขาต้องมีต้นไทร้อย อีกคนหนึ่งที่ลูกคางนั้น บ้านเขาต้องมีต้นคางอยู่หน้าบ้านเขานั้นนะ อีกคนหนึ่งชี้ที่เต้านม เขาว่าต้องมีร้านน้ำเต้านะ อีกคนหนึ่งบอกว่าอยู่ที่ตลาดจอบจาง นั่นก็หมายความว่าอยู่ใกล้ ๆ ต้นกอไผ่ แล้วก็ไอน์กกระจาบเนะ มันทำรังอยู่ เย็น ๆ เข้า ๆ ก็จอบจาง ๆ

นั่นก็ตามกันไค้นะ ตามกันไค้ก็ถาม ถามว่ารู้ไค้ยังงิ ไค้เน้นก็ไง่เอง บอกว่านักโทษเลียบเป็นเนมันบอก ไม่เอาหรอก นางไม่เอาหรอก ไปไค้นักโทษคนเดียว แล้วนาง ๔ คน ก็เป็นเมียนักโทษหมด นะแล้วคนหนึ่งปู้นอน อีกคนหุงข้าว อีกคนตักน้ำ อีกคนหนึ่งคอยปรนนิบัติเนะ เขาถามว่า จะไค้กับใคร ใครจะเป็นเป็นคนไค้หนึ่ง

ที่เลียงเขาหัวใจอยู่ในตะเกียงก็ว่า ไค้กับคนที่หาข้าวให้กิน นางก็ว่าเขาจะไค้ยังงิ คนที่ปู้หลับที่นอนนะซีเขาไค้

ตอนนี้เป็นเวลายาม ๒

นิทานซ้อนเรื่องที่ ๓

มีคนเป็นธู. อีกคนเป็นช่างชุบ ชุบคนตายให้ตื่น อีกคนหนึ่งประดาน้ำ มันก็ พอคินกอินทรีคาบนางมา ก็ไค้คนฉมังธูมันก็อิง ยิงมันก็ตกน้ำ ตกน้ำ ไค้ประดาน้ำก็ดำลงไปเอามา ไค้คนช่างชุบ ก็มาชุบให้เป็นคนยังงิ

ที่นี่จะได้กับใคร เขาถามอีกละว่าจะได้กะใคร

เขียนหมากก็ว่าได้กับข้างบูบ เพราะบูบซิริตเข้ามายังจันทน์ไข่มุข แต่นางเถียงนะ
ว่าไม่ได้ ไม่ใช่หรอก จะได้กับประธานน้ำ ไต่ลู่ได้คลำ ได้ฉม ได้ชู

เวลานี้เป็นยาม ๓

เรื่องสุดท้ายเล่าให้มันฟัง

พอนางตอบเป็นเวลายาม ๔

ก็ประโคม ตีกลองตีฆ้องกัน ว่าพูดกับผู้ชายแล้ว

(แม่ชีบุญเหลือ แถมศิริ)

"นางแดงอ่อน"

อ : เรื่องนางแดงอ่อน นี่เป็นเรื่องนิทานคำกลอนของลาวเหมือนกันหรืออะ

ลุง : ใช่

อ : ลุงเคยเห็นต้นฉบับมัยอะ ที่เป็นตัวลาวเลย

ลุง : เคยเห็นครับ แต่ที่นี่เจ้าของเขาเลื่อนขึ้นไปอยู่ทางชายป่า เขาก็สะพายเอาหนังสือ
เรื่องนี้ของเขาไปด้วย

อ : เจ้าของชื่ออะไรอะ

ลุง : พ่อเผ่าคง

อ : พ่อเผ่าคง ไปอยู่ทางไหนอะ

ลุง : ป่าหนองเขินโน้นนะ

อ : ถ้าไปหาจะเจอมัยอะ

ลุง : เอ๊ย อย่าไปเลย ตายไปแล้ว ตายไปหลายปีแล้ว และหนังสือนั้นก็กระจุยกระจาย

ลุยแหลกไปหมดแล้ว ลูกหลานเขาก็ไม่สนใจ เพราะอ่านไม่ออก เขาเห็นว่าเป็น
หนังสือต้นฉบับขนาดโบราณทั้งนั้น

อ : ลุงลองเล่าซิอะ

"นางแดงอ่อน"

ยังมีเมือง ๆ หนึ่ง แต่จะชื่อเมืองเขาไม่ยอมบอก เขาเอาชื่อของผู้ครองเมือง คือ พระเจ้าสุริวงค์ ๆ นั้น พระราชบิดาชื่ออย่างไรไม่กล่าว ๆ แต่พระสุริวงค์ ๆ นี้เป็นหนุ่มเต็ม ตัวแล้ว ที่นี้ก็เกิดอยากไปเที่ยวป่า ก็พาเสนาอำมาตย์ทั้งหลาย ทรงช้าง ทรงม้าออกเที่ยว ประหาสป่า ข่ายป่าแถบนั้นมันติดอยู่กับแม่น้ำมหาสมุทรพระคงคา ก็เป็นเวลาอย่าคำ ก็ไป ทรงพักพร้อมด้วยเสนา พักทำพลับพลายูที่นั่น พอใกล้สว่าง ๕ ๑ ๕ ๒ พระเจ้าสุริวงค์ ก็ทรงนิมิตว่า ได้ไปเที่ยวพาราณสีนางอยู่ที่ใต้น้ำนั้น แต่ยังไม่ทราบชื่อว่าชื่ออะไร ในความ นิมิตนั้นเหมือนอย่างความจริง พอทรงตื่นขึ้นมาก็ทรงกล่าวกับท้าวมนตรีทั้งหลาย ชื่อท้าวชุมพู่ ขุนคาน ท้าวเค่ง ท้าวมนตรีทั้งหลายก็พากันพิจารณา ดู พระเจ้าสุริวงค์นี่นะ ทำไมนั่ง ๆ อยู่ แล้วก็ยิ้มอย่างแจ่มใสมาก ก็จึงได้ถามว่า "พระผู้เป็นเจ้า ท่านทำไมถึงได้ปรีเปรม เกษมสันต์ มากนัก" "อ้อ เมื่อใกล้จะรุ่งสว่างนะ เราได้นิมิตฝันไป ว่าเห็นนางอยู่ใต้น้ำ นี่แหละ รูปร่างสะสวยสดงดงามมาก" "โอ้ย องค์พระผู้เป็นเจ้าท่าน จะไปเชื่ออะไรใน คำนิมิต คำฝันนี่นะ" เขาบอกว่ามันไม่จริงไม่จริงหรอก นอนไปแล้วฝันต่าง ๆ นานา ฝันไป เห็นไอนั้นไอนี้ พอรุ่งสว่างแล้วมันก็หายไป พระเจ้าสุริวงค์ไม่สนใจในคำพูดของเสนาท้าว มंत्रीทั้งหลาย ยังคงสนใจในความฝันอยู่ ก็มีผู้มีวิชาอาคมอยู่คือ ท้าวชุมพู่ ขุนคาน ท้าว เก่ง เป็นผู้มั่งคั่งอันแก่กล้า สามารถที่จะเปิดน้ำ หมายถึงว่าให้มีเขตนั่น แล้วตรงนี้ไม่มี น้ำ สามารถเปิดน้ำไปใต้น้ำได้ ท้าวชุมพู่ ขุนคาน ท้าวเค่ง ก็เริ่มทำพิธี ยกครูแล้วก็ เปิดน้ำลงไปดู ก็ไปเจอจริง ๆ เหมือนดังคำนิมิตของพระเจ้าสุริวงค์ ก็ว่า อ้อ เป็นความ จริงนี่นะ ก็ไปทูลพระเจ้าสุริวงค์ว่า ไปพบนางอยู่ในปราสาทอยู่ใต้น้ำ เป็นลูกสาวของท้าว กุมภา กุมภีร์ และมีพี่ชายอยู่คนหนึ่ง เป็นจรเข้ชื่อว่าท้าวกุมภา เมื่อเสนาอำมาตย์กราบทูล ดังนั้นพระเจ้าสุริวงค์ก็ทรงถามว่า แล้วได้ไปพบนางหรือเปล่า ในคำนิมิตนั้นนะ จะเห็นว่า ทรงผ้าผืนนั้นสีนั้น ทรงผ้าผืนสีเขียวไข่มุก ก็บอกว่าใช่ ที่นี้ก็เป็นที่พอพระทัยมาก ก็ให้เสนา อำมาตย์ไปสู่ขอเลย ไปหมั้นเสีย ท้าวชุมพู่ ขุนคาน ท้าวเค่งก็ไปสู่ขอ พระยากรมภิกก็ถาม ว่า ผู้ที่จะมาเป็นเขยเรานี้จะเป็นพระราชาไข่มุก ก็บอกว่าใช่ ยังเป็นหนุ่มอยู่ไข่มุก บอก

ว่าใช่ ก็เลยบอกให้สู้ขอกันชาวันนี้เลย ก็ให้ไปเดิน (เชิญ) ญาติทั้งหลายให้มารู้เห็นด้วยกัน เป็นพยานหลักฐานในการหมั้นนางเนย ก็ดีค่าไว้ว่า หาทองคำล่าหาบหนึ่ง เอาเงินล่าหาบหนึ่ง เอาคนร้อย ม้าร้อย ถ้าหามาได้ก็มาเถอะ แล้วก็ให้สร้างถนนหนทางมาตั้งแต่เมืองของพระเจ้าสุริวงค์ มาจนถึงเมืองของเราเนี่ย เอาเถอะที่นี่ พระยาสุริวงค์ก็นัดหมายเอาไว้ว่าอีกอาทิตย์หนึ่งจะมา ก็ใช้เสนาอำมาตย์หรือมนตรีทั้งหลาย เตรียมถนนหนทางไว้ เลยปากงพงไพรไปก็เริ่มถางทางตัดตัดตรงไปข้ามเขาข้ามเหว ข้ามห้วย ข้ามคด ข้ามคดออกไป พอถึงวันกำหนดนัดที่จะแต่งงาน ก็ไปเอาเดินให้ประชาราษฎร์ทั้งหลายมา เหล่าทองเหล่า ดัมทาวัว กันตลอดทางเลย พอถึงกำหนดนัดหมายก็มาดั่งว่า องค์พระสุริวงค์ เอาช้าง เอาม้า เอาเสนาอำมาตย์ ไพรพลทั้งหลายมาพร้อมเพรียงกัน ในวันที่มารับเอานางแต่งอ่อนนั้น

อ. : อ้อ นางคนนี้ชื่อนางแดงอ่อนหรืออะ

ลุง : อะ ชื่อนางแดงอ่อน

พอขึ้นมาจากน้ำเท่านั้นแหละ หมู่สาวมองดูแล้วไม่ได้กระพริบตาเลย ก็มารูปร่างเหมือนเทพธิดานี้ สวยสดงดงามมากทีเดียว เป็นอย่างบุญญาธิการที่สร้างไว้แต่เบื้องหลัง ที่นี้ก็เริ่มเอาเข้ามาทำอภิเษกสมรส มีการมหรสพแล้วแต่จะมี มีหมอลำ หมอลำ มีโขน มีหนัง มีอะไรทุกอย่างทุกอย่างไปละ เครื่องเหล่าเมายาอะไรก็เอาละ พระราชาอนุญาตทุกอย่างเลย ก็ยุชยาฝัน อะไรสู้กันไปเถอะโดยไม่ขัด ถือว่าเป็นการเฉลิมฉลอง เมื่องานอภิเษกสมรสผ่านไปแล้วไม่นาน ก็มีมหาเศรษฐีผู้หนึ่งเอาลูกสาวมา ๒ คน ชื่อนางไวยกา ไวยกี เป็นผู้ซึ่งเต็มเปี่ยมไปด้วยความอัจฉริยภาพ ตำนานจึงมองอยู่แล้ว ว่านางนี้แหละจะต้องไม่ข้ามบิโงอย่างแน่นอน ต้องฟังไปเลย ในใจที่มันคิดไว้ เพราะความรียานันเต็มตัวไปเลย ความมารยานันก็เต็มตัวไปเลย

อ. : เคียวลุง เศรษฐีนี้เอาลูกสาวมาถวายหรืออะ ไวยกาไวยกีนี้อะอะ

ลุง : ยังจั้นแหละอะ

ฝ่ายนางแดงอ่อน เมื่อได้เสกสมภิรมสกันตามประเพณีแล้ว ก็รู้สึกจะตั้งท้องขึ้นแล้ว

มันเป็นปาฏิหาริย์ ที่นี้นางก็ทรงนิมิตไปว่า เอ๊ ยอดปราสาทที่ล้อมสูงใสอยู่ท่าไม้โศกเศร้า
 มัวหมองแล้วหักโค่นลงมา ก็ไปกราบทูลต่อพระเจ้าปู่ ๆ ซึ่งยังอยู่แต่ก็แก่เฒ่าแล้ว พระเจ้า
 ปู่ก็ว่า ที่ฝันไปอย่างนี้ มันไม่ได้แก่ใครหรอก ก็ได้แก่ตัวของพระเจ้าปู่นี้แหละ จะสวรรคต
 ไปเมื่อไรก็หาทราบไม่ ต่อมาไม่นานก็จริงอย่างว่า พระเจ้าปู่ก็ทรงสวรรคตไป ก็มีการเฉลิม
 ฉลองในพิธีทางศาสนา เสร็จสรรพเรียบร้อยแล้ว ก็มีพวกข้าทาสบริวารมากราบทูลว่า มี
 ข้างเผือกเข้ามาในบ้านในเมือง แต่มันก็เที่ยวเลาะล่องอยู่ตามชายป่าชายเขาเนิน พระเจ้า
 สุริวงศ์ก็สนใจมากอยากจะไ้ข้างเผือกตัวนี้เข้ามาอยู่ในบ้านในเมือง เพื่อใช้ต่อสู้ข้าศึกหรือว่า
 ใช้ทรงไปมา ที่นี้ก็สั่งนางไว้ว่า ในสมัยโบราณนี่นะถ้าตัวออกไปคล่องข้าง จะไม่ให้เมียน้อย
 ผิดแบ่งแต่งตัว ทาขมิ้น ลงอาบน้ำในลำคลอง เพราะกลัวภัยร้ายมันจะเกิดขึ้น ก่อนที่จะไป
 คล่องข้าง พระเจ้าสุริวงศ์ก็ทรงสั่งนางแต่งอ่อนไว้ว่า ครั้นจะทรงคลอดพระบุตรนี้ละ ก็ฝาก
 ไว้กับนางไวยกาไวกนิยะ เพราะเพิ่งเป็นท้องใหม่ ก็ฝากฝังต่อเสนาอำมาตย์ทั้งหลายที่ยังอยู่
 ทุกประการ ที่นี้ก็ทรงกำหนดที่นางแต่งอ่อนจะคลอดบุตร ก็จัดแจงเตรียมตัวสิ่งม้วน สิ่งอะไร
 นางไวยกาไวกนิยะเข้ามาได้ แหมเป็นท้องหัวสาวมันก็คลอดยาก นางไวยกาไวกนิยะก็สั่งเสนา
 อำมาตย์ทั้งหลายเนี่ย เอาเงินยัดให้คนละ ๘ ชั่ง ๕ ตำลึง อะไรก็แล้วแต่เออะ ไปหา
 งมเอาลูกจระเข้มาให้ได้เขียว งมเอามาให้ได้เตี้ยนี้ ยิ่งได้เตี้ยนี้ราคายิ่งแพงมาก ไม่
 กลัวอยู่แล้วก็ถูกมหาเศรษฐีนี้ ก็ได้มาจริงอย่างว่า เตี้ยมีสีพานทองไว้เลยเขียว แล้วก็บอก
 นางแต่งอ่อนว่า เออ พระเจ้านางถ้าจะคลอดนี่นะ ซึ่งเป็นท้องใหม่เขาให้เอาผ้าผูกพระ
 เนตรเสียนะ เคี้ยวจะเมาเลือกเมามา เขาก็ว่าเขาไปในข้อที่อิจจาเขาละ ที่นี้พอได้ฤกษ์
 ศิษีอย่างว่า ก็สั่งให้เสนาเอาเต็กใส่ไหแล้วเอาไปฝังเสีย

อ : อ้อ เอาเต็กใส่ไหหรืออะ

จุ : เอาไปฝัง

พวกเสนาก็กาเล่อกาล่า แบกไหไปได้ก็ไปฝังไว้โคนต้นการะเกด ต้นลำเจียก บายกะตา
 ก็คอยจ้องมองดูว่าใครแบกไหมานะ ใครแบกไหมาทำไม พอฝังเสร็จสรรพ ให้หลังไป

ยายกะตาเอาขึ้นมา ไหม้น เอ้ มีเต็กอยู่ในนั้นนี่ ก็รีบเอาออกจากไห ก็เอาไปอาบนํ้า อาบทา หามาจะหากระดังมาคว่ำไว้ แล้วก็เอนอนในกระดังนั้นแหละ พวกเสนาอำมาตย์ ก็รีบกลับไป แก้วผ้าออกจากตาของนางแดงอ่อน เห็นจะเข้าไปใส่พานทองมาวางไว้หว่างขา อืม ทำยังงี้ได้ นางก็ทำกะเล่อกะล่าตกใจ เอาละหนอภูธรานี้ นางก็ได้ปรีวาจาออกมาว่า ตอนกลอดก็ได้ยินเสียงร้องเป็นคนนี้มา ทำไมกลายเป็นจะเข้าไปได้ นางไวยกา ไวกี้ก็บอกว่า ไม่รู้ท่านสิ ก็สัญชาติของท่านเป็นจะอะไรนี่ นางแดงอ่อนก็จะขอเอา

ฉ. : จะขอลูกหรืออะ

ลุง : อะ ขอเอาไปด้วย

เข้าไปในปราสาท แต่นางไวยกาไวกี้ไม่ยอมให้เอาไป จัดเปเลจัดอะไรเข้า เอาขมัน เอาอะไรมาทาลงทำเป็นอย่างดี พอพระเจ้าสุริวงค์กลับมา นางไวยกาไวกี้ก็เข้ากราบ ทูลก่อนเลย โอ้ย นับแต่พระองค์จะออกไปคล้องช้าง นางมิได้เชื่อฟังคำใครเลย ทาแป้ง แต่งตัว หวีผม ทาน้ำมันออกหอมฟุ้งไปเลย ไปอาบนํ้าในมหาสมุทรโน่นแน่ะ จนถึงจันทรกาลแล้วถึงได้มา พระเจ้าสุริวงค์ก็ทรงให้ไปเชิญเอานางออกมาเที่ยวนี้เลย พอมาถึงก็ ทักตบทั้งเขี่ยน ทั้งไล่หนีดี ไม่นึกไม่ฝันเลย นี่ละลูกของสัตว์เดรัจฉานนะ ทำยังงี้เขาก็ ไม่พันอุปนิสัยของเขา ก็พรรณนาไปต่าง ๆ นานา นางก็ยกมือวอนไหว้ กราบเท้าและกอด แข้งเวียนขา ก็เลยรีบเข้าไปอีก ทรงพระพิโรธมาก อับอายขายหน้าแก่ชาวประชาราษฎร์ ไม่นึกว่า จะเป็นผู้มีบุญญาธิการเช่นนี้เลย ทำไมถึงเป็นเช่นนี้ รักก็รัก แค้นก็แค้น นางแดงอ่อนทนต่อความทารุณและอิจฉาริยาไม่ไหวก็เตรียมตัว เดินทางกลับบ้านกลับเมืองตน ก็ไป ลาข้างลามา ลาเสนาอำมาตย์ แล้วก็ร้องห่มร้องไห้ แต่ก็พูดไม่ได้ เพราะเห็นแก่เงินของ ลูกเศรษฐีนั้นเท่าไรไม่อันเลย ขอให้พูดเป็นคำเดียวว่าตลอดลูกออกมาเป็นจรเข้เท่านั้น ละ เป็นพอใจ เสนาอำมาตย์ก็ร้องห่มร้องไห้ ข้างม้ายก็รำพันอยู่ว่า ถ้าใช่ไม่คาชาอยู่ จะเอานางชีหลังไปส่งบ้าน พันการอิฉฉาริยานี้เสีย ข้างม้ายก็พากันร้องห่มร้องไห้คล้าย ๆ กับว่า กัมทวให้หรือว่าขวงวงไปลูกนางได้เท่านั้นแหละ นางก็ขออำลาก่อน จะได้เห็นกันแต่เพียง เท่านั้นละ นางก็มุงหน้าเดิน อำลาปราสาทราชมณเทียรที่เคยพักพอาอาศัย ก็เดินพรรณนาไป

แต่ผู้เดียว น้ำตาก็ร่วงอาบหน้าไป ค่ำที่โหมกค้างที่นั่น ครั้นจะนอนข้างล่างก็กลัวเสื่อวาง
ข้างล่างมันจะลากไปกิน นางก็ขึ้นไปนอนบนกิ่งไม้ รุ่งเช้าก็เดินมุ่งหน้าไปอีก เดินตามทาง
เก่านั้นละ มันซกรรร้างขึ้นมาซะแล้ว เดินทางมาได้หลายเดือนก็มุ่งหน้าเดินไป จนถึงที่เขา
ปลูกพลับพลาไว้ พลับพลาเก่านั้นก็พอจะจำได้ ก็เรียกพี่ชายว่า ท้าวกุมภาเอ๋ย มารับเอา
น้องด้วยเถิด ท้าวกุมภาก็ดีอกดีใจว่าน้องมาเยี่ยมแล้ว ๆ มาเห็นน้องก็กอดน้องด้วยความปริ
เปรมเกษมสันต์ แล้วจึงไต่ถามว่าเขยเข้าไม่ได้มาหรือ นางก็ว่าก็เพราะเขยนั้นแหละ เป็นผู้เช่น
ฆ่าทารุณ น้องจึงทนอยู่ไม่ได้ ขอรังวอนอยู่ขอบบ้านขอบเมืองก็ไม่ได้ เขาได้รับความอับอาย
ขายหน้า เหตุการณ์มันเป็นอย่างไร น้องเล่าสู่กันฟังบ้างสิ คือว่าเริ่มต้นที่เข้าไปถึงบ้านถึง
เมืองแล้วนะ มีเศรษฐีผู้หนึ่ง เอาลูกสาวมาถวาย ชื่อนางไวยกาไวยกี มันคอยธิดาวิชา
อยู่ แต่ที่นี้เมื่อใกล้จะคลอดพระบุตร เขาก็เอาผ้าผูกตาไว้ ได้ยินเสียงร้องน้ำเสียงคน แต่
ที่นี้พอเปิดตาออกมาแล้วทำไมถึงเป็นจรเข้ ที่นี้มันเอาความนี้ไปแจ้งต่อพระเจ้าสุริวงค์ พระ
องค์ทรงเคียดแค้นมาก ถึงได้ขับหนีตีมาเนี่ย ท้าวกุมภาก็เลยว่าน้องเอยอย่าคิดอะไรให้มาก
เลย ถือว่าเป็นยถากรรมบังแต่เบื้องหลังเถิดนะ ก็ได้ร่วมกันแต่เพียงเท่านี้ละก็นับว่ายังดี
เอาเถอะที่จะพาไปอยู่กับพระฤษีนะ ไปเรียนเวทย์มนต์คาถาอาคมอะไรก็แล้วแต่เถอะ ให้
มันเก่งกล้าสามารถนะน้องนะ ท้าวกุมภาก็ให้น้องขี่หลัง ค่อย ๆ กลานไป จนว่าซาเฝ้า
เปื่อยจนกว่าจะไปถึงฤๅษีผู้เฒ่า เอาไปฝากไว้กับฤๅษีพอที่พระฤๅษีออกไปหาเผือกมัน ท้าว
พระยายักษ์ มหากุมภกรรณก็มาอุ้มเอานางไปอีก อยากได้นางอุ้มเอาไป ที่นี้จะไปร่วมอภิรมย์
สมเสพ อะไรกับนางก็ไม่ได้ ตัวร้อนดังกับไฟ

อ : ตัวใครชะ

ลุง : ตัวนางนั่นแหละ

เข้าใกล้ไม่ได้ แค่ว่าเอาไปผูกไว้เท่านั้นแหละ ก็ให้นายด่านเฝ้าปากบึงรักษาอย่างเข้มแข็ง
ใครผ่านเข้ามาไม่ได้ถ้าเป็นผู้ไม่มีฤทธาก็เข้ามาไม่ได้

ท้าวกุมภากลับจากไปส่งน้องแล้ว ก็กลับบ้านกลับเมือง สั่งพวกบริวารทั้งหลายให้
มุ่งหน้าไปยังเมืองพระเจ้าสุริวงค์ มนุษย์ทั้งหลายที่ว่อกำลังกลัวน้ำขายน้ํา ก็ให้หมดไม่ต้อง

เหลือหรือ ไม่ว่าลูกเด็กเล็กแดง กินให้หมดเลย ถ้ามันอยู่ใกล้น้ำก็ฟาดมันลงไป ถ้าอยู่ไกลน้ำหน่อยก็ขึ้นไปเลย ขึ้นไปบนบกนั่นนะ เรียกว่ากองทัพจระเข้ ด้วยความเคียดแค้นอันนี้ ทุกวันนี้มันถึงได้กินกันอยู่อย่างนี้ เผลอไม่ได้ เผลอเป็นเอาไปกิน

ย้อนกลับมาทางท้าวการะเกด ซึ่งกำลังเป็นเด็กคนอง มีพวกคนใช้เลี้ยงม้าของพระราชอา คอยเลี้ยงม้าตัวที่พระราชาทรงโปรดมากที่สุด ชื่อว่าม้าสีกะเลียว เป็นม้าทรงของพระเจ้าสุริยวงศ์ จะไปไหนมาไหนก็ทรงม้าตัวนี้ เป็นม้าที่พระองค์ทรงโปรดมากที่สุด พอเอามาผูกไว้ พระราชกุมารการะเกดก็เอาไปขี่เล่นซะ คนเลี้ยงม้ามาห้ามปรามเท่าไร ก็ว่าอย่าพูดดีกว่าเรื่องนี้ ก็ถามว่าม้าของใครล่ะที่เอาไปขี่เล่นอย่างนี้ ม้าของพระราชอาไม่ใช่หรือ ม้าของพระราชอาอย่างไร ม้าของเราดี เด็กนั้นก็ว่ากล่าวด้วยความโอหัง ม้าของเราเกิดมาเพื่อเราต่างหาก คนเลี้ยงม้ากับท้าวการะเกดก็เกิดปฏิวัติกันขึ้น แต่สู้ท้าวการะเกดไม่ได้

อ : อ้อ ท้าวการะเกดแบบไปแย่งเมืองยังงั้นไข่ม้อยชะ

จ : การะเกดลูกที่เอาไปฝังไว้นะ

อ : สะ ไปแย่งเมืองของพ่อ

จ : ยังไม่ได้แย่ง พาลก่อน

ท้าวการะเกดมีบุญญาธิการกว่า แข็งแรงกว่า มีฤทธิ์กว่า ก็ไปกราบทูลต่อพระเจ้าสุริยวงศ์ ว่าม้าที่พระราชาทรงอยู่ ยังมีเด็กคนหนึ่งอยู่ที่ชายบ้านชายเมืองนี้แหละ ได้เอาไปขี่เล่นเสียทุกวัน ๆ จะห้ามปรามเท่าไรมันก็ไม่เชื่อใจ จะไปดบด้อยชกตีก็สู้มันไม่ได้ พระราชาก็ว่าแหม ตายจริงสู้เด็กไม่ได้ แล้วจะไปสู้กับอะไรได้ ทรงพระพิโรธมากเพราะม้าตัวนี้เป็นม้าที่โปรดปรานมาก คนเลี้ยงม้าก็บอกว่า ขอให้พระราชอาออกไปดูเองเถิดพะย่ะค่ะ เพราะเด็กคนนั้นมันไม่เหมือนเด็กธรรมดา เอ๊ะ แล้วมันเป็นเด็กอะไรนะ ถึงว่าไม่ใช่เด็กธรรมดา ถ้าไว้อย่างนั้นดูเหมือนจะไปก่อนข้าวเข้าก็ยังได้มั้ง พระราชาก็ว่า ยังงั้นนะถ้ามักรแล้วแต่จะโปรดเถิดพะย่ะค่ะ ขอให้พระองค์ไปทอดพระเนตรเอาเองเถิด คนเลี้ยงม้าบอก พระราชา

ก็เอาธนูกายสิทธิ์ออกมา

อ : อ้อ พระราชามีธนูกายสิทธิ์หรืออะ

ลุง : อย่างนั้น เป็นผู้มีบุญญาธิการเหมือนกันนี่

แล้วก็เสด็จมา ท้าวการะเกดก็ขี่ม้าอวดหน้าองค์พระราชนั้นเลย พระเจ้าสุริยวงศ์ก็ขี่มอให้ว่า
อ้าวเด็กกำแหง ทำไมนะ จึงเอาม้านั้นไปขี่เล่น เราเป็นเจ้าของม้านี้ตั้งแต่เมื่อไร ท้าว
การะเกดก็ยกมือวันทา ควรมิดวรก็แล้วแต่จะโปรดเกิดพะยะค่ะ จะทำอะไรก็เชิญเลย พระ
เจ้าสุริยวงศ์ก็แค้นมาก เด็กคนนี้จะเอาให้ตายเลย ทรงยิงธนูออกมา ท้าวการะเกดก็รับลูก
ธนูไว้ได้ซู่ให้พ่อดู ยิ่งไปจนหมดลูกธนู พระองค์จึงทรงกรักมือเรียกการะเกดว่า เจ้า
หนุ่มน้อย ๆ นี่กำแหง ท่านเป็นบุตรของใคร ก็บอกว่า ครั้นจะบอกให้ก็ได้ พระบิดาน่ะ
อยู่ตามแถวนี้ละ แต่พระมารดาหนีจากบ้านจากเมืองไปแล้ว ก็ทนความอิจฉาริษยาของคน
มีเงินเขาไม่ได้หนีไปแล้ว พระราชาก็ว่า ทำไมถึงว่าอย่างนี้ นี่เป็นราชกุมารที่แท้หรือ การะ
เกดก็ว่า แท้มีแท้ ควรมิดวรก็แล้วแต่จะโปรดเกิดพะยะค่ะ พระเจ้าสุริยวงศ์ก็ขอลูกธนูคืน ลูก
ก็เข้าไปกราบและคืนลูกธนูให้ พระราชาก็ทรงอธิษฐานธนูยิงมาใหม่ ถ้าเป็นลูกแท้ ๆ ก็ขอให้
เป็นเครื่องเสวยของลูก ยิ่งมาหาการะเกด ก็กลายเป็นห่อขนม ท้าวการะเกดหัวเราะและ
ทรงเสวยต่อของพระเจ้าสุริยวงศ์ ๆ จึงได้สอบถามว่า เจ้าเป็นลูกใคร ท้าวการะเกดก็ว่า
เห็นแต่ยายกะตาที่รักษาสวนนี้บอกว่าแก่เก็บได้ที่โคนต้นการะเกด คือเขาเอาใส่โหลมาทิ้งไว้
เล่าสู่กันฟังว่า พ่อคือพระเจ้าสุริยวงศ์ แม่คือนางแดงอ่อน ออกจากบ้านจากเมืองไปแล้ว ควร
มิดวรก็แล้วแต่จะโปรดเกิดพะยะค่ะ พระราชาก็ทรงอึ้งอันไป ก็ถามว่าท่านสามารถไปตาม
พระมารดาได้มั๊ย องค์การะเกดบอกว่าได้ แต่ขอผีเมืองกับม้าสีกระเสียวของพระราชาก็ไป
พระราชาก็ทรงเชิญให้ท้าวการะเกดขึ้นไปบนปราสาทราชมนเฑียร แล้วก็เรียกประชุมพร้อมเพรียง
กัน พวกข้าทาสบริวารทั้งหมด อำมาตย์ผู้ใกล้ชิดทั้งใกล้และไกล ขอส่งประชุมหมด และก็
ขอฟังข้อความจากองค์การะเกดให้พูดออกมา เหตุการณ์มันเป็นยังไงก็ให้พูดออกมา นางไวกา
ไวก็ ๒ คน ก็ตกใจเหงื่ออาฟเต็มหน้าเต็มตัวเลย สันไปหมดทั้งตัว องค์กุมารการะเกด
ก็เล่าความจริงต่อที่ประชุมว่า เขาฝังเสร็จก็ไม่ทราบข้อความเป็นอย่างไรรู้ ก็ได้ยินได้ทราบ

ข่าวจากยายกะตาที่เลี้ยงเอาไว้เท่านั้นเอง ก็เลยให้ไปตามยายกะตามา ที่นี้ก็รู้ความจริง
 ขจัดขัดข้องแล้วก็ว่า ให้เพชรฆาตเอานางไวยกาไวก็ ท้าวชุมพู่ ขุนคาน ท้าวเค่ง เหล่า
 นี้ เอาไปขังไว้ในคอกหมู ตีให้ตี ตีเป็นกรงไม้แล้วเอาอาหารหมูเข้าไปเลี้ยง เอาผักขม
 หมามันะสับ ๆ เข้าแล้วเอารำใส่ ทานไค้ก็ทาน ๆ ไม่ได้ก็ต้องทาน ชังไว้นับกะเกณฑ์ไว้อีก
 ให้ท้าวการะเกดไปตามเอานางแดงอ่อนมาอังปราสาทราชมณเดียรเมื่อไร แล้วถึงจะปล่อย
 เมื่อนั้น ที่นี้ท้าวการะเกดก็ได้ม้าสีกระเสียว แล้วก็ขอัญเชิญผีเมือง คือวิญญาณของผีเมืองนั้น
 ไปด้วย ก็มุ่งหน้าไปหาท้าวกุมภราชซึ่งเป็นลุง ท้าวกุมภราชก็บอกว่า แม่นะส่งไปเรียนศาสตร์
 ศิลป์ เวทย์มนต์กับพระฤาษีโน่นแหละ ให้มุ่งหน้าไปหาพระฤาษีที่นี้ท้าวการะเกดก็ขี่ม้ามุ่งหน้าไป
 หาพระฤาษี ถามพระฤาษีว่า เอ้อ แล้วที่เรียนเวทย์มนต์อาคมอยู่ที่นี้ละ ที่นี้อาตมาก็ไม่ค่อยได้
 อยู่ ออกไปหาหัวเผือกหัวมัน น่างิ้วจะเป็นท้าวยักษ์กุมภกรรณมาลักเอาตัวไป เพราะมันเลียบ
 เลาะอยู่ตามชายป่าชายเขานี้ที่นี้ก็ว่า ท้าวการะเกดก็ถามว่าเมืองยักษ์-กุมภกรรณมันอยู่ทาง
 ทิศไหน อยู่ทางทิศนี้ มันจะมีนายด่านเข้มแข็งมากนะ ในการยุทธวิธีอะไรของมันนะ ถ้า
 ไม่มีเวทย์มนต์คาถาเข้มแข็งจะสู้มันไม่ได้ ท้าวการะเกดก็ขอรบกวนลาพระฤาษีนั้น ไปยังด่าน
 ประชุกของเมืองท้าวกุมภกรรณนั้น เข้าไปก็ ท้าวการะเกดนี่ก็ขี่ม้าเข้าไปเลย ๆ นายหน้าด่านก็
 ไม่ยอม ชื่อว่าท้าวกุมภกรรณนี่ไม่ยอม ไม่ยอมให้เข้าไป ก็เกิดรบกันขึ้น ต่อสู้กันด้วยอิทธิฤทธิ์
 เข้มแข็งเลยเหียว แพ้ท้าวการะเกด ท้าวการะเกดก็เลยรีบเอาที่นั่น เอานายหน้าด่านเป็น
 กองทัพนำพาอีกทีหนึ่ง แล้วก็ยังไปหักพาอาศัยอยู่นั้นเป็นแรมปี จนได้กับลูกสาวของนายหน้า
 ด่านนั้น ที่นี้ก็โครงการว่า จะให้ได้ลูกหลาย ๆ คน เป็นเหล่าบริวาร ยกกองทัพเข้าไป
 ตีเมืองในนั้น ที่นี้จึงไปเห็นพระมารดานั่งอยู่ ถึงแล้วรู้พระมารดาว่าท่านเป็นลูกเต้าเหล่า
 ใคร มาขอรับเอาตัวเข้าสู่ปราสาทราชมณเดียร เขาบอกว่าเขานี้คือท้าวการะเกดละ ที่
 พวกเสนาทั้งหลายเอาไปขังไว้ที่โคนต้นการะเกดนะ ยายกะตาเป็นผู้เอาไปเลี้ยงไว้ ถึงได้
 โดมาจนปานนี้ละ ขอให้พระมารดานี้กลับไปยังบ้านยังเมืองด้วย เพราะพระราชบิดาสั่ง ให้
 เข้าไปยังบ้านเมือง เขาบอกว่าเขาคายยังใจเขาก็ไม่กลับ ด้วยความจริงวอนของพระเจ้า
 การะเกดนี่แหละพระเจ้าการะ กคเป็นผู้มีวาทีะอันแนบเนียน ถึงหลอกลวงเอามารดานี้กลับมาได้

กลับเข้ามาในบ้านยังเมือง ที่นี้พระเจ้าสุริวงค์พอเห็นพระมเหสีเข้าก็น้ำตาร่วงพราวเลย ไป
 ลูบพระเกล้า ลูบพระหัตถ์ อุ้ม ทรงอุ้มเอาขึ้นนั่งพระบัลลังก์ นางนั้นก็ไม่ว่าง ๆ บอกว่า
 เขาน่ะไม่ตีแล้วเป็นผู้ชั่วช้าสารเลว ขอพระองค์ทรงอยู่แต่ผู้เดียวกับนางไวยกาไวกันนั้นเกิด
 ที่นี้ก็ไปสะกิดให้ราชกุมารการะเกดให้ไปขอร้องวอนพระมารดา ขึ้นมาทรงนั่งพระบัลลังก์ ที่นี้
 ก็ประชุมกันใหญ่อีก ขอประชุมกันยกใหญ่อีก ว่าจะเอาอย่างไรกันดี พวกนางอิจฉาริษยาเหล่านี้
 เอาอย่างไรกันดี ท้าวเพชรฆาตก็มีคำสั่งบอกให้ประหารชีวิตทั้งหมด ให้ประหารชีวิตให้หมด
 พวกที่เข้ากับคนชั่วให้ประหารให้หมด นางก็ขอร้องว่าอย่าทำลาย อย่าทำ ปล่อยไปตาม
 อิสระของแต่ละบุคคลเถิด เรื่องก็มีเท่านี้

(นายพุทท์ ยอดสร้อย)

"พระรถเมรี" /

เริ่มเลย... อิม... นางยักษ์นั้น... ก็เอานางสิบสอง เอาไปขังที่หมอนนางโน้น
 แล้วก็หลังจากนั้นก็ท้องทั้งสิบสองคน ท้าใจละ พี่สาวใหญ่ออกลูกมาไม่มีข้าวกินนะ ก็จับฉีกๆ
 นะ คนที่สองออกมาก็ฉีก แต่นางเภาไม่กินนะ เก็บไว้ ๆ จะเน่า จะเหม็นอะไรก็แล้วแต่
 สู้กินกันเท่านั้น ถึงคนที่ ๑๑ ก็หมด กินหมดที่นี้จะทำใจละ ไม่มีใครเอาข้าวมาให้กิน ก็ที่
 นี้นางเภาคลอดลูกออกมา เทวดาคลบันดาล ก็นางเภาเอาลูกไปซุกซะ ก็ฉีกเนื้อของ
 เก่านะ เอามาจ่ายพี่สาวไปทุกคน ๆ พระรถก็รอดตาย ที่นี้ทำใจละ เกิดมาก็ไม่ได้
 กินข้าวกินปลา ไปเที่ยวหาข้าวมาให้แม่ ก็พินไอนันไอนันมาเลี้ยงแม่ ที่นี้ทำใจละ

ก็พอดี...อ้อ... เมืองร้อยเอ็ดเค้ามาพนัน จะดีไก่เอาเมือง... ขนไก่... ขนไก่ที่นี้ มาดีไก่
 เอาเมือง ทำใจพระรถ : พ่อไม่มีท่าไม่มีทางอะไรเลย ไปเที่ยวหาคนที่ไหนมาเป็นคนพนันก็
 ไม่มี ใครเป็นคนบอกไปเอาพระรถมา มีเด็กคนหนึ่ง มีความสามารถ ไปตามเอาลูกมา
 มาที่พระรถอยากเห็น แกก็รับอาสาจะไปตีแทน ที่นี้ก็พระอินทร์ ทำใจละ ให้วิชฌุกรมแปลง
 เป็นไก่ ตัวนิคเดียวเท่านั้นแหละ ก็ไปตีกัน ก็ชนะ ชนะก็ไม่เอาอะไร เอาขอข้าว ขอ
 ข้าวสิบสองห่อเท่านั้น ไม่เอา... บ้านเมืองก็ไม่เอา ที่นี้นางสนธมาร จัดแจงปัดตรงนั้น
 ปัดตรงนี้ นอนพลิกไปก็ร้องครางไป ตัวก็สงสารที่นี้ จะให้ใครไปเอามะจั่งก็รู้ท้าว มະนาว
 ก็รู้ให้มาให้กินถึงจะหาย ไปโน้นเมืองตามตะวันโน้น ที่นี้จะเอาใครหละ นอกจากพระรถ
 ตามพระรถพระรถก็รับไปให้ ก็เขียนสารไป เอ ไปกับพ่อ จัดแจงไม่มีอะไรขอมาตัวหนึ่ง
 ม้านี้ในเมืองพระรถ พระรถไม่ชอบเลยสักตัว องค์พระอินทร์ก็แปลงให้พระวิชฌุกรมแปลง
 เป็นม้าตัวเมียมีลูกอ่อน ไปเจอลูกม้าเข้า เลยไปจับเอาลูกตัวนั้น ใครก็จับไม่ได้ พระรถ
 จับเอง ที่นี้ก็ได้ม้ามา ที่นี้ก็เขียนสารสั่งให้ไปถึงนางเมรี ว่าพระรถไปถึงเข้าให้กินเข้า
 ถึงคำให้กินคำ พระรถก็ไม่ได้ดูสาร ผูกค้อมาให้แล้วก็ขึ้นมาไป ไปก็เหนื่อย พอดีไปไม่รู้
 ว่าภุญญาณี ไปนอนอยู่ที่ศาลาพระฤาณี นั่งฉาณอยู่มองเห็น ไม่ได้ฟามแล้ว ยักขมันจะเอา
 พระรถไปให้ยักขมันเสียแล้ว พระฤาณีก็แปลงสาร แปลงสารเสร็จก็ผูกค้อม้า ผูกค้อม้า
 พระรถตื่นขึ้นมาเห็นพระฤาณี พระฤาณีก็บอกว่าไปได้ พระฤาณีเขียนไว้แล้วว่า ถ้าว่าพระ
 รถไปถึงคำ ให้รับเป็นผัวคำ ไปถึงเข้าให้รับเป็นผัวเข้า ถ้าถึงกลางคืนก็ให้รับเป็นผัวกลาง
 คืน เป็นอุปกครอง เป็นอุปกณ์คำชูกันมาตั้งแต่ภาคก่อน พระรถก็ไป ไปก็เหมือนว่าไป
 เห็นเข้า พระรถเอาม้าไปผูกไว้แล้ว แก่เอาสงเอาสารออก ยักขก็แก่เอาออก เอาไปส่ง
 นางเมรี นางเมรีอ่านสารเสร็จก็ยังไม่เห็นตัวพระรถ พระรถก็นอนสบายเลย ว่าจันเถอะ
 กินข้าวกินปลาต้มพม่าสำราญแล้วก็นอนสบาย นางเมรี เอ้ พระรถนี้สวยดีทว่า ยักขก็บอก
 ว่ามันสวย ก็ค่อย ๆ ย่องไปแอบมอง เห็นหน้าพระรถก็รักพระรถเลย (หัวเราะ) หลงรัก
 จังทำใจหละ กลับไปหาที่ท่าทางที่หลับที่นอนเรียบร้อย ก็ใช้ให้พวกเหล่านั้นมาเชิญตัวพระรถ
 เข้าห้องเข้าหอกันเลย พระรถก็รู้กลอุบายเหมือนกัน ก็ม้ามั่นคอยเตือน แหม จะไม่กลับ

บ้านให้ได้นะ หลงนางเมรีเหมือนกัน หลงนางเมรี ทำใจละ ที่นี้ก็มีมาเดือนที่หนึ่ง ๆ ที่นี้ ก็ถูกไปเห็นห่ออะไร ๆ ห่อไอนั้น คิดกลอุบายถามเมีย ถามเมีย ถ้าไม่บอกไม่อยู่จะขอตาย ห่อนั้นห่อตานางสิบสอง ไม่กับเท้าโคนชี้ด้วยปลายชี้เป็น เอารู้แล้วที่นี้จะไปเอามะจั่วหวา มะนาวรู้ให้ ก็ออกไปพากันไปเที่ยวชมสวน ก็เจอหวานไฟ ไปตามเมรีก็ไม่อย่าง ไม่บอก ก็ทำกลอุบาย กลัวผิวจะโกรธจะต้องบอกหวานไฟเวลาจะรบจะราอะไร ก็เอาร่านนี้เหวี่ยง ไปเป็นไฟไธว่านหลายว่านจำไม่ได้เหมือนกัน ที่นี้ก็ไป ไปถึงต้นจั่วหวา ลูกมันตก พอไปถึงก็ไปจับต้นนั้นแล้วก็หาเอา หาเอา พอไปตามเมรีว่ามันต้นอะไร เมียก็สงสารผิวก็ต้อง บอก มะม่วงรู้หา ถัดไปโน้นก็มะนาวรู้ห่ออะไร อ้อจำได้หมดแล้วก็กลับ

คืนหนึ่งอยู่ด้วยกัน คืนสองข้ามวันก็เดือนอีกแล้ว ก็ได้จัดแจงอยากกินโต๊ะ เสวย เครื่องโต๊ะ ก็จัดแจงบอกพวกยักษ์ตั้งโต๊ะ เอาอะไรมาตั้งโต๊ะเข้า พระรถก็กินทีละน้อย กินทีละน้อย ส่งให้เมรีมาก ๆ กินไม่หมด พระรถก็ไม่ยอม หนักเข้านางเมรีก็เมา เมา เหล้าให้เอาหัวพาดตรงนี้ พระรถก็รู้ว่าเมรีเมาแล้ว แล้วก็ยกหัวเมรีมาวางไว้ แล้วก็ถูก ไปหยิบห่อตานางสิบสอง ไปเก็บมะม่วงรู้หาหวาให้ และว่านไฟอะไรเอาหมด พอกลับมา ยังเห็นเมรียังเมาอยู่ ยังหลับอยู่ก็จัดแจงขึ้นม้า ขึ้นมาก็เหาะหนี เหาะไปเข้ามณฑาไป พระรถยังหันหน้าไปมองเมีย อยากจะแค่มั้ยอยากไปแค่ว่า รักเมียแล้วสิ ม้าไม่ยอม ที่นี้ก็ไป.. ไป เมรีตื่นขึ้นมา มองไธโน้นก็ไม่เห็น มองไธนี้ก็ไม่เห็นชะแล้ว พระรถหนีชะแล้ว จัดแจงขึ้นหมู ขึ้นหมูเหาะตาม ตามก็เรียก เรียกพระรถ พระรถก็ได้ยิน เอ!ไม่ได้ตามแล้ว ก็ขว้างว่านไฟ ไฟก็ลุก หมูก็มาไม่ได้กว่าไฟจะดับก็ ยังอีกไกล ที่นี้ก็ไปอีก ตามไปอีก พระรถเอาร่านน้ำหวาน ที่นี้เป็นแม่น้ำ ทำใจละ ไธหมูมันไม่ฟังเสียง เมรีมันไป มันก็ไป ก็ลอยน้ำไปคืบ ๆ ๆ ๆ เอ!ไป ๆ แล้วที่นี้ไปถึงเขา ถึงเขาก็ไปหยุดม้าคอย นางเมรีก็ร้อง พระรถ พระรถก็ไม่ลงมา ทำใจหละ ถ้าไม่มาหาน้อง น้องจะขอตาย จะกลั่นใจตาย พระรถจะลงมาเหมือนกัน ม้าไม่ให้ลงมาทีเดียว ที่นี้นางเมรีเห็นว่าพระรถไม่มาก็กลั่นใจตาย พอตายเสร็จก็พระรถก็ลงมา พวกยักษ์นี้แน่นไปหมดเลย บอกพระรถ แกก็เลยสั่งพระรถ ก็เลยสั่งพวกยักษ์ทำโกศทองใส่เมรีไว้นี้แหละ ที่ตายนี้แหละ แกก็มาหาพ่อหาแม่ พอมาถึงก็

เอายาใส่ตาให้แม่เสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็เอาแม่กับพ่อยังไม่ได้นั่นกันนะ ที่นี้ไม่ได้อะไร ๆ
ก็จะกิน ทั้งพ่อแม่กินกัน จะต้องฆ่าอีภักย์เสียก่อน คอยเอาไม้กระบองตี พ่อแลเห็นกระ
บอง จำได้ว่ากระบองของมันเลี้ยวอะไรไม่ได้ เอาไม้ตีเสียตาย พ่อตายแล้วก็เอาพ่อกับ
แม่เข้าหากัน(หัวเราะ) มันก็หมดแค่นี้

(หลวงพ่อดี ธรรมวิจาโร)

"พระเจ้าสุกนิมิตร"

อ : ที่ลุงเล่าบอกว่า แต่ดั้งเดิมบรรพบุรุษของคนในกลุ่มนี้ อพยพมาจากลาวใช้มียะ

ลุง: ครับ

อ : ที่นี้มีนิทานหรือเรื่องเล่า ที่ลำดับมาจาก ปู่ ย่า ตา ยาย ลุงพอจะเล่าได้มียะ ที่มัน
จะชี้ให้เห็น

ลุง: มันก็เป็นหนังสือลาวไปนะ หนังสือแบบว่าคัมภีร์ลาว หนังสือเรื่องของลาว

อ : ลุงมีอยู่หรือคะ

ลุง: หนังสือนั้นไม่มีแล้ว มันเป็นเพียงนิทานเล่าปรัมปราต่อกันมา คือเขาหนีมาจากเมืองเวียง
ก็ยังชื่อว่า พระเจ้าสุกนิมิตรนะ

อ : แต่ถ้านี้เรื่องอะไรคะ

ลุง: เรื่องพระเจ้าสุกนิมิตรขตบ้านชะตาเมืองขาด

เรื่องของพระเจ้าสุกนิมิตรขตบ้านชะตาเมืองขาด พาเอกอัครมเหสีและราชกุมาร

๒ องค์ หนีเข้าลึกเข้าป่าดงพงไพรไปข้ามฝั่งแม่น้ำพระคงคา พอไปถึงฝั่งแม่น้ำพระคงคา ก็ไม่
รู้ว่าข้ามอย่างไร มันมีที่ลึกที่ตื้น พระเจ้าสุกนิมิตรก็ว่า ให้เอาลูกผู้น้อยข้ามไปก่อน เอา
ไปวางไว้ฝั่งแม่น้ำปากกะโน้น แล้วก็กลับมาเอากุมารผู้พี่ชายคือกษัตริย์ข้ามไปอีก ส่วนเอก
อัครมเหสีก็ให้นั่งรออยู่ฝั่งน้ำทางนี้ แล้วถึงจะกลับมารับเอาไป ขณะนั้นพ่อดีมีเรือคายัคคนหนึ่ง

มาก็เลยอุ้มเอากุมารทั้ง ๒ คนนั้นไป

ฝ่ายพระเจ้าสุทนต์มิตถะกลับมาจับเอากัศกรมเหสี พอที่มันายสำเภาผู้แล่นเรือมาก็เลยจุตลากกระซางดึงเอาตัวเอากัศกรมเหสีลงเรือสำเภาไป พระเจ้าสุทนต์มิตถะมาถึงฝั่งมองหาเอากัศกรมเหสีก็ไม่พบ ก็ชักสังเลใจ จึงกลับไปดูราชกุมารภายหลังที่ กายเสน ก็ไม่พบอีก ตกใจไม่รู้จะทำอย่างไร ก็เดินสังเลเสียอกเสียใจ คิดถึงทั้งเอากัศกรมเหสีและราชกุมารโสทรกเศราโหม่นการ อยู่ตามฝั่งแม่น้ำ ครั้นเวลาผ่านไป พระองค์ก็ทรงไปบรรทมอยู่ข้าง ๑ ฝั่งแม่น้ำ เอาพระหัตถ์เกยพระพักตร์

อันเมืองที่พระเจ้าสุทนต์มิตถะทรงเข้าไปอาศัยบรรทมอยู่นั้น พอที่ขาดเจ้าผู้ครองแผ่นดิน พวกเสนาอำมาตย์ก็ช่วยกันทำพิธีแต่งตั้งเจ้าผู้ปกครอง โดยใช้วิธีเสี่ยงทาย คือใครเป็นผู้มีบุญญาธิการเดชาภาพ ก็ให้ราชรถไปเกยผู้นั้น เมื่อจัดแจงเตรียมเสี่ยงราชรถนั้น ก็ให้พวกพราหมณ์มาลงเลขยันต์ หาฤกษ์ยาม ว่าผู้ใดมีบุญก็ให้ขึ้นราชรถนั้น แล้วก็ปล่อยราชรถไป ราชรถก็วิ่งไป ไปเจอพระเจ้าสุทนต์มิตถะ นอนเอาพระหัตถ์เกยพระพักตร์อยู่ พระองค์ก็ตกใจลุกขึ้นนั่ง ในราชรถนั้นมีราชสารถู่ว่า ใครมีบุญญาธิการให้ทรงราชรถนี้เข้าไปในวัง เมื่อพระเจ้าสุทนต์มิตถะทรงประทับราชรถเข้าไปในเมือง ชาวเมืองเสนาอำมาตย์ก็พากันไชโยให้ร้อง พวกพราหมณ์ก็เป่าสังข์เป่าแตร แล้วขึ้นนั่งราชบัลลังก์ ผู้คนก็ยกย่องยินดีปรีเปรมเกษมสันต์ ว่า อ้อ ได้มีผู้มีบุญญาธิการเข้ามาหนึ่ง ในเมืองนี้แล้ว

กล่าวฝ่ายดาตอดแห ก็มีความรู้สึกยินดีปรีเปรมเกษมสันต์ อย่างได้คุณงามความดีก็นำเอาราชกุมาร ๒ องค์ ซึ่งยังไม่รู้ว่าเป็นบุตรของใคร เอาไปถวายพระเจ้าสุทนต์มิตถะเพื่ออยากจะได้คุณงามความดี พระเจ้าสุทนต์มิตถะนี้เป็นประเพณีทายกรรมบัง คือเวรตั้งแต่เบื่องหลังมันมาบัง ทำให้เจ้าราชกุมารไม่ได้ ไม่รู้ว่าเป็นบุตรของตัว ก็ยังสงสัยอยู่ รู้สึกคุ้นหน้า แต่ก็ยังไม่ออก พระเจ้าสุทนต์มิตถะก็ทรงให้ความดีความชอบแก่ดาตอดแหนั้น แล้วก็ทรงถามว่าบุตรเกิดกับตัวไข่มัย บุตรเกิดกับท่านไข่มัย บุตรท่านเองไข่มัย ดาตอดแหนั้นก็เลยโกหกว่า ไข่มัย ไข่มัยยะคะ พระเจ้าสุทนต์มิตถะก็ถามว่า แล้วทำไมรูปร่างถึงได้สวยงามอย่างนี้ ดาตอดแหก็บอกว่า เพราะแม่เขาสวย

ฝ่ายทางด้านนายสำเภา ซึ่งเป็นพ่อค้าวาณิช ชื่อเสียงโด่งดัง ซึ่งผ่านอยู่ในแม่น้ำ
 ละแวกนั้น ก็ว่าเออ เมืองนี้มีพระเจ้าแผ่นดินขึ้นสถาปนาใหม่ ๆ ก็อยากไปทำความรู้จัก เพื่อ
 ทำการค้าขาย เพื่อกิจการค้าของตนจะได้คล่องจะได้สะดวกดี พอเข้าไปสนทนากับพระราชา
 นั้น พระราชาก็รู้สึกดีพระทัยมาก นายสำเภาที่ว่า เอ้อ ก็จะมีเวลาไม่นานนักหรอกที่จะมา
 สนทนากับพระราชา พระราชาก็ว่าไม่เป็นไร เราจะให้ทหารผู้ใกล้ชิดของเราไปเฝ้าใน
 สำเภานั้นให้ คือจะไม่ให้มีเหตุหรือไม่ให้มีเรื่องอะไรเกิดขึ้น

นายสำเภากลัว เพราะห่วงภรรยาซึ่งยังสาวก็เป็นห่วง และยังอยากได้รับความ
 ความชอบด้วยคือเข้าไปเฝ้า ท้ายสุดพระราชาก็ทรงให้ท้าวกายสิทธิ์กายเสนไปเฝ้าในลำสำเภา
 นั้น เพราะเป็นทหารของพระราชาด้วย มอบตัวเป็นทหารของพระราชาานั้น ครั้นเวลาถึง
 เข้าตี ๑ หรือตี ๒ แล้ว องค์กายเสนผู้น้อง ซึ่งเป็นเด็กกำสัลังกึ่งกำสัลังนอนกึ่งว่างเหงาหวานนอน
 ท้าวกายสิทธิ์ก็บอกกับน้องว่า "น้องอย่าเห็นแก่หลับแค้นอนนะ ของในลำสำเภาจะหายไป
 นะแล้วเราจะมีโทษ เพราะเรารับ อินขั้วรัน จากพระราชาไว้ว่าจะไม่ให้ข้าวของนี่ละบับไหล
 ไถ่ไปได้ เพราะเราต้องรับผิดชอบ"

ฝ่ายพระเจ้าสุทนต์มิตร์กับนายสำเภา ก็สนทนาปราศรัยกันในเรื่องความเป็นอยู่ ก็รู้
 สึกพอพระทัยดี จนได้เวลานายสำเภาก็ขออำลาพระราชากับมายังลำสำเภา ฝ่ายทางกายสิทธิ์
 กายเสนอยู่ที่สำเภา กายสิทธิ์ก็กล่าวว่า ท่านกายเสนเอ๋ย ท่านอย่าเห็นแก่หลับแค้นอน
 ถ้ามัน่วงนักก็เชิญมาฟังนิทานนะ พี่จะเล่าให้ฟัง คือนิทานเรื่องหนึ่งตั้งแต่เริ่มเดิมทีนะ เพราะ
 เป็นเรื่องเก่าปางหลังนานมาแล้ว ก็ไม่นานนักหรอกพอจำได้ เขาก็ว่า ยังมีเมือง ๆ หนึ่ง
 พระราชาได้พ่ายแพ้สงครามเขา ก็พาเอกอัครมเหสีและพระราชกุมารเข้าป่าเข้าดงเพื่อหนี
 อันตรายนี้ พอเข้าไปเจอฝั่งแม่น้ำพระคงคาเข้า พระราชานั้นไม่มีความสามารถข้าม เพราะ
 มันไม่มีเรือแพนาวาอะไร ก็อุ้มเอาบุตรคนเล็กข้ามไปก่อน แล้วจึงกลับมาเอาบุตรคนโตข้าม
 ไปอีก แล้วจึงจะกลับมารับเอาเอกอัครมเหสีนั้นไป พอเอาพระราชกุมาร ๒ พระองค์
 ข้ามไปฟากกระโน้น เพราะมันเปื่อย ๆ อยู่ เปื่อยจน แล้วที่นี้ตาทอดแหก็มาอุ้มเอาราช
 กุมารขึ้นเรือไป ส่วนพระราชาก็กลับมาว่าจะมารับเอาเอกอัครมเหสี ก็ไม่ทราบว่าย้ายไป

ทางไหนอีก ที่นี้พระราชาช็อคจนนิมิตร์นั้นก็เดินลงเลย แล้วที่นี้ก็ไม่รู้ว่าไปอยู่ที่ไหน... ที่นี้ฝ่ายแม่ซึ่งถูกนายส่ำเกาจุดเอาไป เอาขึ้นลำนํ้าเกาไป เพราะอยู่ในห้องนี้ได้ยินเข้า ก็โผล่หน้าออกมาทั้งน้ำตาเลย เพราะเรื่องที่เล่านี้มันตรงกันกับชีวิตความเป็นอยู่ของพระมารดา นี่ จึงโผล่หน้าออกมา ก็มามองดูราชกุมาร ๒ พระองค์นั้น แต่ดูแล้วก็จำไม่ได้ เพราะมันเป็นอย่างว่า อภุศลกรรมบังเหมือนกัน นึกขึ้นได้เป็นเก่า ๆ ว่านี่ใช่กายสิทธิ์กายเสนมัย ราชกุมารก็บอกว่าใช่ ทั้ง ๓ คนก็กอดกันพากันร้องไห้ร้องไห้ พรณนาซึ่งกันและกันอยู่ ทางฝ่ายนายส่ำเกากลั้บมาถึงลำเกามาเห็นเข้าก็ตกใจว่า .ตายแล้ว...ตายแล้ว ไม่นึกฝันเลยว่า พระราชาจะต้มเราถึงขั้นนี้ คงจะมีข้อสับลคมในอย่างไหนอย่างหนึ่ง นี่ต้มเราชัด ๆ นี่ก็รับรองเรา ๑๐๐% ว่าไม่ให้มีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้น แต่ที่นี้ทำไมถึงได้เป็นไปอย่างนี้ นายส่ำเกาก็จับเอาเจ้าหนุ่ม ๒ คน นี่ให้พวกบิรารช่วยกันทุบตี ด้วยความเข่นฆ่าทารุณ ทั้งพระมารดานั้นก็ไม่ได้กล่าวคำปราศรัยว่าอะไรเลย เพราะเป็นอย่างอภุศลกรรมบังอีก ที่นี้ก็ให้จับเอาตัวไป ไปถึงก็ต่อว่าต่อขานพระราชาชี้หน้าชี้ตาเลย ทว่าท่านมีข้อเล็ดลคมใน มันเป็นไปได้อย่างนี้เองบ้านเมืองของท่านถึงได้แตกแยกสลายมาเช่นนี้ เพราะท่านเป็นผู้ที่ไม่ซื่อสัตย์ หรือวาจาไม่มีประกาศิตอะไรแม้แต่นิดหน่อย พระราชาทรงพระศโรธ บอกว่าเจ้าหนุ่ม ๒ คนนี่ให้เอาไปประหารชีวิตเสีย ประหารเสียแต่ในคำคืนนี้ ยังไม่ต้องหันสว่างนี่แหละ เอาออกไป

ฝ่ายเพชรฆาต ซึ่งเป็นผู้มีความรอบรู้กิจการทั้งเหตุเก่าและเหตุใหม่ได้ดี ก็ว่าคำคืนนี้จะร้อยพิโรธพันพิโรธ อะไรก็แล้วแต่จะมาสั่งเอามนุษย์ไปฆ่ายังไม่ถูกต้องกับเหตุการณ์ ให้สว่างไสวเสียก่อน ข้อความอย่างไหนอย่างหนึ่ง ก็ให้พิจารณาดูก่อน ให้สืบถามดูให้รู้แน่ชัด ให้จำเลยนี้รับสารภาพเสียก่อน แล้วจึงค่อยเอาไปประหารชีวิตจึงจะถูกต้องนะ

อ : อ้อ ทัดทานไข่ม้อยอะ

ลุง : ไหนอะ

อ : ทัดทานเอาไว้

ลุง : อย่างนั้นซิอะ

ฝ่ายพระราชาก็ทรงพิโรธอยู่ไม่หยุดหย่อน ไม่เป็นอันบรรทมเลย ถึงว่าอย่าอย่างนั้นเลย เอา
ตัวมาสอบถามซะก่อนดีกว่า เอาเสนาผู้ใกล้ชิดผู้นี้มาซักไซ้ไล่ตามดูก่อนว่ามันเป็นยังไง ก็เอา
มาได้ถามดู ราชกุมารก็ว่า คือเกล้ากระหม่อมยังรักษาความในข้อคำสั่งของพระราช

อ. : อ้อ อันนี้กายสิทธิ์กายเสนเขาถูกละไข่ม้อยอะ

ลุง : ยังงั้น

อยู่ว่ากลัวของในลำสำเภานั้นจะหาย แล้วคือว่า กายเสนผู้น้องก็วิ่งเหงาหวานอน ก็ว่า
เอานิทานนี้มาเล่าสู่กันฟังก่อน เพื่อต้านทานความว่างเหงาหวานอนนั้น พระราชาก็ก็ตอบได้
ปึงปึงเลยว่า เอ็งมีนิทานอีกนิทานของเอ็งว่ายังไงนะ โทมเล่ามาสู่กันฟังบ้างสิ กาย
สิทธิ์ก็เล่านิทานที่เล่าให้น้องฟัง มีใจความว่าอย่างนี้แหละ คือมีเมือง ๆ หนึ่ง พระราชา
ได้ป่วยแพะแก่กองทัพเขา ก็พาเอาราชกุมารและเอกอัครมเหสีนั้นนะ เข้าป่าดงพงไพรไปข้าม
ฝั่งแม่พระคงคา แล้วมันไม่มีเรือแพนาวาอะไรจะข้าม ก็ได้เอาลูกผู้น้อยนะข้ามไปก่อน แล้ว
ก็มาเอาลูกผู้คนโตข้ามไปที่หลัง กลับมาทางนี้ก็ไม่รู้ว่าพระมารดานะหายไปทางไหน ที่นี้ก็เป็น
ห้วง ๒ กุมาร นึกกลัวจะตะเกียกตะกายลงน้ำไปชะหรือ ก็กลับไปลูกก็ไม่พบอีก พระราชา
ก็ลังเล จะไปทิศเหนือทิศใต้ ก็ไม่รู้ข้อความ แล้วก็ยังมีหญิงผู้หนึ่งที่อยู่ในท้องลำเภานั้นก็ออก
มาร้องห่มร้องได้ นี่เหตุการณ์มันเป็นอย่างนี้แหละพะยะค่ะ พระราชาก็เลยมอยน้ำตาร่วง
อาบหน้ากราวเลย นิทานเรื่องนี้มันกรอยู่กับชีวิตของเรานี่ซิ น้อย่างไร ก็ให้เสนาอำมาตย์ไป
ตามตาทอดแหมา แล้วก็ไปน่านายสำเภามาถามว่า ภรรยาของท่านนี้ได้กลับมาตั้งแต่ตั้งเดิมหรือ
ยังงั้น นายสำเภาก็กล่าวอีก ๆ อีก ๆ อยู่ จะกล่าวความจริงหรือก็กลัวจะกล่าวความเท็จก็
กลัว ก็ว่าไม่ใช่ได้กลับมาแต่ตั้งเดิมหรือพะยะค่ะ คือว่ายังมาพบหญิงผู้หนึ่งซึ่งนั่งโหมนาการ
โศกเศร้าอยู่ เกล้ากระหม่อมก็เลยขอเชิญขึ้นมาในลำสำเภานี้แล้วก็นำไปยังที่พัก พระราชาก็หัน
ไปตามตาทอดแห ว่าบุตรนี้เกิดกับท่านเป็นบุตรของท่านหรือเป็นบุตรเลี้ยง ตาทอดแหก็ว่าบุตร
เลี้ยงพะยะค่ะ ที่นี้ก็ให้น้ำภรรยานายสำเภามา แล้วก็มาพิศเพ่งแลดูแล้วก็ คล้าย ๆ กับเอก
อัครมเหสี แต่ก็ยังไม่ชัดพอ (อุกตลกรรรมบัง) ที่นี้จึงถามว่าท่านนี้ใช่กายสิทธิ์กายเสนมัย
ก็บอกว่าใช่พะยะค่ะ พระราชาก็อึ้งอันตันใจเลย ถึงมาบอกกับราชกุมารว่า นี่ละคือพระบิดา

ที่บ้านแตกสาแหรกขาดหนีเข้าป่าเข้าดงพงไพรมาผี ถึงได้มากระจัดกระจายข้ามฝั่งแม่น้ำพระ
คงคาไปไว้ทางฟากกะโน้น ตาทอดแหตัวเองเป็นผู้เอาไป ผู้มาพรากราชกุมารและมเหสีของ
ท่าน ให้เอาตัวไปลงโทษให้หนัก

ที่นี่ก็มาพิจารณากันว่า กรรมเก่าเนี่ย ที่มันมาสนองแล้วก็ให้มันเลิกแล้วกันไป อย่า
ได้สร้างเวรต่อไป ท่านถึงได้ตั้งว่าเวรย่อมไม่ระงับเวร คือจะไม่ให้มีเวรคือการจองเวร
เท่านั้นแหละ

อ : อ้อ เพราะฉะนั้น ก็พระราชาและกษัตริย์มเหสี แล้วก็ลูก ๒ คน ก็ครองบ้านครอง
เมืองต่อมาหรืออะ

ล : ครับ

อ : นิทานเรื่องนี้เต็มเป็นคำกลอนหรืออะ

ล : เป็นหนังสือลาว

อ : เป็นหนังสือลาวคำกลอนเลยหรืออะ

ล : ครับ

อ : ลุงพอจะทราบมั๊ยอะ ว่าถ้าหากจะหาต้นฉบับเรื่องนี้ ที่เป็นหนังสือลาวนะ จะหาได้ที่ไหน
จะตกไปอยู่ที่บ้านใคร หรือวัดไหนอะ

ล : เรื่องกาสินธุ์ กายเสนเนียนะ มันเป็นหนังสือลาว มันเป็นเหมือนใบลานที่ท่านเอา
มาสวด แต่ที่มันก็หมดผู้เฒ่าผู้แก่แล้ว ก็รุ่นนี้มันอ่านไม่ออก ย่อมถือว่าเป็นของบรรพ
บุรุษ มันก็ฝนตกบ้าง ลมพัดกระจายบ้าง เด็กลากเอาไปเล่นบ้าง อะไรอย่างนี้

อ : หาต้นฉบับไม่ได้ใช้มั๊ยอะ แหมเสียค่ายถ้าได้ก็ดี อันนี้ลุงได้ยินมาตั้งแต่เมื่อไรอะ

ล : เรื่องนี้นะอะ ตั้งแต่ครั้งปู่ ย่า ตาทวด

อ : อะ เล่าให้ลุงฟัง

ล : ครับ เล่าให้ลุงฟัง

"ยักขิณ"

เหาะละลือปลิวมาในอากาศ

จะแลเหลียวเปลี่ยนรูปร่างกาย

สังเกตุเขตทิศผิดทางในกลางเือน

พิศวงหลงลืมปลื้มวิทยา

จะกล่าวถึงยักขิณมีอำนาจ

คิดถึงอยู่ยงในถ้ำจนรำคาญ

เรื่องประสิทธิ์ฤทธิ์เวศเป็นเสกสรรค์

เที่ยวเมืองแก้วแล้วคลาดในศาสตรา

ถึงสิ้นอำนาจประมาทโยชน

โยชนหนึ่งยืนสำเนียงเสียงผู้ใด

แต่ไร้คู่ชมสมสนิห

กำเริบรักล้นอุราจนหน้าดำ

นอนนิ่งเป็นนิจจิตกำหนด

เป็นหนุ่มน้อยหน้าवलน่ายานยิ

เนรมิตกายาเป็นมาณูชัย

วิไลลักษณ์พิศดารดังหาทอง

ถึงปากถ้ำมีแท่นร่างน้อย

ด้วยกระหม่อมพร้อมพรึงทุกสิ่งอัน

จิมลัมพรัมเพราลำภาพิศตร

พระหัตถ์วาทปลาบปลื้มจนลืมองค์

ใครหนอโอ้อ่านถึประหลาดล้ำ

หรือจะเป็นยักขิณพิศนิมาร

จำเราจะเข้าถ้ำ

ภานุมาศแจ่มจรัสฉาย

ก็มุ่งหมายมาเข้าเขาเหมมยุรา

ให้พื้นเพือนหมู่มาศไพรพทุกษา

ไม่รู้ว่ามีเขตประเทศสมา

เป็นนายปีศาจอยู่ในไพรพทุกษา

กำแหงหาญพุนหักมีศักดา

ใครฆ่าฟันชิงรังไม่สงข

อีกสองตานั่นสว่างหนทางไกล

อีกทั้งสองโสตก็ได้ยินลั่นสงสัย

พูดอะไรก็รู้อยู่ทุกคำ

เปลี่ยนจิตเศร้าใจอยู่ในถ้ำ

ทุกเข้าคำคอยหาแต่สามี

เห็นจับจดมาในไพรศรี

อสุรีแสนภริยาได้สมบอง

บริสุทธิสวสรีไม่มีสอง

ออกจากห้องคูหาไม่เข้าดี

นั่งร้อยพวงมาลัยใจระลั่น

สังเกตุกันหน้าคมข้างสมทรง

พระชะงักยืนพิศพิศวง

พระลุ่มหลงแลชมเป็นมนนาน

มาอยู่ถ้ำเองคั่นน้ำสงสาร

สร้างบันดาลหลอกลวงทำท่วงที

เอาเนื้อความถนอมเหตุด้วยเหตุผล

เป็นตายร้ายดีหรือคน
 คิดพลางทางเข้าไปใกล้
 แม่สาวน้อยนั่งร้อยสูมามาลัย
 หรือจับจำแลงแปลงองค์ให้หลงไหล

 แล้วนางเสสสร้องเกล้งตอบ

 มาขอมาลีที่ประสงค์
 อย่าโยกเยกเสกสรรค์บรรยาย
 นื่องอยู่เดียวเปลี่ยนใจที่ในท้อง
 อสุริกริ้วโกรธลงโทษทัณฑ์
 เมื่อไรได้คู่ชู้ชีวิตพิสมัย
 จึงชำเลื่องเหลือบดูพระภูบาล
 แล้วลุกเดินเข้าไปยังในถ้ำ
 พระหลงกลอสุริยนิไพรี
 นางนั่งนอนพักแล้วหลับตา
 นึกเสรีจก็สมหวังดังใจ
 แล้วลุกมายังปากถุหา
 นางจับจองงอนง้อหัวเราะพลาง
 พระสะบัดปิดกรเหมือนอ่อนเปลี้ย
 ค้วยอำนางนงนารับตาลไป
 ยิ่งหนีจุดสุดรู้จะสู้รบ
 ยังทำทีสีก่อนรอฟัง

กล่าวถึงยักษ์อินันมีเดช

วันจะพราดจากองค์พระทรงชัย

จะรู้กลบางอย่างไม่ช้าก็
 จับสไบเอ็นสมุทรอันอ่อนหวาน
 ขอประทานให้สักพวงแม่ดวงตา
 นางตกใจหน้าจ้อยถอยหนี
 พึงภูมิเจรจว่า เป็นความ

 ถึงชายคงมีสองต้องทั้งหลาย
 จะบอกนายตามจริงสิ่งสำคัญ
 ตัวนื่องเป็นชาวสาวสวรรค์
 ลาปสรลงมาเป็นช้านาน
 จึงจะได้คืนหลังยังสถาน
 ทำอาการก่อกวนให้ชวนใจ
 เหมือนแนะนำทางสนิทพิสมัย
 ตามเข้าไปถึงถ้ำมีสำคัญ
 เอามือพาดกอดองค์พระทรงธรรม
 ภูวนัยทำที่จะลีลา
 หัวร่อรำเรงรื่นจนรุ่งสาง
 อย่าขัดขวางเลยที่จะลี้ไป
 เห็นเขาเปลี้ยแรงสิ้นคั้นไม่ไหว
 ถึงต้องไปก็อ่อนหย่อนกำลั้ง
 ยิ่งรบไม่สมอารมณ์หวัง
 แม้วันหลังได้ทีจะหนีไป
 เทียวประเทศคั่นเดินเนินไศล
 บังเอิญให้วิ่งเวียนปวดเคียนนาง

ทาวนอนอ่อนอก ระทกระเหิน
 เหาะถลามาพลาง
 สุริยาสายัณห์ก็ยอแสง
 หวังจิตคิดมาถึงสามี
 คัวยพ ระองค์ทรงศักดิ์ซัดขว้าง
 เป็นหินระเบิดเปิดทางสว่างพลัน
 สุริยาสายัณห์ยอสี
 ไม่ประสบพบองค์รัฐสำคัญ
 เพิ่งพิจารณาด้วยตาทิพย์
 ความรักความแค้นให้แน่ใจ
 จึงสำแดงแผลงฤทธิ์อิทธิศักดิ์
 ฉวยกระบอกร้องคัวยอสุรี
 เพียงกระโดดโลดทะลึ่งถึงผา
 เสียงสะเทือนเลื่อนลั่นสนั่นตง
 ต่างพระหน่อชดัตติยาว ราเดช
 ได้ยินเสียงโผงผางมากลางไพร
 เห็นยักษ์ใหญ่ไล่มาในอากาศ
 เหาะระเหิดตามข้ามคีรี
 ทรงภพหลบถลาไปคว่ำผิ ด
 มาถึงที่ศาลาสีทหาพลัน
 แล้วทะโยนแผ่นโผนเจ้าโจนจับ
 เสียงหวาดร้องท้องสนั่นอรัญว

 หงายเงียดเหือดด้านทะยานกาย

จะย่างเดินไม่ถนัดให้ซัดขวาง
 แม่นวลนางหนักอารมณ์ไม่สมประดี
 ท้องฟ้าแดงคั่งขาดประหลาดสี
 จรลึกลับมาอุหาพลัน
 โผงผางก้องป่าอารัญ
 ที่ฟาดหันออกจากถ้ำเป็นสำคัญ
 จวนชัณเฑาะมาจากไพรลัณฑ์
 รู้ว่าภูมิต้องหนีไป
 เห็นลืบ ๆ ลอยรับลืบไกล
 จากไปจากอุหาไม่เข้าตี
 กลับเป็นยักษ์ยืนเทียมคีรีศรี
 จึงจะหนีก็ขึ้นถึงพุ่มพง
 ตะตันยางขาดกระจุยเป็นผุยผง
 ที่เจาะจงไล่ประชิดติดไป
 เทียวประเทศกันเดินเนินไศล
 ภูวนัยหลัยวูกรู้ที
 ให้หวั่นหวาดเกรงกลับเห็นยักษ์
 ยักขิณโลดทะลึ่งก็ถึงทัน
 ไล่หวดหวัดกันไปในไพรลัณฑ์
 พระทรงธรรมเข้าไคยังศาลา
 พระกระหยับโลดลอยถอยถลา
 เจ้าสีทหาร้องตวาดเข้าปราบปราม

 ยักษ์ทะลึ่งโลดถลาจนหน้าหงาย
 เข้าทำลาย.....

(๓๑)

ดีด้วยกระบองทั้ง ๒ อัน

.....

อนิจจาใจพระไม่รักน้อง

อยู่ด้วยกันดีดี

.....

.....

กระบองหักแลเห็นกระเด็นหัว

รำลือเรียกองค์พระทรงธรรม

ทั้งห้องคูหาในอาสน์

มิได้มีอะไรชักใจกัน

.....

.....

(แม่ชีบุญเหลือ แกมสนิท)

ประเภทนิทานชีวิต

"เรื่องพ่อค้าไม้หอม"

เดิมทีก็พระปทุม ท่านมีเมียและมีน้องชายอีก ๖ คน ๗ คน มีเมียทุกคนเลยนะก็ไป
บวชกันเป็นฤาษีนะ..ไป..หนทางมันไกลนา พอไปถึงท่านก็ฆ่าเมียกินสักคนให้พระปทุมก้อนหนึ่ง
เอ้า ไป ๆ ก็ฆ่าอีกคน พระปทุมก็เก็บมาไว้ก่อนให้ปทุมไม่กิน ก็เอาไว้จั้นแน่นะ ฆ่าเมีย
หมด ๖ คน น้อง ๆ เขานะ มีเมียไปนะ เหลือเมียพระปทุมก็บอกว่าพี่ฆ่าเสียเถอะผู้หญิงนะ
คบไม่ได้เหียวมันมีชู้มันก็จะฆ่าเรา พระปทุมก็ไม่ฆ่าเมียเพราะรักเมียก็ส่งเพื่อน้อง ๖ ก้อนนะ
ส่งให้คนละก้อน ๆ ท่านก็พาเมียหนี หนีไปก็ไปเจอพระฤาษีไม่มีฤาษีแล้ว พระฤาษีตาย
ก็ไปอยู่ภูพระฤาษีให้เมียอยู่แห่ง ฝัวอยู่แห่ง เหมือนพระเวสสันดรกับพระมัทรี อยู่กันไป ๆ
หาลูกไม้มาให้เมีย ไป ๆ ก็ไปเจอไอ้โจร ไซ้ใหม่ พอเขาตัดลิ้นแค้นมือแค้นล่อน้ำมา พระ
ปทุมก็ช่วยเอาไว้ก็ให้เมียนะ ปณณิบัติเพราะไม่อยู่ ไปหาลูกไม้ เมียก็ปณณิบัติ เมียไป
เห็นอะไรเข้าก็ ไม่มีมือหุง ผู้ชายนะ ขอบนะตกลงก็คบกันว่าจะหนีพระปทุม แล้วจะฆ่า
พระปทุมเสีย พอคิดจั้น พอกลางคืน พระปทุมก็มีนิมิตฝันว่าไฟไหม้ตัวท่าน ตื่นก็ พระปทุมก็
มาบอกกับเมียที่ฝันนะ เขาไปจูบนเขามาแล้ว เขาไปจูมาเรียบร้อยแล้วว่าเหวอยู่ที่ไหน เหว
อยู่ยังงี้ เขาเอาไม้กะๆ กันไว้แล้วกลับกันมา ก็ทูลฝันว่าไฟไหม้ตัวใจ แล้วเขาก็ร้องให้ว่า
เขาบนไว้ตั้งกะเขาหนี้องทั้ง ๖ คนมา หนีรอดมานี้ เขาบนไว้ ให้พระปทุมไปนั่งสมาธิตรงนั้น
แล้วเขาจะไปรำดูฉายตรงนั้น มันก็ให้นั่งสมาธิ ตรงนั้นจะรู้เหวของมันเอาอะไรปิดไว้หมด
เหวนี้ละ มันไม่ได้รำอะไรหรอก พระปทุมก็หลับตา มันก็ผลัดตกเหวแล้วมันก็พาไถ้อยกลับ
มาเหียวขอหุ่นเขาในเมือง พระปทุมก็ตกลงไปไม่ตาย ตกไปค้างยอดมะเดื่อ พอรู้สึกตัวก็
สวดมนต์ ชื่อท้าวขอท้าว เขาเคยเป็นลูกศิษย์ฤาษีก็ถามว่าใคร เพราะเคยฟังฤาษีสวดมนต์
เขาก็ถามว่าใคร เป็นเทวดาอารักษ์หรืออะไร ท่านมาสวดมนต์อยู่บนไม้ ท้าวปทุมก็บอกไม่ใช่
หรอก เราเสียที่เมียเขาแล้วเขาผลัดตกเหว ท่านลงมาเหอะ ใต้ถ่อวัลย์ลงมา ก็มันมืด
กันเหวนะไต่ลงมาลงมา ลงมาก็ให้ชื้อหลังมา ขึ้นมาก็มาถึงภูที่อยู่บนนั้นเอง พอมาถึงก็ไม่อยู่แล้ว

(๓๓)

พระปฐมก็จะไปบ้าน กลับเมือง นอนในป่าก็เจอพ่อค้าไม้หอม เรียกว่าพ่อค้าไม้หอม เขา มาหาไม้หอม มาจะมาเจอพระปฐมนอนหลับอยู่ แหม รูปร่างสะสวยเนื้อเหลืองเหมือนเนื้อ ทอง อยากจะเอาทำเพื่อน พ่อก็ห้ามเหลือเกินไม่ให้คบเพื่อน คนได้เหมือนกัน ได้คนครึ่งคบ ดั่งนาน ว่ามิให้คบเพื่อน ก็คบเหมือนกันได้ชื่อนี้ เพราะแก่ให้ตำรวจมัดแกแล้วเดินตระเวน ตามบ้านเพื่อน เจอเพื่อนคนหนึ่งโอ้ยทำทำไมแกไม่มีอะไรกับเขาหรือคนพรรค์นี้ ไปอีกบ้าน ก็คนชื่อนี้แหละ ไปอีกบ้านก็โอ้ยเอาฉันเถอะอย่าเอาแกเลย ปล่อยแกฉันแทนเอง ได้เพื่อน คนชื่อ พ่อไม่ให้ลูกคบ เอ ทำใจ ลักคบ เอาไปไว้ในห้องไม้เอาออกมา ดูแลหากินให้ เรียบร้อยให้เมียหาให้กิน ไม่ให้พ่อเห็นกลัวพ่อ นี่พ่อพระปฐมมาอยู่ได้หน่อยก็ เจ้าเมือง นั้นสวรรคต เขาก็ปล่อยรถเสี่ยงทาย มาถึงก็มาเกยบ้านเศรษฐี บ้านนั้นพ่อค้าไม้หอม โอ้ย รวยนักหนา ก็ไปครองเมือง ไปให้ทาน พระปฐมได้ครองเมือง

อ.จ (ช) อ้อ รถมายเกยบ้านพ่อค้าไม้หอม

วิทยากร อือ

(แม่ชีบุญเหลือ แถมศิริ)

"มหาเศรษฐี"

มหาเศรษฐีผู้หนึ่ง ภรรยาหลวงของแกตายไปแล้ว อยู่แต่ภรรยาน้อย เขาเป็นคน แสงทานบุญ ก็รับทรัพย์สมบัตินั้นแทนภรรยาหลวงของมหาเศรษฐี เขาก็ไม่ทำบุญสุนทาน แสง ทานบุญ สร้างโบสถ์ สร้างวิหาร ตักบาตรทำบุญ วันหนึ่งก็ได้ป่วยลงไป ท่านมหาเศรษฐีก็ ว่า แหวนเพชรนั้นนะเก็บซะเถิดนะ เพราะตัวป่วยอยู่อย่างนี้ จะเก็บไว้ให้ แต่นางไม่ยอม เก็บ จะถือว่าเป็นคู่ชีวิตอยู่ และได้พูดต่อมหาเศรษฐีว่าฉันนี่เป็นคนสนใจในเรื่องบุญสุนทานทุก สิ่งทุกอย่างนะ แล้วคอยดูนะ ถ้าฉันล่วงลับดับจิตไปแล้วนะ เทพเจ้าทั้งหลายจะแห่วิญญาณ ขึ้นไปอยู่เมืองฟ้าเมืองสวรรค์ท่านค่อยฟังดูนาพอดตายไปได้เจ็ดวันแล้ว เทพเจ้าทั้งหลายจะแห่

วิญญาณเราขึ้นไปเมืองฟ้าเมืองสวรรค์อย่างแน่นอนเชียว ไม่เชื่อแล้วคอยฟังดูนะ จะได้ยินเสียงแตรสังข์ หรือการแห่แห่น เสียงอีกทีก็ครึกโครมเชียวนา เมื่อแกสั่งข้อความไว้แล้ว แกก็ตายไปเหมือนว่า เศรษฐีผู้เป็นสามีก็รอคอยฟังอยู่ ว่าเอาละภายในอาทิตย์นี้ เราจะคอยฟังอยู่ทุกวันวันเลยเชียว เสียงแห่แห่นหรือโห่ร้องอะไรนี่ ที่จะแห่เอาวิญญาณของภรรยา น้อยขึ้นไปสู่เมืองฟ้าเมืองสวรรค์อะไรนี่ เราจะรอคอยฟังดูว่าจะได้ยินเสียงม้าย รอมมาได้ ๗ วันแล้ว ก็ไม่ได้ยินเสียง รอไปอีกวัน ๆ ๘ วันก็ไม่ได้ยินเสียง รอไป ๒ อาทิตย์ก็ไม่ได้ยินเสียงเลย เสียงมันก็เงียบกริบไปเลย ทีนี้เศรษฐีผู้นี้ชักจะโหมนาการจนทนไม่ไหวแล้ว ว่าภรรยาน้อยของเราผู้นี้ก็เป็นผู้แสวงหาบุญ ทำไมถึงไม่ได้ยินเสียงแห่แห่นขึ้นไปเมืองฟ้าเมืองสวรรค์ ทีนี้ก็มาโหมนาการครุ่นคิดว่า เราจะใช้ให้ใครหนอไปตามดูที่ขี้ ก็มันตายแล้วว่าจะไปเมืองสวรรค์นั้น ก็ยังมีพวกขี้เหล้าอยู่ ๔ คน เล่นหมากrukเป็นด้วย ทอดแหเป็นด้วย เขาก็มีทางเส้นเดียวกัน บ้านที่ ๑ บ้านที่ ๒ บ้านที่ ๓ บ้านที่ ๔ เขาพวกเดียวกัน คอเดียวกันมีอิริยาบถคล้ายคลึงกัน เขาก็มักบอกกับเมียเขาว่า เมื่อเขาถามว่า พี่วันนี้ไปไหน ก็ว่าอย่าถามให้มากนักเลยวันนี้นะเราจะไปสวรรค์ ไปดื่มสุราแล้วก็เล่นหมากrukกัน พุ่งนี้ก็พูดอีกกลับมาถึงบ้าน พวกเมียก็ไม่ได้ถือสาหาโทษอะไร ปล่อยเขาไปตามเรื่องเถอะ ถึงวันใหม่ วันนี้จะไปทอดแห เขาก็ต้องไปที่หนองที่คลอง เขาก็ชวนกัน เมียก็ถามว่าวันนี้นะไปจะกลับวันมัย เออฎไปนรกนะวันนี้ แล้วแต่ว่ากับโอกาสจะได้กลับเมื่อไรก็ได้ ถ้ามันได้พอเมื่อไรก็กลับเมื่อนั้นแหละ ฎไปนรกวันนี้ไม่ต้องถามหรอก มักพูดอย่างนี้เป็นคำพังเพยอยู่เสมอ ๆ เมียของทั้ง ๔ คนนี้ก็ถือว่าใจว่า ตัวฉันนี่ไปนรกก็ได้ ไปสวรรค์ก็ได้ เศรษฐีผู้นั้น ก็นึกอยู่ในใจว่าจะได้ใครหนอไปตามภรรยาน้อยของเราที่ตายไปแล้วนี้ ใครนะจะไปตามได้นะ ว่าอยู่ที่ไหนกันแน่ ก็ใช้ให้พวกคนใช้พวกที่ไว้เนื้อเชื่อใจนะ เอาเงินไปเท่าไรก็เอาไป เพราะมหาเศรษฐีอยู่แล้วนี้เงินทองไม่ต้องย่นย่อทอดยอ ไปสิ่งก็ไปตามดูว่า เอ้อ ! บ้านนั้นะใครมีความสามารถที่จะไปนรกหรือสวรรค์ได้บ้าง พอสี่วันนั้นเขาไปทอดแหกันทั้ง ๔ คน เขาไปบ้านต้นก่อน ไปถามเมียดู เมียของพวกขี้เหล้า ๔ คนนั้น นึกหน้าบ้านนี้จะมีใครสามารถไปนรกไปสวรรค์ได้บ้าง โอ้ ตัวของชั้นเขาไปกันได้ อ้อถ้าไปได้รับเอาเงินล่วงหน้าไว้ด้วยนะ ก็มหาเศรษฐีนี้เขาจะให้ไปถามเมียเขาดู ว่าไปยังไงมาอย่างไร

เจ้าของเขาพูดไว้ก่อนตายแล้วว่า จะขึ้นไปสวรรค์แล้วยังไม่ไปเสียที เพราะเสียงแพ้เสียง
 โห่อะไรไม่เห็นมี คุณมารับเงินนี้ไว้ได้มัย ได้ค่ะได้ ไม่ใช่โรทรอกผิวขึ้นไปได้ เขาเคย
 พูดกันอยู่เฝื่อง ๆ ว่าวันนี้เขาไปนรกพรุ่งนี้เขาไปสวรรค์นะ โครงการเขามีอยู่อย่างนั้นเฝื่อง
 บ้านต่อไปเขาก็ไปอีก ก็ไปอีก ก็ไปพูดอย่างนั้นอีก ไปพูดสั่งว่าท่านเศรษฐีนั้นจะให้ไปตาม
 เมียน้อยเขาที่ล่องลับจับไปได้แล้ว อยู่ที่ไหนหรือมันแท้ไปเจียบ ๆ มันเป็นอย่างไร พี่ ก็
 บอกต่อไปอีกนั้นนะบ้านนั้นเขาก็ไปได้ เขาเคยไปด้วยกันละ ไปนรกไปสวรรค์เขาเคยไปด้วย
 กัน ก็ไปอีกแล้วก็อย่างนี้ทั้ง ๔ คน วันนั้นเขาก็ซื้ออาหารดี ๆ เป็นต้นว่ากุ้งตัวโต ๆ เป็นหมู
 เป็นไก่ อาหารอะไร ๆ ที่เขาทำสำเร็จแล้ว ซื้อมารอคอยผิวไว้ เอาหาส่งมาประดับประ
 คาไว้ในสำหรับอาหารนั้น ผิวเขาก็มาจากหนอง วางช่องวางแห เมื่อกี่ว่าพี่ วันนี้จะทาน
 ข้าวก่อนหรืออาบน้ำก่อน เออ ยังไงก็ได้เถอะ ตามแต่ว่ามันเสร็จแล้วยังไม่เสร็จยกออก
 มาเถอะ เขาก็ยกออกมา เขาก็นึกในใจแล้วว่าวันนี้แม่เด็กนะทำไม่ถึงมีสำหรับข้าวจุม
 สมบูรณ์อย่างนี้ละ จะไปเอาเงินมาจากไหนนะ เขาถึงถามว่าเอา แม่มีงเอ๊ย ไปได้เงิน
 มาจากไหนมาซื้อสำหรับข้าวมานะอย่างอุดมสมบูรณ์ เอาเถอะแกล้งไปชะก่อนแล้วฉันจะเล่า
 ลูฟังนะ พอกินข้าวกินเหล้าเสร็จสรรพเรียบร้อย นี่ฉันรับล่วงหน้าเอาไว้ พ่อเอ้า รับล่วงหน้า
 อะไรละ รับล่วงหน้าของเศรษฐี เมียน้อยเขานะตายไปแล้วนะ เพราะเขาได้พูดกับ
 ผิวเขาไว้แล้วว่าอีก ๘ วัน นี่เราจะแห่ขึ้นไปยังปราสาทราชมณเทียรเมืองฟ้าเมืองสวรรค์โน้น
 นะ พี่เขาไม่ได้ยินเสียงแต่เขาจะให้พวกแกไปตามดู อ้าวไปตามได้ยังไงวะ ก็ไม่รู้สิ พอ
 รุ่งเช้าวันนี้จะไปนรกพรุ่งนี้จะไปสวรรค์ แกพูดไว้แบบนี้ ฉันก็เลยบอกกับเศรษฐี รับเอา
 เงินล่วงหน้าไว้ด้วย โอ๊ย ! ตายแล้ว ดูตายแล้ว ดูไปได้เมื่อไรเล่า ดูไปหนองหาปลาพี่
 ดูว่าดูไปนรก ไปกินเหล้าไปเล่นหมากรุกดูว่าไปสวรรค์อย่างนี้ตะหากเล่า มึงทำไมถึงดันไป
 รับเอาเงินล่วงหน้าไว้ก่อน ถ้าดูไปไม่ได้แล้วจะอยู่บ้านนี้ได้หรือ แล้วเศรษฐีพี่เศรษฐีอิทธิ
 พลด้วย ทำยังไงได้เอาเงินเขามาใช้จ่ายส่วยสุรายนี้ราคาไม่ใช่น้อย ๆ พี่ก็ร้องห่มร้องไห้
 เอ้อมิ่งดูหน้าดูไว้เถอะนะ มึงเล่นอย่างนั้นนะ ภูจะไปตายเอาดาบหน้านั่นแหละ ดูอยู่พี่เศรษฐี
 ฆ่าดูตายแน่ ว่ายังงี้ละ ก็ไม่รู้เกรงก็ลองไปปรึกษากันดูสิ ทำยังไงได้เล่า ข้าไม่รู้ด้วย

สหาย ๔ คนก็ไปร้องห่มให้ พอร้องห่มร้องให้แล้วคนหนึ่งก็ว่าว่าเอายังงี้เกิดเราเพื่อจะ
 หนีโยกหนีภัยพิบัติอันนี้ได้ ถ้าชินอยู่ไม่ได้ เศรษฐีฆ่าตายแน่ เศรษฐี เศรษฐีอิทธิพล เศรษฐี
 สำคัญด้วย เอาเงินล่องหน้านี้ลูกเมียเราก็กินหมดแล้วนี่ เอาอย่างนี้ดีกว่านะ เอา
 ข้าวเกรียนหนึ่งพร้อมด้วยทั้งเกรียนแหละทั้งความด้วยนะ ไปเตรียมเอาไว้ เอาเหล้าอีก
 เกรียนหนึ่งนะ เอาใ้กรีกเกรียนหนึ่ง เอาหมูอีกเกรียนหนึ่งนะ เอาละพวกเราไปตายเอา
 ดาบหน้าดีกว่า ลูกเมียเราทางหลังนี้ทิ้งเลย อยู่ไม่ได้หนีตาย เศรษฐีเอาดาบ เขาก็จัด
 แจงเทียมเคลื่อนเข็นข้าวสารเล่มเกรียนหนึ่ง พร้อมด้วยเครื่องอุปกรณ์ เครื่องต้มหุงหาใส่
 เกรียนไปด้วย ไอ้คนเข็นได้ก็เข็นไปเล่มเกรียนหนึ่ง คนเข็นหมูก็เข็นหมูไปเล่มเกรียนหนึ่ง
 คนเข็นเหล้าก็เข็นไปเล่มเกรียนหนึ่ง ขับไปคำที่ไหนก็พักนอนกินเหล้ากินข้าวอยู่ที่นั่นละ หัวดับ
 หัวดำอยู่นั่นละ พอมันสร้างเหล้าก็ขับไปอีก เรียกว่าไปตายกันดาหน้าเถิดนะ พวกเราอย่า
 อยู่เลยไป ๆ ที่นั่นจะถึงเขตแดนนั้นแล้วนะ มีโต๊ะร่มโพธิ์อยู่น่านั่งเล่น คล้าย ๆ ไครมา
 สร้างสรรค์ปั้นแต่งไว้อย่างนั้นแหละ ยังมีท้าวอินทราธิราชเจ้า ทั้งท้าวมหาพรหมด้วย มานั่ง
 เล่นหมากรุกกันอยู่ในร่มไม้อันนั้น ที่ลานหิน พวกนี้ก็ว่าเอามาถึงตรงนี้ก็ดีแล้วนา เราพักเกรียน
 พักควายอยู่ที่นี้ก่อน เอาข้าวมาหุงเอาใ้มากินเอาหมามาทำกันเถิด แล้วก็กินเหล้ากันให้อุดม
 สมบูรณ์ ที่นี้ก็ขม้ายดาไปมองดูที่โคนต้นไม้ มีเกศและมีจอมแหลม ๆ อยู่ มีราศีลารัณยอะไร
 อยู่สวยสดงดงาม เขาก็เหล้าถือใ้ไปส่งเขาก็ไปหอบเอาส่งไปให้ทีละจาน ๆ ท้าวมหาพรหม
 เห็นเขาก็หอบใ้ปาก ท้าวมหาอินทร์หันมาก็หอบใ้ปากมั่ง เหล้าทีละก๊ง ๆ ดื่มกันไปดื่มกันมา
 ถึงได้หันหน้าออกมาถามว่าอ้าว เจ้าพวกนี้จะไปใ้ไหนกัน ก็ว่าท่านท้าวมหาอินทร์มหาพรหม
 พะยะคะ คือเกล้ากระผมมาจะไปตามภรรยาของเศรษฐี นะพะยะคะ คือเกล้าลงลัดับจิตไป
 ได้ตั้งอาทิตย ๒ อาทิตยแล้ว เพราะภรรยาแกล่เป็นผู้แสวงหาบุญ ว่าจะไปสวรรค์หรืออยู่ใน
 นรกกันแน่ อ้ออย่างนั้นหรือ ท่านจงเอาตราสารหรือราชสารตราของเราไปเถอะ ท่าน
 จะรู้ ๆ ไปไม่ได้ละ ท่านจะขับเกรียนเลยจากนี้ไปก็ไปไม่ได้ เพราะแดนมหายุทธทั้งนั้น ๘
 ถ้าท่านจะไปตามก็ให้รับไปตามนะ แล้วก็รีบกลับมานะ เอาตราของข้าพเจ้าไปทูลทอพวกนั้น
 เอาไปแสดงนะ ให้ลงไปในรกก่อนนะ เพื่อเอาตราไปยื่นใ้พวกที่เฝ้าหน้าด่านอยู่นะ พวก
 ขี้เหล้า ๔ คน ก็เมาสร้อยแสร้ง ๆ ถือราชสารตราไปถึงก็ เอาไปส่งไว้ที่หน้าด่าน เขาก็

บอกว่า อ้อมมีชื่อว่าชื่อยังงิ ถ้าคนผู้นี้บอกลักษณะมาแล้วให้ลงไ้ทางนี้ ไปค้านนี้ไปยังขุนมรก
 อเวจันะ หม้อใหญ่นั่นนะ ไปถึงก็โอ้โอ้ย นั่งชดจ้องหงของอยู่นั้น แหวนเพชรก็ยังมีอยู่
 เลย พอเห็นหน้าก็ว่า อ้าวเจ้าข้าเมา ๔ คนนี้มาทำไมละ เอานี้่นะท่านมหาเศรษฐีใช้ให้
 เรามาตามท่านนะ คือท่านเคยพูดกันไว้ว่ายังงิ ว่าท่านล่่วงล่ับดับจิตไปแล้วภายในอาทิตย์
 หนึ่งนี้ จะมีผู้แท่แทนเอาวิญญาณขึ้นไปสู่เมืองฟ้าเมืองสวรรค์ ไม่ใช่หรือ อ้อคือท่านคัดลีนข้อ
 ความแล้วนะคือว่าทรัพย์สินสิ่งการที่เรารวบรวมเอาไว้เนี้ยมันไม่ใช่ของข้าพเจ้า โดยสมบูรณ์
 คือของนี้ขู่ตากอกเอามา ไปรีดนาทาเร้นเอามา มารวบรวมเอาไว้เนี้ย ท้ายที่สุดจะได้แท่ ๆ
 นี้ ได้ผิดหน้อย เท่านั้นเอง ถึงว่าเป็นผลบุญญาธิการอันนี้ ถึงไม่ได้แก่ข้าพเจ้าโดยเต็มที
 เงินทองที่ยังอยู่ทิศใดทิศหนึ่งนะ ให้ท่านไปพูดเอาได้ตามสบายเลยนะ เอาไปเลยเงินนี้ไม่
 สมบูรณ์ อย่างที่เราทำด้วยน้ำพักน้ำแรง เออ ข้าก็มาแล้วนี้จะได้อะไรเป็นพยานหลักฐาน
 เอาไปเสนอต่อท่านมหาเศรษฐี ท่านจะเชื่อ เอาได้ยังงิ เขาก็มองไปมองมาเอาแหวน
 นี้ไป ไปแสดงนะไปแสดงต่อท่านเศรษฐีนะ แหวนเพชรวงนี้ ข้าเหล่านี้ สวมแหวนเพชรได้
 ก็เดินเกะกะมาตามนั้น ผู้รักษาขุนมรกกก็บอกว่ารีบออกไป ๆ มันจะหมดเวลาแล้ว ก็มุ่งหน้า
 มาเลย เอาละเราไม่ตายอย่างแน่นอน เอาตราของพระอินทราธิราชเจ้านั้นกลับคืนส่งได้
 เรากลับบ้านกันได้แล้ว ราวควายปลายเถาเราปล่อยทิ้งเลย เกวียนอาหารที่เพ่ลือกก็ทิ้งไว้เลย
 ให้มันเป็นไทยทานต่อไป ถ้าใครมาเจอก็ให้มันหุงหากินอยู่เนี้ย เหล่าเราไม่ต้องกินละ ไปกิน
 เอาข้างหน้าโน้นดีกว่า ไม่ตายแน่ ก็กลับมาก็ตรงไปยังบ้านเศรษฐี ก็เล่าข้อความให้เศรษฐี
 ฟัง เอาแหวนเพชรนั้นไปเสนอด้วย ว่าภรรยาน้อยของท่านนุ่ไม่ได้ขึ้นไปอยู่บนสวรรค์วิมาน
 ทองหรรอก ตรงไปยังขุนมรกอเวจโน้น เศรษฐีนั้นก็กระอักกระอักอยู่ มันจะไปได้จริงไม่จริง
 หนอ หรือว่าเขาเอาภรรยาเราไปฝังแล้วพวกข้าเหล่านี้มันไปลักเพชรเอาแหวนมาไว้ละมัง
 ไหนเอามาดูซิข้าเหล่านี้ส่งให้ เอ้อแหวนเพชรวงนี้จำได้ แหวนเพชรที่เคยสวมนี้นางของภรรยา
 น้อยอยู่ นี่มันไปกันได้จริง ๆ หรือนี้ ได้จริง ๆ ครบ แล้วเป็นยังงิไหนลองเล่าสู่ฟังซิ เขา
 บอกว่า ทรัพย์สินสิ่งการที่เอามารวบรวมไว้เนี้ย โดยอาการเอาเร็ดเอาเปรี๊ยะ รีดนาทาเร้น
 เขาทั้งสิ้น ทรัพย์สินที่บริสุทธิ์แล้วมันน้อยเต็มที นี่ผลลานิสงส์นี้จึงขึ้นไปยังสวรรค์ยังไม่ได้ ครั้น
 จะกลับคืนไปบอกก็ไม่วู้จะสั่งบอกใครไป ไม่รู้จะจดหมายไปทั้งไปรษณีย์ที่ไหน นี่นะในขุมเงิน

ชุมทองทางทิศตะวันตกและทิศตะวันออกนี้ เขาอนุญาตให้ข้าพเจ้าแล้วทั้งสิ้นนะ กับบอกเอ้อไป
พูดเอาเถอะตามชอบใจ ถ้ามันเป็นยังงั้นจริง ๆ แล้วเอ็งจะเอาอะไรอีกล่ะต่อไปนี้ ก็ดูเหมือน
จะไม่เอาอะไรหรอก ขวดเหล้าสี่ลูกนี้นะให้ท่านติดตามของมหาเศรษฐีลงไป

.....(ข้อความขาดหาย)

.....

อ : ก็พอดี แล้วก็พุดทบรัชัฎมาห้ามปราม

ลุง: ครับ ห้ามปรามว่าอย่าเอะอะโววายวนักซี ท่านจงหยุดเพียงชั่วข้างกระพริบหูไม่ได้
เชียวหรือ พอให้ประชาชนเขาได้ฟังธรรมเทศนา รู้จักว่าสิ่งไหนนะเป็นโทษสิ่งไหนจะได้
ผลานิสงส์ชักหน่อยจะไม่ได้เชียวหรือ เออ ถ้าอย่างนั้นได้ ถ้าชั่วข้างกระพริบหูจะไม่เป็น
ไร เกิดข้างมันมหัศจรรย์ไฉนนะอะ คล้าย ๆ ว่ามันเบาบางเข้าแล้วมันใกล้จะเป็นมนุษย์
เข้าแล้วนี่ก็เกิดปรีดีเปรมเกษมสันต์ เบิงหูฟังอยู่ทั้งวันเลย เกิดไม่ยอมกระพริบหู เหล้าที่
เทไว้แล้วก็ยังยกดื่มไม่ได้ (คนแต่ก่อนพูดแล้วมีสัจจะ) นึกว่ามันกระพริบเรื่อย ๆ ก็จะได้ดื่ม
ได้เรื่อย ๆ เพราะรองว่ากินเหล้าไม่ต้องเสียเงินจันนี้ กินเท่าไรก็กินได้ ทั้ง ๔ คนนั้นเป็น
อะไร เป็นลมตายหงายอยู่คาที่นั่นเลย เพราะอำนาจของฤทธิ์เหล้า ที่ว่าดั่งนั้นหนึ่งแล้ว
มันยังไม่ได้กระพริบหูเลย เลยตายไปเลย คืออานิสงส์ที่ได้ฟังเทศน์นั้นนะถึงได้ไปเป็นท้าว
จตุเทวาทั้ง ๔ ทิศตะวันตกนะ

อ : อ้อ เพียงแต่ว่าหยุดเหล้าวันหนึ่งเพื่อฟังเทศน์ นะอะ

ลุง: อะ อานิสงส์เพียงแค่นั้นแหละ

อ : อ้อ ได้ไปเกิดเป็นท้าวอะไรอะ

ลุง: ท้าวจตุเทวาทั้ง ๔

อ : ประจำทิศทั้ง ๔ หรืออะ

ลุง: ใช่อะ ทิศเหนือ ทิศใต้ ทิศตะวันตก ทิศตะวันออก ได้ไปประจำอยู่นั้น คือยันตัตริณิสิงเห
เขาจะกล่าวถึงว่า "จตุเทวา ๔"

อ : ค่ะ ก็มีเท่านี้ใช่มั้ยอะ

อ : อันนี้ก็เป็นนิทานซีให้ท่านอาณิสส ของการฟังเทศน์หรืออะ

ลุง : ซีให้เห็นถึงการฟังเทศน์เพียงชั่วครึ่งชั่วครู่ ถ้าเราตั้งใจกันทั้งวันนี้ อาณิสสแข็งแรง

(นายพุทธ์ ยอดสร้อย)

"ไม่มีชื่อเรื่อง"

ยังมีเรื่องอยู่เรื่องหนึ่งอีกเหมือนกัน เรื่องสภามีสภานหนึ่งเป็นผู้ที่ยากจน ทากินด้วยการยิงเนื้อ อยู่มาก็มารดาตายก่อน อยู่แต่กับพ่อ มีลูกคนเดียวผู้ชายด้วย ตาพ่อนั้นก็หา กินอาชีพในการยิงเนื้อ ได้เนื้อมาก็มาแล่ แล่เลือกเปลี่ยนเป็นข้าวสารบ้าง เป็นเงินบ้าง เลี้ยงชีพไปวัน ๆ หนึ่ง อยู่มาลูกก็อายุ ๑๔ หนุ่มแล้ว พ่อที่จะแทนพ่อ ในการอาชีพนั้นไม่ได้ทำอะไรเลย สำหรับเข้ามาก็แบกปืน เดินเข้าป่า เจอะสัตว์ เก้ง กวาง เหล่านี้ เป็นต้น เอา มาเป็นอาหารสำหรับเลี้ยงชีวิต อยู่มาวันหนึ่งก็พ่อก็ล้มเจ็บป่วย ป่วยอาการหนักเสียด้วย เพราะสมัยนั้นไม่มีหมอ เมื่อตอนที่จะสิ้นใจนั้นก็บอกลูก

พ่อ : ลูกเอ๋ยพ่อน่ะน่ากลัวจะอยู่กับเจ้าไม่ได้ เจ้าอยู่แทนพ่อเถอะ พ่อหากินอย่างไรมา

ลูกก็หากินอย่างนั้นเถอะ เรามันมีอาชีพในการยิงเนื้อ พ่อยุติแล้ว ก็พ่อขาดใจตาย ขาดใจตายเสร็จแล้วก็ยึดอาชีพในการยิงเนื้อ เข้ามาก็ไปยิงเนื้อ ได้เก้ง ได้กวาง มาแล่ แล่ข้าว แล่เปลี่ยนไปเป็นอาชีพประจำวันเสมอ นี่ก็อยู่มาวันหนึ่งก็พ่อก็พ่อก็คนนั้นก็เข้ามา ก็อาหารเข้าเสร็จก็ แบกปืนเข้าป่า แบกเข้าป่าทุกวัน ๆ แน่ะ ได้เนื้อมา แต่วันนั้น บางทีบังเอิญพ่อก็คนนั้น ไปหาไม่เจอะสัตว์อะไรแม้แต่ตัวเดียวเลย จนตะวันเที่ยง แล้วหนทางเดินที่จะไปหาสัตว์นั้นไกลแสนไกล สมมุติว่าไปจนกระทั่งหายห่วง ไปในดงในป่าเนี่ย เป็นภูเขาเลากาที่ไหนก็ไม่รู้ แบกปืน นึกรำพันว่า "อ้อ...เรานี้วันนี้น่ากลัวอย่างไง มันไม่มีโชคชะตาอย่างไร มันไม่เจอะสัตว์อะไรแม้แต่ตัวเดียว" ไปก็แดดกำลังร้อนด้วย ไปเจอะร่มต้นไม้สาขาร่มดี ตะวันแดดกำลังทรง (ตรง) หัว ลงพัดเย็น ๆ ก็ไปนั่งเล่น เอาปืน พิงไว้กับโคนต้นไม้ นึกในใจว่า "แหม เราวันนี้อดก็อดเถอะน่า เมื่อไม่ได้อะไร เราเพลีย

เหลือเกิน เดินหนทางมาแสนไกล พักอยู่ในร่มไม้ร่มนี้เสียก่อน แล้วค่อยเดินต่อไปอีก ขณะนั้นลมพัดเฉื่อย ๆ มาพรานหนุ่มคนนี้ก็รู้สึกเอนตัวไป ก็หลับ หลับมoyoไปเลย ไม่ต้องรู้อะไรทั้งสิ้น หลับไม่ใช่เล็ก ไม่ใช่ขุ้ย หลับตั้ง ๒ - ๓ ชั่วโมง ขณะพรานหนุ่มคนนั้นตื่นขึ้นมาเป็นเวลา ๔ ชั่วโมงไปแล้ว ๔ ชั่วโมงเย็น พอรู้สึกลืมตาตื่นขึ้น พรานหนุ่มคนนี้ได้มองเห็นที่ปลายเท้ามียูหญิงคนหนึ่ง สวยมานั่งอยู่ที่ปลายเท้า เปิดตาดู นึกว่า "เอ๊ะ นี่จะเป็นผีสาว นางไม้ หรืออะไร" พรานหนุ่มนึกใจไม่ดี "เอ๊ะ แถวป่าเหล่านี้มันไม่มีคน บ้านผู้บ้านคน ทำไมหญิงมีมานั่งอยู่กับเรา สวยด้วยและร่างกายเจ้าหล่อนรึก็งดงาม ผิวดูเหมือนโก่ง ขนงเนตรอะไร หน้าตาจิ้มลิ้ม หรือจะเป็นเทพาอารักษ์ หรือจะเป็นนางไม้ ทำไมหนอจึงมานั่งอยู่ที่ปลายเท้าของเรา นางคนนี้น่ากลัวเสียเกียรติ หรือจะรอยจะเป็นอย่างไร อย่างอย่างงั้นเลย เราเป็นผู้ชายทั้งหนุ่ม ทั้งแน่น เราจะต้องลุกเข้าไต่ถามนางคนนีดู ว่าแล้วพรานหนุ่มนั้นก็ลุกขึ้น นางคนนั้นก็นั่งยิ้มอยู่ที่ปลายเท้า พรานหนุ่มก็เลยลุกขึ้น ถามว่า "เอ๊ะ ผีนางนางเหตุไรถึงมานั่งอยู่ที่นี้ แล้วบ้านช่องของนางจะอยู่ที่ไหน จึงมานั่งอยู่แต่ผู้เดียว อยู่บริเวณข้าง ๆ นี้ก็ไม่มีบ้านผู้บ้านคน ทำไมนางมาแต่ไหน แล้วเหตุไรจึงมานั่งอยู่ที่นี้ นางคนนั้นก็เลยตอบว่า ฉันเห็นพื้นนอนหลับอยู่คนเดียว ฉันมีความสงสารพี่ ถ้าหากว่ามาพื้นนอนหลับอยู่คนเดียว ถ้าฉันไม่อยู่ที่นี้ พี่รู้ไหมจะต้องเกิดอันตรายขึ้น พรานหนุ่มนึกเห็นว่า ผู้หญิงพูดอย่างนั้น รู้สึกมีความบุญคุณต่อนางคนนี่มาก ก็เลยนึกในใจว่า นางคนนี้จะรอยไม่ใช่เป็นผีป่าและไม่ใช่เป็นเทพารักษ์อะไร ต้องเป็นคนแน่ ๆ อย่างอย่างงั้นเลย เท่าที่เรามองเห็นก็มีความจงรักภักดีนางคนนีเหลือเกิน สมมุติว่าได้นางคนนีไปเป็นคู่ของเราสักหนึ่งคนนี่ เราก็จะพลอยมีหน้ามีตา พวกพี่ ๆ น้อง ๆ ก็จะหาว่าเราดีเด่น ได้เมียสวย อย่างอย่างงั้นเลย เราจะต้องทะเโลมว่านางคนนี้จะมาอย่างไรจึง

พรานหนุ่ม : "ขอโทษเถื่อนาง บ้านของนางอยู่ไกลไหม ที่มานั่งอยู่คนเดียวมานะ บ้านอยู่ที่ไหน"

นางคนนั้น : " บ้านฉันอยู่ไม่ไกลหรอก ไปอีกสักพักหนึ่งก็จะถึง แล้วพี่นี้จะไปไหนละ"

พรานหนุ่ม : " อ้อ พี่ก็มาเที่ยวตามดงตามป่า เพื่อจะเจอสิ่งลึกลับสัตว์" ก็เลยพูดกันไปพูดกันมา เกี้ยวพาราสีบ้าง รู้ว่าไม่ใช่เป็นอะไร ผีสาว นางไม้ก็ไม่ใช่ ก็เลยพูดทะเโลม

กันดู พี่ไปกะฉันไหมล่ะ บ้านฉันอยู่ทางโน้น อยู่ที่นี่เขา "ชายหนุ่มนึกดีใจ อย่างไรก็ตามเราก็มีความจงรักแล้ว ถึงเราจะพลาดหวังไป มันก็จะเสียจะไม่ได้การ เห็นนางบอกอย่างนั้นก็เลยบอกว่า "เดี๋ยวถึง พี่เดินไปอีกหน่อยก็ถึงแล้ว" ไปๆ อีกสักพักใหญ่ก็ถึงถ้า แหมใหญ่โครโหรานตาอันนี้ พอมองไปถึงยังชายถ้ำนั้น พรานหนุ่มก็เลิบบไปเห็นโครงกระดูก ชันระกะระกะ ชันอยู่ที่ข้างถ้ำนั้นเยอะเยอะ ไม่รู้กระดูก โครงกระดูกอะไร จะเป็นหมูป่า กุ้ง กวาง อะไรต่ออะไรไม่รู้เกลื่อน นึกตกใจ แต่มานึกอีกที นางคนนี้สวย เราจะถามก็เกรงใจ ไม่ถาม นางคนนั้นก็พาพรานหนุ่มเดินเข้าไปในถ้ำ เหมือนอย่างงี้ เดินไปดู ก็มีที่ทาง มีโต๊ะ มีเตียง มีที่นอนติดก็เลยอุ่นใจ มานึกดูในใจแต่ว่าเหตุใดหนอ นางจึงไม่มีพ่อ มีแม่ พี่น้อง มีอยู่คนเดียว พรานหนุ่มก็ไม่ถาม อยู่กันไป ๑ คืน กลางคืนมาเงียบเสียงมีแต่จักจั่น เรไร เสียงระงมร้อง ในป่าเอ็ดตะโล เสียงตอนสว่าง ไก่ขัน ให้วังเวง พรานหนุ่มก็คิด เอ๊ะ เราหนีพลัดบ้านเมืองมา มาอยู่ที่นี่ แต่ไม่เป็นไรเราอยู่กับลูกกับเมียเรา หมายความว่า ได้กินแล้วว่างั้นเถอะ เมื่อได้กินแล้วหลายวัน ถึงวัน ๑๕ นี้ คิดถึงบ้านอย่างที่สุด หมอหนุ่มจึงบอกกับเมียสมมุติว่า ผัวเมียกันแล้ว "นาง อยู่อย่างงี้เลยไกลพี่ไกลน้องจะไปอยู่ที่บ้านพี่เถอะ นางจะไปไหม" นางบอกว่า "พี่อย่าไปเลย ฉันจะไปก็ไม่ได้ กลัวว่าบ้านพี่นะ น้องของพี่จะรังเกียจฉัน อย่าไปเลย" ก็เลยซัดอยู่วันหนึ่ง อ้อนวอนเมียอีกแหละ พุดไปพุดมา นางนั้นก็เลย

นางนั้น : ไปก็ไปเถอะพี่ ฉันก็ไป ตกลงออกจากถ้ำกันทั้งสอง ออกจากถ้ำกันพากันเดินออกหลงทางไม่รู้ไปเหนือ ไปใต้ ไปทิศตรงหมายความว่าไปที่เดิมของเรา พาเมียไปเดินอยู่ ๒ คน ก็ไปถึงชายแม่น้ำ ทำอย่างไรหนอจะได้ข้ามน้ำ ไปยืนอยู่ที่ชายน้ำ ไปอยู่สักพักหนึ่งก็เห็นเรือใบ เขาปล่อยเรือใบเห็นเดินลึบ ๆ ๆ ทำอย่างไรหนอ จะได้เรียกเขามาได้ พรานหนุ่มก็เลยใช้ผ้าชะผ้าผูกกับไม้ยาวโบกไปโบกมา แสดงว่ามีคนโดยสาร พวกเรือเห็นก็เลยเหเรือกลับมา รับเอาสองผัวเมียนั้นไปทางโน้น ข้างไปทางโน้น ก็เดินไปที่บ้านพี่ บ้า น้ำ อา พี่น้องเขาเคยอยู่นั้น ก็ทำใจ บ้านเราก็ไม่มีใคร ก็ไปอยู่อาศัยที่บ้านน้ำสาว น้องของพ่อ ก็ไปอยู่ท่ามาหากิน ผู้อาศัยกะบ้านน้ำสาวอยู่ วันสองวัน น้ำสาวก็ต้อนรับขับสู้ดี ว่า "เอ้อ เอ็งไปได้ลูก ได้เมียมาสวยนี่ดี" อยู่ไปไม่ช้าไม่นาน ก็น้ำสาวก็มีความ

รังเกียจเมีย ทว่าเมียไม่ค่อยมีความสนใจ ทว่าเมียน่ะมองโน้น มองนี้ มองเหมือนกะ
 ตามม มองก็ต้องคั่นตองค้ม นึกรังเกียจ เขาก็ดีเหมือนกัน แต่อย่างว่า คนเรามักจะ
 รังเกียจเสมอ ดีก็รังเกียจ ชั่วก็รังเกียจ อยู่มาที่บ้านก็บอกว่า "หมอหนุ่ม เอ็งเอาเมีย
 มาอยู่กับน้ำสาว น้ำสาวซักไม่พอใจแล้ว อย่างอย่างจั้นเลย เอ็งไปทำกระท่อมอยู่เถอะ
 ตัดไม้ตัดอะไร อยู่หน้าศาลาสมัยนั้นทำโรงอยู่ต่างหาก เห็นอย่างจั้นก็ออกจากฟ่อนง ออกจาก
 ฟี่ บ้า น้ำ อา ก็ไปตัดโรงอาศัยอยู่ ไปอยู่ที่ริมขายน้ำ อยู่มากก็มีลูก ๑ คน เราก็นำอาชีพ
 ในทางแลกเปลี่ยนหน่อไม้ แลกข้าวบ้าง อะไรบ้างเลี้ยงลูกเลี้ยงเมีย ลูกก็กำลังได้ ๓-๔
 เดือน สมมุติว่าเล่าตัด ๆ มา ก็ทำงานให้เมียทำ คัดงานให้เมียทำนั้น ทอผ้า ให้เมียฝึก
 ทอผ้า เมียก็ทอผ้าด้วย ไกวลูกด้วย ตัวเองเข้ามาก็ไปเที่ยวได้เดินแลกเปลี่ยน เป็นถึง
 จะกลับบ้าน เมียก็ดูลูกอยู่ในบ้าน ไกวบ้าน ทอผ้าด้วย เป็นนิสัยล่อยู่ทุกวัน เป็นมาผัวก็
 มา มาวันหนึ่งแคตร้อน เมียนั้นก็วางไว้ที่ทอผ้าณะทิ้งไว้ เปลก็ไกวลูก แล้วก็ฉวยได้กระ
 แบ่งใบหนึ่ง แล้วก็ผาดูผืนหนึ่ง ลงไปที่ชายแม่น้ำในลำธาร พอลงไป ไปมองดูไอ้ที่ป่าที่
 เราเคยอยู่ นึกถึงวบขึ้นขึ้นม่าวว่า ป่านีคล้าย ๆ กับป่าโบกมือให้เรากลับ ไอลมมันพัดปามัน
 โยก นึกในใจ เอ๊ะ ที่ทางเราเคยอยู่ ดูขึ้นะ โบกมือให้เรากลับ ว่าแล้วนางนั้น
 ก็โจนน้ำลงโครมไปที่ตะพานนั้น โครมไปเลย หายสูญสิ้นไป ตกตอนเย็นผัวมา เคยมารับ
 เมียหายไป ทำใจ ไม่เห็นมีใครมา ไปดูลูก ๆ นอนคนเดียว ไปดูทอผ้าที่ทำก็ทิ้งอยู่ เอ๊ะ
 ร้องเรียกอยู่ไกล ๆ บ้านก็ไม่เห็นเมีย มองโน้นมองนี้ หรานหนุ่มนึกในใจ "เอ๊ะ เมีย
 ไปอาบน้ำหรือยัง" ไปดู ก็มีกระแบ่งใบหนึ่ง ผ้านุ่งกองอยู่นั้น "เอ๊ะ เมีย
 เราจะไปทางไหน ทิ้งลูกวะ มองดูรอยตีน ไม่เห็นมี ไปเจาะรอยตีนอะไรไม่รู้ รอยตีน
 นั้น รอยตีนลง ไม่ใช่รอยตีนขึ้น รอยตีนเท่าขามกี่ยวเดียว เห็นรอยเดียว ไม่ใช่รอยคน
 รอยอะไร รอยกลม ๆ แล้วมีกรงเล็บแหลมออก นึกสงสัยฉวยได้ผ้านุ่งกลับขึ้น วันนั้นนอน
 ไม่หลับ นึกถึงเมีย เอ๊ะ เมียเรานี้จะไปไหนหนอ ป่านนี้แล้วไม่เห็นมา นึกเข้าได้ว่า
 เราเข้าขึ้น เราต้องไปหาหมอเถอะ เข้าขึ้นไปหาหมอ หนึ่งหมอกก็ไม่รู้เรื่อง สองหมอกก็
 ไม่รู้เรื่อง สามหมอ หมอที่ ๓ เก่ง ไปถึงก็ไปบอกหมอว่า "พี่หมอ จะมาหาจับยามดูว่า

เมียฉันหายเมื่อวานนี้ พี่มอจะสามารถรู้ เอาเถอะ ฉันจะมีกำหนดให้

มอ : "เอ้อ เมียเอ็งหายเมื่อวานนี้รี แล้วเมียเอ็งอยู่บ้านทุกวันนี้จะทำอะไร"

พรานหนุ่มก็บอกว่า : "หางานทอดผ้าให้"

มอ : "เอ้อ ดูเลขวันนี้ มันวันเสาร์ ไม่สุกหรือก เมียของเจ้าน่ะอยู่ แต่ว่าให้เจ้าน่ะใจกล้าหน่อย เจ้าทำตามหมอนะ นั่นแหละจึงจะได้เจอเมียของเจ้า"

พรานหนุ่มฟังมอพูดอย่างนั้น ชักถามว่า : "ให้ทำอย่างไรพี่มอ"

มอ : "เอ้อ ให้เอ็งตัดแพไป แล้วก็เอาเสปียง อาหารลงในแพ หม้อข้าว หม้อปลา ข้าวสุก ข้าวสาร ลงในแพ ปล่อยกลงไป ๓ วัน ๓ เดือนอะไรก็ปล่อยลงในแพ นั่นแหละจะเจอเมียเอ็ง เอ้อ แล้วของที่เมียเอ็งทำนั่นล่ะอะไร คือทอดผ้านั้น เอาติดไปด้วย แล้วก็ถึงเวลานั้นนั่นล่ะอย่าถึงนะ ทอดผ้านั้นนะ เอาไว้ไปชิงในที่ทางของที่เมียเอ็งเคยอยู่"

พรานหนุ่ม เชื่อมอ แพเสร็จทำเรียบร้อย เอาเสปียงอาหารลงไปในแพนั้น ทอดผ้านั้นนะ เอาไว้ไปในแพนั้น ลอยไปตามน้ำ ไป ๓ วัน ๓ คืน สมมุติว่าเดือนหนึ่ง ก็แล้วกันถึงฝั่ง พอถึงฝั่งก็เดินขึ้นจากแพไปฝั่ง ไปก็พอดี เดินไปหัดพง ตัดป่าไป หมายมุง ได้ที่เมียเคยอยู่พื้นที่ไหน ต้องไปหาที่นั่น ไป..ไอ้ที่ทอดผ้าก็ตะพายไป ไปถึงเขาถ้ำ ดีใจว่า "โอ้ ถ้ำอันนี้แหละเมียเรายู๋รับภูลูกจอบเข้าไปในถ้ำ พอเข้าไปรีบไปดูเมีย การเห็นแต่หมอนกระจุยกระจายไม่มีที่คนอยู่อาศัย ดูในถ้ำนั้น "เอ๊ะ เมียกูนี้ไม่มีมานี่วะ อย่งไรวะ ตะวันก็ร้อนแระ จมดิน ไปมองดูในถ้ำก็ไม่มี นอกถ้ำก็ไม่มี เมียเราไปอยู่ที่ไหนหนอ เอ๊ะ นี่มันอย่างไร หนอจะมีตแล้ว อย่งอย่างงั้นเลย เราจะอยู่ในถ้ำนี้ เราก็ก้าว ดูตามโต๊ะ ตามเตียง นี่เราก็ก้าวคนเดียว เราจะต้องขึ้นไปหอกเขา ข้างบนเถอะ ไปซ่อนตัวเอาไว้ ขอกนั้นมันอยู่ใกล้ประตูเข้าเสียด้วย สมมุติว่า ทางเข้านี้ อยู่บนชอกผา ก็ไปหมอบตัวอยู่ ขณะนั้นก็มีคนอยู่แล้ว เสียงกระซิบมาแต่ไกลทีเดียว ตะโกนมาก้อง เสียงกระเหินลั่นมาทีเดียว แต่จะฟังเสียงอะไรนั้น ไม่รู้ ก็ก้องมาเลย หมอหนุ่มก็เลยนั่งลังก ๆ อยู่ในชอกผานั้นเอง คอยดูซิว่า มันจะเสียงอะไร ฟัง ๆ ไป แหมเสียงมันร้องโครมคราม กระหึ่มมา เอ๊ะ นี่ไม่ใช่คนนี่วะ มาแทบจะไม่หักพังสลายลงมาตามทางเลยทีเดียว พอมาถึง จวนมาถึง เห็นพรรคเข้ามาในถ้ำ โอ้ไอ้ตั้ง ๖ ศอก ลายพาดกลอน เสือโคร่งใหญ่

จำนับ โอ หมอหนุ่ม พรานหนุ่มนั้น ก็เลยตกตะลึงลั่นอยู่ในเชิงเขาเนี่ย มองดูเสือ เสือ
มันพรวดเข้ามา มันก็คมโน้น คมนี้ พรวดออกไปจากถ้ำ กระพือไป จนสุดเสียง เจียบ
ไปเลย หมอหนุ่มก็สั่นจ๊อด ๆ ๆ ๆ เอ๊ะ นี่ภูนี้ว่าตั้งสืออย่าให้มันลั่น เมียภูหนา เมียภูหนา นึก
ในใจ โอ หมอสงสัยว่า ให้เอาทอผ้า ก็เลยรีบเอาทอผ้ามาถึง ไปวางชิงไว้ที่ปากประตูถ้ำ
ชิงโน้นชิงนี้ผูกเสร็จขึ้นไบนอนบนชอกผา ตามเดิม ไม่หลับ คอยจ้องดูจนตาแข็งอยู่ จนกระ
ทั่งไก่ขัน มันอย่างไงนะ หมอบอกว่าให้เอาทอผ้าผูก พอตีไก่ขัน เสียงเมื่อตอนหัวค่านั้น
มาอีกแล้ว แทบจะต้นไม้หักสลายลงมา เสียงกระซิบมา ซึม ๆ มาอีกแล้ว ภูเอ๋ยตายแล้ว
ตอนนี้ ทำอย่างไรละ เสียงเมื่อหัวค้ำไม่ผิดละ ใจตัวนี้ละ ๖ ศอกเนี่ย ตัวลั่นก็คอยจ้องดู
มา..ไกลมา..เสียงไกลมา..ไกลมา..ไกลมา..ถึงปากถ้ำ เสือต้องหยุดชะงัก หมอหนุ่มก็
มองดูอย่างไม่กระพริบตา เห็นเสือหยุดชะงัก เสือหมอบลง หมอบลง ๒ มือ ประนมไหว้
มองดูเสือหมอบ มองไปจะเพ่งไป มันลายตา หรือ มันอย่างไงวะ อะไร มันมาหลอก
หลอนเรา ขนหลุดหมด หัว..เหอ.. ไม่มีกลายเป็นนางงามเมียดังเดิมนี้เอง กระโดดลง
จากชอกผาเนี่ยน รุ่งเข้ามากอด

พรานหนุ่ม : "ทำไม น้องทำไม มาถึงพี่" อย่างจั้นอย่างงี้

: "ไม่ลืมลูก ลืมเต้า หึงไว้ในเปล ทำไมมาอย่างงี้ ไม่บอกไม่เล่า"

นางคนนั้นก็เลยเศร้าโศก เสียใจ เล่าผิดหน่อย พอเสือมาเห็นไอ้ทอผ้าก็ขึ้นได้ ก็เลย
กลายเป็นขนหมด ก็เลยชวนกันกลับบ้าน กลับบ้านก็ไปอยู่ที่เดิม ลูกเต้าก็พยายามเลี้ยงกัน
พ่ออยู่ ต่อนี้ไปก็เลยอยู่ด้วยกัน อยู่จนมีความร่มเย็นเป็นสุข อยู่ได้นาน อยู่จนเฒ่าจนแก่
นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า ความรักของคนเรา แม้แต่เสือ ช้าง อะไร จะขวางหน้าก็ยังไป
หารักกันได้ นิทานจบเพียงเท่านั้น

(นายเต็ม วงศ์กำภู)

"ไม่มีชื่อเรื่อง"

ในกาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีกระท่อมอยู่หลังหนึ่ง สองคนแม่ลูก แม่ลูกนี้ก็พ้อตายมาเป็นเวลาหลายปี คนหนึ่งก็ลูกสาวด้วย อยู่สองคนกับแม่ เป็นครอบครัวที่ยากจนอย่างที่สุด ด้วยหากินในทางตัดไร่ ทำไร่ เลี้ยงแม่อู้อยู่ แต่ก็ยากจน อยู่มาไม่ช้าไม่นาน ก็แม่ก็เกิดเจ็บป่วยขึ้น ลูกสาวก็หมดปัญญาไม่รู้จะรักษาแม่ได้อย่างไร เพราะตัวก็อยู่ในสภาพจนก็ปฏิบัติไปโดยไม่ต้องมีหมอ อย่างเรียกว่า ในทุกวันนี้ ก็รักษากันด้วยหมอโบราณก่อน เรียก หมอรากยา พรรคนั้นนะ ยากกลางบ้าน เจ็บหัว ปวดหัว ตัวร้อนอะไรก็น้ำร้อน น้ำเย็นไปธรรมดา แม่ก็เลยล้มป่วย ลูกสาวก็ไม่รู้จะทำอย่างไร นึกแต่ในใจว่า ทำไมหนอจะได้มีใครมาช่วยพยาบาล เพราะเราคนเดียวก็รู้สึกว่าจะมีความลำบากมาก อยู่มาไม่ช้าไม่นาน ก็มีหมอหนุ่มคนหนึ่งซึ่งเดินไปเที่ยวรักษาคคนเหมือนกัน ผ่านมาบ้านนางคนนั้น นางคนนั้นได้เห็นก็เชิญ เรียกว่า "พี่ ไปดูระที่ไหน" หมอหนุ่มก็เลยว่า "จะไปเที่ยวรักษาคคนเจ็บ คนป่วย" นางคนนั้น ก็เลยว่า "อ้าว อย่างไงเชิญพี่หมอมาที่บ้าน แม่ฉันก็เกิดการเจ็บป่วยมาหลายวัน พี่หมอจะช่วยดูแลไหม" หมอก็เลยแวะไปดูอาการไข้ของแม่ของนางคนนั้น ก็ไปตรวจตราดู ก็เป็นไข้ไม่ค่อยเท่าไรหรอก ก็อย่างงั้นเลย เท่าที่หมอไปดูสภาพคนไข้ เขาบอกว่า เอาเถอะไม่เป็นไรเรื่องนี้ ผมเองก็จะต้องช่วยดูแลรักษา จันทกว่าแจะค่อยยังชั่ว นางคนนั้นก็ดีอกดีใจ ได้มีเพื่อนมาช่วยดูแลทุกข์สุข ในการเจ็บไข้ หมอก็เลยรับอาสา ดูช่วยดูน้ำร้อนน้ำเย็น อยู่ค้างวันค้างคืนอยู่ที่บ้านนางนั้น นางคนนั้นก็เลยตั้งแต่หมอหนุ่มมา เห็นกิริยามารยาทของหมอหนุ่ม นี่ก็มีความอ่อนโยนดี หมอหนุ่มก็เข้ามารักษามแม่ของนางคนนี้ ก็ได้มาพบประเห็นหน้าตา ก็เกิดมีความรักใคร่ แต่ในใจเหมือนกัน แต่ไม่กล้าพูด อยู่มาได้ ๓-๔-๕ วัน ก็ต่างคนต่างรักเหมือนกัน ผู้หญิงก็เลยรักหมอหนุ่ม หมอหนุ่มนั้นก็เลยรักนางคนนั้นเหมือนกัน ก็เลยอยู่ปฏิบัติอยู่ด้วยกันมา ก็นานจนถึงเวลาที่ต้องไปขุดดิน ปลุกผักปลุกมันในไร่ เข้าวันหนึ่งก็บอกว่า "พี่หมอ ฉันจะไปตากหญ้า ขุดดิน ปลุกมัน ปลุกเผือกอยู่ในไร่ พี่หมอดูแลแม่ฉันด้วยนะ"

หมอ : "เอาเถอะไม่เป็นไรหรอก ฉันจะดูเอง"

นางคนนั้นก็ไปที่ไร่ พอดีหมอนั้นก็วางน้ำร้อน น้ำเย็น ไว้ให้คนไข้แล้วก็นึกในใจว่า เอ๊ะ เราจะต้องไปดูนางคนนี้ ไปตัดไรแต่คนเดียว ทำไรแต่คนเดียว เราจะต้องไปดูซิ แต่ว่าเราก็มีความรักเหมือนกัน นางคนนั้น ก็เกิดลงจากบ้านไป ไปเห็นนางกำลังขุดดิน ก็เลยหมอบก็เลยอย่างงั้นเลย บอกว่า "นาง นางไปที่บ้านเถอะ ฉันนะทำเอง จอบไว้ให้ฉันที่ช่วย ฉันทำ" นางคนนั้นเห็นหมอบอย่างงั้น ก็เลยให้หมอบช่วยเหลือ ก็เลยไปบ้านหมอนั้นก็เลยช่วยขุดดิน ปลูกมัน ปลูกอะไรเรื่อยไป ผักกันทำ อยู่มาอีกรวันหนึ่งก็ หมอก็เอาจอบไปที่ไร่ ไปหาที่ไร่ นางคนนั้นก็อยู่ที่มารดาเจ็บนั้นแหละ ก็ทุรนทุรายและอยากจะไปดูไร่เหมือนกันแหละ ไปก็เห็นหมอบหนุ่มกำลังขุดดิน เหงื่อแตก นางบอกว่า "พี่ พี่หมอบที่จะมาขุดดินเหงื่อแตก พี่ตั้งใจมาขุดประสงคอะไร" หมอบหนุ่มว่า "ประสงค์ให้ผักมันงาม พรวันดินมันจะเป็นดินซุย ๆ ปลูกอะไรมันจะได้งอกงาม"

(ขึ้นเทปด้านใหม่ วิทยากรเล่าย้อนตอนท้ายเล็กน้อย ดังนี้)

หมอบหนุ่มก็เลยตั้งใจทำขุดดิน มันเหงื่อย้อยไปเลย นางนั้นก็เลยถามว่า "พี่ พี่ตั้งใจมาปลูกดินและปลูกผักเหล่านี้เนี่ย พี่ประสงค์อะไร"

หมอบหนุ่มว่า "ประสงค์จะให้ผักมันงามสิ แล้วเราจะได้อ้อ ได้ขาย แล้วแบ่งไว้ทานให้พอเพียงไปวันหนึ่ง" มาวันหลังก็อย่างนั้นเช่นเคย อยู่มานานมาไม่กี่วันหรอก นางก็ฝันว่ามีเทพเจ้ามาบอกว่า นางอยากจะให้มารดานั้นหายป่วยไหม ถ้าอยากให้มารดาหายเจ็บป่วยก็เอาดอกไม้ รูปเทียนไปวางสรวงที่ยอดเขาวงกต มารดาของเจ้าจะได้หายจากป่วยไข้ นางก็พอคิดรู้สึกตื่นขึ้น พอตื่นขึ้นก็ไม่ต้องหมอบหนุ่มเอาดอกไม้ รูปเทียน เดินออกจากบ้านไปเลย หมอบหนุ่มสังเกตการณ์ดูว่า นางคนนี้จะต้องไปที่ไหนหนอคนเดียว กลางดงกลางป่าเดียวจะเกรงอันตราย อย่างงั้นเลย เราจะต้องติดตามมองดูว่า นางคนนี้จะไปไหน นางนั้นก็เดินไปถึงเวลามืดค่ำ เหน็ดเหนื่อยยังไม่ถึงยอดเขา ก็ล้มตัวนอน หมอบหนุ่มเห็นอาการนั้นก็เดินเข้าไปใกล้ ขณะนั้นมีแล้ว แสงพระจันทร์ขึ้นกลาง ๆ กำลังนอนอยู่ หลับพริ้ม พอสังเกตเดี่ยวหนึ่ง หมอบหนุ่มก็ไม่กล้าจะพูด ไม่กล้าจะเรียก อีกสักพักหนึ่งมีเสียงโคร่งใหญ่ มา

ต่อม ๆ มา ก็มาจ้องมองหอมหนุ่ม หอมหนุ่มก็จ้องมองเห็นเสือ แต่เราจะต้องตัดสินใจ อย่าง
 ไร เสือก็ต้องมาตะครุบเราแน่เลย หอมหนุ่มก็ชักมีดพกออก จ้องดูเสือเหมือนกัน จ้องไป
 จ้องมาพลาดท่า เสือตะครุบ ตะครุบหอมหนุ่มก็รับด้วยมีดพก ปล้ำกันกับเสือสักพักหนึ่ง ลุก
 ไปสู้กันมา หอมหนุ่มก็เก่ง เอามีดพกเสยคอเสือขาดใจตายเหมือนกันแล้วก็มาปลุกนางขึ้น
 หอมหนุ่ม : "นางทำไม จะไปไหน มาหลับ มานอนอย่างงี้ไม่บอกฉัน"

นางก็เลยตื่นขึ้นสะมอสะแม มองซ้าย มองขวา ก็ว่า "ฉันจะไปที่เขาวงกต"

หอมหนุ่ม "อ้อ นี่ถ้าหากว่าฉันนี้ แก เอ้อ น้องนะดูสิเสือนะ ฉันปล้ำอยู่พักหนึ่งนะ ถ้า
 ฉันไม่มานะจะต้องถึงอนิจกรรมแก่ความตาย แล้วรู้ไหม"

นางคนนั้นก็ชอบใจกับหอมหนุ่ม ตกลงชวนกันไปที่ยอดเขาวงกตทั้งสองคน หอมหนุ่มก็เดินออก
 หน้าตรงไหนรกก็ถ่างไป ตรงไหนเตียนก็เดินไป เดินไปพักใหญ่ก็ถึงยอดเขา ๆ ที่นั่นก็มี
 ศาลา ถ้ำ ๆ พัง ๆ เป็นของเก่าคร่ำคร่า ก็มีรูปเทพารักษ์อยู่ในศาลนั้นเหมือนกัน นาง
 คนนั้นก็ให้หอมหนุ่มแอบเข้าปากถ้ำ ส่วนตัวก็ไปจุดธูป จุดเทียน บูชา แล้วก็กราบไหว้
 นางคนนั้น : "ฉันมาขอบวงสรวยให้พระมารดา ขึ้นจากความเจ็บไข้ เพราะความนิमितฝัน
 เมื่อคืนนี้ว่าให้มาบนยอดเขา นี่ก็มาตามกำหนดแล้ว" พอพูดเท่านั้นแล้วก็เสียงฟ้าคะนองมี
 บันดาลเกิดพายุขึ้น หอมหนุ่มก็เลยนั่งแอบข้างนั้น ตัวสั่นจนงก นึกว่าจะเป็นอะไร พอติหมด
 จากเสียงพายุ เสียงฟ้าคะนอง ก็กลายเป็นเทพารักษ์ บอกว่า "เอ้อ ดีแล้วนางไปตาม
 กำหนดที่บอกนี่แล้วใช่ไหม"

นางบอกว่า : "จะ ฉันมาตามกำหนด"

เทพารักษ์ : "เอ้อ ดีแล้ว นางรู้จักพระคุณของมารดาของเจ้า ซึ่งมาบวงสรวยกับข้าพเจ้า
 นี่จะให้หมดจากความป่วยไข้ไข้ไขว้ เอาเถะนางกลับไปก็ไม่ใช่ไรหรอก ป่วยไข้จาก
 มารดาของเจ้าก็คงจะเสียได้ตลอด ไปเถะ ด้วยความสวัสดิ" ว่าแล้ว นางก็ลาเทพา
 รักษ์ สองหอมหนุ่มก็เดินลงมา เดินมาบุกป่าบุกหนามมาจนถึงบ้าน พอมาถึงบ้านพระมารดา
 ก็นั่งยิ้มแป้นกำลั้งตำมาก ก็เลยตลกดีใจกันทั้งสามคน ก็อยู่ต่อมาถึง ๒-๓ วัน นางก็ไม่รู้
 จะทำอย่างไร บุญคุณของหอมหนุ่มก็หลายเกิน เราก็มีความจงรักภักดี แต่เราเป็นผู้หญิงจะ
 ให้ความรู้สึกที่เรารักนั้นก็แสนจะยาก เจ้าหอมหนุ่มก็เหมือนกัน จะบอกว่า รักสักคำ ก็

แสนจะยาก เพราะมีความเกรงกลัวอะไรก็ไม่รู้ วันหนึ่งก็นางคนนั้นก็ขึ้นต้นไม้ร้องเพลง
 เรื่องความรัก เนื้อเพลงที่เขาร้องเพลงรัก รัก เป็นอย่างที่แน่นอน ไม่มีใจสอง เป็นคน
 ใจหนึ่งใจเดียว รักกันจริงๆ ไม่ทิ้งไม่ทอด แล้วก็หอมห่มก็ไปขึ้นต้นไม้ร้องเพลงอีกเพลง
 หนึ่ง ที่รักน้องจริง ๆ พี่ไม่ทิ้งน้องให้เหินห่างไป แม้แต่หญิงอื่นที่เหมือนแสนก็ไม่แนเหมือน พี่
 จงใจรักน้องเท่านั้น ได้แต่ร้องให้รู้กันเท่านั้น แต่ก็ไม่มีผู้ใดที่จะพูดจาอะไรกัน และก็อยู่ด้วย
 กัน ด้วยความจงรักภักดี ด้วยความบริสุทธิ์ ไม่มีต่างพร้อย อยู่มาไม่กี่วันมีทหารราชาออก
 เทียวประพาสป่า ผ่านมาทางนั้น เปิดพระเนตรแลเห็นนางคนนี้ รูปโฉมโนมพรรณสะสวย รู้
 ลึกมีความจงรักภักดี อยากจะได้เป็นองค์พระมเหสี พระเจ้าแผ่นดินเลยแต่งให้คนมาขอ ก็
 เลย แม้ของนางคนนั้นก็ขัดไม่ได้ เพราะเป็นพระเจ้าแผ่นดิน จำเป็นจะต้องยกยอปอขึ้นให้
 ถึงวันดี ค็นดี ก็จะมาแต่ง ก็เป็นอันตกลงจะไม่ให้เขาก็ไม่ได้ คือ เขาเป็นพระมหากษัตริย์
 ย่อมกลัวเกรงเดชพระบารมีเหมือนกัน ที่นี้ หอมห่มก็ตั้งแต่พระเจ้าแผ่นดินให้คนมาขอ รู้
 ลึกว่า ยายนั้นได้ยกยอปอขึ้นให้ก็มีความเศร้าโศกเสียใจ ไปนั่งทอดเข่า นึกว่า "เราหนอ
 ข้างอาภัพเสียจริง ๆ ทำใจหนอ" นางนั้นก็ว่าความจำใจจะไม่รับรักก็ไม่ได้ ต้องรับ ผลที่
 สุดพระเจ้าแผ่นดินก็ยกขันหมากมาแต่ง แต่งเสร็จแล้วก็นางคนนั้นก็ไม่ค่อยจะมีเอาอกเอาใจใส่
 ไม่ค่อยจงรักภักดี ก็เลยพระเจ้าแผ่นดิน บอกว่า "ที่อยู่ทั้งสามคนนะ จะรับไปในวังให้
 หมด" พระบารมียกก็เลยบอกว่า "หมอก็ไป ลูกก็ไปเถอะ สามคน พระเจ้าแผ่นดินเอา
 ไปหมด" ก็ให้ไปอยู่ปราสาทหลังหนึ่ง หอมห่ม แล้วนางคนนั้นก็ให้ไปอยู่กับพระเจ้าแผ่นดิน
 แล้วก็ฝ่ายทางแม่ก็ให้อยู่ปราสาทหนึ่ง อยู่มาในคืนวันนั้น นางคนนั้นนึกตลอด จิตใจเราทำไม
 เราเป็นคนใจหนึ่ง ทำไมมาทำเป็นใจสอง ไม่ได้ ที่นี้เรามาแต่งงานกับพระเจ้าแผ่นดินแล้ว
 เราจะแก้ไขอย่างไรหนอ เราจึงไม่ให้พระเจ้าแผ่นดินหลับนอนได้ นึกเห็นอีกอย่างหนึ่ง ก็
 เลยเวลา .. กลางค้ำกลางคืนมา พระเจ้าแผ่นดินก็จะหลับนอน พระนางคนนั้นบอกว่า
 "สมเด็จพระหม่อมพ่อย่าว่าดิฉันรู้จ้อย่างจั้นเลย ดิฉันมีความรู้สึกไม่สบายตัว เพราะว่า เออ
 หมายความว่า ยังไม่สะดวกกาย" เอ้อ...มีประจำเดือนอะไรต่ออะไรอย่างจั้นะ ก็พูดไป
 ทาหนทางแก้ไข พระเจ้าแผ่นดินก็ไม่ว่าอะไร
 พระเจ้าแผ่นดิน : "เอาเถอะไม่เป็นไร" คืนที่ ๑ พอคืนที่ ๒ ก็อีกแหละ ก็พูดผิดวัน

ประกันรุ่ง พระเจ้าแผ่นดินนึกในใจ "อ๊ะ นางคนนี่" ทุก ๓ คืน ๔ คืน ก็อย่างงั้น
ก็เลยพระเจ้าแผ่นดินบอกว่า : "นาง ทำที่ฉันแต่งงานมานี้ นาง ขอบอกตรง ๆ ว่านางจะมี
ความรักอื่นบ้างหรือไม่ จึงไม่ร่วมกรรมสมสู่กับฉันนี้ นางจะเกียจคร้านอย่างไร ฉันก็เป็น
พระมหากษัตริย์ ทำไมจึงผิดวันประกันรุ่ง แะเชื่อนไป ดูก็ริยา ทำทางก็ไม่ได้เจ็บ ไม่ได้
ไขอะไร นางจงบอกที่ตรง ๆ เอะ"

นางคนนั้น : "โถ หม่อมพี่ อย่าว่าดิฉันอย่างงั้นอย่างงี้เลย ที่จะไปแต่งงานมาดิฉันมีรัก
ก่อนมาแล้ว" พระเจ้าแสดงอาการ ตกผางเลย ตกผาง

พระเจ้าแผ่นดิน : "อ้าว ทำไปไม่บอกพี่ตั้งแต่ก่อน ถ้าบอกตั้งแต่ก่อน ที่ไหนเลยจะได้ไป
แต่งงานมา แล้วแพนเธออยู่ที่ไหน"

นางคนนั้น : "ชื่อ หมอหนุ่มที่เขาไปอยู่ปราสาทโน้นนั่น" ก็เลยพระเจ้าแผ่นดินเรียกหมอหนุ่ม
มา

พระเจ้าแผ่นดิน : "อย่างไงนี่ตกลงกันหรือหมอ เนี่ยกับนางเนี่ย เราได้รักกันมาใช่ไหม"

หมอหนุ่มบอก : "ใช่"

พระเจ้าแผ่นดิน : "อ้าว อย่างงั้นก็แต่งงานเสียเลยสิ" ก็เลยพระเจ้าแผ่นดินจับผูกมือ แต่ง
งานกัน เป็นอันตกลงได้ แล้วให้ปราสาทอยู่หลังหนึ่ง แม่ให้อยู่หลังหนึ่ง พระเจ้าแผ่นดินโอโหสิ
ให้ เราจะชินเขาทำไม ความที่ซัดใจนะ มันซัดใจเรา ปลอยหัวใจเขาให้มันสุขสบาย
ผาสุก เรื่องนี้ก็จบเพียงแค่นี้

(นายเต็ม วงศ์กำภู)

"ความฝันของทองใบ"

คืนวันที่ผ่านไปจะลืมมิได้เลย เป็นเวลานานมาแล้ว ในครั้งกระโน้น คืนวันฝนตก
พรา้งไม่ขาดสายแต่ก็ไม่มากนักและก็ไม่มากนัก ผมได้ยินกบมันร้อง และเขียดก็พากันสนุกสนาน
ร่าเริงกันตามประสาและเขียด ผมตื่นขึ้นมาได้ยินเสียงมันร้อง ผมก็คิดว่าตะข้องและไฟฉาย
เดินไปตามเสียงร้อง ก็ได้ผลตามที่พอใจก็คิดว่าจะกลับบ้าน เดินมาสัก ๓ - ๔ ก้าว ก็ได้

ยินเสียงร้องอยู่ข้างซ้ายมืออีก ผมคิดว่า เอาเพิ่มให้มากเข้าอีกแต่ที่ไหนได้ ไอ้กบตัวที่ผม
นั้น ตัวมันโตขึ้นเรื่อย ๆ และแล้วก็มีเสียงเบา ๆ หรือเสียงอุทานของข้าพเจ้าก็ได้ทราบ
ได้ แล้วเสียงนั้นก็ดังขึ้นว่า "ตีข้าทำไป" ผมก็รู้สึกตัวขึ้นทันที เอ๊ะ นี่ผีหลอก และในขณะที่
นั้นเอง ทวาดพวาเหมือนกับว่ามีสิ่งแวดล้อม ผมขาดสติสัมปชัญญะ มีคนนำไปหมด แต่แล้ว
เหมือนคนครึ่งหลับครึ่งตื่น เหมือนกับฝัน มีเสียงแว่วเข้ามา ผมลืมตา แลเห็นว่าเป็นรูปพระ
ภิกษุ อุทานว่า "โยมทำไมมานอนที่นี่" "ผมมาหาศกบครับ" "กบกับที่ไหนที่นี่หนะมันป่าช้า
ต่างหาก" เท่านั้นเอง ผมเอง ความกลัวของผมสุดขีด หาอารมณ์ปกติแทบหมด เพราะ
กลัว แต่ก็พอมีสติ อยู่หน่วยที่แลเห็นพระภิกษุรูปนั้น เป็นที่ยึดเหนี่ยว ความกล้าเลยต่อต้าน
กับความกลัว แต่ส่วนในตะข่องนั้น หาใช้กบไม่ เป็นก้อนอิฐไปหมด ผมวิ่งมาด้วยความ
กลัว ยังไม่ทราบว่าบ้านของตัว

"เรื่องคนจน"

มีตาจะยาย ๒ คน อยู่บ้านคนหนึ่ง ตาก็ไปหาฟันไปขายในเมือง มีเทวดา ๒ องค์
แกอยากรู้ให้แกรวย เทวดา ๒ องค์ก็เถียงกัน "เฮ้ย คนจนมันไม่ถึงรวย มันรวยไม่ได้หรอก"

เลี้ยงกันไปเลี้ยงกันมา "เอ้า คุณลองก่อนซิ"

เทวดาองค์นั้นเขาก็ลอง มีสระ ไปถึงนั้นก็อาบน้ำ...เทวดาองค์นั้น "เอ้าผมลองก่อน" เอาเงินไปไว้ไหนหนึ่ง แกก็ไปถึงอาบน้ำข้างบ้านเข้าเขตรั้ว แต่แกเอาไปไม่ได้หนัก ไปถึงก็บอกเมีย "แหมฉันได้เงินมาไหนหนึ่ง ไปช่วยเอาหน่วยซิ" เมียออกมาช่วย เอ้าเงินหายไป "แกไม่ต้องเข้าได้ทุกวัน"

ไปเอาใหม่ เอามาวางตรงที่เดิม มาถึงก็อาบน้ำอาบท่า หอบผ้าลงไปอาบน้ำ เทียวเจ้ากรรม เอาไปหายอีก "แหม ี่ ี่ ยายเอ๋ย ฉันได้ทองมาตั้ง ๓ ลี้ม หายอีก

เอ้า พรงนี่ไปอีก ไปถึงตรงนั้น เอาแก้วสารพัดนึกไปวางไว้ พอมาถึงได้แก้วสารพัดนึกแล้ว ถือลงไปอาบน้ำ ไล่ปลาเจ้ากรรมเอาไปกินอีก ๓ หนแล้ว หมดทำเสียแล้ว แหม เข้าได้แก้วสารพัดนึก ปลาเอาไปกินเสร็จ

เทวดาองค์หลัง ก็โง่อยู่ "ไม่ถึงที่รวย มันรวยไม่ได้หรอก เอาเงินผมลองมั่ง" องค์หลังนั้นก็ไม่มีอะไร เอาสตางค์ไปวางตรงที่เดิมเพียงเดียว ี่ก็ไปอาบน้ำ มาถึงก็ได้สตางค์เพียง ก็พวกประมงเขาลงปลากันหมด "แหม ตา อยากกินแกงส้มจริง ๆ" เทียวหาไปเกิดก็ไม่ได้ "ปลาตายนี้ขายสักตัวซิ" "เออชิลุง" "เอาเท่าไร" "เอาเพียงเดียว"

เอาไปถึงบ้าน "ยาย ๆ แกงส้มให้กินสักหน่อยเถอะ ข้าจะไปหาไอ้โบมะขาม" แกมาถึง แกก็ไปหาโบมะขามขอด เต็ดโบมะขามเหยียวก็โฉบไปทำรังบนยอดมะขาม.... เมียก็ทำปลา ก็ได้แก้วสารพัดนึกได้ในตัวปลาในพุง ที่นี้กี่อะไร ถึงที่จะรวยมันก็รวย มันถึงคราวรวย

(นายกิ่ง คมกล้ำ)

"ไม่มีชื่อเรื่อง"

ยังมีบุรุษคู่ เอ้อ สองคนเคยอยู่วัดด้วยกัน สองคนนี้ก็ร่ำเรียนวิชาความรู้ไปคนละทาง สองคนนี้เป็นเพื่อนกัน รักกัน เป็นเพื่อนกัน ก็เลือกเรียนวิชา บอกว่า "แกเรียน

วิชาอะไร เมื่อสึกออกไปแล้ว เป็นพระ ถ้าหากว่า แกชอบวิชาอะไร เมื่อสึกออกไปแล้ว เป็นพระ ถ้าหากว่า แกชอบวิชาอะไร แกเรียนวิชานั้น" อีกคนหนึ่งชอบวิชาเรียนดูดิน เพื่อนอีกคนหนึ่ง ชอบวิชาเรียนดูสาว ต่างคนต่างเลือกเรียนวิชาได้คนละอย่าง ถ้าสึกออกไปได้ (วิทยากรถาม "เคยมีไหม" อาจารย์ทศนีย์ตอบ "ไม่เคย") ต่างคนก็สึกออกไป คนที่เลือกหรือที่ดูผู้หญิงนี่ ถ้าเป็นที่ถูกใจ เขาก็เป็นอันที่ว่า เลือกเอามาเป็นคู่ อยู่ด้วยกันได้ คนที่ดูดินนั้นเขา อ้อ นี่เล่าผิด . . . คนที่ดูดินนั้นก็ไม่ต้องเลือกหรือผู้หญิง ถ้าชอบแล้วก็มาเป็นพี่รักใคร่ ได้เป็นผัวเมียกัน คนที่ดูผู้หญิงนั้นต้องเปิดตำรา คนที่ถูกตำรานั้น ถึงจะเอามาเป็นลูกเป็นเมียได้ ต่อมาคนที่ดูผู้หญิง ก็เที่ยวได้ไป เค้นหมด ตามบ้านเล็ก เมืองน้อย ไม่มีคนถูกตำราเลย คนที่ดูดินนั้น สึกมาก็ รักตรงไหน เขาก็แต่งตรงนั้น ได้อยู่กิน เป็นผัว เป็นเมีย ปลุกบ้าน ปลุกเรือน เขาก็ดูดิน ดินตรงไหนที่ปลุก เรือนดี ปลุกแล้วเป็นเศรษฐี เขาก็เอาดินตรงนั้นปลุก ก็มีลูกมีเมียไป อยู่ด้วยกันผาสุก แล้วก็เงินมีทองใช้สอย นับว่าเป็นเศรษฐี ว่าจันเถอะ คนที่ดูผู้หญิงนั้น คำบาลีก็ไม่มี ไปตำบลดอื่นก็ไม่มีหมดคำบาลีไม่มี ไปดูไม่มี เปิดตำราดูก็ไม่มีชอบใจเลย ไปดูคนโน้นก็ไม่มี ตามตรงไหนที่ขมขมผู้หญิงสาว ๆ มากมาย ก็ไม่มีลูกชะตาอัน ไปจนตัวแก่ จึงกลับมาที่เดิม คนเพื่อนที่ดูดินเขามีลูกเป็นหนุ่ม เป็นสาวหมดแล้ว ไปจนอายุตั้งแต่ ๔๐ กว่าเกือบ ๕๐ ปี ก็มาที่เดิม ก็มาเจอลูกของเพื่อน เปิดตำราดูเห็นลูกของเพื่อนถูกตำรา ก็เดินตามมาขึ้นบ้าน ขึ้นบ้านก็เพื่อนเห็นจำได้ ก็บอกว่า "อ้าว เพื่อนเอ็งไปเปิดตำราดูผู้หญิง มีลูกมีเมียหรือยัง"

คนดูผู้หญิง : "ยัง เพื่อนเอ๋ย พี่จะเอะ เมื่อก็นี้แหละ"

คนดูดิน : "ที่ไหนหละ"

คนดูผู้หญิง : "ขึ้นมาบ้านเมื่อตะกี้นี้แหละคนที่หาบ้านนั้น"

คนดูดิน : "อ้าว คนนั้นก็ลูกของข้าสิเพื่อน"

คนดูผู้หญิง : " ก็ไม่รู้ ก็ต้องชะตาอยู่ เปิดตำราดู "

คนดูดิน : " เอ๊ะ" เพื่อนก็อยากลองใจดู คนที่ดูผู้หญิงว่าจะดีอย่างไรวะ ลูกก็ลูกเถอะ "ถ้าเอ็งถูกตำราจริง ๆ จะยกให้เป็นลูกเป็นเมีย "

ก็เลยแต่งงานกัน เอาเถอะ เพื่อนมาแต่งกับลูกก็ไม่ว่าอะไร พอเสร็จแล้วก็ไปอยู่ที่ดิน ๓ วัน ไฟไหม้ให้ปลูก แต่งแล้วก็ ๓ วันไฟไหม้ ปลูกเสร็จเรียบร้อย คือว่า เล่าตัดๆ บ้างนะ ที่นี้ก็วันหนึ่ง พอได้แต่งงานอยู่เรือนเรียบร้อย ก็วันนั้น ก็ชาวบ้าน เขาก็เกณฑ์กันไปหาปลา เสร็จแล้วก็ไปพวก เขามีไปด้วยกันเยอะแยะ ไปด้วยกัน ไปก็ไปลงหนองอยู่หนองหนึ่ง พวกเขามีขุ่มขุ่มมีแห ตาคคนนั้นมีอีซ้องใบเดียว แล้วก็ขุ่มใบหนึ่ง ก็ไปกับเขา พอไปลง ก็พวกแห พวกยอ เขาก็ได้ปลากันเยอะแยะเต็มหาบมา พอตกกลางวัน เขาก็ขึ้นกินข้าว เขาก็ได้กินปลา หลากๆ สิบตัว แล้วตาคคนนั้นยังไม่ได้อะไรเลย ก็ไปขุ่มตรงข้าม ๆ หนองไกล ๆ เขา ขุ่มโครมลงไป เขาว่า "อาหารของเราก็ได้ ไม่ใช่อาหารก็ได้" ทุกครั้งเลยที่ขุ่มลงไป "อาหารของเราก็ได้ ไม่ใช่อาหารก็ได้" เสร็จแล้วชาวบ้านเขาก็กลับบ้านมา ไปถึงบ้าน เขาก็ได้ปลา ได้อะไรไปทำมากมาย ตาคคนนั้นมาจนเย็นปลาสดตัวเดียวก็ไม่มี ก็วางอีซ้อง เมียก็หยิบอีซ้องดู ก็ดูก็ไม่เห็นมีปลา ก็เอาอีซ้องแขวนไว้

บอกว่า แกไปอาบน้ำ มาทานข้าว เสร็จแล้วก็หลับนอนด้วยกัน พรุ่งนี้เช้าก็มีเพื่อนบ้านมาบอกอีกแล้ว เอ๊ยพวกเราไปหาปลาอีกหนองเถอะ เขาลงกันสนุก ไปไหม ตาคคนนั้น ก็บอกเมีย ไป เขาไปกัน ให้เมียหุงข้าวไปอีก พอวันที่สองไป พวกเขาก็ได้ปลาเหมือนอย่างเดิม

นั่นะมากมาย บางคนก็หาบแทบไม่ไหว ยอ แห เขามีตาคคนนั้น มีขุ่ม แกไปขุ่มโครมเดียวในหนองนั้น "อาหารของเราก็ได้ ไม่ใช่อาหารก็ได้" ก็เป็นเวลาเย็น ก็ไม่ได้ทำอะไรสักตัว พอถึงเวลาก็กลับบ้านช่องเปล่า พอถึงบ้านเมีย เมียก็หยิบอีซ้องดู ก็ไม่เห็นมีปลา ก็เอาอีซ้องแขวนไว้

เมีย : "แกไปอาบน้ำเถอะไปีเดียวได้ทานข้าว" แล้วก็หาผ้าอะไรต่ออะไรเช็ดตัวให้เมีย ทานข้าวตาคคนนั้นบอกว่า ไป ก็บอกเมียว่า หุงข้าวเข้า ๆ หน่อยนะ ไปให้ห็นเขา เข้าขึ้น เมียก็ลูกหุงข้าว พวกเขาก็ไปกันเป็นแถว ตาคคนนั้นก็เอากล่องยาใบหนึ่ง ขุ่มใบหนึ่ง ข้องใบหนึ่ง ก็ไปตามเขา เขาไป เขาไปลงหนอง ไปถึงพวกแห พวกยอ เขาก็ขุ่มกันได้

ตาคคนนั้นก็โครมลงไป "อาหารของเราก็ได้ ไม่ใช่อาหารก็ได้" ทุกครั้งเลย ตลอดจนเย็นหมด ชาวบ้านเขาก็ได้พอเพียงหาบกลับบ้านหมด ตาคคนนั้นก็อยู่คนเดียวข้างหนองนั้นแหละ ตะวันก็ร่อแร่เต็มที วันที่สามแล้ว พอจะไปขุ่มลูกอย่างใจก็ไม่รู้ ขุ่มโครมลงไป ก็ดินผาง ๆ

อยู่ในขุม แกกโคตขึ้นหัวขุม เขานั่งยอง ๆ อย่างนั้นแหละ แล้วก็ควักกลองยาออกมาจาก กระเป่า แล้วก็นั่งมวนยาสูบ นี่แหละอาหารมันไม่ไปไหนหรอก สูบยาก่อนเถอะ คงจะเสร็จของเราแน่ ก็เลยสูบยา ๆ มีแรงแล้ว แกกบ่นว่า " เอ้อ...ไม่ไปไหนหรอกอาหารของเรา สูบเสร็จสับแล้วก็ลงกดขุมเอาไว้ มือล้วงเข้าไป ปลาตัวปลาตัวใหญ่ดันไปดันมา จับไปจับมาดักไปจนหมดแรง ปลาสิ้นไปสิ้นมา ตัวใหญ่เสียด้วย จับไม่อยู่ พอไม่อยู่ ปลา ก็พูดได้ว่า "อย่าทำฉันเลย ฉันจะให้ของดี

ตาคนนั้น : "ฮือ แกจะมาให้ของดีอะไร แกเป็นปลาจะมาเอาของดีอะไรให้เรา"

ปลา : "ฮือ ฉันมีดีจริง ๆ นะ ฉันจะให้"

ตาคนนั้น : "อ้าว ถ้าให้ดีจริง ๆ นะจะให้อะไร"

ปลา : "เอาเถอะ ปลอยฉันเถอะ"

ตาคนนั้น : "จริง ๆ นะหรือ"

ปลา : "จริง ๆ "

ตาคนนั้นก็เลยยกขุมขึ้น ก็เลยกลายเป็นตาแก่ ไม่ใช่ปลาเสียแล้ว ก็บอกว่า "มา มาตามฉันมา" ก็เดินขึ้นไปขอบหนองไปประมาณ ๑ เส้น เดินไป ๆ ตาแก่ก็เดินไปชั่งดวงไว้ ตารางหนึ่ง ๆ แล้วก็ไปขีดตรงโน้นอีกวงหนึ่งกว้าง ตารางเมตร ก็ไปเปิดดู ก็มีบ่อทองบ่อหนึ่ง บ่อเงินบ่อหนึ่ง แล้วว่าสั่งว่า "นี่นะฉันให้ของดี แล้วฉันก็จะบอกเท่านั้น ฉันก็ต้องลากลับ"

ตาคนนั้น : "เอ้อ...เอาเถอะไม่เป็นไรหรอก" ตาคนนั้นว่า เสร็จแล้วก็เดินกลับบ้าน พอมาถึงก็สะพายอีซ้อง เมียก็หยิบอีซ้องดูไม่เห็นมีอะไรอีก มันวันสามแล้วนี่ เมียก็ไม่ได้พูดอะไร ว่าแกทำไมเขาได้กินเป็นหาบ เป็นอะไร ก็ไม่ว่า เห็นไม่มีปลาก็เอา อีซ้องแขวนไว้ ก็เลยบอกผัวว่า "แกไปอาบน้ำเถอะไป เดี๋ยวได้ทานข้าว" อาบน้ำเสร็จสรรพแล้วก็ทานข้าว พอนอนตกกลางคืนดึก ๆ ก็ตาคนนั้นก็บอกเมียว่า "แกพรงนี้ไปขอยืมเกวียนพ่อตาสักร้อยเล่ม รัว สองร้อยตัว คนสักร้อยคน ไปขอยืมพ่อตาให้ไฉนนะ" เมียก็ไม่ถามว่า จะขอยืมมาทำไม ก็ไม่พูด เข้าขึ้นมาก็ไป ขอยืมเกวียนพ่อตา ไปถึงพ่อตาถามว่า "เอ๊ะ ทำไม

มันยืมไปตั้งร้อยเล่ม จะมีธุระอะไรวะ เอาเถอะเราจะลองดีกับมัน "เฮ้ย คนร้อยคน
 ราวสองร้อยตัว เกวียนร้อยเล่ม" ไปตรงที่หนองนั่นแหละ เดินตามคนไป ชับเกวียน
 เรื่อยไป ก็ไปถึงที่ขุดบ่อเงินบ่อทองนั่น จนเต็มเล่ม ร้อยเล่ม แล้วก็พาเกวียนกลับบ้าน เลย
 มั่งมีเป็นเศรษฐีที่ตรงนั้นก็ไม่มีไฟไหม้ ที่ดูดีในหัวว่า ๓ วันไฟไหม้ ครบวันที่สาม เลยเป็น
 เศรษฐีเลย เรื่องนี้จบเพียงแค่นี้

(ผู้ใหญ่เต็ม วงศ์กำภู)

"ไม่มีชื่อเรื่อง"

เป็นเรื่องนิทานสมัยนานมาแล้ว เขาเล่ากันมาว่าสมัยก่อน มีตาบยายสองคนยาก
 จน ไม่มีลูก แต่อยากจะมีลูกสักคนหนึ่ง แต่ไม่รู้จะทำวิธีไหนจึงจะมีลูกได้ จึงปรึกษากันสอง
 คนว่า ทำอย่างไรเราจึงจะได้ลูกสักคนหนึ่ง แต่พอดีเจอผู้เฒ่าแก่เป็นคนเก่าหนึ่งคน ก็เล่า
 เรื่องที่แกอยากจะมีลูกให้ผู้เฒ่าคนนั้นฟัง ผู้เฒ่าคนนั้นก็บอกว่าให้ไปที่เขาลูกใหญ่นั้น ไปจุดรูป
 ๓ ดอก เทียน ๓ เล่มแล้วบวงสรวงบอกเล่า ขอลูกก็จะได้ ตายายกลับมาบ้านลงมือเตรียม
 อาหาร ข้าว น้ำ เอาไปกินกัน พอไปถึงเขาลูกใหญ่นั้น ก็จุดรูปเทียนทำการบูชาบวงสรวง
 ว่า เจ้าพ่อเขาใหญ่ผู้ศักดิ์สิทธิ์ฉันขอให้ฉันมีลูกไม่ได้มากก็ได้สักคน ครึ่งคนเถิด นั่งบวงสรวง
 อยู่นานประมาณชั่วโมงเศษก็มีคนแก่คนหนึ่งแต่งตัวภูมิฐาน เดินออกมาจากที่ชายเขา เดินตรง
 มาที่ตายายนั่งอยู่นั้น แกก็มาบอกว่าตา ยายอยากได้ลูกจงกลับไปบ้านจุดส่าห์ทำบุญให้ทานแล้วก็
 จะมีลูกเร็ว ๆ นี้แหละ แล้วตายายก็มาพยายามทำบุญให้ทานกันทุกวัน ต่อมาไม่ช้ายายก็ตั้งท้อง
 ขึ้นมา พอถึงกำหนดก็คลอดออกมาเป็นคนซึกเดียวมีอยู่ครึ่งคน ตายายก็ปรึกษากันว่าจะทำอย่าง
 ไรมีลูกก็เป็นครึ่งคนแบบนี้ เราหรือยากจนหาเข้ากินกำไม้ค้อยพอยู่แล้ว แต่อยู่มานานเข้ารู้
 ถึงพ่อค้าสำเภาคนหนึ่ง ก็มาขอร้องแล้วก็ปรึกษาตายายว่าขอให้ฉันไปสักเดือนหนึ่งเถอะ ฉันจะ
 ไปออกงานทางบ้านฉันเพราะไม่มีใครเคยเห็น แล้วเก็บเงินมาแบ่งกันเราคงรวยแน่ ตายาย
 ก็ยอมให้ไป พ่อค้าก็เอาลงเรือมาบ้าน มาโฆษณาว่ามีผู้คนมาดูมากมาย เก็บเงินได้เต็มลำสำ-
 เภา พอได้กำหนดก็เอาเจ้าซึกลงเรือมา โฆษณามาตามทางเรื่อยมาเก็บเงินเรื่อยมาจนถึง

หมู่บ้านแห่งหนึ่ง มีตาคนหนึ่งเลี้ยงหมาไม่ไหวไล่หมามาจะให้ตกทะเลตายให้หมด เจ้าซึกเห็นหมาตัวหนึ่งเป็นขี้เรื้อนกิน จึงอ้อนวอนพ่อค้าสำเภามาซื้อขี้เรื้อนกินนั้นให้ที พ่อค้าสำเภาก็ตามใจ ขอมหาซื้อเรื้อนให้ แล้วก็เอาใส่เรือมา แล้วต่อมากหมู่บ้านหนึ่ง เลี้ยงแมวไม่ไหวไล่มาจะให้ตกทะเลตายให้หมดอีก เจ้าซึกเห็นเข้าก็อ้อนวอน พ่อค้าสำเภามาซื้อแมวขี้เรื้อนให้อีก พ่อค้าสำเภาก็ตามใจ ก็ซื้อให้อีก เอาใส่เรือมา ต่อมาเจอคนแก่คนหนึ่ง เดินมาขายทะเล พ่อค้าก็โฆษณาว่า ลุงจะดูคนซึกไหม ถ้าดูก็ต้องเสียเงินพอสมควรกัน ลุงคนแก่ก็บอกว่าอยากดูแต่ไม่มีเงินเลย เจ้าซึกบอกกับพ่อค้าว่า ให้เขาดูเถิด พ่อค้าก็ตามใจ เมื่อดูแล้ว แกก็พูดว่าตาไม่มีอะไรที่จะตอบแทน บุญคุณเลย ตาจะให้แก้วพิเศษหนึ่งดวง เมื่อตอนพ่อค้าเผลออยู่ แล้วกระซิบบอกว่าอย่าบอกใครเป็นอันขาด เจ้าซึกก็ซุกซ่อนแก้วนั้นมาจนถึงบ้านไม่พูดกับใคร พอถึงบ้านของเจ้าซึก พ่อค้าสำเภาก็เรียกตาดายให้มารับเจ้าซึกทันที ตาดายก็ดีใจอย่างที่สุดวิ่งมารับลูก ตาจึงพูดกับยายว่า รวยแล้วเรา พ่อค้าสำเภาก็ได้เงินมาให้แล้วคงจะไม่จนแน่ แต่พอตาดายมาถึงเรือรับลูก พ่อค้าสำเภาพูดว่าไม่ได้เงินเลยไม่มีคนดูเลย แกเอาลูกไปเถอะเราจะกลับแล้ว ว่าแล้วพ่อค้าสำเภาก็เอาเรือกลับมาบ้านเขาตามเดิม ตาดายก็ปรึกษากันว่า เราจะทำอย่างไรกันดี เราไม่ได้เงินเลย แต่แล้วก็ต้องอยู่กันตามเคย พออยู่มานานปี เจ้าซึกก็รุ่นหนุ่มเข้าแล้ว ยังมีเศรษฐีร่ำรวยอีกบ้านหนึ่ง มีลูกสาวสองคน เจ้าซึกรู้เข้าก็ใช้ให้แม่ไปขอให้ที ถ้าแม่ไม่ไปขอฉันจะกลืนใจตายเดี๋ยวนี้ แม่ขัดไม่ได้ ก็ตกลงไปขอให้หิ้งเงินทองก็ไม่มี เศรษฐีไม่ยอมให้ กลับพูดว่า หน้าอย่างแกจะเอาเงินที่ไหนมา ข่างหน้าด้าน ทั้งลูกแกก็เป็นคนซึก ข้าจะให้ได้อย่างไร แกจงกลับไปบ้านแกเดี๋ยวนี้เถิด แล้วยายก็ร้องไห้กลับบ้านทันที ต่อมาคนน้องลูกสาวเศรษฐีโตเป็นสาวขึ้นอีกหนึ่งคน เจ้าซึกก็ชอบ จึงใช้ให้แม่ไปขออีก แม่ก็ไม่ไป เจ้าซึกก็พูดว่าไปเถิดแม่ ถ้าแม่ไม่ไปขอให้ฉัน ฉันก็ต้องตายแบบเดิมอีก แม่ก็ตามใจฉันใจไป ความรักลูกกลัวลูกจะตาย พอไปถึงบ้านเศรษฐี ก็ตรงเข้าไปกราบไหว้ แล้วก็พูดว่า ดิฉันมีความประสงค์มาสู่ขอลูกสาวของพ่อเศรษฐีให้ลูกชาย ขอความเมตตาปราณีจากพ่อเศรษฐีด้วยเถิด เศรษฐีได้ฟังดังนั้นก็เลยพูดขึ้นว่า แกมาขอกับข้าสองครั้งแล้ว ทีนี้ข้าจะให้แต่ต้องมีสัญญาแน่นอนว่า แกจะทำตามสัญญาได้หรือไม่ ถ้าทำได้ ข้าจะให้ยกชั้นหมามาแต่งงานเลย ข้าจะกะให้แกไป ข้าเอาหอหนึ่งหลังมุงด้วยเงินทองและเอา

สะพานเงินสะพานทองทำตั้งแต่บ้านแกมาจนถึงบ้านข้า เอาเงินเจ็ดหนาน ทองเท่าลูกฟักมา ให้ข้า ถ้าได้ก็ตกลงกันแต่งงานเลย แล้วยายก็กลับมาบอกกับเจ้าชีกว่า ไม่ไหวหรอกลูกเอ๋ย ลูก เศรษฐีเขาจะเอาทองหนึ่งหลังมุงด้วยเงินทอง แล้วให้ทำสะพานจากบ้านเรามาจนถึงบ้านเขา ยังเงินอีกเจ็ดหนาน ทองเท่าลูกฟัก เราหรือก็ยากจนอยู่อย่างนี้ เจ้าชีกบอกแม่ว่าเอาแม่ ให้กลับไปตกลงกับเศรษฐีเขาเถิด แม่ก็กลับไปตกลงกับเศรษฐีทันที นัดวันแต่งงานเสร็จแล้วเจ้าชีกก็บอกกับแม่และพ่อว่า คินนี่ตอนดึก ๆ ถ้าได้ยินเสียงอะไรโครมครามก็ให้วิ่งเลยเสียอย่าพูดไป พอดึก ๆ เข้าเสียงดังดังไปหมดตลอดคืนยิ่งรุ่ง มีคนมาทำบ้าน ทำสะพานกันเสร็จถึงบ้านเศรษฐีทีเดียว เศรษฐีลุกขึ้นเข้า ออกมามองดู หัวเราะใหญ่เลย เหลียวดูบ้านก็สวยงามอร่ามตา แล้วมองดูสะพานก็ยับยั้งไปหมด สวยงามไปทั้งนั้นลงนั่งหิวเราะอยู่นานแล้วก็ตกลง หามเจ้าชีกไปแต่งงานกับลูกสาวเศรษฐีที่บนหอที่ทำด้วยหลังคาเงินหลังคาทองนั้น เจ้าชีกเมื่อแต่งงานแล้วก็นอนแปะอยู่แต่ข้างนอกทุกวันทุกคืน ลูกสาวเศรษฐีนอนในเรือน พออยู่มานาน ๆ ก็มีชายหนุ่มรูปงามคนหนึ่ง เข้าไปหาเมียเจ้าชีกที่ในเรือน ชายคนนั้นพูดว่าน้องมารักกับพี่เสียเถอะนะอย่าเอามั่นเลยไอ้คนชีก ๆ คนพิการทำกินก็ไม่ได้ต่อไปจะกลายเป็นคนยากจนเข้าทุกที ๆ และทั้งพูดเกี้ยวพาราสีอยู่เป็นนาน แต่เมียเจ้าชีกก็ไม่ยินดียด้วย บอกให้กลับไปเสียเถิดเถียวผัวฉันข้างนอกจะรู้เข้า แล้วชายคนนั้นก็ออกมาแต่โดยดี ต่อมาคืนที่สองเข้าไปอีกเกี้ยวเท่าไรก็ไม่ตกลง คืนที่สามเข้าไปอีก เข้าไปพูดว่า ฉันบอกแล้วซิว่าไอ้คนชีก ๆ อย่าเอามั่นเลยเอาฉันดีกว่า ฉันทั้งสวย ทั้งงาม ร่างกายก็สมบูรณ์พร้อมทุกอย่าง แต่นางก็ไม่ยอมรักด้วย ชายคนนั้นก็ตรงเข้าจับกอดสักเท่าไร นางก็ไม่ยอม บอกให้ออกไปก็ไม่ออก นางพูดว่า ฉันมีผัวแล้วให้ออกไปเสียเถิด ถึงแม้ว่าผัวฉันจะเป็นคนชีกก็ช่างเถอะ เมื่อได้กันแล้วก็ต้องรักไปจนตลอดชีวิต ชายผู้นั้นเห็นหญิงไม่ยอมแน่ ก็เลยพูดว่า ฉันนี่แหละเป็นคนชีก ผัวของน้องนอนอยู่ข้างนอก พี่มาหาน้องสามคืน คืนนี้แล้ว เมียเจ้าชีกไม่เชื่อ เจ้าชีกจะพูดเท่าไรก็ไม่เชื่อ แต่เจ้าชีกมีแก้วสารพัดนึกวิเศษอยู่แล้ว เจ้าชีกก็นึกให้เป็นคนชีกให้เมียดูที่ในห้องนอน ตอนนี้เมียชีกจะเชื่อบ้างแหละ แล้วเมียก็พูดว่าให้สวยงามเหมือนก่อนจะได้ไหม เจ้าชีกบอกว่า ได้ น้องคอยดูนะ แล้วเจ้าชีกก็นึกกลับคืนมาอย่างเก่าทันที มีรูปร่างสวยงามกว่าเดิมมาก ตอนนี้เมื่อคืนตัวได้ เมียจึงเชื่อแน่แล้ว บอกไม่ให้เป็นคนชีกอีกต่อไป แล้ว

เจ้าชีกก็อยู่ด้วยกันมา จนมีลูกชายหนึ่งคน เจ้าชีกก็นึกเบื่อหน่ายเมียทางนี้ ต่อมาก็มีคนเล่า
 สื่อกันว่ามีลูกสาวเจ้าเมืองต่างเมือง ทั้งสวยทั้งงามไม่มีใครเทียบเท่า เจ้าชีกรู้เข้าก็ไปดู
 พอเห็นก็นึกรักมาก ลูกเจ้าเมืองก็รักเจ้าชีก เพราะเจ้าชีกมีความสวยงามเป็นพระเอกอยู่
 แล้ว ก็ตกลงเลยได้กันกับลูกสาวเจ้าเมืองนั้น อยู่กินกันมาหลายวันเจ้าชีกก็นึกอยากกลับมาหา
 เมียนี่ มาได้เร็ว นึกจะกลับไปหาเมียนั้นก็ไปได้เร็ว เมียคนหลังมีความสงสัยมากเพราะเจ้า
 ชีกมีความงามมากไม่อยากจะให้กลับไปอีก จึงหลอกถามเจ้าชีกว่า พี่มีอะไรดีหรือ จึงได้ไป
 เร็วมาเร็วได้ เจ้าชีกบอกว่า พี่มีแก้วสารพัดนึกอยู่ดวงหนึ่ง เมียก็ลองดู ขอเจ้าชีกดู เจ้า
 ชีกกำสัถยหลรักก็เลยให้เมียดู เมียดูแล้วก็ไม่กลับคืน ส่งให้ผู้เป็นพ่อให้พวกราชการเอาไปฝัง
 เสียในพระเจดีย์กลางห้องมหาสมุทรกลางทะเล เจ้าชีกหมดท่า จึงปรึกษาแมวซีเรือนกับหมา
 ซีเรือนว่าจะรับอาสาไปเอาแก้วสารพัดนึกของเรากลับมาได้ไหม เราจะได้อีกกลับบ้านกัน แมว
 กับหมารับว่าได้ แล้วเจ้าชีกก็ควักข้าวตากผูกคอให้ตัวละห่อ หิวที่ไหนก็ให้กินกัน แมวกับหมา
 ก็เอาไปเที่ยวตบปุลมกินจึงเหลนกกังกำไป แมวตบเอาพระยาหนูทุกเข้าตัวหนึ่ง หนูทุกขอร้อง
 แมวว่าอย่ากินเลยจะเอาสิ่งไรจะหาให้ แมวจึงว่าให้ไปเอาแก้วที่กลางใจเจดีย์ ห้องสมุทร
 ได้ไหม ในเจดีย์นั้นถ้าไม่ได้ต้องกลับมาให้กินที่นี่ เจ้าหนูรับคำ แล้วก็ไปเกณฑ์หมู่ทั้งหลายไป
 ช่วยกันขุดบ้างกัดบ้างจนถึงแก้ว แมวกับหมาเห็นข้ามนิดที่ครบสัญญาเจดีย์แล้ว ก็พากันว่ายน้ำ
 ตามไป หนูพอดีได้แก้วส่งมาให้แมว หมาว์ว่ามึงตัวเล็กกูเอาไปเอง แมวก็เลยอนุญาตให้หมา
 เอามา ว่ายตามกันมาถึงกลางทะเล มีปลาใหญ่ชุกชุมหมาตกใจร้องเฮ้ง ๆ แก้วตกในกลาง
 ทะเลลึก หมากับแมวพากันว่ายน้ำมาขึ้นฝั่งเที่ยวตบปุลมกินกันตามเคย แมวเผชิญตบเอาพระยา
 เขี้ยวเข้า เขี้ยวร้องว่า อย่ากินเลยจะเอาอะไรจะหาให้ แมวบอกว่าให้ไปเอาแก้วใน
 กลางทะเลมาให้จะได้หรือไม่ ถ้าไม่ได้เจดีย์ต้องมาให้กินตรงนี้ พระยาเขี้ยวก็รับคำ จึง
 เกณฑ์เขี้ยวทั้งหลายมาช่วยกัน เขี้ยวก็มาบินกันร่นที่กลางทะเลพอที่ มัจฉามาเล่นน้ำ พระ
 ยาเขี้ยวจึงจิกมัจฉาเข้า มัจฉา ก็ขอร้อง แล้วเขี้ยวก็ใช้หางมกัวมาให้ มัจฉาได้แก้ว
 เอามาให้เขี้ยว เขี้ยวเอามาให้แมว แมวเอามาให้หมา หมาว์ว่ากูไม่เอาแล้วมึงเอาไป
 เถิด ตกลงแมวต้องเอามาเอง แล้วพากันกลับถึงบ้าน ตอนดึกแมวก็นึกเรียกเจ้าชีก เจ้า
 ชีกก็ตื่นขึ้นทันที เพราะจำเสียงแมวได้ ลุกขึ้นมาเห็นแมวกับหมาคาบแก้วมาก็ดีใจ พอแมวส่ง

แก้วให้ เจ้าชึกก็ชวนกันหนีกลับเมืองเก่าทันที แต่พอมาถึงหน้าเมืองเข้าเมืองไม่ได้ เพราะ
มีนายด่านนายด่านนี้เป็นลูกชายของเจ้าชึก โตขึ้นไม่รู้จักพ่อ ไม่ยอมให้เข้าเมือง จึงเกิดรบ
กันขึ้น รู้ถึงแม่ ผู้เป็นเมียเจ้าชึก ก็มาอุพอเห็นจำได้ว่าผู้มาก็ดีใจ จึงบอกกับลูกว่า เขา
เป็นพ่อของเจ้าที่แท้จริง แล้วสองแม่ลูกก็เอาขันน้ำพานรองมาเชื้อเชิญเจ้าชึกให้เข้าเมือง มา
ปกครองบ้านเมืองตามเดิม ก็อยู่เย็นเป็นสุขตลอดมา

(พระหมิง บุญอนันต์)

ประเพณีทานวีรบุรุษ

"ท้าวอุไทย"

ท้าวอุไทยมีพ่อชื่อตาแสนปม มีปมเต็มตัว แม่เป็นลูกกษัตริย์ ตาแสนปมมีอาชีพทำสวน
เหตุที่ได้แต่งงานกับลูกกษัตริย์เพราะว่า ลูกกษัตริย์คนนี้อายุากทานมะเขือ หาที่ไหนก็ไม่มี ก็
มาเจอมะเขือของตาแสนปมซึ่งตาแสนปมแก่ปลูกมะเขือไว้แล้วไปเปี้ยวรด มะเขือก็ออกลูกเพียง
ลูกเดียว เมื่อลูกกษัตริย์กินมะเขือเข้าไปก็ท้องและคลอดบุตรเป็นชาย เมื่อเด็กโตขึ้นจึงมีการ
เสี่ยงทายว่าใครจะเป็นพ่อเด็ก คำก็เกณฑ์ลูกขุน เจ้าพระยา ลูกข้าราชการหัวไปมา
ถ้าเด็กคลานขึ้นตักใคร คนนั้นก็เป็นพ่อ เด็กก็ไม่คลานขึ้นตักใครเลยเหลืออยู่เพียงคนเดียว
คือตาแสนปมที่อยู่สวน เมื่อถูกนำตัวมาเด็กก็คลานขึ้นไปนั่งตัก แล้วทั้งสามคนก็ถูกลอยแพ เมื่อ
เรือลอยไปพบเกาะแห่งหนึ่ง ตาแสนปมกับลูกเมียก็อาศัยอยู่ที่เกาะนั้น หักจ้างฉางพจนกระทั่ง
วันหนึ่งแก่ไปพบทองเป็นก้อน ๆ จำนวนมากที่ไร้โดยที่แก่ไม่รู้ว่าเป็นทอง เมียจึงสั่งให้น้ำกลับ
มาบ้านวันละก้อน ต่อมาแกมีลูกอีกคนให้ชื่อว่าอุทอง เพราะนำทองมาตีเป็นเปลให้นอน

วันหนึ่งตาแสนปมไปไ้ค้นต้นไม้ใหญ่ต้นหนึ่ง เย็นกลับมาบ้านรุ่งขึ้นก็ไปพบต้นไม้ต้นนั้นต่อได้
เหมือนเดิม แกจึงแอบดูพบว่าสิงห์ตัวหนึ่งมีข้องกายสิทธิ์ เมื่อตีแล้วต้นไม้ก็ถูกตัดกลับยืนต้นได้อีก
แกจึงจับสิงห์ได้ สิงห์ก็ให้ข้องกายสิทธิ์ไป ตาแสนปมจึงตีข้องให้หมดหายไป ต่อมาทั้งหมดก็
พากันเข้าเมืองแกจึงตีข้องเอาปราสาทราชวังบ้านเมืองได้ แล้วตั้งตนเองเป็นท้าวแสนปม
เมื่อท้าวแสนปมไปเกาะเกาะหนึ่งก็ใช้ข้องกายสิทธิ์ตีขึ้นสร้างวัดให้ชื่อว่า วัดท้าวอุไทย เพราะ
ถือว่าท้าวอุไทยมีบุญญาธิการ ทางทิศประจิมมีท้าวอุทอง

บริเวณวัดท้าวอุไทยนี้สันนิษฐานว่าเดิมจะเป็นทะเล แล้วมีสำเภาลำหนึ่งแล่นมาชนเขา
ขุนสำเภาแตก จึงเรียกบริเวณเขาขุนว่า วังสำเภา หินบริเวณนี้เป็นหินศิลาแลง เรียก
หินตาดั่ง ตาตั้ง เพราะเล่าว่าตาตั้งตาตั้ง หาบหินมาสร้างวัดท้าวไทย แต่สาแหรกขาดหินก็
กระจายเต็มทุ่ง เมื่อสำเภาแตก เสากระโคงลอยไปติดอยู่บริเวณใต้วังสะโคไปหน่อย จึง
เรียกแถบนั้นว่าวังเสากระโคง

(หลวงพ่อสาย บสชาติ)

"พระเจ้าผู้มิบุญจะมานั่งเมืองเวียงจันทน์"

สมัยก่อน "เอ โหรทำไมถึงยกเมฆดูแล้วว่า อีกปีสองปีกว่า ๆ นี้ ท่านผู้มิบุญจะมานั่งในเมืองเวียงจันทน์ เอ ทำไมถึงมาว่าอย่างนั้น เจ้าเมืองเวียงจันทน์ก็มีอยู่แล้วทำไมถึงจะมานั่งอีกละ "ก็มาชิงอำนาจราชสมบัติกันซิ" มีคนอีกกลุ่มหนึ่งเขาก็เป็นเหล่าบริวารของเจ้านั้น เจ้านั้นที่นั่งอยู่ในเมืองเวียงจันทน์ ฎีไม่ได้อยู่ในทศพิธราชธรรม เกิดเป็นปีนาคีหาแต่ประกวดนางงาม ใครงามก็เอามาเป็นภรรยาซะ มีพลลงระเริงแต่ในกามารมณ์ไม่อยู่ในทศพิธราชธรรมเลย เมืองนั้นมาสด เมืองนั้นมาขมมาแหย่ ก็ว่าเมืองนั้นไม่ดี ยังจิ้นยังจี้ไม่ได้อยู่ในคุณศีล คุณทาน ฟันก็ว่า "พระเจ้าผู้มิบุญจะมาเกิด เวลานี้อยู่ที่ไหน" "เวลานี้เขาไปเกิดอยู่ในท้องของหญิงท้องแก่แล้วนา" "อยู่ไกลซี" "ไม่ไกลหรอก อยู่ในย่านนั้น ย่านนั้น"

จับเอาผู้หญิงท้องแก่ไปเผาไฟเสียหมดเลย แหมบั้งอาจมาทะเลือเกินแบบที่ว่าไม่ได้อยู่ในทศพิธราชธรรมเสียเลย ไม่สมกับเป็นเจ้าฟ้ามหากษัตริย์ "เอ้า เผาให้หมด" จับได้อีบบ้างก็ร้องห่มร้องไห้ ตายแล้วตายแล้ว เจ้าฟ้ามหากษัตริย์ไม่อยู่ในทศพิธราชธรรมทั้งหลาย ปาครองถิ่นไหนเขาก็อยากได้รับความร่มเย็นเป็นสุข

แหมไม่ถึงได้อย่างนี้ จับได้หญิงท้องแก่คนหนึ่ง โอ๊ย ยกมือขึ้นสุดศอก "ขอชีวิตอินทรีย์ไว้ก่อนเถิดอย่าเอาไปเผาเลย มันเป็นยังงี้ก็แล้วแต่เถิด ขอห้ามปรามมันไม่ให้มันไปเป็นเจ้าพรอก" เขาก็ไม่ฟังให้เอาไปเผา เอาไปเผา แหม พอเผาก็เกิดอภินิหารท้องระเบิด เด็กคนนั้นถูกไฟลวก ก็เป็นเปลือกเป็นง่อยไปเลย เอาไปเผาแต่เข้านิคเลย ก็มีพระวัดหนึ่งก็ออกไปบิณฑบาต ก็เห็นเข้า "โอ้ นี่เด็กนี่มันเป็นอะไร" ก็เลยตะพายบาตรด้วยเอาผ้าอาบผูกหัวมาด้วย เอามาถึงวัดก็เอามาเลี้ยงไว้ เอากล้วยให้กิน เอาขนมให้กิน เอาอะไรให้กินมันก็เติบโตมา "เอ้า แล้วกันขาเป็นเปลือก เป็นง่อยซะแล้ว" ก็ยังนึกสงสารเวทนาอยู่ แม้กล้มหายตายจากไปซะแล้วพูดก็ไม่ได้ เจ้าฟ้ามหากษัตริย์จะเอาตัว เป็นผิด ฟันก็เลี้ยงอุปถัมภ์ คำขูมา เรือนเวทมนต์ อาคมเอาจนเก่งมาก เรือนฮิติบิโส ๘ ด้าน

ถอยหน้าถอยหลัง โอ๊ย ศักดิ์สิทธิ์เข้าซิที่นี่ เด็กมันอยู่ในวัดกินข้าววัดนี้ ก็มีอิทธิฤทธิ์ที่นี่
เขาก็ไปนำเอาตัวโหรมาอีกกล่าวว่า "มันจะมาเมื่อไร"

"มาวันนี้ละ เวลาเท่านั้นเชียวละ" แหมสั่งความด่วนเลย "เตรียมกระบองมา
กระบองกายสิทธิ์นั้นะ ไว้ต้อนรับ เราจะต้อนรับด้วยกระบองละ เอาละเขี่ยมันจะเหาะมา
หรือจะเดินมา"

"เขาจะเหาะมานะ"

"เตรียม เตรียม ต้องเตรียมเอาผู้เชี่ยวชาญคุณคุณนะ กระบองนี้เขี่ยแค่ถูก
ลม ๆ มันก็ไม่ใช้เล่น กระบองอิทธิฤทธิ์นั้นะแหมจะไปเอาที่ไหนกระบองนี่"

ก็สั่งให้เสนา อำมาตย์ทั้งหลายนี้ไป ว่าใครมีกระบองกายสิทธิ์ ก็ยังมีหัวหน้าแม่-
ทัพมีกระบองกายสิทธิ์อยู่ กระบองอิทธิฤทธิ์นั้นได้มาครั้งแต่ปู่โน้นเขาก็ให้ไว้

"เอ้า เตรียม เตรียม รอคอยไว้เลย เหาะมาแน่นะท่านโหร"

"เหาะมาไม่ใช่เดินมาหรอก เหาะมา"

"เวลานี้มาถึงไหนแล้ว"

"มาถึงครึ่งทางแล้ว"

แหมไอ้เด็กวัดก็อยากไปดูผู้มีบุญมานั่งเมืองบ้าง ก็จะไปกับเขาบ้าง เอ้ ทำยังเง
พระท่านก็สงสารทำเกียนล้อไว้ให้หนึ่ง "เฮ้ย ลากไถ้อยู่ไปมั้งเถอะมันก็จะไปดูผู้มีบุญมา
นั่งเมืองกับเขาบ้าง"

ตามประสาเด็ก ๆ นะ มันลาก ๆ ไปถึงครึ่งทางมันก็ถึงไถ้อยู่ไว้ซิที่นี่ เออ มัน
ก็จะรีบไปกลัวจะไม่ทันดู แหมไอ้กระบองก็เตรียมไว้เลยเชียว ที่นี้ทำยังได้ ไถ้อยู่ก็มอง
ซ้ายแลขวาอยู่ใครจะมาลากไปอีกนี่ ใครที่ไหนมันจะมาลากไป เอ้อ ตายแล้ว เขาก็ลาก
มาไว้ครึ่งทาง ก็ร้องไห้แง ๆ จะคลานไปก็คลานไม่ไหว ก็ยังมีคนใช้ของพระอินทร์ เขา
เรียกท้าววิษณุกรรม ซึ่งเป็นหัวหน้าแห่งลวดลายและภาพอะไรต่าง ๆ เป็นช่างของพระอินทร์
มาถึงก็แหม

"เอ้อ ไอ้หลายชายจะไปที่ไหน" ก็ขี่ม้ามาด้วย

"จะไปดูคนมีบุญมานั่งเมืองเวียงจันทน์ ี่"

"นี่ฝากข้าวกับน้ำเต้านี้ไว้ด้วยนะ ลุงก็จะไปอยู่กับเขาเหมือนกันละ ถ้ารู้สึกเหนื่อย
 ลุงไม่มาก็กินซะนะถ้าหิวก็" เอามาฝากไว้ ตาลุงเขาก็ขี่ม้ามุ่งหน้าไปที่เขาจะนั้น ไปหาบ
 หามไปทำพิธี แล้วก็เลยเหาะขึ้นไปเมืองฟ้าเมืองสวรรค์โน้นนั่นะ ก็ไปคอยจ้องตามองดูว่า
 ให้อยู่เปลี่ยนมันจะทำยังไง "นะ เพื่อนก็ไปไม่กลับสักทีหนึ่ง เกียนก็ตั้งอยู่กลางทาง" มอง
 ไปแลมาก็ไปเปิดดูห่อนั้น บ๊ะมันห่อข้าวนี้ โอ้เปิดห่อข้าว มันหอมทั่วถิ่นจักรวาล กินเถอะนะ
 ก็กินเอาน้ำเต้ามากินเข้าไปอีก มือก็เหยียดออก สันก็เหยียดออกได้ บะ บา บะ แข็งแรง
 ที่จริง ๆ ที่นี้ เราไม่ได้นึกไม่ได้ฝันว่าชีวิตเราจะได้มาผ้านานอย่างนี้ เออ บะ นี่ก็อยาก
 จะเป็นเจ้าแผ่นดินขึ้นมาเมื่อไรละนี่ อิมม์ ไอ้ที่หงิกก็หายไป ไอ้ที่งอก็หายไป มีกำลังกำ
 เريبเลิบसानเหาะไปจริงเหมือนว่าเหาะ ไปดูซิว่ามันเป็นยังไงเหาะไปถึงประสาทแห่งเมือง
 เวียงจันทน์วน ๒ รอบ ๓ รอบ กระบองไขว้ไปเลย ตายเข็ญยังไม่ถูกเลย ตกใส่ข้าง
 ที่ผูกไว้เล่นโดนเอาข้างตายทับลาน แหมขึ้นนั่งเวียงจันทน์เลย โอ้ย พวกเสนาอำมาตย์
 เจ้าห้ามหากษัตริย์กลัวความผิด เกณฑ์แห่งอำนาจทั้งหลายไปนั่งอยู่เมืองเวียงจันทน์ กระบอง
 กายสิทธิ์ตกใส่ข้างตาย เขาถึงได้ว่าเมืองลานช้าง ลานช้าง กระบองมันตกใส่ ได้ตั้งชื่อ
 ให้มันใกล้เคียงว่าเมืองพระตะบอง

(นายพุทย์ ยอดสร้อย)

"ดาหลวงคง"

หนองหงส์แต่ก่อนเป็นหนองน้ำใหญ่มินกหงส์มาลงจึงเรียกหนองหงส์ ปัจจุบันยังอยู่ที่หนองหงส์นี้มีศาลเทพารักษ์อยู่ เรียกกันว่าศาลดาหลวงคงหรือพ่อเผ่าหลวง ดาหลวงคงดาหลวงคงคล้าย ๆ กับว่าจะเป็นนักเลงใหญ่อยู่ในหมู่บ้านนั้น ใครมีเรื่องเดือดร้อนอะไร เช่น วิวาทวิวายป่วยหรือมีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้น ก็ร้องให้พ่อเผ่าหลวงช่วย ถึงถึงพ่อเผ่าหลวงมีเหตุแพทภัยอะไรเกิดขึ้นในหมู่บ้านนี้ เช่นฝนไม่ตกฟ้าไม่ร้องก็ให้พ่อเผ่าหลวงช่วยให้ฝนก็ น้ำดีอย่าได้เกิดแห้งแล้ง ท่านช่วยพระมาสวดมนต์ตามฤดูกาล แต่ละบ้านจะปั้นรูปคนในบ้านชายก็คนหญิงก็คน สัตว์เลี้ยงก็ตัวก็ปั้นใส่กระเข้าไปวางไว้หน้าศาลเวลาพระสวดมนต์ กลายเป็นงานปีไป การที่นำรูปปั้นไปวางนั้นก็เพื่อให้พ่อเผ่าหลวงช่วยให้สุขสบายไม่มีเหตุแพทภัยอะไรมารบกวน

ประวัติของอาจารย์คง

กล่าวถึงคนที่มีวิชาผู้หนึ่งชื่อนายคง นายคงผู้นี้เมื่อคราวเจ้าพระยาบดินทร์เดชาฯ (สิงห์ สิงหเสนี) เกลี้ยคนเมืองตราดช่วยเขมรรบญวน ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๓) นายคงก็ได้ถูกเกณฑ์เข้าทัพด้วย วันหนึ่งนายคงได้ถูกใช้ให้ไปตัดฟัน คนอื่นก็ตัดทอนเป็นท่อน ๆ เพื่อผูกมัดคนได้สะดวก แต่นายคงกลับลากเอาไปหึ่งกึ่งหึ่งใบ เมื่อนายคงโดนดู นายคงก็จัดเอาขวานขึ้นมา เอากิ่งไม้วางไว้ที่หน้าแข้ง แล้วใช้ขวานทอน ต่างก็เห็นเป็นอัศจรรย์ ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้มีวิชา ที่บ้านนายคงนั้น เมื่อเด็ก ๆ อยากรับกระต่ายในตอนกลางคืน นายคงก็จะเอาผ้าคลุมแล้วกระพือผ้าออกมาเป็นกระต่ายให้เด็ก ๆ จับเล่น หรือชาวบ้านอยากดูเสือ นายคงก็จะเอาผ้าคลุมตัวแล้วแปลงกายให้เป็นเสือ เพื่อชาวบ้านจะได้ดูเสือ ต่อมานายคงได้ยศเป็นหมื่นคง และได้รับเกียรติให้เป็นผู้ถือธงไชย ซึ่งมีพระพุทธรูปประดิษฐานอยู่บนยอดธง ธงนี้เรียกว่าธงนำทัพ มีความสำคัญที่

สุดของกองทัพ ต่อมาหมื่นคงได้บวชเป็นอาจารย์ที่แก่งทางสัก เสกเลขยันต์และเครื่องรางของขลัง

(นายพุทฺย์ ยอดสร้อย)

"หลวงพ่อบุ๊"

ประวัติหลวงพ่อบุ๊ เป็นมาจากปากเกร็ดนนทบุรี มาบวชที่นี่มีหลวงพ่อกแก้ว เป็นอุปัชฌาย์ หลวงพ่อบุ๊เป็นคนคงกระพันชาตรี เป็นคนมีของขลัง ชาวบ้านมีโรคภัยต้องหรือเกี่ยวกับโรคระบาดตอหิวาตกโรคเกิดขึ้น ก็มาให้หลวงพ่อลงเล็บแล้วก็หาย โรคอื่น ๆ ก็ไม่เป็น ในสมัยนั้น แถวตำบลบ้านเก่า ฝูมมาก ต้องให้หลวงพ่อบุ๊เป็นผู้ช่วย หรือบางคนถูกโจรปล้น ก็ต้องให้หลวงพ่อบุ๊ช่วย ต่อมาบิดาหลวงมาควบคุมบริเวณโคกฝรั่ง ที่เรียกว่าโคกกระเหรียง ชาวบ้านก็ไม่ว่าจะอย่างไร หลวงพ่อบุ๊ก็ให้ลูกศิษย์มา เอน้ำหมากป้ายหน้า แล้วก็ให้ไปบอกทั่วว่าห้ามตีหัว ห้ามตีหน้าฝรั่ง ให้ตีเปิดปึกคือตีได้จักแร้ขึ้นมาไม่ให้มีบาดแผล พอคนไหนแย่งหลวงพ่อบุ๊เข้าคร่อมไว้ ฝรั่งก็ยิงหลวงพ่อบุ๊ก็เปิดจีวรให้ฝรั่งยิง ฝรั่งก็ยังไม่ออก ยิงลูกน้องก็ไม่ออก ฝรั่งก็ถอย หลวงพ่อบุ๊ก็ควบคุมที่ด้านหนองรีไว้ เคียงนี้ได้ทั้งหมด ๒๑๕ ไร่ ประชาชนก็เลยยกถวายให้วัดบ้านเก่า เป็นที่ธรณีสงฆ์อยู่จนทุกวันนี้

หลวงพ่อบุ๊เป็นมรณภาพเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๑ ในปี ๒๔๘๒ เดือน ๕ ขึ้น ๔ ค่ำ ๓ โมงเช้า ก็ได้ทำการหล่อรูปหลวงพ่อบุ๊เป็นขึ้น ในวันนั้นฟ้าสว่างแจ้งดีแต่พอจะเททองหล่อรูปขึ้นก็เกิดครึ้มฟ้าครึ้มฝน ฟ้าผ่าตด ๆ กันหลายครั้งแต่ฝนไม่ตก บรรดานกพิราบ นกทะเล เป็นหมื่น ๆ แสน ๆ ตัว พากันบินมาเวียนทักษิณาวรรต น้ำในคลองที่เดิมก็กลับจืด แต่จืดเฉพาะบริเวณหน้าวัดเท่านั้น ที่อื่นไหลออกไปก็เค็มอย่างเก่า ดังนั้นเขาจึงเรียกว่าหลวงพ่อน้ำจืด

(เจ้าอาวาสวัดบ้านเก่า)

"ประเภทนิทานประจำถิ่น""ประวัติบางแสน."

มีประวัติตั้งแต่ครั้งปู่ย่าตายายเล่ามาว่า กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ยังมีหมู่บ้านเล็กๆ แห่งหนึ่งอยู่ชายทะเล ซึ่งมีอาชีพเป็นชาวประมง ยังมีครอบครัวหนึ่ง มีสองสามีภรรยาซึ่งมีลูกชายอยู่คนหนึ่งชื่อ เจ้าแสน ได้ส่งเจ้าแสนไปเรียนกรุงเทพ ฯ จนสำเร็จ เจ้าแสนก็กลับมาอยู่บ้าน เจ้าแสนเป็นหนุ่มรูปหล่อที่สุดของบ้านชายทะเลนั้น เป็นที่หวังของของสาว ๆ ทั่วไปวันหนึ่งในยามเช้า เจ้าแสนได้เอாவัวไปเล่นที่ชายทะเล เพื่อผ่อนคลายอารมณ์ของคนหนุ่ม บังเอิญว่าที่เล่นอยู่นั้นได้ขาดลอยไป เจ้าแสนนึกเสียใจ จึงได้ออกเดินตามวัวที่ขาดลอยไปเขา บังเอิญว่าตัวที่เจ้าแสนเดินตามมานั้นได้ไปตกลงที่บ้านของยายหลานผู้หญิงหนึ่งที่อยู่นอกเขานั้น เจ้าแสนเดินเข้าไปจะเก็บวัว สายตาของเจ้าแสนก็ได้ไปประสบกับหญิงสาวคนหนึ่งที่มีรูปร่างสวยงามต้องตาของเจ้าแสนมาก ถึงกับละสิ่ง ไม่นึกไม่ฝันว่าจะเจอสาวชาวป่าที่มี ความงามอย่างนี้มาก่อน เจ้าแสนละสิ่งอยู่ครู่หนึ่ง เมื่อหายละสิ่ง เจ้าแสนได้เดินเข้าไปหา หญิงสาว พอเจ้าแสนจะเอ่ยปากพูด ก็ได้ยินเสียงของหญิงสาวพูดว่า ท่านต้องการอะไร หรือจะมาหาขายของข้า ตอนนี้ขายของข้าไม่อยู่ ออกไปซื้อของ เจ้าแสนบอกกับหญิงสาวว่า ข้าไม่ได้ขึ้นมาหาใคร ข้าเพียงแต่จะขึ้นมาเก็บวัวของข้าที่ขาดลอยมาตกที่นี้เท่านั้น อ้อ ว่าวของท่านดอกหรือข้าเก็บไว้เอง ข้าก็ไม่รู้ว่าของใครเมื่อเป็นของท่านก็จงเอาคืนไป เจ้าแสนก็เอื้อมมือไปรับวัวจากมือของหญิงสาว แล้วพูดว่า ข้าขอขอบใจเจ้ามากที่เก็บวัวของข้าไว้ให้ ข้าขอลืมชื่อของเจ้าสักหน่อยว่า เจ้าชื่ออะไร บางทีไปรับข้างหน้า ข้าจะได้ตอบแทนเจ้าบ้าง หญิงสาวจึงเอ่ยว่า ข้าชื่อมุข อยู่กับยายสองคน พ่อแม่ไม่มีตายไปนานแล้ว ยายเอาข้ามาเลี้ยงไว้ตั้งแต่ข้ายังเล็กอยู่ เจ้าแสนได้ยินหญิงสาวพูดก็ให้นึกสงสัยและเห็นใจในความอาภัพของหญิงสาว จึงได้พูดว่า ข้านี้พอจะช่วยเหลืออะไรเจ้าได้บ้าง ขอให้บอกมาเถอะ หญิงสาวก็ตอบว่า ข้าขอขอบใจท่านมากแต่ท่านไม่ต้องมาช่วยเหลือข้าหรอก ข้าอยู่กับยายของข้าก็มีความสุขมากพอแล้ว ท่านยังไม่ได้บอกชื่อแก่ข้าเลยว่าท่านชื่ออะไร เจ้าแสนบอกว่า

ตัวข้าชื่อแสน ซึ่งเป็นลูกของเศรษฐี บ้านของข้าอยู่ต้นเขาข้างล่างนี่เอง เจ้าแสนได้อยู่ดย
จนกระทั่งเย็นจึงได้ลากลับ ตั้งแต่วันนั้น เป็นต้นมา เจ้าแสนได้ขึ้นไปคุยกับสาวทุกวัน จนกระ
ทั่งหนุ่มสาวทั้งสองเกิดความรักซึ่งกันและกัน จึงได้สาบานกันว่าชาตินี้จะไม่วันพรากจากกัน
ถ้าใครผิดคำสาบานถ้าไปรักใหม่ ขอให้มาตายที่หน้าผาที่เราสาบานนี้ เย็นวันนั้นเจ้าแสนได้
กลับถึงบ้านด้วยใจเป็นสุข พ่อของเจ้าแสนได้เรียกเจ้าแสนมาบอกว่า เจ้าก็โตเป็นผู้ใหญ่แล้ว
สมควรจะมีเมียมีเรือนได้แล้ว พ่อแม่ก็แก่มากเหมือนไม้ใกล้ฝั่ง เจ้าควรจะต้องงานเสียที
พ่อกับแม่ก็ได้ไปขอลูกสาวของเศรษฐีไว้ให้เจ้าแล้ว เจ้าแสนได้ฟังก็บอกว่าไม่ให้หรอก ผมมี
คนรักอยู่แล้ว ถ้าเธอรู้เข้าเธอคงเสียใจมาก พ่อเจ้าแสนก็ถามว่า เป็นใครหรือเจ้าแสน
ทำไมเจ้าไม่บอกกับพ่อแม่ให้รู้เรื่องเสียแต่แรก นี่พ่อกับแม่ของเจ้าได้ตกลงกับเขาไว้แล้ว ถ้า
ไม่ทำพ่อกับแม่ก็จะเสียคำพูด เจ้าแสนก็ว่า โอ้ พ่อกับแม่ทำอะไรน่าจะบอกผมก่อน ไม่น่าไป
รีบตกลงกับเขาเลย และคนรักของเจ้านั้นอยู่ที่ไหน แสนก็ตอบว่า หญิงคนนั้นชื่อ मुख บ้าน
ของเธอยู่นบนยอดเขาตัวเอง เธอเป็นคนจน อยู่กับยาย พ่อกับแม่ของเจ้าแสนก็ว่า ยังไง
ก็ตามเจ้าจะไปชอบใครก็แล้วแต่ เจ้าจะต้องแต่งงานกับหญิงที่พ่อกับแม่ทำให้ เจ้ารู้ไม่ว่า คน
จน ๆ พ่อกับแม่ไม่ชอบ เจ้าก็รู้ ไม่น่าจะจิตใจพ่อกับแม่เลยนะแสน วันแต่งงานก็เริ่มขึ้นโดยที่
เจ้าแสนไม่มีทางขัดขึ้นได้ และไม่เต็มใจ เพื่อตอบบรรพบุรุษ ข้าวของแสนแต่งงานได้รู้ไป
ถึง मुख ก็เสียใจมาก วันหลังน้ำสังข์ मुखก็ได้มาในวันน้ำสังข์นั้นด้วยเป็นคนสุดท้าย พ่อ
หลังน้ำสังข์เสร็จ จึงบอกว่า มุขาก่อนแม่แสน ถ้าชาติหน้ามีจริงคงได้พบกันใหม่ เจ้า
แสนเงยหน้าขึ้นมอง พ่อเห็นว่า मुख ก็ได้วิ่งตาม मुख ไปหน้าผา แต่ไม่ทัน मुख ได้โดดหน้า
ผาตายไปเสียแล้ว เจ้าแสนเสียใจจึงได้กระโดดหน้าผาตายตาม मुख คนรักไป ส่วนพ่อแม่ของ
แสนได้บนบานว่า จะให้พ่อแม่ทำอย่างไรให้เป็นที่ระลึก และในคืนนั้นเอง แสนกับ मुख ได้มา
เข้าฝันว่า ให้ถึงกาลบนยอดเขา ให้ชื่อว่าเจ้าแม่เขามุมข ให้ชื่อชายหาดนั้นว่า บางแสน
จนตราบเท่าทุกวันนี้ ในปัจจุบันนี้ หนุ่มสาวไปเที่ยวหาดบางแสน และไปกราบไหว้ที่เจ้าแม่
เขามุมข ให้ความรักของคนนั้น ยิ่งยืนตลอดกาล

"เขาสามมุขและหาดบางแสน"

สมัยก่อนโน้น ตอนยังมีหาดบางแสนหรือหมู่บ้านอ่างศิลา ชายทะเลย่านนั้นเป็นที่ตั้งหมู่บ้านชาวเมืองผู้มีฐานะดีที่สุด ชื่อกำนันพ่ายปกครองบุคคลในละแวกนี้ กำนันพ่ายมีลูกชายอยู่หนึ่งคนชื่อแสน แสนเป็นหนุ่มรูปงามคนหนึ่งในละแวกนี้ ว่าง ๆ แสนก็ชอบนั่งเล่นที่หาดทรายเสมอ แต่กำนันพ่ายอยากให้แสนแต่งงานกับมะลิ สาวบ้านเดียวกัน เพราะมีฐานะทัดเทียมกัน แต่แสนก็ ผิดชอบเรื่อยมา ในจำนวนลูกบ้านก็อยู่ในปกครองของกำนันพ่าย มีหญิงชราคนหนึ่ง ปลุกกระท่อมเล็ก ๆ อยู่หน้าผาริมทะเล ชื่อป้าบาน พวกหนุ่ม ๆ รู้จักป้าบานดี เพราะแกมีหลานสาวซึ่งย้ายมาจาก บางปลาสร้อย ชื่อสามมุข เป็นคนสวยมาก แต่สามมุขไม่ไยดีต่อหนุ่มทั้งหลาย สาวสามมุขมานั่งเล่นที่หน้าผา ในขณะนั้นว่าวขาดลอยผ่านมา สาวสามมุขคว้าสายป่านไว้ได้อยู่ เจ้าของว่าวคือ แสนพบสาวสามมุขก็เกิดรักกันขึ้น สัญญาว่าจะแต่งงานกัน แสนถอดแหวนให้เพื่อเป็นพยานรัก ต่อมากำนันพ่ายรู้เรื่องก็เลยกับกันลูกชายไม่ให้ไปมาหาสู่กับสาวสามมุข ก็ถือโอกาสเรียกให้ติดต่อกับสาวมะลิ แต่งงานกัน ก็เลยกักโดยไม่ให้มีโอกาสมาพบกับสาวสามมุขเลย พอได้มีการเตรียมการจะแต่งงานกัน ในขณะแต่งงานกำลังรดน้ำ ก็มีผู้หญิงคนหนึ่งก็คือสามมุขนั่นเอง ไปในพิธีแต่งงานในขณะรดน้ำ สามมุขก็ถอดแหวนที่แสนให้ไว้ รดลงไปที่มือแสน พอแสนรู้ตัวว่าแหวนวงนี้ให้กับสามมุข ไว้ ก็รู้ว่ามุขคงมา พอเงยหน้ามาดูก็เห็น สามมุขหนีไปเรียบร้อยแล้ว แสนก็ลูกรุ่งจะไปตามสามมุขให้ได้ รุ่งตามไป ไล่ก็ไม่ทัน พอไปถึงหน้าผา พอตีสามมุขกระโดด แสนไล่มาทันก็เห็นสามมุขกระโดดหน้าผาตายเสียแล้ว แสนเลยตัดสินใจโดดลงตายตามทั้งคู่ เขาปัจจุบันก็เลยเรียกเขาสามมุข และชายหาดแสน บางแสนปัจจุบันนี้ทุกวันนี้

(นายภพ สุวรรณลาภ)

" เจ้าแม่สามมุข "

ความเชื่อเรื่องเจ้าแม่สามมุข มีเรื่องเล่าต่อ ๆ กันมาว่า บริเวณเขาสามมุขในสมัยก่อนนั้น มีกระท่อมอยู่หลังหนึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของยายกับหลาน เป็นครอบครัวยากจน หลานสาวเป็นคนบางปลาร้อย (ชลบุรี) มีชื่อว่า "สามมุข" "แสน ลูกชายกำนันบ้านอยู่ข้างขึ้น ได้มาหลงรักสามมุข ภายหลังพ่อของแสนทราบเรื่องจึงโกรธ และจัดการให้แสนแต่งงานกับลูกสาว เจ้าแก้วบ้านข้างขึ้นคนหนึ่งซึ่งรวยพอ ๆ กัน เมื่อสามมุขรู้ข่าวก็เสียใจมาก จึงไปโดดหน้าผาบริเวณที่เคยพรอครักกันตาย แสนมาเข้าไปเสียแล้ว เขาเสียใจมากจึงกระโดดตามลงไป ตายเคียงคู่กัน ดังนั้น เพื่อเป็นอนุสรณ์ของสาวสามมุขผู้ซื่อสัตย์ หน้าผาบริเวณนั้นว่า "เขาสามมุข" และตั้งชื่อชายหาดบริเวณเขาสามมุขว่า "บางแสน"

ความเชื่อเรื่องเจ้าแม่สามมุขนั้น บางคนเชื่อว่า เดิมเจ้าแม่สามมุขอยู่ในถ้ำ และภายในถ้ำมีของมีค่าในสมัยโบราณ พ.ศ. ๖๓๐ ในถ้ำมีพานเงิน พานทอง ขาวบ้านก็ไปยืมเจ้าแม่มาเพื่อใช้บูชาพระในสังคายนา เมื่อเวลาเอาไปคืนเอาถาดทองเหลืองมาคืน เจ้าแม่โมโหก็เลยปิดปากถ้ำจนเตี้ยวันนี้ และคนที่ยืมก็มีอันเป็นไป และเชื่อว่าในถ้ำเป็นเมืองลับแล มีการทอผ้าอยู่ในนั้น ถ้าคนแล่นเรือผ่านไปมาต้องไหว้ มิฉะนั้นจะเกิดอันตราย และเชื่อว่าในถ้ำมีมโหรีไพฑูริย์ ผู้บุญเท่านั้นถึงจะได้ยิน คนไม่มีบุญก็ไม่ได้ยิน

(นายเสงี่ยม เปล่งปลั่ง)

"ตำนานพื้นบ้านศรีพะโล"

"ศรีพะโล" เป็นชื่อหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ริมถนนสุขุมวิท ขึ้นอยู่กับตำบลหนองไม้แดง อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ถ้ามาจากกรุงเทพฯ ตามเส้นทางสายสุขุมวิท ต้องผ่านหมู่บ้านแห่งนี้ก่อนจะถึงตัวจังหวัดชลบุรี เดิมเป็นเมืองเก่า (รางที่เรียกเมืองศรีพะโล) ถือว่าเป็นสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์แห่งหนึ่ง เนื่องจากมีการขุดพบเครื่อง "สังคโลก" เช่น ถ้วยชาม ชันสัมฤทธิ์ ชันทองคำ ซึ่งโบราณคดีได้พิสูจน์แล้วว่า เป็นถ้วยชามสมัยสุโขทัย

ในสมัยโบราณ เมืองศรีพะโล้เป็นเมืองท่าเรือ มีเรือสำเภาของต่างชาติมาติดต่อค้าขายเสมอ แต่พวกเรือสินค้ามักถูกเศรษฐีเจ้าเมืองใช้อุบายคดโกงเอาสินค้าไป เป็นของตน โดยให้คนใช้แอบนำเอาสิ่งของมีค่าของคนไปซ่อนไว้ในเรือของพ่อค้า แล้วไว้วางยาว่าพ่อค้าขโมยสมบัตินั้นไป ทำการขอกันเรือและมีสัญญาว่าถ้าหากค้นพบ พ่อค้าจะต้องถูกริบสินค้าในเรือทั้งหมด ซึ่งก็ย่อมแน่นอนว่า วิธีการของเศรษฐีใช้ได้ผลสำเร็จเรื่อยมา ทำให้เกรำรวยเป็นมหาเศรษฐี เกียณบรรทุกทรัพย์สินสมบัติของเศรษฐีเกินผ่านเขาข้างพระบาท บางทรายมีมากจนกระทั่งเขาขาด ชาวบ้านจึงเรียกบริเวณนั้นว่า "คอเขาขาด" มาถึงปัจจุบันนี้ บางตำนานก็ว่าเพราะตาเศรษฐีใช้กลโกงพ่อค้าคนหนึ่งไม่สำเร็จ ทำให้ต้องแพ้นั้นเสียทรัพย์สินสมบัติ แต่ความที่เคยโกงจนเป็นนิสัย ตาเศรษฐีรับชนทรัพย์สินสมบัติหนีข้ามภูเขาทำให้เขาขาด (ท่านลองนึกว่าสภาพความร่ำรวยของแกดูเอาเถิดว่า ขบวนการเกียณชนทรัพย์สินสมบัติจะยาวเหยียดขนาดไหนจึงจะทำให้ภูเขาค่อย ๆ ราบเตียนลง ความมีเล่ห์เหลี่ยมคดโกงของตาเศรษฐี เป็นที่ขึ้นชื่อ ถึงกับได้รับสมญานามว่า "เศรษฐีพาลพาโล" เมื่อเอ่ยถึงเมืองนี้ก็เรียกว่า "เมืองเศรษฐีพาลพาโล" เรียกไปเริ่นกมาก็สิ้นเข้าเป็น "เมืองเศรษฐีพาโล" แล้วในที่สุดเหลือเพียง "เมืองศรีพะโล้"

(นายอ้วน อนงค์)

"...พะโล้"

เป็นชื่อของเศรษฐี แกมีลูกสาวคนหนึ่ง แล้วก็ีพระธิดาของลูกสาวเศรษฐี ๆ ก็บอกว่า ต้องแสดงความสามารถโดยการสร้างถนน ตั้งแต่บ้านของพระธิดายังบ้านเศรษฐี ภายใน ๑ ชั่วโมง คือต้องสร้างก่อนดาวกัลปประพาศขึ้น ถ้าสร้างไม่เสร็จก็เป็นอันล้มเลิก พระธิดาก็สร้างถนนไป เหลืออีกนิดเดียวตรงตุ๊กตา ยังสร้างไม่เสร็จเศรษฐีส่งคนมาดู เห็นจนจะเสร็จเศรษฐีก็เลยให้คนเอาตาเกียงโคมขึ้นไปแขวนบนยอดไม้ ทำเป็นว่าดาวกัลปประพาศขึ้นแล้ว ฝ่ายพระธิดาไม่ได้พิจารณาเห็นว่าตนเองแพ้แล้ว ก็เลิกขันหมาก เศรษฐีก็ยึดขันหมากหมด พานทองที่ตั้งรอไว้ก็กลายเป็น อ.พานทอง หมอนนางก็เอาตั้งไป ที่นอนหมอนนาง หมอนบัว

(พุทธ ยอดสร้อย)

"ตาม่องล่าย"

มีชายผู้หนึ่งชื่อว่าม่องล่ายนะ แกมีลูกสาวหนึ่งคน ชื่อยมโดย ส่วนตาม่องล่ายเป็นคนอยู่ไม่ติดที่ติดบ้าน ชอบเที่ยวพเนจรเรื่อยไป ไปต่อกันต่อไก่อ้อปลา น้ำทะเลมันแค่ว่าตมเท่านั้นเอง แกก็เดินเรื่อยไป ต่อไป ๆ สดเลาะไปจนถึง พนทประเทศ แล้วก็มาเห็นฝูงไก่อ้อที่หนองไก่อ้อ เตียนนี้ ไปเจอไก่อ้อแกก็จะต่อไก่อ้อ แกก็เลยหาหลักไม้เอาหลักไม้ปักที่หน้าอ้าว นอกจากนั้นพอแกต่อไก่อ้อเรียบร้อยแล้ว แกก็แอบไปที่เขาอ้อบั้ง หรือเรียกว่าแหลมอ้อบั้งปัจจุบัน แล้วก็ส่วนลูกสาวของแกชื่อยมโดย ฝ่ายตาม่องล่ายแกก็เที่ยวพเนจรไป ก็มีชายหนุ่มรูปหนึ่ง ก็มารู้ว่าลูกสาวตาม่องล่ายชื่อยมโดยเป็นคนสวยงามมาก ก็มาติดต่อกับตาม่องล่ายก็สว่ขอตาม่องล่ายระหว่างทาง ที่ตาม่องล่ายมาเที่ยวป่า ตาม่องล่ายก็ตกลงยอมยกให้ก็นัดวันแต่งงานกัน จะเป็นวันใด เดือนใด จำไม่ได้ มันลืมไปแล้ว และอีกฝ่ายหนึ่งก็มีผู้ชายอีกฝ่ายหนึ่ง ก็รู้ว่ายมโดยสาวงามก็มาติดต่อกับแม่ของยมโดย แม่ของยมโดยก็ยอมยกให้ ก็นัดวันแต่งงานก็หมายความว่า พ่อ แม่ไม่รู้เรื่องกัน แต่ก็นัดตกลงแต่งงานในวันเดียวกันด้วยเมื่อถึงเวลาขันหมาก ทั้งสองฝ่ายยกมา ก็ทั้งพ่อทั้งแม่ก็มอดตากัน ไม่รู้ว่าจะให้ใครกันแน่ ฝ่ายข้างแม่ก็บอกว่าเขานัดไปอย่างนี้ นัดวันนี้ ตกลงตาม่องล่ายก็ตัดสินใจไม่ถูก ไม่รู้จะให้ใครก็เลยเห็นจะหมดท่าจริง ๆ ก็เลยบอกกับลูกสาวแก ฝึกขาออกไปทั้งสองข้าง ขว้างไปทางตะวันตกข้างหนึ่ง ตะวันออกข้างหนึ่งก็เลยเป็นเกาะสามขมุทุกวันนี้ เตียนนี้ แล้วอีกข้างหนึ่งเป็น.....

(ไม่ทราบชื่อวิทยากร)

"/ตาม่องล่าย" /

เรื่องที่เล่ากันมาจนถึงนี้ มีบ้านหลังหนึ่งอยู่บนเนินเขา ริมหนองน้ำที่อ้วนน้อย อ้าเภอเมือง ประจวบคีรีขันธ์ เจ้าบ้านชื่อ ตาม่องล่ายและยายรำพึง ลูกสาวของแกชื่อ ยมโดยเป็นที่ เลื่องลือความงามอยู่ในละแวกบ้านนั้น ความสวยของสาวยมโดย เลื่องลือถึงเมืองเพชรบุรี ซึ่งเจ้าลายหนุ่ม อยากเห็นตัวสาวเจ้าเป็นยิ่งนักก็ทำตัวเป็นชาวเรือเที่ยวหาปลา

มาถึงหมู่บ้านที่ตาม่องล่ายอาศัยอยู่ เจ้าหนุ่มกลายเป็นชายรูปงาม ใครเห็นก็เกิดความนิยม พิสมัย เรื่องเจ้าลายรูปงามได้เข้าหุสาวเจ้ายมโดย ก็อยากพบปะเห็นหน้าเหมือนกัน การเห็นหน้านั้นกระทำโดยง่าย โดยมีแผนให้เจ้าหนุ่มนำปلامาขายที่บ้านผมโดย สองหนุ่มสาวได้พบกัน บังเกิดความปฏิพัทธ์รักใคร่ ตั้งแต่วันนั้นมา เจ้าหนุ่มลายก็ไม่มาหาสู่สาวยมโดยเสมอ เจ้าหนุ่มลายถูกขตายายรำพึง เพราะรู้จักเข้าผู้ใหญ่ มีข้าวของติดมือมาให้ แต่เป็นที่ชิงหน้าของตาม่องล่าย เนื่องจากจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นจังหวัดชายทะเล มีอ่าวเรือที่ค้าขายในฝั่ง และนำทะเลไปมาค้าขายเข้าจอดเทียบอยู่เสมอ ทำให้พ่อค้าสำเภาใหญ่จากเมืองจีนผู้หนึ่ง เมื่อความเลื่องลือถึงความงามของสาวเจ้ายมโดยรู้เข้าหูแก ก็อยากเห็นหน้าเป็นกำลัง ในที่สุดได้พบเห็นหน้าสาวเจ้ายมโดย ถึงหลงรัก เจ้าสัวสำเภา ผู้นี้เป็นที่ขอบฮัวยาคัยกับตาม่องล่าย แต่เป็นที่ชิงชิงของยายรำพึง ตกลงสาวเจ้ายมโดยมีคนบ่วงรักสองคนคือ เจ้าลายและเจ้าสัวสำเภา (บางแห่งว่า เป็นพระเจ้ากรุงจีนออกเรือมาค้าขาย) และนำขันหมากมาหมายกันคนละที เมื่อเจ้าลายนำขันหมากมา ตาม่องล่ายไม่อยู่ ยายรำพึงรับไว้ ครั้นเจ้าสัวสำเภา นำขันหมากมาหมั้น ยายรำพึงไม่อยู่ ตาม่องล่ายรับไว้ บังเอิญให้เป็นวันไม่อยู่ของฝ่ายสาวและฝ่ายเมีย แต่วันแต่งงานเข้าจริง ๆ ทั้งตาม่องล่ายและยายรำพึงอยู่บ้านด้วยกันทั้งคู่และเป็นอันว่า สาวเจ้ายมโดยจะต้องเข้าพิธีแต่งงานทั้งเจ้าลายและเจ้าสัว ห้ามกลางแขกเหรื่อที่มาเป็นเกียรติ ต่างพากัน สนเท่ห์ งงงัน และประหลาดใจยิ่งนัก ตาม่องล่ายกับยายรำพึงก็เกิดทะเลาะกันขนานใหญ่ คือลูกสาวคนเดียว ตาพ่อก็ยกให้เจ้าสัวสำเภา ยายแม่ก็ยกให้เจ้าลาย ในที่สุด ยายรำพึงโมโหจัด ฉวยหมวกได้ก็ขว้างตาม่องล่าย ตาม่องล่ายฉุนโกรธขึ้นมาบ้างก็คิดว่ากระบุงขว้างยายรำพึง กระบุงลอยไปตกเป็นเขากระบุงในจังหวัดตราด ยายรำพึงหยิบโด้งอบก็ขว้างตาม่องล่ายตอบแทน งอบลอยกระเด็นไปตกเป็นแหลมงอบ ในจังหวัดจันทบุรี ตาม่องล่ายบันดาลโทสะจัด ฉวยไม้สากก็เอาไล่ตียายรำพึง ยายรำพึงหนีตาม่องล่ายก็เอาสากขว้าง ไปโดนเกาะทะเลจึงเรียกว่าเกาะทะเลมาดังปัจจุบันนี้ สากนั้นลอยไปตกฝั่งทะเลตะวันออกเลยกลายเป็นเกาะสากในจังหวัดตราด ส่วนยายรำพึง หนีตาม่องล่ายไปนอนรำพึง จนกลายเป็นเขารำพึงที่อ่าวบางสะพานใหญ่ ก่อนจะกลายเป็นเขาตาม่องล่ายและเขายายรำพึง ก็เกิดการต่อว่าต่อขานต่างฝ่ายต่าง

ไม่ลตละ ตาม่องล่ายก็จะยกลูกสาวให้กับเจ้าสัวสำเภา ยายรำพึงก็จะยกให้เจ้าลาย เพื่อไม่ให้เสียวาจา ตาม่องล่ายก็บอกว่าฉันก็มาแบ่งซีกลูกสาวกัน ว่าแล้วก็จึงมือยายรำพึงมาบ้านก่อน พอถึงก็จับร่างลูกสาวได้ก็ฉีกออกเป็นสองซีก ขว้างไปทางทิศเหนืออันเป็นหมู่บ้านของเจ้าลาย เกิดเป็นเกาะนมสาวที่ บางปู อีกซีกหนึ่งขว้างไปทางทิศตะวันออกซึ่งเป็นทิศทางบ้านของเจ้าสัวสำเภา กลายเป็นเกาะนมสาวในจังหวัดชลบุรี ลูกสาวก็ตาย ยายเมียก็หนีหน้าไปแล้ว อยู่ทางนี้มีแต่ความอัปยศอายขายหน้า และความกลัดกลุ้ม หมากพลู ขนมนจีน จาน กระจก ตะเกียบ และขันหมาก ตาม่องล่ายก็ขว้างปากกระจัดกระจายหมดสิ้น บ้างก็ตกในทะเลบ้างก็ตกในที่ต่าง ๆ พลุมน คราวแต่งงานก็กลายเป็นสาหร่ายทะเล ขันหมากก็กลายเป็นเหือกเขาสามร้อยยอด กระจก ตะเกียบ จานก็ได้เป็นเกาะต่าง ๆ ดังกล่าวนั้นแล้ว เจ้าลายนั้น กลับบ้านด้วยความเสียใจจนตาย ก็เลยกลายเป็นเขาเจ้าลาย ที่จังหวัดเพชรบุรี และเขาหันรูปคนนั่งกอดไหเหล้า เพราะความกลุ้มใจของตาม่องล่ายนั้น ก่อนนั้นดังกล่าวนั้นเป็นที่นับถือของชาวเรือ และชาวบ้าน ว่าเป็นของศักดิ์สิทธิ์ มักจะบนบานกราบไหว้อยู่เสมอ

(ไม่ทราบชื่อวิทยากร)

"นิทานตาม่องล่าย"

ตาม่องล่ายกับยายรำพึงมีลูกสาวชื่อยอมโดย มีการแต่งงานกันที่สัดหีบ มีการจับหมูกจากในเล้ามาต้ม เรียกเกาะฮี่หละ เดียวนี้กลายเป็น เกาะเจ้า เกาะราวเตาหม้อ ที่จับหมูกขึ้นมาฆ่า ก็ต้มที่เกาะราวหม้อหน้าสัดหีบ เกาะเตาหม้อกะทะ ใส่ตัวหมูไว้ ต้มหมูมันก็คั้น กะทะคว่ำ ก็มีเกาะกะทะคว่ำ เกาะเตาหม้อเกาะยอ กระทะคว่ำ จรเข้ปูดขวางกลางแม่น้ำ ก็เป็นเกาะจรเข้ แล้วก็เกาะพระเกาะเพชร การแต่งงานต้องมีพระมีเพชร หมูกคั้นผสมนางก็สนุก นางก็ลูกขึ้นรำ ก็มีเกาะนางรำ ไอ้ที่เค้าแต่งงานนั้น ที่นี้เค้ามีวา ๆ เกาะสังเกียนยูนี้ เกาะสังเกียน แล้วมันก็มีวัวควายวิ่งคล้ายว่า มีวัวมีควายเวียน ๆ มา กะตุกฟางมาด้วยนา กะตุกฟางมารัง รันมันก็ดันวิ่งฟางตกอยู่ข้างเกาะรับ เกาะรับ

เกาะรัตนโกสินทร์ มีเกาะล้อมฟ้าง แหม่มเค้าเรียกล้อมฟ้างคล้ายเสือออกกะวัด เค้าเรียก เกาะหัวเสือ มันออกกะวัดมันกินวัวกินควาย. เค้ายกขึ้นหมากมา ๒ เจ้า จะเข้าอีกหนึ่งก็ยกมา พอให้คนแม่ให้อีกคน ผลที่สุดก็ขึ้น เป็นสองซีก ขว้างไปตกซีกหนุ่มสาว เป็นเกาะหนุ่มสาว (นมสาว) ตะวันตกตาม่องล่ายก็เลยไปนอนอยู่เกาะเขาช่องกระจก นอนโตอยู่นั่นแหละ หมวกก็อยู่ตรงนั้นตรงค้งนาหมวกตาม่องล่ายอยู่ตรงข้ามสนามบิน

(นายสนธิ รัตนเหลียม)

" บ้านหนองจับเต่า "

ประวัติของบ้านหนองจับเต่า เดิมมีมาดังนี้ ก่อนสมัยประมาณ ๒๐๐ กว่าปีที่ทำเหน็ดของบ้านหนองจับเต่าจะเกิดขึ้นนั้น มีคนพวกหนึ่งได้อพยพหนีโจรมาจากทางจังหวัดพระนครประมาณ ๓ ครอบครัว ได้มาตั้งเคหสถาน ทำมาหากินกันอยู่ในหมู่บ้านหนองจับเต่า ป่าเขตตำบลนาจอมเทียน ครอบครัวหนึ่งยังพอจะจำได้ และยังมีหลักฐานอยู่ทุกวันนี้ คือ ตาโหนด กับตาหับสองคนพี่น้อง ตาหับเป็นคนน้อง แก่มีภรรยาชื่อ ยายกลัด แก่ก็ตั้งหลักฐาน ทำมาหากินอยู่จนทุกวันนี้ และบัดนี้ ชื่อ หับ กับ กลัด สองคนสามีภรรยานั้นยังกลายเป็นนามสกุลของคนในหมู่บ้านหนองจับเต่า ใช้นามสกุลหับกลัด อยู่ทุกวันนี้ และความเป็นไปของชื่อหนองจับเต่าก็มาจากคนพวกนี้ เขาได้เล่ากันต่อมาว่า ครั้งที่เขาอยู่กันครั้งแรก หนองใหญ่มีอยู่ในกลางหมู่บ้าน และในหนองนั้นก็ล้วนอุดมไปด้วยกุ้ง ปลา และพวกนั้นก็ได้อาหารากิน จากพวก ปลา หอย แต่วันหนึ่งเขาลงไปหนอง บังเอิญฝนตกพอดี น้ำก็เต็มหนอง พวกเต่าที่อยู่ในป่าขอบหนองก็ลงมาในหนองกัน คนพวกนั้นเมื่อได้เห็นเต่าลงมามากมายหลายตัว ก็มีความอยากได้ แล้วเขาก็เอาเต่านั้นไปทำเป็นอาหารกัน พวกที่ได้เต่าไปก็ไปทำต้มบ้างแกงบ้าง เมื่อถึงเวลากินก็มีสุรากินกันด้วย จุงโหนดแกจึงคิดขึ้นมาว่า พวกเรามาอยู่กันที่นี่นั้น ยังไม่มีชื่อบ้าน จุงโหนดแกจึงกล่าวขึ้น ณ ที่นั้นว่า พวกเราวันนี้เรามีเรื่องต้องสมทนากันหน่อย พุดจบ จุงโหนด แก่ก็กล่าวต่อไปว่า เรามาอยู่กันที่นี่ก็นับว่านานพอที่จะยึดที่นี่เป็นที่อยู่ของเรา ให้เป็นมาตรฐานเสียที กล่าวเสร็จแกก็พูดขึ้นว่า เราควรจะต้องตั้งชื่อบ้านของเราใหม่ว่าอย่างไร

ทุกคนก็นั่งไปสักครู่ ลุงท้าวบองลุงโชนจึงเสริมขึ้นว่า เราจะซื้ออย่างไรกันเล่า ฝ่ายลุงโชนแกก็ว่า ที่นี้มีภูมิลำเนา ดังนี้ คือ มีหนองและก็มีพร้อมทั้งมีเต้าชุกชุม แล้วเราก็ได้ลงจับเต้ากันไปเป็นอาหารดังนี้ เราจะซื้อว่า บ้านหนองจับเต้า ดังนี้ เพื่ออนุชนรุ่นหลังจะได้เล่าหรือติดตามถึงความ เป็นมาของพวกเรต่อไป ทุกคนในที่นั้นจึงเห็นสมควร จึงพร้อมใจกันลงความเห็น และได้ใช้กันมาจนทุกวันนี้ ถ้าท่านทุกคนคิดใจก็เชิญมาชมดูว่าพื้นที่ ที่อยู่เตี้ยวนี้ยังมีของยืนคนเป็นหลักฐานประจักษ์อยู่ อาทิเช่น ต้นมะพร้าว ต้นสูงประมาณ ๑๕ วา ต้นมะขามใหญ่ขนาด ๒ คนโอบไม่รอบ ยังมีอยู่ทุกวันนี้ กระตองเต้าใหญ่ก็ยังมียู่เป็นหลักฐาน ดังนี้

ดังที่อาตมาใช้ปัญญารวบรวม และยกเอาข้อในเรื่องนี้มาบรรยายนี้ก็พอเป็นสังเขป เพื่อให้บรรดาสาธุชนทั้งหลายเข้าใจกันว่า บ้านหนองจับเต้า นั้น แต่เดิมมา มีความเป็นมาอย่างนี้เพื่อว่าทุกคนจะได้ไม่เข้าใจผิด ว่าบ้านหนองจับเต้านั้นไม่ใช่เต้าที่โยมเข้าใจ เป็นเต้าของนามบ้าน ฉะนั้นหวังว่า พอจะเข้าใจกันได้ดังนี้

ฉะนั้นขอสรุปความไว้สั้นว่า

เต้าก็เต้ามีอาการ ๓๒; ครบไม่ใช่เต่างมงาย

(พระภิกษุ เรือ)

"นางสิบสอง"

ตามตำนานเค้าเล่ากันว่า แกทั้งหมด ๑๒ คน นะ ก็ถูกขังอด ๆ อดยาก ๆ หนักเข้า ต้องกินลูกกันเอง ที่นี้ก็ควักลูกตากันไปหมด นางตะเภาแม่พระรถนี่ก็ขอลูกกะดาตัวไว้ข้างหนึ่ง เหลือข้างเดียว

เวลาลูกคนนั้นออกมาก็โคยมากนางตะเภาเฝีย จะเอาเนื้อคนนั้นชุกปากไว้เพราะตา เห็น ที่นี้มา ๆ พอลูกถูกแวกมาก็แย่งกันกินหมดละมัง มันไม่มีอะไรจะกินนี่ ตามโบราณเค้า เล่า ๆ กันนะ ซึ่งเราก็ไม่เห็นนี่ ที่นี้พอนางตะเภาออกพระรถก็ออกลูกมา พวกพี่ ๆ เค้าก็ ยื่นมือขอ ก็เอาเนื้อที่ชุกปากไว้ส่งให้กิน ก็เลี้ยงพระรถมา โตมา โตมา จนอายุ ๑๓-๑๔ ปี ก็ชักห่วงพ่อ ห่วงแม่ เค้ามีบ่อนไก่กัน พระรถก็จับไก่ไปชนกับเค้า เทวดาแปลงมาเป็นไก่ ไม่มีแพ้ใคร แต่เงินทองก็ไม่เอา ขอน้ำสิบสองเต้าข้าวสิบสองห่อ ถ้าคนอื่นชนะก็ให้เงินไป ถ้าพระรถชนะก็ขอน้ำกับข้าวมาเลี้ยงป้าเลี้ยงแม่

ก็ร้อนถึงสันตมารเฝีย มันเป็นมารแปลง มันเป็นเมียพระเจ้าแผ่นดิน สันตมารแม่ ของพระเมสี ยักษ์เฝียละ ก็ร้อนถึงก็มันก็ทำกระบวนไล่ตัว...ว่า ดิฉันเฝียแพ้อัง แหม ถ้าไม่ได้มะม่วงรู้หาวมะนาวรู้ให้เฝียต้องตายแน่คราวนี้ ไม่รอดแน่ ก็ไม่เห็นมีใครมีพระรถคน เดียวที่จะไปเอาได้

พระรถก็บอกว่าให้หามาเร็ว ๆ ม้าในพระราชวังก็มีคนกระซิบว่าอย่าไปเอานะม้าใน พระราชวังไม่เอา เทวดาเค้าปลอมมาเป็นม้าสัญญาเรื่องมากินข้าง ๆ วัง พระรถก็บอกว่า เอาม้าตัวนี้

พอมมาถึง ไปถึง ก็เหาะไป อย่างว่าเหาะไปก็เมื่อย พระรถก็เลยหมอบอยู่บนหลังม้า ม้าก็หยุดกินหญ้าที่ร้อนถึงฤาษี ฤาษี เอ้ ลูกใครมานั่งหลังอยู่บนหลังม้า ก็ไปดูไม่ทันจะปลุกก็ เลยเห็นสารค่อมม้า ก็แกะสารดู

มันก็เขียนสารฝากไปให้ลูกว่า "ถึงวันให้กินวัน ถึงคืนให้กินกิน เลือกลูกหยดอย่าให้ ถึงยอดหญ้า" มันโกรธพระรถ ฤาษีรู้ มันจะไปฆ่ากันนี่มา ก็เปลี่ยนสารเสียใหม่ว่า "มันถึง วันให้รับวัน ถึงคืนให้รับคืน แม่จะได้เขยขึ้นพระรถสามี มันถึงวันจะทันที่ แม่จงมารีรอรับเกิด

แม่จงปรนนิบัติองค์พระทรงธรรม นี่แหละแม่ส่งผิวขาวมาให้" ก็เลยยักยักทำ เหาะไปถึงเมือง
สันตมหาร เมืองทานตะวัน มองไปลูก็เห็นยักษ์ พระรถก็ตกตะลึง ม้าก็เลยเอาตีนตะกวยสารขาด
หมดเลย สารขาดไปอยู่พอเก็บสารได้ พวกนั้นก็ต้อนรับ

เมรีมันแปลงเป็นคนนี้ อยู่มา อยู่มา ม้าก็เอาตีนกระต๊อบเรียก ก็พระรถก็ พอม้าเรียก
ก็ฝึกได้ก็เลยมาอยู่หลายวันแล้ว ได้กินเป็นผิวเมียก็มอมเหล้าเมรี เออ ๆ เล้าข้าม ขวนไป
เที่ยวก่อน ขวนไปชมสวน สวนสวรรค์อุทยานของยักษ์ ก็ขี่ช้างไปพระรถเห็น เอ็นั่นคันอะไร
เมรีก็บอกว่ำนั่นคันมะม่วงรู้หาว เกิดไม่ได้นี่ พอเติบมันจะหาวแล้วมันเกิดกลียุค เมืองนั้นนะ
จะเกิดกาลิบ้านกาลิเมืองขึ้น เมรีก็รัก พระรถไม่รู้จะทำยังไงก็ชวนไปอีก ขวนไปถึงมะนาว
รู้ให้ชี่ เกิดอีก เกิดได้มะม่วงรู้หาว มะนาวรู้ให้ จะมาให้ทางนางสันตมหาร พอเติบเสร็จก็
หาวอีก พอกลับมาก็เลยเลี้ยงเหล้าเลี้ยงยากัน กินเหล้าเมายา นางเมรีชักเมาออเขาเซผิว
พระรถก็ถามว่า นั่นห่ออะไร นั่นมะม่วงน้ำ ห่อนี้ถ้าขว้างลงไปแผ่นดินมันก็จะเกิดเป็นทะเล
ขึ้น แล้วต่อไปนั่นห่ออะไรนะ ห่อว่านไฟ ถ้าขว้างลงไปดินมันจะเกิดเป็นไฟ นั่นว่านอะไร
ว่านอ้อย ถามไปถามมา ถามจนถึงไอ้ ไอ้ลูกกะตางนางพระสิบสองนี้
เลยพระรถรู้ว่ามันเป็นลูกกะตาดแม่ ลูกกะตาด้า.....จะต้องเอายาไปใส่ลูกกะตาให้ดีขึ้น เมรี
ก็ พระรถก็เลยส่งเหล้าให้กิน เมรา พอเมาก็จับผิวนอน ก็ขึ้นไปบนไอ้ปราสาทสูง ขึ้นรถให้เห็น
เกือกแก้ว ไม้เท้าทอง ไอ้ไม้โคนชี่ตาย ปลายชี่เป็น

เอาผูกเอายาก็หนีเลย พระรถหนี หนี เมรีมันตื่นมาก็ตาม ตามมาก่อนหันก็ขว้าง
ว่านน้ำไปข้ามทะเล เมรีก็ขี่หมูไป ในตำนานบอก โอ้ยกว่าจะข้ามทะเลได้ใกล้รู้สึกเหนื่อย
ก็ไล่ไปมีฤทธิ์นี้ ไล่ไปก็ขว้างว่านอ้อยขึ้นมา หมูก็มาติดป่าอ้อยกว่าจะออกก็อีกนานเจ้าบอก ไป
สุดท้ายหมดกระเป๋านั้นก็เลยขว้างว่านไฟ เมรีเค้าก็เลยร้องได้ ตบแตกเสียใจ พระรถก็เลย
หันกลับมา ก็เก็บศพเมรีเสร็จก็บอกให้พวกยักษ์เฝ้ากลับบ้านกลับเมืองเสีย พระรถก็เลยตามไป
กลับบ้าน กลับมาถึงเย็นก็พอมายังม้าแปลงก็หายไป ม้าเทวดานี้

พระรถก็เลยสวมรองเท้าเกือกแก้ว ใส่แล้วก็ขี่ไม้เท้าขึ้นไป เพราะรู้ว่าไม้โคนชี่ตาย
ปลายชี่เป็น เอามะม่วงรู้หาว มะนาวรู้ให้ส่งให้ นางสันตมหารกำลังออเขาเซพ้ออยู่ พอมันเห็น

เข้า มันก็แสดงตัวเป็นยักษ์เข้าไปเลย เป็นยักษ์เต็มเมืองเลย พระรถคำก็เลยเอาโคนช้อ
อกแตกตาย

ซึ่งเค้าว่าไอ้แปดริ้วนี่ ไอ้บางคานี่ เค้าว่าลากนางสนมมารมาคาคลองอยู่ แล้ว
แล้วเนื้อเป็นแปดริ้ว

แล้วที่โคกหัวข้าวเดี๋ยวนี้นี้คือโคกหัวเข้า เป็นที่หัวเข่านางสนมมาร แล้วเมืองพนมก็
นมสนมมาร พระรถขว้างไป

ถาม แล้วเป็นยังไงชะ พอตายแล้ว

วิทยากร แล้วมันก็มาจบแค่นั้นละ เรื่องพระรถนะ มันก็จบแค่นั้นเอง

ถาม ไม่เอาลูกดำไปใส่เธอ

วิทยากร ก็มา พระรถก็เอามาใส่ พอหยิบลูกดำก็ใส่ให้ป้าให้แม่กลับคืน นางหัง ๑๒
เป็นคนมีบุญญาธิการนะ แต่เดิมมานะเค้าว่ามี ๑๒ คนนี้ พอแม่เค้าก็ไม่ใช้คน
ร่ำรวย ก็เหมือนกันหมด พอแว้กออกมา มีอะไรก็แย่งกันกินหมด พ่อแม่ก็
ไม่ไหวแล้ว ก็เอาลูกไปปล่อย ปล่อยหลายหนแล้ว เล่าลัด ๆ เนี่ย ต่อมา
หัง ๑๒ คน ก็ไปกินอ้อยก็ตามขานอ้อยกลับไป ครั้งสุดท้ายนี้เค้าเข้าไปลัก
เหลือเกิน จนไปถึงเมืองทานตะวัน ห่อข้าวไป ๑๒ ห่อเนี่ย รู้สึกจะมีข้าว
นางตะเภาอยู่ห่อเดียว มีไข่อ้อยดิบ สิบสองซีก แล้วก็มีข้าวอีกสัก ๑๒ คำได้
นอกนั้นกินข้าวเท่านั้น พ่อแม่จนนะ เลยบอกให้ลูกคอยเลี้ยงหัง หลบหนีมาเนี่ย
คราวเนี่ยเลย เดินสะเปะสะปะทั่วไป เจออีสนมมารเข้า สนมมารเห็นคน
ผู้หญิงก็ไล่จับกินนะ

แต่ว่าในตำนานโบราณเค้าว่า ดูเหมือนนาง ๑๒ นี้ เจออะไร...เจอ...
กอไผ่ก็ช่วย บอกพี่กอไผ่ช่วยด้วย พี่กอไผ่ก็แยกออกล้อมไว้หมด มองหาไม่
เห็น อ้า...เป็นคนมีบุญญาธิการ เนี่ยประวัติมาให้ เป็นไปอย่างนั้นละ
เนี่ยประวัติของนาง ๑๒ โดยตรง

ถาม ก็มีที่ว่า ไปจับปลาอะไร ไปจับปลากิน

วิทยากร ที่ไหน

- ถาม. ตอนที่ยังเดินอยู่ในป่าจับปลากิน แล้วก็เอาเชือกร้อยลูกตา
- วิทยาการ. อ้อ นั่นแหละใช่ กรรมอันนั้นแล้วจึงมาควักตาตัวเอง ก็ไม่รู้จะทำอะไร ก็เดิน สะเปะสะปะไป ไปเจออะไร ก็จับกินกันไป ก็ร้อยกิน นี่เค้าเล่าตัด ๆ นะ เล่านาน มั่นนาน ก็เลยได้กรรมอันนั้นแหละ ถึงว่าคนเราไม่ให้สร้างกรรม นี่ยังเล่าข้ามไป ก็ไม่มีอะไรไปด้วย มันก็ต้องร้อยละ ก็ร้อยลูกกะตาแทง ทะลุไป
- ถาม. ทางสนามไชยเขต มีอะไรเกี่ยวข้องกับทางพระรถนี้มัย
- วิทยาการ. ก็มี ที่เค้าเรียกคูเมือง อยู่ทีหลังตรอกถนนออกไปเฉย ชาวบ้านเค้าเรียก คูเมือง คูเมืองยังอยู่นะ ตรอก ถนนถนนยังอยู่หมด แล้วมีถนนพระรถ ถนนเข้าเมืองพระรถ ถนนนี้ตัดไปทั่วหมดเลย ที่หน้ากึ่ง (อำเภอราชสาสน์) นี่ ยังมีสะพานข้าม เวล่าน้ำแห้งนี่ต่อเสาเห็นยังอยู่เลย แสดงว่าเมืองพระรถ อยู่ที่นี่ บริเวณที่เป็นลานดีโก่งก็ยังอยู่ และแถบรอบลานนั้นทำนาไม่ได้ผล ข้าว สิบหมก เพราะคำสาปของพระรถ คือครั้งพระรถไปตีโก่ง ไปขอข้าวชาวบ้าน ให้โก่งกิน ชาวบ้านไม่ให้ พระรถเลยสาปไว้ให้แถบนี้ทำนาไม่ได้ข้าวกิน ถ้า ที่ซึ่งนางสิบสองก็มีอยู่ที่วัดหินดาบ เป็นโพรงลึกลงไป ข้างในมีแต่น้ำ และ น้ำนั้นใสเย็น ไม่มีใครลงไปดูหรือว่าลึกแค่ไหน หรือถ้าทะลุไปถึงไหน

(นายถม พงศ์เจริญ)

"ตำนานเมืองพระรถ"

ตำนานเมืองพระรถนี้จะไปตรงกับปัญญาสชาดก สันนิษฐานว่าเมืองนี้อาจจะเป็นเมือง ปินตปนคร ซึ่งพระแก้วมรกตเคยมาอยู่ที่นี้ แล้วก็ขึ้นไปอยู่เวียงจันทน์ หลวงพระบาง ลำปาง แล้วจึงไปอยู่เชียงใหม่ ตอนอยู่เวียงจันทน์มีเจ้าพระยามหาราชไปอัญเชิญมา เมืองปินตปนคร สันนิษฐานว่าควรจะหันหน้าไปทางทิศตะวันตก มีพระธาตุอยู่หน้าเมือง บริเวณนี้จึงเรียกบ้าน

หน้าพระธาตุ สันนิษฐานตามรูปแบบแล้วควรเป็นหน้าเมืองมากกว่าเพราะอยู่ชายทะเล สมัยก่อนบริเวณนี้เป็นทะเลดังจะเห็นเป็นแอ่งลึกมากคล้ายอุ้งต่อเรือ หน้าพระธาตุนี้ปกติเขาจะไว้หน้าเมือง เป็นที่สักการะ เป็นพระธาตุของพระพุทธเจ้า เมืองนี้กลายเป็นเมืองร้างไม่มีใครบูรณะรักษา เป็นป่ามีต้นยางใหญ่ขนาดตัดแล้วคนขึ้นไปนั่งกินข้าวได้วงหนึ่ง แสดงว่าเป็นป่าที่รกร้าง มาเป็นร้อย ๆ ปี ส่วนมากจะเป็นป่าไผ่ ป่าไผ่ย่าง พระธาตุเข้าใจว่าคงจะบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ แต่หาไม่พบ มีรอยพระธาตุล้มไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ แต่ก่อนจะเป็นอิฐเต็มไปหมด พระธาตุจะมีรูปสูงใหญ่คล้ายพระธาตุเชิงชุม พระธาตุนารายณ์เขียงเวง พระธาตุพนมซึ่งเป็นรูปสี่เหลี่ยม สันนิษฐานว่ามีอายุนานหลายร้อยปีแล้ว เพราะเราดูอิฐชั้นล่างเป็นอิฐทราวดี แต่ถัดขึ้นมาเป็นอิฐลพบุรี เข้าใจว่าคงจะพังลงมาสมัยลพบุรี คงจะนำมาซ่อมแล้วก็อยู่มาอีกนานพอสมควร

(ไม่ทราบชื่อรียาการ)

"บ้านหน้าพระธาตุ"

เหตุที่เรียก เพราะสมัยก่อน คนเรียงจันทน์แตกอพยพมาอยู่ แยกย้ายกันเป็นหมู่ ๆ พวกที่มาอยู่หน้าพระธาตุนี้ก็มาจากหน้าพระธาตุที่เรียงจันทน์ ก็เลยเรียกว่าหมู่บ้านหน้าพระธาตุ คือเอามาจากชื่อเดิมที่ย้ายมา สมัยก่อนมีกำแพง ๗ ชั้น เรียกว่ากำแพงเมืองพระรถ แต่พิสูจน์แล้วว่าเป็นสมัยศตวรรษที่ ๑๔ ไม่ใช่เมืองพระรถ

(นางสุมาลี ธนุทอง)

"เสาพระรถ"

เสาพระรถ ที่เชื่อว่าเป็นเสาพระรถก็เพราะว่ามีตำนานว่าถิ่นของพระรถอยู่ที่โคกปึก และเดินทางผ่านแล้วสร้างไว้ เข้าใจว่าเป็นเสาของสะพาน มีสถานที่หลายแห่งที่มีชื่อตรงกับ

(๘๑)

ตำนานเรื่องพระรถเมรีคือ โศกพิบ วัดเกาะแก้ว สระสี่เหลี่ยม มีถ้าที่เข้าใจว่าเป็นถ้าที่ใช้
กักขังนางสิบสอง

หมายเหตุ เสานี้ขุดขึ้นเมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๒๒ ปัจจุบันเก็บไว้ที่วัดปิงกระจุบ
อ.พนมสารคาม

(นางแสง ธรรมนันท)

"ถ้านางสิบสอง"

มีเรื่องเล่ากันว่า พระรถเดินทางจากพนมดินมมาที่เขาตีไก่ ระหว่างทางได้แวะพัก
ที่สระสี่เหลี่ยมแห่งหนึ่ง แล้วเดินทางต่อมาตีไก่ที่แปดริ้ว และที่เขาตีไก่อังมีลานอยู่

ต่อมาถ้านี้ถูกปิดเพราะวัดตกลงไปตาย และในบริเวณนั้นไม่มีการทำนา เพราะ
คนบริเวณนั้นเชื่อว่า พระรถจะมาขอข้าวไปให้ไก่กิน คนที่ไม่ให้ก็เลยถูกสาป จึงไม่มีข้าว
ในบริเวณนั้น

(นายศรีสวัสดิ์ บุญทรัพย์)

"ศรพระรถ"

ตามที่มีผู้ใหญ่เขาเล่ามาว่าลูกศรที่อยู่ในท้องนาเนี่ย มันเกี่ยวเนื่องมาจากพระรถ
เมรี ยิ่งแข่งกันกับไอ้พวกยักษ์ ที่ว่าห้ามไม่ให้ยักษ์กินมนุษย์ พระรถเมรีก็รับอาสาให้ยิ่งแข่ง
กัน ถ้าใครเป็นผู้ชนะ ถ้าสมมุติว่าพระรถเมรีแพ้ครั้งหนึ่ง ไอ้ยักษ์ต้องกินมนุษย์ทั้งเมืองของ
พระรถเมรีกินให้หมด กินหมดเลย เมืองของพระรถเมรีที่ครอบครองกินหมด ถ้าแบบพระรถ
เมรีชนะยักษ์จะต้องยอมแพ้ต้องยอมจำนนฆ่าตัวตาย ถ้าไม่ฆ่าตัวตายไปเลยไปอื่น ให้ไป
ถ้าไม่ฆ่าตัวตาย ผลก็ยิ่งกัน ที่นี้ยิ่งกันไป ยักษ์ยิ่งก่อน ยิ่งไปไกลที่สุด ยักษ์ยิ่งไปข้ามไป
ข้ามแม่น้ำ ข้ามทะเล ข้ามไปยังไกล ว่าที่นี้ชนะแน่ได้กินแน่นมนุษย์ ที่นี้พระรถก็ไม่ตื่นเต้น

(๘๒)

ที่นี่พระราก็อิงมั่ง อิงไป ที่นี่ธนูไปปักกันเฉียดอยู่ติดเคียว เฉียดกันติดเคียวเท่านั้นเอง นี่มัน
ยังมีอยู่ลูกศรยังมีอยู่ เฉียดกัน ติดเคียวที่นี้ยักษ์มันก็บอกว่า มันจะไม่ยอมแพ้ มันว่าขออีกครั้ง
หนึ่ง ขออีกครั้งหนึ่ง ที่นี้พออิงใหม่ ที่นี้อิงใหม่ ที่นี้แพ้ขาดเลยที่นี่ อิงใหม่ที่นี่ ยักษ์มันก็ยอม
จำนวนฆ่าตัวตาย ฆ่าตัวของมันตายเอง พระรตเมรีก็เลย เอ้อ ประชาชนก็เลยรอดตายไป
ก็มีแค่นี้ ลูกศรยังอยู่เลย

(พระกิตติ กิตติสารโร)

"หมอนทอง"

เป็นชื่อของคนที่มียลักษณะคล้ายหมอน อยู่ใกล้ ๆ กับหนองบัว มีทั้งหมด ๑๒ หมอน
มีคนไปเคาะทำลายบ้างเหลือดี ๆ อยู่ประมาณ ๒ ลูก บางคนไปเคาะมาไว้ที่เนินหนองเต่า
ที่หนองเต่านี้มีคนไปปีนสาละใบแล้ว เกิดชักคั่นชักงอ ซึ่งเป็นเรื่องประหลาด ปัจจุบันย้ายไปไว้
ที่วัดโคก

(บุญจันทร์ ธนทอง)

"ถ้าหมอนนาง-สระให้น้ำแก่พระรถ"

ถ้าหมอนนางอยู่ถัดจากหมอนทองมา ปากถ้าปิดแล้วแต่ดูพอรู้ว่ามันแฉะเป็นถ้า ที่ปาก
ถ้าทำรั้วล้อมไว้ สมัยก่อนเข้าไปได้รถยนต์เข้าไปได้สบาย ถัดจากถ้าหมอนนางออกมาก็มีสระ
ให้น้ำแก่ มีขนาดไม่เล็กนักไม่มีการปรับปรุง ในสระมีน้ำแต่ไม่ค่อยแห้งน้ำใสสะอาด

(นายบุญจันทร์ ธนทอง)

"รางม้าพระรถ"

รางม้าหน้าวัดพระธาตุ แต่ก่อนชาวบ้านเรียกว่า รางม้าพระรถ แต่กรมศิลปากรว่าเป็นที่ปักกระถางรูป แต่ก่อนชาวบ้านใช้เกวียนบรรทุกข้าว ล้อเกวียนไปกระทบเข้า ชาวบ้านจึงจัดเอาขึ้นมามีลักษณะคล้ายไม้ ชาวบ้านจึงนำมาไว้ที่ในวัด คนแต่ก่อนจะมาขอน้ำทิพย์ก็จะมารองเอาที่นี้ ภายในมีพระพุทธรูป แต่เดิมมีเพียงแค่นี้ อาจารย์หุ่นได้ทำขึ้นมาใหม่มีเจดีย์ก่อไว้ สร้างโบสถ์ขึ้นไปเป็นเนิน และมีเนินหน้าพระธาตุอยู่จึงเรียกว่าเนินหน้าพระธาตุ

(นายจำรัส รักษาราษฎร์)

"เมืองลับแล"

เมืองลับแลเขาสันนิษฐานว่าเป็นหนองเบนเตี้ยนี้ ซึ่งปัจจุบันก็ยังอยู่ หนองเบนนี้อยู่ตำบลหน้าพระธาตุ ใกล้ ๆ รางม้าพระรถที่เราเห็นอยู่ทุกวันนี้ มีศรพระรถอยู่ ๒ อัน อยู่ลึกมากเอาขึ้นไม่ได้ เมืองลับแลห่างจากหน้าพระธาตุสัก ๕๐๐-๖๐๐ เส้น ติดถนนรถ เมืองลับแลนี้มีคนเก่าแก่เล่าว่ามีชายคนหนึ่งหลงเข้าไปในเมืองลับแลซึ่งมีแต่ผู้หญิง ชายคนนั้นก็ไปอยู่กินกับหญิงคนหนึ่งจนมีลูก เมืองลับแลนี้เป็นเมืองที่ลึกลับความลึกลับเป็นใหญ่ อยู่มาวันหนึ่งฝ่ายหญิงได้ให้ชายเลี้ยงลูกแล้วตัวเองออกไปหาอาหาร ชายคนนั้นก็เลี้ยงลูก เผลอญูลูกร้องจึงได้โกหกว่าแม่มาแล้วเตี้ยกินนม ซึ่งความจริงยังไม่มา ชาวเมืองก็รู้ว่าชายคนนี้โกหกจึงรังเกียจ ฝ่ายหญิงจึงให้ชายกลับออกมาจากเมืองซึ่งเป็นกฎของเมืองว่า คนที่พูดปดจะอยู่ในเมืองนี้ไม่ได้ ฝ่ายหญิงจึงพาชายออกมาส่งนอกเมือง ก่อนออกจากเมืองได้ให้หิ้วขมิ้นแก่ชาย ห่อใหญ่เป็นสิ่งตอบแทน ฝ่ายชายรับแล้วก็ออกมา เดินทางมาไกลจึงเห็นว่าขมิ้นไม่มีประโยชน์หนักเปล่า ๆ จึงได้ทิ้งเสียเหลือไว้เพียงนิดเดียว แต่พอเขากลับมาถึงบ้านกลับกลายเป็นทอง จึงได้กลับไปดูที่ทิ้งไว้อีกแต่ไม่พบ จึงได้นึกแต่เสียตาย แล้วยังมีคนเล่าต่อไปว่า เวลาจะใช้ของเช่น ถ้วยชามลามไห ถาด จะต้องจุดธูปบอกว่ายืมไปแล้วจะนำมาคืนเมื่อวันเมื่อคืนนี้ แต่มีคนโลกเอาของไปแล้วมาส่งไม่ครบ หรือเปลี่ยนเอาของไม่ดีมาให้ ต่อมาก็เสื่อมลงไม่มีใครคบ

(นายบุญจันทร์ ธนทอง)

(๘๔)

"เนินพระธาตุ-สระฆ้อง"

เป็นสัญลักษณ์ของหมู่บ้านเลย ถึงเดือน ๖ นี้ กลางเดือนเขาจะไปทำบุญกัน จะไป
ทำบุญกัน ไปหมดทุกคนไปกันนะ คนไปทำบุญที่เนินธาตุมีพระไปญาติโยมไปกันเยอะ เป็น
เนินธาตุ เป็นพระธาตุ เป็นเจดีย์ เขาเสริมสร้างครอบองค์เก่าไว้ และเตี้ยวันนี้ดูเหมือน
จะศักดิ์สิทธิ์ ที่เขาเล่าให้ไปขอหวย เขาวางกันแต่ผมไม่เชื่อ มีเจ้าพ่อแล้วก็มีลานม้าพระรด
ตะกอนนี้อยู่ทางนี้แล้วก็ย้ายอยู่ทางทิศประจิม ทางตะวันตกเฉียงใต้ ห่างจากวัดซีก ๘ เส้น
เส้น ๔๐ เมตร ก็เมตรละ มา มาไว้ที่วัดนะ แล้วก็มิอะไรอีกละ เอ้อ มีสระฆ้องอีก
สระฆ้องนี้เป็นสระที่นานแล้ว ถึงวันสวณะ ๘ คำ ๑๕ คำ จะได้ยินเสียงมันคราง ครางเสียง
ฆ้องจะลั่นหึ่ม ๆ ๆ เตี้ยวันนี้แม้แต่เสียงเปิดไก้

(ครูสำราญ อินทราพรณ)

"หนองพระฆ้อง"

ต่อจาก เมืองลับแลจะมีหนองพระฆ้อง หนองพระฆ้องนี้คนโบราณเล่าว่า หนองนี้
เคยมีพวกกลามาขุด มีฆ้องใหญ่ วัน ๑๕ คำ ๘ คำ ๑๕ คำ จะมีเสียงฆ้องกระหึ่ม แต่ไม่
สามารถจะเห็นฆ้องได้ พวกกลาแต่ก่อนมาขายฆ้อง เดินมาตามท้องไร่ทุ่งนาแล้วก็ตีมาด้วย
ต่อมามีคนไปขุดหาฆ้องพอได้ที่ดีก็เกิดฝนตกหนักน้ำท่วมหมดก็เอาอะไรไม่ได้ ต่อมาก็เสื่อมไม่มี
ใครได้ยินเสียงฆ้องอีกเลย ซึ่งเรียกเป็นสระฆ้องในปัจจุบัน ซึ่งจะเขียนเป็นป้ายสระสาธารณะ
เคยมีคนไปจับปลาในสระนั้นก็กินไม่ได้ พอจับได้ฝนก็ตกใหญ่ก็อด มีคนไปรดแต่ก็ไม่ค่อยได้ปลา

(นายบุญจันทร์ ธนทอง)

"วัดท้าวอุไท"

ท้าวอุไทจะสร้างวัดแข่งกับท้าวอุทอง จึงขนของลงเรือสำเภามา แต่ก่อนแถบนั้น เป็นทะเลทั้งนั้น ก็มาเรือสำเภาแตก เตี้ยนี้เรียกว่าวังสำเภา (อยู่ที่ ต.ท่ากระดานใต้) ไอ้เสากระโดงลอยไปปัดคอย่นวังสะโค (หรือวังเสากะโดง) ที่เรือแตกก็เพราะไปชนเอาเขาเข้า เป็นเขาหินเรียกว่า เขาขนุน ส่วนกระเบื้องก็ลอยไปเป็นวังกระเบื้อง และมีโขดยายเขียว เป็นที่ยายเขียวที่มากับเรือไปติดอยู่และตายที่นั่น

ส่วนหินที่จะเอามาสร้างวัด ตาตั้ง ตาตั้ง สองพี่น้อง แกหาหินศิลาแลงมาตกไว้ ยังอยู่เตี้ยนี้เรียกกันว่าหินตาตั้ง ก็ก้อนโตซึกเท่านี้แหละ ตัวแกสูง หาบเก่ง เขาว่าคนสมัยแปดศอกงั้นหาบมาสองพี่น้องก็บตาตั้ง หินแตกกระจายเต็มทุ่งเลย แสแหกรขาด บานเขียวหิน

ท้าวอุไทเลยสร้างวัดไม่เสร็จ ท้าวอุทองก็สร้างไม่เสร็จ อยู่ที่ท่าลาดใต้

ส่วนที่สร้างวัดขึ้นมานั้น ก็มาขุดดินทำอิฐขึ้น ตรงที่เรียกว่าหนองอิฐนั้นแหละ ตรงนั้นศักดิ์สิทธิ์ ใครไปจับปลากินไม่ได้ เป็นไปทุกคน จะต้องถ้ายท้องหรือตายไป โดยไม่ทราบว่ามีใครสาปแช่งไว้หรือไม่

(หลวงพ่อสาย ยสชาติ)

"เขานาง"

เป็นเขาของนางสนมมาร เขานี้มีลักษณะเหมือนผู้หญิงนอน ตำนานเล่าสืบว่า นางสนมมารเป็นแม่ของนางเมรีถูกประหาร เรียกที่ตรงนี้ว่า "ทุ่งสังหาร" จากนั้นก็ลากศพขึ้นไป ที่ "ท่าลาก" เมื่อลากไปหัวเข้าหลุก็เรียก "โคกหัวเข้า" ต่อมาเปลี่ยนเป็น "โคกหัวขาว" เมื่อนมหลุดออกมาบริเวณนั้น เรียก "โคกพนม" มีพวกมอญเรียก โคกมอญก็มี

สนามชัยเขตสมัยท้าวอุไทเป็นสนามเฉย ๆ อยู่ที่ทำการหนองคอย เรียกเมืองสนาม เป็นเมืองหน้าด่านเพราะโจรผู้ร้ายต้องผ่านเสมอ ต่อมาก็ยุบไปตั้งเป็นสนามชัยที่บางมะเฟือง

แล้วก็เติมคำว่า "ชัย"

นอกจากนี้ยังมีเมืองนางเมรี ชื่อเมืองทานตะวัน เมืองพระรถอยู่ทางคองน้อย และมีถ้ำนางสิบสอง ที่หินดาดลักษณะถ้ำเป็นรูลึก ปากถ้ำแคบลึกลงไปเป็นบริเวณกว้าง ขนาดพิณพาทย์ลงไปตีได้วงหนึ่ง มีน้ำใสมีปลาด้วย

(หลวงพ่อสาย ยสชาติ)

"ขุนเอ้ามา"

ขุนเอ้ามา เป็นที่สักการะบูชาของคนจีน ประวัติดึกของมันก็คือ มันเป็นอาคมของสุนัขมันถ่ายไว้ คนไปคนมาเขารังเกียจเขาก็หักกิ่งไม้ทับไว้ คนที่มาทีหลังก็เข้าใจว่า ไอ้นี้เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ก็เคารพสักการะ หนักเข้าก็เป็นของศักดิ์สิทธิ์ขึ้นมา ก็ตั้งชื่อว่าศาลเจ้าอาม้า เจ้าอาม้าเทพนิมิต

(นายพุดย์ ยอดสร้อย)

"ตำนานพระพุทโธธร"

ครั้งหนึ่งนานมาแล้ว คำก็ว่ามี ทางเหนือมีคน อยากร...มีคนที่มีวิชา อยากรลองที่คนเมืองใต้วจะมีวิชาเท่า ก็ไปแปลงร่าง ๓ คนพี่น้อง แปลงร่างเป็น...พระพุทธรูปลอยมาจากทางเหนือตามน้ำมา ถ้าหากว่าแม่น้ำบางปะกงนี้ละก็มันมาจากทางนครนายก นครนายกมันอยู่ทางเหนือ ลอยน้ำมา ๓ คนพี่น้อง เมื่อลอยมาถึง...ที่...คลองสายพระทวนนั้น ก็ลอยวนอยู่ที่นั่น คลองสายพระทวนก็วัดสายพระทวน วัดสายพระทวนเค้าเรียกว่า วัดสายพระทวนแต่ความจริงเป็นสายพระทวน ลอยทวนน้ำวนอยู่ที่นั่น ทีนี้เมื่อชาวบ้านเค้าเห็นว่า พระลอยมาทวนอยู่ที่นั่น ก็ชวนกันเอาเชือกผูกดึงขึ้น ท่านไม่ยอมขึ้นเชือกที่ผูกก็ขาด เอาเชือกเส้นใหญ่ขนาดเท่าแขนนี้ไปพันองค์หลวงพ่อดึงขึ้น ท่านก็ไม่ยอมขึ้น ดึงหนักเข้าจนเชือก

ขาด ที่นั่นเลยได้ชื่อนานนามว่า คลองสวยพระหวาน

แล้วก็ลอยล่องลงมาเรื่อย ลงไปจนถึงคลองบางพระ อยู่ใกล้โสธร อยู่ใต้คลองโสธร ก็ไปลอยวนอยู่ที่นั่น ลอยวนอยู่ที่นั่นก็...ส่วน ๒ องค์พี่น้อง คือหลวงพ่อบ้านแหลม กับหลวงพ่อบางพลีก็ลอยเรื่อยลงไป ไปติดอยู่ที่วัดบ้านแหลมองค์ ตรงไปคลองบางพลีองค์หนึ่ง ส่วนหลวงพ่อโสธรนี่เค้าว่าเป็นองค์กลาง องค์กลางก็ลอยวนอยู่ที่แถววัดที่เค้าเรียกว่าวัดเสาธงทอง หรืออีกนัยหนึ่งบางคนเค้าก็เรียกว่าวัดหงส์ ที่เรียกว่าวัดหงส์นี่ สมัยหนึ่งที่เรามากเป็นเมืองขึ้นของมอญ ในยุคนั้นเค้าก็มีหงส์มาปักตามวัด มีเสาหงส์เป็นสัญลักษณ์ว่าเราเป็นเมืองขึ้นของมอญยุคนั้น ครั้นต่อมาวัดนี้ก็เปลี่ยนชื่อเป็นวัดเสาธงทอง

เมื่อหลวงพ่อโสธรลอยวนนี่ก็มีคนที่มีความรู้ ก็ทำพิธีฮักเชิญหลวงพ่อบุญบนฝั่ง แล้วก็เอาเรือลำน้อยไปยึดที่องค์หลวงพ่อบ้าง แล้วก็ขอลหลวงพ่อบุญขึ้นมาไว้ในโบสถ์ เมื่อมาอยู่ขึ้นแรกก็ไม่มีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้น แต่เท่าที่จำได้นะ ครั้งหนึ่งที่หน้าวัดเป็นตลาด เป็นท้องแถวที่มีคนท้องแถว เจ็กที่ขายของอยู่ เมียก็เกิดท้อง เมียก็เจ็บท้องขึ้นมา เจ็บ ๓ วัน ๓ คืน ลูกก็ยังไม่ออก เมื่อเช่นนี้ก็หมดปัญญา ที่นี่ก็คิดว่าที่ฝั่งไม่มีอะไรนอกจากวัด ก็จัดแจงเอาหม้อเชือกผูกเข้าไปที่โบสถ์ แล้วจุดธูป จุดเทียน ขอให้หลวงพ่อบุญช่วย...ก็ ได้เวลานานพอสมควร เทียนหมด...หยดลงที่ปากหม้อ ก็กราบหลวงพ่อบุญ แล้วก็ยกหม้อ พอบุญ...อ้อ...พอบุญออกมาถึงหน้าโบสถ์ข้างนอกนี้ เชือกที่ผูกมันก็ขาด หม้อมันก็หล่นลงที่พื้นดิน แตกโพละ...แตกโพละ อารามตกใจก็คว้าไอ้หม้อที่แตก น้ำมนต์ที่หล่นไปบนดิน มันก็ยังเป็นกลุ่มอยู่อย่างนั้น ไม่ไหลลงพื้น เจ็กคนนั้นก็เอาหม้อซีกหนึ่งที่แตกซ้อนติดเอาไว้ได้ ได้น้ำมนต์นั้นไป แล้วพอดักน้ำมนต์แล้ว น้ำมนต์ก็ซึมลงดินไป น้ำมนต์ติด...ติดหม้อแตกนั้นมา ก็มาให้เมียกิน กินแล้วลูกก็ออก นี่เป็นภิกษุขึ้นแรก ก็...พวกที่นับถืออย่างมั่นคงที่สุดคือพวกจีน พวกจีนนี้นับถือหลวงพ่อโสธรมากกว่าคนไทย เอ๊ะ ในยุคสมัยก่อนมีงานแห่หลวงพ่อโสธร มีการแข่งเรือในบริเวณวัดนั้นนะ มีเรือเล็กเรื่อน้อยจอดเต็มไปหมดแทบไม่มีที่จอด บริเวณนั้นเรียกว่าชาวเรือนับถือหลวงพ่อโสธรมาก อกษิหารยขึ้นต้นเค้าว่าอย่างนี้ ก็ดัง...ดังเรื่อยมา จนถึงปัจจุบัน จนในยุคที่เรานิยมเล่นพระเครื่อง หลวงพ่อโสธรท่านก็ดังของท่านเรื่อยมา ก็มา...จนใน

(๘๘)

ปัจจุบันจนกระทั่งเราได้พบได้เห็นดังนี้

(นายไสว เรืองวัฒนา)

"มาบโป่ง"

เป็นตำบล ๆ หนึ่ง มาบหมายถึงที่ลุ่ม โป่งคือ ที่เป็นดินเกลือ มีพวกแก๊ง กว้าง
มากินดินนั้น เขาเรียกว่าโป่ง คนในตำบลมาบโป่ง เป็นพวกที่แตกมาจากเรียงจันทน์สมัย
พระเจ้าโอรสา คือพระเจ้าโอรสาดิแตกทัพอพยพมาอยู่ที่นี่

(นายพูน ยอดสร้อย)

"ศรีมหาโพธิ์"

มีพระมหากษัตริย์ไทยองค์หนึ่งไปตีโพธิ์ชนะโพธิ์พุทธคยา และอยากได้ต้นโพธิ์มาไว้
ในเมืองไทยโดยจะตอนเอามา แต่มีขีปนาวุธคนหนึ่งหนุ่มชาว ห่มขาว มาบอกไม่ให้ตอนเพราะ
ว่าจะกลายเป็นเลือดจะเป็นบาป แต่ถ้าอยากจะได้ให้กลับใจเด็ดเอา พระมหากษัตริย์องค์นั้น
ก็ทรงอธิษฐานและเด็ดต้นโพธิ์ ขีปนาวุธก็เอาขันทองใส่น้ำมาแช่ต้นโพธิ์ และเดินทางกลับโดย
เรือสำเภาเป็นเวลาถึง ๒ เดือนยังไม่ถึง จึงต้องอ้อมไปทางอินเดีย อย่างทุ้ง หนทางไม่ค่อย
สะดวกมีแต่ทะเล เป็นที่เลี้ยว ๆ เรือก็มาติดที่พนม (สารคาม) จึงได้เอาต้นพระมหาโพธิ์
มาปลูกตรงชายน้ำ ต้นมหาโพธิ์ก็ขึ้นงอกงามใหญ่โต เรียกว่าศรีมหาโพธิ์หรือศรีมหาโพธิ์

หมายเหตุ ปัจจุบันคือวัดพระศรีมหาโพธิ์ อำเภอพนมसारคาม

(นายศรีสวัสดิ์ พูลทรัพย์)

"เขาสมิง"

เรื่องนี้จะจริงหรือเท็จผู้เล่าก็ไม่อาจทราบได้เพราะเล่าตามผู้ใหญ่เขาเล่ามา เรื่องที่เล่ามามีดังนี้

มีสาวเมียคนหนึ่งเป็นชาวป่าปลูกกระท่อมอยู่ที่เชิงเขาลูกหนึ่ง ตามประสาสาวเมีย อยู่กันมาจนเมียตั้งครรภ์ เมียก็แพ้ท้องอยากจะกินโน้นกินนี่ อยู่มาวันหนึ่งเมียก็อยากจะกินเนื้อหมูป่า สมัยนั้นก็ต้องเข้าป่าล่าสัตว์ถึงจะได้เนื้อสัตว์เอามาทำอาหารกิน แต่ผู้เป็นสามีวิชาที่จะล่าสัตว์โดยไม่ใช้อาวุธ วิชานั้นก็คือแปลงตัวเป็นเสือเพื่อไปล่าสัตว์ การแปลงกายเป็นเสือนั้นก็ต้องมีของแก้เอาไว้ ถ้าไม่มีของแก้ ผู้แปลงก็ไม่มีวันที่จะกลับคืนมาเป็นมนุษย์ได้อีกเลย แต่ถ้ามีของแก้เอาไว้แล้ว ก็จะกลับคืนเป็นมนุษย์ได้ภายใน ๓ วัน ว่าแล้วเข้าวันนั้นผู้เป็นสามีได้เสกหว่ายลงอาคมเอาไว้เส้นหนึ่ง แล้วสั่งผู้เป็นเมียเอาไว้ว่า ถ้าเห็นเสือคาบหมูป่าเอามาวางไว้ที่หน้าบ้านให้เอาหว่ายที่เสกไว้ฟาดลงไปสามครั้ง แล้วเสือก็จะกลับกลายเป็นมนุษย์ว่าแล้วผู้เป็นสามีก็ออกจากบ้านไป พอตกลงก็เห็นเสือใหญ่ตัวหนึ่งคาบหมูป่าเอามาวางไว้ที่หน้าบ้าน พอผู้เป็นเมียออกมาเห็นเสือใหญ่คาบหมูมาวางไว้ แต่ผู้เป็นเมียก็ไม่กล้าเอาหว่ายที่เสกไว้ไปตี กลับหนีเข้าห้องปิดประตูเงียบ ฝ่ายผู้เป็นสามีซึ่งอยู่ในร่างของเสือใหญ่ก็นอนน้ำตานองหน้า พอตะวันตกดิน เสือตัวนั้นก็เข้าป่าไป รุ่งเช้าเสือตัวนั้นก็มาที่หน้ากระท่อมอีกด้วยน้ำตานองหน้า ฝ่ายเมียพอออกมาเห็นก็หลบเข้าไปในห้องอีก ไม่ยอมเอาหว่ายเสกไปตี พอมีดเสือตัวนั้นก็เข้าป่าไปอีกเหมือนวันแรก พอรุ่งเช้าของวันที่สาม เสือตัวนั้นก็มานอนที่หน้ากระท่อมด้วยน้ำตานองหน้าอีกเช่นเคย เมียก็ไม่กล้าเอาหว่ายเสกไปตีเพราะกลัวเสือจะกัดเอาเพราะเสือตัวใหญ่มาก ผู้เป็นสามีซึ่งอยู่ในร่างของเสือใหญ่ก็ไม่ว่าจะทำอย่างไรจะพูดก็พูดไม่ได้ พอตกลงก็เสือกกลับเข้าป่าไปเหมือนวันก่อน ๆ และไม่ได้กลับออกมาให้เมียเห็นอีกเลย เวลาล่วงเลยมาจนมีหมู่บ้านขึ้นหลายหลัง วันหนึ่งก็มีเสือตัวใหญ่ตัวหนึ่งออกมาเดินแถวชายป่าแต่ไม่มีใครได้รับอันตราย ก็เลยเข้าใจกันว่าเป็นปาฏิหาริย์ของผู้แปลงเป็นเสือเพื่อออกมาเยี่ยมเมีย อ้อ ลืมเล่า ถึงผู้เป็นเมีย ซึ่งได้เสียชีวิตไปเพราะตรอมใจตาย และวันก็คืนดีก็จะมีผู้พบเสือตัวนั้นอีก แต่ก็ไม่ได้รับอันตรายจากเสือตัวนั้นเลย ต่อมาชาวบ้านกลุ่มนั้นก็ได้ตั้งชื่อเขาลูกนั้นว่า "เขาสมิง" มาจนทราบเท่าทุกวันนี้

"นางนาคพระโขนง"

สมัยนั้นเป็นเรื่องเก่าแก่นานมาแล้ว สมัยครั้งปู่ย่าตาทวดนั้นแหละ สมัยนั้นมันไม่ได้
เรียดทหาร เขาเรียกว่าให้เข้าเวร ที่นี้เจ้ามานั้นนี่ก็เป็นหนุ่ม กำลังว่าจะได้ ๒๐-๒๑ ปี
ก็เข้าเวรซึกทหารเวรนี้ เขาก็มีแฟนอยู่แล้วแฟนนั้นก็มีย่อง เขาก็ฝึกพะว้าพะวัง พอเขา
ออกเรือนแล้วเขาก็ไปปลูกบ้านเรือนอยู่ต่างหาก ไอ้แฟนนั้นก็มีย่อง มีย่องแล้วเขาก็ว่า เขา
ก็สั่งนางนาคไว้ว่า

"เอ้อ มีย่องมีไส้ตลอดลูกตลอดเต้าก็ให้ไปเรียกชาวบ้านเขานะ เพราะมดหมอมัน
อยู่ห่าง ยิ่งไง ๆ เราก็ได้ตีตัวออกมาก่อสร้างตัวอยู่แล้ว ให้ระมัดระวังนะ การตลอด
ลูกตลอดเต้าอย่าเผลอตัว หยูกยาคานึงอะไรให้เตรียมไว้" ที่นี้นายมานั้นเขาก็ไปเข้าเวรซึก
ที่นี้นางนาคก็เริ่มใกล้จะคลอดแล้ว รันนั้นก็อยู่คนเดียวใช้ให้คนนั้นไปตามหมอ ก็ไม่มี จะไป
ตามไอ้คนบิดเป่าเรื่องภูตพราาย พรายเลือด พรายลมมันจะทำ ก็ไม่รู้จะไปใช้ใคร ที่นี้ก็
อยู่ต่อมา ๆ มันก็ไม่คลอด ตายทั้งกลมเลย ที่นี้เขาก็ว่า

"ฮีนาคนี่เป็นยังไง มายังไง ไม่ออกจากบ้านจากช่องเลย" ที่เห็นตายทั้งกลมอยู่
บ้านแล้ว ที่นี้ก็ชาวบ้านเขาก็มาช่วยทำโลง ทำอะไรหามนางนาคไปฝังไว้ข้างวัด มันมีต้น
ตะเคียน ๒ ต้น ต้นตะเคียน ๒ ต้นนั้นก็อยู่แล้ว ตะเคียนหัว ตะเคียนท้ายนี้ ก็ไปฝังไว้นั่น
ฝังไว้ไอ้คนจัญไรมันก็มีนี่

"ฮีนาคเอ๊ย เตี่ยวกูจะไปบอกผัวกับมึงนะ ถ้ากลับจากเวรแล้วนะ กูจะไปบอกกับผัว
มึงให้มาเยี่ยมมึงมั่ง แล้วกูจะบอกข่าวอะไรต่ออะไรโห นั่นละ แล้วมึงก็หมั้นไปเยี่ยมบ้าน
บ้างนะ" ปิตาจมันก็แข็งซีไปสั่งมันไว้อย่างนั้นนะ คนที่จะเดินผ่านหัวผ่านไต้มันก็หลอกได้ก็หลอก
ซะมึงนะ ที่นี้เด็กวัดก็ไปเตะตะกร้อซี เตะไปเตะมาเตะกร้อปลิวไปตรงนั้น

"เอ้า ฮีนาคเก็บมา" อภินิหารย์ของตะกร้อมันก็โยนขึ้นมาอีกละ

"เออ คิวัย ๆ ไม่ต้องไปเก็บคิวัย จันฮีนาคมึงอยู่ข้างนั้นนะ" ตะเตะกร้อเหยยะ
พะ ๆ ไปทางโน้นตะกร้อบึ่งมาเลย แน่เอาซี ฮีนาคก็เตะตะกร้อเป็นนี่ มันก็เขี่ยเข้า ๆ ซึ
ที่นี้มันก็คอยจ้องฟังผัวมันชื่อว่ากลับจากเวรเมื่อไร พอกลับจากเวร ก็ตรงไปโน้นก่อนเลย

บ้านญาติพี่น้องเขายังไม่แหวะหрок มันก็อภินิหารีย์เลยในบ้านนั้นนะมีคนอยู่เลย ตำข้าวสาทมือ
จ็อก ๆ อยู่นั่นแหละ มันแสดงนะ ปิตาจารย์แข็ง ที่นี้พอไปถึงบ้านญาติพี่น้อง

"ไอ้มากเอ๊ย เมียมึงนี่ตายหังกลมนะ"

"ฮิ พุดเป็นलगร้ายไปได้ ก็ผ่านมามีมันก็ยังตำข้าวอยู่"

"อย่าไปนาเมียมึงเขาเอาไปฝังแล้วนา"

"ฮึย เอาที่ไหนมาพุด ก็ผ่านมามีเดี๋ยวนี้เห็นมันตำข้าวสาทมือจ็อก ๆ อยู่ แต่มันไม่
ค่อยให้เห็นหน้ามันเท่านั้นละ" เขาไม่เชื่อ ที่นี้ก็มาถึงการมคนญแห่จะหลอกให้ผิวเมียเขา
พรากกันอย่างนั้นอย่างนี้ เอ้ เป็นไปได้ ห้ายที่สุดก็มาจริงอย่างว่ามาที่บ้านของเขาเอง
ฮีนาก็อยู่ประจัญเนรมิตอย่างสบายเลยเชียว ที่นี้มันเข้าไปในครัวฮิ ก็ไปตำน้ำพริกหรือโฉนนี้
ก็ไปตำโป๊ก ๆ ที่นี้เขาจะลุกขึ้นไปทำอะไร สากตำน้ำพริกฮิมันตกลงไปได้ฮูนะ ที่นี้เจ้ามาก
เขานั่งอย่างเคยนั่งนั่นแหละ ว่าจันเถอะ บ้านมันก็ชกผิดธรรมดาไป เพราะมันมีผู้คนปกปัก
รักษาดี เพราะร่างของเมียมันเขาเอาไปฝังแล้วนี้ ก็ลุกขึ้นกวาดโน่นกวาดนี่ ชะโงกไป
ชะโงกมา ทำไมละในครัวมันไม่ใช่เตี้ย ๆ ทำไมมันเอื้อมมือไปหยิบเอาสาทมได้ เอ้อ ชักตกใจ
ชะแล้ว บ๊ะ บ๊ะ น่ากลัวมันจะเอาเรื่องเหมือนกัน ก็ยังไม่เชื่ออยู่ฮูนเอง กลางคืนกินนอน
นอนพร่ำพลอดอยู่กับเมีย มันก็ไม่ถามว่าอยู่เวรสบายดีหรือไม่ มันก็ไม่ถาม ชกผิดแปลก
พอตื่นมา เอ ทำไมละ ไม่ใช่นอนอยู่บ้านนี้ มันพาเนรมิตไปโน่นนะ เชิงตะกอนผิโน่น มัน
เป็นป้าซำรร้างนี่จริงนี่. ลุกขึ้นได้ตายจริงก็ว่านอนอยู่ในบ้านนี้ทำไมถึงมาเป็นอย่างนี้ ก็ชก
ผวดทวังค์เสียแล้วหรือจะจริงอย่างเขาว่า กลางคืนนี้มันนอนอยู่ไม่สุขนี่นา เพราะกลืนตัวนี้
แฮมมันชกจะมีกลืน همینฟุ้งขจรไปแล้ว มันหมดเวลาที่ปิตาจารย์เนรมิตแล้วนี้ เอ ทำฮิทำไหน
ที่นี้ก็เอาละน่าเป็นยังงี้ ๆ จะให้เห็นเท็จและจริง ที่นี้กลางคืนมาฮิก มันก็ชกอาละวาดยก
ใหญ่ชะแล้วมันหมดฤทธิ์ของปิตาจารย์เนรมิตไว้ชะแล้ว มันก็

"พี่ยังหึงหูกไม่ได้นา ต้องสนใจอยู่เสมอนา" ไอ้มากก็ปลอบโยนเมีย

"เออ ยังงี้พี่ก็ไม่ดั่ง" ที่นี้ก็ไปเที่ยววัด ๆ ขรวดาเตะก็เล่าให้ฟัง

"เฮ้ย ไอ้มาก เอ็งอย่าไปหลงการมอยู่นา เมียมึงตายเป็นผีแล้วนา ก็เพราะมันตาย

หึ่งกลมแล้วนี่ เขาไปฝั่งแล้วนา ภูยังได้ไปสวดกับเขาเลย กลางคืนนี้เที่ยวอาละวาดไปหมดเลย หมาเห่า หมาหอน เป็นอันหลับอันนอนเมื่อไร ใครก็ต้องเตรียม เวทมนต์อาคมไว้หึ่งนั้นแหละ จู๋มันไม่ไหวนี่" วันนั้นนะมันเคื่องขรวัตาเต๊ะ

"ขรวัตาเต๊ะนี่มันปากคีนึกมาเที่ยวยุให้ผิวเหนียวหน้ามัน" วันนั้นขรวัตาเต๊ะสวดมนต์เข้าพรรษาแล้วนี่ มันก็ลวงเข้าไปที่ห้องขรวัตาเต๊ะซี ขรวัตาเต๊ะก็มองซ้ายแลขวา โอ้หย่า ผีนางนาคเอาอีกแล้ว ที่นี้ก็ล่อเอามัดซี ไปพันมือมันเข้า มันถามว่า "นี่จะต่อหรือไม่ต่อ ถ้าไม่ต่อตายเชียวนะ" ขรวัตาเต๊ะเรียกว่ามีอาคมดีจริงนะ ไปต่อให้มันทำไม มันเป็นปีศาจที่เมื่อมันชะแล้วก็แล้วกัน แหมมันขึ้นมาได้เข้าห้องเลยจับคั่นคอขรวัตาเต๊ะเลย ตบขรวัตาเต๊ะชะสลบไปสลบมาเลย โอ๊ย ขรวัตาเต๊ะภาวนาคาถาบทไหนก็ได้ อีนาคนีตชะต้องโจนวิ่งไปห้องพระ ที่นี้ก็ว่าเจอไอ้มากเขาพูดปากสั้น ปากเข็นไปเลย

"มาก มาก มึงอย่าไปสงสารนิกเลย เมียมึงตายหึ่งกลมแน่นอน มึงอย่าไปหลงเชื่อคารมเลย"

"ผมก็ยังเป็นห่วงเมีย"

"อย่างนี้ก็สุดวิสัยนะ" ที่นี้มันก็ตามพัวพันอยู่กับไอ้มากซี ไอ้มากก็วิ่งเข้าตงหนาดเลย เขาว่าผีนี้มันไม่กล้าเข้าป่าหนาดนี่นา ไม่กล้าเข้าที่นี้มันก็ร้องห่มร้องไห้อยู่ชายป่าหนาด มากก็สงสารเมียบอกว่า "เอ้อ นางนาคเอ๊ย ถ้าความเป็นอยู่หรือบุญบาปอะไรมีจริงชาติหน้าขอไปเจอกันใหม่" มันก็ว่าอะไรต่ออะไรรำพันความรักความใคร่อะไรนะบอกว่า

"เออละ ชาตินี้ก็ได้มาพบกันแค่นี้ละ ไอน้องเป็นผี ไอ้พี่เป็นคนจะไปปะปนกันได้อย่างไรเล่า" อะไรละน่าสงสารนายมาก ไปหลงคารมกับเมียไปนอนอยู่ในป่าช้ารกร้าง เขาว่าทำกะเรื่องกะราเหมือนไอ้บ้าหอบฟาง ตั้งแต่เข้าขึ้นมา จะมองดูบ้านมันก็ไม่ใช้บ้านชะแล้ว เอ มันยังงี้ที่นี้ อยู่ต่อมา ๆ มันก็ชักอาละวาดยกใหญ่ซีตามแถบนั้น อาละวาดขรวัตาเต๊ะละมากกว่าเพื่อน ขรวัตาเต๊ะเป็นคนปากดีไปเหย้าไอ้มากก่อน มันรู้ตัวซีที่นี้ ที่นี้ก็แจ็กลอยเรือมาชายแม่น้ำ เพราะรักมันมันใกล้แม่น้ำนี่ โอ๊ย มันก็ไปแย่งเอาหม้อ แย่งไม้พายกะแจ็กแจ็กก็แหมไม่อา ไม่อา ชักอาละวาดยกใหญ่มันจะเป็นผีดิบขึ้นมาชะแล้ว ที่นี้ก็ได้ใครละ

(๔๓)

เพชรน้อยที่ลอยเรือมาจากทางเหนือ ก็เลยเรียกเอาอีนาคน้ำเข้าหม้อไปผิงไฟตามเดิม นับตั้งแต่นั้นมาปิศาจของนางนาคก็เลยลดหย่อนตั้งแต่นั้นมา ไม่ออกอาละวาดอีก ที่นี้ปิศาจนั้นก็ไม่ได้ยมโทศอีก ถูกเพชรเม็ดตัวไว้ฝากไว้กับแม่น้ำงธรณีไม่ให้ออกอาละวาด เขาไม่ชงผีไม่ผูกไม่มัดไว้ นี่ ปิศาจผิตายทั้งกลมต้องแรงแล้วนี่ปิศาจมันก็แรงกล้า

ถาม ใส่หม้อแล้วผิงไฟ

วิทยาการ เรียกวิญญาณมันนะ

ถาม เรียกวิญญาณใส่หม้อหรือ

วิทยาการ อะ เรียกวิญญาณเข้าหม้อแล้วผูกมัดเอายันต์ตรีสิงเหินหับเข้า แล้วเอาไปฝากแม่น้ำงธรณีไว้ นับกำหนดที่ว่าให้ไปผูกไปเกิดถึงจะได้ไปเกิดได้ โดยมากนะ ในพวกสัปเหร่อที่เขารู้จักนั้นนะ ผีปิศาจ ผิตายโหง เขาถึงได้ชงเสียใจ การชงนี้แปลว่าให้อยู่ในวงรอบอันนี้ไม่ให้ออกไปไหน ไม่ให้อาละวาดประชาชนทั้งหลายให้อยู่ในศีล คุณศีล คุณธรรม ไม่จันมันเหี้ยนเหมือนกันนะ โบราณอะไรอย่างถือเลขที่เดียวเขากลับมันแรง มันตายไม่รู้ตัว เรื่องนี้ เรื่องปิศาจนี่มันเรื่องจริงเหมือนกันนะอะ อาจารย์เชื้อมัย

(จุฑาพหุทัย ยอดสร้อย)

ประเภทตำนานและเทพปกรณัม

"เจ้าชื้อกับเจ้าโงง"

ยังมีเป็นนิทานที่คนเก่าเล่ากันมาว่า เจ้าชื้อกับเจ้าโงงเป็นเพื่อนกันมาตั้งแต่เล็ก เป็นเด็กรักมาด้วยกัน รักกันมาก มีอะไรก็แบ่งกันกินเรื่อยมา แต่พอโตขึ้นต่างคนต่างก็ไปหากินต่างสถานที่ เจ้าชื้อเป็นคนขยันและทั้งเป็นคนชื้อ นิสัยดี เศรษฐีจึงรับไว้ให้ช่วยงานในบ้าน เจ้าชื้อก็ทำงานทุกวันขยันขันแข็งดีมาก อยู่มาเศรษฐีพอใจเลยยกลูกสาวให้หนึ่งคนให้เป็นเมีย เจ้าชื้อก็ดีใจมากอยู่กินด้วยกันมาได้สิบวันเศษ เจ้าโงงรู้เข้าก็มาเยี่ยม เจ้าชื้อเพื่อนรักมาแต่ก่อน เพราะรู้ว่าเจ้าชื้อได้ลูกสาวเศรษฐีรวยมาก จึงคิดริษยาเจ้าชื้อ จึงชวนเจ้าชื้อว่า ชื้อโวยเราเป็นเพื่อนกันมาแต่เล็กแต่น้อยตั้งแต่อยู่วัดด้วยกันมา ตอนนี้เรามาเดินเรือกันดีกว่าคงจะรวยกันเป็นแน่ เจ้าชื้อก็ด้วยความรักเพื่อนก็รับคำ จึงบอกกับเมียว่าฉันจะไปเดินเรือกับเพื่อนสักหนึ่งเดือน เมียเจ้าชื้อก็ห้ามไม่ให้ไป แต่เจ้าชื้อมีความรักเพื่อนมากก็ขึ้นไปไม่เชื่อคำเมีย เชื่อเพื่อน ก็ลงเรือไปกับเจ้าโงงแต่พอไปได้สามวัน เจ้าโงงไม่ให้เจ้าชื้อกินข้าว เจ้าชื้ออ่อนวอนเท่าไรเจ้าโงงก็ไม่ให้กิน เจ้าชื้อหิวเจียนใจแทบขาดแล้วเจ้าชื้อจึงร้องว่า โอ้โงงเพื่อนรัก มึงให้กูกินบ้างสิหิวเหลือเกินแล้ว เจ้าโงงพูดขึ้นว่าไอ้ชื้อมึงจะกินข้าวของกูไม่ว่า แต่มึงต้องเอาลูกตาของมึงข้างหนึ่งมาแล้วกินข้าวหนึ่งคำจะเอาไหม เจ้าชื้อหิวเหลือทนจึงบอกกับเจ้าโงงว่าเอาหว่าไอ้โงง เจ้าโงงก็ให้กินข้าวหนึ่งคำแล้วคร่ำลูกตาเจ้าชื้อออกข้างหนึ่ง เจ้าชื้อเจ็บปวดก็ร้องครางเรื่อยมาตลอดให้เจ้าโงงกลับมาส่งบ้าน เจ้าโงงก็ไม่มาส่งกลับ เจ้าชื้อก็ร้องไห้เรื่อยมาตลอด มา ๆ ก็หิวข้าวอีก จึงขอข้าวเจ้าโงงกินอีก เจ้าโงงว่ามึงจะกินข้าวกูก็ต้องเอาลูกตามึงออกอีกข้างหนึ่งถึงจะให้กิน เจ้าชื้อหิวเต็มทีจึงยอมตกลงให้เจ้าโงงเอาลูกตาออกอีกข้างหนึ่งแล้วให้กินข้าวอีกหนึ่งคำ เจ้าโงงก็สืบเจ้าชื้อตกทะเลไป แล้วเจ้าโงงก็หันเรือกลับมาพอลถึงบ้านเจ้าชื้อก็บอกกับเมียเจ้าชื้อว่าเจ้าชื้อตกทะเลตายแล้ว เมื่อเมียเจ้าชื้อรู้ชัดเจนว่าเจ้าชื้อตกทะเลตายแน่ก็ร้องไห้เป็นการใหญ่ เจ้าโงงก็ปลอมว่า อย่าร้องไห้ไปเลย ฉันจะทำเลี้ยงแทนเพื่อนของฉันให้เธอได้รับ

ความสุขเหมือนกับที่เจ้าชื้ออยู่เพราะเจ้าชื้อก็เป็นเพื่อนกัน นางได้ฟังดังนั้นก็ไล่ให้เจ้าโกงไปเสียจากบ้านเธอแล้วรำพึงถึงผัวอยู่ทุกวัน แต่อยู่มานานเข้าก็ค่อยคลายความอาลัยลงบ้าง ฝ่ายเจ้าชื้อเมื่อถูกเจ้าโกงตีบตกละเลไปแล้วก็ลอยไป ไปขึ้นเกาะแห่งหนึ่ง หังตาก็แลไม่เห็น เผอิญลอยไปตรงเกาะพอกี เจ้าชื้อก็ตื่นร้องเรียก พ่อจ๋าแม่จ๋าใครอยู่ที่ไหนบ้างขอข้าวกินสักหน่อยเถิด ฉันหิวข้าวเต็มที พ่อจ๋าแม่จ๋า แต่บนเกาะนั้นมีฤาษีเฒ่าคนหนึ่ง มีหมาตัวหนึ่งชื่อ ไ้จู้ ฤาษีจึงบอกไ้จู้ว่า เสียงใครมาร้องเรียกอะไรไ้จู้จึงไปดูซิว่าเป็นใคร ถ้าเป็นคนดีก็คาบแขนงมา ถ้าเป็นคนชั่วก็ให้ตายไปเลย ไ้จู้ก็ออกไปหาไ้จ้อ ๑ ฝ่ายเจ้าชื้อก็ร้องขอว่า อย่ากัดข้าเลยพ่อหมาเอ๋ย ข้าตาก็แลไม่เห็นแล้วทั้งข้าก็หิวข้าวเหลือเกินแล้ว ไ้จู้จึงคาบแขนงมายังสำนักฤาษี ฤาษีก็ถามถึงความเป็นมาอย่างไร เจ้าชื้อก็เล่าเรื่องให้ฤาษีฟังตั้งแต่ต้นจนจบเรื่องที่เป็มา ฤาษีก็มีความสงสารจึงรับให้เจ้าชื้ออยู่ที่นั่นด้วย แล้วขุดลูกตาใส่ให้ทั้งสองข้างก็แลเห็นเหมือนอย่างเดิม แล้วฤาษีบอกให้เจ้าชื้อทำที่แปลงหนึ่ง แล้วฤาษีก็ให้เม็ดผักของเจ้าชื้อไปปลูกในที่นั้น ผักเองก็คึกคักมาก ฤาษีจึงบอกกับเจ้าชื้อว่า เ็งจะกลับบ้านก็กลับได้ตางจะเสกเรือให้หนึ่งลำ เป็นเรือสำเภาใหญ่ แล้วให้เก็บผักทองที่ปลูกไว้นั้นใส่เรือไปให้เต็มเรือนั้น เจ้าชื้อก็เก็บผักทองใส่เรือเสร็จแล้ว ก็ลาฤาษีลงเรือกลับบ้านทันที เจ้าชื้อลงเรือมาในกลางทะเล พอถึงบ้านก็จอดเรือแล้วเดินเข้าไปในบ้าน ร้องเรียกให้เมียลุกขึ้นมาช่วยกันขนเข้าของผักทองที่ใส่เรือไป เพราะเวลานั้นเป็นกลางคืนตึกสงัด เมียเจ้าชื้อก็ร้องบอกไปว่าพี่ชื้อตายแล้วก็ขอให้ไปเป็นสุขเป็นสุขเถิดอย่ามาทวงไยเลยจงไปตามที่ชอบ ๆ เถิด เจ้าชื้อบอกว่าพี่ไม่ได้ตายหรือก็กลับมาแล้ว น้องจงลุกมาเถิด เมียไม่เชื่อ เจ้าชื้อเข้าเรือนไม่ได้ ก็เล่าเรื่องที่เป็มาให้ฟังเสร็จเรียบร้อยเมียจึงเชื่อ แล้วลุกมาช่วยขนผักทองที่เรือ ผักทองที่อยู่ในเรือกลายเป็นทองคำหมดทั้งเรือ ตอนนีเจ้าชื้อรวยมาก ก็ดีใจกันมา กลับมาอยู่กันตามปกติเหมือนเดิม เจ้าโกงรู้เรื่องว่าเจ้าชื้อกลับมาแล้ว ร่ำรวยทองมากมายก็มาหาเจ้าชื้ออีก แล้วถามเจ้าชื้อว่าเรื่องราวเป็นมาอย่างไร เจ้าชื้อก็เล่าให้ฟังตามที่ผ่านมาให้เจ้าโกงฟังจนจบเรื่อง เจ้าโกงก็ชวนลงเรืออีกครึ่งหนึ่ง เจ้าชื้อก็ชักเพื่อนไม่ได้ก็ไปกับเจ้าโกงอีกครึ่งหนึ่ง เมียห้ามก็ไม่เชื่อฟัง ตกลงไปอีกครึ่งหนึ่ง พอถึง

ที่ที่เขาควักลูกตาเจ้าชื่อนั้น เขาก็ร้องกินข้าวเจ้าชื่อนี้ให้กินข้าวเจ้าโง่งจึงว่า มึงต้องควักลูกตาออกข้างหนึ่งก่อนซิถึงให้กูกินข้าวหนึ่งคำ เจ้าชื่อนี้ก็ไม่ควัก แต่เจ้าโง่งขอร้องให้ควักออกจนเจ้าชื่อนัดไม่ได้ก็ควักออกข้างหนึ่งแล้วให้ข้าวกินหนึ่งคำ เจ้าโง่งก็เจ็บเจียนตาย แต่พอเรือไปถึงตรงที่เขาควักตาเจ้าชื่อนี้ เขาก็บอกให้เจ้าชื่อนี้ว่า มึงเอาข้าวมาให้กูกินอีกคำหนึ่งแล้วมึงควักลูกตาออกอีกข้างหนึ่งแล้วสับกระดูกนำไปสิ เจ้าชื่อนี้ไม่ทำตามก็โกรธเคืองอันวอนให้เจ้าชื่อนี้ทำ เจ้าชื่อนี้ไม่ได้ก็ทำและสับกระดูกนำไป แล้วกลับมาบ้านหาลูกเมียได้ตามเดิม ฝ่ายเจ้าโง่งนั้นก็ลอยไปขึ้นที่เกาะนั้นอีกให้ยวไปร้องตะโกนร้องเรียกโอย ๆ ตาฤๅษีได้ยินก็บอกไ้รู้ว่าเสียงใครมาเรียก ไ้จึงไปดูซิว่าเป็นใคร ถ้าคนดีก็คาบแขนงมา ถ้าคนชั่วก็กัดให้ตายเสีย ไ้จึงไปเห่าโง้ง ๆ เจ้าโง่งก็ร้องคำว่าไ้หมาแม่หมาพ้อมึง ยิ่งตบอดยิ่งจะมาเห่าอีก ไ้จึงเลยกัดเสียดับตายไปเลย เลยจบเรื่อง

(พระหมิง บุญอนันต์)

"พญาวานร"

พญาวานรตัวนี้ก็เป็นพระโพธิสัตว์ สมัยพระพุทธเจ้าเสวยพระชาติเป็นพญาวานรคุมลูกน้องอยู่ตั้ง ๕ หมื่นตัว ที่นี้สมัยนั้นมันข้าวยากมากแพง ส่วนแล้งไม่มีที่จะกิน

ในสวนของพระมหากษัตริย์มีมันก็มีลูกน้ำล้อมรอบ ก็ผลหมากรากไม้มันก็มีลูกติดอยู่ได้เพราะมัน ๆ ไม่แล้ง พอตีมีต้นไม้ใหญ่อยู่ต้นหนึ่ง มันก็ล้มข้ามคลองที่ขวางไป

พญาวานรตัวนี้ก็เลยพาลูกน้องเจ้านั้นละ เข้าไปเก็บผลหมากรากไม้ ลักผลหมากรากไม้ในสวนของพระมหากษัตริย์กิน ขณะ.....เค้ารู้ เอ ผลหมากรากไม้มันหายไปเยอะแยะ ทำใจเค้าก็เดินสำรวจ ก็ไปปรากฏชัดว่าอีตั้นไม้ต้นนั้นนะล้ม เป็นสะพานข้ามไป ก็ตัดทิ้ง ตัดทิ้ง ก็พยายามไล่จะไล่ฆ่า

พวกลิง พระโหสีศัตว์เป็นลิงก็เลยวิ่งไปบอกลูกน้องว่าไม่ต้องกลัว ก็ไปหาเถารัลย์
ต้นหนึ่งผูกเอาตัวเอง แล้วก็ผูกไว้กับโคนต้นไม้

ที่นี่ก็โคตไปคว่ากิ่งไม้อันนั้นติด ดัดกิ่งไม้ ลูกน้องก็วิ่งข้ามหลังตัว เป็นสะพาน
ไปเลยกว่าจะหมด ๔ หมื่นตัวเนี่ยเล่นเป็นลม เค้าก็จับได้ จับได้

พระเจ้าแผ่นดินก็มาถามพญาวานรว่า

"ทำไมละถึงทำอย่างนั้น"

บอก "ข้าพเจ้าเองนะ ไม่อยากหรอก ไปทำเรื่องไอ้ทุจริตแบบนี้ ไม่ชอบ
แต่จำเป็นเหลือเกิน ที่ควบคุมลูกน้องอีกตั้ง ๔ - ๕ หมื่นตัว ถ้าหากไม่ทำอย่างนั้น
ลูกน้องก็อดตายหมด

จึงจำเป็นต้องพาลูกน้องเข้ามาลักหาอาหารกินในสวนพระมหากษัตริย์" ก็เลยขาด
ใจตาย พระมหากษัตริย์สั่งให้ทำศพพญาวานรในพระราชวัง ว่าเป็นคนที่รักลูกน้อง
ยอมตายกระทั้งชีวิตตัวเอง

นี่มันก็เล่าเทียบสมัย เดี่ยวนี้คนบริหารประเทศ เดี่ยวนี้ถ้าไม่รักลูกน้อง
ก็เสร็จ นี่มันก็เทียบความได้ ก็จบนิทานเรื่องนั้นไป เรื่อง

(นายถม พงศ์เจริญ)

"ไม่มีชื่อเรื่อง"

เรื่องนี้ก็เป็นเรื่องที่น่ามาแล้ว เขาเล่ากันมาว่า ครอบครัวยุคหนึ่งเป็นคนยากจน
เลี้ยงหมาไว้ตัวหนึ่ง หมานั้นเป็นตัวเมีย หมานั้นเห็นเจ้าของยากจนไม่ค่อยจะมีกินก็เอาใจ
ช่วยเหลือกันเรื่อยมา แต่อยู่มาหมาตัวนั้นตั้งท้อง แล้วออกลูกมาเป็นผู้หญิงทั้งสองคน พอ
หญิงสองคนนั้นโตขึ้นมาก็มีความอายแก่คนทั้งหลายเพราะมีแม่กับเขาน้ำงก็ เป็นหมา จึงปรึกษา
กันสองคนว่าอย่าอยู่ที่นี้เลย เราสองคนหนีไปอยู่ที่อื่นให้ไกลดีกว่าจะได้ไม่มีใครรู้ แล้วก็ชวนกัน
ออกจากบ้านนั้นไปอยู่ที่อื่น แต่พอโตเป็นสาว เขาก็มีผู้ชายมารักมาชอบ เลยมีผัวทั้งสองคน คนพี่

ไปอยู่หมู่บ้านอีกแห่งหนึ่ง คนนอังก็นั่งอยู่หมู่บ้านหนึ่งไม่สู้ห่างกันนัก แม่หมานั้นก็รู้ว่าลูกสาวมีตัวหมดแล้วก็ไปหาลูกเพื่อเยี่ยมเยียนและทิ้งทิฐิว่าลูกมีสามีหมดทั้งสองคนแล้ว ก็ไปแะบ้านลูกสาวคนพี่ก่อน ก็ขึ้นไปบนบ้านเจ้าสัวเห็นก็ร้องบอกเมียว่า เข้ายมาที่ไหนขึ้นมาเนี่ย เมียหันมาเห็นก็มีความอายต่อสัวจึงปกปิดว่าไม่รู้มาที่ไหน จึงช่วยสัวตีแม่หมาให้ลงจากบ้านไป แม่หมาก็วิ่งหนีมาตามทางก็นึกเสียใจ ว่าลูกไล่ดีแม่แม่สุดสัวมาเยี่ยมลูก พอได้เห็นหน้าเท่านั้นแล้วแม่หมาก็วิ่งร้องให้เป็นทางมา แต่พอถึงบ้านลูกสาวอีกคนซึ่งเป็นคนนอङ แม่หมาก็ยืนนึกคิดดูก่อนว่าจะเข้าไปตีหรือไม่ตี คิดแล้วก็ตัดสินใจเข้าไปอีก ตรงเข้าไปเห็นลูกสาวอยู่ริมครัวก็ตีใจมาก จึงขึ้นไปบนบ้าน เจ้าสัวเห็นแม่หมาเข้าก็ร้องขึ้นว่า โอ้ยหมาที่ไหนขึ้นมาเนี่ย เมียหันมาเห็นเข้าก็ร้องว่า แม่หมาของฉันทเองไปกดข้าวมาให้กินที แล้วสัวก็กดข้าวมาส่งให้ เมียก็ขำกับน้ำตาให้แม่หมากินจนอ้วกหน้าสำราญ แล้วก็เลยบอกว่าแม่อยู่กับหนูไม่ต้องกลับ ไปไหนอีกต่อไป แม่หมาก็อยู่กับลูกสาวที่นั่นตลอดมา ครั้นถึงคราวจะแต่งงานสาวขวัญหมากเพื่อนพวกทางสัวคนโต ๆ มีหน้ามีตาขึ้นมามากมาย ทั้งหนุ่มสาวเฒ่าแก่ก็มากัน ฝ่ายเมียไม่มีบ้านมีช่อง แต่ก็ไม่พูดกับใครทั้งหมด คิดนึกแต่ในใจว่าพอใกล้เข้าก็จะไปกลั่นใจตายไม่ให้ใครรู้เห็น พอขวัญหมากใกล้จะถึง นางจึงร้องบอกไปว่าให้ยุติรที่นี้ก่อนเพราะเขาไม่รู้จักกัน ขบวนขวัญหมากก็ยุติรออยู่ก่อนจนกว่านางจะออกกลับมากบอกให้ไป แล้วนางก็รีบเดินว่าจะไปกลั่นใจตายเสียดีกว่าอยู่ พอนางไปตามทางก็เจอรูใหญ่ตัวหนึ่ง ญถามนางว่าเธอจะไปไหน นางบอกกับรูใหญ่ว่า ตัวฉันยกขวัญหมากมาแต่งงานฉันไม่มีบ้าน ฉันจะกลั่นใจตายตรงนี้ รูใหญ่รับว่าไม่ต้องกลั่นใจตายหรอก เอ็งจงตักน้ำรดข้าตั้งแต่ทางมาจนถึงหัวและตั้งแต่หัวไปถึงหางได้ไหม นางบอกว่าได้ แล้วนางก็ตักน้ำมารดพอเสร็จแล้วรูใหญ่ก็พูดว่า เจ้ากลับไปเถิดไปบอกให้เขามากันได้ ฉันจะเนรมิตบ้านให้สวยงามพร้อมทั้งผู้คนให้มากมาย ทั้งข้าวปลาอาหารเครื่องใช้สอยสารพัดมีให้ครบ เจ้าจงกลับไปบอกให้เขาเข้ามากันเถิด แล้วนางก็กลับมาบอกกระบวนขวัญหมาก ก็ไปกัน พอไปถึงก็มีบ้านใหม่ที่ใหญ่โตสวยงามมาก ผู้คนต้อนรับขับสู้ ข้าวปลาอาหารเหลือหลาย ก็เลยอยู่ที่บ้านเนรมิตนั้นสองคนกับสัวตลอดมา มีความสุขมาก แล้วก็ไปรับเอาแม่หมาของตัวมาอยู่ด้วย แม่หมาเมื่อตายแล้วก็ไปทองคำหมด

(๘๘)

ทั้งตัวอีก สองตัวเมียเมื่อนานมาก็เป็นเศรษฐี

(พระหมิง บุญอนันต์)

"พระอาทิตย์กับพระจันทร์"

พระอาทิตย์เป็นพี่ พระจันทร์เป็นน้อง เขามาหากัน มาหักทลายกัน พระอาทิตย์
ก็ว่า คนเมืองล้าช่นะ ตาขยุบขยิบ ยิบหยิไม่สวย ส่วนพระจันทร์ก็ว่า คนเมืองล้าช่นะ
งาม มองดูก็ยิ้มแย้มแจ่มใส ก็ดูซิเวลาคนเราดูดวงอาทิตย์นะ ดูตรง ๆ ได้ที่ไหน

(นางบุญ วัชริตร)

"นิทานนรก"

นั่งหลับตาลืมเป็นปี พอโยมพบาลอุตรขึ้นไปบ้าน แกเค้นเก็นรอบขอบจักรวาล
ถึงสถานถึงนรกก็วกลง จะเพลิงเพลิงเค้นชมชาวบ้านเปรต ผิดสังเกตยั้งคิดพิศวง เห็น
กว้างใหญ่ยาวรีเป็นรีตรง ถึงจอมคงจตุรพายม จะเพลิงเพลิงเค้นชมชาวบ้านเปรต นำ
สังเวชกับไอ้เปรตเป็นชาวบ้าน ไม่เป็นการเสียลำบากอยากชม ใครไม่ทำบุญให้ไม่ได้พรหม
ท่านโสมพพองหนองทั้งกาย ล้วนแต่แก่เฒ่าสาวเด็กกระจ้อยร่อย ถึงหัวท้องสารพัดน่าบัดสี
จะขอทำบุญร่วมมือเป็นฉิมพลี น้ำตาผีเห็นทำต้องติดพัน นึกสงสารแต่เปรตพวกนี้ มันทำบาป
กรรมอะไรที่ไหนกัน ยมพบาลตอบว่าไอ้พวกนี้ สร้างบ้านชายทะเล ปลุกเคหาจับหอยแมลงภู
กับปูปลา เอามาขายทำจมน้ำมี

(แม่ชีบุญเหลือ แกมศิริ)

(๑๐๐)

"เรื่องวัวหาย"

สมัยหนึ่งมียายกะต้ามียูกสาว ๒ คน ทำนาที่ใช้ให้ลูกไปเลี้ยงโค พ่อสั่งว่า ถ้าโคหรือกระบือหายไปจะต้องตีคนใด ๓ ที่ คนที่ ๒ ถ้าหายก็ตีมากหน่อย เพราะไม่เช็ดหลาบจากที่มาแล้ว ครั้นจะตีก็ไปเลี้ยงควาย เลี้ยงมันก็วัวหายกลับมาบ้าน พ่อ - แม่ตี ๓ ที่ พรุ่งนี้น้องไปเลี้ยงหายอีก ก็ถูกตีและตีให้มากกว่าคนใด พ่อเย็นก็ถูกตีก็คิดหนีไปตามเอามาให้ได้ ถ้าไม่ได้ก็ไม่ยอมกลับ ตามไปถึงประตูมรดก คนที่เขารับเอาเข้าไปไว้ในนั้น คนที่ ๓ ไปเคาะประตูและได้เอามาคืนให้พ่อแม่ พ่อ - แม่ว่าเป็นคนดีที่ติดสอยห้อยตาม และไม่ได้เรื่องเลย ไม่ให้ตามเลย

(นายนิล หินาค)

"เรื่องตัวอุบาทว์"

ชาวบ้านชาวเมืองคนเฒ่าคนแก่เรียกตัวอุบาทว์ ถ้าบ้านไหนเมืองไหนตัวอุบาทว์ลงหายนั้นจะเกิด เจ้าแผ่นดินเสวยราชย์ก็อยาก ให้บ้านเมืองอยู่เย็นเป็นสุข ก็พยายามกำจัดอุบาทว์ ถ้าอุบาทว์ลงประเทศจะเกิดความหายนะ นึกได้แล้วก็เรียกข้าราชการทั้งหมดทั้งผู้เชี่ยวชาญในความรู้ ข้าราชการทั้งหมดเรียกมาปรึกษากันว่าเราไม่ต้องการให้ตัวอุบาทว์มาลงเมืองเรา ไม่ต้องการก็ต้องหาวิธีกำจัดเหตุ การให้ตัวอุบาทว์ลงแล้วเรากำจัดเป็นการแก้ปัญหาลายเหตุ ควรจะแก้ที่ต้นเหตุ เหมือนตอนนี้ชาวบ้านประหลัดน้ำมันรด น้ำมันเบรครถเป็นการแก้ปลายเหตุ พระเจ้าแผ่นดินท่านฉลาดท่านบอกว่าท่านแก้ที่ต้นเหตุ ก็เรียกข้าราชการฝ่ายในมาถามหมดเลยว่า ใครรู้จักตัวอุบาทว์บ้าง แต่ไม่มีใครรู้นิ่งตาปริบ ๆ ได้แต่พูดไม่มีใครรู้จักก็เลยเข้าไปที่ปุโรหิตคนหนึ่งในสายตาพระเจ้าแผ่นดิน เข้าใจว่าเป็นคนฉลาดปราดเปรื่องก็เลยชี้ให้คนนี้ไปตามหาตัวอุบาทว์ ให้เวลา ๗ วัน ถ้าตามหาไม่ได้จะต้องตาย ใช้ให้ไปหาเริ่มตั้งแต่พระราชวัง ปุโรหิตเที่ยวเดินถามคนทุกคนที่ได้พบเห็นตัวอุบาทว์บ้าง วันที่

๔ , ๕ ก็ตามไปเรื่อย ๆ ๖ วันก็หาไม่ได้ อีกวันเดียวจะได้อะไรละ ก็เลยหนีเข้าป่าไป
 ตายเอาคาบหน้า ไปในป่าไปเจอฤๅษีบำเพ็ญฌาน ไปถึงไม่รู้จักรอก พุดไปพูดมาก็รู้ว่า
 มาจากในเมือง ฤๅษีก็ถามว่าท่านเดินทางมาเพราะเหตุใด บุโรหิตบอกว่าข้าพเจ้าตายมา
 ฤๅษีถามว่าทำไมหนีตายล่ะ บุโรหิตเขาก็เลยเล่าให้ฟังว่าพระราชาก็ให้ไปหาตัวอุบาทว์ จับ
 ตัวอุบาทว์มา ผสมตามคนมาตลอดทางไม่มีคนรู้จัก จนถึง ๗ วัน ฉะนั้นผมจึงต้องหนีมาเรื่อง
 อะไรผมจะไปล่ะ ฤๅษีได้ยินดังนั้นก็หัวเราะ บอกให้กินน้ำกินท่าเสียก่อนเดี๋ยวจะจับให้ผีมี
 ตัวอุบาทว์ กินน้ำกินท่าให้เย็นใจเสียก่อน กินน้ำแล้วก็รีบเร้าเอาว่าไหนตัวอุบาทว์ วันที่ ๗
 แล้วถ้าข้าพเจ้าตายแน่ ฤๅษีก็บอกว่ามนุษย์นี้ใจร้อนมีเดี๋ยวจะจับให้ ท้ายที่สุดก็ไล่ไปตัดไม้ไผ่ป่า
 ๓ ข้อ ๒ ปล้อง ตัดมาได้แล้วก็มาบอกฤๅษีว่าผมตัดมาแล้ว ถามว่าเอามาทำไมก็เอามาใส่
 ตัวอุบาทว์นะซี ฤๅษีก็ป้อนปากบิรกรรมคาถาอย่างดีเลยและเป่าใส่ในปากกระบอกไม้ไผ่ เสร็จ
 แล้วก็บอกให้ไปหาอะไรมาปิดปากกระบอกให้แน่น แล้วอย่าเปิดนะถ้าเปิดแล้วมันจะออกไป
 เขาก็แบกกระบอกไปอยากรู้เหลือเกินว่าตัวอุบาทว์เป็นอย่างไร ไปถึงหมคก่าหนดแล้วนี่ พระ
 เจ้าแผ่นดินก็ออกมา พวกข้าราชการก็เข้ามานั่งดูหน้าหน้าบุโรหิตคิดว่าจะได้ตัวอุบาทว์ไหม
 บุโรหิตก็เดินแบกกระบอกแต่ตัวกุกัก นึกแข่งตัวอุบาทว์นี่อยู่ในใจ มาถึงก็บอกว่าได้แล้ว และ
 บอกว่าฤๅษีบอกว่าเปิดไม่ได้นี่ ก็เอามาให้พระราชากับราชบุโรหิตดู กระบอกนี้ยาวพอสมควร
 ควรมีตมองไม่ค่อยเห็น พระเจ้าแผ่นดินก็มองดูบอกว่า เอ! ไอ้ตัวอุบาทว์นี้หน้าตามันเหมือนคางคก
 ไม่แน่ใจตัวเองก็สั่งให้ข้าราชการที่มีอายุมากดู ข้าราชการอายุมากแกดูเห็นอย่างเรา
 ไหม ข้าราชการคนแก่ก็บอกว่าเอ มันเหมือนกบอย่างที่ว่านั่นนา แต่ไม่เหมือนคางคกมัน
 เหมือนกบหูด เพราะมันไม่ขรุขระนี่ คางคกมันขรุขระ เขาก็ส่งไปให้บุโรหิตอาจารย์ดูบ้าง
 ให้คนหนุ่มดูบ้าง เอ! ไม่เหมือนกบหูดมันเหมือนแมงป่อง ผีเกิด ๒ คนก็มีความเห็นขัดแย้ง
 กัน เกิดเถียงกัน แกมันคนแก่ก็ตาไม่ตมองเห็นพระเจ้าแผ่นดินเห็นอย่างนี้ก็เอาใจเขาดี
 พระเจ้าแผ่นดินเห็นเหมือนกบแก่ก็เห็นเหมือนกบบ้าง แกคนหนุ่มนี่แกไม่มีประสบการณ์อะไรมาก
 มาย แกก็เห็นไปตามเรื่องตามราว คนหนุ่มคนแก่ก็เกือบจะวางมวยกันต่อหน้าพระที่นั่งเพราะ
 ไอ้ตัวอุบาทว์ ฝ่ายพระเจ้าแผ่นดินก็นึกถึงว่าขนาดมีอะไรอยู่ในกระบอก ไอ้พวกนี้มันยังขาดความ

กลัวเรา เพราะไอ้ตัวอุบาทว์นี้เอง ขาดความกลัวขาดความเคารพเชื่อถือเรา ต่อหน้า
 พระที่นั่งมันยังต่อยกันได้เลย ขาดความยำเกรง เอไอ้ตัวนี้ร้ายแรงแน่ ก็บอกพวกนั้นเอ็ง
 ท่างล่อมเข้ามาละ ใครมีอาวุธศาสตราอะไรก็ถือเอาไว้นะ ถ้าตัวอุบาทว์ออกไปทางคนไหน
 ตัวอุบาทว์ลอคออกไปได้คนนั้นตาย รับว่ามันเสียเอาไว้มันได้เข้าเมืองนี้วันวายหนัก ขนาดไม่
 ได้ลง ก็เตรียมไม้คนละท่อนสองท่อน เหมลัวะลงมาแล้วดูอีกว่าจะเป็นยังไง ในกระบอก
 มันเป็นอะไร เขาก็ล้อมวงกันตีต่างคนต่างเจือ เพราะกลัวนี่ เพราะกลัวอาญาถึงตายว่าจัน
 เถอะ ออกแล้ววิ่งไปทางไหนใครจับไม่ได้ดีไม่ตายคนนั้นตาย จุดสำห้ไปจับมาตั้ง ๗ วัน
 แล้วนี่ พอเทกระบอกออกมาต่างคนต่างเจือค้ำง อะไรรู้ไหมชั้นหมากของฤาษี เพราะฉะนั้น
 ก็ได้รับความว่าพระเจ้าแผ่นดินก็เลยนึกรู้ว่าไอ้ตัวอุบาทว์นี้มันคืออะไร คือมิจฉาติฐิคือความเห็นผิด
 ถือตัวเองว่าเป็นใหญ่ ถือตัวเองว่าถูกโดยขาดหลักการหลักธรรม ถือความเห็นตัวเองเป็น
 ใหญ่ปราศจากเหตุผล ปราศจากหลักการ มองลงไปในการะบอกว่าเห็นคางคกก็ความเห็นของ
 ตัวนี้ เหมือนนกก็ความเห็นของตัวเอง ปราศจากหลักฐานเหตุผล บอกเหมือนแมลงปองข้าง
 ก็ความเห็นของตัวเองคนเดียว เห็นถูกเห็นผิดไม่มีหลักเป็นเครื่องพิจารณา เพราะฉะนั้นพระเจ้า
 แผ่นดินรู้ว่าไอ้ตัวอุบาทว์ลงเมืองก็คือ มิจฉาติฐิในวงราชการบริหาร ถ้าเกิดมีความเห็นแตก
 หมุ่มีความเห็นของตัวเองเป็นใหญ่ถืออิฐของตัวเองเป็นใหญ่โดยปราศจากหลักการ หลักธรรม
 แล้วนั่นละคือตัวอุบาทว์ เกิดบ้าน บ้านนั้นก็พัง เกิดตำบล ตำบลก็พัง เกิดอำเภอไหน
 อำเภอ นั้นก็พัง เกิดจังหวัดไหน จังหวัดนั้นก็พัง เกิดประเทศไหน ประเทศนั้นก็พัง เกิดใน
 โลกนั้นละมันเกิโลกหายนะ อุบาทว์คือมิจฉาติฐิเห็น ถือความเห็นของตัวเองเป็นใหญ่เป็นประมาท
 เพราะฉะนั้นคำอุบาทว์นั้นจริง ๆ แล้วมันอยู่ที่คน มันไม่มีตัวมีตน มันเป็นนามเป็นนามธรรม
 ถือเอาความเห็นผิดที่เราเรียกภาษาพระว่ามิจฉาติฐิเห็นผิดจากครองธรรม นั่นละคือตัวอุบาทว์
 (คือเล่าอย่างย่อ ๆ)

"แรงศรัทธา"

วิทยากร เรื่องเกี่ยวกับศรัทธาก็...มีกัน... เกี่ยวกับความศรัทธาหรือความเลื่อมใสศรัทธา
นี้...ก็มีเป็นนิทานที่เขาเล่ากันเก่าแก่มาก

ผู้สัมภาษณ์ เล่าเลย เนื้อเรื่องเป็นอย่างไรคะ

วิทยากร อ้อ เรื่องมันเค้า...มีคนเฝ้าสวนของเศรษฐี... เป็นนิทานชาดก

ผู้สัมภาษณ์ เล่าเลยพ้อ เล่าไปเลย

วิทยากร ครั้งหนึ่งในสมัย...สมัยกาลทอตกฐินนะ เศรษฐีก็เกิดศรัทธาจะทอตกฐินขึ้นมา
ก็...เตรียมเครื่องทอตกฐิน เมื่อเตรียมเสร็จแล้วก็...อนเฝ้าสวนของเศรษฐี
ชื่อทินบาล อยากจะทำบุญกับเขามิ่ง อันนี้ก็ยากจนเหลือเกิน ไม่มีผ้าจะนุ่ง
มีผ้านุ่งอยู่ผืนเดียวนะ ก็อยากจะทอตกฐินกับเขา ก็เอาไอผ้านุ่งของตัวเอง
เอาไปย้อมฝาด ย้อมฝาดเสร็จแล้วก็ตากแห้ง พับเรียบร้อยดีแล้ว แล้วตัวเอง
ก็เอานุ่ง... เอากระสอบป่านมานุ่ง นุ่งแล้วก็ไปหาเศรษฐี ชักผ้า...เอา
ผ้านุ่งที่...ตัวนุ่งไปมอบให้เศรษฐีเพื่อทอตกฐินด้วย เมื่ออนุโมทนาเสร็จก็...
เกิดแผ่นดินไหวขึ้น เรียกว่าแผ่นดินสั่นสะเทือนทั่วไปหมด ในขณะนั้นพระเจ้า
โกศล...เออ! ปัสเสนทิโกศลซึ่งประทับอยู่บนบัลลังก์ ก็ได้รับความสั่น...สั่น
สะเทือนทั้ง...ทั้งวัง ก็สงสัยว่าจะมีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้น ที่รับสั่งให้หา
โหรมา โหรทำ...ทำนายว่าจะมีเหตุการณ์บ้านเมืองอะไรเกิดขึ้นมิ่ง โหร
ข้างที่ก็คำนวณ คำนวณดูก็ไม่มีเหตุการณ์ทางบ้านเมืองเกิดขึ้น เมื่อพิจารณา
ดูแล้วโหรก็เลยบอกว่าไอ้เหตุที่แผ่นดินไหวนี้มันเกิดจาก แรงศรัทธาของทินบาล
ซึ่งยากจนเข็ญใจ มีจิตศรัทธาจะสร้างบุญกุศลเอาผ้าที่ตัวนุ่งไปทำบุญกับเศรษฐี
เจ้าของสวน จึงเกิดแผ่นดินไหว ไม่มีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นกับบ้านเมือง...
นี่เป็น...เป็นนิทานชาดก

"เรื่องหมาบุญ"

ลุงคนหนึ่งมีหมาอยู่ตัวหนึ่งและมีลูกสาว ๒ คน ลูกสาวคนสุดท้องรักหมา ลูกคนที่หนึ่ง
พี่เขารังเกียจหมา ลุงคนนั้นพอไปไหนก็เอาไปด้วยเขาไปหาเต่าหาแสน หมาเขารู้เขาจะ
เต่าจะอะไรเขาก็เห่า เขาบอกว่า จะอะไรมันก็คราวหื้อ ๆๆ ลุงเขาก็ไปหาไปเจอ
เต่า เขาก็เอามา เขาก็เอาเนื้อให้มันกิน มันก็กิน พอที่ลูกสาวเขาก็แต่งงาน เขาก็ออก
บ้านออกอะไรไป พอหมาตัวนั้นก็แก่แล้ว ไปหาบ้านคนสุดท้องมันก็เอาข้าวให้กิน มันก็กิน
ที่นี่ไปหาบ้านคนโต คนโตก็ตี ตี มันไม่รักคนนั้นมันไม่รักหมามันก็ตี มันก็กลับมาหาพ่อ พ่อก็
ล้มป่วยคล้าย ๆ เขาแก่ชรา เขาก็ตายพ่อก็ตายก่อนหมา พอตีก็ไปอยู่กับคนสุดท้องเขาพ่อตาย
แล้วนะ พ่อตี...เอ...ว่าอยู่กับคนนี้ก็ว่าเขาจะรังเกียจมาก เมื่อก่อนนะหมาพูดได้ ก็เลย
ไปอยู่บ้านนั้น ไม่ได้กินหรรอก เขาตีตี ตีเสียจนพอม เขาอายุผัวเขา เขาก็บอกว่าเป็นหมาแล้ว
มันก็กลับมา มาอยู่กับคนสุดท้อง อยู่ไปอยู่มาพอมไปพอมมาก็ตาย ตายแล้วเขาก็ไม่เอาไปไหน
เขาก็ทำเป็นหีบเอาไว้ที่นอนเขาก็ไหว้ทุกวัน เขานับถือว่าเป็นแม่หรือเป็นพ่ออย่างนั้น พี่สาว
ก็ว่ามึงไม่อายหรือไง มึงมีพ่อแม่เป็นหมา มึงไม่อายหรือไง แล้วแถมไปไหว้ ภูไม่อาย
ภูมันจน มึงมันเป็นเศรษฐี บอกจี๊ภูจะนับถือเสียอย่างเขาก็ว่ายังจี๊ เป็นไปนานขึ้นไปเปิดดู
หมานั้นก็เห็นเพชรเป็นทอง มันก็เอาทองไปขาย มันก็รวย แต่พี่สาวมันก็จน มันมาขง้อ
มันก็ไม่ตี

(ฝนหล้า เขียวกุล)

"ไม่รู้คุณ"

พรานเขาไปล่าเนื้อก็เที่ยวหากก็ไม่เจอ ไ้ไบไม่มีมันยังตัวอยู่ก็มองไม่เห็นก็เลยผ่าน
เลยไป กวางตัวนั้นก็คิดว่า..อ้อ...คงไม่มาแล้ว ก็ออกไปยืนแทะเล็มไบไม่มีกินอยู่อย่างนั้นแหละ
เที่ยวพรานนั้นเขาย้อนกลับมาเห็นว่าเห็นเข้า เขาก็เลยฆ่าเสียตายมันเป็นยังจี๊เพราะ เพราะไม่
รู้จักคุณของไบไม้ ต้นไ้ไบมันยังงั้น เพราะอะไร ไ้ดินไม้มันเป็นผู้มีคุณของสัตว์ ยังตัว

เอาไว้เขามองไม่เห็นทำให้ตัวรอดไป ไม่ฝึกถึงคุณของเขา นี่แหละตัวก็ต้องตาย

(ลุงเทียม พูนโต)

"ความไม่เที่ยง"

กาลครั้งหนึ่งยังมีพ่อตากับลูก เขยครอบครัวหนึ่ง มีอาชีพทำนาแต่พีนานอยู่ใกล้บ้านพอประมาณ พ่อถึงฤดูฝนลง จวนจะทำนาพ่อกับลูก เขยก็ไปปลูกกระท่อมไว้หลังหนึ่งที่กลางทุ่งนาเพื่อไว้พักกินข้าวและพักอาศัยร้อนด้วย พ่อถึงฤดูเพลาฝนตกชุก พ่อกับลูกเขยก็เริ่มต้นจะไปไถนา ต้องออกแบกไถจูงควายไปแต่เช้ามืด พ่อถึงกระท่อมทุ่งหญ้าก่อนกินข้าว เข้าพ่อกับลูกเขยเตรียมเอาควายเทียมแอกไว้ไถนา ส่วนลูกสาวอยู่ทางบ้านก็เตรียมหุงข้าว เอาไปส่งให้พ่อและพี่สาวที่กระท่อมทุ่งนานั้น พ่อลูกสาวเอาข้าวใส่อวบน้ำไปถึงกระท่อมกลางทุ่งนาแล้ว ก็เอาอวบน้ำแขวนไว้ในกระท่อม แล้วร้องบอกพ่อกับพี่ว่า สายแล้วให้ปลดควายจากไถ เพื่อจะมากินข้าวในกระท่อมกันก่อน ส่วนลูกก็กลับบ้านเดิม ส่วนพ่อกับลูกเขยเห็นสายแล้วชักหัวข้าวก็ชวนกันปลดควายออกจากไถ เพื่อจะมากินข้าวในกระท่อม พ่อกับลูกเขยไปบนกระท่อมก็หยิบอวบน้ำลงมาวาง แล้วชวนให้ลูกเขยกินพร้อมกัน พ่อพ่อกับลูกเขยลงนั่งจะกินข้าว พ่อตาก็พูดสัพยอกเล่นกับลูกเขยว่า นี่เป็นดีของพ่อแล้ว พ่อต้องได้กินแน่ ลูกเขยก็ได้พูดค้านพ่อกับลูกเขยว่าก็ยังไม่แน่ว่าพ่อจะกินแน่ พ่อกับลูกเขยก็เถียงพ่อกับลูกเขยว่ายังไม่แน่ว่าพ่อจะกินแน่ พ่อกับลูกเขยก็เถียงกันอยู่ในวงข้าวนั้น พ่อตาก็เกิดโมโหลูกเขย ลูกเขยก็เพื่อหวังจะเตะลูกเขย ลูกเขยก็ผละออกจากวงข้าว รุ่งขึ้นออกจากกระท่อม พ่อตาก็โมโหจัดก็วิ่งไล่ตามไป เพื่อหวังจะเตะลูกเขยให้ได้ เมื่อพ่อตารุ่งไล่ลูกเขยออกไปพ้นจากกระท่อมก็ยังมีหมาตัวหนึ่งเฝ้าหากินแถวกระท่อมนั้น เมื่อเห็นว่าพ่อกับลูกเขยออกไปหมดแล้ว ก็โดดขึ้นไปกินกับข้าวกับปลาจนหมดสิ้น เมื่อพ่อตาเห็นว่า...เออ...ก็หวนจะกลับกินข้าวให้หมด จะไม่เก็บไว้ให้ลูกเขยกินเลย แต่พ่อพ่อกับลูกเขยกลับมาถึงกระท่อม ก็แลเห็นหมาขึ้นไปกินกับข้าวกับปลา

หมด พ่อตาก็เลยอดกินข้าวเมื่อนั้นด้วย เพราะหมากินเสียหมด พ่อตาก็ทวนคิดถึงคำพูดที่ลูกเขยพูดไว้เมื่อแต่ครั้งนั้นว่า ยังไม่แน่ เราจะได้กินอยู่แล้วก็ได้กิน จึงเรียกลูกเขยให้เข้ามาในห้อง แล้วพูดกับลูกเขยว่า จริงอย่างคำพูดของเจ้า สิ่งทั้งหมดนี้ไม่มีความแน่นอน พ่อจะได้กินอยู่แล้วก็ต้องอด แม้แต่มนุษย์เราเกิดมาในโลกนี้ จะหาสิ่งใดแน่นอนก็ยังไม่ได้เลย คนเราที่อยู่ทุกวันนี้ เป็นคนรวยแล้วกลับจนก็มี เป็นคนจนแล้วกลับรวยก็มี เพราะเป็นสิ่งไม่แน่นอนอย่างเดียวคือความตาย ถึงกำหนดชีวิตของเราจะต้องตาย แม้แต่จะชีวิตความตายก็ไม่ได้ทั้งสิ้น เป็นสิ่งเดียวของเราที่แน่นอนเป็นคำสั่งวรณ์ ขออาสาน สวัสดิ์

(หลวงตา ฤทธโส)

"เรื่องอโหสิกรรม"

นิทานเรื่องนี้เป็นนิทานจีนครั้งเก่า คำหมายว่า

มีเพื่อนกัน ๒ คน อีกคนหนึ่งเค้าชื่อเจ็กอู๋ ว่าอีกคนหนึ่ง เค้า ๆ ก็ชื่อว่า เจ็กยัวะ ที่นี้ ๒ คนด้วยกัน หมายถึงว่า เค้าหาของ หาสินค้า มาขายในประเทศไทยพอสมควร อี้อ ก็มีเพชรพลอย อะไรเล็ก ๆ น้อย ๆ แล้วก็มึนมาพอสมควร

แล้วที่นี้มาก็มาซื้อ ๆ ของประเทศไทย ซื้อเป็นพวก ง่า ถาดทองเหลืองบ้าง ถาดทองแดงบ้าง อะไร ๆ ต่ออะไรต่าง ๆ ของพอสมควรมีค่า ซื้อถูกขายแพงอะไรกันเรื่อย ๆ ไป อย่างจั้นเนี่ย ขายกันไปขายกันมา ที่นี้ผลที่สุดก็รวมแล้วก็ขายทองนั่นหมด รวมแล้วได้กำไรรวมทั้งหมด แสกกหาปณะนะ เมื่อได้แสกกหาปณะในเงินสมัยก่อนแล้ว ที่นี้ก็ชวนกันกลับบ้านกันเสียที กลับประเทศโดยพาหนะ ที่นี้ไป ๆ ถึงก็พอเข้าเขต ข้ามจากเขตไทยไปแล้ว ก็ไปเข้าเขตแม่น้ำแยงซีเกียงจะกลับประเทศจีน พอจะกลับไปถึงประเทศจีน ก็ไปนั่งปรึกษากันที่ฝั่งแม่น้ำแยงซีเกียงว่า

"เอ้ เราได้เงินไปคนละแสกกหาปณะนี่ จะทำอะไรกันดี"

ทั้งสองเพื่อนเค้า เพราะจั้นว่า เจ็กอู๋กับเจ็กยัวะ ๒ คนเน้นก็ปรึกษากันว่า เค้าจะต้องไปตั้ง

ห้างตั้งร้านกันนะ แก้วว่าอย่างนั้นนะ จะไปตั้งห้างตั้งร้านว่า "ทั้งสองเราต่างก็กินน้ำร่วม
 สาบานกันมา เราไม่โกงใครนะ และก็ไม่ได้ทำร้ายซึ่งกันและกันนะ" ก็ตกลง ตกลงก็คุยกัน
 เสรีจเรียบร้อยพอดี ก็มีเรือผ่านมา ก็ขอเรือข้ามฝั่งแม่น้ำแยงซีเกียงกลับไปประเทศจีน เมื่อ
 กลับไปถึงประเทศจีน แล้วที่นี่พอไปถึงก็ว่ามันก็ใกล้จะถึงตำบลที่อยู่แล้ว ที่นี่แค่มั่นร้อนจัด ก็
 ขอพักกันที่โคนต้นไม้ เป็นต้นไม้ตะเคียน ที่นี่เมื่อมาพักที่โคนต้นไม้ตะเคียน เสรีจเรียบร้อยแล้วก็
 ที่นี่ก็ แหมชก่วงนอนเหลือเกิน เราพากันพักผ่อนหลับนอน อ้อที่นี่ก็ เงินแสนกหาปณะ ก็หนุนหัว
 กันไว้ อ้อ พอหนุนหัวกัน เสรีจเรียบร้อย ที่นี่ก็อีกคนนึง แจ็กยัวะนั่นแกอยากจะมีคนเคียงขึ้นมา
 บ้างแล้ว แกก็ที่นี่แกก็หันมามองใจว่า แจ็กยัวะนั้นหลับหรือยัง แกก็ทำที่เป็นหลับ แต่แล้วแกก็
 ไม่หลับ ที่นี่ฝ่ายแจ็กยัวะแกก็หลับ แกไม่นึกกระแวงว่าเพื่อนจะคิดทรยศ ที่นี่แกก็ว่า แกก็หลับไป
 พอถึงฝ่ายแจ็กยัวะ แกก็จับแจ็กยัวะนั้น เอาผ้าเอาผ้าขาวม้าผูกมือ รัดแขนมัดหมดเลย ที่นี่เค้า
 ถามว่า

"ลื้อ ๆ ทำไม่ถึงจับ ๆ อ้าวอย่างงี้"

เค้าว่า "อ้าวต้องการเงินลื้อ ทั้งหมดนะ ประมาณ ๑ แสนกหาปณะ เพื่อจะไปลงทุนค้าขาย
 จะได้ร่ำรวย" อ้าวแล้วแจ็กยัวะ

"เฮ้ เราเพื่อนกัน จะต้องไปฆ่า เข่ออะไรกัน เงินแสนกหาปณะ สมบัตินอก
 กายให้แก แกเอาไปใช้ก็ได้นี่นา แกรวย แล้วก็เอามาคืนกันบ้าง"

อะไรต่ออะไร เค้าว่า

"ไม่ล่าย" อ้าว "ไม่ล่าย เที่ยวลื้อไปฟ้องเจ้าหน้าที่ยี่งี้ก็แย่นั่น" เค้าว่ายังงั้นนะ
 เออที่นี่ไป ๆ มา ๆ ผลที่สุด ก็แกก็แจ็กยัวะแกก็จะฆ่า เค้าว่า

"อ้าวอย่างงั้นเลย ก่อนอื่นจะฆ่าจะแกงกัน เราก็เหนื่อยกันมานานแล้ว เงินทั้งแสนกหาปณะ
 เนี่ย เรามีมากซะเปล่า ๆ ใจ ๆ ก็ขอกินสักอ้อมนึ่งก็แล้วกัน ขอลูกพลับเมืองจีนนะ"

ไปซื้อลูกพลับมาให้กิน เค้าว่า

"ไม่ได้ เที่ยวกะหนิ" เค้าว่า "ไม่ได้เที่ยวกะหนิ"

เออซี แจ็กยัวะบอกว่า

"กลัวหนึ่ก็จะยากอะไร เออ ต้นไม้ อ้าต้น ต้นตะเคียนก็อยู่ข้างต้น ก็เอาไปผูกมัดไว้เสียสิ"
เจ็กยัวะแกก็ไต่สดี แกก็ไปมัด มัดติดไว้กับต้น อ้าต้น อ้าต้นไม้ตะเคียน ฮือสินี้ในขณะที่มัดนั้น
ทางฝ่ายเจ็กยัวะ แกก็ไปซื้อลูกพลับ

แกก็เอาทรัพย์สินมาติดทั้งหมดคนละ เอาไปผูกไว้ดีแล้ว แอบไว้เสร็จเรียบร้อยแล้ว แกก็เดินไป
กะว่า เอาเงินไปซื้อลูกพลับมาให้เพื่อนกินสักอ้อมนึ่ง ไหน ๆ จะฆ่าเพื่อนแล้ว
ฮือ แล้วหนีพ้อเจ็กยัวะเดินกลับไป นางไม้ตะเคียนแกก็พูดขึ้นมาว่า

"มีหวังแล้ว เราไม่มีสามีมานานแล้ว ฮือสินี้เราจะได้อาสาบิ" คำว่า

"คน ๒ คน ซาติก่อนนะเคยฆ่ากันไว้ อ้าเจ็กอู่เนียบ ฆ่าเจ็กยัวะ อ้า ผิงไว้ อ้า...

เจ็กยัวะนะฆ่า ฆ่าเจ็กอู่ ผิงไว้ตรงข้างใจคอกนั้น คนยังเป็นเดินอยู่เลย แล้วผลที่สุดคราวนี้
ผลที่สุดก็เจ็กยัวะ อ้า..อ้า...ก็จะฆ่าเจ็กอู่ เอามาผิงไว้ใกล้ ๆ กันฮือตรงนั้นแหละ เพราะ
กระดุกตรงนั้นยังมีอยู่ มีหวังแหละ เจ็กยัวะกลับมา เราได้อาสาบิแน่ ๆ

นางไม้แกก็พูดขึ้นอย่างนั้นที่ต้นไม้

เจ็กยัวะเค้าวอยู่โคนต้นไม้ แกก็แหงน ๆ ๆ มอง

"เอ๊ ไม่มีอะไร" ก็แลขึ้นเป็นสาวสวยคนหนึ่งนั่งอยู่

"มีหวังแกต้องเป็นแฟนฉันแน่ ๆ " คำว่า

ถามว่า

"อ้าว ฮิ้ว ๆ ชี้แล้ว ฮิ้วจะเป็นแฟนลื้อไคยังงิละ"

คำว่า "ฮิ้วก็ทำให้ลื้อชี้เท่านั้น แต่ลื้อไม่ชี้หรอก ลื้อจะต้องเป็นแฟนฮิ้ว

คำว่า "ฮือ" นางไม้แกก็กล่าวขึ้นมาอย่างนั้น

คำว่า "แหม"

(นิทานเรื่องนี้ชื่อ ความขาดหาย)

(เจ้าอาวาสวัดบ้านเก่า)

ประเพณีทานสัตว์

"เรื่องของพระ"

กวาง นกแฝก เต่า เป็นเพื่อนกัน พระพุทธเจ้าเป็นกวาง ตกลงกันว่าจะช่วยกัน พรานก็ตกแล้วกวางไปติด เต่าก็คลานจะขึ้นไปกัดแล้วก็ตก จานจะสว่างแล้วนกแฝกก็บินไปบ้านตาพรานก็คอยร้อง หมายความว่ายังไม่สว่าง พรานก็หลับอยู่ พอลืมตาแดดแดงเลย ก็นึกถึงบ่วงที่ตกกวางไว้ นกแฝกก็ตามมาเรื่อย ตีหัวตาพราน ตาพรานก็หันไปสู้กับนก พอตีไปถึง เต่าก็กัดบ่วงขาด พรานจึงจับเต่าใส่ช่องเอาแทนกวาง กวางก็วิ่งไปก็หยุด พรานก็วิ่งตามกวางไปอีก แล้วก็วิ่งหวนมาจับเต่าวิ่งต่อไปอีก เลยอดหมดทั้งเต่าทั้งกวาง ๓ สัตว์ก็ช่วยกันจะนี่..

(แม่ชีบุญเหลือ แลมศรี)

"นกอินทรี ข้างเผือก กับนกโก"

วันหนึ่ง นกอินทรีก็ฝัน สนิยก่อนฝันว่าได้อะไรก็จะได้อย่างนั้น วันนั้นเจ้านกอินทรีก็ฝันว่าได้กินหัวใจพญาข้างเผือก นกอินทรี ก็ขึ้นไปเฝ้าพระอินทร์ ฝันว่าได้กินหัวใจพญาข้างเผือก พระอินทร์ก็เรียกข้างเผือกขึ้นมา บอกว่า "ว่าไง เจ้านกอินทรีเขาฝันว่าได้กินหัวใจข้างเผือก" ข้างเผือกไม่รู้จะทำยังไงก็ต้องยอมให้พญานกอินทรีกินหัวใจ แต่ขอผลอีก ๓ วัน ได้เวลา ๓ วัน ก็จะขึ้นมาให้กิน ข้างเผือกก็สละมานอนหมดกำลังนึกอยู่ เจ้านกโกมาเห็นเข้า ก็ถามว่า ทำไมถึงมานอนร้องไห้ ข้างก็เล่าให้ฟังว่านี่อีก ๓ วัน จะต้องขึ้นไปให้เขากินหัวใจ นกโกเขาก็ว่าจะกินได้ใจละ อย่างนั้นเลยเขาจะช่วยเวลาขึ้นไปให้บอกเขาก็แล้วกัน รุ่งวันที่ ๓ ข้างก็จะไปให้นกอินทรีกิน นกโกก็เกาะหลังไปทำหลับจิกจก ๆ พระอินทร์เห็นก็ถามว่า เจ้านกโกขึ้นมาทำไม มันก็ทำจิกจก ๆ แกล้งตื่นแล้วบอกว่าตอนนั่งหลังข้างหลับฝันไปว่าเขาได้กับเมียพระอินทร์แล้ว พระอินทร์ก็บอกฝันไม่แน่นอน นกโกก็ตอบว่า

(๑๑๐)

จันทน์ก็กินหัวใจพญาช้างเผือกไม่ได้ละสิ พญานกก็อดกิน เพราะพระอินทร์บอกว่ามันไม่แน่นอน
ไม่จับตัวเองก็ต้องได้กับเมียพระอินทร์ นกโกก็ช่วยชีวิต พญาช้างเผือกไว้ได้

(ลงสุน เกษเงิน)

"เรื่องนกกกระยาง"

นกกกระยางตัวหนึ่ง มานั่งเฝ้าหนองน้ำอยู่ น้ำก็ไม่แห้ง และก็มีปลาตัวหนึ่งผุดขึ้นมา
บอกว่า "ฉันจะพาไปเที่ยวสระใหญ่ ไปกับฉันเถอะ ฉันจะพาไปเที่ยวสระใหญ่" แล้วพญา
ปลาก็โผล่ขึ้นมา นกกกระยางก็คาบไปปล่อยในสระใหญ่ น้ำใสสะอาด แล้วก็พากลับมาคืนที่
แล้วก็ไปบอกลูกน้อง "แกละ ฉันจะพาไปปล่อยสระใหญ่ จะอยู่ที่นั่นต่อไปน้ำมันก็จะแห้ง ก็จะ
ตาย"

พอพญาปลาโผล่ขึ้นมา ก็คาบไปเกาะคบไม้ ก็นั่งเรียบร้อยดี ก็มานั่งเฝ้า ปลา
ก็โผล่ขึ้นมาจับกินจนซีดห่มคบไม้ ปลาหมดหนอง นั่งเฝ้ากินยังงั้นแหละ

ที่นี้อยู่มาอีกหน่อย ปุ๊หะเลมอยู่ตัว ก็ว่า "บู่จะไปไหน ฉันจะพาไปกับปลาจะไป
ไหน ฉันจะพาไปปล่อยกับปลา" "ไป ฉันจะไปเหมือนกัน แต่ฉันจะไปก็ต้องเอากำมคล้อง
คอท่านไว้ ประเดี๋ยวท่านบินไป ท่านบินไปฉันจะตกลงมากระตองแตกตาย" ว่านา ก็คาบ
คอไว้ นกกกระยางจิกไว้ ไปถึงโผล่เข้าต้นไม้ที่กินปลาไว้เยอะ "แหม นี่ท่านมาล่อลวงเอา
ปลามากินจนหมดหนองเลยนะ "ไม่ยังงั้น" "เอาฉันไปปล่อยที่เดิมเถอะ ฉันไม่ไปแล้วกินฉัน
ไม่ได้หรอก คอที่ยัง กำมก็ไม่ว่างจากคอ ขาคคล้องกำม ฟอนนกกกระยางพามาปล่อยหนอง
มันก็คบ (ขบ) คอนนกกกระยางขาดเลย

(นายแหม่ม ประภาดูล)

"ยายกับลิง"

ตายาย ๒ คน อยู่เชิงเขาทำไร่ ทำไปทำมาก็คิดปลูกถั่ว ก็ทำที่ไว้สี่เซียว ฝ่ายลิงก็รู้ว่ายายจะปลูกถั่ว ยายพอได้เวลาก็เอาถั่วใส่กระจากคอนไปฮึดเล่มหนึ่ง ลิงก็มาถาม หานโยบายจะกินถั่วยาย ถั่วดิบท้องจะขึ้น จะหาทางหลอกให้ยายต้มถั่วซะก่อน ยายเดินมา ลิงก็ถามเซียว "ว่าจะไปไหน" ยายตอบ "จะไปปลูกถั่ว" ลิง "ยายถั่วต้มรีเปล่า" "เปล่านะ" ยายตอบลิงว่า "โอ้ย ไม่ได้แล้ว ๆ อย่างนี้ถั่วต้องคั่วก่อน พรมน้ำเกลือให้ดีเซียว ไม่จืดไม่ขื่นตายหมด" ยายไต่ยีนก็กลับมามัน คั่วถั่วซะที่พรมน้ำเกลือเอาไปใหม่ ลิงดั๊กทางทำนอนตาย ยายเห็นเข้าก็สงสารเก็บใส่กระจากปลูกถั่วแล้วจะเอาไปให้ตาย ยกลิงใส่หาบที่มีกระจากถั่ว ลิงอยู่บนถั่วอยู่ล่าง ลิงก็กินถั่วสบายไป จนหมดก็กระโดดหนี ยายก็ควมตามฉวยมีดฮึดไล่ ลิงเห็นปากลุ่ม ก็โดดขึ้นไปบนง่าม ยายก็ฟ้งตันลิงพูด "ข้า ๆ ยายอย่าฟันต้นนี้มันแข็ง แก่นมันก็เหลือง เดียวฮึดปีน ยายลองเอามือชูดดูซิ ยายชูดดูก็เหลือง

ลิง "ยายไปบ้านเถอะ ต้องเอาขวานฟัน"

ยายก็กลับบ้านไปเอาขวาน ลิงก็หนีหายไป

ผู้สัมภาษณ์ : เป็นยังงัยต้นลุ่ม

วิทยากร : ใช้สานเสื่อ คล้อยดอก ต้นคล้ายต้นคล้า กลุ่มใหญ่กว่ายาวกว่า

(นายสุน เกษเงิน)

"ประเภทนิทานอุทาหรณ์"

"เรื่อง นกแขกเต้า"

นกแขกเต้านี้ไปทำรังอยู่บนต้นไม้ ซึ่งอยู่บนภูเขาใหญ่ ในภูเขานั้นก็เป็นที่อยู่ของบรรดาคนไม่ดีและคนดีด้วย คนไม่ดีก็คือ โจร คนดีในที่นี้คือ ฤาษี บำเพ็ญพรตบำเพ็ญภาวนาอยู่ที่นี่ บังเอิญวันหนึ่งรังนกแขกเต้าที่อยู่บนต้นไม้ นั้น เกิดลมพายุพัด ๆ ก็พัดไปพัดมา จนรังนกแขกเต้าพัดไปที่ไหนต่อที่ไหน อันนี้ก็เข้าใจว่า มีส่วนทำให้ความเป็นไปนั้นคือผลของกรรม ในรังนกนั้นมียกแขกเต้าอยู่ ๒ ตัวที่ตกลงไป ดังที่เล่าไว้เริ่มต้นว่า มีทั้งคนดีคนไม่ดี คนไม่ดีอาศัยอยู่ในที่นั้น คนดีคือฤาษี เขาบอกว่า คนไม่ดีก็คือโจร เจ้านกสองตัวเมื่อโดนลมพัดไปตกเสร็จเรียบร้อยแล้ว บังเอิญตัวหนึ่งตกที่อาศัยของฤาษี ออกหาผลไม้คอนเข้า ๆ ก็ไปเจอเข้าก็เก็บมาเลี้ยง อีกตัวหนึ่งไปตกอยู่ผู้นในชุมโจรในดงโจร โจรอยู่สำหรับหลบนินเข้าไปอยู่ในป่าใหญ่ ๆ ตกลงนกสองตัวก็มีคนเก็บเอาไปเลี้ยง อีกคนหนึ่งฤาษีเก็บเอาไปเลี้ยงให้ชื่อว่า นายบุปผา ตัวที่ไปอยู่กับฤาษี ๆ ตั้งชื่อให้เพราะเลย นายบุปผา ส่วนอีกตัวหนึ่งไปอยู่กับโจร คือคนโดยมากมันมีความโหม่งทางใจ ตั้งชื่อให้เหมือนกัน ชื่อนายศาสตรา เราเห็นความแตกต่างของนกสองตัวแล้วเมื่อไปอยู่กับคน บุปผาถือดอกไม้อาหาร ศาสตราถืออาวุธ ที่นี้คนที่สอนนี้ คือฤาษีก็ต้องชี้แจง แม้แต่คำพูดก็อยากพูดดี ๆ พูดเพราะ ๆ แม้จะสอนนกแขกเต้าก็สอนเพราะ ๆ เขามาก็แนะนำให้เขานั่งก่อน นกก็นั่งก่อน นกก็จำได้ ส่วนนกอีกตัวหนึ่งก็ไปถูกสอนคำที่ไม่ถูกต้องคำหยาบ เป็นภัยอันตรายแก่คนฟังคนพูด ก็เลี้ยงกันมาจนโต วันหนึ่งพระเจ้าแผ่นดินออกล่าสัตว์ ออกประพาสป่า ๆ ที่นี้ ก็ตามสัตว์ที่จะไปตามยิง จนพลัดหลงกับขบวน คนตามเสด็จทั้งหมด ไปครึ่งวันตั้งแต่เช้าถึงเพล แล้วก็ยังไม่รู้ถึงไหน ถึงป่าแล้วโดยที่พวกตามเสด็จหาไม่เจอ ก็นอนพักจนเวลากลางวัน แดดมันร้อนจัดก็นอนพักที่ใต้ต้นไม้ใหญ่ นอนพักใต้ต้นไม้ใหญ่ก็ได้ยินเสียงนกพูดภาษาคนได้ เพราะไปอยู่ด้วยคน เจ้านกนั้นก็บอกว่า "เอ๊ะ ไครจะมานอนอยู่ที่นี่ มีทรัพย์สมบัติมากมายเสียก็ให้พ่อมาปล้นให้พ่อมาจับ" คือไปเจอเอานกของโจรเข้า มันก็พูดแจ้ว ๆ ยังงั้น พ่อได้ยินเสียงก็อยู่ไม่ได้ ก็ออกกระ

เชอะกระเชิงไป หนีไป เพราะรู้ว่าภัยจะติดถึงตัวแล้ว เพราะนกมันพูดอยู่ข้างบน "เดี๋ยว
 จะไปบอกพ่อมาปล้น เห็นมีทรัพย์สมบัติมากมาย พอลออกจากต้นไม้ก็ไป หนีละ ไม่อยู่แล้วต้น
 ไม้ต้นนั้นไม่เอาละ ได้หนีไปสักพักก็ไปเจอกระท่อมหลังของฤาษี ๆ ไม่อยู่ เจ้าของกระท่อมไม่
 อยู่ แต่ได้ยินเสียงพูดแจ้ว ๆ อยู่ในกระท่อมข้างกระท่อม "เชิญนั่งก่อนซิคะ รับทานน้ำก่อนซิ
 เชิญนั่ง ตามสบายเสียก่อนซิ" รู้สึก เอ๊ะ คนไม่มีแล้วอะไรมันพูดที่ไหน หนีไปหันมาก็เจอ
 นก ก็ตาม "พ่อไม่อยู่ออกไปหาผลไม้ เชิญนั่งเสียก่อนทานนั่งทานน้ำเสียก่อน ว่าไปว่าไป
 ว่าไปจนตึกฤาษีนั้นกลับมา ก็ถามว่า "นกนี้เอามาเลี้ยงไว้อย่างไร มันมาอย่างไร" เขาก็บอกว่า
 ลมมันพัดตกลงมาก็เก็บเอามาเลี้ยงไว้ พothายที่สุดพระราชานั้นก็เลยได้อาศัย ได้อาศัยน้ำ
 ร้อนน้ำเย็นอะไรของพระฤาษีนั้นมันมีที่ที่คล้ายกัน จนขบวนที่ตามเสด็จไปนั้นจนมาพบ นกตัวนี้ก็
 เลยไปจับได้ติดได้ที่อยู่อาศัย หายที่สุด เราก็สรุปง่าย ๆ ว่า เราก็มองเห็นว่า เหมือนกับ
 พุทธภิกษุที่ท่านอ้างไว้ว่า "ยังเว เสวติ ตาติโส" พบคนโดย้อมเป็นคนเช่นนั้นแล คือสิ่ง
 แวดล้อมที่เราจะดีหรือไม่ดีนั้นมีส่วนหลายสิบเปอร์เซ็นต์ที่จะทำให้คนเลวหรือคนดีเหมือนกับนก
 สองตัว ไปอยู่กับคนดีโดนฝึกปรืออบรมสั่งสอนดี เหมือนกับบัณฑิตไปอยู่กับบัณฑิตก็อย่างเดียวกันคือ
 ทำให้เจริญขึ้น ถ้าพบพาลชน เป็นต้นว่า โจรกับนกแขกเต้ามีอย่างเดียวกันคือทางเสื่อมหายนะ
 หายที่สุดความเสื่อมหายนั้นมันมีแต่คนทำคนประพฤติดะไรก็ไม่มีความจริงของอกงาม ถึงแม้ตอน
 ที่เราอยู่นี้เรารู้ว่า สิ่งแวดล้อมทำให้คนดีหรือไม่ดี สิ่งแวดล้อมทำให้คนเจริญ และสิ่งแวด
 ล้อมทำให้คนเสื่อมโดยเฉพาะจิตใจ และนิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่าการจะคบนั้นควรที่จะเลือก ๆ
 คนที่จะคบนั้น เพราะเราหวังประโยชน์อะไร แต่แน่ๆ ยังเว เสวติ ตาติโส เนสคบคน
 อย่างไม่แล้ว สมมุติว่าเราเป็นคนดีนี้ยังเชิญ ไปคบกับโจรในสายตาของสังคมเขาก็เห็นว่า
 เราเป็นคนเลว ในสายตาของสังคมส่วนหนึ่งละ ภายนอกทำให้เขาเพ่งเล็ง ถ้าเราคบ
 บัณฑิตถึงแม้เรานี้เป็นคนโง่ แต่คนที่สามารถ บัณฑิตบุคคลนั้นก็จะเป็นบัณฑิตตามเหมือนเพราะ
 ในสายตาคนอื่นก็จะประพฤตินี้ละ อย่างน้อยที่สุด ความคิดย่อมจะเห็นดีเห็นงามด้วยความ
 ประพฤติ แล้วอย่างนี้จะ แม้นในพุทธกาลก็มี สหายของพระอัสสชิ มี วิศวะ สุภาหุ พุณชิ
 ภวังปติ ออกบวชตามนี้ก็เจริญดีตามเพราะคบเพื่อน ๆ นี้เป็นภิกษุที่ว่าเจริญเพราะคบเพื่อน
 หายที่สุดพราหมณ์ทั้งสี่ก็ได้เป็นพระอรหันต์ เพราะถูกตามหลังจากออกบวชแล้ว ว่าเพราะอะไร

(๑๑๔)

เขาก็บอกว่าบวชเพราะฮัสสซิงจะไป ไปพบทางศิปธรรมะดี ดังนั้นที่บวชก็ไม่เห็นอะไรดี แต่เห็นเพื่อนบวชก็เลยบวชตาม เป็นเครื่องยืนยันพุทธภาสิต ทั้งนิทานธรรมบท ชาตก และ และพุทธประวัติ

(พระครูวินัยธร นิม อนิโย)

"หมูแสนรู้"

ลุง : มี คียยังมีหมูแสนรู้ตัวหนึ่ง

อ. : เรื่องอะไรละลุง

ลุง : เรื่องหมูแสนรู้ ยังมีข้างเกเรียนอยู่คนหนึ่ง

อ. : ข้างเกเรียนแปลว่าอะไรละ

ลุง : คนทำเกเรียนโงะ ข้างทำเกเรียน คอเกเรียนนี่เขาต้องทำด้วยไม้ประดู่ละอะ ไม้ประดู่เป็นไม้ชนิดที่แข็ง เหนียว เขาจะต้องเอามาทำคาน ทำกำทำกง ทำ... แปรก นะอะ คือไม้ชนิดนี้จะหาได้ที่ป่าสูง ป่าสูง ๆ ป่าใหญ่ ดงหลวงนะเรียกว่าป่าใหญ่ ในขณะที่ออกจากบ้านจะไปหาไม้ประดู่เข้าไปค้นหาไม่ว่ามันจะอยู่จุดไหนอยู่ตรงไหนนะอะ ก็เดินค้นหาไป เจอหมูป่าแม่ลูกอ่อนตัวหนึ่งกำลังนอน ๆ ให้ลูกกินนมอยู่ นายข้างเกเรียน ผู้นั้น ก็เดินเข้าไปใกล้ ๆ แม่หมูตัวนั้นตกใจวิ่งหนีเข้าป่าไป ก็จับเอาลูกหมูป่าตัวนั้นมาได้ก็กลับมาเลี้ยงไว้ มาฝึกสอนให้กินรำบ้างกินข้าวบ้าง กินผลไม้บ้าง หมูตัวนั้นก็รู้สึกได้ว่าทำได้กินได้ อาหารที่ว่า เอามาฝึกไว้ ต่อมาเจ้าของก็ฝึกสอนให้มาก เข้าหัดให้อาบน้ำบ้างหัดให้เด็ก ๆ ชีหลังเล่นบ้าง รังหยอกเย้ากันบ้าง ตามประเพณีของเด็ก และของในถิ่นฐานบ้านนั้น ที่นี้หมูตัวนั้นก็รู้เป็นหมูที่แสนรู้แล้วที่นี้ คือวิธีการอะไรก็รู้ทุกสิ่งทุกอย่าง จนถ้าพูดให้ไปให้หยุดให้ทำไอนั้นไอนี้ คือมันจะทำด้วยปากมันคาบหรือคาบเอามาให้ ที่นี้อยู่ต่อ ๆ มา เจ้าของก็ไว้เนื้อเชื่อใจก็รักเหมือนลูกเหมือนเต้า ที่นี้ก็ปล่อยให้เป็นอิสระ ให้หมูตัวนั้นนะไปไหนมาไหน มันเป็นตัวผู้ ที่นี้หมูตัวนี้ก็จะเริ่มจะออกเที่ยวตามบ้าน ไปบ้านไหน หมูบ้านไหนก็มีแต่หมูบ้านทั้งนั้นเพราะหมูป่าไม่มี เพราะสัญชาติ

มันเป็นหมูป่า ที่นี้ก็เริ่มออกไปเที่ยวป่าใกล้บ้างไกลบ้าง ยังมีหมูอีกฝูงหนึ่งอยู่ในดงย่านนั้น ก็เห็นเข้าทั้งหมูหนุ่มหมูสาว หมูเฒ่าหมูแก่ มองเห็นเข้าก็ว่า เอ้อ หมูตัวนี้เขาช่างอ้วนท้วนสมบูรณ์มาก มีราศีราวรณ เพราะมันอาบน้ำได้ไฟ เพราะเจ้าของเขาฝึกไว้รู้จักหรือเฉลียวฉลาดมาก ที่นี้หมูพวกนั้นก็ไปขลัก (ขะ-หลัก) ถามหมูแสนรู้ตัวนี้

อ : อะไรระยะ

ลุง : สลักถาม หรือถลักถาม

อ : ไปถลัก หรือไป....

ลุง : ขอดถามนะ ไปขอสัมภาษณ์นะ ว่าท่านเมื่ออยู่สำนักไหน และบ้านของท่านอยู่ที่ไหน หมูตัวนั้นก็เปล่งวาจาออกมาว่า อ้อ ท่านอยากรู้ใช่ไหม ก็บอกใช้ เราเป็นลูกข้างเกรียน อ้อ ยังงั้นนี่เล่ามองดูราศีราวรณและลักษณะของท่านนี่อ้วนท้วนสมบูรณ์น่าจะคบค้าสมาคม คือเรามีการข้องใจอยู่อย่างหนึ่ง ก็ก็จะขอเชิญท่านมาอยู่ในดงนี้กับเราจะได้ไหม ก็ว่า เอ้อ ถ้าท่านประสงค์จริงใจแล้วละก็มาได้ ที่นี้หมูหนุ่มหมูสาวซึ่งเป็นหมูป่าเดียวกันเขาก็บอกว่าในย่านนั้นะ หัวเผือกหัวมัน หัวกอย หน่อไม้เหล่านี้อุดมสมบูรณ์มาก หมูแสนรู้ตัวนี้ถึงได้เปล่งวาจาออกมาว่า เอ้อ เอาที่ไหนมาพูดกัน ถ้าอาหารอุดมสมบูรณ์อย่างนั้นะ ท่านทำไมถึงพากันยอมโซเซกันดังนี้เล่า อ้อ นี่ฉันจะเล่าให้ท่านฟังนะ คือในดงย่านนั้นะผลหมากรากไม้ หัวเผือกหัวมัน หัวกอยและหน่อไม้เหล่านี้นะ อุดมสมบูรณ์มาก คือมันมีภัยมารบกวนเราอยู่อย่างหนึ่ง ภัยนี้คือภัยอะไร เขาก็สนทนากันภาษาหมู ภัยนี้คือภัยอะไร ภัยนี้คือพญาเสือโคร่ง มันจะมาตาคอกใส่เราก็มัเป็นจะทำมาหากิน ครั้นจะหาหัวเผือกหัวมันกินอยู่ให้เอร็ดอร่อย หรือให้อิ่มหนำสำราญก็ไม่มีเวลา เพราะเสือมาตาคอกใส่ยังงี้ ก็พากันวิ่งแล้วใครจะพาเอาชีวิตของใครรอด เว้นแต่หมูป่วยหนึ่ง หมูแก่หนึ่งหมูขาคักเอนจะวิ่งไม่ทันเขา ที่นี้หมูแสนรู้ตัวนี้ก็พูดขึ้นว่า อ้อ มันเป็นอย่างนั้น หรือ เอาจะไม่เป็นไรถ้าพวกเรามาเป็นตัวแทนอยู่ที่นั่นนะ จงเชื่อถ้อยฟังคำเราทุกสิ่งทุกอย่าง เอาจะเราจะช่วยท่านได้ ที่นี้หมูตัวนั้นก็มาถึงก็มาจัดการเลยที่เดียว มาเปลี่ยนสภาพกันใหม่ เขาก็ไม่อยู่ในที่ประชุม ณ แห่งหนึ่ง หมูแสนรู้ตัวนั้นก็ได้พูดขึ้นว่า

นี่พี่น้องทั้งหลาย ฉันจะเล่าสู่ฟังนะ ที่หากินของเรามีภัยร้ายซึ่งมากคอยตวาดไล่อยู่เรื่อย ๆ แล้วท่านทั้งหลายก็ไม่ใช่ธนูหาอยู่หากิน คือธนูแม่ลูกอ่อนหนึ่งธนูป่วยหนึ่ง ธนูที่เฒ่าชราแก่ชราหนึ่งให้หากินในย่านกลาง ธนูหนุ่มสาว ธนูที่มีกำลังวังชามากให้อยู่รอบนอก เวลาเสือมันมาตะคอกไล่เราอย่าหนีนะท่านอย่าหนี พอเสือมันมาตะคอกไล่ท่านก็ตะคอกไล่มันบ้าง ก็เสือตัวเดียวหนุ่จะในป่านี้จับประมาณแล้วเท่าไร ๓๐๐ ตัวทั้งธนูเล็กธนูน้อย ธนูเฒ่าธนูแก่ ๓๐๐ ตัว อ้อมันหนีกันมากเหลือเกิน หนีกันมากไม่เป็นไร ๆ รุ่งเช้ามาฉันเคยมาตอนไหนละ มาตอนเช้าตรู่ ในเวลาพวกเรารอกหากินอาหาร ที่นี่เสือก็เริ่มตะคอกไล่บ้างรวมพร้อมใจกันตะคอกไล่บ้าง เอ๊ะ เสือนึกผวาใจนึกอะใจเสียแล้ว ธนูวันนี้ทำไปมีอิทธิฤทธิ์แข็งแกร่งทุก ๆ ที่มาตะคอกไล่รุ่งมารุ่งนี้ตะคอกไล่ไม่รุ่ง เสือแผ่นเข้ามาตะคอกไล่ ทั้งเสียงร่อย โก๊ก ๆ ธนูก็ร้องตะคอกไล่บ้างเสียงดังก๊าก ๆ ที่นี้ธนูพร้อมใจกันทั้งหมด ขวิดเสือ จนขึ้นแต่ชนก็ไม่ใช่เสือ คนละทีสองที เสือเลยไม่เหลือเลย

อ : ขวิดเอาอะไรขวิดคะ

จุง : เชี่ยวมัน

อ : อ้อธนูป่า

จุง : ขวิด ชะจนแหลกหมด และตามธรรมดาแล้วเสือตัวนั้นที่มันคาบเอาธนูไปแล้วมันกินไม่หมดไปเหลือทิ้งเป็นเศษอาหารไว้ พระฤๅษีไซโพรบ่าเพี้ยตะบะอยู่ในถ้ำถ้ำอยู่ในอะไรออกมาหาหัวเผือกหัวมัน ออกมาพบเข้า ก็จะเอาไปย่างเอาไปต้มฉัน ธนูตัวนั้นนะเฉลียวไม่ทันนะ ธนูแสนรู้ตัวนั้นเฉลียวไม่ทันก็ยังคิดไม่ถึง ก็พากันยกพลพลไซโพรบ่าไปหาพระฤๅษีอีกเหมือนกัน พระฤๅษีกำลังเข้าฌานด้วยความอาภาย ท่านว่า โอ้ม มหาจิงจิง เพี้ยง ธนูทุกคนเลย นี่ท่านจงฟังเราก่อน คือข้าพเจ้านี้ไม่ได้ฆ่าสัตว์ตัดชีวิตอะไรเลย เราจะฉันอาหารที่ไม่มีชีวิต เราถึงได้เป็นผู้ทรงศีล คือเคชะตะบะฌานอยู่นี้ ขอให้ท่านหยุดก่อน ท่านนะอยู่ด้วยความสามัคคีธรรมหรือด้วยความพร้อมเพรียงกัน ถ้ามีอยู่ไหนความสำเร็จมีอยู่ที่นั่น หนุ่นั้นก็เลยมุ่งหน้ากลับมา ไม่มีภัยร้ายอะไรที่จะมารบกวน หนุ่พวกนั้นก็หากินอาหารกันอันถ้วนสมบูรณ์ดีเหมือนอย่างธนูแสนรู้ตัวนั้น

อ : อ้อ นี่ก็ถือว่าต้องมีความสามัคคีกันนะจ๊ะ

จุ : มันจะยังงั้น

อ : ฮะ ถึงจะสามารถป้องกันภัยอันตรายต่างๆ ร่วมกันได้

อ : อันนี้เป็นนิทานของลาวอีกหรือเปล่าฮะ

จุ : นิทานอันนี้มีใช้ลาวหรือก เป็นนิทานปรัมปรา

อ : ปรัมปรา

(นายพุทธิ ยอดสร้อย)

"นิทานนกกระจาบ"

ที่นี่เขาก็ ก็เริ่มตัวงั้นเถอะ เอาความดีเนี่ยเข้าต่อสู้นะฮะ....เขาว่าเรื่องบาบ บุญคุณโทษนี้มีจริงมัย.....เจียบเจียบหรือเป็นคำพังเพย กลวิธีนี้มี ๆ จริงแต่จะให้ เห็นตัวหรือจะจงพวกเอ็งไปว่าบาบนะอยู่ตรงนั้น บุญนะอยู่ตรงนี้นะเป็นไปไม่ได้ คือบาบ นั้น เราสร้างความดีนะ พุคไฟเราะเพราะพริ้งนี่มันจะจับใจคนมาฟัง แล้วเขาจะถามว่าพวกนี้ลูกเต้าใคร พวกนี้นะไม่เยื่อหยิ่งจองทองหรือก คนพงษ์พันธุ์เหล่านี้ลูกของคนนั้น ๆ นี่ผลแห่งความดีนะเขาเรียกบุญว่าการเอนยอมหรือได้รับผล ถ้าเราไปด่าพ่อด่าแม่เขาสิ หรือว่าเราใช้กริยาหยาบควยเขาจะถามทันทีว่าคนนี้ลูกใคร เหมือนเอ็งเหมือนกันแหละ ทีทะเลาะเบาะแว้งกัน เขาจะอุบมาว่าเหมือนกับหักเอาเรียวไม้ม้ามัดรามกันเข้า มัด....พวกเอ็งจะหักมัน...แล้วอีกสถานหนึ่งให้ไม้มันงัดล่อออกมาแล้วให้เอ็งหักเอ็งจะหักได้ตามสบายนะ พวกพี่น้องกันต้องพร้อมเพรียงกันหรือสามัคคีปรองดองกัน

อ : จุพูดเป็นแบบกลอนลาวให้เขาฟังมัยฮะ เวลาจะสอนเขาดี

จุ : ไม่ ๆ เป็นไทยทั้งนั้น

อ : แล้วเล่านิทานสอนมั่งมัยฮะ มีเรื่องอะไรฮะจุ

ลุง : คือหาว่าความสามัคคีไม่ค่อยปองตองกัน ฉันจะเล่า...ถ้าเด็กมันมาห้อมล้อมว่าลุงเล่า
นิทานให้ฉันฟังมั่งสิ เออ ยังมีนิทานเรื่องหนึ่งนะ

มีนกระจาบฝูงหนึ่ง มันลงไปกินอาหาร นายพรานนั้นจะทำตาข่ายคอยไปหว่านครอบ

อ : อ้อกรอบ

ลุง : หว่านครอบบนนกระจาบฝูงนั้น ที่นั้นนกจะจาบฝูงนั้นก็พร้อมใจกันเลย เอ้าพวกเรารวมให้
เข้มแข็ง จงเอาตาข่ายนั้นนะไปครอบไว้บนยอดไม้ นกจะจาบนั้นก็หนีรอดไปได้หมด
แล้วอีกทีหนึ่งนกจะจาบฝูงนั้น ก็ถือดี ภูก็อยากจะบินเป็นนายฝูง คนนั้นก็อยากจะ
เป็นนายฝูง ถือดีซึ่งกันและกันอยู่ พอลงไปหาอาหารกิน นายพรานก็จ้องอยู่ นายพราน
ก็เอาตาข่ายมาครอบอีก ตัวนั้นบินแรง ตัวนี้บินค่อย ตัวนั้นบินค่อยตัวนี้บินแรงอยู่นั้นแหละ
เพราะไ้ความเกียวกัณไม่สามัคคีกัน นายพรานนั้นก็เลยมาตะครุบเอาไปทอดกรอบซะ
เกลี้ยงเลย

อ : ตายหมดเลย

ลุง : ครับ ด้วยความไม่พร้อมเพรียงกันนี่นะให้จำเป็นอย่างเอาไว้

อ : ฮะ เอานิทานมาสอน ที่นี้มีเรื่องอื่นอีกมั๊ยอะลุง

(นายพูทย์ ยอดสร้อย)

"ไม่มีชื่อเรื่อง"

ยังมีนิทานเรื่องหนึ่งนานมาแล้ว ยังมีสุนัขตัวเมียตัวหนึ่ง แล้วมันก็ชาวบ้านเขาเลี้ยง
ไว้ มันลักกินลูกไก่และไข่ของชาวบ้านเขาหมด จนรู้สึกว่เบื่อหน่าย เขาจะเอาไปฆ่า ก็
นึกสงสาร คนที่เลี้ยงไว้ก็มีความเมตตาปราณีอยู่ อย่างนั้นเลย เมื่อเราไปป่า เราก็
จะเอาสุนัขตัวเมียนี้อไปปล่อยทิ้งไว้เสียในป่านั้น เพื่อ.....เสอมามันจะเอาไปกินหรือ จะอะ
ไรก็แล้วแต่เรื่องของมัน นะอะ แล้วที่นี้อยู่ต่อมาก็ (เสียงรถ) เจ้าของนั้นก็เอาสุนัขนั้น
นะผูกติดโคนต้นไม้ไว้ เอาผูกติดโคนต้นไม้ไว้แล้วก็ขับเกวียนกลับบ้าน สุนัขนั้นก็ร้องแห่งแห่ง
แห่ง อยู่ทีโคนต้นไม้ในป่าสักกลับนั้น พระฤาษีองค์หนึ่งที่ประทับอยู่ในเขาศรีศัคน์นั้นก็ เอ๊ยในเขา

พระศรีนั้น ก็ออกมาหาเผือกหามัน ก็ออกมาเจอสุนัขนั้น เอไครหนอเอาสุนัขมาผูกไว้โคน
ต้นไม้ก็กินสงสาร เพราะมันในตงสิกลับอันนั้นนะ พระฤาษีก็แล้วแกเอาสุนัขตัวนั้นออก
(เสียงรด) แล้วสุนัขตัวเมียตัวนั้นก็ตามพระฤาษีไป ไปยังภูษินะอะ ที่นี้มีหัวเผือกหัวมันอะไร
ก็ทิ้งให้สุนัขนั้นนะ เอาให้สุนัขนั้นนะ เทชื่อจากฉันแล้ว เอาให้สุนัขนั้นแล้วที่นี้ก็อยู่มา ก็รู้
สึกว่าอยากจะเป็นมนุษย์ พระฤาษีว่า เออนะรีเอ เอ๊ะ เอะ เอ็งนั่นรียากจะเป็นมนุษย์
เอาถ้าจะเป็นมนุษย์แล้วไม่เป็นไร เราจะไปหาเกสรดอกไม้นี้มา เอามาปนให้ละเอียดเข้า
เอามาปนให้ละเอียด แล้วก็ปั้นเป็นรูปมนุษย์ที่สวยงาม แล้วก็มาเอาหัวใจสุนัขนั้นมาใส่ไว้
ในเกสรนั้น แล้วที่นี้พอถึงฤกษ์สรรพรัตน์ พระฤาษีก็มาเอาหัวใจมันไว้ เอาร่างนั้นทิ้งไปเสีย
ที่นั้นพระฤาษีหลอรูปร่างไว้ แล้วเอาหัวใจสุนัขมาใส่ ใส่ที่นี้ก็โอ้อ้อย รู้สึกว่าเป็นนางทั้งดงาม
แล้วที่นี้ก็ปรนนิบัติรักษาพระองค์ท่านพระอาจารย์นั้นนะคิดถึงพระคุณท่าน ที่ท่านให้(หัวเราะ)
อภิหาริย์ หรือเสกสรรค์ปั้นแต่งให้เป็นมนุษย์แล้วนะอะ แล้วที่นี้อยู่มากก็นายพรานผู้หนึ่งไป
เที่ยวล่าเนื้อในกลางดงพงไพรนะอะ ก็เข้าไปอยู่ใน (กระแอม) ก็แอบแอบเข้าไปในภู
พระฤาษี ก็ไปมองเห็นหน้าเข้า ไปมองเห็นหน้าเข้าก็โอ้ยนางนี้ช่างงามจริง ช่างงามแท้
ว่านี่ถ้าจะเป็นลูกสาวของพระฤาษีเป็นแน่นอน ที่นี้นายพรานนั้นก็เอาเนื้อออกมา เนื้อที่หามา
ได้ก็เอาออกมาขาย ขายตามท้องตลาดยังเจ็ย แล้วที่นี้ก็มาเล่าสู่เพื่อน ๆ ฟังว่า แหม
เขายบอกว่า เนี่ยนายพราน ท่านเคยไปหาเนื้อถึงไหนบอกว่าไปโน่น ในตงสิกลับโน่นไปจน
เจอลูกสาวพระฤาษีนะ แม่สวยจริง ๆ เปรียบบลูมาอย่างเทพธิดานะ เขาว่าอะ ที่นี้พวก
ตามนี้ก็พากันลือชา ปรากฏว่าลูกสาวพระฤาษีในตงสิกลับนี้สวยงามมากนะอะ แล้วที่นี้ก็อยู่ต่อ
มากก็มีพระมหากษัตริย์องค์หนึ่ง อะพระกุมารอะยังไม่ได้ เพิ่งจะสถาปนาใหม่ ๆ นะอะ ก็
ยังไม่มีเอกอัครมเหสีอะไร ให้สาวศรีสาวใช้ตามนั้น ๆ นะ ที่รูปร่างสวยสง่างามก็ไม่ชอบ
นะอะ ที่ไครรู้ว่านางนี้สวยมากให้ไปตามตัวมา ที่นี้พวกท้องตลาดเขาก็พากันเล่าลือว่า
ลูกสาวของพระฤาษีนะ สวยเหลือเกิน แต่ยังอยู่หรือไม่ยังอยู่นายพรานก็รับรองไม่ได้นะอะ
ที่นี้ทำไปทำไม ก็ว่า ทำยังใจละถึงจะได้เจอลูกสาวพระฤาษีถึงจะไปถูก ต้องไปตามหานาย
พรานขึ้นนะ เพราะนายพรานเป็นผู้ไปเจอมา ที่นี้เขาก็ใช้ให้พวกมหาดเล็กผู้ใกล้ชิดของพระ
ราชกุมารนี่ไป อ้อไปอู้อ้อนี่ก็สวยจริง ๆ อย่างว่านี่หือ นายพรานคนนี้ก็ไม่ได้โกหกนี่ ที่นี้

ทำไปทำไม ก็ว่าเอาตกลงแหละอีก ๗ วันนี้นะนะ ฮีเราจะไปมีพิธีขอกับพระภานัน ไปขอ
พระภานันอีกอันตันใจฉันท์เพลอยู่ ก็ไม่รู้ว่าจะว่ายังไงก็ศักดิ์ศรีมัน เป็นสุนัขจะให้มันไปเป็นเอก
ฉัตรมเหสีมันจะเป็นไปได้เรอะ นะฮะ แล้วนี่ทำไปทำไมก็ว่าพระภานันก็ตัดสินใจว่า เอ้อ
คือคำสั่งของพระมหากษัตริย์ท่านจะเอาอย่างไรก็แล้วแต่ท่านนะฮะ ก็บอกว่าท่านน่อย่าไปให้ไป
ส่วยหนึ่งชนะนะฮะไม่ได้ หนึ่งอะไรก็ตาม นี่ก็เขาก็นำตัวของลูกสาว พระภานันมา เอา
มาแล้วนี่เขาก็มาร่วมมอกรรมสมสู่กับพระราชาขุมารนั้น เขาก็มีมารยาว่า โอ้ย.. ดูเหมือน
ว่าจะแพ้ท้องเสียแล้วละ เพราะเห็นหนึ่งราชสีห์ที่ไปนั่งนะ นึกอยาก ก็สู้กับหนึ่งนั้นมัน
เห็นกันได้เมื่อไรละ ฮะไปนั่งหนึ่งราชสีห์นั้น ถึงจะมีอำนาจวาสนาและมีศักดิ์ศรีว่าเป็นพระมหา
กษัตริย์นะฮะ แต่นั่งไปนั่งมากก็โอ้ย...พระเชษฐา ดูเหมือนจะแพ้ท้องเสียแล้วละ ถ้าไม่
ได้ส่วยหนึ่งก็จะอยู่ไม่ได้เพราะมันแพ้เอาจริง ๆ จัง ๆ พระราชาก็นึกสงสารมเหสี ที่ ทำ
ไปทำไมก็ว่า เออะแม่ครัวผู้ทำอาหาร ผู้ที่ปรุงอาหารนั้นเอะ เอาหนึ่งไปเผาเข้า พอพระ
มเหสีส่วยหนึ่งราชสีห์ไปแล้ว ก็กลายร่าง เป็นสุนัขเหมือนเดิม แล้วนี่ก็มาคิด คิดถึงสัญญา
ชาติว่า โอ้ยเป็นมนุษย์นะ (เสียงรถ) นี่พระภานันเคาะกลอง เคาะระฆังเข้าโอ้ยร้อง
ท่มร้องให้ เสียงวิ่งวอนว่า เสียตายสัญญาชาติตอนนี้ (เสียงรถ) แล้วนิทานอันนี้ก็หมดแต่
เพียงเท่านั้นครับ

ผู้สัมภาษณ์ : ฮะ นิทานเรื่องนี้คิดว่าใจบ้างฮะลุง

วิทยากร : ข้อคิดว่าเป็นนิทานสอนผู้หญิง ข้อคิดว่า (กระแอม) สตรีเราเนี่ยนะ คือ
นี้ใจมันอ่อนไหวได้ง่าย

(นายพุทธรักษา ยอดสร้อย)

"เรื่องช้างเผือก"

พราณเดินหลงป่าหิมพานต์ หาทางกลับไม่ถูก ก็เจอพญาช้าง ๆ บอกจะให้ขี่หลัง จะพาออกไปแล้วอย่าไปบอกใครว่าพญาช้างอยู่ เพราะเป็นช้างเผือก เวลาพราณขี่ช้างก็ หักกิ่งไม้ทำเครื่องหมายตลอดทาง พอพราณออกมาได้ช้างก็กลับไป พราณอยู่ไปก็คุยให้เมียแก ฟังว่าไปพบช้าง

๒ วันต่อมามีคนมาติดต้องงาช้าง พราณก็ไม่อยากไปแต่เมียไปรับเงินแล้ว พราณจึง ไปของงาช้างจากพญาช้างมาข้างหนึ่ง อยู่ต่อมาก็ไปขออีกข้าง ต่อๆ มาก็จะไปขออีก พญา ช้างก็ว่าแกเอาเถอะข้างนอกไม่มีมีแต่ในกราม พราณก็แกะใหญ่จนได้ ๑๐ ทาบ พระแม่ ธรณีเลยสับไปเลย เพราะไม่รู้คุณคน

(แม่ชีบุญเหลือ แถมศิริ)

"เรื่องเสือ"

เสือไปกินหญ้าที่ชายดอย ๒ ตัวแม่ลูก ไปพบแม่วัว เสือจะกินแม่วัว แม่วัวก็บอกว่า ขอไปส่งนมลูกหน่อย เสือกียอม พอแม่วัวไปส่งนมลูกเสร็จ แม่วัวจะไปให้เสือกิน ลูกวัวก็ ร้องไปหาเสือขอให้กินแทน เสือเห็นว่าลูกวัวรู้จักคุณแม่ก็เลยไม่กิน ตกลงไม่กินทั้งแม่วัวและ ลูกวัว ปล่อยไปทั้ง ๒ ตัว

(แม่ชีบุญเหลือ แถมศิริ)

ประเพณีขอลก

* "เรื่อง หลวงพ่อเม็คขุน"

พระเจ้าไปบ้านคน ไปเห็นขุนสูกเข้า เข้าไปเย็นแล้วเขาก็งยังไม่เอาถวาย เขา ก็บอกว่าหลวงพ่อนอนข้างนอกนะ เขาก็เอาขุนไปเก็บไว้ในห้องกลัวหลวงพ่จะได้กลิ่น เขาไม่กลัวสักกินหรือกินนะเขาก็เอาเก็บ ทำให้นอนในห้องข้างนอก หลวงพ่อก็บอกว่าโยมขออนอนในห้องเถอะ ยุงกวนซะแล้ว ก็เข้าไปนอนในห้อง เขาก็จะเอาขุนออกหลวงพ่อก็บอกว่า ไม่ต้องเอาออกหรอก ไม่เกะกะอะไร อยู่ในห้องก็เลยกินขุนเสียชี่นี้ หึงเปลือกหึง เนื้อกินให้มันหมดนะ กินให้มันเหลือไว้เขาก็จะว่าเอา กินให้มันหมดเลย แล้วจะได้อะไร ขุนหายไปในไหน กินหมดทั้งเปลือกทั้งเม็ด กินแล้วตานี้พ่อก็คือไหลเรื่อยเลย อยู่ไม่ได้ไม่รู้จะไปซี้ทางไหนแล้ว ขึ้นบนเอาผ้าเหลืองจุกจุกไว้ ตื่นเข้ามาเขาก็ว่า ผ้าอะไรปลิวอยู่ก็ดึงออกมาซี้ก็ทะลักเต็มหัวคน หลวงพ่อก็วิ่งใหญ่ หมายก็ไล่ เม็คขุนกระเด็นใส่หัวหมาร้องเอง ๆ

(นางแย้ม ขึ้นศิริ)

"หลวงพ่อกี้"

หลวงพ่อกี้ก็มีลูกศิษย์คนหนึ่ง ลูกศิษย์เป็นเณรเล็ก ๆ อยู่ แต่เขาเป็นคนลาว เขาให้เณรเฝ้ากุฏิแล้วเขาก็ไปบิณฑบาต ให้เณรเฝ้าให้ดีไม่ให้ไก่ซี้ใส่กุฏิ มึงเฝ้าไว้ให้ดีนะ ถ้ามึงให้ไก่ซี้ใส่รั้ว กูจะให้มึงกินตอนกลับมา

เณรเขาก็เอาน้ำตาลปีบมาหยดไว้เต็มเชยวนะแกลึงหลวงพ่อกูชิวว่าจะทำยังไง มาถึง

ไอ้ ขี้ไก่เต็มวัดเลย มึงมากินเดี๋ยวนี้ไอ้น้อย ๆ เขาเรียกเณรน้อยนะ มึงมากินให้หมด เขาก็กินทีละกอง ๆ กินไปเลยก็น้ำตาลปีบนะ เหลืออยู่ ๒กองไอ้น้อยมึงทำไปถึงกินฉักวะ มันอร่อยหรือใจ หวานดีหลวงพ่อดองชิมดูสิ หลวงพ่อกี้ชิมไปกองหนึ่ง เดี่ยว ๆ ไม่กองนั้นมึงอย่าเพิ่งกินกูแย่งกินไปหวาน ๆ ที่นี้เขาบอกทีหลังไก่ซี้ใส่มึงอย่าไล่นะ เพราะว่ามันก็มาซี้ใส่ ที่นี้

ย่อกินเมื่อไรมันจะมาซื้อใส่เสียทีหละ เขาบอกว่ามึงไปจับไก่มามัด มันก็ไม่ซื้อให้เขื่อน้อยตื๋อ
มึงตีให้มันซื้อ ตีให้ซื้อไก่ต๋อออกมาจริง ๆ แล้วก็รีบกินใหญ่เลยหลวงพ่อก็ดัวเขื่อน้อยจะแย่งกิน รีบ
กินใหญ่เลย เตี้ยว ๆ ภูกินก่อนมึงเป็นเขรกินทีหลัง เขาว่าจันรีบกินใหญ่ ว้าย ๆ ขม ๆ เขร
น้อยหลอกกู เขาก็ว่าซื้อมะเขงมัน มันก็ขมยั้งนี้แหละ มันไม่ปวดข้มเหงเขานี้ก็เสียเหลี่ยมเขร
น้อยมาแล้ว

(นางแยม ปันศิริ)

"หลวงพ่อดะกละ"

เขาเรียกหลวงพ่อดะกละไปปัดหน้าตา กสัวไม่ทันเขา แบบใครไปสายก็ไม่ค่อยได้
ก็ไปเสียก่อนตานั้น เขาบอกว่าไปตอนตาวเพ็กขึ้น เขาเรียกตาวเพราะสมัยเก่า เตี้ยวนี้
ขึ้นแต่เช้าตักนั้นหละ ที่นี้ถ้ามันขึ้น มึงบอกปลุกกูจะจะไปปัดหน้าตา เอาก่อนเขานั่นนะตะ
กละมาก ก็ไปให้เขื่อน้อยก็เอาเทียนขึ้นโน้นไปจุดเทียนยอคนไม้สูง ๆ บอกว่าหลวงพ่อ ๆ ตาว
ขึ้นแล้ว เขาก็จัวเจียกคว่ำไอนี้ไปเลยนะ คว่ำบาตรไปเลย ที่นี้ไปก็ยังไม่มีการขึ้นเลย
พอเข้าไปหมอบอยู่ร้านหักเขานะไปเอบอยู่ก่อน ที่นี้ก็ไปเอบอยู่ใต้ร้านหัก เขาจับที่นี้ก็ลูกสาวเขา
ตื่นขึ้นมา แม่เขาก็ปลุกลูกสาวเขาลุกขึ้นมาไปหาผักมาแกงขีหนูใส่บาตรลูกสาวที่ไปติดลูกนี้ ไอ้
ไม่ทันพอแกง ไปติดหัวหลวงตาเข้า ก็จะต้อง พอดีตลูกนั้นเออเอาลูกนี้แหละวะ เสียงทั้ง
บาท รุ่งโกรัก ๆ บาตรมันก็ตึง หมายก็ไล่เลยขึ้นไปนอนวัดโดยไม่ไ้ลงไปอีก ที่นี้ก็นอนชะส่าย
โต้ง ไม่ได้ปัดหน้าตา เขื่อน้อยมึงไปต้มข้าวต้มกินก็แล้วกัน ต้มด้วยน้ำอ้อย เมื่อก่อนเขาใช้
น้ำตาลน้ำอ้อย ต้มหลวงพ่อไม่ตื่นเสียที เขื่อน้อยก็ซิมไปซิมมาก็หมดหม้อ พอหมดหม้อทำไงดี
เปิดฝาไว้ให้แมลงวันเข้าไปเติม ปิดขีที่นี้ก็ปิดบูบ เอาไม้ขีดไว้หลวงพ่อดันขึ้นมาเตรียมขาม
เตรียมน้ำไว้เลย หลวงพ่อลองซิมขี เขื่อน้อยเขายกหม้อไปให้ พอเปิดขึ้นมา โอ้ยแมลงวันขึ้น
ขึ้นมา หมดตายไม่เห็นมีเลย ด้วยหลวงพ่อเขานอนนาน แมลงวันกินหมดเลย เขาบอกมึงเจอ
แมลงวันที่ไหนมึงตีมันทีเลย เอาหมอนให้เขร จับไหนก็ตีโบก ๆ ไม่ตายซักทีไม่หนำใจ พอดีมา
จับจุกเขา อี ๆ เขื่อน้อยก็พัดเข้าตีแรง ๆ หลวงพ่อก็เกือบตาย จะไปว่าเขาก็ไม่ได้ อ้าว

หลวงพ่อก็ให้ตี ก็หมดท่าไป

หลวงพ่อก็จะนี่ตอนหลังนี้เผลอไปนิมิตพบ ได้เครื่องในจ้วงมามา แล้วก็ถามว่าเณรน้อยมึงไปเอาไส้จ้วงมาแต่ตี โอ๊ย หลวงพ่อผมไปตามหัวคันนาคอ รัวมันช้อยู่ผมก็เลยเอามือล้วงตากมันนะ ก็เลยดึงเอาออกมา ทีหลังหลวงพ่อก็เลยไปเองมั้ง ก็เจอจ้วงมันช้อยู่ก็เลยเอามือดันเข้าไปตีนี้จ้วงมันวิ่งเลย รุ่งจนตายเลย เณรน้อยเขาบอกแยกันทัน โอ้ภาษาแยกันทันนั้นภาษาลาวเขาบอกให้ยันกันแท เขาเรียกคันนา เขาเรียกคันแทน เขาบอกให้แยกันหัน ให้ยันกันแท หลวงพ่อเขาก็ยันกันแทคันนาคันนั้นแหละเขาถึงได้หลุดออกมาได้ เณรน้อยหัวเราะเสียชีวิตเลย เออเขารีบกลับมาไอ้हांนี่มึงหัวเราะดูอยู่ได้ เขาก็ดูที่เดียวตายเลย ไอ้हांนี่เขาตายอยู่แล้ว มันหัวเราะจะตายไปแล้ว แหมเขาก็ดูอยู่ ก็เสียชีวิตอีก หลวงพ่อก็หนีอิท่าเณรตายแล้วอยู่ได้หรือ เขารู้ว่าคนแก่คนแก่นะโง่กว่าเด็กๆ ฐิโหม เหมือนอย่างเดี๋ยวนี้นคนแก่จะทันเด็กเมื่อไหร่ เขาเรียนอะไร เขาก็รู้กว่าโง่โหม เขาถึงเล่านิทานว่าหัวหงอกเนี่ยต้องโง่กว่าหัวดำไปนะ เห็นไหมนี่เล่าว่าอาจารย์ยังสู้เด็กเณรๆ ไม่ได้ฉลาดกว่าหลอกหลวงพ่อทุกอย่าง

(นางแย้ม ปันสิริ)

"เรื่อง ลูกศิษย์กับอาจารย์"

ลูกศิษย์กับอาจารย์ . เด็ก ๆ คล้าย ๆ เด็กวัดอยู่กับพระอาจารย์ ชอบเล่นหมากรูก (เป็นพระภิกษุหรือปล้ำคะ ผู้ล้มภาษา) เราจะรำเป็นพระภิกษุเป็นการอุทิศศาสนา แต่มันเป็นเรื่องมีเค้าความจริง เราก็บอกลูกศิษย์กับอาจารย์ ลูกศิษย์กับอาจารย์ ลูกศิษย์ก็ปรนนิบัติอาจารย์ ก็เรียกว่ารับใช้อาจารย์อยู่เสมอ จะเป็นนิมิตพบ จะเป็นเทวะโณ เช็ดลูกฐิ ตลอดจนนวดพื้นให้อาจารย์ต้องทำทุกอย่าง ลูกศิษย์ วันหนึ่งอาจารย์ก็นั่งเล่นหมากรูก กำลังเล่นเพลินอยู่ กำลังแมลงวันมันชุม มาบินเกาะหน้า เกาะตา เกาะจมูกเกาะปากมึง เกาะที่กระดานหมากรูกมึง ก็เกิดความรำคาญ ก็ใช้ให้ลูกศิษย์เอาไม้ไล่ตีแมลงวัน ไม้ไล่ตีแมลงวัน แมลงวันเกาะที่ไหนก็สั่งลูกศิษย์ตี แมลงวันมันเกาะที่โน่น ที่นี้ ลูกศิษย์ก็ไป

ตี แผลง แผลงวัน อาจารย์ก็จะเล่นหมากruk ก็กำลังเดินหมากrukเพลินอยู่ เอ๊ เจ้าแผลงวันตัวนั้นก็ บังเอิญไปเกาะที่ตั่งจุกอาจารย์ อาจารย์เค้ก็ยื่นจุกบอกกะลูกศิษย์ แบบเอามือปิดก็จะปิดหนีไปเสียะ เค้ก็ยื่นจุก ซือ ซือ มันเกาะที่หัว ซือ ซือ ไอ้ลูกศิษย์มันเห็น มันตี เอาละวะ อาจารย์สั่งให้ตีมันก็ตีแผลงวัน โป้ง เข้าตีเลยใช้ไหม อาจารย์ก็ชักตาดัง อะ อะ ก็เป็นอันจบกัน

(นายโสว เรื่องวัฒนา)

"เรื่องติดตึกใหม่"

ชายหนุ่มคนหนึ่งเค้บวชเป็นพระ อยู่ที่วัด วัดในสมัยบนนั้นเค้ใช้ถานไม้ใช้ส้วม คล้ายกระต๊อบเล็ก ๆ ปูกลมาแล้วก็ถ่ายอุจจาระมาลงมายังพื้นข้างล่าง ไอ้ (เค้ไม่ได้พูด หลุมหรืออะ ส้วมหลุมอะไรยังงั้นหรือเปล่า) เป็น...เป็น...แบบส้วมหลุมนะ แต่ว่าเสาเป็น ถานปลูกกันสายนะ ว่าจั้นเถอะ ถานเก่าๆเคี้ยวนีหาตุยาก (ยกสูง) ยกสูงเป็นเสาส่งขึ้นไป ในถานนั้นมีพวกสัตว์ไปอาศัยอยู่ในหลุมนี้ มันมีพวกปลาหมึก พวกเต่ามั้ง เวลาในฤดูแล้ง น้ำมันก็แห้ง แห้ง วันหนึ่งพระองค์นี้เค้ก็ไป ไปถานไปนั่งถ่ายอุจจาระลงในถานนั้น พอตี หล่นลงไปคลุมหลังเต่าหมด หลังจากถ่ายเสร็จแล้วเค้ก็นั่งมอง เอ๊ะ อุจจาระเรานี้มันเดิน ได้นี่นา ก็นึกดีใจว่า เอ้อ อุจจาระเขาเดินได้ วันหนึ่งต่อมาก็สึกออกจากพระ ก็ไปติดผู้หญิงบ้านนั้น ไปติดสาวที่บ้านนั้น ก็ไปนั่งคุยกับกับสาวบ้านนั้น บังเอิญก็ฤดูนี้ ฤดูหน้าตำข้าว เม้า แยกมาบ้าน ฝ่ายสาวเค้ก็เอวเอาข้าวเม้ามาให้ ให้กิน กินก็คุยกันเสร็จ หนักเข้า พ่อแม่นอนหลับกันหมด นานเข้าแม่สาวคนนั้นก็หลับไปอยู่ที่นั่น พ่อทุกคนนั้นเค้กินข้าวเม้ามากก็เกิดปวด ปวดท้อง นี่จะไปทางไหนก็ จะลงได้จนก็กลัวหมากัด นี่ คนเค้หลับหมดจะปลูกก็เกรงใจ ก็นึกไปนึกมาก็ อ้อ อุจจาระเรานี้มันเดินได้นี้ ก็ถ่ายกองไว้บนเสื่อ ฮิ ฮิ พอถ่ายเสร็จแล้วก็บอกว่า เอ้า เดินไปสิ มันก็ไม่เดิน ฮิ ฮิ ก็นั่งนึกไปนึกมา รังจะกินข้าวเม้า ข้าวเม้ามันยังเหลืออยู่ในขาม ฮิ ฮิ ก็นั่งนึกไปนึกมา รังจะกินข้าวเม้า ก็เอาข้าวเม้ามทกลบอุจจาระไปหมดเลย บอกให้เดินมันก็ไม่ไป มันก็อยู่อย่างนั้นแหละ ทำดู เห็นจะ

ต้องขายหน้า ก็โดดลงจากบ้านนั้น รุ่งหนี กลับวัด ฝ่ายแฟนที่เป็นคนรักกันนะ ตื่นขึ้นมา
 อ้าวพ่อติดเข้าไปเสียเมื่อไรไม่รู้ เอ๊ะ ทำไมทำสกปรกเอาข้าวเมามากกกองไว้เฉีเล่า เอ้อ
 นึกเสียดายของ ฮี ฮี นึกเสียดายของ สองมือก็กอบ (กอบข้าวเม่า) กอบข้าวเม่าไป
 ฮี ฮี พอกอบมันก็เปียกมือ ฮี ฮี ฮี ฮี ก็เป็นอันว่าจบกัน

(นายโสว เรื่องวัฒนา)

"พี่เขยกับน้องเมีย"

มีตากับยายสองคน แล้วมีลูกสาวอยู่สองคนเหมือน ก็มีเจ้าติดคนหนึ่งมาได้กับลูก
 สาวยาย แต่ได้กับคนพี่

ที่นี้คืนนั้นผิวของลูกสาวคนโตที่ได้กันไป ไปนั่งห้าง นั่งห้างจะยิงกว้าง นี่ก็ไปนั่ง
 อยู่ครึ่งคืนก็นั่งหลับ จึงกลับหลัง

นี่เอ้อ ฝ่ายพี่สาวก็ให้น้องสาวเข้าไปนอนด้วย นี่พี่เขยมาถึงก็ไม่ได้ฟังนะ เข้า
 ห้องกินนอน ก็นึกว่าเมียเอง ก็เข้าไปนอนก็เกิดเข้าไปร่วมเอน้องสาวเข้า นี่ไม่รู้ตัวไอ้
 น้องสาวก็ไม่ได้ว่าอะไร ก็เลยร่วมกันทำงานสำเร็จ นี่ก็ตื่นเข้านั้น น้องสาวก็รู้ รู้ตัว
 ว่าพี่เขยทำไม่ดี แต่ตอนนั้นก็ไม่ได้ว่าอะไร ทำแล้วก็แล้วกัน ก็เลยไปบอกกับแม่ แม่เขา
 ก็ว่า

"เออ.....ไปบอกกับพ่อมึงซิ ดูซิว่าพ่อมึงเขาจะว่าอย่างไร"

ที่นี้ก็ไปบอกกับพ่อ พ่อเขาก็ว่า

"เอ้อ....กูจะเอากะบองดีหัวมัน" เขาบอกลูกสาว กูจะเอากะบองดีหัวมัน
 ว่าจันแหละ

นี่พี่เขยก็รู้เข้าก็ใจไม่ดี เอ...ไม่รู้ทำไหนด ถูกพ่อตาตีหัวมัน ก็เลยเข้าไปปรับ
 ทุกข์ปรับร้อน ก็บอกว่า

"แม่ ขึ้นไม่ได้แก้งเลย เหมือนกันเหลือเกิน เหมือนจริง ไม่รู้เลยว่าไม่ใช่เมีย"
 พ่อตาก็เลยว่า

"อี....อีพวกนี้มันหยอกเมื่อไหร่ อีแม่แก่นะมันลงอ้าวะ"

"ตาแดงแสนกล"

ตาแดงแกเป็นคนไม่ค่อยมีงานอะไร ชื่อว่าลุงแดงแกมีม้าอยู่ตัวหนึ่ง วัน ๆ แกก็ไม่
ได้ทำงานอะไรหรอก ไปถอนหญ้าแพรก ให้ม้า ในเวลากลางคืนที่คนไม่เห็น แกก็เอา
สตางค์พันกะหย้าเสียให้ตีเขียว แล้วแกก็เอาบ่อนม้า ม้าก็กินเข้าไป พอรุ่งเช้า แกก็มีตา
แครงอันหนึ่ง แกก็เอามาร้อนลูจะระม้า ที่นี่ก็มีเด็ก ๑ คน พ่อแม่เขาก็เป็นผู้มีสตางค์น้อย
เด็กนั้นมันก็แอบมาหากินฝรั่งมั่ง มาสอยขามเทศบ้างอะไรบ้าง มันก็เห็นตาแดงนั่งร้อนซั่มมา
อยู่ ก็ชักสนใจซะแล้ว ก็ว่าม้าลุงแดงนี่ดีสิจริง ๆ ซื้อมาก็คือเป็นสตางค์ เด็กถึงได้เอ๋ยปาก
ถามขึ้นว่า ลุงแดงคะ ม้าลุงแดงนี่ดีนะ ซื้เป็นสตางค์ เอ้อซ้าก็ได้แหละ เลี้ยงชีวิตเขาตมา
มา ก็เพราะได้ไอ้ซั่มตัวนี้แหละ ถ้าจะซื้อม้าลุงแดงตัวนี้ซะ ลุงแดงจะขายเท่าไร โอ้ย
ขายไม่ได้หรอก ม้าตัวนี้นะ เพราะเป็นม้าที่มีค่ามีราคามาก ถ้านับเป็นค่าแล้วเนี่ย เอ็งจะ
ซื้อไม่ได้เลย แต่ถ้าหนูสนใจแล้ว ก็ เก็บสตางค์ไว้ละ ถ้ามันไข่ออกมาแล้วก็ลุงจะเอาไว้ให้
ที่นี่ภรรยาของลุงแดงนั้นแก่ปลูกแดงไทยไว้มาก ตามข้างในรั้วในสวน แกเป็นคนขยัน ตาลุง
แดงแกก็เอาแดงไทยนั้นแหละ เอาสีขาวมาทา ซะ หรือเอาแบ้งพอกไว้ ที่นี่ก็พอดีเด็ก ๒
คนนั้นก็เตรียมเอาสตางค์ มาไม่รู้ไปสัก เอาจากพ่อจากแม่รีเปล่า รืขอมาก็ไม่รู้ พอได้มา
ก็ว่า ลุงแดงม้านะไข่ออกยัง เอ๋ยไข่ออกแล้วละ เก็บไว้ได้ ๒ ลูกแล้ว เด็กก็ว่า โอ้ย ลุง
แดง นี่กว่าให้หลานเอาไว้ทำพันธุ์บ้างนะ เอ้อได้ เนี่ยเพราะเป็นเอ็งนะ ข้าถึงให้ แต่
ลุงแดงผู้แสนกลก็รู้แล้วละว่า ตัวนี้โกหกเด็กซัด ๆ ที่นี่ก็ว่า เอ็งต้องมารับฟังเสียก่อน ที่
เอ็งจะเอาไข่ม้าไปเพาะนะ ไข่ม้านี้ทำให้ดี ๆ นะ ถ้าเอาไปให้ผู้ใหญ่เห็นไข่ม้านี้จะเพาะไม่
ออก เอ็งต้องเอาไปแล้วเอาไปไว้ที่ข้างกองฟาง แล้วเอาไว้ที่นั่น ๆ หน่อยนะ ไว้ที่ขอบกลๆ
หน่อย เป็นต้นว่าข้างกองฟาง ข้างรั้ว อย่างนั้นละม้าออกได้ดี เด็กก็เอาไข่ม้าให้ทาสีขาวๆ
นั้นไป เด็กนั้นรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ก็เอาไข่ม้านั้นไปซุกไว้ในกองฟางแล้วเอาฟางกลบไว้ เพราะ
ลุงแดงสั่งไว้แล้วว่าให้ได้ ๒ วัน ๓ วัน แล้วค่อยไปเปิดดู พอได้ ๒ วัน ๓ วัน แดงไทยนั้น
มันสุกออกกลิ่นแล้ว ที่นี่ไอ้หนูเจ้ากรรมตัวเล็ก ๆ บ้างใหญ่บ้าง ก็ไปเจาะเอาลูกแดงไทยนั้น
ขึ้นะ ที่นี่เด็ก ๒ คนนั้นก็กระซิบกันว่า เพราะลุงแดงแกสั่งไว้ว่าให้เงียบๆ นะที่จะไปดูไข่ม้า
เนี่ย ถ้าหากเอะอะโวยวาย ลูกม้านี้จะวิ่งออกจากไข่แล้วหายไป ต้องจับให้ดีๆ นะ อีกคน

ไปแถมฟางดู เห็นมันมีรูอยู่ แล้วละก็ว่า เอ๊ย ของข้าออกแล้วนี่นะตาเลื่อม ๆ อยู่ล่ะ หัว
 เปียก ๆ นะ นี่มันบอกไข่ออกแล้วนะ ทำอย่างไรดี เขาก็โคตตาครุบ เปิดปากรูไข่ออก
 หนูก็พุดออกมา เข้าจ๋ามมือแล้วก็หนีจับได้ หนูมันก็กัดมือ ร้อง โอ๊ย ม้ากัดดูแล้ว ลูกม้า
 กักฏแล้ว ตายจริงออกใหญ่ๆ ทำไมมันกม่นัก ที่นี้พอมันกัดก็สับดเหวี่ยงออกไป ลูกม้านั้นก็
 ตายไป ครบได้ชักตัวกัดอีก โอ้ อูจริงๆ ลูกม้าออกใหม่ี่ ที่นี้ก็ปวดนิ้วไม่มีมือ โอบนา
 การอยู่ว่า แหม ม้าลูกม้าออกใหม่ ๆ ี่กัดมือซะแล้วละ ที่นี้ก็ของแข็งละดูกันทีอ ไปเปิดดู
 อีก แหมอีที่นี้ลูกม้าโผล่ตัวมาก เอาละ เอาละได้การ ได้การ ี่ก็ออกแล้วเหมือนกัน
 กระโดดตาครุบกัน โอ๊ย หนูกัด นิ้วมือร้องให้กันเอ็ดตะโร ฝ่ายลุงแดงแกก็รู้ว่าเด็กนี่ถา
 ลูกหนูกัดมือ ต้องวิ่งมาอีกแล้ว เอาสตาจั่นอีกแล้ว พอรุ่งเช้า เด็กร้องห่มร้องให้
 ทำไมไม่ทำมือมา ลุงแดงเห็นลูกม้าฉันท้างมัย อือ ข้าก็บอกกับเอ็งแล้วนี่ว่าต้องระวังให้ดี
 เวลามันออกจากไข่อ้อมมันจะไวที่สุดเลย ข้าก็บอกเอ็งแล้วว่าต้องระวังให้ดี แหม ฉันทั้ระ
 วังเหลือเกินแล้วละ ฉันทักก็คิดว่าถ้ามันวิ่งมามันคงวิ่งมาหาแม่มันเป็นแน่นอน ลุงแดงก็ไม่ได้
 ไว้ตามองให้หลานบ้างหรือกริ เออ งานนี้ก็ยุ่งที่ว่มาตัวไปหมดไหนจะต้องไปเก็บสตาจั่น ไป
 ร่อนสตาจั่น ูไม่คอยว่าง แหม ลุงแดงก็มาครุ่นคิดอยู่ว่าจะทำยังไงดี ครั้นจะเอะอะโวย
 วายก็ไม่ใช่ที่ ถึงได้ไปกระซิบกับภรรยาให้เข้าไปเข้าตัวหนึ่ง ซึกหนึ่งก็ผัดขิงซะ ซึกซึกหนึ่ง
 ก็แกงเผ็ดซะนะ เออหนอย่าอย่างนั้นเลย ย่าร้องห่มร้องให้ไปเลย ลุงจะพาไปเที่ยวยิง
 นกนะ นี่กระสุนนี่นะกระสุนกายสิทธิ์นะ ไปกะข้าเถอะ ลุงแดงก็เริ่มเอาคันกระสุนและ
 ลูกกระสุนไป นำทางเด็ก ๒ คนนั้นไป

(อ.) เตียวฮะลุง คันกระสุนนั้นเป็นยังไงชะ

(ลุง.) คันกระสุนนะ คือมันโก่งมาอย่างนี้แล้วก็มียาวมีรัง เอาลูกใส่ในรัง เหนียวยิงนั้นไป
 อย่างนี้ สำหรับยิงนก คน สุนัข ยิงอะไรได้ทั้งนั้น

เด็ก ๒ คนก็สนใจคันกระสุน ก็เ็นออกจากบ้านไปตามกันด้วย ไปตามใคร ตามยิงอะไรก็
 แล้วแต่ พอเข้าไปเจอนกยางมันร้องก้อกแกก ๆ อยู่ ตาแดงก็ยิ่งควบไม่รู้ถูกหรือไม่ถูก "ไปๆ
 ตรงบ้านนั่นแหละนะไปให้เปียเข้าผัดขิงซะ" พอไปอีกก็เห็นนกเขา กำลังชันดูอยู่ ลุงแดง
 ก็ยิงไปอีก นกเขาก็นิ่งไปเลย ไปๆ ไปบ้านข้าโน้นไปให้แม่บ้านโน้นนะแกงเผ็ดนะ

(อ.) เตี่ยอะ พอยังเสร็จแล้วก็ยังไม่รู้ว่าถูกหรือไม่ถูก

(ลุง.) อะ เด็กก็คอยใช้ตามองอยู่ เอ้ ลุงแดงยังไม่ถูก ทำไมส่งให้มันนี่นะไปให้เมียแกง
เผ็ด เอ...เมียเขาเผ็ดขิง

(อ.) อ้อ ลุงเขาสั่งนกไข่มัยยะ พอยังปีบ โนนไปตกที่บ้านนั้น อะไรอย่างนี้

แล้วตาแดงก็ว่าไปกลับกันเถอะ แกกก็ถือคันกระสุน เด็กก็ไว้ตามองแต่คันกระสุนของตาแดง
แดงนะ เพราะอยากได้ซีกแล้วละ เมื่อมาถึงบ้าน เออ แม่เอ็งเอ๊ย ยกสำหรับกับข้าว
ออกมาเกิด ภรรยาเขาก็ยกหม้อข้าวสำหรับออกมา เด็กก็มองเห็นอยู่ว่า เอ็งนี้มีผดขิงด้วย
มีแกงเผ็ดด้วยนี่ แกมคันกระสุนนี่สักทีสิทึ่มมากนะ สิ่งอย่างไหนก็ได้เหมือนอย่างว่า แต่
เด็กก็หาว่าเท่ากลของลุงแดงไม่ ก็รู้สึกสนใจในเรื่องกระสุนพิเศษอีกแล้ว ก็ว่า ลุง ถ้าคัน
กระสุนคันนี้นะ ถ้าลุงขายจะขายเท่าไร ก็ว่า เออ ถ้าข้าขายข้าขาย ๔ ตำลึง เด็กนั้น
ก็ไปได้เงินมาอีก ก็มาซื้อ คันกระสุนของตาแดงนั้นนะราคา ๔ ตำลึง ลุงแดงรู้เท่ากันว่า
เข้าต้องเอาคันกระสุนมาคืนแน่ เด็ก ๒ คนพอได้คันกระสุนก็ปรึกษากันว่าเราต้องผลัดกันยิง
คนละที ๒ ทีนะ ไปที่บ้านเราจะได้ให้แม่เอาทำ กับข้าว ออกมานะ เขาไปเห็นนกตาม
ทางเขาก็ยิง นกนั้นก็บินไป เออ ตรงไปบ้านนะให้แม่ข้าเผ็ดคนะ คนนั้นก็ว่า เออ
กูมึง เอะอะไว้อยู่ ไอ้ทำกูจะให้แม่กูเผ็ดเหมือนมึงมึง เขาก็ไปยิงนกอีกนกก็บินไปตาม
เรื่องตามราวมัน เออ ไปให้แม่กูเผ็ดขิงนะ กลับมาถึงบ้าน ล้างเท้าล้างอะไรดีแล้ว ก็ว่า
แม่ยกแกงมาซีกะข้าวนี้ แม่ก็เอะอะไว้วาย ไอ้ระยำกินแล้วก็ดีแต่เที่ยว มึงจะเอานก
เอาหนูที่ไหนมาแกงอี ก็ข้าวอยู่ในหม้อมึงก็ไปกินเอาเองซิ เด็กก็ซังกงซะแล้ว เอ็ง จะทำ
ไม่ได้อย่างลุงแดงซะแล้ว ทีนี้รุ่งเข้ามาลุงแดงรู้ว่ารุ่งเข้ามาเด็กต้องร้องไห้มาอีกแน่นอน
รุ่งเข้ามาก็จริงอย่างว่า ลุงแดงแกกก็เตรียมตัวไว้แล้ว แกกก็จัดแจงเอาม้าแกออกจากคอก
คอยจ้องไว้แล้ว พอเห็นเด็กกลับมา แกกก็ขี่ม้าออกจากบ้านไปเลย เรียก ว่าถ้าไม่อยู่แล้ว
เด็กมันจะไปทางกับใคร ขี่ม้าออกจากบ้านไปขายคงป่า เพื่อหลบตัว พอที่ ไอ้เจ้าหมัน
แหละ ก็ไปล้วงรูผึ้ง ล้วงๆ อยู่ลุงแดงก็ว่า เอ ชอบกล ถ้าชอบกลอะ เรวเอาม้าผูก
ไว้ที่นี่ จับต้นหมี่เอาไว้ที่นี่ ให้ตัวมันตันเข้าไปในรูเผ็ด แล้วเราถึงค่อยจับเอาตัวมันเห็นถ้าจะตี
พอลุงแดงคิดเช่นนั้นก็เอาม้าผูกไว้ พอหมันมันตตันเข้าไปในรู โผล่หูตูดอยู่ลุงแดงไปถึงก็ดันตูดหมี่

เข้าไปในรู ที่นี้มันจะสู้แรงหมิไม่ได้ซะแล้ว เพราะหมิมันแรงกว่า ดันกันไปดันกันมาลุงแดง
 ชกให้น้อยเมื่อยล้าซะแล้ว พอมีคนเดินทางมา เขาก็เพิ่งออกจากป่ามา ก็ถามว่าลุงทำอะไร
 นะ โอ๊ย จะทำอะไร ปล้ำกะหมิเอาสตาจกคามันนี่แหละ ถ้าท่านอยากได้ก็มาปล้ำแทนเรา
 นี่ดูซิ สตาจกออกเคลื่อนมาดันไว้ เตี้ยมันคงล้าจ สตาจกมาให้ทรอก พอคนมาดันแทน ลุง
 แดงก็รับ เก็บสตาจกที่หมิมันพัดมันเหวี่ยงนะ ให้กระเบาแกได้ ก็ขี่ม้าต่อไป พอขี่ม้าต่อไป
 ก็ไปเจอไม้ตะแบก ไม้โพรงตะแบกที่เขาตัดหัวติดท้ายไว้ ลุงแดงผ่านไปเห็นเม่น คือหนูป่า
 มีขนแหลม ๆ มันก็เข้ารูทางปากโพรงมึงทางท้ายโพรงมึง ลุงแดงแกก็ว่าเอาละวันนี้เป็นโชค
 ของเราแน่ ๆ ยังไงๆ เราต้องได้เม่นเฝ้ายไปเก่งเป็นแน่นอน เพราะเม่นตั้ง ๓ ตัว ๔ ตัว
 เข้าไปในโพรง เฝ้าย ไม้ตะแบกเขาโค่นไว้ คล้ายๆ รูท่อ แต่ท่อมันยาว ลุงแดงแกก็
 เริ่มผูกม้า แกมองซ้ายมองขวาไม่มีคนนี่ ก็มีแต่กางเกงกับเสื้อ แกก็แก้กางเกงไปสวมปาก
 โพรงไว้ เอาเสื้อไปสวมท้ายโพรงไว้ แล้วแกก็เอาไม้มาตีกลางโพรง ดังโป๊ๆ เม่นอยู่
 ในโพรงมันก็ตื่น มันก็สวมกางเกง เข้าป่าไปเลย โอ้โฮ ตายแล้วนึกว่ามันจะติดคาอยู่
 อย่างนี้ เอาตัวออกทางท้ายโพรง มันก็สวมเสื้อเข้าป่าไป เอ้อ เอ๊ย นี่ฉันจะไปตามได้
 ที่ไหนล่ะนี่ ฮี กางเกงก็ไปแล้วเสื้อก็ไปแล้ว แล้วฉันจะทำอย่างไรจะกลับบ้านได้นี่ แกก็ยืน
 ลังเลอยู่ในป่าสักหนึ่ง เอ เราจะทำตัวอีท่าไหนดี ถึงจะได้กางเกงกลับบ้านมา แกมอง
 ซ้ายแลขวา แกก็ตึงใจไม่มานั่งการุงการัง แล้วก็ขี่หลังม้า ม้ามันก็ตกใจโดยพรวดพรวดไป
 ลุงแดงก็เลยหงายอยู่นั่นละ ดูเหมือนเขาจะหึกหรืออะไรนี่แหละ คนเดินผ่านไปถามว่าลุงเป็น
 อะไรนี่ เอ้อ ฉันเป็นฤษีอยู่ในป่าในเขาที่นี่แหละ เหาะมานี่พอดีคนเห็นก็เลยล่องลงมาที่นี่แหละ
 เอ แล้วทำยังไงจะกลับบ้านรอด ก็เลยสั่งคนเดินทางนี่ไปตามเมี่ยงแก้วมารับเอาไป เมี่ยงแก้ว
 ก็ว่า นี่ละเวรของแก ที่ไปเล่นสับดีสีปะคน ไปหลอกเด็กบ้างอะไรบ้าง ถึงได้รับโทษอย่างนี้
 แหละ

"เจ้าสุขยุดคคาถา"

ยังมีเจ้าสุขยุดคคาถาคนหนึ่ง นับตั้งแต่เกิดมามันก็อาภัพพ่อแม่ไปซะ พ่อแม่ตายไป ก็อยู่กับตากะยาย เกิดมาแล้วก็ไม่ได้ทำอะไรหรอก ตั้งแต่เด็กมา เรียกว่ามันก็อยู่ของมัน อย่างจั้นละ จะเป็นผู้ปราชญ์เปื่องก็หาไม่ จะเป็นผู้มีวิชาความรู้ก็หาไม่ มีแต่นอนกับลุกขึ้น มาก็นั่งซิมอยู่ ตากะยายก็รู้สึกจะหนักอกหนักใจ วันนั้นมันก็นอนแล้วตื่นซะจนตะวันโດ่งฟ้าเลย ตาจึงว่า "ไอ้สุขนอนเอาอะไรนัก มึงจะไปช่วยยายหาผักตักน้ำ หาพินั้นก็ไม่มีเลย กิน แล้วก็นอน นอนแล้วก็กิน ลุกขึ้นมาก็นั่งซิมอยู่จั้นละ มึงจะนอนเอาฟ้า เอาสวรรค์ อะไร นักเล่า น่าจะไปหาปู หาปลาอะไรตามหนองตามอะไร เขาก็ไปกันออกเกรียวกราว มึง ก็ช่างซี้เกียจจริงๆ" วันนั้นเขาก็นึกโมโหขึ้นมาดังใจ เอาแหเอาอวน เอาอะไรที่เขาขาดๆ เขาดังไว้นะ ของมันไม่ได้เคยสะสมไว้เนี่ย เอาไปก็ไปหนองพอไปถึง เขาก็เอาปักๆ ไว้ ทั่ว หนองเลยเขียวละแล้วก็เอาแห เอายอ ขาดมึงคิมึง เอาไปกางไว้หมด ที่นี้เพื่อนเขาพอดี มาถึง ก็ถามว่า "ไอ้ย สุขเอ๊ย ทำไปมากางไว้ทั่วไปหมดละนี่"

"ใครมาก่อนคนนั้นก็ เป็นเจ้าของ" แล้วเขาก็เริ่มนอนต่อไป เพื่อนเขาก็ว่า

"ไอ้สุข ให้เราลงหามึงไค้มัย ที่หนองที่คลองนี่นะ"

นายสุขว่า "ได้ แต่ต้องเอามาแบ่งกันนะ"

"เอ้าตกลง"

ตะข้องของเขาก็อุบใหญ่ทีเดียวละ เขาก็วางไว้นั้นแหละ ที่ใครเขาหาได้เขาก็มาแบ่งมาให้ บ้าง คนนี้แบ่งมึง คนนั้นแบ่งมึง แบ่งไปแบ่งมา รู้สึกว่ามันจะเต็มตะข้องเสียแล้วจะตะข้อง ใหญ่ขึ้นนะ เขาก็นอนของเขาต่อไปตามอารมณ์นั้นแหละ ที่นี้ก็ทอดกเวลาเย็น เขาก็กลับกัน หมดแล้ว เขาก็ถามว่า "เจ้าสุขยังไม่กลับหอรอกหรือ"

"เขาเถอะ ลื้อไปกันก่อนเถอะ เดี๋ยวอีวาค่อยๆตามหลังเขาไปก็ได้วะ จะนอนเสียก่อน" พอพวกเขามาถึงบ้าน เขาก็เริ่มมาบอกตากะยายว่า "ไอ้ย วันนั้นเจ้าสุขได้ ปลาเยอะแยะเขียวมากมาขายกำยกอง"

"ทำไม มันไปได้ยังงี้ละ"

"คนนั้นให้บ้าง คนนี้ให้บ้างรู้สึกว่าได้เต็มข้องใหญ่เขียวนะ"

ตากับยายก็เริ่มหุงข้าวไว้ ตำเครื่องแกงรอไว้คอยแกงปลา โอ้เจ้าสุนัขมันก็ยังไม่ได้ไปสักที รู้สึกว่าจะหิวข้าว ก็รีบแบกตะข้อง ถึงกับแบกเขี้ยวนะ คอนก็คอนไม่ไหว เพราะปลามันมาก เขาก็ค่อยๆ เดินมา บ้านก็อยู่ไกลหน่อยนะกว่าจะถึงบ้าน ก็พอดี เขาหามเอาผีไปเผาไว้ที่ชายป่า เห็นกองไฟแดง ๆ ก็เร่งเข้าไปที่เถาะเรา ครั้นรอถึงบ้านก็จะหิวข้าวเต็มทน ก็ล่อเอาปลาตะข่องนั้นเทลงไปที่กองฟอนเผาผี พอตัวไหนจะสุกเขาก็เขี่ยๆ ออกมา อ๊ะ เขี่ยออกมาก็ไม่รู้ใครคว่ำเอาไปกินซะแล้ว จะเป็นวิญญาณของผีนั้นดูท่าก็ พอตัวไหนจะสุก เขี่ยออกมาก็หายไปซะยังงั้นละ

"เอ๊ะ ผีปลาข่องนี่ดูเหมือนจะหมดแน่ท่าไม่ได้กินเอาเลย" ที่นี้ก็ตะแกงของดู

"อ้อ เหลือปลาข่องอีกตัวหนึ่งเท่าแขนนี้ได้ มันเหลือตัวนึงอะ ที่นี้เราต้องระวังให้ดี ว่ามันจะเป็นใครกันแน่" เขามีไม้อันหนึ่ง เขาเผาตรงหัวปลาสุกแล้ว เขาก็กดไว้ที่นี้ เอาตรงหางเผาบ้าง โอ้ผีเจ้ากรรมนั้น เขาก็ปาฎิหารย์ขึ้นมายังงั้นละ เขาก็เอื้อมมือเข้ามา เจ้าสุนัขก็คว่ำกอดได้เลย

"วันนี้ต้องตายแน่ละ โอ๊ย ปลาตั้งข้องกินของเราซะหมด ตายแล้วที่นี้เราจะเอาอะไรกินล่ะ เราก็กินข้าวนะวันนี้ ต้องฆ่าให้ตายเลย" เจ้าผีนั้นก็ยกมือไหว้

"โอ๊ย พี่สุขเอ๊ย ขอก่อนเกิด ขอก่อนเกิด เราตายจากมนุษย์มาเป็นผีนา ถ้าฆ่าอีกที่นี้เราก็ต้องเป็นสางแน่ละ ขอก่อนเถาะ ขอก่อน"

"โอ๊ย จะมาแก้ขอสิบขอ ก็ตกลงกันไม่ได้เป็นแน่นอนวันนี้ ต้องฆ่าให้ตายเลย"

"อย่าฆ่าเราเลย เราจะให้เงินให้ทองหรือให้ควาถาอาคมท่าน"

"เอ จะให้อะไรก็ให้รับว่ามาเถาะ"

"แล้วพี่สุขชอบอะไรมากที่สุด"

"อะไรก็ไม่เอาหรอก ถ้าเรานอนอยู่ใครมาเรียกเราขอให้ท้องร่วงท้องไหลไปเลยนะ รวดผ้ารวดผ่อนไปเลย"

"นะ เอาจัณณะ"

"เออ อย่างนี้ดีมาก อย่างนี้ดีมาก เราชอบนะ เพราะเราเป็นผู้ไม่เอาการเอางาน ถ้าให้นอนสบายแล้วเป็นแล้วกัน"

"มันชื่อยังงโยม ไอ้คนที่จะฝากไว้ที่วัดนี้ชื่อยังง"

ยายก็ไม่รู้จะว่ายังง "ไอ้มันไม่มีชื่อ" หลวงพ่อยิ่งดูใหญ่เลย

"แล้วมันจะไปเรียกใช้กันได้อย่างไร เหน ชื่อไม่มีนี่"

"ยายบอกซิ" เขาว่า

"เขาเถอะบอกเสียงดังทีหน่อย" ยายก็ว่า "ชื่อสุขยะ" มันก็ชักจะได้เรื่องอีกแล้ว

"ตาเถอะๆ บอกนะฉันทำทำไมค่อยดีแล้ว" หลวงพ่อยิ่งกรรโชกใหญ่ เพราะหูไม่ค่อยดี "มันชื่อยังง ให้บอกมา จะได้รู้" ตาก็อิกๆ อักๆ อยู่ก็เลยกระโชกออกมาเต็มที่ โอ๊ย ท้องร้องท้องไหล ตายแล้วๆ หลวงพ่อพอได้ยินแว่วๆ ก็ว่า

"อ้อ ไอ้สุขเธอ ไอ้สุขเธอ" เขาว่าหลวงพ่อย้ายที่สุด สงบจิ๋วหมด ต้องไปนุ่งเอาจิ๋วห่ากะเดิกอยู่ "โอ๊ย ไม่ได้ ไม่ได้ อย่างนี้ไม่ได้แน่ จะให้มันมาอยู่ในวัดไม่ได้หรอก ต้องไปปลุกกะตือบอยู่ขอบวัดโน้น ให้มันไปอยู่ชะที่นั่นเถอะอย่าให้มีใครไปเรียกมันเลย ไอ้คนนี่ไม่ได้แย่แล้วๆ อย่าเลยนะ"

เขาถึงได้ว่า นิทานเรื่องนี้ให้ชื่อว่า เจ้าสุขยอดคาถา

(อ.) แล้วตอนจบของเรื่องนี้ล่ะคะ

(ว.) หลวงพ่อก็สงบแประะเลอะเทอะไปหมด ต้องถึงกับนุ่งผ้าอาบ หรือนุ่งจิ๋วชะแล้ว ยายกะตาก็ขอผ้าอาบพระนุ่งชะแล้ว เรียกชื่อมันไม่ได้

(นายพุทฺย์ ยอดสร้อย)

"ตาจุปลุกไม้ไผ่ ตาจุปลุกมะเขือ"

ตาจุปลุกไม้ไผ่ ตาจุปลุกมะเขือ เกิดเป็นวันมาจะทำไร่ไถนาสวน สวนก็มีปลุกแต่ไม้ไผ่นั่นแหละ ไปทงอย ไปนั่งจ้องหง่องอยู่ตามขอบหัวขบขวั้นนั่นแหละ ปลุกแต่ไม้ไผ่ลำสวยๆ ๑ ปีอดกันไอ้ด อ้าด ๆ อยู่ ไอ้ไอ้ หน่อมันก็เยอะแยะแก่ก็เผ้าคอยดู ๒๐, ๓๐ ปี ๔๐ ปี ก็เผ้าอยู่นั่นแหละไอ้ลูกเมียมันก็มีแล้ว เมียก็ตายไป ทีนี้มันก็ชักจะเซบ้อออเอไปสักหน่อยก็แก่มะพร้าวนั่นแหละ ใครไปขอซื้อก็ โอ๊ย ไม่ได้ปลุกไว้ขาย ใครไปขอแก่ก็ว่าไม่ได้ปลุก

"แกแหละ"

อีหนู มึงอยากจะฟังนิทานไหม แก้วว่า เออ เอ็งต้องว่า แกแหละนะ หลวงตา
คนนั้นเค้าก็ว่าอีหนู เอ็งต้องว่า แกแหละนะ อีหนูเขาบอก "ค่ะ" เดี่ยวเขาจะเล่า
ให้ฟัง เขาวามีตาแก่คนหนึ่ง แกแหละ เออ เดี่ยวอีหนู ข้างยังไม่ทันจะเล่าเลย แกแหละ
มันก็แกแหละเรื่อยนะ เขาสั่งมายังงั้นมิใช่ไหม ให้ตามไปตามมา ใครเป็นพ่อมึงหละก็แกแหละ
ไม่ใช่ ก็ดูเน้นคนเล่ามิใช่ใช่กู ก็แกนั่นแหละ เกิดเสียงไปใหญ่ ทำไปทำมาตีกันเสียงลั่น
หมด อีกคนก็ออกมา ห้ามมิใช่กูบอกให้บอกมึงว่าแกแหละ นิทานของกู กูให้มึงว่าแกแหละ
ทำไมมึงมาโทษกูว่า กูเป็นพ่อมึงได้แล้ กูไม่ใช่พ่อมึง พ่อมึงมันคนโน้นนี่ว่า โนนแน่ ฟังฟัง
แล้วก็อดหัวเราะไม่ได้

(หลวงตาฤๅ"สโธ)

เรื่องสี่เมา

คือว่า เหล้า กัญชา ยาฝิ่น กระต้อม เนีย เดี่ยวนี้มีไว้ทำไมใช่มะ ทำไม
พระมหากษัตริย์ไม่ตัดทิ้งเสีย ก็อยู่มากก็พระมหากษัตริย์ นิมนต์หนึ่ง พระมหากษัตริย์เค้าว่า
ไอ้สี่เมาเนี่ย เราจะให้มันเลิกเสียทำไมมันถึงจะเลิกได้ ก็เรียกมาทั้งหมดทั้ง ๔ เมา
มาถึงก็ให้กิน คนชอบกระต้อม ก็ให้กินกระต้อม คนเหล้าก็กินเหล้า คนยา ก็กินยา คน
กัญชาก็กินกัญชา พอนั้นก็มะ-เมา ให้กินกันจนพอนะ ก็เรียกก่อน เรียก ๆ ชัยยามาก็ให้
มาที่มาตุของ เอาหม้อมเข้าลูกนิ่ง แล้วเอาแดงโมไล่ไว้ แล้วเอาผ้าผูกปาก ปิดเสียแน่นเชียว
แล้วก็มาถึง ก็เรียกชัยยา ชัยยาที่เอ๊ อะไรรอยู่ในหม้อมนี้ ตายแน่คราวนี้ คอขาดแน่แล้ว
กัญชาจะก้อกลั้วเหลือเกิน กลั้วตาย เออชัยยาเค้าเป็นคนพินิจพิจารณา เป็นคนตรึกตรอง
แล้วก็สั่นไปสั่นมา เขย่าไปเขย่ามา เค้าก็ว่า ตันเป็นเถา อ่า ออกไปได้คนนึง (หัวเราะ)

ตานี้เค้าก็เรียก เอาชัย อ่า..กระต้อมเข้ามาอีก กระต้อมเข้ามาเค้าก็มาตุ ๆ

เค้าว่า ตายก็ตายตามกัน นั้นตันเป็นเถา เค้าก็สั่นไปสั่นมา เค้าบอกเปลือกเขียว ออกไป

ได้อีกคนนึง (หัวเราะ) พวกขี้ยา

ตานี้ก็ขี้ยา อ่ากระหม่อม อ่า...ก็ขี้ยา เขาก็ตาย กลัวอยู่แล้วนี่ จะเข้าก็ไม่..
จะไม่เข้าก็ไม่ได้กลัวตาย สันไปสันมาเข้าก็ว่า ไอ้นั่นตันเป็นเถา ไอ้นี้เปลือกเขียว ยืม
ตายก็ตายตามกัน เนื้อแดง เคี้ยว (หัวเราะ)

โน่น ชีเหล้านะอยู่โน่น เสียงข่ม ๆ ๆ จะถึงตาเค้านี่ พกขวานไว้เล่ม เจาก็
ไม่รู้ มาถึงก็จับเข่า ๆ เลย เข่าปับ ๆ ๆ ตันเป็นเถา เปลือกเขียว ข้อมเคี้ยวว่าเนื้อแดง
ก็แดงโม (หัวเราะ) ก็เลยเอาไว้นะวันนี้ (หัวเราะ)"

(นายละไม พงษ์รามัญ)

"หมี"

มีหมี บอกว่าย่าผ่านไปหมีดู ทางศาลาไปก็ไปเจอเจ้า หมีก็จะกัด คนไทยก็
สู้กันกับหมี หันไปหันมา ปล่อยหมีก็ไม่ได้จะกัด หันอยู่นั่นแหละ เจ็กหาบขนมผ่านมาจากทางนั้น
เห็น ยินดู ถามว่า "เฮ้ย พี่ชาย ทำอะไร"

"ฮั้วจะหันหมีเอาเงิน เงินมันพลัดอยู่" เจ็กเห็นเงินก็ถามเขี้ยว "ล้อทำอะไร"
คนไทยก็ตอบ "ฮั้วจะหันหมีเอาเงินนะซี เห็นไหมตกอยู่เรียราด"

เจ็กบอก "ให้ฮั้วหันบ้าง"

คนไทย "ล้อจะหันยังงี้"

เจ็ก "ให้ฮั้วหันบ้าง ฮั้วจะหันเอาเงิน"

คนไทย "จันก็วางหาบเข้ามาหัน"

เจ็กก็วางหาบขนม เข้ามา คนไทยก็ปล่อย เจ็กก็จับ ๒ ขาหน้าหมี จะปล่อยก็ปล่อยไม่
ได้ หมีจะกัด คนไทยก็เก็บเงินที่ตกอยู่ ก็บอกเจ็กว่า

"อยู่ไปก่อนนะ ไปละ" คนไทยก็ฉวยหาบเจ็กก็แน่นไปเลย เจ็กจะปล่อยก็ไม่ได้ก็สู้กันจนตาย

(นายสุน เกษเงิน)

"ศรีธนญชัย"

ยังมียายแก่คนหนึ่ง บ้านอยู่ข้างวัด แกไม่ค่อยจะมั่งมีเท่าไรนักแกเป็นคนยากคนจน ที่นี้คืนวันนั้น เกิดอุกภัยอะไรไม่รู้ ฝนว่าได้กินเดือนกินดาวเข้าไป ยายแก่คนนั้น ที่นี้ก็สนใจ อยู่那儿แหละ เอ้ ทำไปถึงฝนว่าได้กินเดือนกินดาวอย่างนี้หนอ ไอ้ตัวก็ถากหญ้าทำสวนกล้วย บ้าง ทำนาบ้างอะไรไปบ้าง ก็ไม่ค่อยสนใจ ที่นี้แกจะเริ่มจะตั้งท้องละยายคนนั้น ที่นี้ก็ยังมีอาจารย์องค์หนึ่ง แกปลุกบัวคล้ายว่าแกเป็นโหรอยู่ในวัดนั้น อันนั้นเกิดไม่อยู่ ออกไปเที่ยวบ้านญาติโยม ที่นี้ก็อยู่แต่สาธุศิษย์เป็นสามเณร ที่นี้บอกว่า "อาจารย์ไปไหน" "อาจารย์ออกไปข้างนอกนี้ไม่รู้ไปไหนแล้วโยมมาธุระอะไรละ"

"เมื่อคืนนี้ทำไมฉันฝันว่าได้กินเดือนกินดาวเข้าไปก็ไม่รู้ละ" ที่นี้สามเณรก็ยังไม่ค่อยรู้สันทัดชัดเจน ก็พอว่ารู้ละ แต่ก็ไม่ใช่ไม่รู้เลห์เหลี่ยมและเทคนิคของการตรวจดวง ตรวจไปตรวจมา

"ไอ้ เวลานี้ โยมตั้งท้องแล้วจะมีบุตรมาเกิด บุตรนี้จะเป็นเจ้าตลกหลวงนา แสนจะตลกหรือตลกแดลง เนี่ยคนนี้น่าจะเป็นผู้รู้บ้านภูเมืองได้เหมือนกัน"

ที่นี้อาจารย์ก็ คนสมัยก่อนนั้นพูดออกไปแล้วก็มีการลิตเหมือนกัน พูดอย่างไหนก็ชักจะเป็นไปอย่างนั้น ก็พอเริ่มตั้งท้องนี้ ไอ้สิ่งที่เขาสอบถามเขาถึงไม่ให้เชื่อมากนัก ที่นี้ก็อาจารย์ก็กลับมา หมากพริกก็ยังอยู่ยังใส่พานอยู่ "อ้าว ไครมาละนี่"

"โยมบ้านอยู่คงนี้ละเขามา"

"เขามาวายังฉัน"

"เมื่อคืนนี้แกฝันว่าได้กินเดือนกินดาวเข้าไป แล้วก็เห็นว่านานอาจารย์กลับ ผมก็เลยคำนวณดวงให้แล้ว"

"ไปทายว่ายังงี๋ฟือ"

"ทายว่าลูกที่เกิดมาจะเป็นผู้ชายแล้วก็จะ เป็นเจ้าตลกหลวง แสนจะตลกแดลง กะกลับ กะล่อน อาจารย์ลองลงเลขดูซ้ำอีกที"

"แหม นี่เลขนี้เทพเจ้าส่งให้มาเกิด เพื่อจะให้ เป็นรองพระมหากษัตริย์ได้ ทำไม"

หายไปยังจันเล่า นี่ฟ้าจะผ่าเอานะเพชรนะ จะไปหลบอยู่ที่ไหนละนี้ เอ้าฟ้าจะลงมาแล้ว
เอ้า เอาทะเลไปครอบโน้น กลางวัดโน้นชนะนาโน้นนะกลางวัดโน้น ไม่จันเพชรตายนะ
ฟ้าผ่าตายนะ"

อาจารย์ก็ขอร้องทำพิธีไล่กะลา เพชรก็เอาไปครอบพอคัลลอยหลังมา แหมฟ้าผ่าโปลัง
ลงมาเลย

"จู้ จู้ กราวหลังก็ยังไม่จริงอย่างเพิ่งคำนวณซิไม่ได้ นี่เทพยเจ้าเขาส่งให้
มาเกิดนี่ แม่ถึงได้ทรงนิมิตว่าได้กินเดือนกินดาวเข้าไป ตายแล้วที่นี้เกิดมาจะได้เป็นรอง
ผู้เจ้าฟ้ากษัตริย์ ที่นี้ก็ได้เป็นแล้ว เป็นเจ้าตลกหลวง"

ที่นี้เริ่มเติบโตขึ้นมาละ ตอนนั้นก็ยังไม่ได้ตั้งชื่อว่าชื่อศรีธนญชัย ยังเป็นชื่อเล่นๆ
อยู่ งานการอะไรก็ไม่ได้ทำ ไปเที่ยวเล่นยิงนกยิงหนูอยู่ตามวัด ตามวา ทำไปทำมาก็ไป
เจอหนังสือตกอยู่ใต้ถุนวัด ที่นี้ก็บอกกับอาจารย์ว่า

"หลวงพ่อ ฝ่ามือหลวงพ่อทำไมดีขึ้นมา ครั้นจะเก็บหนังสืออะไร ลมมันก็พัดลงมา
เนี่ยหลวงพ่อ"

หลวงพ่อก็ว่า "เออ เอาขึ้นมาซะ เอาขึ้นมา"
ที่นี้พ่อก็ถามว่า "ไอ้เจ้านี้เอ๊ย ทำไมไม่ช่วยทำงานทำการ เลี้ยงดูน้องนุ่บ้าง ทำไมเอา
แต่เที่ยววันยังค่ำ วันยังรุ่ง มึงไปทำไมที่วัด ไปทำไมนะ"

"เออ ไปบอกหนังสือให้หลวงพ่อ"

"วะ ทำไมถึงเป็นอย่างนี้ ท่านเป็นถึงพระครูอาจารย์ ทำไมถึงต้องบอกให้ไอ้
คำไปบอกหนังสือให้" มันชื่อไอ้คำยังไม่ชื่อศรีธนญชัย แล้วมันเที่ยวไปพูดทั่วบ้านทั่วช่องว่า
มันไปวัดไปบอกหนังสือให้หลวงพ่อ หลวงพ่อก็ก็น้อยเนื้อต่ำใจว่า

"บ๊ยะ เป็นถึงพระครูอาจารย์ ไอ้มันเที่ยวพูดจาโอ้อวดว่ามาบอกหนังสือมาสอนให้
มาตักเตือนแนะนำให้ทุกอย่างนี่ คอยจะเตือนอยู่" ที่วันนี้ไปเห็นเอาตัวมันมา เอามาให้ได้
เตรียมหมายไว้ ดีไอ้คำให้หนักมือที่เดียว แหมไปเที่ยวพูดทั่วบ้านทั่วช่องให้เขาแตกข่าวเล่า
สิว่า แหม ยังจันกูก็ไม่ใช่หนังสือหนังสืออะไรเลย ให้เด็ก ๓ วันมาสอนได้ "ว่ายังเง
มึงมีความผิดอยู่เต็มตัว วันนี้หลวงพ่อก็จะเขียนละ"

"จะเขียนว่ายังไงครับ"

"อ้าว มึงเที่ยวไปพูดไว้กับพ่อกับแม่มึงว่ามึงมาที่วัดนี้มึงมาสอนหนังสือให้กู มาบอกหนังสือให้กู มันเป็นเรื่องซีเกียจของมึงละมั้ง ที่มาเที่ยวอยู่วัดนี้ มึงมาบอกกูตั้งแต่เมื่อไร"

"อ้าว กูเหมือนวานซินนี้ไม่ใช่หรือครับหลวงพ่อกับที่ใต้ถุนผมยังบอกหลวงพ่อกันเลย ผมถึงบอกหลวงพ่อกับหนังสือตกใต้ถุน แล้วหลวงพ่อกับยังบอกเลยว่าเก็บขึ้นมาซะ แล้วผมก็ขึ้นไป แล้วบอกหลวงพ่อกับว่า ผาตรงนี้ทำให้เสียดี ๆ ไม่งั้นลมมันพัดมาหนังสือจะปลิวไปทั่วไป แล้วไม่จริงหรือครับ"

"โอ๊ะ มึงบอกหนังสือที่ใต้ถุนนะ เหรอ เออใช่ใช่จริงของมึงแล้วละนึกว่ามึงมาสอนหนังสือให้กูซะ โอ้ ตาย ถ้ามึงพูดอย่างนั้นกูตายเลยละเพราะกูเป็นถึงพระครูอาจารย์แต่มึงมากล่าวคำชั่วช้าสารเลวพรรคนั้น กูก็แยะนะซี" ตกลงเขียนมันไม่ลง

"ใช่ๆ กูจะไม่ใช้มันมาสอนหนังสือ มันมาบอกหนังสือตกใต้ถุนนะ โอ๊ะ พังไป พังมา "ใช้คำของมันแล้ว"

"ทีนี้มึงอย่าไปนะระควา ให้เลี้ยงวัวเลี้ยงควาย กูน้องกูน้อง" ทีนี้แม่เขาก็นึกอยากจะทำขนมให้ลูกเขานี้ไปขายบ้าง ทีนี้ก็เอาไปตลาดนิง ก็เอ้อ ขายได้แค่สตางค์ ๒ สตางค์ นอกกระนั้นมันก็ปล่อยให้หมากินมั้ง อะไรมั้ง ไปตามเรื่องอะไรอย่างนี้ กลับมาบ้านแม่ก็เขียนต

"โอ๊ะ มึงนี่ช่างไม่เอาการเอางานอะไรน้อ ตายละ" ทีนี้มันก็ดุรีด เหร่ ตูบตตะเบ่ ตามเรื่องของมันทีนี้ก็ไปยืมสตางค์ยายแก่เข้า

"ยาย ๆ หนูยืมสตางค์สักคำสิ่งนิงเถิด ไม่ให้ข้าหรือก สัก ๒ เดือนก็จะเอามาให้"

"ไม่เป็นไรๆ ๒ เดือนก็เอามาให้ก็แล้วกัน" "แล้วหนูจะหามาให้"

"เออ เอาของเข้าไปแล้วก็เอามาให้ข้านะ เอ็งอย่ามัวทำสิ่งๆ เลๆ อยู่ล่ะ ข้าก็ไม่ค่อยมีใช้" ทำไปทำมาผ่าเข้าไป ๒ เดือนก็ยังไม่ได้ ๓ เดือนก็ยังไม่ได้

"เอ้า ยายทำไมถึงจะเรียกแล้วละ ทำไมถึงเรียกสั้นเร็วนัก ก็มันมันได้ ๒ เดือนเมื่อไรละ"

"วะะ ๒ เดือนกว่ามาแล้วนะ เดือนนิงก็แล้วละ มันผ่าเข้าไปตั้ง ๒ เดือน

๓ เดือนแล้ว ทำยังงี้ นี่ก็จะบอกให้มันมา มันไม่มากก็ไม่ต้องทำอะไรมันจะไปหาไร่ข้าง
กำนัน ตัดสินให้สักทีเถอะ"

ไปถึงบ้านขวางบ้านกำนัน "ยังงี้ ไอ้คำ"

"จะว่ายังงี้ ก็พูดกันไว้แล้วนี่ว่ายังไม่ทันถึง ๒ เดือนทำไมล่ะถึงจะเอาคืนซะล่ะ
จะไปหาที่ไหนทัน ก็ขึ้นไม่ไกล ขึ้นยังให้อยู่ ก็ให้ ๒ เดือนเสียก่อนแล้วจะให้"

"พูดให้ ฟุ่ถึง เอ๊ยตายแล้ว มันเป็นยังงี้ก็ฟังปัญหามันไม่ออก"

"เอ้า กลางคืนแล้วจะมาชวนยายแก่ไปเลย เขียวไปหากำนัน" ตอนนั้นก็ เป็น
เดือนข้างขึ้น"

"ยายๆ ว่าจะเอาเงินคืน ลองมองไปดูท้องฟ้าสิ เดือนยังมีดาว เตียว เลยทำไม
ถึงจะเอาเร็วนัก"

"อ้าว รอเดือนขึ้น ๒ เดือนก็เมื่อไรเล่า เมื่อไรถึงจะเป็นกันได้เงินล่ะตายแล้ว"
แหม เจ็บใจจริงๆ ยายเสียรู้ไอ้เด็กกะล่อนนี่ เสียอีกแล้ว ตายๆ ที่นี้ก็ว่าจะแก้ปัญหายัง
งิเล่าน้อถึงจะแก้มันออก ที่นี้ก็ยังมีสามเณรอยู่องค์หนึ่ง สามเณรนั้นน้องมาเกิด ที่นี้ก็ไป
กะเณร เณรก็เรียกตัวมาอบรมบอกว่า "มันนี่ไม่ใช่อื่นไกล ตั้งชื่อเสียใหม่ ชื่อศรีธนญชัย
เถอะนะ แหมมันชื่อไอ้คำนะ ก็ร้อยแก้วแสนคำอยู่นั้นแหละไม่ได้ ๆ มันไปยืมเงินโยมเค้านะ
นี่ ทำอะไรไม่เอาไปขดใช้ให้กับโยมเค้าซะ จะได้ทำอะไรต่ออะไร"

"ตามสัญญาสิ สัญญากันไว้ว่าอย่างไรล่ะ"

"สัญญาว่าไง"

"สัญญาว่าได้ ๒ เดือนแล้วจะให้"

"นี่ผ่านมาตั้ง ๓ เดือน ๔ เดือนแล้วทำไมถึงไม่ให้แกสิ เอาไปกิน"

"เอาไปกินก็เอา มันไม่ได้ ๒ เดือนนี้ได้ ๒ เดือนเมื่อไรก็จะให้"

เณรนั้นก็แสนจะฉลาดเหมือนกัน เล่ห์เหลี่ยมทันมันเหมือนกัน

"ไปนะไป ไปตะพานกลางน้ำโน้นนะ ไปโน้น"

ก็ว่าวันนี้เราต้องเสียรู้เณรแน่นอน เณรไปถึงก็นั่ง "แล้วว่ายังงี้"

"ว่ายังงี้ ก็เพิ่งได้เดือนเดียว จะเอาเงินที่ไหนมาให้ทัน"

"เดือนเดียวจริงๆ เหนอ"

"จริง ๆ" เฒ่าก็ว่าต่อว่า

"นี่เอ็งเก็บเงินมาหรือปล่าวนี่ มาให้โยมเดี๋ยวนะ"

"เก็บทำไมจะไม่เก็บ ครึ่งก่อนก็เก็บแต่มันยังไม่ถึง ๒ เดือน"

"นี่เปลี่ยนชื่อใหม่แล้วนะ ชื่อศรีธนญชัย โน่นเดือนนึงแล้วนะ บนฟ้าโน่นนะเห็นมัย โน่นอีกเดือนนึงนะ นี่มัน ๒ เดือนเข้าไปละนะนี่"

"เอ้ายอม ๆ ให้เค้าผมไม่โก่ง ก็ผมบอกยายแล้วผมไม่โก่ง" ก็เลยเอาเงิน ๑ ตำลึงคืนให้ยายไป บอกไม่เอาก็ไม่เป็นไรหรอก พ่อคุณขอให้มันคืนเถอะ ที่นี้ก็คืนให้แล้ว ที่นี้ก็รู้เรื่องถึงเจ้าขุนมูลนายซะแล้ว คล้าย ๆ เจ้าเมืองน่ะ เขาว่าไอ้คนนี่เล่ห์เหลี่ยมมันดี นักเหนือ วันนั้นเขาก็ขี่ช้างมาเลย ห้าง ๒ ตัวเมียเขาละ ชีช้างมาถึงก็ถามว่า

"ศรีธนญชัยคนไหน" เขาบอกว่าคนนี้แล้วก็ขี่ไป

"เฮ้ย เจ้าหนุ่มมานี่ซิ เขาว่าปัญญาดีนักเหนือ"

"ก็ไม่ได้หรอกครับ"

"ไหนมึงลองห rokok ให้กูลงจากหลังช้างทีซิ เอ้า ไหนมึงลองโกหกให้กูลงจากหลังช้าง"

ก็ยกมือขึ้น"โอ๊ย พระเดชพระคุณ จะหลอกให้ลงนี่พูดมันหลอกไม่ได้ให้ลงมาซะก่อนซิแล้วจะหลอกให้ขึ้น หลอกให้ลงลำบาก"

"เออ จะลองทาบตามดูปัญญาของไอ้คนเขียบแหลมนี้ทีซิ" พญาก็ลงมาพาลูกพาแฟนลงมาด้วย วันนั้น เขามีตั้งบนหลังช้างบรรทุกมาทั้ง เจ้าเมือง เมียเจ้าเมือง ลูกของเจ้าเมืองด้วย ก็ลงมา พอลงมาเขาก็หัวเราะยิ้มแฉ่งเขียว "ไหนลองหลอกให้ขึ้นซิ"

"อ้าว ลงมาแล้วจะขึ้นไปอีกอะไร"

"บ๊ยะ นี่มึงหลอกเหนือ"

"หลอกแล้ว" เขาก็ว่า

"แล้วทำไมพูดกันยังงี้เล่า"

"อ้าว ไม่พูดอย่างนี้แล้วพระยาจะลงมทหรือ"

"แล้วกันนี่มันหลอกเสียแล้ว ไอนี้มันก็เอาถนัดๆ ต่อหน้า ต่อตาอย่างนี้เลยน้อ เออ ไอนี้ถ้ามันเจ็บแหลมพอตัว เหมือนกัน ทรรคนะก็พอจะเสี่ยงดูได้น่า มันพอจะกะหลักกะลอนป้อนแบ่น ภูบ้านภูเมืองได้ เอามันเข้าไปเสี่ยงในเมืองเถื่อนน่า" แต่ก่อนนี้เมืองหลายเมืองถึงจะรวมเป็นเมืองพระเจ้าแผ่นดินถึงจะครอบครองเขาเรียกเมืองนั้นเมืองนี้ ที่นี้ก็เกิดมีหัวล้านชนกันต้องให้ชนให้เก่งชนไม่เก่งไม่ได้เขียวนะ ถ้าชนไม่เก่งเมืองนี้จะต้องเสียเค้า ที่นี้ศรีธนญชัยก็ว่า เจ้าเมืองก็มาปรึกษาว่า

"ศรีธนญชัยจะเอาอย่างไร นี่เขาจะเอาหัวล้านมาชนกัน เราจะไปเอาหัวล้านมาจากไหนถึงจะมาสู้กับเขา จะเอาหัวล้านที่ไหนน้อ"

ศรีธนญชัยก็ว่า "โอ้ยไม่ยากหรอก เอาอย่างนี้ดีกว่าชั้นที่ ๑ เขาจะให้ทำอย่างไร"

"ชั้นที่ ๑ เขาจะให้ตั้งหนึ่งสองเกลียวซี เอาหนึ่งควายมาตีเกลียวเข้า แล้วมาชกกะเย่อกันก่อน เอาหัวล้านต่อหัวล้านมาชกกะเย่อกัน"

"เอ เออย่างไรดี" ที่นี้เขาก็เอาต่อกันซี เชือกกระตาดหนึ่งน่ะเอากระตาดฟางไปชุบให้สีเหมือนหนึ่งน่ะ ที่นี้ก็โยนหางหนึ่งไปทางโน้นซี เขาก็ดึงทางโน้น ศรีธนญชัยก็คิดหัวล้านทางนี้ซีหนึ่งขาด ที่นี้ขาดมันไอนี้มันมีกระตาดฟาง แหมทางโน้นเกรงอำนาจเขียวลำคัญๆ หัวล้านทางฝ่ายเขาไม่ใช่เล่นๆ ตอนนั้นบ้านเมืองไม่กล้ารับละ เพราะผู้มีฤทธิ์เขามีหัวล้านฝ่ายเขามีฤทธิ์ ที่นี้อ่าเอาอย่างนั้นเลยเอานักปราชญ์ต่อนักปราชญ์เถอะแก้ปัญหากันในใครจะเจ็บแหลมกว่ากัน แหมเอาอีกแล้วน้อ ที่นี้ก็เรียกศรีธนญชัยมาปรึกษาว่า ใครจะเป็นผู้เก่งในทางอรรถบาลีต่างๆ นี่ ศรีธนญชัยให้เกี่ยมไม้ทองกลางดัดไม้ทองกลางดากเป็นรูปคล้ายๆ รูปคัมภีร์ ที่นี้ก็แบกไว้ท่วมหัวเลย เอาผ้าเหลืองพันให้ตีทางโน้นเขาจริง ๆ เลยทีเดียวละ ที่นี้มันดีทว่าเล่ห์เหลี่ยม ศรีธนญชัยบอกว่า "เอามาขึ้นโต้วาทีกัน แต่ว่าคัมภีร์นี้ใครจะไปแก้ของใครดูไม่ได้น่า เดียวก็ไปได้แบบอย่างกันไม่เอา ให้นั่งอยู่ห่าง มีกรรมการคอยฟังดู" ศรีธนญชัยก็คิดเอาตำราไ้อคัมภีร์หัวหนึ่งออกมากลี่ยๆ ดู แต่ก็อ่านหนังสือไม่ออกหรอก ต้องให้ฝ่ายเราผู้เป็นเจ้าของเมืองนี้ถามก่อน ที่นี้เขาก็ยกมือไว้เพยเจ้าทั้งหลาย แล้วเขาก็เริ่มถามก่อน เขาว่า

"กะลัน ทาชา แปลว่าอะไร" ทางโน้นก็เปิดดู

"เอ มันก็ไม่เข้าบาลีข้อไหนเลย" เปิดหัวนั้นแล้วก็หมด เปิดหัวนี้แล้วก็หมด ขอให้ศรีธนญชัยเป็นผู้แก้ อรรถบาลีข้อนี้สิ จะแก้ได้อย่างไร ไหม ในบาลีนี้ก็ไม่มีบอกเลย ที่นี้ก็ศรีธนญชัยก็บอกว่า "เอ ไอ้กะลันทาชาโน้นมันกะโล่ทาชัน" ก็ไม่ยอมเอาอีกเหมือนกัน มาอีกคราวนี้ ที่นี้กระโดดขึ้นไปทีหนึ่งนะ จะมีขอลค์นี้ว่าได้ ๑๐ รูป กระโดดขึ้นผาผืนนี้ ต้องวาดได้ ๑๐ รูปนะถึงจะใช้ได้ ที่นี้ก็เสนาอำมาตย์ทั้งหลายก็ไม่ว่าจะอย่างไร ก็จะได้ศรีธนญชัยเป็นผู้ที่มีความสามารถหน่อย ศรีธนญชัยต้องรับอาสาทุกชิ้นทุกอย่างเลย ของเขากระโดดขึ้นเขียนเป็นรูปนกหนู ปู ได้ ๑๐ ภาพทีเดียวนะละ ศรีธนญชัยก็ว่า ไอ้ภาพนี้ใครจะเป็นผู้สันทิตจัดเจน เอา เอาอย่างไรก็เอา ศรีธนญชัยก็ล่อเอานิ้วมือทั้ง ๑๐ นิ้ว กระโดดตบผางเลยกับผาผืนนี้ตัวนี้ตัวดวง ตัวนี้ตัวกึ่งก็อ ตัวไอ้นี้ ตัวไอ้นั้นเขียนได้ ๑๐ ภาพจริงเหมือนกัน ไหมของเขากะโดดได้ทีหนึ่งเขาเขียนได้นั้น

"ก็ไม่ว่าละ โดดขึ้นไปทีหนึ่งเขียนได้ ๑๐ ภาพก็แล้วกันละ มือตั้ง ๑๐ นิ้วกระโดดแปะขึ้นไปทีเดียว" ที่นี้เขาก็ช่วยกันสนับสนุนว่า เจ้านักเขียนคนนี้ไม่ใช่เล่นๆ หัวเสทิดเดียวละ ไหม ก็ไม่ว่าจะอย่างไร ก็ไม่เอาอีกละ ที่นี้ก็อยู่ต่อมาๆ ที่นี้ก็เจ้าเมืองให้เข้าเฝ้าไม่ไปซะเฉย ๆ ยังจั้นละไม่ไป เขาก็ไปปลุกขนาน้ำ คำเครืออยู่ ว่าจะไม่ไปละรำคาญเดี๋ยวก็เรื่องนั้นเดี๋ยวก็เรื่องนี้ เขาก็มาบอกว่าวันนี้เจ้าเมืองให้น้ำเอาตัวไปนะ ให้ไปหาท่าน เขาป่วย เขาไม่ค่อยสบาย อย่างไรก็ให้เจ้าเมืองมาหาเขา ที่นี้พวกเสนาทั้งหลาย ไอ้พวกคนใช้เขานะพากันกราบทูลว่า

"ศรีธนญชัย เขาไม่มาหอรอครับ ถ้ามีธุระอะไรให้ไปหาเขาเอง"

"ไอ้มันแสนกลมารยาเหลือศีลละ เดียวก็ทำนั้น เดียวก็ทำนี้ โอ๊ย ทำอย่างไรไปใส่ขันน้ำมันซะไป พวกสาวสนมผู้นี้ไป ไปช่วยกันใส่ขันน้ำมันไปดักรับตามมันสักทีเจ้านี่" เจ้านันมันก็นอนเฉยอยู่ ที่นี้ไอ้ไม่เอิเปล่านี้ไปใส่ถ้วยมันก็เขียนเอาสิ เขียนเอามันก็กระโดดโลดเต้นร้องให้จ่าละหวันไปฟ้องเจ้าเมือง

"เป็นไร เป็นไร"

"ศรีธนญชัย เขาเขียนเอาละสิ" ที่นี้เจ้าเมืองมาเองเลยทีเดียว

"ว่ายังงใจไอ้เจ้าศรีธนญชัย ทำไมถึงเขียนสืบริวารฤๅนี้ ฤๅใช้ให้มันมานะ"
 มันก็ว่า "ไม่ต้องหมอบ ต้องคลานทรอก เป็นผู้ไม่มีเกียรติอะไรนักทรอก" ก็ขนำมันเดียว
 เจ้าเมืองก็ต้องหมอบเข้าไป "ไม่ต้องเกรงอำนาจราชศักดิ์อะไรทรอกพระยา เอ๊ย"

"บ๊ะ เขียนสวณนกรรมวังของฤๅนี้ มึงทำไมถึงทำอย่างงี้"

"แล้ว พระเจ้าบอกมันว่ายังงใจละ"

"จะบอกยังงใจมึงแสนจะเลห์เหลี่ยม มีกลเลห์เหลี่ยมรอบตัวเลย เขียวก็ทำนั้นเขียว
 ก็ทำนี้ ฤๅก็ใช้ให้มันมาอีโล่นะซี"

"อ มันไม่โอเป่ลาคะนี้ มันมาแถมใส่ให้ด้วย พระเจ้าใช้ให้มันมาใส่ ใส่ด้วยเหร
 มันมาอีโล่นก็เขียนซะเอาไว้มั้"

"เป่ล่าน่า" คนแต่ก่อนพูดแล้วมีสัจจะพูดอย่างไหนก็พูดไปอย่างนั้น นิกไปนิกมา
 ก็จริงของมันใช้ให้ไปอย่างนึ่งก็ไปเต็มเต็ม เอาอีกอย่างนึ่ง มันก็จะเขียนน้อยไปเหมือน
 ว่า โอ๊ย เขียนเจ็บปล่าวๆ "พรงนี้หรือมะรินนี่มึงไปนะไปทำงานนะละ" จะให้เสนา
 แกงอีแรงให้กินซะทีเถอะ เจ้าเมืองก็กินอย่างอื่นไป เอ เจ้าศรีธนญชัยมันชอบนี้ก็กินแกง
 แรงเข้าไปซะอ้มเลย นี่ก็ถามว่า "เป็นใจอร่อยมั๊ย เจ้าปราชญ์ตัวดี"

"อร่อย อะ อร่อย"

"มึงรู๊มัยว่ามึงกินอะไร"

"ก็ไม่รู้ละ"

"แกงแรง" บ๊ะ ๆๆ เจ้าเมืองเล่นขนาดนี้หรือนี่ เสนาผู้ใกล้ชิดแกงอีแรงให้กิน
 ซะแล้วนี่จะไม่ใช้กันอีกต่อไปหรือนี่ นี่ก็เขียนข้อความอะไรก็เอาชอลค์มาเขียน พอดีชอลค์
 หมด "เออ เจ้าศรีธนญชัยเอ๊ย ไปหาชอลค์หาคืนสอมาใหม่ละ หามาให้ไ้ร่นพรงนี้
 มะรินนี้หามาไ้มิโทชนะ"

"ครับ ครับ ขอประทานโทษครับ ไ้ ไ้ ไ้ไม่เป็นไร"

มันก็ไปเก็บเอาชอลค์แรงมาปนกับไ้นั้นเข้าเขย ตากแห้งไว้ เขียนไปเขียนมาชอลค์แรงมันมาก
 นี้ ก็เขียนไม่ค่อยติด "มันไม่ติดนี้ เจ้าศรีธนญชัย มันไม่ติดนี้ ทำไมถึงเอามาอย่างนี้ละ"

ไปเอาคินสออะไรมา" ไทน์ลองเอาปากกั๊ด ๆ จุ่มน้ำลายดู หน้อยซี มันจะได้เขียนออก มันจะได้มีมขะหน้อย"

เจ้าเมืองก็เอาจริงอย่างว่า เอาปากแตะๆ ชุบน้ำลายแล้วเอามาเขียน ก็ไม่ออกอีกนะ

"กั๊ดอีกซี กั๊ดอีก" ก็เอาชุบๆ น้ำลายแล้วก็เอาไปเขียน ดิคมึงไม่คิดมึง "โอ้ย มันจะใช้ไม่ได้ มึงไปเอาอะไรมา"

"ซี้ฮี้แรงพระเจ้าข้า"

"ตายจริง มึงกล้าทำอย่างนี้เชียวรี"

"เมื่อวานนี้ อาณาให้ผมกินฮี้แรงวันนี้อาณาก็กินซี้ฮี้แรงเป็นไรไปละ"

เอาเข้าแล้วใจ "บ๊ะ บ๊ะ โอ้ย แสนกลตลกหลวงจริง จริง ทำยังงิดนะ"

พุ้นเจ้าเมืองก็ว่า "มึงออกไปก่อนให้กูต๊อ แล้วถึงจะเรียกเข้ามาใช้ใหม่"

เขาก็กลับไปอยู่บ้านช่องเขา พ่อ แม่ ก็ว่า "เออ ให้ช่วยทำอะไรต่ออะไรเลี้ยงดูน้องนะ

ให้เสียซีเสียเยียวชะบ้างซี อะไรซี้เต็ม เปลเต็มเปลคอยู่ เยียวก็นั่นผ้าผ่อนก็ไม่เอาไปซัก"

พุ้นก็ เอ น้องก็ยังเล็กอยู่ พ่อแม่ก็สั่ง เสียซีเสียเยียว จะไปยากอะไรก็เอามีคบางผ่า

ทองชะไปล้างกะเพาะ ซี้กะเพาะ เยียวชะครวหลังจะได้ไม่ซี พุ้นก็เอาผ้ายัดไว้ชะเต็มเลย

เอาผ้าอ้อมคลุมไว้ แล้วมันก็ไกวเปล เอ เอ เอ เอ้อยู่นั่นแหละ แม่มาก็ว่า "น้องหิวนมหรือยัง"

"วันนี้น้องนอนคึกแท้ๆ ซี้ก็ไม่ซี้เยียวก็ไม่เยียว" ไปคลำๆ ดูก็ว่าอ้าว ไอ้ศรีธนญชัย ผ่าท้องน้องซะแล้ว ตายจริงก็ไม่รู้จะว่ายังงิด แหมเลห์เหยี่ยมแสนกล ทำงิดไอ้ที่ตายก็ตายไปแล้วที่อยู่ก็อยู่ไปเถอะ กรรมเวรอะไรมันก็ไปใช้กันเองแหละรู้แขวงกำนันก็ว่าอย่างนั้น ถ้าไปฆ่าไอ้คนนี้ซ้ำอีกก็ไม่มิลูกจะใช้กัน คนที่ตายก็ตายไป ไอ้คนที่อยู่ก็ให้มันอยู่ไปเถอะ ก็เจียบความชะอย่าไปเอ่อยอ้างหักท้วงเข้า เจ้าหน้าที่เขาก็จะมาเอาตัวไป ไหนๆ มันก็ตายไปแล้ว พุ้นก็ว่า มันก็ไม่ค่อยเอาการเอางาน เรียกว่ามันเป็นคนตลบตลึงละนะ พุ้นก็เอาควายไปเลี้ยงก็ไม่รู้เอาไปปล่อยที่ไหน เขาก็ว่า "โอ้ย ไอ้ลูกเจ้ากรรมเจ้าเวร เอีย มึงก็เอารัวเอาควายไปผูกไปจ้องชะบ้างซี ผูกกะรื้อ" ไอ้พุ้นจ้องก็ไม่ได้จ้อง ทำยังงิดได้ละ

ก็เอาหนังสือคอกควายซักรอกขึ้นไปบน ถ่างคอกแพนพอกก็มาเจอเข้าซี "โอ๊ย ทำอะไรนะ"

"ผูกก็ผูกแล้ว แต่ยังไม่ได้อ่อง อ่องนี้มันต้องซักรอกมันขึ้นไปนี่"

"พอ พอ พอ มึงไม่ต้องเลี้ยงหрокมึงจะไปทางไหนก็ไป ไป ตามเรื่อง"

มันก็โกหกป้อนแป้นตลบตลงไปตามเรื่องมัน

แต่ที่นี้เรื่องนี้มันจำไม่ค่อยได้มากหрокเรื่องนี้มันก็ขาดๆ ตกๆ บกพร่องอยู่ยังงี้ก็ไม่ใช่
ละ เพราะมันจำไม่ได้จริง ๆ

(นายพทย์ ยอดสร้อย)

"ศรีธนญชัย

แม้ก็สงสัยว่า ศรีธนญชัยเอ๊ย อยู่บ้านแล้วก็เลี้ยงน้องล้างซัสเปีย แล้วก็เอาน้อง
นอนน้ำ แม่ก็ออกไปทำอะไร แล้วก็พอกกลับมาถามศรีธนญชัยเอ๊ย น้องยังนอนไม่ตื่นเรอะ
ศรีธนญชัยก็บอกว่าน้องยังนอนไม่ตื่นหрок อยู่ในเปลแ่นะ คานี้แม่ก็ไปดู ไปดูละที่ไหนได้
ศรีธนญชัยผ่าท้องน้องเอาน้ำล้างหาขมดินสอพอง เอานอน น้องก็นอนตายอยู่ ผ่าท้องชะ
เยียม นอนเจียบ แม่ก็ว่าอ้าวศรีธนญชัยทำไมทำงี้ละ ก็แม่สั่งให้ผมอาบน้ำล้างซัสเปีย
หาดินสอพองแล้วเอาน้องนอน ผมก็ล้างชะเยียมแล้วใจ แม่ก็รู้ว่าอ้อ ไอ้ศรีธนญชัยมันฉลาด
กว่าพ่อแม่ แล้วที่นี้เอ็งจะอยู่กะข้าไม่ได้หрокไปเถอะ เอ็งไปหากินของเอ็งเองเถอะ เอ็ง
จะอยู่กับข้าไม่ได้หрок เพราะเอ็งฉลาดกว่าข้า แล้วศรีธนญชัยก็ไปเที่ยวไปเรื่อย ไปเจอ
เจ้าเมืองเจ้าเมืองเขาเอาไปเลี้ยงไว้ ทำพระเจดีย์แข่งกับเมืองอื่นเขาก็แข่งได้ ใครจะ
ทำแล้ว ๓ วันก็เสร็จ ศรีธนญชัยไปหัดเอาไม้ไผ่มา เอาผ้าขาวมาคลุมมาพันขึ้นไป ทาง
โน้นก็ก่อ ก่อปูนกว่าจะเสร็จ ยังไม่เสร็จ เสร็จแล้วศรีธนญชัยไม่ได้ ศรีธนญชัยชนะ ก็เลี้ยง
เอาไว้ นี่ก็เป็นอย่างนี้ แล้วเจ้าเมืองก็ถามว่า ศรีธนญชัยเอ็งจะเอาอะไร ผมจะขอที่ซึก
เท่าแมวตื่นตาย คานี้ก็บอกว่าเอาซี มันก็จับแมวเข้าผูกเข้าแล้วก็วิ่งไปเสียแหละ มันก็
ตื่นไปเรื่อย ไม่รู้ว่ากว้างไปเท่าไรต่อเท่าไร พระเจ้าแผ่นดินก็บอกว่าไอ้ศรีธนญชัยนี่สำคัญ
นี่เขาเรียกว่า คนฉลาด

(ลุงเทียม พูนโต)

"ฝันงูเห่า"

ก็มีอยู่ว่า ที่บ้าน บ้านหนึ่ง ชื่อบ้านนา อยู่ที่อำเภอพนัสนิคม ที่เกาะนั้นนะ คนไม่กล้าไปใกล้หรอก มันเป็นป่ามันเป็นพง มีต้นไม้ใหญ่ ๆ อยู่ คือ จำพวกต้นข่อย ต้นสะแก ต้นผู้บนเกาะนั้นมีคนตาย ชื่อทูลเรียน ตายทั้งกลมด้วย ตายทั้งกลม เขาก็ไปฝังไว้นั่น เขาเรียกว่าศพผี เอาไปฝังไว้นะ ก็มีคนไปขับ เพื่อไม่ให้ผีมันหลุด ทีนี้ต่อมาซักเดือนหนึ่งเฝีย ชาวบ้านก็แตกตื่นมีเสียงอะไรมันร้องให้ ร้องดังโอ้ ๆ ๆ แล้วก็มีความมาด้วย ชาวบ้านบอกว่า ผีมันร้องให้ คือผีคนชื่อทูลเรียน ที่ตายทั้งกลม ชาวบ้านก็กลัวกันใหญ่เลย ไม่กล้าออกไปทำอะไรกลางคืน ผลสุดท้ายก็หมดทองนะ รวย แก่น้ำมันต้ม มั่ง ทำตะกรุดมั่ง ทำของขลังมั่ง อ้อ ไปให้พวกที่กลัวผีนะ พอเป็นเล็ก ๆ น้อย ๆ คำตอบแทน ทำจนรำรวยซื้อเรือซื้ออะไรเยอะเยอะ แล้วก็จนกลัวกันแหละมีการร้องให้กลางคืนร้องตอนตีสี่ ตอนห้าคำก็ไม่ร้อง ก็ไม่กล้าออกไป ร้องเสียงเยือกเย็นดี เสียงหมาหอน เสียงผู้เฒ่าคล้าย ๆ กับกระสือจันแหละ ร้องยังกะฉายหนังเรื่องกระสือ ๆ ๆ หมาเห่าจันแหละ คนก็ไม่กล้า ทีนี้ยังมีคน ๆ หนึ่ง เขาเรียกพระเอกเขื่อน นายเขื่อนเฝียทำมาได้ เขาเป็นทหารเป็นช่างแสง เป็นคนมีเหตุมีผล ไม่เชื่อใครง่าย ๆ ก็ไปดูตรงป่าว่ามันมีอะไร ทำไมถึงเสียงร้องให้ ก็ชวนเด็กไปด้วย ไปเคียนหาง ๆ พอไปถึงก็ร้องอย่างว่า เด็กก็ร้องหนี ตาเขื่อนก็วิ่งตามเด็กด้วย พอวิ่งแล้วก็ถามเด็กว่าวิ่งทำไม ผมงกลัว แล้วลูกละวิ่งทำไม มึงวิ่งกูก็วิ่งมึงสิ ก็วิ่ง แต่แกก็ยังไม่ลดความมานะ แกอยากจรรู้ว่ามันเสียงอะไร เสียงผีหรือเสียงอะไร แกก็เดินดู .. และข้างป่าข้างนั้นมีบ้านอยู่บ้านหนึ่ง เป็นบ้านคนจีนเขาเลี้ยงหมู ก็ไปเห็นลูกสาวคนจีนเขาเลี้ยงหมู ก็ถามว่าหนูเอ๋ยเตี้ยไปไหน เตี้ยเขาเข้าไปในเมือง แล้วหนูจะทำอะไร เสียงหมู แล้วทำไมมีแต่ลูกหมูล่ะ แม่มันไปไหน ก็บอกแม่มันอยู่ในป่า เวลาอยากออกมา ก็มาไม่มาก็ไม่มา ก็เดินตามไปในป่า ที่ไหนได้ก็ไปเห็นหมู ที่จริงหมูมันร้องไม่ใช่ผีร้อง เรื่องนี้ก็มีอยู่แค่นี้

"ปีศาจชื่อดัง"

เรียกกันว่า ปีศาจชื่อดัง มันเป็นจีน เป็นคนไม่ใช่เสือหรือก ปีศาจเจ้าชื่อดังนี้ คนกลัวกันมาก เคยไปปักไว้แถวโถ้วหน้าวิหารเมือง ที่มัตนะ หัวคนโทษ (เป็นที่ประหารชีวิตเมื่อก่อนใช้ไหมคะ) เป็นที่ประหารชีวิต (เรื่องมันเป็นยังไงคะ) เรื่องของปีศาจชื่อดังเมื่อมันถูกลงโทษ เค้าก็ตัดหัว เมื่อตัดหัวแล้วปีศาจมันก็แรง แรงใครผ่านไปผ่านมาที่บริเวณนั้นในเวลาค่ำคืน ก็ถูกมันหลอกมันหลอนอยู่เรื่อย

นี่สมภารที่วัดเมืองเนี่ยะ ท่านบวชมาตั้งแต่เป็นหนุ่มคล้าย ๆ ว่าพอครบบวชท่านก็บวชมา จนอยู่มาเป็นสมภาร ท่านไม่เคยกลัวผี ท่านไม่เคยเห็นผี ผีที่หลอกนะ สมัย... สมัยนั้นยังมีเทศาภิบาล ราชรักษากลที่ ๖ หรือ ๕ นั้นะ ปีศาจชื่อดังใครก็กลัวไอ้ปีศาจคนนี้มีมันหลอกหลอนอยู่เรื่อย

ก็ พวกพนักงานของเทศาภิบาลนี้ ก็ถาม ก็ถาม อาจารย์ว่าทำไมอาจารย์ไม่กล้า บอกว่า อาตมาตั้งแต่บวชมาไม่เคยเห็นผี หลอกสักที พวกพนักงานเหล่านั้นก็ ถ้าหลวงพ่อบอกไม่กล้าจริง ๆ แล้ว หลวงพ่อเอาธงไปปักไว้ที่ตรงปีศาจชื่อดังถูกตัดหัว ตรงนั้นแหละก็ถ้าหลวงพ่อบอกไม่กลัวจริง ก็ตกลงพนักงานเทศาภิบาล นั้นก็ให้ธงหลวงพ่อบอกปัก หลวงพ่อก็ไปปัก ก็เอาธงไปปัก ในขณะที่ปักนั้นก็นั่งผ้าสบงไปตัวเดียว ก็เอาธงไปปัก ท่านนั่งยอง ๆ ก็เอาธงปัก ไอ้สบงมันก็ห้อยไป ธงมันก็ปักมันก็แขงเอาสบงติดอยู่ที่หลังนั้น ปักแล้วท่านก็จะลุกเดินกลับมา ฮะ ฮะ (มันมืดหรือเปล่านั้น) มันมืดกลางคืน ลุกเดินกลับมา ลุกก็ขึ้นมาที่ไอ้สบงมันก็ติดอยู่กับธง เอาแล้ว ไอ้ชื่อดังหลอกไปแล้ว ก็ตื่น ตื่น สบงก็หลุด ก็วิ่งมาแต่ตัว ฮะ ฮะ ฮะ สบงก็ติดธงเรื่องจริงนะ (ที่นี้กลับมาเป็นไงคะ) กลับมาด้วยความกลัว ก็ มันหวาดอยู่แล้วยังไง ชื่อชื่อดังไม่กลัว แต่เป็น หวาด หวาด (ทำเป็นไม่กลัว ฮะ ฮะ) มันหวาดอยู่แล้วว่าผีจะหลอก เด็ก ๆ ไม่ว่า คนทุก ๆ รุ่นมาเป็นคล้าย ๆ ว่า กลัวความมืด ก็กลัวผี ก็นึกว่ามืดแล้วต้องมีผีหลอก แต่ความจริงแล้ว ไอ้ความมืดกับสว่างมันผิดแผกกันนิดเดียวว่า กลางคืนมันมีความมืดเท่านั้น มันกลัวความมืด ถ้ากลางวันมันก็ไม่กลัวกันเท่านั้น เพราะมันเห็น (สงสัยท่านก็คงหวาดระแวงอยู่แล้ว กลัวเหมือนกัน) ยังหวาดเหมือนกัน สบงมันติดก็นึกว่า มันดึงไว้ ก็เลยตื่น ตื่น สบงก็หลุด

(๑๖๐)

ก็วิ่งไปแต่ตัว ฮี ฮี ฮี (มีใครเห็นบ้าง) ก็พนักงานพวกนั้นมันคอยอยู่ที่กฎ (พนักงานที่เอา
ซองไปปักนุ่หรือคะ) พนักงานที่ให้ซองไปปัก ฮี ฮี (สงสัยต้องกลับมาสิกแน) อะ อะ อะ

(นายโสว เรื่องวัฒนา)

"นิทานร้องส่ง"

"มียายกับตา ๒ คนยากจน อยู่ที่กระท่อมชายทะเล พอตื่นเช้าก็ไปหาปูทะเล
ตาก็สะพายข้องถือข้อ พร้อมกับยายไปหาปูทะเลมาขาย พอเดินไป ๆ เมียก็ตกพรวดพราด
ลงไปในโพรงปลากระดังง์ แล้วปลาก็หนีบเอาร้องลั่น ตาก็ไม่รู้จักช่วยยังงี้ ฝันก็ไม่ฝันแต่
เหงือก อีกก้ามหนึ่งมันก็หนีบติดอยู่ ก็ล้มลงไป ก็คิดว่าจมนึกอีกเมียก็ร้อง ฝวก็เลยร้องส่ง
ไปเรื่อย เมียเนื้อเย็น เจ็บทั้งพี่เจ็บ ทั้งเหว่นพี่ยังทนได้"

นิทานร้องส่ง เป็นนิทานร้องแก้กันเป็นข้อ ๆ เวลาร้องมีพิณพาทย์รับ บางครั้ง
อาจจะมิมโหรี พวกเครื่องสายเล่นด้วยกัน ส่วนมากพวกชีเฒ่า ใช้ร้องแก้กัน

(ลุงแหยม ประภาวุธ)

ประเภทนิทานอธิบาย

" ประวัติศรีพะโล "

ครั้งหนึ่งมีคนคนหนึ่งชื่อตาสพะโล เป็นเศรษฐีมีเงินมากมาย วันหนึ่งได้ข่าวว่าจะมีโจรมาปล้น ความกลัวของแก แกก็เอาเงินเอาทองใส่เกรียนจะหนีขโมย ความมากของเงินทองของแกใส่เกรียน ซ้ำมเขามาเพื่อหนีขโมย จนคอเขาคด เป็นทางเดินของเกรียน คดเป็นช่องไปเลย ทำให้เรียกว่าเมือง ศรีพะโล จนปานนี้

(นางไน รุ่งเรือง)

" เรื่องอ่างศิลา "

อ่างศิลาแต่ก่อนไม่มีเรียกว่าเป็นอ่างศิลา ไม่มีชื่อตั้งนั้น มีนายพรานคนหนึ่งเป็นคนล่าเนื้อ เป็นคนพูดจริงทำจริง ถ้า... พูดว่าจะเอาเนื้อหมูก็เอาเนื้อจริงๆ ที่นี้ตั้งแต่ได้เนื้อหมูตัวหนึ่งมาจากบางพระ แล้วก็ว่ามาคนเดียว อ้า เขยิบที่อ่างดิน แล้วทำเป็นอ่างล้างเนื้อหมูเอาเลือดออกอยู่ที่ อ่างดิน ตรงที่เป็นโรงเรียนอ่างดิน อ้า... เราก็เลยตั้งชื่อแต่นั้นมาว่าอ่างดิน ตอนนี้อยู่หน้าโรงเรียน ใหญ่มากหละ ชื่ออ่างศิลามาเปลี่ยนเป็นตอนหลังนี้เอง

(นายยิต พวงย้อย)

" อ่างศิลา "

เขาเชื่อว่า พรานบุญไปเที่ยวยิงเนื้อ ไล่สัตว์มาก็เอาเนื้อลงล้างในอ่างนั้น ตอนหลังเลยเปลี่ยนเป็นว่าอ่างศิลา

(นายนิยม กฤษณะภูติ)

(๑๖๒)

" เขาสามมุข "

มีคนเล่าว่า เขาสามมุขเป็นฝั่งเกาะสีชัง เกาะสีชังเป็นทะเล ต่อมา ๒ ค่ายาย
ชื่อว่าตาสากับยายมุข ได้ไปเที่ยวตกเบ็ดทอดแหทำลอบดักปลา ตาสาเกษอบเพราะแกลเห็นว่าย
แถวนั้นมีปลา ก็เลยบอกยายให้ย้ายมาอยู่ที่เกาะกันดีกว่า เพราะปลาแถวนั้นชุมชุม แล้วแกก็
ย้ายมาปลูกกระท่อมอยู่นานไปก็แก่ชราแล้วก็ตาย คนรุ่นหลังก็เรียกว่าเกาะสามมุข

และที่เขาสามมุขมีของกายสิทธิ์อยู่ในนั้น คนที่มีความซื่อสัตย์สามารถยืมได้ เช่น
ถ้วยชามเพราะเขาสามมุขเป็นถ้ำอยู่ ต่อมาคนไม่ค่อยมีความซื่อสัตย์ก็เลยปิดตาย ไม่มีสิทธิ์ยืม

(นายนิยม กฤษณะภูติ)

" บางแสน "

บางแสน ที่เรียกเพราะ เจ้าพ่อแสนซึ่งอยู่กรุงเทพ ฯ ได้มาอยู่ที่บางแสน ทำให้
ได้ชื่อว่า บางแสน

(นายเสงี่ยม เปล่งปลั่ง)

" หนองมน "

หนองมน มีชื่อว่าหนองมนเพราะสมัยไทยรบพม่า พม่านั้นตามมารบถึงที่นี่ คนไทย
มีคนตีมาช่วย โดยมาเสกน้ำมันต์ตรงที่หนองมนนี้ จึงได้ชื่อว่า หนองมน ตลอดมา

(นายเสงี่ยม เปล่งปลั่ง)

" ประวัติหนองมน "

หนองมนเดิมก็ไม่มีอะไร มีเล่ากันว่า...มีพระพุทธรูปองค์หนึ่งมาปรากฏอยู่ที่ใกล้
หนองน้ำ ใกล้กับหนองมน พระพุทธรูปองค์นี้มีความรู้เกี่ยวกับคาถาอาคมมาก รักษาโรคที่ชาว
บ้านที่มาทำบุญหายหมด ใครเป็นโรคอะไรท่านก็รักษาให้ อยู่ๆ มาชาวบ้านเสื่อมไสหลวงพ่อ

(๑๖๓)

องค์นี้มาก อยู่มาวันหนึ่งท่านก็บอกกับญาติโยมว่า หลวงพ่อต้องลาไปहींก่อนเพราะอยู่หนองมนมานานแล้ว แต่ก่อนที่จะจากไปจึงให้น้ำมนต์ไว้ให้ตุ่มหนึ่งเพื่อให้ชาวบ้านนำไปรักษาโรคต่างๆ ชาวบ้านก็ตักน้ำใส่ตุ่มไว้....พอตอนเช้าหลวงพ่อดันเสร็จก็ออกเดินทางกลับ ชาวบ้านก็แย่งกันตักน้ำมนต์จนตุ่มแตก เลยเรียกกัน...ว่า...เป็นหนองโดนน้ำมนต์ ต่อมาก็เรียกเป็นหนองมนเฉย ๆ

(นายยิต พวงย้อย)

" ประวัติหมู่บ้านแสนสุข "

เดิมนั้นชื่อว่าหมู่บ้านหนองน้ำมนต์ และอยู่มาการเรียกชื่อหมู่บ้านนั้นสั้นเข้า เรียกว่า หนองมน ต่อมาทางราชการเห็นว่าเป็นชื่อไม่ไพเราะ ก็ได้เปลี่ยนชื่อเสียใหม่ให้คล้องจองกับบางแสน จึงให้ชื่อว่าหมู่บ้านแสนสุขจนทุกวันนี้ แต่คนพื้นบ้านก็ยังเรียกว่า หนองมนอยู่ ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในหมู่บ้านตำบลใกล้เคียง

(นายติเรก ธรรมวาจา)

" ประวัติหมู่บ้านดอนหัวฬ่อ "

เดิมที่ตำบลนี้มีหนองน้ำใหญ่แห่งหนึ่ง ซึ่งอาศัยเป็นที่กินน้ำของสัตว์ป่านานาชนิด ต่อมา มีพรานชื่อตากับตาหมอ เป็นพรานล่าสัตว์ จนสัตว์ในแถบนั้นน้อยลง และไม่กล้ามากินน้ำ ตากับตาหมอจึงใช้หัวสัตว์ซึ่งทำด้วยหุ่นสวมหัว เพื่อล่อให้สัตว์ออกมา ประวัติโดยย่อของดอนหัวฬ่อ เดิมจึงเป็นดังที่กล่าวมา ต่อมาเพี้ยนเป็นดอนหัวฬ่อ...

(นายสวัสดิ์ สัตตาวุฒ)

(๑๖๔)

" ประวัติหมู่บ้านสำนักบก "

เพราะมีต้นไม้กระบกใหญ่ เป็นสัญลักษณ์

(นายบำเพ็ญ นฤทธิพงษ์)

" ประวัติหมู่บ้าน คอ้นไร่แก้ว "

สมัยก่อนประชาชนในท้องถิ่นส่วนมากมีอาชีพ ในการทำไร่แก้วสืบทอดกันมาก และประกอบกับพื้น เป็นที่ดอน...

(นายปรีดา อังคะนาริน)

" ประวัติหมู่บ้านหาดวอน "

เพราะคุณนายวอนนภานภากาศท์ เป็นผู้เบิกทางจากริมถนนสุขุมวิท มาถึงชายหาด..

(นายชนบ อังคะนาริน)

" ประวัติหมู่บ้าน ท่าถ่าน "

เดิมการคมนาคมทางบกยังไม่เจริญ โดยเฉพาะถนนและการใช้รถยนต์ การขนส่งสินค้าจึงใช้เกวียนกับเรือเป็นส่วนใหญ่ ประกอบกับหมู่บ้านดังกล่าวติดชายทะเลจึงสะดวก เป็นทางใช้เรือขนถ่ายสินค้า ระหว่างจังหวัดต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ริมฝั่งทะเลของอ่าวไทย จึงมีสินค้าต่าง ๆ มาขึ้นที่หมู่บ้านนี้มากโดยเฉพาะสินค้าที่นำเข้ามาก็มีถ่าน ซึ่งเป็นเชื้อเพลิงหุงต้มอยู่มาก และจังหวัดต่าง ๆ ที่มาซื้อ ขายกันจึงได้นำหมู่บ้านนี้ว่า ท่าถ่าน ซึ่งความจริงมีสินค้าอื่นๆ อีกมาก เช่น ไม้เสาจากภาคใต้ และบุ๋ยจากมุลสัต์ ออกไปจำหน่ายตามจังหวัดชายฝั่งทะเลของอ่าวไทย....

(นายสงว เฌองจำนงค์)

" เรื่อง บ้านปึก "

บ้านปึก ทำไมเรียกว่าบ้านปึก เพราะว่าบ้านปึกนี้ทำน้ำตาลปึกไว้มาก ถ้าใครไปอยู่บ้านปึกทำน้ำตาลไม่เป็นอยู่ไม่ได้ อยู่ทีหลังวัดบางเป้ง ก็ทำน้ำตาลเป็นทุกคนเป็นอาชีพ น้ำตาลที่ทำจากต้นตาลก็เลยตั้งฉายาว่าบ้านปึกเท่านั้นละฮะ

(นายยิด พองย้อย)

" ประวัติหมู่บ้านห้วยกะปิ "

เพราะที่ตำบลนี้มีห้วยไหลผ่านกลางตำบล และมีผู้ใหญ่เล่าว่าสมัยก่อนนั้นห้วยนี้มีทุ่งชุกชุมมาก ประชาชนแถบนั้นจึงจับกุ้งทาน เหลือทานและขายแล้วก็ทำเป็นกะปิเก็บไว้ทานและขาย....

(นายชุมพ์ แจ่มจำรัส)

" ประวัติหมู่บ้านโค้งคารา "

เพราะตรงที่ตั้งหมู่บ้านครั้งแรกยังมีอยู่ไม่กี่หลังคาตั้งอยู่ตรงทางที่โค้งนั้น มีบ้านของนาย ลาอยู่ จึงเรียกว่า โค้งตาล้า ต่อมาประชาชนเห็นว่าไม่เพราะจึงพร้อมใจกันเปลี่ยนเป็น โค้งคารา ประมาณ ๑๐ ปีที่แล้ว...

(นายสมพงษ์ เปรมแปลก)

" ประวัติหมู่บ้านห้วยกร "

เพาะหมู่บ้านอยู่ติดกับลำห้วย

" ประวัติหมู่บ้านมาบเอียง "

เพราะสภาพของพื้นที่ในหมู่บ้านนี้เป็นที่ลาดเอียงไม่สม่ำเสมอ ชาวบ้านที่อยู่เก่าก่อนมาจึงได้ตั้งชื่อว่า บ้านมาบเอียง

(นายซาริ ปะหุปะโพธิ์)

(๑๖๖)

" ประวัติหมู่บ้านเขาน้อย "

เพราะหมู่บ้านตั้งอยู่รอบ ๆ ภูเขาเตี้ย ๆ แต่ปัจจุบันนี้คงกลายเป็นไร่ไปหมดแล้ว

(นายบุญเรือง วรรณบุตร)

" ประวัติหมู่บ้านเขาดิน "

ตั้งอยู่ทางบริเวณที่เรียกว่าเป็นภูเขาเล็ก ๆ ซึ่งปัจจุบันเรียกว่า " เขาดิน "

(นายสังวาลย์ ประนอม)

" ประวัติหมู่บ้านเขาตะแบก "

พื้นที่เป็นเนินเขาหลายลูกมีเขาเป็นจำนวนมาก หลายลูกอยู่สลับซับซ้อนกัน หมู่บ้านที่อยู่มีต้นไม้ใหญ่มากหลายชนิด แต่มีไม้ตะแบกมากกว่าชนิดอื่น จึงเรียกหมู่บ้านนี้ว่า บ้านเขาตะแบก แต่ปัจจุบันแถบจะไม่มีไม้ชนิดนี้อยู่เลย ถูกธารน้ำทำลายหมด แล้วปลูกพืชยืนต้นขึ้นแทน เช่นขนุน มะพร้าว มะม่วง ฯลฯ

(นายทศพล พลายงาม)

" ประวัติหมู่บ้านหุบบอน "

เพราะว่าหมู่บ้านนี้เป็นที่ราบต่ำ ซึ่งเคยเป็นหุบใกล้ภูเขา และมีพืชจำพวกบอนขึ้นมาก จึงเข้าใจว่าคงจะใช้สองอย่างมาประกอบเรียก เป็นชื่อหมู่บ้าน

(นายชาญชัย หากवास)

" ประวัติหมู่บ้านห้วยกุ่ม "

เพราะพูดว่า มีต้นกุ่มเป็นจำนวนมาก ขึ้นอยู่ในห้วย

(นายสมจิต รัชมีแจ่ม)

(๑๖๗)

" ประวัติหมู่บ้านบ่อวิน "

เพราะเดิมในสถานที่นั้นเป็นป่าใหญ่ มีไม้ดงและไม้ตะแบกมาก จึงเป็นเหตุให้บริษัท
ศรีมหาราชาไปตั้งเป็นชุมชนคนงานตัดลากไม้ซุงเข้าโรงเรื่อยพื้นที่บริเวณนั้นและเครื่องมือใช้ลาก
ขนไม้ซุง ถางป่านั้นเขาใช้เครื่องมือชนิดหนึ่งเรียกว่า ริน ชาวบ้านแถบนั้นจึงให้ชื่อบริเวณ
นั้นว่า บ่อวิน ครั้นต่อมาหมู่บ้านเกิดขึ้น จึงใช้ชื่อนั้นเรียกกันสืบมาจนถึงทุกวันนี้

(นายชวน ศรลภิตย์)

" ประวัติอ่าวอุดมและวัดใหม่ "

ก่อนนี้เป็นป่าบ้านน้อยไม่ค่อยมีคนประมาณ ๓๐ หลัง แล้วก็มีหนอง หนองใหญ่ที่ -
แรกเรียกหนองเฉย ๆ ที่หลังมาก็มีฝึกระสือ เขาก็เลยเรียกหนองกระสือ...ที่นี้มาอยู่หนักเข้าๆ
บ้านก็แยะเข้า คนเราก็เกิดแยะเข้า ที่นี้ก็ก่อดั้งใหม่ว่าอย่างเรียกอ่าวกระสือเลยมันแล่นน้ำ
เกลียด ทางอำเภอก็เลยมาตั้งใหม่ว่าอ่าวอุดม

เป็นวัดเรียกวัดใหม่เนินพยอมที่แรกเลย เคี้ยวนี้เขาก็มาตั้งใหม่ว่าวัดใหม่อ่าวอุดม
ก็เลยอุดมจนปานนี้ ที่แรกตั้งว่าวัดใหม่เนินพยอม เพราะที่แรกมีต้นพยอมใหญ่อยู่ตรงกุฏิและ
ศาลาไม่มี มีศาลาเตี้ย ๆ ศาลากระดานและเขารื้อศาลาออก แล้วเขาดึงศาลาหิน ที่นี้
เขาก็ปลูกศาลาใหม่ จึงเรียกว่าวัดใหม่เนินพยอม

(นายวิเชียร ระดังทอง)

" ประวัติหมู่บ้านหนองแขวะ "

สมัยก่อนมีคนเล่าว่า มีแม่ชีคนหนึ่งเดินทางมาแะที่หนองน้ำ ของหมู่บ้านนั้น เขาจึง
เรียกว่าหนองชีแะ นาน ๆ เข้าคำว่าชีแะ เลยเพี้ยนเป็น "หนองแขวะ "

(นายอำนวย ภักดีคำ)

(๑๗๐)

" ประวัติหมู่บ้านมายายเสีย "

เพราะคนที่ชื่อ ยายเสีย ไปทำไร่ในถิ่นนั้นก่อน ไปทำไร่แล้วก็มีผู้ไปอพยพไปอยู่กัน หนาแน่น จึงชื่อว่า มายายเสีย

(นายอร่าม บำรุงยา)

" แหลมฉบ้ง "

แหลมฉบ้ง หรือแหลมกำบัง มีตาม่องล่ายมาต่อไก่ที่ค้ำไก่เตี้ย แล้วก็มาแอบที่แหลมฉบ้ง แอบคอยดูว่าไก่จะมาติดเมื่อไร ต่อมาก็เลยเรียกแหลมฉบ้ง

(พระสุชล สัมฤทธิ์บุปผา จันทสโร)

" มาบตาพุด "

เป็นสถานที่ซึ่งตั้งมาจากชื่อคนคือ " ตาพุด " ส่วนมาบ แปลว่า ที่น้ำขัง แอ่งน้ำ

(นายนิยม กฤษณภูมิ)

" บ้านอำเภอ "

เดิมชื่อ บ้านคลองเพือ คือ คล้ายๆ กับว่าแทนที่ว่ามันจะออกตรงนั้นะ มันหยึกมาณี มีหน้าหยึกไปทางโน้น หยึกไปทางนี้ กว้างขวางโน้นแหละ เพื่อนี้แสดงว่า มันเพื่อนี้มันก็คล้ายๆ กับคนพูดเพือแหละ แต่ว่าน้ำคลองมันเพือไปเดี๋ยวออกนี้ เดี่ยวหยึกตรงนี้ เปลี่ยนไปเปลี่ยนมา อันนี้แสดงว่าเพือ

(นายสนธิ รัตนเหลี่ยม)

" เกาะร้างเกวียน "

เดิมมีคนมา ๒ คน ขับเกวียนมา รันไล่กัดควาย ควายก็เลยวิ่งเลยลงไปในทะเล เกวียนที่วิ่งมาเลยลงทะเลนั้นก็บรรทุกฟางเต็มเลย ในเกวียนก็มีลอมฟาง เขาก็เลยเรียกเกาะร้างเกวียน

เกาะครามเรียกเกาะรว่ววายควายวิ่ง

(พระสุชล สัมฤทธิ์บุปผา จันทสโร)

" ตำนานพื้นบ้านเกาะสีชัง "

เห็นเกาะบุรพทิศทอง	ชลธิ
เกาะสีชังดี	อกไต้
แสดงเหตุมูลศรี	เสาวภาคย์ เรียมเอ๋ย
เกรงจักมากใจได้	อื่นแล้ว ชังเรียม

ประวัติความเป็นมาของเกาะสีชังนี้เล่ากันมาหลายตำนาน ไม่ทราบว่าตำนานไหนจะเก่าแก่ที่สุด จริงที่สุด ท่านอ่านแล้วลองพิจารณาดูแล้วแต่ท่านจะศรัทธาเชื่อเรื่องไหน

เขาเล่ากันมาว่า เหตุที่เรียกเกาะสีชัง เพราะมีช้างสีเชือกอยู่ที่เกาะนี้ เรียงเพี้ยนไปมาก็กลายเป็น "สีชัง" ถ้าพิจารณาดูสภาพภูมิศาสตร์ประกอบจะเห็นว่าตรงกันข้ามกับเกาะสีชังทางฝั่งด้านศรีราชาถัดเกาะลอยมาทางตลาดมีแหลมอยู่แหลมหนึ่งเรียกว่า "แหลมฟาน" ซึ่งฟานอาจเพี้ยนจาก "ควาย" ฉะนั้นแหลมฟานอาจเป็น "แหลมควาย" อันเป็นที่อยู่ของควายช้าง

อีกเรื่องหนึ่ง มีฤๅษีคนหนึ่งบำเพ็ญพรตภาวนาอยู่ที่เกาะนี้มาช้านาน ต่อมา มีพวกมนุษย์อพยพไปตั้งรกรากอยู่ และแล้วก็เกิดลูกเกิดหลานเป็นสมาชิกชาวเกาะ พวกเด็กๆ เห็นฤๅษีเป็นของแปลกจึงพากันล้อเลียนฤๅษีด้วยความสนุกสนานตามประสาเด็ก เอาไม้ไปแห้วบ้างตึงหนังเสือที่ฤๅษีห่มบ้าง เพื่อให้ฤๅษีสมता ฤๅษีโกรธ "เหม ไอ้เด็กพวกนี้มันใช้ประชาธิปไตยกันฟุ่มเฟือยเหลือเกิน ใช้กฎหมายล้ออาธิปไตยของเรา ครั้นเราจะใช้อธิฤทธิได้ตอบมัน บาบก็จะตกอยู่ที่เรา เวทย์มนต์คาถาก็จะเสื่อมคลายลง" จึงหนีไปอยู่ที่อื่น ชาวบ้านจึงเรียกเกาะ

นี้ว่า " เกาะถาษีซัง " เรียกไปเรียกมาหรืออาจจะซีเกียจสะกดคำว่า ถาษี ก็เลยเรียกว่าเกาะสืซัง

ตำนานที่ ๓ เล่าว่า มีชาวจีนสี่สหาย นำเรือมาค้าขาย เกิดโชคร้ายเรือล่ม แต่ยังมีโชคดีแหวกว่ายฝ่าตงฉลามขึ้นมาได้ เขาจึงเรียกว่าเกาะ "สี่ซัน" สี่ซันเป็นภาษาจีน แปลว่าสี่สหาย

นอกจากตำนานภาษาไทยจีนแล้วยังมีตำนานภาษาบาลีว่า "สี่หขณ" แปลว่าแข่งสิงห์ เพราะรูปร่างลักษณะของเกาะคล้ายแข่งสิงห์

ตำนานจากภาษาอังกฤษเล่าว่า มีชาวฝรั่งเศสเรือมาถึงบริเวณเกาะนี้ก็เกิดเรือล่ม ชื่อเกาะสืซังจึงเพี้ยนมาจากคำว่า Sea Sunk

มีอีกตำนานหนึ่งเป็นชื่อภาษาไทยเล่าว่าที่เกาะนี้เป็นค่านเก็บภาษีเรือที่ผ่านเข้าออก (ในปัจจุบันก็ยังเป็นอยู่) ในสมัยครั้งกระนั้น เก็บภาษีเรือสินค้าลำละ ๔ ชั่ง จึงเรียกเกาะนี้ว่า "สี่ซัง" เรียกไปเรียกมา ไม้เอกหายหมด กลายเป็นเกาะสืซัง

ทั้ง ๖ เรื่องที่เล่ามานี้ล้วนเป็นตำนานชื่อเกาะสืซัง สังเกตจะเห็นว่าเรื่องเกี่ยวข้องกับจำนวนเลข ๔ ถึง ๓ เรื่องท่านคิดว่าควรจะเห็นด้วยกับเรื่องไหน ?

(นายอ้วน อนงค์)

" สืซัง " /

มีชายหญิง ๒ คน ชื่อ สื กับชื่อ ซัง ไปอยู่บนเกาะเป็นเวลานานจนมีลูกหลานเต็มบ้านเต็มเมือง ต่อมาแกก็ตายไปจึงเรียกเกาะนี้ว่าเกาะซืซัง

ต่อมามีคนไปอยู่มากขึ้น มีวังเข้าไปอยู่เรียกว่า ทำวัง

ครั้งนั้นมีเด็กเกเรที่พ่อแม่ว่ายากสอนยาก เทียวขโมยข้าวของชาวบ้านเขากิน พ่อเจ้าหน้าที่เขาจับได้ ส่งไปไว้ที่เกาะสืซัง เอาไปตัดสันดาน ตามประสาเด็กที่ผิดกฎหมาย ก็ถูกตัดสันดานที่เกาะนี้

ต่อมาชาวบ้านแถวนั้นปลูกน้อยหน่า ทับทิม มากจนต้องขายเอามาเลี้ยงครอบครัวจนมีใช้มีกินกัน

ต่อมาก็มีเรือไฟใหญ่ มาชนสินค้าจากกรุงเทพไปต่างประเทศ ตั้งแต่นั้นมาได้ตั้งเป็น
ด่านศุลกากรขึ้น คอยเก็บภาษี แล้วก็ตั้งเป็นกิ่งอำเภอขึ้นที่เกาะนี้จนทุกวันนี้

(นายนิยม กฤษณะภูติ)

" พทยา "

เดิมเรียกว่า "ทัพพระยา" เพราะพระยาตากเคยมาตั้งทัพอยู่ที่นี้ ต่อมาเรียกเพี้ยน
เป็น "พทยา" ไป

(นายสุภชาติ)

" แหลมบั้ง "

เดิมเรียกว่า แหลมบั้ง (ซึ่งกร่อนมาจากคำว่า กำบัง) เพราะที่นั่น พราณบุญ
เคยมาต่อไก่ป่า และใช้ก้อนหินใหญ่กำบังตัวไว้ไม่ให้ไก่มองเห็น ส่วนช่องวงกลมใหญ่ที่ก้อนหิน
นั้น คือ รูที่พราณบุญเจาะเพื่อใช้เชือกร้อยแล้วลากมา

(หลวงตาชม)

" แหลมงอบ "

เรื่องแหลมงอบ มีหญิงชราคนหนึ่ง ชื่อ ยายม่อม มีบ้านอยู่ที่เกาะเล็ก ๆ ข้าง
เกาะช้าง ยายม่อมมีอาชีพในทางทำนายนเกาะ วันหนึ่งควายของแห้วหายไป ยายม่อมจึง
สวมงอบออกตามควายที่หาย จะเป็นด้วยความหิวจนหมดแรง หรืออย่างไรผู้เขียนก็ไม่ทราบ
แน่ชัด แถ่เดินจนตกทะเลจนน้ำตาย ตัวแกก็กลายเป็นโชดหินชื่อว่า โชดยายม่อม ส่วนงอบ
ของยายม่อมก็กลายเป็นแหลมงอบ อันมีลักษณะคล้ายงอบควาอยู่ แหลมนี่จึงมีชื่อว่า แหลม
งอบ ส่วนควายของยายม่อม ก็กลายเป็นโชดหิน เรียกว่า เกาะควาย

(พระนกลีล รอดทุกข์)

" เกาะเปิด "

เกาะเปิดคือเกาะเกล็ดแก้วเดียวนี้ เดิมเรียกว่าเกาะเปิดต่อมาทหารเรือมาตั้งเป็น กองโรงเรียนทหารเรือ จึงเปลี่ยนชื่อให้เพราะว่า เกาะเกล็ดแก้วที่เรียกว่าเกาะเปิดเพราะ ในสมัยก่อนมีเรื่องเล่าว่าสมัยนั้นมีเปิดทอง คล้ายๆ ว่าเปิดนี้มีบุญญาธิการเค้าวามากับพระเจ้า อุทอง ซึ่งถ้ายังงั้นก็ต้องเรียกเปิดทอง น่ากลัวมันจะไม่ใช่ จะเป็นเปิดแก้วนะทีหลังมาเป็น เกล็ดแก้ว

(นายปิ่น เฟื่องนคร)

" ประวัติหมู่บ้านเตาถ่าน "

ในสมัยก่อนเป็นป่าทึบ มีคนอาศัยอยู่น้อย และคนที่อาศัยอยู่นี้โดยมากมีอาชีพเผาถ่าน ไปขายต่างจังหวัด จึงมีเตาเผาถ่านมาก ต่อๆ มาค่อยๆ เจริญขึ้นมีคนผ่านไปมาเข้า และมีบ้านมากขึ้น จึงเรียกหมู่บ้านเตาถ่าน

(นายประสิทธิ์ มหาสวัสดิ์)

" เขาอีจัน "

ในสมัยที่ยังมีแต่น้ำทะเล เกิดการเคียดแค้นร้อนใจแม่ชีจัน แม่ชีโอน จึงลงเรือ สำเภามีข้าว ตุ่มน้ำมา ๓ ฟัน้อง กับน้องชายชื่อกริชอีกคน ปรากฏว่าน้ำมากเห็นเขากะ - ปุ่มกะป๋ำ น้ำเลยท่วมเรือก็แตก มาแตกตรงเขาหลงเดี่ยว ตุ่มน้ำไปอยู่ที่ท้ายลูกหนึ่งเป็นหิน แม่ชีจันชนของถ้วยขามาขึ้นที่เขา สายลมเรือก็กลายเป็นหิน แม่ชีโอนขึ้นอยู่เกาะนี้ แต่น้อง อีกสองคนไม่รู้ไปไหน ต่อมาแม่ชีจันก็ไปอยู่เขาอีกลูกหนึ่ง ส่วนกริชต่อมาขึ้นเขาอีกลูกจนกระทั่งนานแล้ว แม่ชีโอนก็บวชชี แม่ชีจันก็บวช ต่อมาน้ำทะเลก็ค่อยๆ ลด น้ำแห้ง เลยมาพบ กันเข้า ๓ คนพี่น้องเลยชวนกันขุดบ่อ ขุดสระ ไว้สำหรับกินและอาบ ต่อมาพวกเจ๊กเข้า ไปตัดไม้เลยไปกิน, อาบกัน เขาเลยให้เป็นสระหวงห้าม

เขาที่พี่น้อง ๓ คนอยู่เรียก เขาแม่ชีโอน เขาแม่ชีจัน และเขาโคกริช

(หลวงลุงเรือ วัตรอินทร์)

(๑๗๕)

" เขาชี้จันชู่โอน "

มีชี ๒ คนนั่งเรือมา พอมาถึงก็แยกทางกันเพื่อที่จะเข้าเทียบแต่เรือมาแตกอยู่กลาง
ทะเลต่างก็ว่ายน้ำ ทางโน้นคน ทางนี้คน เพื่อที่จะขึ้นเขา ต่อมาก็เลยตั้งชื่อตามแม่ชีคือ
ชู่โอน กับชู่จัน.

(นาย กิ่ง คมกล้า)

" เกาะล้าน "

บนยอดเขาล้าน คือมันเป็นหญ้าเล็ก ๆ นะคะ คือต้นไม้ใหญ่ไม่ค่อยมี มันล้าน
จึงเรียกว่าเกาะล้าน

(นายเป็น เพ็ญนคร)

" เกาะล้าน "

คงเป็นใจความว่า มองไกล ไม่มีต้นไม้ มันล้านติดกับเกาะอื่น ๆ มันกว้าง
ใหญ่ ไม่มีต้นไม้ แลไกล ๆ ดูเหมือนขาวเหมือนคนหัวล้าน

(พระภิกษุหมิง)

" อ่าวหินวง "

อ่าวหินวง ที่เรียกอย่างนี้ เป็นอ่าวที่มีหินเป็นวง คล้าย ๆ กับว่ามีคนเอาไปวาง
ไว้เรียง ๆ กันเอาไว้ ติด ๆ กัน

(แม่ชีบุญเหลือ แดงศิริ)

(๑๓๖)

" บ้านน้ำเมา "

บ่อลึก หนองใหญ่ แต่เดิยวนี้แห้งเสียแล้ว นานเข้าเสื่อม คนที่ดื่มเข้าไปบางคน
ก็เมา บางคนก็ไม่เมา น้ำในหนองแห้ง แต่ในบ่อยังไม่แห้ง กินแล้วไม่เมาเดิยวนี้

(นายสนิท รัตนเหลียม)

" ประวัตินมูบ้านเขาน้อย "

เดิมมีภูเขาดูอยู่ภูหนึ่ง เมื่อมีคนมาอาศัยมากเข้าจึงตั้งที่นั่นว่า นมูบ้านเขาน้อย

(นายสมศักดิ์ จีบขึ้น)

" ประวัตินมูบ้านมาบประชัน "

เนื่องจากเป็นลำห้วยเล็ก ๆ ๒ สายไหลมาบรรจบกัน ชาวบ้านจึงเรียกว่า
บ้านมาบประชัน

อีกชื่อหนึ่ง พื้นที่ของนมูบ้านค่อนข้างสูงชัน ชาวบ้านจึงเรียกว่าบ้านมาบประชัน

(นายหาล มุพยงค์)

" มาบพิกทอง "

คำว่า " มาบ " แปลว่า ที่แอ่งน้ำ น้ำขัง

ส่วน " พิกทอง " หมายถึงที่ซึ่งมีพิกทองมาก จึงรวมกันเป็นชื่อ มาบพิกทอง

(นายนิยม กฤษณะภูติ)

(๑๗๗)

" เกาะไผ่ "

" เกาะไผ่ก็เกาะนั้นมีไผ่เยอะ สมัยก่อนเขาให้พวกนักโทษเฝ้าอยู่ คือเป็นเกาะเหมือนกับว่า เราเรียกเกาะตะรุเตาในสมัยนักโทษอะไรเฝ้า เดี๋ยวนี้ยังมีสัญลักษณ์อยู่ว่า บ่อน้ำ สระน้ำ สมัยนั้นก็ไม่มีใคร สำหรับเป็นเกาะนักโทษ คือให้ไปอยู่ในขอบเขต "

(นายปิ่น เฟื่องนคร)

" เกาะไผ่ "

" เขาว่า ไผ่ไผ่มีมาก มีลิง เขาหวงห้าม ห้ามตัด "

(พระภิกษุหนึ่ง)

" หนองจับเต่า "

เป็นสถานที่ที่มีเต่าชุมชุมมาก ชาวบ้านที่อาศัยอยู่จับเต่ากินก็เลยตั้งชื่อว่า "หนองจับเต่า"

(นายนิยม กฤษณฤติ)

" บ้านหนองจับเต่า "

เดิม มีหนองใหญ่ สมัยก่อนเป็นป่า เวลาฝนตก เต่าจากที่ไหนจะมาลงที่หนอง เป็นร้อย ๆ คนจะมาจับเต่ากินเยอะแยะ เลยเรียกหนองจับเต่า ฝนตกที่เต่าก็มาที่ เต่ามาเยอะ หนองนี้เดี๋ยวนี้โดนคราดจนตื้น ก่อนนั้นไม่มีคน เป็นหนองใหญ่ เต่าเขาลงในหนอง เดี๋ยวนี้หนองหาไม่เจอแล้ว โถเป็นพื้นน้ำหมด แต่ก็เรียกหนองจับเต่าแต่นั้นมา

(พระภิกษุหนึ่ง)

" ตำนานบ้านนาจอมเทียน "

นาจอมเทียนนี้ก็ เต่าเรียกว่า เมื่อตะกอนเต่าเรียกว่า น้อมเทียนนะ แต่เต่ามา ๆ จอมเทียนเพราะว่าเล่ากันมา ฉันทก็ไปฟังเขามา เมื่อครั้งแรกเขาเรียกกันมาคนละสิ่ง

(๑๗๘)

จะอย่าง หมายความว่าในเกาะนั้น มันเป็นป่ามันเทียนทั้งเกาะเลย มันเป็นป่ามันน้อมเทียน
ทั้งเกาะเลย ที่นี้ เอ้าคนอยู่มากมายจะเอาใจเฉย จะตั้งนามว่าไงดี ก็เอ้าจ๊ะเหอะ เรียก
นาจอมเทียนเหอะ ก็เลยตั้งกันมาบัดนี้ มันเทียนก็เทียนป่าไผ่ ลักษณะขาวๆ ก็นิด ไร่ที่
งามๆ ก็หัวโต หัวขาวๆ ลักษณะขาวๆ เหมือนลำเทียนยาว และมันจะมีเป็นขนๆ ออก
ข้างๆ สมัยโบราณ ก็มาเกี่ยวเป็นลำเทียนอีกทีหนึ่ง ต้นเป็นเถาหัวอยู่ใต้ดิน แต่ว่าต้นของ
มันเป็นเถา มีหนามเลื้อยไป "

(นางละมุน ทองนาค)

" บางเสร์ "

ในอดีต เรียกกันว่า บางสำเหร่ เพราะมีพวกโจรสลัดชุมคอบมาปล้นเรือ
บางคนก็ว่า บางแสนห์ เพราะใคร ๆ มาอยู่ก็ชอบ ไปไหนก็ไปไม่รอดต้องมาขึ้นแสนห์

(แม่ชีบุญเหลือ แดมศิริ)

" ตำนานบ้านบางเสร์ "

" บางเสร์นี่นะ....แม่คุณที่เค้าเล่ากันมานะ โบราณมาเค้าว่า ที่นั่นเขา
เรียกบางแสนห์ ใครมาอยู่จะติดใจ ไปแล้วก็ต้องมาอยู่กัน มากันทุกคนนะ คนบางเหร
เองไม่มีแล้วนะ ไม่มีแล้ว...มี ๓ บ้านเท่านั้นแหละ ตั้งขึ้นเป็นเด็ก ๆ อันโตที่นี้ แล้ว
ก็พูดกันไป คนเตี้ยนี่ ๆ มันไปจากบางเสร์ มันก็มาเล่าให้ฟัง ย้ายไปอยู่ที่อื่น กันคาร
เหลือเกิน ออกอยากสู้บ้านเราไม่ได้ มันมาเล่าให้ฉันฟัง หลายคนแล้ว (หัวเราะ) ตาม
จริงๆ ไม่สมบูรณ์ "

(นางละมุน ทองนาค)

" สัตหีบ "

นานมาแล้ว มีกษัตริย์องค์หนึ่งชื่อพระเจ้าอุทอง พระเจ้าอุทองก็เดินเลาะมาในป่า เลาะมาในป่า ในป่าเรื่อยมา ก็มีมหาตเล็กติดตามมาด้วยคนหนึ่งนะ ระหว่างที่เดินทางมา เจอบ่อน้ำ ๒ ใบ บ่อหนึ่งเป็นน้ำกรด แต่บ่อหนึ่งเป็นน้ำทิพย์ แต่มีคำอธิบายปากบ่อว่า ถ้า โดดไปในน้ำกรด เมื่อตายจะมีฟองขึ้นมา และที่นั่นจะมีกระบายอยู่อันหนึ่ง ตักฟองที่จากบ่อน้ำ ตาย..... ในโอกาสเดียวกัน พระเจ้าอุทองกับมหาตเล็กเดินผ่านมาเจอเข้า พระเจ้าอุทองก็อยากจะสวยอยากจะงาม เลยตกลงสัญญากับมหาตเล็กว่า จะซื้อสัตย์ต่อกัน มหาตเล็กก็ซื้อสัตย์กับบอกให้พระเจ้าอุทองกระโดดลงไปก่อน ลงไปก่อน เมื่อพระเจ้าอุทอง กระโดดไปบ่อน้ำกรดตามมหาตเล็กก็ซื้อสัตย์ก็ตักน้ำที่เป็นฟองขึ้นมาใส่ที่บ่อน้ำทิพย์ ก็เลยชุบ ขึ้นมา ถึงคราวตอนที่มหาตเล็กจะลงบ้าง พระเจ้าอุทองก็เลยนึกในใจว่า เอ.... ถ้า ให้มันลงไป เดี๋ยวมันก็สวยเหมือนกู มหาตเล็กก็โดดลงไปตาย พอตายพระเจ้าอุทองก็เลยหนี ปลอ่ยให้ตายไปเถอะ พอครบ ๗ วันฤกษ์ก็ไปตีบ่อ เจอฟองก็ตักฟองไปชุบในบ่อน้ำทิพย์ ก็ถามว่าเป็นมาอย่างไรถึงมาตายที่นี่ มหาตเล็กก็เล่าเหตุกาณ์ให้ฟัง พระฤกษ์ก็ถามว่าต้องการ อะไร มหาตเล็กบอกว่าไม่ต้องการอะไร ต้องการฆ่าล้างแค้นพระเจ้าอุทองให้ได้ ตกลง ฤกษ์อ่อนวอนอย่างไร มันก็ไม่ยอม.....ฤกษ์ก็ถามว่า จะเป็นอะไร ก็ขอเป็นท่า ตามที่ เจ้าจะให้ได้นี้พระฤกษ์ก็บอกว่าถ้าจะทำจริงๆ ก็เป็นได้ แต่.....

ท่า ก็พยายามติดตามพระเจ้าอุทองจริง พระเจ้าอุทอง เอ...ไม่รู้ว่าท่าติดตามมาก็กลัว จึงหนีมาถึงสัตหีบนี้ ... เอาหีบขึ้น ๗ ใบ เอาเครื่องของกษัตริย์มาลงหีบ ๖ ใบ ส่วน ชกใบพระองค์จะลงไปอยู่ในหีบ ก็เลยมาสร้างตรงแหลมเทียนปัจจุบัน เอาหีบ ๗ ใบลงทะเล แต่มีโซ่ล่ามเอาไว้..... ท่าพยายามติดตามพระเจ้าอุทองมาเร็ว ๆ ตามเท่าไร ก็ไม่พบ ก็มาถึงสัตหีบนี้ ... สงสัยพระเจ้าอุทองจะอยู่ที่นี้ก็เลยตาม..... ก็กินพระเจ้า อุทองจนได้

(๑๘๐)

" สัตหีบ "

สัตหีบ แปลว่า ห้า หมายความว่า สมัยหนึ่ง เขาบอกว่าไอ้โจรผู้ร้ายมาแล้ว
ก็เอาทองมาอะไรนะอะ ก็อย่างนั้นละอะ คือว่า ที่อำเภอดงกันนะอะ หรือที่หลังเค้าตั้งว่า
สัตหีบนะอะ สัตตะ คือคำว่า ห้าหรืออะไร อ้อ เจ็ดอะ คือว่ามีหีบทองมาเจ็ดใบ
พวกโจรอะไรโจรผู้ร้ายบางที่สัตหีบเขาก็เรียกว่าตำนานอุทอง

(นายปิ่น เฟื่องนคร)

" เกาะทะลุ "

เกาะทะลุ อยู่ในทะเลหน้าบ้านกำมะเสน ท้องที่อำเภอบางสะพาน เป็นเขาหิน
อยู่ในเกาะกลางทะเล มีช่องทะลุที่หัวเขา เป็นตอนที่ตามองล่ายโกรธจัด คว่ำปากได้ก็
ขว้างยายรำฟิง แต่ขว้างผิด สากจึงทะลุ เกาะนี้ไป ส่วนสากนั้นไปตกอยู่ที่ทะเลฝั่งตะวันออก
ออกในจังหวัดตราด (เกาะสาก)

(ไม่มีชื่อวิทยากร)

" เขาตะเกียบ "

เขาตะเกียบ อยู่ที่บ้านตะเกียบ ในท้องที่อำเภอหัวหิน เป็นแท่งคล้ายตะเกียบ
กล่าวกันว่า เป็นตะเกียบพระเจ้ากรุงจีน ซึ่งตามองล่ายขว้างมาปักอยู่ที่นี้

(ไม่มีชื่อวิทยากร)

" เขาสามหมวก หรือ เขาล้อมหมวก "

เขาสามหมวกหรือเขาล้อมหมวกนี้ อยู่ริมทะเล ที่ตำบลประจวบในท้องที่อำเภอ
เมืองเป็นหมวกของตามองล่าย ที่ยายลำฟิงขว้างตามองล่าย ตกอยู่

(ไม่มีชื่อวิทยากร)

(๑๘๑)

" เกาะจ่าน "

เกาะจ่านอยู่ในทะเลหน้าอ่าวคลองวาฬี รูปคล้ายจ่านเป็นสมบัติ เมื่อครั้งแต่งงาน
นางยมโดย ตาม่องล่ายจนโกรธ เลยขว้างมาตกอยู่ที่นี้

(ไม่มีชื่อวิทยากร)

" เขานมสาว "

เขานมสาวตั้งอยู่บ้านบางปู ท้องที่ อำเภอบางปะอิน เป็นเขาคินเหมือนนมสาว
เรื่องของเรื่องก็คือตาม่องล่าย ฉกร่างนางยมโดยลูกสาวแล้วขว้างมาอยู่ที่นี้ซีกหนึ่ง ที่ทะเล
ฝั่งตะวันออก (คือ เกาะนมสาวที่ชลบุรี) ซีกหนึ่ง

(ไม่มีชื่อวิทยากร)

" เขาช่องกระจก "

เขาช่องกระจก อยู่หลังศาลากลางจังหวัด เป็นเขาคิน มีช่องว่างที่หัวเขาเหมือน
กระจกสี่เหลี่ยม เป็นกระจกที่ตาม่องล่ายขว้างมาติดที่เขานี้

(ไม่มีชื่อวิทยากร)

" เขแม่รำพึง "

เขแม่รำพึง อยู่ตำบลท่ามะนาว ในท้องที่อำเภอบางสะพาน เป็นเขาคินรูปคน
นอน ยายรำพึงเฝ้ายาม่องล่ายมานอนรำพึงอยู่ที่นี้

(ไม่มีชื่อวิทยากร)

(๑๘๒)

" ฤๅโจ้ง "

ฤๅโจ้ง คือ คลองส่งน้ำที่โด้ง คำว่าฤๅหมายถึงสุด ซึ่งเป็นคำแปล ทางลาว
เป็นที่ตั้งเมืองเก่า ย้ายมาจากกรุงโจ้ง มาตั้งทัพที่โป่งตามูข

(นายพุทย์ ยอดสร้อย)

" โป่งตามูข "

มีพรานคนหนึ่งชื่อตามูข ไปผิงอิงเนื้อ อิงสัตว์ที่มากินโป่ง คือกินที่มีเกลื้อในป่านั้น

(นายพุทย์ ยอดสร้อย)

" บ้านไร่ "

เดิมมีหลวงพ่อบุชชฌาย์ลี ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ที่นี้ (หนองกระทุ่ม) ได้มาบวชและได้
สร้างโบสถ์ขึ้น โบราณเขาถือว่า การสร้างโบสถ์นั้นอาถรรพ์แรงกล้า ถ้าใครไม่หนีจากที่นั้น
ในตอนที่ช่างมายกโบสถ์ อาจจะต้องตาย ต้องหนีออกไปซั้วข้างร้อง คือให้ไม้ไผ่ยืนเสยง
ร้อง ชาวบ้านก็อพยพมาอยู่ที่บ้านไร่นี้ มาทำไร่ทำสวน ต่อมาก็สร้างวัดขึ้น เลยเรียกว่า
บ้านไร่

(นาย พุทย์ ยอดสร้อย)

" ประวัติหมู่บ้านปูนเด้าม้า "

ผู้ใหญ่เล่าให้ฟังว่า เมื่อสมัยกรุงศรีอยุธยาแตกพระเจ้าตากสินได้ตีฝ้ากกองทัพพม่า
ออกมา แล้วนำทหารผ่านมาทางชลบุรี เพื่อจะไปรวบรวมกำลังอยู่ จ. จันทบุรี ขณะ
ที่นำผู้คนผ่านมาทางหมู่บ้านนี้ เกิดหลงทางหากันไม่พบ ขณะนั้นได้มีความคิดหนึ่ง บอกว่า
ควรจะทำเครื่องหมายอย่างหนึ่ง ให้พวกที่มาที่หลังพบจะได้ติดตามถูก จึงได้ขออนุญาตจากชาว
บ้าน บ้านละเล็กละน้อย แล้ววาดรูปม้าเป็นเครื่องหมาย เอาปูนระบายตัวม้าให้เห็นชัด

การที่ชาวบ้านให้ขุนมาระบายสีน้ำเป็นเครื่องหมายนี้ จึงนำมาตั้งชื่อหมู่บ้านเพื่อให้ระลึกถึง
ชาวบ้านว่า "ขุนแก้วม้า" เรียกไปเรียกมาจึงเพี้ยนจากขุนเป็น "ขุนแก้วม้า"

(นางประจวบ พรหมศิลป์)

" ประวัติหมู่บ้านบางสมัน "

เท่าที่ทราบมา ครั้นโบราณ มีคำกว่าวว่า เป็นที่อยู่ ของเนื้อทราบอะไรนี้สัก
อย่างจำไม่ได้แน่ชัดนัก ถ้าจะให้แน่นอนติดต่อสอบประวัติได้ที่นายใจ สมจิตต์ อาชีพ ทำ
หิน ทำบงนาง อภิเษกพานทอง ชลบุรี ที่บ้านเลขที่ ๑ หมู่ที่ ๔ ทำบงนาง
นาง อภิเษกพานทอง

(นายถ้วน คูมครรภ์)

" วัดบางนาง "

วัดบางนาง เดิมเรียกว่าวัดหัวสวน เหตุที่เรียกว่าหัวสวนเพราะ ในสมัยรัชกาล
ที่ ๑ ได้ริเริ่มทำสวน ทำนาผสม มีพวกสวนมะพร้าวและสวนอื่นๆก็เลยเรียกหัวสวน ใคร
มีวัดอยู่ที่ทางเหนือนั้น เขาเรียกว่าหัวสวน ต่อมาก็เปลี่ยนเป็นบางนาง เพราะในเขตนั้น
ผู้ชายมักเฒ่าผดุงไปอยู่ที่อื่นหมด มีแต่ผู้หญิงอยู่มาก ผู้ชายไม่ค่อยมี ก็เลยเรียกบางนาง

(เจ้าอาวาสวัดบ้านเก่า)

" หนองแข้แวน "

เมื่อก่อนมีประวัติเดิมว่า ขนมนั้นมีชื่อมาจากของจีน พวกขนมแข่งขนมเปี๊ยะเป็น
ของคนไทย คือการจะทำไม้งง่ายกว่ากัน ขนมนั้นต้องไปจับไปทำอะไร คนไทยเราความ
จริงพูดตรงไปตรงมาว่า ทำสุกเอาเผากิน เอาแบบง่าย เอาแบบสำเร็จเร็วๆ เข้า
แต่จีนมันพิสดารก็เลยเปลี่ยนกันขึ้น เอาขนมจีนมาให้คนไทยเราหัดเข้า เขาก็รับขนมแข่ง
ขนมเปี๊ยะ เพราะฉะนั้นขนมแข่ง ขนมเปี๊ยะก็เป็นของเขา ต่อมาคนไทยก็เริ่มทำขนมจีน

ที่นี้ระหว่างเวลาทำอุปกรณ์ไม่เหมือนกัน คนละที่กัน คนไทยก็เลยไปติดต่อสอบถามกับคนจีน เขาก็บอกอุปกรณ์ว่า มีครก มีสาก แล้วก็แวนสำหรับบีบแล้วก็ครกอยู่แห่งหนึ่ง แวนอยู่แห่งหนึ่ง สากก็อยู่แห่งหนึ่ง ครกก็อยู่ที่บ้านหนองครก เขาให้ชื่อว่า "บ้านหนองครก" ที่อำเภอนัสดินม ปัจจุบันก็ยังชื่อว่าหนองครกอยู่ สากก็ไปอยู่ทางหนองข้าซาก ซึ่งสากทำขนมจีนต้องใช้สากถึง ๓ สาก ก็เปลี่ยนไปเปลี่ยนมา เพี้ยนหลายหนหลายครั้งเป็น "ข้าซาก" ซึ่งเดี๋ยวนี้ก็ให้ชื่อว่า "หนองข้าซาก" พอเสร็จแล้วก็มีการเอาข้าวที่เราเอาไปแช่มาตำมาขยำให้เป็นแป้ง เสร็จแล้วก็กันกันให้เหนียวพอที่จะบีบได้ มันก็มีแวนจะทำด้วยวัสดุทองเหลือง เจาจะเป็นรู ๆ มีผ้าสำหรับห่อแป้ง แล้วเอาแป้งในนั้นนะที่ ที่เรากินไว้เสร็จมาใส่ แล้วเราก็ใช้บีบลงกระทะ แล้วต้มน้ำให้เดือด มันก็เป็นฝอยลงมา มันชื่อว่า เส้นขนมจีน ตามภาษาที่จีนให้ชื่อไว้นี้ พอเสร็จแล้ว โอ้ แวนนั้นก็ไม่ว่าจะเอาไปไหนมันไม่มีหนอง ก็เกิดมีหนองตรงนี้ครับ ข้างหนองแข่แวนตรงนี้จะ คือเขาเอาแวนนี้แช่ไว้ที่หนองนี้ แล้วให้ชื่อหนองนี้ว่า "หนองแข่แวน" เพราะสมัยก่อนก็ยังไม่มีชื่อ พอเสร็จแล้วนะครับหนองแข่แวนนี้ก็พอแช่เสร็จแล้วโอ้ผ้าก็ยังไม่แห้ง โอ้ แวนก็ยังไม่แห้ง ไม่รู้จะเอาไปตากไหน ก็เอาไปตากที่บ้านตากแดด เดี๋ยวนี้ก็ยังให้ชื่อว่า "บ้านตากแดด" อยู่

(ไม่มีชื่อวิทยากร)

" ประเพณีหมู่บ้านเนินถาวร "

เดิมเป็นชื่อเรียกว่าบ้านเนินโทรม เพราะในสถานที่นั้นมีต้นมะขามใหญ่ในสมัยโบราณ ต่อมาได้มีนายอำเภอคนหนึ่งเห็นว่าไม่เหมาะสมจึงได้ประชุม ในหมู่บ้านตั้งชื่อหมู่บ้านให้ใหม่ เรียกว่า หมู่บ้านเนินถาวร ปัจจุบันนี้ผู้ที่หมู่บ้านนี้ได้แก่ นายอยู่ สุรพลชัย เป็นนายอำเภอพานทอง

(นายประวิทย์ พรหมสีดา)

(๑๘๕)

" ย่านซื่อ "

ย่านซื่อ เค้ามามีเปลี่ยนทีหลัง ก่อนนี้เดิมเค้าเรียกว่าย่านตะเข้ เพราะมัน
ตรงเมื่อก่อนตะเข้มันชุม คลองเนี่ย ต่อมาเปลี่ยนเป็นย่านซื่อเพราะคนชื่อทั้งนั้น คนแถวนี้
เค้าเรียกว่า ย่านซื่อ

(นายลี พงษ์รัมย์)

" ประวัติหมู่บ้านคอนทอง "

เป็นพื้นที่สูง ล้อมข้างเป็นเนิน อุดมสมบูรณ์

(นายชำนาญ กลัวแสง)

" ประวัติหมู่บ้านคลองหลวง "

แรกมีผู้ไปพบชื่อ นายโพธิ์ มิ่งสอน นายโพธิ์กับภรรยา ได้ไปปลูกกระต๊อบ
อาศัยอยู่ริมลำคลอง แห่งนั้นซึ่งไม่มีผู้คนอาศัยอยู่ก่อนเลย ซึ่งปัจจุบันนี้ เรียกคลองนี้ว่า
คลองหลวง

(นายเทิ้ม ตอนตระกูล)

" ประวัติหมู่บ้านแปลงกระดิน "

เดิมเป็นป่า มีดินกระดินมาก

(นายธงชัย แก้วไพร)

" ประวัติหมู่บ้านหนองลำคาน "

สันนิษฐานเอาว่า แต่ก่อนนั้นหมู่บ้านนี้ คงมีแต่ต้นไม้ชื่อต้นลำคานขึ้นอยู่มาก พร้อม
ทั้งมีหนองน้ำอยู่อีกด้วย

(นายวิชาญ รัตนาศิชาติ)

(๑๘๖)

" ประวัติหมู่บ้านท่าบุญมี " (เก่า)

ห้วยหวาย (ชื่อเสริมแยกจากท่าบุญมี) เป็นคลองเล็ก และล้อมรอบด้วยต้นหวาย
ขม และหวายลำใหญ่

(นายบุญส่ง บัวสี)

" ประวัติหมู่บ้านหนองไผ่ "

เดิมทีบริเวณหมู่บ้านนั้นเป็นป่าไผ่มาก และเป็นจำลองมีน้ำขังตลอดปี แต่บ่อน้ำ
แห่งนี้ป่าไผ่ก็หมดไปแล้ว คงเหลือแต่ชื่อ

(นายสุทิน แพงสี)

" ประวัติหมู่บ้านท่าโพธิ์ "

เดิมมีต้นโพธิ์ใหญ่ขึ้นอยู่ระหว่างทางไปมาของประชาชน แต่บัดนี้ต้นโพธิ์ต้นนั้นได้ตาย
ไปแล้วประมาณ ๑๐ ปีเศษ

(นายล้ม วรรณะชีพ)

" ประวัติหมู่บ้านหนองปรือ "

เดิมบริเวณที่หน้าวัดมีหนองน้ำใหญ่ และมีต้นปรือ ลักษณะคล้ายกกขึ้นชุกชุม บริเวณ
นั้นมีปู ปลา ชาวบ้านมักจะมาหาและทำกันเป็นอาชีพ ชาวบ้านมักพูดติดปากว่า ไปหาปลา
หนองปรือกันเถอะ เวลานี้หนองนั้นแห้ง และชาวบ้านได้บุกรุกเป็นที่ทำนาทั้งหมดแล้ว คง
เหลือแต่เพียงชื่อว่า "หนองปรือ" จนทุกวันนี้

(นายประยงค์ ธาราตล)

(๑๘๗)

" ประวัติดูบ้านเนินตมรก "

ผู้มาตั้งภูมิลำเนาคนแรกชื่อ ตมรก และตั้งอยู่ที่เนิน จึงเรียกว่า "เนินตมรก"

(นายหรั่ง เหลืองอ่อน)

" ประวัติดูบ้านไร่หลักทอง "

เพราะพระรตเอาหลักที่ทำด้วยทองคำมาปักลุ่มน้ำและเลี้ยงม้า

(นายนริศ เปลี่ยนผดุง)

" ประวัติดูบ้านหนองครก "

ตามที่มีผู้ใหญ่เล่าให้ฟังว่า ครั้งหนึ่ง ประมาณ ๑๐๐ ปีมาแล้ว มีชายแก่คนหนึ่งไปหาปลาในหนองน้ำ ได้ไปลุ่มเอาครกหินเข้าก็เก็บเอามา เวลานี้ครกหินใบนี้ยังอยู่ที่วัดอัมพวนาราม เจ้าอาวาสเก็บรักษาไว้ หมู่บ้านนี้จึงได้ชื่อว่า บ้านหนองครก

(นายพล ชัยพร)

" ประวัติดูบ้านแหลมเขา "

เดิมมีโจรคนหนึ่ง ชื่อ นายโบสถ์ มีฐานะร่ำรวยเนื่องจากปล้นเขามา เมื่อตัวเองแก่ลง สำนึกในบาปที่ทำมาจึงได้ไปสร้างวัดขึ้นวัดหนึ่ง คนทั่วไปเรียกว่า "วัดของนายโบสถ์" ต่อมาจึงเรียกกันสั้นๆ ว่า "วัดโบสถ์" นายโบสถ์มีเมีย ๒ คน เมียหลวงไปสร้างวัดอีกแห่งใกล้ๆ กัน เรียกว่า "วัดหลวง" เมียน้อยสร้างอีกแห่งใกล้ๆ กับวัดหลวง ก็คือ "วัดน้อย" มีอยู่จนปัจจุบันนี้

(นางสาวอมรา ธรรมธรรณท์)

(๑๘๘)

" ประวัติหมู่บ้าน เชิด "

ในสมัยก่อนมีผู้เล่าให้ฟังว่า และผู้ที่เล่าคือ ครูใหญ่แก่คนหนึ่งชื่อ क्रमูล จิตต-
เกษม ได้เล่าให้ฟัง คำว่าบ้านเชิด ได้ชื่อมาจากช่างใหญ่ตัวหนึ่งว่า หัวช้างมันสูง คือ
มันชูเงือกคอดั่งอยู่เสมอ คนลาว เรียกช่างตัวนี้ว่า หัวมันเชิดดี คำว่าเชิดตรงกับภาษา
ไทยว่า " เชิด " เลยเรียกหมู่บ้านนั้นว่า บ้านเชิด มาจนทุกวันนี้

(นายสังเวียน ฉลอง)

" ประวัติหมู่บ้านหนองเจ๊กมัน "

เพราะมีคนจีนคนหนึ่งซึ่งเป็นคนแรกที่บุกป่าฝ่าดงเข้าไปทำมาหากินอยู่ในท้องที่นั้น
สถานที่นั้นเป็นเนินสูง และพื้นที่กว้างเป็นพันไร่ มีหนองน้ำซึ่งมีเนื้อที่กว้างหลายไร่ อยู่
กลางเนินนั้น แล้วคนจีนคนนั้น แก่ชื่อ "มัน" ด้วย ชาวบ้านที่อยู่ใกล้เคียงเลยตั้งชื่อหมู่บ้าน
นั้นว่า "หมู่บ้านหนองเจ๊กมัน"

(นายสมคิด อยู่ให้นาน)

" ประวัติหมู่บ้านบึงกระโดน "

เรียกตามคำศัพท์ ซึ่งเนินแปลว่า สูง หนองนั้นอยู่ในที่สูง

(นายเจริญ ขมถื่น)

" ประวัติหมู่บ้านบึงกระโดน "

เพราะที่นั้นเดิมเป็นบึงและมีต้นกระโดนขึ้น อยู่ตามบึง จึงมีชื่อว่า "บึงกระโดน"

(นายสำรวม ธรรมเมธา)

(๑๘๙)

" ประวัติหมู่บ้านหนองบอนแดง "

มีสระน้ำกว้าง ห่างจากตลาดหนองบอนแดงไปทางด้านทิศตะวันตกประมาณ ๑^๑/_๒ กม. มีสระน้ำและมีบอนแดง ได้เกิดขึ้นในสระมากมาย ปัจจุบันสระน้ำตื้นเขินไปมาก ตลอดจนบอนแดงสลายไปมากแล้ว จะมีเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

(นายนพ สมวาทสรรค์)

" ประวัติหมู่บ้านป่าแดง "

สาเหตุที่เรียกเพราะ ก่อนที่จะตั้งตลาดในเขตหมู่บ้านนั้นมีป่าไม้มากมาย ล้อมรอบไปด้วยไม้แดง จึงเรียกว่า ป่าแดง

(นายแข็ง สายสุวรรณ)

" ประวัติหมู่บ้าน หนองชัน "

มีหนองน้ำใหญ่ ๆ อยู่และมีต้นไม้ขึ้นชันกันอยู่มาก ๆ แต่ขณะนี้ไม้ชันถูกตัดออกหมดแล้ว เหลือแต่หนอง

(นายใจ ีรพันธุ์)

" ประวัติหนองตะเคียน "

เพราะเดิมก่อนที่จะเป็นหมู่บ้านนั้น เป็นป่าไม้ซึ่งส่วนมาก เต็มไปด้วย ไม้ตะเคียน เมื่อตั้งเป็นหมู่บ้านขึ้น จึงเรียก บ้านหนองตะเคียน

(นายไพโรจน์ ปิ่นประณต)

(๑๔๐)

" ประวัติหมู่บ้านคลองใหญ่ "

เพราะหมู่บ้านตั้งอยู่ใกล้ธารน้ำขนาดใหญ่ ถึงฤดูฝนน้ำจะไหลบ่าท่วมบริเวณใกล้
เคียง ชาวบ้านจึงตั้งชื่อหมู่บ้านตามสภาพภูมิประเทศ

(นายสมพงษ์ จิตรม)

" สำนักกะบก "

สาเหตุที่ชื่อสำนักกะบก เพราะว่ามีต้นกะบกมาก

(นายพุทธิ ยอดสร้อย)

" ประวัติหมู่บ้านโคกชี้หนอน "

จากผู้ใหญ่เล่ากันมา บนเนินสูงมีต้นไม้ใหญ่เรียก " ต้นชี้หนอน "

(นายวิสิทธิ์ สนจิตต์)

" ประวัติหมู่บ้านเก่า "

อดีตชื่อ บ้านมอญ ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นบ้านเก่า เหตุที่เรียกบ้านมอญนั้นทราบว่าเป็น
ตำบลนี้มีคนมอญอาศัยอยู่มากมายมาจากหงสาวดีหรือที่ใดไม่ทราบ ต่อมาหลายสิบปีคนที่ เป็นมอญ
รุ่นพ่อ - แม่ ตายไปเหลือรุ่นลูก ๆ การพูดมอญก็จางไป ๆ จนพูดไทยเป็นส่วนใหญ่ ทาง
ราชการก็เลยเปลี่ยนเป็นบ้านเก่าเป็นตำบลบ้านเก่า จนเท่าทุกวันนี้

(นายสุเทพ พิทักษ์ทรัพย์)

(๑๔๑)

" ประวัติหมู่บ้านห้วยยาง

และหนองหงษ์ "

หมู่บ้านหนองหงษ์ มีสระน้ำ มีเสาหงษ์ และศาลเจ้า อยู่ริมสระน้ำ จึงเรียกว่าบ้านหนองหงษ์ ปัจจุบันคลองเหลืออยู่แค่สระน้ำ กับศาลเจ้าเท่านั้น ส่วนหมู่บ้านห้วยยาง นั้นมีผู้เล่าว่าสองข้างลำคลองมีต้นไม้ยาง ปัจจุบันคงเหลือแต่ตอนน้อยที่สุด

(นายจิโรจน์ วงศ์เสถียร)

" ประวัติหมู่บ้านโรงกลาง "

เพราะในท้องถื่นที่ตั้งของ โรงเรียนของข้าพเจ้านั้นมีการทำการเกษตรคือ ปลูก อ้อย บรรดาหลงจู๊หรือเจ้าของไร่อ้อยทั้งหลายก็ได้สร้างโรงสีอ้อยขึ้นมาในบริเวณใกล้เคียง กันนั้นมีทั้งหมด ๓ โรงด้วยกัน สถานที่ตั้งโรงเรียนของข้าพเจ้านั้นอยู่กึ่งกลางระหว่าง โรงสีบ อีก ๒ โรง ชาวบ้านเลยเรียกที่ตั้งโรงเรียน ของข้าพเจ้าว่า โรงกลางมา จนบัดนี้

(นายสมใจ เนื่องนิยม)

" ประวัติหมู่บ้านเนินสี "

พื้นที่ในแถบบริเวณนั้นเป็นเนินเขา และชื่อหมู่บ้านที่เรียก "เนินสี" นั้น เพราะ ตั้งอยู่เนินที่สี

(นายสำเริง ธรรม เมธา)

" ประวัติหมู่บ้านหนองผักหนาม "

บ้านหนองผักหนามเดิมเป็นป่าใหญ่ บริเวณ เทือกเขาป่าแดงบ้านหนองผักหนาม เป็นหมู่บ้านขึ้นเพราะ การจับจองบุกเบิกป่า ทำมาหากินมีหนองหลายแห่งในบริเวณนี้ เป็น

(๑๘๒)

หนองน้ำตื้น ๆ เช่น หนองไผ่ฮ่หลวง หนองฮีเกา ห้วยหับควาย อ่างในอ่างนอก แต่ผู้
เข้ามาจับจองที่ดินบุกเบิกเพื่อทำการเกษตรกรรมได้จัดสร้างตลาดร้านค้าบ้านเรือน เพื่อ
ทำการเกษตร ชุมชนอยู่ที่หนองผักหนาม เพราะหนองนี้เต็มไปด้วยผักหนาม และผักหนามมี
มากนับเนื้อที่จำนวนเกือบพันไร่ ในบริเวณนี้จึงเรียกกันว่า หนองผักหนาม ปัจจุบันนี้ก็มีผัก
หนามอยู่ทั่ว ๆ ไป แต่มีจำนวนน้อย เพราะใช้พื้นที่ไปทำการเกษตรหมด

(นายบุญชู รัชฎา)

" ประวัติหมู่บ้านเขาสก "

สกเป็นชื่อคนที่บุกเบิกท้องถิ่นนั้นเป็นคนแรก มีภูเขารายกว่า เขาสก เป็นสัญลักษณ์

(นายเฉลิมศักดิ์ มีพิพย์กิจ)

" ประวัติหมู่บ้านทุ่งน้อย "

บริเวณรอบ ๆ เป็นเนินเขาเตี้ย ๆ ท้องที่นั้นจึงเป็นแอ่งท้องทุ่งนา ประชาชนก็
พากันมาอยู่รอบ ๆ ทุ่งนาผืนเล็ก ๆ นี้เองจึงเรียกว่าทุ่งน้อย

(นายถวิล อารณ์)

" ประวัติหมู่บ้านคลองมือไทร "

เพราะสมัยก่อนเป็นป่าเป็นดง ชาวบ้านเรียกว่าคลองนางไทร แต่คำว่านาง
หมายถึงเมือง หรือหมู่บ้านสมัยนั้นเป็นป่าบ้านมี ๑ - ๓ หลัง แต่ข้างลำคลองมือไทร มี
ต้นไม้ไทรชุกชุม จึงเปลี่ยนชื่อตามความเป็นจริง เรียกว่าบ้านคลองมือไทร เพราะต้นไทร
มีส่วนหนึ่งคล้ายมือ โอชั่นไม้ขึ้นขึ้น

(นายสุนทร เจริญวุฒิ)

(๑๔๓)

" ประวัติหมู่บ้านบ่อกว้างทอง "

เพราะมีสถานที่เกี่ยวโยง กับเรื่องในนิทานชาดก มีบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์บนเนินเขาหิน มีรอยดินกว้างและรอย หอก บนพื้นหิน ปากบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์นั้น.

(นายธวัช พุทธรักษา)

" บ้านช่อง "

เหตุที่ชื่อบ้านช่องเพราะแต่ก่อนคนทางภาคอีสานตอนวัวควายผ่านทางนี้ เพราะมี ช่องทางให้ออก ก็เลยเรียกว่าบ้านช่อง ต่อมาภาษาการพูดได้เพี้ยนไป ก็เลยกลายเป็น บ้านช่อง ทั้งยังเป็นที่พักผ่อนพวkJจรที่คอยดักปล้นควายที่ถูกต้องผ่านมาอีกด้วย

(เจ้าอาวาสวัดบ้านช่อง)

" บ้านช่อง "

ได้ชื่อบ้านช่อง หรือบ้านช่อง เพราะเป็นทางเข้าออกของเรือสำเภา ตรงนี้จะมีแหลมแล้วมีปากช่องจึงเรียกว่า บ้านช่อง

(นายศรีสวัสดิ์ พูลทรัพย์)

" โลกขี้หนอน "

" โลกขี้หนอน " กล่าวกันว่า เมื่อครั้งพระรถแล้วเนื้อของนางยักษ์สุนธรมาร แล้วเอามาทิ้งไว้ที่นี่จึงทำให้มีหนอนมาก ต่อมาจึงเรียกกันเป็นชื่อตำบล

(นายศรีสวัสดิ์ พูลทรัพย์)

(๑๙๔)

" โศกพนมดี "

" โศกพนมดี " มีประวัติกล่าวไว้ว่า พระรถได้เล่นมของนางยักษ์สนทมมาร

(นายศรีสวัสดิ์ พูลสวัสดิ์)

" โศกหั่วเข้า "

โศกหั่วเข้า มีประวัติว่า พระรถได้เล่นเนื้อตรงหั่วเข้าของนางยักษ์สนทมมาร จึงได้นำมาใช้เป็นชื่อตำบล

(นายศรีสวัสดิ์ พูลทรัพย์)

" คลองผาลาบ "

" ผาลาบ " เป็นชื่อที่มีประวัติว่า พระรถเล่นเนื้อนางยักษ์สนทมมาร ที่ผาลาก ต่อมาจึงเป็นชื่อของตำบล ในแปดริ้ว

" ผาลาบ " แต่เดิมใช้ "ผาลาก "

(นายศรีสวัสดิ์ พูลทรัพย์)

" รัชชำป่างาม "

เดิมเรียก ชำป่างาม เพราะเป็นชำป่าที่ชุ่มชื้น หน้าแล้งน้ำไหลชุ่มชื้นเสมอและมีไม้ไผ่มากเรียกลักษณะของกิ่งไผ่เป็นงาม ภายหลังเปลี่ยนจากงามเป็นงาม เพราะป่าไม้บริเวณนั้นสวยงาม ปัจจุบันจึงเรียก ชำป่างาม

(หลวงพ่อสาย ยสชาติ)

(๑๙๔)

"เขาน้ำมอด"

อาจารย์ทัศนีย์ : ทำไมถึงเรียกเขาน้ำมอดล่ะอะ

วิทยากร : ก็มันปรุ ปรุ นะ ขึ้นไปดู ผมเคยไปดูบนเขานะมันเป็นปรุ ปรุ
เขาเรียกว่า น้ำมอด

อาจารย์ทัศนีย์ : อ้อ เหมือนกับไม้ที่มอดมันไซ

(นายเต็ม วงศ์คำภู)

"หินซ้อน"

บริเวณเขาคินซ้อน คล้ายกับภูเขาหลายลงทำให้ก้อนหินกระจายอยู่ทั่วไป ลักษณะ
การซ้อนของหินเหมือนกับมีคนนำไปซ้อนไว้ หินที่ซ้อนบางก้อนใหญ่กว่าแท่ง น้ำ มองดูใกล้ๆ
เหมือนเกาะติดอยู่เฉย ๆ แต่มันคงมาก ฝรั่งเคยเอาระเบิดไประเบิดก็ยังไม่หล่น

(หลวงพ่อสาย ยสชาโต)

"ท่าเลียบ"

เหตุที่เรียกท่าเลียบเพราะเดิมมีต้นเลียบ ซึ่งเป็นต้นไม้ใหญ่กล้านต้นไทร ใบไม้
เหมือนไทรแต่เล็ก ๆ ยาว ๆ มีลูกคล้ายไทร ปัจจุบันโค่นแล้ว

(หลวงพ่อสาย ยสชาโต)

ประเภทนิทานอธิบาย

"จะเข้เกรง"

"จะเข้เกรง" เป็นภาษาเขมร จะ แปลว่า ๖ เพราะฉะนั้นจะเข้เกรง แปลว่า น้ำลึก ๖ แห่ง

สำหรับ "จะเข้เกรง" นี้ เป็นชื่อที่เปลี่ยนจาก "แปดริ้ว" ซึ่งเมืองแปดริ้ว มีประวัติว่า พระรณแห่งเมืองยักษะสนทนากันเป็น ๘ ขึ้น

(นายศรีสวัสดิ์ พูลทรัพย์)

"เสารงธร"

เสารงธร นี้เป็นชื่อวัด ซึ่งต่อมาเพี้ยนไปเป็น วัดโสธร

(นายศรีสวัสดิ์ พูลทรัพย์)

"เรื่อง ตำนานคลองบ้านใหม่"

คลองนั้นเกิดจากธรรมชาติ (ไม่ได้ขุด ไม่ได้อะไรเลยเธอคะ) ไม่ได้ขุดมัน เป็นคลองที่คดไปเคี้ยวมา เกิดจากธรรมชาติ เราสันนิษฐานได้ว่า ครึ่ง ๆ โบราณเฉียะ สถานที่นี้อาจเป็นท้องทะเลมาก่อน รวมทั้งจังหวัดชลด้วย มันเป็นอยู่ในที่เป็นแอ่ง ที่ที่ปลัก เป็นที่ๆ ปลัก ที่ประวัติที่จะเรียกว่า คลองบ้านใหม่ ในสมัยที่จีนอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศ ไทยเรา นี้ ก็มาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ปากคลอง เป็นจีนใหม่ (ปากคลองตรงไหนคะ) ปาก คลองที่ใหญ่หนึ่งรถ (อ้อ ตรง สะพานนั้นหรือคะ สะพานข้ามใหญ่หนึ่งหรือ โอ โกลนคะ) ไม่ใช่ มันมันสะพานบางปะกง มีอยู่สะพานหนึ่งตรงข้าม สะพานข้ามคลองตรงนี้ ตรงที่จะ ถึงนี้ (มีอยู่ ๒ สะพาน คู่กัน) เออ คู่กับสะพานในปากคลองเป็นไม้ สะพานปูนมีถ่วง จีนบริเวณแถวนี้พวกจีนใหม่ที่มาจากเมืองจีน ก็มาอยู่ที่นั่น เป็นตลาดเก่าแก่นมานานแล้ว

(๑๔๗)

มาเป็นประมาณ อ้า....ประมาณเป็นร้อย ปี เรียกว่าที่จีนใหม่อยู่ คลองนี้ก็เลยเรียกว่า
คลองบ้านใหม่ (ตามชื่อ...) ตามชื่อจีนที่มาอยู่ คลองพวกจีนใหม่

(นายโสภา เรื่องวัฒนา)

"บางคล้า"

ในสมัยฝรั่งเศสยึดล้ามอ่าวไทย ไทยเสียดินแดนไป พระยาจักรี และพระยา
อุเบศได้เข้ามาอยู่ในเมืองไทย ที่บ้านหมี่ ในคลองบางขร่า ซึ่งเดิมนั้นในแถบนี้มีเสือปลา
ชุกชุมมาก เขมรก็เลยเรียกว่า "คลองบางขร่า" เพราะขร่าแปลว่าเสือ

ต่อมาพวกอำเภอก็ได้เขียนเพี้ยนไปเป็น "คล้า" เพราะเข้าใจว่า เป็นคล้า
ที่เขาใช้เย็บจาก

ด้วยเหตุนี้ทำให้ "คลองบางขร่า" เปลี่ยนเป็น "คล้า" ไป

(นายศรีสวัสดิ์ พูลทรัพย์)

"บางเหล้า"

มีคำกลอนกล่าวไว้ว่า

ชื่อบางเหล้าเล่าแซ่แม่เฮ้ย	พ่อลูกเขยชวคชวคดมขนมหวาน
เจ้าสาวตายเสียก่อนถอดกลอนดาล	ซินอยู่นานให้ระทดสลดใจ
ที่หอทองห้องหอปลูกรอท่า	วันวิวาห์มาถึงได้อาศัย
ไม้สักทองงามผ่องดูวิไล	สาวมาตายหอทองไม่ต้องการ

(นายศรีสวัสดิ์ พูลทรัพย์)

(๑๔๘)

"ตำบลดาวชะงอก"

มีคำกลอนกล่าวไว้ว่า

"มีผู้ถามนามกิจสิ้นสุดโสภ"	สาวชะงอกมีนามเป็นโฉน
พระบอกความตามตรงอย่างงไป	สาวบรรลัษมีมาแต่โบราณ
สลับคำร่ำว่าน้ำตาตก	ไอ้อ้อออกช้า เอ๋ยไม่เคยหวาน
แสนระกำลำบากทุกข์ยากนาน	กรรมบันดาลสาวพรากมาจากไป
สาวชะงอกตกใจว่าใครมา	ที่หน้าท่า เข้าบ่าวแล้วไซ้ไหม
ชะงอกหน้าต่างมาตาพร่ำไป	ถึงคราตายตกคืนสิ้นชีวัน
จึงเรียกนามคำว่าสาวชะงอก	ถึงสุดโสภกให้ไว้ในสถาน
ไปบวชยังมีศิลปปัญญาณ	ได้สำราญเย็นอยู่ไม่รู้วาย

(นายศรีสวัสดิ์ พูลทรัพย์)

"เรื่อง ตำนานตำบลดาวชะงอก"

ผู้สัมภาษณ์ เป็นชื่อของอะไรคะตำบลดาวชะงอก.

วิทยากร ชื่อตำบล ตำบลดาวชะงอก

ผู้สัมภาษณ์ มีเรื่องเล่าอย่างไรคะ

วิทยากร เรื่องมีนิตเตียวเท่านั้นเอง เท่าที่ได้ยินมา เท่าที่ได้ยินมา เรื่องมีอยู่ว่า

ไ้อบ้านนั้นเป็นที่เขาแต่งงานกัน กำลังแต่งงาน ก็มีเจ้าสาวเคื่อกก็งจะชะงอก

ไปดูเจ้าบ่าวยกขันหมากมา ฮะ ที่หน้าต่งนี้ ชะงอกมากไป ก็เลย หัวทิ่มลงมา ตกลง

มาคอหักตาย ก็เลยขนานนามว่าบ้านสาวชะงอก

(นายไสว เรื่องวัฒนา)

(๑๔๔)

"ตำบลดงสามร่ม"

เป็นชื่อตำบลหนึ่ง มีประวัติว่า เมื่อครั้งที่มีชนหมากยกมา พอติกับฝนตั้งเค้ามา จึงได้หยุดพักและใช้ร่ม ๓ คันปักเพื่อไม่ให้ชนหมากเปียก จนมีคำกลอนกล่าวไว้ว่า

"ทั้งร่มนั้นหรือมีชื่อเรียก ได้สำเนียงว่าไว้มิให้หาย
หมากสามชั้นไว้นานาปูย่ายาย พอลมชายฝนมาหาร่มกัน"

ตำบลดงสามร่มนี้อยู่ใกล้กับตำบลสาวชะโงก แต่เป็นคนละฝั่ง

(นายศรีสวัสดิ์ พูลทรัพย์)

"ดงขนมบุค"

แต่เดิมนั้นการแต่งงานเป็นแบบคลุมถุงชน ก็มีชายหนุ่มคนหนึ่งซึ่งพ่อแม่จะให้แต่งงานกับสาวชาวเขมร จึงจัดเตรียมยกขันหมากไป เดินทางด้วยเรือพาย ดังระยะทางที่ไกล ต้องผ่านดงหลายดง กว่าจะพ้นดงก็ทำให้ขมที่นำมาด้วยบุคหมด ต่อมาจึงกลายมาเป็นชื่อเรียกกันว่า "ดงขนมบุค"

(นายศรีสวัสดิ์ พูลทรัพย์)

"บางกระเจ็ด"

เป็นชื่อหมู่บ้าน แต่เดิมคนโบราณมักจะพูดกันว่า "บางกระเจ็ดเข็ดข้างมา" เพราะที่นี่มีข้างมากมาย และเป็นข้างมีชุดี ตาดี ใครว่าอะไรก็ไม่ได้ เมื่อตกกลางคืนข้างจะไปรื้อผ้าออกหมด

(นายศรีสวัสดิ์ พูลทรัพย์)

"ท่าทองกลาง"

ผู้สัมภาษณ์ : มันมีคำว่าท่าที่มีน้ำจะเป็น...เป็นทางผ่านของแม่น้ำแล้วมีท่า

รียากร : คือในคลองท่าทองกลาง มีต้นทองกลางอยู่ อยู่ห่างจากคลองท่าลาดไป ๓ กิโลเมตร ออกแม่น้ำบางปะกง และเขาก็บอกว่าเดิมที่มีต้นทองกลางอยู่ ก็เลยตำบลนี้มีชื่อว่าตำบลทองกลางแต่นั้นมา ตั้งชื่อตามต้นไม้ในท้องถิ่น

(อาจารย์สมคิด ปัญญาสร)

"บ้านท่าเสม็ด"

เสม็ด เป็นชื่อต้นไม้เสม็ด คล้ายๆ กับต้นกระทุ่มใบไข่ห่อไข่ได้ ใบคล้ายๆ ใบข้าวหรือใบไม้สัก ต้นโตขนาดต้นกระทุ่ม มีเสม็ดเหนือ เสม็ดใต้ ตำบลก็มีทั้งตำบลเสม็ดเหนือและตำบลเสม็ดใต้ ไ้ก่อนนั้นที่แถวนี้เป็นป่าโขมง ต้นโขมงใบคล้ายกับต้นอ้อ แต่ต้นใหญ่ๆ เป็นพวกหญ้าสูงๆ เวลาเผาไฟพวกเด็กเลี้ยงวัวควายและวัวควายก็ชอบกิน รสเปรี้ยวๆ โดยดึงเอาต้นอ่อน ยอดอ่อนมากิน ตัดต้นอ่อนนั้นกิน เมื่อเป็นป่ารก มี เสือ ช้าง มีไ้.....ไ้ไ้ณะกระต่าย กระแต เยอะแยะ ผมโตแล้วก็ยังเห็นกระต่ายและจับกระต่ายได้ ตอนนั้นผมเล็กยังมีสัตว์พวกนี้เยอะ เวลาเดินต้นโขมงสูงท่วมหัว ควายฝูงที่ปล่อยไปอย่าให้พลัดสายตาต้องตามหลังไปติดๆ ถ้าไม่ตามไปก็ปล่อยไปเลยถ้าไม่เจอ แล้วสังเกตอุณกกระยางจะบินรอบๆ ข้างบนที่ควายอยู่จึงจะหาเจอ

(นายสังข์ จอมพิภพ)

"ตำบลบางขนาก"

ตำบลบางขนากนี้ เป็นชื่อที่เรียกกันมานานแล้ว เพราะในสมัยโบราณนั้นมีต้นขนาก ซึ่งมีลักษณะเหมือนต้นกกขึ้นอยู่มาก เขาเรียกว่า ป่าขนาก ต่อมาคนก็เข้าไปอยู่ในถิ่นนี้ ตัดขนากลงและปลูกบ้านเรือน และให้ชื่อหมู่บ้านว่า บางขนากซึ่งเป็นสัญลักษณ์แต่เดิม

(อุณบาย เป้า จันทรโกศล)

"บางน้ำเปรี้ยว "

บางน้ำเปรี้ยว เขาก็สันนิษฐาน เกมที่เดิยวนั้นเขาเรียกว่า บึงน้ำเปรี้ยว เพราะมันมีคลองอยู่ ที่นี้คลองนี้ คนแถวๆ ทางนี้เขาเรียกว่าบึง คลองเล็กๆ เขาเรียกว่า บึง เขาไม่เรียกว่าคลอง อย่างบึงหมอนทอง บึงอะไรอย่างเนี่ย ซึ่งความเข้าใจไม่ตรงกับพวกเรา อย่างพวกเราถ้าพูดถึงบึงก็คือแหล่งน้ำที่เป็นกลม ๆ มีน้ำขังอยู่ เราอาจจะเรียกว่าหนองหรือบึง แต่คนแถวนี้ บึงคือคลองเล็ก ๆ ซึ่งไม่เรียกว่าคลองแต่เรียกว่าบึง คือเป็นทางน้ำสำหรับเชื่อมคลองต่อคลอง เขาเรียกบึง อย่างทางน้ำที่เชื่อมคลองบางน้ำเปรี้ยวกับคลอง ๑๘ ทางน้ำนี้ เขาก็เรียกว่า บึงมะกอก ที่นี้ทำไมชื่อบึงมะกอกก็ไม่รู้ อาจจะเป็นต้นมะกอกอยู่ก่อนก็ได้ อันนี้ก็ชื่อ บึงมะกอก ที่ว่าบึงน้ำเปรี้ยวก็เพราะว่าทุกๆ ปีจะมีน้ำเปรี้ยวขึ้นมาถึง น้ำเค็มจากทะเลนี้ขึ้นมาถึง ก็เลยเรียกบางน้ำเปรี้ยว

(นายบุญเหลือ คชสาร)

" หมอนทอง "

เขาเล่าให้ฟังว่า มีตายาย ๒ คน มีอาชีพทางล่องเรือค้าขายไปเรื่อย ๆ แก่ไม่มีบ้านอยู่ ที่นี้เช้าวันหนึ่งแกตื่นนอนขึ้นมา จากเรือ ก็ปรากฏว่ามีหมอนเก่า ๆ ลูกหนึ่งลอยมาติดเรือแกอยู่ แกตื่นนอนแกจะไปล้างหน้า แกก็เจอหมอน แกก็หยิบหมอนอันนี้ขึ้นมาแล้ว แกก็ฉีกหมอนดูว่ามีอะไร ก็มีทองอยู่ แกก็ดีใจเรียกตาออกมาดู (จำไม่ได้ว่ายายหรือตาที่ตื่นก่อน) ว่ามาดูสิแกเจอหมอนมีทองด้วย ที่นี้ก็เลยเป็นเรื่องเล่าลือกันว่ามาเจอหมอนทองกันที่ตำบลเนี้ย ก็เลยเอามาตั้งเป็นชื่อ ตำบลหมอนทอง เขาเล่าว่าอย่างนั้น จริงไม่จริงผมไม่รู้ เพราะได้ยินเขาว่ามาอีกที อาจเป็นสาเหตุอื่นก็ได้ที่ไม่ใช่เหตุนี้ อันนี้ พวกที่บึงมาลัดไปให้หลัง เขาอาจจะตั้งไปตามชื่อ หมู่บ้านหรืออาจจะตั้งมาก่อนนี้ ผมไม่รู้

แต่มีวัดอยู่วัดหนึ่ง คือ วัดคลอง ๑๘ เกมที่เดิยวอาจจะชื่อ วัดคลอง ๑๘ หรือไม่ใช่มาก็ไม่ทราบ แต่มีชื่อของวัดติดเลยที่หน้าโบสถ์หลังเก่า ชื่อวัดนี้ว่าวัดแจ้งพินเขนยทอง ที่นี้ก็คงจะแปลเอาว่า เขนยทอง แปลว่า หมอนทอง

(นายบุญเหลือ คชสาร)

(๒๐๒)

" บางน้ำเปรี้ยว "

ตำบลบางน้ำเปรี้ยวนั้น เมื่อก่อนเป็นที่อาศัยของพวกมอญ ต่อมาคนไทยได้อพยพ
มาแย่งที่มอญ และยึดครองไว้ทำมาหากิน พวกมอญก็ต้องอพยพไปที่อื่น ต่อมาก็ขุดคลอง
เมื่อขุดใหม่ๆ น้ำในคลองมีรสเปรี้ยว ชาวบ้านแถบนั้นจึงเรียกว่า คลองบางน้ำเปรี้ยวและ
ภายหลังก็สร้างตลาดขึ้นบนริมฝั่งคลอง ให้ชื่อเหมือนคลอง ตำบลนี้จึงมีชื่อว่า ตำบลบาง
น้ำเปรี้ยว

(อุณยาเพียร เขียวจันทร์)

" บางน้ำเปรี้ยว "

ได้ชื่อ บางน้ำเปรี้ยว เพราะว่าน้ำเปรี้ยว

(นายศรีสวัสดิ์ พูลทรัพย์)

" ตำบลหมอนทอง "

มีเรื่องเล่าสืบกันมาเกี่ยวกับตำบลหมอนทองว่า มีสามี ภรรยาคนหนึ่ง มีอาชีพค้า
ขายอยู่ในหมู่บ้านหนึ่ง พอค้าขายได้กำไรมากจึงซื้อทองมาให้ภรรยา ภรรยาจึงเอาทองซ่อน
ไว้ในหมอน เพราะกลัวขโมยปล้น เวลานอนก็ใช้หมอนโอบนั้นหนุน

อยู่มาวันหนึ่งแกนอนหลับ จนกระทั่งหมอนตกน้ำไม่รู้ตัว พอตื่นเข้าขึ้นมามาหาหมอน
ไม่พบ จึงคิดว่าขโมยมาลักไป ต่อมา มีชาวบ้านลุ่มปล่าพบหมอนอยู่ใต้น้ำ เจอทองอยู่ในหมอน
นั้น ชาวบ้านจึงพากันมาดู แล้วเล่าต่อกันมาเกี่ยวกับเรื่องนี้ และต่อมาก็เรียกตำบลนี้ว่า
หมอนทอง

(นาย นารี แสงสุวรรณ)

(๒๐๓)

" คอนเกาะกา "

แล้วไอ้คอนเกาะกา นี่ผมก็ไม่รู้เหมือนกันว่าทำไมถึงชื่อคอนเกาะกา ที่แน่ๆ สมัยผมเป็นเด็ก ๆ ผมไปเดินเที่ยวแถวนี้ไปเดินเที่ยวไกล ๆ ไปไกลไปถึงคลอง ๒๑ หรือ คลอง ๖ อะไรก็เดินไป เห็นเป็นที่ ๆ แล้งมากที่เดียว ตอนทีเดียว น้ำท่าหายาก พอถึงหน้าแล้งคลองจะแห้งหมด เป็นที่ดอนมันดอนมากแล้งมากเขาก็เรียก คอนเกาะกา ๆ มา นานแล้ว คนอื่นเขาจะคิดยังไงผมไม่รู้ ผมคิดว่า ขนาดไอน์กที่เรียกว่าฮัก ๆ เนี่ย ขนาด ต้องเกาะไม่รู้บินไปทางไหน แล้งจัดหน้ากินไม่ได้ เขาก็เลยเรียกอย่างนั้นนี่เป็นข้อสันนิษฐานของผม คนอื่นเขาอาจไม่คิดอย่างผมว่าทำไมชื่อ เกาะกา มันแล้งจัดพอถึงหน้าแล้ง คลองทุกคลองจะแห้งตั้ง ๑๘, ๑๙, ๒๐, ๒๑, ๒

(นายบุญเหลือ คชสาร)

" หนองหน้าบ้าน "

หนองหน้าบ้านนี้ เป็นหมู่บ้านหนึ่งในอำเภอบ้านโพธิ์ หมู่บ้านนี้ปัจจุบันมีถนนสาย ฉะเชิงเทรา - พนัสนิคมตัดผ่าน มีรถประจำทางวิ่งเป็นประจำ การคมนาคมสะดวก ประวัติความเป็นมาในสมัย ๗๐ - ๘๐ ปีก่อน ความเจริญยังไม่มี ถนนหนทางยัง ไม่มีการเดินทางต้องใช้เท้า หรือใช้เรือเป็นพาหนะ เพราะเป็นป่าและมีหนองน้ำขนาดใหญ่ อาชีพหลักของชาวบ้านแถบนั้นคือการทำนา ใกล้เคียงกับหนองน้ำนั้น การปลูกสร้างบ้านเรือน ที่อยู่อาศัยส่วนมากจะมีการก่อสร้างใกล้กับหนองน้ำ หรือบริเวณใกล้เสียง เพื่อสะดวกในการเดินทาง การเพราะปลูกเลี้ยงสัตว์ ต้มกิน ชักล้างต่างๆ จากน้ำในหนองนั้น ต่อมา ในหนองนั้น ต่อมาทางรัฐบาลได้สร้างถนนผ่านบริเวณนั้นจึงได้ตั้งชื่อหมู่บ้านในบริเวณนั้นตาม สภาพความเป็นอยู่ว่า "หนองหน้าบ้าน" จนกระทั่งในปัจจุบันหนองน้ำนั้นดินเลนจนไม่สามารถจะใช้น้ำนั้นได้แล้ว และบริเวณหนองน้ำก็เป็นทุ่งนาไปเลย แล้วแต่เขายังเรียกว่า " หนองหน้าบ้าน " จนทุกวันนี้

(ไม่มีชื่อรียาการ)

"หนองดินนก"

ชื่อตำบลมันก็ฟ้องอยู่แล้ว ตำบลนี้เป็นตำบลที่ชายเขตของอำเภอบ้านโพธิ์ ติดกับ
อำเภอกันทรวิชัย จ. ชลบุรี เป็นตำบลเล็ก ๆ ที่มีผู้อยู่อาศัยเป็นจำนวนน้อย ปัจจุบันนี้ก็มี
ไม่มากเท่าใดนัก

ความเป็นมาดั้งเดิม ที่บริเวณนี้ในสมัยก่อนเป็นป่าชายเลน มีต้นลำพู ต้นจาก
 ฯลฯ และมีป่าไม้เบญจพรรณขึ้นอยู่ด้วย จึงทำให้มีพวกนกต่างชนิดมาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก
 เช่น นกเขียวย นกเขา นกกระยาง นกกระหว่า ฯลฯ ซึ่งมีเป็นจำนวนมากกว่านกอื่นๆ
 และมีหนองน้ำที่นกต่างๆ ได้ทำกิน โดยจับสัตว์น้ำเป็นอาหาร ได้เดินตามเลน มีรอยตีน
 เต็มไปหมด และชาวบ้านที่อาศัยอยู่ตามป่า ได้ออกยิงนกเวลากลางคืน หีอนกชอบเกาะ
 ตามกิ่งไม้ เขาได้ใช้คบไฟส่อง และใช้พวกหน้าไม้ หรือลูกดอกยิง หรือตอนกลางวันใช้
 ตาข่ายหรือใช้วิธีต้อนก เช่น การต้อนกเขา เป็นต้น เมื่อได้นกเขาหรือนกต่าง ๆ มา
 เขาก็จะนำนกนั้นมาเป็นอาหาร โดย ตัดคอและตีนของนกโดยเขาเอาหัวนกทิ้งไป ส่วน
 ตีนนกนั้นส่วนมาก เขาจะตัดแล้วหาเชือกร้อยไว้เป็นพวงแขวนไว้ตามต้นไม้หน้าบ้าน เพื่อ
 เป็นการอวดคนอื่น ถึงความสามารถของตนเองในการจับนกมาเป็นอาหาร ต่อมามีคนเข้า
 มาอยู่อาศัย จึงตั้งชื่อตำบลตามรอยตีนนก บนชายหนองน้ำ และตีนนกที่แขวนไว้ตามบ้าน
 ว่า ตำบลหนองดินนก แต่ปัจจุบันสภาพความเป็นอยู่ในสมัยก่อนหาได้ยาก เพราะหนอง
 น้ำได้ตื้นเขินไป ป่าไม้ถูกถาง เพื่อนำพื้นที่มาเป็นที่เพาะปลูกต่างๆ เช่น ทุเรียน ทำสวน
 ต่าง ๆ

(ไม่มีชื่อวิทยากร)

" ตำบลสนามจันทร์ "

ตำบลสนามจันทร์ เป็น ๑ ใน ๑๗ ตำบลของอำเภอบ้านโพธิ์ จ. ฉะเชิงเทรา
 ประวัติความเป็นมาของตำบลนี้ ตามที่คนรุ่นก่อนได้เล่าให้พวกลูก ๆ หลาน ๆ ฟัง
 กันต่อๆ มาเป็นทอด ๆ ว่า เดิมทีแถวเขาไม้ได้เรียกตำบลนี้ว่า ตำบลสนามจันทร์ แต่คน

สมัยก่อน คำเรียกตำบลนี้ว่า ตำบลสนามจัน เหตุที่เรียกสนามจันเป็นสนามจันเป็นสนามจันทร เพราะคำว่าจันได้เพี้ยนมาเป็นจันทร ในสมัยก่อนตำบลนี้เป็นป่าไม้อยู่จำนวนมาก จึงเป็นที่อาศัยของสัตว์ป่าจำนวนมาก ชาวบ้านแถบนี้ มีอาชีพทำนาและล่าสัตว์ ห่าของป่า จึงมีพวกพรานป่าทำกับดักสัตว์ชนิดหนึ่ง เรียกว่า จัน เป็นกับดักที่มีกลไกพิเศษ เมื่อสัตว์ป่าหลงเข้าไปในนั้น เมื่อไปเหยียบกลไกนั้นมันก็จะสับปิดทำให้สัตว์นั้นออกไปไม่ได้ ชาวบ้านแถบนี้ จึงตั้งชื่อว่า สนามจัน เมื่อความเจริญเหยียบอย่างมาถึง มีถนนหนทาง ประชาชนมากขึ้น มีการขุดถึงตำบลสนามจันกันมากขึ้นจึงทำให้ คำว่า "จัน" เพี้ยนมาเป็น "จันทร" และต่อมาภายหลังจึงได้ตั้งชื่อว่า ตำบลสนามจันทร จนตราប់เท่าทุกวันนี้

(ไม่มีชื่อวิทยากร)

" คลองจระเข้น้อย "

กล่าวว่า เมื่อสมัยที่ขุดคลองเล็ก ๆ คลองหนึ่ง แยกจากคลองสวนเข้าไป ผ่านด้านหนึ่งของตำบลเปริง และสามารถออกมาสู่คลอง เกาะไร่ได้นั้น มีการขุดพบโครงกระดูกส่วนหัวของจระเข้แต่คงเป็นเพราะชื่อคลอง เป็นชื่อ จระเข้ อยู่แล้ว ที่สมุทรปราการ ซึ่งไม่ไกลจากที่นี่นักจึงเรียกคลองเล็ก ๆ ที่ขุดขึ้นนี้ว่า คลองจระเข้น้อย เป็นชื่อตำบลในเขตอำเภอบ้านโพธิ์ และชื่อคลองในเขตอำเภอบ้านโพธิ์ เช่นเดียวกัน

(นาง กิมเนย มีเจริญ)

" คลองสวน "

เป็นชื่อตำบล ตำบลหนึ่ง บนฝั่งคลองประเวศบุรีรมย์ มีคำกล่าวว่าเป็นที่ ที่กองทัพบกไปปราบฮ่อ มาสวนกับพวกฮ่อ ที่นี้

(นางกิมเนย มีเจริญ)

"ราศีทั้งสาม"

ท้าวมหาพรหมเป็นคนเกะกะ เป็นคนที่เก่งทางความรู้เก่งมากเลย ก็เลยต่อรองกับเจ้าชายคนหนึ่ง ชายคนนี้ก็เก่งแต่คิดไม่ออกที่มาทนายปัญหาว่า...อะไรเอ่ยราศี ของมนุษย์ตอนเช้าอยู่ที่ไหน กลางวันอยู่ที่ไหน...กลางคืนอยู่ที่ไหน...ให้เวลาเจ็ดวัน หาไม่ได้จะฆ่าให้ตาย ท้าวมหาพรหมจะฆ่าให้ตาย...ทางนี้อยู่ได้หาไม่เจออะ...ทั้งเจ็ดวันก็หาไม่เจอ เวลาที่ล่วงมาแล้วหกวันแล้ว อยู่ไม่ได้บอกกับเมียสาวว่าก็ต้องไปก่อนละพี่เห็นต้องตายคราวนี้ ไปเจอต้นไม้ใหญ่กลางป่าต้นหนึ่งร่มเย็นมาก ก็นอนนั่งคิด มีนกสองตัวแม่ลูกพูดกันว่า...โอ๊ย สงสารเจ้าชายจังเลย โอ้ก็ถามว่า...แม่จ้ะสงสารเรื่องอะไรนะ เจ้าชายจะถูกฆ่าไปถ้ากับท้าวมหาพรหม ทายว่าราศีของมนุษย์อยู่ที่ไหน เข้าคืนอยู่ที่ไหน กลางคืนอยู่ที่ไหน และกลางวันอยู่ที่ไหน แม่จ้ะแม่รู้ไหมว่าอยู่ที่ไหนหละ...ไม่แม่ไม่รู้ เข้าเช้าอยู่ที่ไหนนะราศีของมนุษย์ กลางวันอยู่ที่ไหน กลางคืนอยู่ที่ไหน เจ้าชายรู้เช่นนั้นก็ดีใจนักหนา เห็นจะไม่ตายแล้ว มาบอกกลับลูกสาวว่าไม่ตายแล้ว พ่อครบเจ็ดวันท้าวมหาพรหมลงมาเสด็จลงมาเห็นที่ได้หรือไม่ได้...ได้...เอ้าทนายมา...ข้าพเจ้าแพ้...ข้าพเจ้าให้สัตย์คอเดี๋ยวนี้...เอ้าทนายมาเลย...เข้าอยู่ที่ไหน...เข้าอยู่ที่หน้าครับ ล้างหน้า กลางวันอยู่ที่ไหน อยู่ที่นอก...ทำไมอยู่ที่นอก ร้อนมากเอาน้ำลูบอก กลางคืนอยู่ที่ไหนทุกคน กลางคืนต้องมาล้างเท้าทั้งนั้น ราศีทั้งสาม ข้ายอมแพ้ เจ้าคอยดูนะข้าจะตัดหัวของข้า เรียกลูกสาวทั้งเจ็ดมาพ่อแพ้แล้ว เอาพานมารองหัวพ่อไว้อย่าให้หัวพ่อตกนะลูกนะ ถ้าหัวพ่อตกลงในมหาสมุทรน้ำจะแห้งทันที ถ้าลงในมนุษย์โลกไฟจะลุกทั้งโลกเลย อย่าลืมนะลูกนะ...ว่าแล้วก็ตัดหัว ตัดศีรษะตัวเอง... พ่อดีลูกสาวรับไว้ได้ นิทานเรื่องนี้ก็สอนไว้แค่นี้ครับ

(นายยิด พวงย้อย)

"พระอาทิตย์ พระจันทร์"

พระอาทิตย์ พระจันทร์เป็นพี่น้องกัน พระอาทิตย์เป็นพี่ พระจันทร์เป็นน้อง เขามาหากัน เขามาหักทลาย แล้วพระอาทิตย์เฝ้าใครมองไคว้มงตา ตาหริบหรือหละ มองไม่ได้ นะพระอาทิตย์นะ พระจันทร์ยืนยิ้มแยมแจ่มใส (หัวเราะ) แล้วเขาก็ไปคุยกันซี นี่พ่อแม่เขาเล่าให้ฟังนะ (หัวเราะ) เขาบอกว่าคนเมืองล่างนะสวยเก๋ เขาว่านะ มองดูท่าตา ขลุบขยับ ยู่ยี้ พระอาทิตย์เขาว่านะ พระจันทร์เขายกแขนข้างล่างสวยจะตาย เขาว่ามองก็ยิ้มแยมแจ่มใส สังเกตซีเราดูพระอาทิตย์นะมองได้เมื่อไหร่

(นางบุญ วิจิตร)

"ตำนานพระพุทธบาทและการทำบาตร"

ฤาษีนะเขาถือศีล ๔ สัจจพันธุ่นะ เขาถือว่าเขามีสัตย์ วันนี้เขาต้องการตัวเมีย ลัก ๔๐ ตัว แม่แต่ตัวผู้มาลักเท่าไรเขาก็ไม่เอาไม่รัง นี้ก็เขาก็ไม่ยิง ก็เกิดพัวพันกับฤาษี ฤาษีก็ว่าศีล ๔ เขาเพียงธรรม เขาบอกว่าเขานะเต็มปรีเรื่องศีล ๔ ของเขา แต่สัจจพันธุ่นะเขาก็ดีในทางสัตย์ นี่ก็เกิดพัวพันกันซี

"ถ้าใครที่มีสัตย์อะไรก็ลงไปนอนในบ่อนใบบัว ถ้าใครนอนได้คนนั้นมีสัตย์" ก็เกิดพัวพันกันกับฤาษี นี่ก็เข้ามิดฤาษีเขาเคยสวดมนต์ เขาก็ปลุก "พรานบุญ ๆ ลูกขึ้นเถิดสว่างแล้ว" พรานบุญเขาคลุ่มผ้าผวยไว้ นอนบนใบบัวนั้นนะ เขาเปิดผ้าผวยมาดูเอ๊ะตะวันยังไม่ขึ้นนึกในใจว่าฤาษีโกหกแน่ พอสักพักใหญ่ ๆ พอได้อรุณเขาก็ลุก ขึ้นมาเขาก็เรียกอีก

"พรานบุญ พรานบุญ ลูกขึ้นเถะสว่างแล้ว" แต่ยังไม่สว่างแท้ พอเหลียวตะวันขึ้นเขาเปิดดูหน่อยๆ เขาก็บอกนี่แหละสว่าง นี่ตาฤาษีโกหก ๆ ก็เลยฤาษีตกลงไปในบ่อเลยพูดอะไรไม่มีสัตย์ ไม่มีจริง นี่ฤาษีก็ตกลงไปในบ่อ อยู่มา ๆ ก็ซีเกียจลงไปนอนน้ำที่ต้นท่า พอเหนื่อยมาเขาก็บอกว่า

"อาอี ๆ วันนี้ฉันขี้เกียจไปแล้ว อาอีช่วยบอกกะแม่คงคาให้ขึ้นมาทีเถอะ"

"เออ บอกน่ะบอกได้ แต่เขาจะขึ้นหรือไม่ไม่รู้ล่ะ"

"เอาเหอะบอกเหอะ" นี่อาอีก็ลงไปอาบน้ำ พออาบน้ำเสร็จสรรพเขาก็ขึ้นมา ๆ ก็บอกกับแม่คงคาว่า "แม่คงคาพรานบุญเขาขี้เกียจลงมา เขาให้ฉันไปหาเขาหน่อย" นั่นสิเลยมาทะเลที่ว่าที่พรานบุญ.....นะที่พระบาทน่ะที่บ่อ

อ - "บ่อพรานล้างเนื้อหรือคะ"

ว - นั่นแหละไอ้ที่.....

คือไอ้หน้าไอ้ความสัคย์ของแก่นนั้นแหละมันทะเลไป นั่นแหละก็ได้อะไร ที่นี้อยู่มา ๆ ก็เขานิมนต์พระพุทเจ้าไปถวายสังฆทานไปถวายวัดแก่นจันทน์นะ ไอ้วัดแก่นจันทน์มันเป็นอย่างนั้น ไอ้พี่ชายเขากับน้องชายเขาได้มาทำบุญไปหนึ่งแล้ว ที่พระพุทเจ้าน่ะได้เอาของไปขายกินที่เหมื่อนนั้นเมืองที่พระพุทเจ้าอยู่นะ ที่นี้ก็เวลาจะไปก็พระอินทร์บันดาลบาตรเงิน พระพรหมเขาเอาบาตรทอง มาถวายท่านท่านก็ไม่รับ มาถวายพระพุทเจ้าเพื่อจะได้เป็นตัวอย่าง มองไปมองมา เอ ถ้าท่านไม่ชอบอย่างนั้นเอาบาตรดินเถอะเรา ๒ ฟัน้อง พอตีถวายพร้อมกันเลย พระอินทร์ พระพรหมก็มาถวายพร้อมกันแล้วก็ เขาก็ถวายด้วยกันท่านทั้ง ๔ ใบน่ะเลยฉีกซะ เลยมีรอยฉีกมีสี่เป็น ๔ นั้นใจ แล้วพระพุทเจ้าเอามาประสานรวมนั้นแหละประสานเป็นใบเดียวกัน ถ้าจะรับของคนโน้น คนนี้ก็กลัวจะเสียใจ รับคนนี้ก็คนนั้นจะเสียใจ ก็รับมันทั้ง ๔ ใบเลย พระพุทเจ้าว่า แล้วก็ลาชี

๒ คนพี่น้อง พระพี่ชายน่ะเขาได้อรหัตผล น้องชายเขาจะไปค้ำนอก ไปค้ำนอก เขาก็บรรพชของไปเต็มสำเภา ก็ไปแะเข้าที่ป่าไม้จันทน์ ก็ไม่รู้ว่ามีจันทน์ ก็ขึ้นไปเที่ยวไปเห็น อุ๊ว ไอ้มันจันทน์แดงทั้งนั้นเลย มาบอกลูกน้อยขึ้นไปตัด เทวดามาประชุมที่เดียวหักคอซะ เทวดาอีกกองก็ว่าไม่ได้เดี่ยวจะเข็นซากอสุภ อย่าไปทำเขา เวลามันบรรพชไม้ออกไปก็นั่นแหละ เอาละเราทำลายมันตรงนั้น ทำให้เรือมันล่มจมลงไปซี่ ที่นี้ก็เกิดพายุเกิดคลื่นลม เอ! ไอ้เรือก็จะแตกจะล่ม ก็ระลึกถึงพี่ชายได้ พี่ชายก็เหาะไป ๆ ลมก็ซาลง ๆ

ก็หายไป พอมาถึงเมืองก็แบ่งกันคนละครึ่ง น้องชายครึ่งหนึ่ง พระพี่ชายครึ่งหนึ่ง ไอ้ที่นี่แบ่งมาแล้วก็ไม่ว่าจะอย่างไร ก็สร้างวัด สร้างเสรีจก็ไปทีเดียว ไปนิมนต์พระพุทธเจ้า ๆ ก็นิมนต์นะ ๕๐๐ แต่เวลานั้นพระมีอยู่ ๔๔ องค์ ชาตีกองค์หนึ่งพระอาณนที ก็ทูลถามว่าแล้วเราจะไปเอาที่ไหนละนี่ บุชบกมีถึง ๔๔ บุชบก แล้วไปเอาที่ไหนอีกกองค์หนึ่งละให้เติม ๕๐๐ พระพุทธเจ้าบอกว่า เราไปเอากันข้างหน้า ๆ ได้อีกกองค์ ก็เดินมา ๆ เอ๊ย ลอยมาๆก็มา เจอพรานบุญ พระพุทธเจ้าก็ถามพรานบุญว่า "ที่ท่านมาอยู่ที่นี่ท่านมีอาคมอะไร"

"ที่ฉันมาอยู่ที่นี่ก็หมายถึงว่ามีความสัจย์"

"ความสัจย์ยังงี้"

"ความสัจย์ว่า จะยิงตัว เมียก็เอาตัวเมีย จะยิงตัวผู้ก็เอาตัวผู้ แม้แต่จะผ่านมาสักเท่าไรก็ไปเอา"

"เมื่อไม่เอาอย่างนั้นก็ลูกศรแกเอาถึงอย่างนั้นเชียวรี แต่ยังสู้ลูกศรฉันไม่ได้ ลูกศรของฉันปล่อยไปเถอะให้รอบโลกนี่ก็ต้องมาหาเจ้าของ"

เอ! ไอ้หมอนี่คุยเกินกว่าเหตุแล้ว" เขาว่าไม่รู้ว่าเป็นพระพุทธเจ้า เมื่อไม่รู้ก็ตั้งศรจะยิงพระพุทธเจ้ายกศรขึ้นมาจะยิงก็พาดศรขึ้นมา พาดไม่ติดพาดเท่าไรก็ไม่ติดตกเมื่อตกก็ว่าถ้าจะเป็นพระพุทธเจ้าก็ไม่รู้ ก็นึกในใจก็หักศรซี่ เข้าไปกราบกราบทาน ท่านก็เลยขออุปสมบทเลยก็ไปด้วยกันเลยครบ ๕๐๐ พอดี เมื่อฉันอิ่มแล้วอะไรแล้วก็กลับๆ มาจะมาด้วยกับพระพุทธเจ้าท่านก็บอกว่า

"อย่ามาเลย อยู่ที่นี่เถิดจะได้สั่งสอนลูกหลานต่อไป"

"ถ้าจะให้ฉันอยู่ที่นี่ละก็" เขาพระบาทนะมันสูง สูงก็เลยข่มลงมา มันข่มรอยพระพุทธเจ้าอยู่ ข่มลงมาที่ ก็พังลงไปที ข่ม ๓ ที ก็พังทางเหนือมีใจ ไอ้เนื้อเรื่องโกหกหรือไม่โกหกไม่รู้จะไอ้มันเรื่องมันด่าเนิน เรื่องมาอย่างงั้น เลยพรานบุญนะสำเร็จหรือไม่สำเร็จก็ไม่รู้ที่อยู่ที่นี่แหละ เขาบอกว่าอยู่นั้น บางวันก็เป็นพระแก่ บางวันก็เป็นพระหนุ่ม ท่านแปลงตัวท่านได้

"นิทานโกนจุก"

มีเศรษฐีคนหนึ่งร่ำรวยมาก คิดว่าเอาพี่เอน้องมาโกนซะพร้อม ๆ กันเถอะ แล้วที่นี้พอโกนเสร็จก็อยู่ในระยะที่โกนจุก เขาบอกว่าเป็นคนมีมั่งขวัญ หรือเป็นคนมีราศี ราวัน ลริมงคล ที่นับหายักษ์ เขาบอกว่า มีสง่าราศีจริง ๆ เรายังทำไม่สวยเหมือนภุมารมุนษย์นั้นะ อย่างอย่างนั้นเลย เราจะตัดเอาหัวมุนษย์มาเปลี่ยนหัวเราเสียนี้เห็นท่าจะดี เขาว่าอย่างนี้ที่นี้พอโกนจุกเสร็จแล้ว มหายักษ์ก็เลยมาตัดหัวเอาไป ที่นี้ก็เหือตร้อนถึงเศรษฐีผู้เป็นพ่อ "ตายจริง หัวจุกท่านหายไปไหนซะหละนี้ มันยังงัยกันล่ะที่นี้" ถึงได้ไปตัดเอาหัวพระคิมเนศ มาสวมเป็นหัวข้างเลย เขาถึงบอกว่าจะทำอะไร เขาถึงให้กิดกับพญามารนี่ซะ ให้งิงเป็นปราบชนะนะ คือได้พิธีจะตัดจุกโกนจุก ถึงได้ถือกันแต่ปางนั้นมา เขาบอกให้แบกกระบอกเพชรไว้ ต้องแบกไว้อย่างนั้น คือความหมายเขาเอาใบลานมาขุดเข้า และเขียนเป็นอักขระไว้ "สัพเพทเวา ปิสาจวระ อารากา ตโยกิจจ พระธรรมศรัทธา กาลปะตัง นิสวา สัพเพชะ ปราอันติ" เขาจะเขียนไว้ในใบลานให้เด็กแบบไว้ เพื่อบ้องกันพญามาร มันจะมาตัดเอาหัวไป ก็ถือเป็นนิทานแบบอย่างมาแต่ปางนั้น

อ. - แล้วที่นี้การโกนจุกละอะ ทำไมเด็กถึงต้องไว้จุกด้วย จะโกนหรือไว้ผมยาวเลยไม่ได้หรือคะ

ว. - มันเกี่ยวกับการเลี้ยงยาก คือเด็กนี้เลี้ยงยากจะเอาไว้จุก เขียะ ไว้แกละเขียะ เรียกว่าแปลงเพศใหม่หรือตั้งชื่อให้ใหม่

คือว่าการตั้งชื่อใหม่นี้ บุคคลที่เกิดมา นามชื่อ นามรูป ก็ตั้งชื่อให้แล้ว บิดามารดา จะไม่รู้เท่าถึงการณ์ เพราะไม่ได้ไปปรึกษาครูบาอาจารย์ บางทีตั้งชื่อดังนามไม่ถูกกาลกิริยาอย่างหนึ่ง จะเป็นเด็กที่เลี้ยงยากหรือสอนยากตามบทบาทคัมภีร์หรือพระฤาษีท่านกล่าวไว้

อ. - ก็เลยต้องเปลี่ยนชื่อนั้นใช่มีัยะ

ว. - เปลี่ยนชื่อเสีย เอาไว้จุกเสีย

อ. - แล้วที่นี้ถ้าเปลี่ยนรูป คือเอาไว้จุกเสียจะได้เป็นคนใหม่หรือคะ

- ว. - เป็นคนใหม่ ไ้จุท ไ้แกละเฮียะ คนไหนที่เลี้ยงยากหน่อย ก็ไ้หลายจุท หลายแกละทีเดียว เหมือนผู้ชายที่เลี้ยง ๆ แล้วก็เอาแต่ป่วย เอาแต่จ้องเงา เขาว่าเลี้ยงไม่ไ้ลุล่วง บางทีลูกคนโตก็ตายไปหรือบางทีน้องมันก็ตายไปซะอะไรอย่างนี้ แสดงว่าเป็นคนเลี้ยงลูกยาก คือไม่ไปปรึกษากับพระครูอาจารย์ ตั้งชื่อ ตั้งนามให้ลูกชื่อนั้นไม่ตรงกับศร ไม่ตรงกับเดช ไม่ตรงกับจุลละ หรือ ไม่ตรงกับอายุอย่างนี้
- อ. - ตอนไ้จุทนี่จะไ้จนถึงอายุเท่าไรจึงจะโกนจุทไ้
- ว. - ถ้าผู้ชายต้องไ้ ๑๓ - ๑๔ ถ้าผู้หญิง ๑๒ - ๑๓ ก็ได้
- อ. - ถ้าเอาไ้แบบไม่โกนเลยไ้มั๊ยคะ
- ว. - ไ้ไ้
- อ. - ทำไมคะ จะเป็นอย่างไร
- ว. - มันก็ต้องว่า กาลกิณี ของการเลี้ยงยาก มันยังติดหรือหรือลัมพันธอยู่คือจะต้องโกนออกไป เรียกว่าไ้เสนียดจัญไร ที่มันเปลี่ยนแปลงแล้ว ถือว่าชีวิต และความเป็นอยู่ไ้มันจะเจริญไปสู่ความดีของเขา แล้วไ้เรื่องเก่า ๆ นี่โกนทิ้งไปซะ ขำระสะสางไปเสีย
- อ. - แล้วเคยมีไหมคะคนที่ไม่โกนจุท แล้วก็เป็นอย่างนี้ไ้ไหมคะ
- ว. - ที่ไม่โกนนะเธอ มีแต่ว่าพี่น้องมันชุกชนหรือพรรคพวกกันนะชุกชน เอามิดตะโกนไปตัดเล่นหรือโกนทิ้งมันซะโดยที่ไม่มีความเลขาณต์ แล้วมันก็กลายเป็นเด็กที่ไม่เต็มเต็งหรือไม่เต็มบาท อะไรเช่นนั้น มันก็เคยมีประวัติการมาเป็นเด็กวันหนึ่งพ่อแม่ไม่อยู่ ที่สาวมันก็พวกเพื่อน ๆ เด็กด้วยกันละ พอมันจับมิดโกนเป็นเห็นเขาทำกัน เห็นพระทำ มันก็เลยทำ ทำแล้วมันจะทำน้มนต์ที่ไ้ไหน มันก็เอาชันตักน้ำไปตั้งไว้ที่ต้นกล้วย แล้วก็ทำพิธีจุดเทียนขึ้น ขอน้มนต์กับหลวงพ่อกล้วย ก็เอามารดเด็ก พ่อแม่ก็ว่า "อ้าว ทำไมไปโกนซะละ" เด็กมันว่า "เห็นมันยาวกะรุงกะรัง แล้วเหมันกินออกเต็มหัวไป" "แล้วไป

(๒๑๒)

เอาน้ำมันตีที่ไหนมารด" "น้ำมันตีหลวงพ่อกล้วย" "เอาหลวงพ่อกล้วยก็ทำน้ำมันตีได้นี่" เออที ตี เขาวางนั้น เป็นมหาสิริมงคล หรือเป็นมิ่งขวัญอันดีแล้ว" พ่อแม่ก็เป็นคนอารมณ์ดีหน่อย โกงแล้วก็แล้วกันไป เด็กนั้นก็ดี ไม่เห็นเป็นอะไร เด็กนั้นก็ดี พรรคพวกเด็กมันทำกัน แล้วพ่อแม่เขาก็ไม่ได้คัดค้านพูดอะไร ก็พูดตามกันไป

(นายพุทฺย์ ยอดสร้อย)

"ตำนานหมอดู"

นายเปล่ง เมื่อรู้ว่าเกิดโรคระบาดจึงพาควายของตนไปอยู่ไร่ แต่สุดท้ายควายก็ตายลง จึงจัดการใส่เกลือตากไว้

ตอนตีไก่โหมคอกออกหากิน เห็นเนื้อตากอยู่จึงขอกิน นายเปล่งห้ามไว้ บังเอิญไปเห็นป็นโหมคอกคิดว่าบ๊องกัญชาขอสุน นายเปล่งจึงให้โหมปากกระบอกและสั่นไก โหมคอกไม่เป็นอะไรแต่ก็ขอกอีก นายเปล่งยึดกระสุนดินมาก สั่นไกปืนกระบอกแตก โหมคอกรู้ว่านายเปล่งจะฆ่าจึงไล่ตาม นายเปล่งแอบในบ่อ โหมคอกจับยามสามตา รู้ นายเปล่งจึงวิ่งหนีเข้าเตาถ่าน โหมคอกอีก นายเปล่งจึงเอาดินใส่หัวปืนขึ้นไปอยู่บนต้นไม้ โหมคอกรู้ว่าอยู่ใต้ดิน แต่อยู่บนยอดไม้ จึงคิดว่าตำราใช้ไม้ไค้ก็เผาไฟ นายเปล่งจึงได้ตำราไป ยิ่งถูกเผาเหลือเพียงครึ่งเดียว

(ลุงพุทฺย์ ยอดสร้อย)

"ประวัติการโพงหัว"

ประวัติการโพงหัว ไม่มีใครจะทราบดีว่าทำไมมีการโพงหัว เรื่องมันเกิดจากเศรษฐีแก่คนหนึ่งเป็นผู้หญิง...พอลูกสาวแต่งงาน...ทำหอคอยสูงสุด เอาลูกสาวไปขังไว้บนนั้น

ลงไปไหนก็ไม่ได้ พอถึงเวลากินก็ส่งอาหารขึ้นไปบนหอทุกวัน...นี่ต่อมาวันหนึ่งลูกสาวอยากมีตัว ก็เลยคิดว่าเอาหละ...เอามาเป็นตัวดีกว่า...นางคิดดังนั้นก็เอารอกที่ชักส่งอาหารทุกวันทิ้งลงมาพอมหาขึ้นไปอยู่บนนั้นนางก็ชักหมาขึ้นมา แล้วนางก็เอามาตัวนี้เป็นตัวของนางได้ พอท้องขึ้นมา พ่อแม่ก็โกรธนักโกรธหนาอยู่ตั้งสูงมันท้องได้ยังไง ก็เลยขับไล่ไล่ส่งออกจากบ้านไป นางก็เลยไปอยู่ป่า พอครบกำหนดคลอดนางก็มีลูกกับหมา...ได้คลอดลูกออกมาเป็นผู้ชาย พอลูกโตขึ้นลูกชายได้ถามถึงพ่อว่าอยู่ไหนเป็นใคร แต่นางไม่ยอมบอก ว่าพ่อ เป็นหมากลัวลูกจะอาย...วันหนึ่งลูกไปเที่ยวเก็บผลหมากรากไม้ในป่า โดยมีหมาตัวนั้นตามไปด้วย แต่พอเก็บผลหมากรากไม้มาได้หมาตัวนั้นเข้ายื้อแย่งกัดพัลวาล เด็กคนนั้นเลยตีหมาตัวนั้นตาย เด็กก็กลับบ้าน...แม่ถามว่าหนู...หมาไปไหนแล้ว...เด็กก็บอกว่าตีหมาตายแล้ว แม่ถามว่าตายที่ไหน เด็กก็ตอบว่าตายตรงซอกเขา แม่ก็เลยบอกความจริงให้เด็กรู้ว่าหมาที่ถูกตีตายคือพ่อ...แม่ของเด็ก...เอ้อ...คนนั้นก็เลยให้เด็กเอาเมล็ดพืชเอาใส่ถุงของหมาตัวนั้นมาพันหัวตัวเอง

(นายยิด พวงย้อย)

"กำเนิดต้นมะพร้าว"

กษัตริย์นะ เค้า อ่า มาประพาสทะเลนะ มาประพาสก็ขากสเลดลงไป ขากสเลดลงไปก็ไอ้ ๆ ปลา เค้าวว่าปลาอะไรละ ไอ้ปลาสิคนะ มันก็กินเข้าไปสเลด

ที่นี่มันก็เกิดเป็นลูกนะซี เกิดมาเป็นลูก ที่นี่ก็เป็นลูกคน ก็เลยไปฝากไว้กับแม่ธรณีนะ กะไอ้ข้างตลิ่งนะ มันโตขึ้น ๆ ๆ ก็สองคนพี่น้อง

เออ สองคนพี่น้อง เอา ๆ พี่ชายไปก็ อ่า ฮีนี้เค้าก็ อ่า ไอ้ ๆ ๆ เรือไอนั้นนะ เรือเศรษฐีนะเค้าพายมาเจอเข้า ก็รับเอาพี่ชายมันไป เมื่อรับเอาไปก็ พี่ชายไปแล้วน้องชายก็ไปด้วย เมื่อไปด้วยก็ไป พาไป ๆ ก็ไปแต่งงานกะเศรษฐีแล้ว ลูกเศรษฐีนะ

เออ เมื่อแต่งงานเสร็จสรรพแล้ว ที่นี่ก็ถึงปี ก็ไปค้า ค้าสำเภา ๆ
ก็ฝากน้องชายไว้กะภรรยา

ที่นี่ภรรยาค่ะ...ไม่ค่อยกินข้าวบูด ๆ มั่ง อะไรมั่ง ผอมลง ๆ ไ้
นี่ก็บ่นถึงพี่ชายเมื่อไหร่พี่ชายจะมาสักที เออ ที่นี่อยู่มา ๆ ก็ค้าขายหมดนะซี
หมดก็เร่งมาใหญ่

เมื่อมาถึงก็มาเห็นน้องชายเข้า เอ้ น้องชาย ก็ถามน้องชายว่า
ทำยังงัยถึงได้ผอมอย่างนี้นักหว่า

เอ้ ก็พี่สะใภ้ละ เค้าให้กินข้าวบูด ๆ มั่ง อะไรมั่ง เออแล้ว ๆ ก็
ให้ไว้เฟื่องหนึ่ง เมื่อก่อนเค้าเรียกว่าเฟื่องนะ

ที่นี่ก็ พอผิวมาก็ฟ่อง ๆ ผิวว่า เอาไปปล่อยเสียเถอะน้องชายเฉย
ถ้าแกชินเอา ๆ เสียงไว้ ฉันกะแกล่กิน ไม่ได้อยู่แล้ว

เมื่อไม่อยู่แล้ว เอ้ ทำอย่างไร ก็ชวนน้องชาย เชื้อเมียนะกำลัง
รักเมีย ก็มาพามา พามา เห็นต้นยางต้นใหญ่ มันมีลูกอยู่ ๓ ตัว ไ้ ๆ
นกนั้นนะ นกอินทรีนะ

อ.ทัศนีย์ - อ้อ นกอินทรีมันทำรังอยู่ที่ต้นยางใช่ไหมคะ

จุลล - อ่า ที่นี่ก็ ก็เดินต่ายไปต่ายมา เวลาฝั่งตอยก็ปลอกคอขึ้นไป

อ.ทัศนีย์ - ปลอกอะไรนะคะ

จุลล - ปลอกคอเค้า เรียกปลอกคอ

อ.ประติษฐ์ - เป็นชั้น ๆ อย่างนั้นนะ

จุลล - เออ จันซี เออ มันเป็นชั้นกะใดไว้ ต้นมันใหญ่ ที่นี่ก็ เออ ก็ขึ้นไป ๆ
พอถึงกิ่งนั้นก็ ๆ ไ้ที่นี่ก็เตียวเพลินอย่างจันซี พะลินก็ชักเอาคอกออก เมื่อ
ชักเอาคอกออกมาก็ลงไม่ได้ เมื่อลงไม่ได้

อ.ประติษฐ์ - ทำไม ใครชักออกคะ

จุลล - ไ้พี่ชายนั่นนะซี

อ.ทัศนีย์ อือ จะเอน้องไปปล่อย

จุลลิต เอน้องไปปล่อย ไปปล่อยให้หนักอินทรีมันกินซะ ที่นี้ไอ้ ๆ จุกนกะ มันก็
กกเอาไว้ เมื่อกกเอาไว้ ก็กกเอาไว้พักใหญ่ ๆ ก็แม่มันก็มา บินมา มากี่
เกาะไอ้ ๆ ๆ ต้นนะ

 ที่นี้ก็ได้กลิ่นมนุษย์ เมื่อได้กลิ่นมนุษย์ก็บอกว่า อืม ไอ้ ๆ ๆ มันกลิ่น
มนุษย์นี่ไว้อย่า ว่าไม่ใช่หรอกแม่ ไอ้ ๆ นกนะว่าอย่างจั้น

 เออ แม่อยากดู อะ แม่อยากดูก็ ก็ว่าจะเปิดปีกให้ดู เค้าวว่า

 "เมื่อย่ากินนะ เออเมื่อย่ากินว่าจั้น"

 ที่นี้ก็เอาแม่ก็รับรองว่าไม่กินไม่อะไร

 ก็เปิดไว้ ไว้ข้างหนึ่ง พอดูพอ แม่ก็แลเห็นมนุษย์นั้นก็ดีใจ ลงมา
เอออยู่กับแม่เออะ แม่จะเลี้ยงเองไอนี้ เออ แล้วอีกสักพักใหญ่ ๆ พ่อมาอีก
เออ นกก็พูดว่า ก็ว่าอย่างจั้นอีกแหละว่า

 "แหม กลิ่นมันเหม็นกลิ่นสาปของมนุษย์

 "ไม่มี" ว่าจุกนกะโกหก ไม่มีหรอกมนุษย์ที่ไหนมา

 เออที่นี้พูดกันไปพูดกันมา ก็ขอร้องพ่ออีกนั่นนะ ขอร้องพ่อนะ ก็ยอม
เมื่อยอมให้ ก็เปิดปีกให้ดูอีก ก็ดู ดูพอแลเห็นไอนั้น พ่อก็ดีใจอีก
เออมัน ๆ มีความเมตตาจริงจังก็ไม่รู้ ที่นี้ก็รับเลี้ยงอีก เมื่อรับเลี้ยงแล้วก็ว่า
เวลานั้นก็ นกอินทรีเค้าบอกว่า เออจุกข้าก็โตแล้ว แล้วเอ็งก็โตแล้ว พ่อจะ
ทำมาค้าขาย อ่า หากินได้แล้ว เอาเหอะเอ็งอยู่ที่นี้ละ เตียวพ่อจะไปคาบ
เอามัด พร้า กระทา จอบ อะไรไม่รู้มาให้ โอ๊ยมาให้ที่ต้นยาง
ที่นี้ก็ ๆ ไปคาบเอามา เมื่อคาบเอามาแล้ว

 "พ่ออยู่ไม่ได้นะ พ่อจะต้องไป ไอ้ ๆ นกที่เค้าเก่งกว่าพ่อก็ยังยี้"

 เตียวเค้าจะมาเตียวโอบกินซะเปล่า ๆ เออ เอาเหอะ เอ็งอยู่ที่นี้ละ จุกสำหรับ
ทำไรกินอะไรกิน เออ เอ็งก็ปลุกไอนั้นไว้ ปลุกข้าวโพด ข้าวฟ่างอะไรแยะ

เออ เมื่อปลูกแล้วอะไรแล้ว ก็มีข้างฝูงหนึ่ง มีข้างฝูงหนึ่ง

ไอ้ ๆ ข้างนั้นก็ปรึกษากันอีกละ ไอ้ ๆ ฝูงนี้ เราจะกินไอ้ ๆ

ข้าวโพด ข้าวฟ่างเหล่านี้อย่า เราว่าจะเอาอะไรทดแทนบุญคุณเขา

เออ ที่นี่ก็อย่ากระนั้นเลย เอาละ เอางาเถอะ เอางา ถอดงา
ทีละตัว ๆ ว่าจัน แต่ ๆ มันไม่ได้ถอดให้หรอก มันกินแล้ว มันก็ไปปากันหมด

ที่นี่ไอ้ตัวสัญญาหนั้นก็จำที่จะต้องถอดให้ เอ้ เมื่อได้งาแล้ว พวกนั้นก็
ไปหมด เข้าดงเข้าป่าไป ไอ้นี้ก็คิดสมเพชกะไอ้ ๆ ๆ มนุษย์นะ ก็เลยถอด
ไอ้นั้นทิ้งไว้ข้าง ๆ กระจับปี่

เออ ถอด เออ ไอ้ ๆ งานนะ เมื่อถอดแล้ว อะไรแล้วก็ เออ ก็ไป
ไปที่ อยู่ ๆ มากี่ว่า มา ๆ ก็มาดู ไอ้มาที่กระจับปี่นะ มา ๆ เห็น มาที่กระจับปี่
ก็เห็น มันออกจากงาข้างแล้ว ก็ ขลุ่ยกันไปขลุ่ยกันมา เกี่ยวกันไปเกี่ยว
กันมาก็เลยได้กันนะซี

เมื่อมันเห็นออกจากงาข้างแล้ว ก็ ขลุ่ยกันไปขลุ่ยกันมา เกี่ยวกันไปเกี่ยว
กันมาก็เลยได้กันนะซี

เมื่อได้กันแล้วอยู่มา ๆ ก็ ไอ้ ๆ ฮีนางนั้น เค้ามียออยู่ เอ๊ย ๆ ไอ้นั้น
นิมิตนะ นิมิตอะไรได้ทั้งนั้นนะซี

อ. ศศินัย - อ้อ วิเศษ

ลุงลี - เออ ๆ เป็นของวิเศษ ก็นิมิตบ้าน นิมิตเมืองอะไร

เมื่อนิมิตมาได้แล้ว ที่นี่ก็ สร้างบ้านสร้างเมือง กับบอกกับไอ้ ๆ ลูกน้อง
มันนะ ให้ไปจับเอาพี่ชายมันมา เมื่อไปจับพี่ชายมันมา เมียมันนะ โน่น
ไปไว้ปลายนา แล้วฝังไว้ให้เหลือแก่คอ เออ โธ่เสียให้คอขาดเลยว้าจัน
แพนมันเข้ามา

ฮือพี่สะใภ้ล่ะ ก็ฮือพี่สะใภ้มันนะ ก็ศิกลานว่า เออนั้นขิมอญเค้าเรียก
"ซาเพีย ซาเพีย" มัน ๆ เป็นผู้หญิง มะพร้าวเปีย เพราะมันมีหู มีตา มีอะไร
พร้อม เออ ที่นี่ก็ เลยโลกก็เลยขาดเลย

(๒๑๗)

เออ เมื่อขาดแล้ว อะไรแล้วก็ ไอ้ ๆ พี่ชายมันก็อยู่กะนางนั้นนะซี

อ้อ เนียนะเรื่องมันเป็นอย่างเนียนะ

- อ.ทัศนีย์ - อ้อ เพราะฉะนั้น ต้นมะพร้าวนี้ก็เกิดจากผู้หญิงคนนั้น เทรออะ
- ลุงลี - นั่นแหละ เกิดจากผู้หญิงนะ
- อ.ทัศนีย์ - อ้อ ตั้งแต่นั้นมา ก็เลยมีต้นมะพร้าว
- ลุงลี - เออ นั่นแหละ ถึงได้มีมาจนป่านนี้
- อ.ทัศนีย์ - อ้อ เป็นตำนานกำเนิดต้นมะพร้าว
- ลุงลี - เออ ตำนานของมะพร้าว เพราะฉะนั้นมันมีปาก มีอะไร มันมีไอ้ ๆ กะโลก
หัวคน
- อ.ทัศนีย์ - อ้อ แล้วตรงนี้ อย่าง ๆ ตรงนี้ ก็เป็นอะไรอะ เป็นปาก เป็นตา เป็นอะไร
เนียนอะ
- ลุงลี - จันซี นี่ก็เป็นตา อ้อนี่ก็เป็นปาก
- อ.ทัศนีย์ - เป็นจมูกหรืออะ
- ลุงลี - เอ่อ เป็นจมูก (หัวเราะ)
- อ.ประดิษฐ์ - ลูกปรณ์อยู่ตรงหน้าเลย (หัวเราะ)
- อ.ทัศนีย์ - (หัวเราะ)
- อ.ประดิษฐ์ - ตา
- อ.ทัศนีย์ - นี่เป็นนิทานแบบของมอญเลยใช่ไหมอะ
- ลุงลี - เอ่อ ของมอญ ๆ มาจากตำรามอญ หนังสือมอญ

(นาย ติ พงษ์รามัญ)

"กำเนิดฝัน"

ลักษณะของคนแต่ละบุคคลที่ตกลงไปในที่ช่วยให้พุงตัวอยู่ได้ เป็นต้นว่าลูกตายอย่างนี้ ความทุกข์ความโศกจะขนาดไหน แล้วก็เมียตายจากอย่างนี้ ร้องไห้ร้องไห้ไม่เอาไหนเลย จะกินแต่เหล้าทำเกี้ยว จะไปทำความชั่วก็ได้ จะไปทำความดีนี้น้อยนัก เสียกำลังใจซะ เราก็โอบอาสี ตายก็ทำใหม่ เล่านิทานสู่ฟังซะ ปลอดภัยซะ อย่างนี้นะอะมันไม่ได้ผลทางนั้น มันก็ได้ผลทางอ้อมเหมือนกัน มีนิทานเรื่องหนึ่ง

คนสนใจกับเมียสาวนั้นมาก เมียสาวมันก็ตั้งท้อง ตั้งท้องแล้วก็เลยคลอดลูก ลูกไม่คลอดยี่สิบสี่ คายเลย ที่นี้ร้องไห้ร้องไห้ชะน้ำตาจะออกเป็นเลือด ยังมีเขียนผู้หนึ่งสงสารชายผู้นี้ เป็นคนที่ซื่อสัตย์ทำมาหากินด้วยความสุจริต เอ มันเสียใจเรื่องลูกกะเมียมันนี่ ก็นึกว่าหัวใจมันขาดไปแล้วทำยังไงได้ ไปถึงก็ไปร้องไห้อยู่หน้าหลุมมัน ร้องไห้จริง ๆ จัง ๆ งานการก็จนไม่ทำ ข้าวปลาก็จนไม่กิน มันจะเป็นลมตายก็มี ที่นี้เขียนผู้วิเศษท่านนั้นก็เนรมิตรคันยาริเศษให้เกิดขึ้นมาเลย เกิดขึ้นมากลางหลุมเขียว กะจุดไว้ว่าตรงที่ศูนย์นั้นเลยเขียว คันยาริเศษก็เกิดขึ้นมา เขียนก็บอกว่า "ท่านอย่ามาร้องไห้ร้องไห้ให้มากนักเลย เดี่ยวจะเป็นลมตายไปอีกหรอก สมบัติศฤงคารอันนั้นจะเป็นของใคร ก็เป็นอัตราานไปจงเอายาที่เกิดขึ้นมากลางหลุมนี้ตรงจุดนี้จะฟื้นขึ้นมาได้ เอายานั้นไปกินไปสูบเสียนะ แล้วมันจะได้หายความคำนึงอันนี้ จิตใจถึงจะไม่หลงละเมอเพื่อฝัน" ที่นี้ก็เอายานั้นขึ้นมาผสมเข้าก็ไปกินไปสูบซิ เขาเรียกว่าอึบเพียงนางทองคำ พอกินเข้าไปเลยลึมลูกลึม เมียลึมทรัพย์สินศฤงคารไปหมดเลย ไปเห็นแก่พวกและเห็นแก่เงิน ถ้าไม่ได้สูบขึ้นมาฝันว่าผู้หญิงนี่มาอะไรต่ออะไรมันเขียว ฝันมันถึงได้ติดนิยายวายวาทุณย์ คนที่ติดฝันแล้วมันไม่ได้คิดถึงลูกถึงเมีย เดี่ยวมันก็มาหลอกเอาตังค์กะเมียนะให้มันอ้อมแล้วก็แล้วกัน

อ. - อ้อนี่เป็นต้นกำเนิดของฝันคันแรกไข่ม้อยคะ

ว. - ไข่ ไอ้ต้นนี้สำคัญนัก เขาถึงบอกว่าความเสียใจมันพาไปให้เสื่อมเสีย

แล้วนางทั้งร้อยทุ่ง พันทุ่ง สูบฝันแล้วมันคิดถึงเมื่อไรละ คุณค่าของท้องนาได้ทำอะไรหรือลูก

เมียจะอดอยากขาดแคลนขนาดไหนมันไม่ได้คิดถึงหรอก คิดถึงว่าจะเอาไปสูบท่าเดียว มันเป็นอย่างนี้มันถึงได้คิดเอาจริง ๆ จัง

(นายพุท้ย ยอดสร้อย)

"ฟ้าแลบ-ฟ้าร้อง-ฟ้าผ่า"

ครั้งหนึ่งนานมาแล้วมีเศรษฐีตัวเมียคนหนึ่ง มีลูกสามคน พ่อแม่รักลูกคนเล็กมาก ให้สมบัติบ้านช่องทุกอย่าง แต่ลูกชายคนโตให้เงิน ลูกคนที่ ๒ ให้ขันทอง อยู่มาพ่อแม่ล้มหายตายจากหมด พี่น้องทั้งสาม คนพี่เอาเงินมาทำบุญ คนพี่ที่ ๒ เอาขันทองมาทำบุญ แต่ลูกคนสุดท้องได้บ้านช่องเอากะบุงใส่ข้าวมาทำบุญและอธิษฐานว่าถ้าชาติหน้ามีจริงขอให้ เป็นใหญ่ และร่วมท้องกับสามพี่น้องนี้อีก อยู่ ๆ มาสามพี่น้องตายไป เกิดชาติใหม่ร่วมท้องกันอีก และผู้น้องได้เป็นใหญ่มีชื่อว่าพระราหู พ่อแม่ไปหาโทรทนายเพราะชอบออกมานอกป่า โทรทนายว่าเอาไว้มันจะได้ถ้าพี่น้องจะกินน้องหมด พ่อแม่จึงเอาไปไว้ที่สวน ต่อมาลูกคนที่ ๒ ชื่อพระอาทิตย์ คนที่ ๓ ชื่อพระจันทร์ พี่ก็อยู่กันไม่มีอะไรดีมาก เพราะราหูนั้นอยู่กับพระอิศวรนานแสนนานได้นางเมขลาเป็นเมียแต่เที่ยว เก่งมาก นางเมขลาเป็นแก้วที่มีฤทธิ์เดชร้ายกาจมาก เกี้ยวใครต่อใครร้ายกาจมาก อยู่มานางเมขลาบอกพระอิศวรว่าจะไปหลังถ้ำ วันหนึ่งพระอิศวรก็สั่งอีกว่าอย่าไปหลังถ้ำ นางเมขลาพอพระอิศวรไปแล้วก็ไปที่หลังถ้ำไปดูว่ามีน้ำอะไร เยอะแยะนัก เห็นขวดหนึ่งแปลกกว่าเขาก็ดองดื่มดูเลยเหาะเหินเดินอากาศได้ พระอิศวรมาจากการประชุมก็ถามพระราหูว่านางเมขลาไปไหน ราหูตอบว่าหนีไปแล้ว พระอิศวรก็เลยรู้ว่านางเมขลาแอบไปกินน้ำวิเศษก็เลยเหาะหนีไปได้ ก็เลยสั่งพระราหูไปตาม พระราหูก็ออกตามและไปพบบอกให้นางเมขลากลับ แต่นางเมขลาไม่ยอมกลับเกิดต่อสู้กันขึ้น นางเมขลาใช้เกี้ยวเขรยั้งไล่คอพระราหู...พระราหูจึงกลับมาบอกพระอิศวรว่า...จับไม่ได้แล้วพร้อมทั้งเสนอว่ามีเพื่อนคนหนึ่งชื่อรามสูร เป็นคนเก่งมากในเรื่องการใช้ขวาน...เป็นที่ตกลงดังนั้นรามสูรได้รับอาสาจากพระอินทร์ไปตามนางเมขลา แต่ตามเท่าไรก็ไม่พบ ทุกวันนี้คงจะเห็นนะ...ฟ้าลั่นเปรี้ยง

ปรางค์นาง เมขลา ล้อแก้ว... แห้ว ๆ นี่คือแก้ว ถ้าหากว่าที่เปรี้ยงปรางลงมาคือขวานของรามสูร
ที่ขว้างโดนแก้วของนาง เมขลา ถ้าลงมาข้างล่างก็เรียกว่าฟ้าผ่า ถูกต้นไม้บ้างพ่อบ้างแล้วฝนก็ตก
(นายฮืด พวงย้อย)

"ดาวลูกไก่"

ตากับยาย แก่เลี้ยงไก่ไว้ ๒ ตัวผิวเมี่ยม อยู่ ๆ ไปมันก็ออกลูกมา ๗ ตัว อยู่ในที่กันดาร
ข้าวจะกล้าน้ำจะกลืนก็ไม่มี ว่ายังงั้นเถอะ พอรุ่งเช้าเข้าก็มีพระพุทธรูปท่านไปองค์หนึ่งเดินไปก็ไม่ได้
เห็นบ้าน ไม่รู้จะไปปักที่ไหน ครั้นเห็นบ้านตายายบ้านหนึ่ง แก่ก็ปักกลดเข้า ตากับยายก็มองเห็น
มองเห็นก็ว่าไอ้พระพุทธรูปมานี่ พุ่งนี้เข้าเราจะเอาอะไรไปทำบุญ ตาพูดแล้วก็มองไปมองมา
แต่ตายายก็นิ่งเฉย ตาก็นึกขึ้นมาได้ว่าเรามีไก่ มีไก่อยู่ตัวหนึ่งมีลูกเจ็ดตัว พุ่งนี้เอาแม่ไก่
นี้แหละเชือด แม่ไก่เมื่อได้ยิน เอ๊ะ... ไก่สมัยก่อนคงจะรู้ละ รู้จักภาษามนุษย์ มันเข้าไปก็ใจไม่ดี
เลยเรียกลูกมันมาและบอกว่าพุ่งนี้แม่จะตายแล้ว ลูกมันร้องไห้ แม่มันจะตายนี้ แล้วมันจะหนี
ก็ไม่ได้ผลประโยชน์อะไรนี่ ก็ตัดสินใจแล้วนึก ๆ ไหน ๆ แก่ก็เลี้ยงเรามาแล้ว ควรแทนบุญคุณ
แก่บ้าง คือแทนบุญคุณตากับยายบ้างก็ยอมตาย พอรุ่งเช้าแก่ก็เชือดคอเสียเสร็จตายเอามาให้พระ
พุทธรูป ก่อนตายไก่ก็ส่งลูกอีกน่ะว่า ให้ตัวที่ตัวน้องอะไร ให้เลี้ยงเหมือนกับแม่เลี้ยงเจ้า พุ่งนี้
จะต้องตายแล้วนี่นะ เอาเลี้ยง ๆ กันไปนี่ก็พอดีตาย ลูกก็เสียใจจะทำยังงั้นละ แม่เราตาย
แล้วนี่ก็มองไปมองมา แล้วเขวี้ยงเดียวนี้ก็มันไปอยู่บนฟ้า มันอีกน่ะ มันก็ร้องนะ ก็เลยไปเกิดเป็น
ดาว ดังนั้นเราอย่าไปร้องเลย

(หลวงตาภูตหลโจ)

"องจระเข้ - ดาวจระเข้"

มีเศรษฐีคนหนึ่งแก่ชรา เห็นวโครทำบุญก็ทำไปเถอะแกไม่ทำหรอก แกทำเงินได้ก็ไปไว้
ที่ได้กระโดดขานแม่น้ำ เอาไปไว้ใครมาบอกให้ทำบุญแก่ก็ไม่ทำ ที่นี้ก็อยู่ ๆ ไปแก่ก็ตาย ตายไป

ที่นี้เรื่องเงินแกก็ไม่บอกใคร ๆ ทั้งหมด แกก็เอดไว้อย่างนั้นแหละ พี่น้องก็ไม่รู้ เมียก็ไม่รู้ ที่นี้ก็ไม่รู้ว่าจะทำไง แกตายไปแกก็เป็นจะเชียวอยู่ที่ชายแม่น้ำแหละ มาคอยเฝ้าทรัพย์นะ อยู่หัวตะพานคล้าย ๆ กับว่าคนสมัยก่อนนี้เราก็มักเห็นนั้นนะ ใครเขาก็ว่าเอาเงินมาฝังไว้ชายแม่น้ำไว้แล้วแกก็มาเกิดเป็นจรเข้ที่นี้ไม่รู้จะทำไงต่อไปไม่ได้เงิน เมียก็มาอาบน้ำทุกวัน เอ...จรเข้ตัวนี้ไม่กัดคนวะ มันก็ไม่กัดเราขึ้นมาแล้วมันก็เรียนอยู่จนแหละ ที่นี้ก็ไปหาพระพุทธรูปเจ้าพระพุทธรูปเข้าก็บอกว่า นั่นแหละตัวของแกแหละ แล้วก็บอกว่าเอแล้วจะทำไถ่ละเขาถึงจะได้ไปผูกไปเกิด พระพุทธรูปเจ้าก็บอกว่าต้องทอดกฐินซี่ คานี้เมียก็ไม่รู้จะเอาเงินที่ไหนละ ไม่รู้จะเอาเงินที่ไหนก็เลยเที่ยวไปเรียไรเขาก็ไปทอดกฐินคานี้สาวอยากจะไถ่ อยากจะไปโมทนากับเขา ก็ไม่รู้จะไปยังใจตัวไปไม่ได้ก็เลยไปเข้าฝันเมีย บอกว่าเงินที่ฉันฝังไว้ใต้ตะพานนั้นแกไปขุดเอาเถอะ ฉันฝังไว้ให้ตั้งเป็นองค์กฐินเอาเองแล้วก็ให้ไป เมียก็ไปขุดเจอ เจอแล้วก็เลยคล้าย ๆ กับว่ามันก็มืดไปแหละหว่า ถ้าหากว่าจะไปทอดกฐินที่ไหนละก็เขาก็จะไปด้วย จัดเรือจัดแพกัน ๓...๔...๕ ลำมีพร้อมแหละว่าคล้าย ๆ กับเรือกฐินนะ มีธงไป ๆ ที่แรกไม่มีหอรกนะธงกฐินเนี่ย มีธงตะขาบ สมัยนี้ไม่มีแล้ว มีตะเข้กับนางมัจฉา มีเท่านั้นแหละ เมื่อก่อนนี้มีพร้อมคล้าย ๆ ว่ามีเรือนี้มันต้องมีเรือบรรทุกองค์กฐินต้องมีเรือกระทุงอาหารอะไรตาอะไรเนี่ยะ เรือกระทุงผ้าไกร ต้องมีจ้องพร้อมเลยใส่ไปในนั้น ที่นี้ก็ไป ๆ ชั่วตามเรื่อยไปตามไป คานี้ไปจนไม่ไหวแหละ ไปทอดไกลเหลือเกินนี้ว่ายไม่ไหวหอรกก็เลยสั่งเมียบอกถ้าหากว่ายไปไม่ไหวฉันจะต้องอยู่ตรงนี้ละว่ายน้ำตามไม่ไหว เธอไปเถอะไปทอดที่ไหนก็แล้วแต่ แต่ให้นึกถึงฉันก็แล้วกัน คานี้ก็ว่าเขาก็มาถามว่า เราจะทำไถ่กันดี พี่ของเราเขาจะได้โมทนาเรือกฐินนี้บ้าง ก็มาถามพระพุทธรูปเจ้า พระพุทธรูปเจ้าก็ว่า เออที่หลังใครทอดกฐินก็ต้องให้เขียนรูปนางมัจฉากับรูปจระเข้คล้าย ๆ ว่าเศรษฐีคนนี้แกเป็นคนซี่ เหนียว เหนียวเหลือเกินไม่ทำบุญไม่ทำอะไรหอรก

เศรษฐีเนี่ยก็เลยขึ้นไปบนสวรรค์ เดี๋ยวนี้ยังมีโยมลงไปดูซิ พอลงคืนดาวจรเข้เนี่ยเศรษฐีคนนี้ได้โมทนาจะมี ยก็ได้จากพระพุทธรูปเจ้า เมื่อตัวพระพุทธรูปเจ้าไม่มาบอกก็ไม่รู้ก็เลยเป็นจรเข้อยู่จน เดี๋ยวนี้แกไปอยู่บนฟ้าแล้วเป็นดาวจรเข้ใจละ เมียลูกก็ขึ้นมาดูคล้าย ๆ ว่าลูกเมียก็ได้เห็นผลที่สุดก็ได้โมทนาสาธุกะ เมีย

"ความศรัทธา"

วิทยากร : ในขณะที่หล่อพระก็ช่างที่เขาหล่อเขาก็สูบเบ้า ทำให้โลหะมันเหลว แล้วก็เทไป
ในเบ้าพระในขณะที่กำลังจะเท จะได้ที่อยู่แล้ว ก็มีตาแก่คนหนึ่งมีจิตศรัทธา เวลา
นั้นยังใช้สตางค์แดงอยู่ บอกเถียว นายช่างอย่าเพิ่งเท ผมจะมาทำบุญหล่อพระด้วย
อีกซักโหลหนึ่ง คือว่า ๓ สตางค์แดงในสมัยราว ๆ ที่ ๔ หรือที่ ๖ นะ ใช้แบบนี้ ใช้ละอัน
ละอัน...อันละโหล มีสตางค์แดงอยู่ ๓ อันจะมาผสมกะ...ในเบ้าหล่อพระด้วย ช่าง
เขาบอกไม่ได้หรอกจะได้ที่อยู่แล้ว ตาแก่คนนั้นก็เป็นอย่างนั้นใจ จะทำบุญสัก ๓ สตางค์
เถอะไม่มี...มีสตางค์อยู่แค่นั้น ช่างเขาก็ไม่ยอมรับพอได้ที่พอหลอม...อ้อ...โลหะ
เหลวได้ที่แล้วก็เทลงไป เทพรวดลงไปก็แกะพิมพ์ออกมาก็ขาดหู มีหูข้างเดียว...พระ...
ก็เอาอีกก็แกะเอาโลหะนั้นมาหลอม...หลอมอีก ตาแก่นั้นก็อ่อนวอนบอกว่า ให้ผมใส่
ด้วยเถอะ ผมเอาใส่ด้วยเถอะ ช่างก็ไม่ยอมบอกของเขาพอดี้อยู่แล้ว

ผู้สัมภาษณ์ : เขาไม่...เขาไม่เต็มไม่ใช่หรืออะ

วิทยากร : ก็ไม่เต็ม ก็ไอ้โลหะที่ใช้นั้นมันพอดี้อยู่แล้ว

ผู้สัมภาษณ์ : นี่พอเทไปแล้วมันขาดหู ขาดอวัยวะไป ก็ครั้งที่ ๒ ก็เอาอีก...ก็หลอมอีก พอเหลว
ได้ที่ก็เทพรวดลงไปใหม่ ตาแก่นั้นก็ยืนคอยอยู่นั่นแหละ...เทไปอีก...ก็จดมาหุบ ฆุกแห้ว
พระไม่มีฆุก ฆุกแห้วไป...ผลที่สุด นายช่างเขาก็รับไอ้สตางค์แดงอัน โหลหนึ่งคือ
๓ สตางค์ จากตาแก่นั้นก็เอาใส่...ใส่แล้วก็สูบเข้าหลอมใหม่ หลอมจนเหลวแล้วก็เท
เทลงไปแล้วนี่พอโลหะเย็นมันก็แข็งตัว แข็งตัว แกะมาก็พอที่มีอาการ ๓๒ พร้อม ตา
หุ ฆุก มีบริบูรณ์หมด ก็เหตุที่มันขาดก็เพราะขาดไอ้ความศรัทธาของตาแก่คนนั้นขาดอยู่
อีก ๓ สตางค์

ผู้สัมภาษณ์ : นี่เป็นเรื่องของไทย

วิทยากร : เป็นเรื่องของไทย

"ระฆังหลัง เสียด"

ยังมีนิทานเรื่องหนึ่งนานมาแล้ว ตั้งแต่ติกดาบรรพมา คือในบ้านในเมืองนี้ เขาจะต้องหล่อระฆังสร้างกลองเอาไว้วันละอะ ไพร่ประชาราษฎร์มีความเดือดร้อน เขาก็จะกราบทูลต่อพระราชาก็จะต้องไปตีกลอง เคาะระฆังเสียก่อน ระฆังลูกนั้นดูเหมือนจะเก่ามาก เพราะมันคร่ำคร่าหล่อไม่รู้ตั้งแต่ฮ้างปางไหน ที่นี้พระราชาก็มาลองคิดดูแล้วว่าเอะ ระฆังลูกนี้นะมันคร่ำคร่าแล้วยากจะสร้างใหม่ ๆ ใช้ให้มันเสียงดี ๆ หน่อยที่นี้ก็ไปหาช่างหล่อระฆัง ไปหาช่างหนุ่ม ๆ ที่เขามีกำลังวังชาแข็งแรงทำอะไรได้ดี ช่างเหล่านั้นก็เกียงงอนว่าต้องไปหาช่างหล่อผู้เฒ่าจนถึงจะทำได้แบบเนียนดี เพราะช่างผู้เฒ่าผู้นั้นเคยมีชื่อเสียงในการหล่อหลอม เรื่องระฆังหรือเรื่องฆ้องเขาทำได้ดีมาก วันนั้นพระราชาก็ใช้ให้เสนาอำมาตย์ทั้งทั้งหลายไปตามช่างหล่อเหล่านั้นมา พระราชานั้นก็ตรัสออกไปว่า ช่างผู้เฒ่าผู้มีอาวุโสนี้ทำมานานแล้วหรือ ในเรื่องการหล่อหลอมฆ้องระฆังนี้ ทำมานานแล้วพะยะคะ ควรมีควรแล้วแต่จะโปรดเกิดพะยะคะ เอ้ออยากจะให้หล่อระฆังไว้ชักรุกเถอะ ทำให้ใหญ่หน่อยให้เสียงเพราะพริ้งหน่อย แล้วช่างนั้นะรับรองฝีมือหรือเกร็ดสนั่นะแนพะยะคะ เคยทำมามากแล้วนี่ต้องให้เสียงดีไพเราะเพราะพริ้งนะท่านช่างผู้มีอาวุโส พะยะคะ ที่นี้ก็ทำพิมพ์ให้มันสวยสดงดงาม ก็เคยเชื้อมือมานักแลเวว่าหล่อระฆังไม่มีพลาดเลย ทั้งสวยทั้งงามทั้งเสียงไพเราะเพราะพริ้งด้วย ที่นี้ว่าเกิดอุบัติเหตุอย่างไรมิรู้จะหล่อขึ้นมาแล้ว ทำขึ้นมาแล้วระฆังมันเกิดผิดพลาดขึ้นมาไปเคาะก็มีเสียงดัง แก้ง ๆ พระราชาทรงพระพิโรธยกใหญ่เลย ช่างผู้มีอาวุโสท่านนี้จะคุยไม้ไปเปล่า ๆ มึงนี่ ทำแล้วทำไม่ได้สมดังความมุ่งมาดปรารถนา นี่นะท่านรับรองกับพระราชาวีวันะ ในเรื่องกิจการของบ้านเมืองนี้ต้องให้เด็ดขาดไปเลยนะมันถึงจะมีอำนาจราชศักดิ์นะ ริขาดความศักดิ์สิทธิ์ถ้าพูดอันนี้ถึงจะแน่นอนไปได้ นี่ท่านช่างผู้มีอาวุโสแล้ว บางครั้งมันก็จะพลาดพลั้งไปได้ เาจะเราจะอนุญาตให้ท่านนั้นะแก้ตัวอีกทีหนึ่ง ถ้าทำไม่ได้ที่นี้หัวหลุดจากบ้านนะ ท่านผู้เฒ่าผู้มีอาวุโส พะยะคะ ช่างผู้นั้นก็ครุ่นคิดอยู่มากเลย เขียว ในคืนวันนั้นก็นอนฝันไปว่าเทพเจ้าเบื้องสูงลงมาบอกว่าระฆังลูกที่จะหล่อให้พระราชานี้ ต้องเจือปนด้วย เสียด เนื้อเชื้อไขลูกใครหนอ มาปนกับระฆังนั้นะ ช่างผู้มีอาวุโสก็นอนเอามือก่ายหน้าผาก ว่าตายแล้วถูคราวนี้ ลูกสาวของแกเป็นลูกก้ำพราแม่ สวยงามมาก เสียงก็เพราะพริ้ง เห็นพ่อรำถึงครุ่นคิดอยู่ว่าตายแล้ว ๆ เพราะอะไร

นากัวจะหาเสือกเนื้อเชื้อไขสาวพรหมจารีนั้นไม่ได้ มอง ๆ ไปรอบ นอกบ้านนั้นก็ไม่มีใครเลย
 ก็มีอยู่แต่เขาผู้เดียว ซึ่งเป็นลูกสาวของช่างผู้อาวุธนี่เอาเถอะว่าเราจะอยู่ไม่ ก็คิดนึกก็แค่มีครอบครัว
 มีลูกมีเต้าไม้แค่นั้น พ่อผู้มีอาวุธนี่ ถ้าไม่หล่อระดังได้คิแล้วนี้ จะได้มีชื่อเสียงหรือว่าเครื่องรางวัลนี้
 นับจำนวนไม่ถ้วน เอาเถอะอย่างนั้นเลยถ้าพ่อของเราไม่หลอมหล่อระดังเมื่อไร เราจะพุ่ง
 ตัวลงไปเอาเสือกเนื้อเชื้อไขของเราไปเจียนด้วยเพื่อให้ชีวิตของพ่อนี้รอดไปทีเถอะ และจะได้
 มีชื่อเสียงและจะได้ของรางวัลจากพระราชาน้อย่างมากมายที่สุดเลย เพราะพระราชาสั่งไว้เด็ด-
 ขาดเลย เพื่อให้พ่อนี้รอดชีวิตมา เพื่อชื่อเสียงวันนี้จะไม่ได้ดังสูญหายไป ลูกนี่คิดอยู่ว่าเราจะตอบ
 แทนบุญคุณของพ่อแม่ด้วยการเอาชีวิตนี้เขาไปเจียนกับโลหะที่หลอมหล่อระดังลูกนั้นก็ไม่ได้มีความ
 อะไรตายก็ให้มันตายเถอะไม่เสียตายอะไรแม้แต่สักนิดหน่อยและไม่กลัวตายด้วย พ่อก็เริ่มลงมือ
 เอาละคราวนี้เสี่ยงกันเสียทีเถอะถ้ามันมีรอยร้าวดังแน่ๆ อีกก็เป็นอันว่าตายแน่ หัวหลุดจากบ่าแน
 งานของพระราชานี้ก็ทำคิขึ้น ในยามที่จะเททองหล่อระดังขอราธนาเทพเจ้าผู้ศักดิ์สิทธิ์หรือเจ้าที่
 เจ้าทางอะไรขอให้มาช่วยกัน เพื่อจะให้กิจการของพระราชนิสำเร็จลุล่วงไปได้ ก็หลอมโลหะเข้า
 มันก็ไหลละลายอยู่ในหม้อหลอม ลูกสาวก็แต่งตัว ผัดหน้า หวีผมไป เดินไปมุ่งหน้าไปยังที่เขาทำ
 พิธีหลอมหล่อระดังนั้น ก็ว่า พ่อใกล้เขาเททองหล่อระดังแล้วยัง พ่อว่าจะเอาได้เตี้ยวนี้ละ พุดไปด้วย
 น้ำตาลล่อหน่วยลูกก็เลยเอาตัวพุ่งลงไปในกะทะ พ่อก็ว่าอย่า ๆ ลูกอย่าขอไว้ก่อนลูก ขอไว้ก่อนควา
 ขาไว้ก็ไม่อยู่ก็เลยพุ่งตัวลงไปลูกเป็นเพลิงอยู่ในโลหะนั้นที่เดือดขุมนอยู่นั้น พ่อก็ร้องให้ฟูมฟายไป
 ด้วยน้ำตาสงสารลูกนั้นน่าก็สงสาร และก็ป็นงานของพระราชนั้นด้วยจะเลิกล้มไปก็ไม่ได้ ตัว
 จะหลุดจากบ่า ก็เริ่มให้พวกบริวารช่วยกันยกกระดางโลหะนั้นไปเทหล่อยังพิมพ์ที่ทำไว้จนสำเร็จลุล่วง
 ไปได้ดี พ่อก็ยังมาครุ่นคิดอยู่นึกถึงลูกสาว ระดังนั้นเมื่อขัดทำให้เรียบร้อยแล้วก็ไปแขวนไว้เคาะ
 ระดัง เมิง ๆ ๆ โอ้ลูกถูกครวญครางร้องไห้แล้วหนอนั้นละเสียดลูกสาวถูกเจียนอยู่ในนั้น เสีย
 ระดังดังที่ไหนก็วิญญานปีศาจของสาวพรหมจารีมันก็ไม่ต้องจิตต้องใจมนุษย์และสุนัขทั้งหลายนี้ เพราะ
 เสียปีศาจนี้ เพราะวิญญานปีศาจของสาวพรหมจารีนั้นต้องจิตใจพ่อ ๆ ก็ร้องไห้รำพันอยู่ บางทีได้ยิน
 เสียงไปต้องหูสุนัขเข้ามันก็จับอกจับใจ มันเจียนด้วยวิญญานนี้ หมาก็หอน นี่ละเขาเรียกระดังหลั่ง
 เสียดหรือระดังร้องไห้

ผู้สัมภาษณ์ : เหตุที่ระฆังมันมีเสียงวังเวงก็เพราะว่า

วิทยากร : วิญญาณของสาวพรหมจารีมันเจือปนอยู่ถ้าตึก ๆ หน่อย โอ้ยนี่มันอะไรกันนี่ เราจะ
สะดุ้งหวาดเสียวจนลูกขนพองไปเลย

ผู้สัมภาษณ์ : นี่เป็นนิทานปรัมปราหรืออะ

วิทยากร : เป็นนิทานอะไรก็ไม่รู้ เขาว่าสุนัชมันหอนก็เพราะวิญญาณของสาวพรหมจารีที่นี้ถูกหลาน
ของสุนัชมันได้บินกันต่อ ๆ มากี่เลยหอนตามไปด้วย... เรื่องนี้เล่าเพื่อเป็นเพื่อนกัน
แล้วก็เล่าเพื่อกล่อมใจเด็ก ในยามวังเวงใจนะในเมื่อความโศกเศร้ามันเข้ามาถึง
แล้วก็เอานิทานนี้ไปกล่อมใจไม่ให้ครุ่นคิดในความทุกข์นั้นมากทีเดียวประสาหมันจะพลอย
ซ้ำเติมเอาอีก เหมือนอย่างว่าความตายเกิดขึ้นในบ้าน ๒ คน ๓ คนนี่นะแล้วก็ถ้าไป
อยู่เป็นเพื่อนก็จะเล่านิทานนี้เล่าสู่กันฟังเพื่อไปรักษาหัวใจไม่ให้กระวนกระวายมาก
ให้มันเพลินไปซะถ้าหากปล่อยให้มันไปกินแล้วคร่ำความทุกข์จะหายมันก็คิดแล้วสงสาร
ต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน จะชักจูงให้พ้นจากทุกข์ภัยพิวอันนี้เสีย คือว่ายิ่งจมก็ยิ่งขำนะ

(นายพุทธิ ยอดสร้อย)

"เสือมีลาย"

"เสือเป็นไรมีลาย ไม่มีลายไม่ได้ๆ"

นิทานเรื่องนี้ตั้งแต่เรื่องเก่าปางหลังมา ยังมีกระต่ายผู้หนึ่งก็ไปหาตัดหวายมาขายวัน
เป็นเชือก หรือเป็นตะพายควาย หรือหาหวายหัวอะไรนี้ สำหรับว่าเกี่ยวถ้าถูกหวาย ถูกหวายนี้
เอาไว้เขียนคืออะไร วันนั้นมันมีช่องเข้าไปในป่าแห่งหนึ่งทางซีกเหนือ ซีกใต้ไม่มีทางเลย เพราะ
มีทางเดียวหวายมันชุกชุมในที่นั้น และและเสือก็ชุมมาก เสือแต่ก่อนไม่ได้มีลายอย่างนั้นนะ แต่ชั้น
ก็ไม่ได้ไปเห็นหรอกนะเพราะนานมาแล้ว ที่นี้ก็เสือมันก็อยู่ในที่นั้นแถวนั้นพอได้กลิ่นมนุษย์เข้ามาแล้ว
เสือแต่ก่อนดูเหมือนจะพูดได้เขาถึงได้รู้เรื่องกันนะ ที่นี้ก็คอยหมอบคอยคลานเข้ามาเพราะได้กลิ่นคน
แล้ว ว่าคนเข้ามาหาเราก็คอยหมอบคอยมอง อ้อ เห็นกระต่ายผู้นี้ กำลังตัดหวาย แกรก ๆ เอาละ
วันนี้ต้องได้อาหารอีกมือหนึ่งแล้ว เพราะมนุษย์เข้ามาตัดหวายนี้ มนุษย์นั้นก็ตัดหวายจนพอแล้ว เส้นยาวก็มี

เส้นสั้นก็มีไอหว่ายก็ตัดไว้สำหรับใช้ขับเทียน ไถนา อะไรอย่างนี้ เพราะมันกำลังเหมาะมือทั้งนั้น มันก็เข้ามาทางปดทางเลย มันทำท่าจะตะครุบแต่มันก็เจียบเฉยไว้ ชายผู้นั้นพอเห็นเสียอย่างมา ข้างหลัง วันนี้เราเจอเสือบังเอิญเจอเฉพาะหน้าถ้าเราจะออกทาง เข้ามาก็ออกไม่รอดเพราะเสือ มันดักรออยู่ จะไปทางนี้ก็ไปไม่รอดเพราะหนามมันคมอยู่ ชายผู้นั้นจึงได้เปล่งวาจาออกมาว่า "ต่อไปนี้น้ำจะท่วมฟ้า ปลาจะกินดาว ภายใน ๒ - ๓ วันนี่ละ เวลาที่มันท่วมมาถึงบ้านเราแล้ว ที่เราตัดหว่ายไปนี้เราจะเอาไปแขวนคอดูกเมียเราไว้ ให้มันสูงพ้นน้ำขึ้นไป เสือกว่า "เอ เอาละน้ำ วันนีฏตายอีก ไม่ได้กินมนุษย์กันแน่ น้ำจะท่วมตาย เพราะชายผู้นี้ว่า น้ำจะท่วมฟ้าปลาจะกินดาว ไม่รู้มันจะท่วมถึงไหน ปลามันถึงจะกินดาวได้" เจ้าเสือกก็หมอบคลานเข้ามาโดยถามว่า "ที่ตัดหว่าย ไปนี้จะไปทำยังงี้" อ้าว เราก็จะเอาไปแขวนคอดูกเมียเราไว้ ให้พ้นจากน้ำไปซะ กินน้ำมันท่วมนี้ เสือเขาก็บอกว่า "นี่ละ ช่วยกรุณาผูกคอให้ผมด้วยนะละ เพราะน้ำจะท่วมฟ้าอย่างนี้ นึกว่าสงสาร ชีวิตเราไว้ด้วยเถิด" เจ้ามันก็เลยปิดหว่ายผูกคอเสือ เขาบอกว่า จะโยงไว้ที่ต้นไม้ต้นนี้ละนะ ดูท่าจะพ้นน้ำนะ เอาละมันค่อย ๆ ท่วมขึ้นมาหรอก มันก็ยังไม่ท่วมพรวดพราดทีเดียวหรอกแต่เอ็งอย่า มัวงมเชื่อห้า อย่ามัวคลานจุ่มง่ำม จุ่มง่ำม อยู่ตามป่านะ มันท่วมไปหมดเลย เขาก็ว่าจัน พอแขวน ขึ้นไปได้ทำดีแล้ว ก่ค่อย ๆ จุกขึ้น ๆ พอให้ดินมันพันดิน ก็ผูกแน่นไว้เลย ที่นี้ก็ล่อหว่ายเหียนเลย นี่มึงกินมนุษย์ มึงกินสัตว์ที่เป็น แล้วก็แถมกินมนุษย์ที่ย่องเข้ามาตัดไม้ตัดหว่าย มึงก็กินซะหมด วันนี้ต้อง ถูกเหียนกันหน่อย เหียนเสียจนไม้คด เนื้อแตกหลังลายไปหมดเลย ที่นี้มันลอกคราบออกมา มัน ถึงได้ออกมาเป็นเร็ว ๆ รอยไม้หว่าย ตั้งแต่นั้นมาเสือกถึงได้มีลายทั่วตัวไปหมดเลย เพราะเสือกหลุดลอก ของมนุษย์ เขาบอกว่ามนุษย์ปัญญามันเลิศ มันเอาตัวรอดได้เป็นแบบนี้ เขาบอกอะไรนะ เอาตัวรอด ด้วยแสงปัญญา ถ้ามันไม่ออกนโยบายอย่างนี้ละก็ เสือกินแน่วันนั้น

(นายพุทย์ ยอดสร้อย)

"ตาโคแข็งขัด (ทำไมเสือกจึงมีลาย)"

แข็งขัดไปลัดหว่าย นี่ไอเสือกมันก็กินคนมาซะนักแล้ว โคแข็งขัดก็ตีหว่ายแบ็ก ๆ ๆ ประเดี๋ยวก็...นะแบ็ก ๆๆ เฮ้อ ไอลำนี่ ก็น้ำจะท่วมฟ้า ปลามันจะกินดาว ไอเสือกสามทาวมันจะไป อยู่ที่ไหนกัน ลำนี่ก็ขอลูก ลำนี่ก็ขอมือ เสือกมันก็แย่งซะละว้าย เข้าไปหาโค ให้ขอเค้ามั่งเถอะ

เคঁากลัวน้ำท่วม โคลกพัดหวนผูกคอเสื้อเข้า ให้ตีจนลายหมดทั้งตัวจนเกี้ยวนี้แหละ ดันขาดไปได้ เป็น
เสื้อลาย ตาโตเคাঁที่ลายหมด

(นางละมุน นาคทอง)

"ทำไม เสื้อจึงมีลาย"

กินหนึ่งทั้งสาลันหวาน เสนาะไค้นใหม่พี่
ตามสำนวนชวนขึ้นรีน เสบย
เหตุโฉน เลือร้ายจึงลายพร้อย
มีพี่น้องที่จะเล่าเข้ามา
ยังมีชายชราอนาโก
พยัคฆานอนยุคช่างหมอบกาย
ตาโท เหลียวหลังมา เจอะตาบเสื้อ
กล่าวความลามลวงพยัคฆิน
ไม่รู้หรือว่าจะเกิดโกลาหล
น้ำจะท่วมถึงฟ้าสุราลัย
ถูบิร เร่งพัดหวนอุบายฉลาด
ให้รอดชีวิตไม่คิด เบือน
เลือกกลัวหัวสั้นพรีนในจิต
เขี้ยวตาช่วยข้าอย่าให้ตาย
ตาโท เฒ่าเอาหวนผูกไ้เสื้อโคร่ง
แล้วเขียนหลังเลือร้าย เป็นลายวี
ตั้งแต่นั้น เลือร้ายลายพร้อย เป็นรอยหวน
เขา เล็กความตามกันสนั่นไป

กระต่ายนี้ปรีชา เจ้าข้าเอ๋ย
ถาม เอ๋ยถามต่อพ่อพิศมา
เหตุต้องมีรอยนะพ่อ เชษฐา
ตามตำราก่อนเก่าเล่านิยาย
ชื่อตาโทสนชด เขี้ยวพัดหวน
เขม่นหมายว่าจะขบตาโทกิน
ให้กลัวเหลือในจิตคิดถวิล
อุหม่ มึงไอ้ทมิฬจะทำไม
ในภุมณสูงสัตว์จะตักษัย
ฝูงมัจฉาน้อยใหญ่จะกินเดือน
จะแขวนญาตีอิ้วงสาบรรดาเพื่อน
ไอ้ซี เรือนมึงไม่รอดจะวอดวาย
ก็คิดวอนไหว้ดังใจหมาย
ให้เอาหวนผูกคอข้าแขวนที่
วิ่งโยงเยว่ายมิได้หนี
พยัคคิจึงโคดเข้าป่าไป
สืบสาย เป็นสกุลไม่สูญได้
ที่จำได้ก็เล่าให้เจ้าฟัง

(แม่ชีบุญเหลือ แฉมศิริ)

(๒๒๘)

"ไก่อีกกับกึ่ง"

มีไก่อีกตัวหนึ่ง ไก่อีกตัวหนึ่ง จะไปเฝ้าพระอิศวร ไก่อีกเฝ้าก่อน ถามว่า (ตอนไปเฝ้า)

"เขามาฆ่าอีกไหม" ไก่อีกถามว่า เขาจะฆ่าอีกไหม" ไก่อีกบอกว่า "เขาจะเอาชกนะ" แล้วให้คนหนึ่งร้องเสียงไก่อีกขึ้น ที่ว่าเขาจะเอาอีกหมายถึง พระอินทร์จะเอาอีก ไก่อีกขึ้น ไก่อีกบอกไก่อีกอีกบอก "โอย ลูก โอย ๆ " เกี้ยวจะตาย ไอ้เปิดก็บอกว่า "กับ ก๊าบ ก๊าบ ก๊าบ " เห็นทำไมดีแล้ว ไอ้กึ่งไม่หันหน้านี้ เขาถอยหลัง เลยขึ้นมาอยู่บนหัวขมอม เมื่อเป็นดังนั้นก็ตัวงอเพราะใคร ๆ ก็กลับหมด แต่ไอ้กึ่งยังไม่กลับ ได้แต่ ถอยหลังด้วยความตกใจ เมื่อถอยหลังขึ้นจึงไปอยู่บนหัวขมอม (สมอง)

(นางวิเชียร ระสังทอง)

"ทำไมอีกาพิกไข่ให้กาเหว่า - ทำไมนกเค้าแมวออกหากินตอนกลางคืน"

ครั้งหนึ่งมีนกอยู่ ๓ ตัว อีกตัวหนึ่งนกเค้าแมว อีกตัวหนึ่งนกกาเหว่า อีกตัวหนึ่งอีกา

นก ๓ ตัวนี้ไปหากินเรื่อย มีนกตัวนั้นด้วย (เสียงเด็ก) เขาหากินไปด้วยกัน ๓ ตัว มีอยู่วันหนึ่ง... เด็กวัดมีหนังสืออยู่อันหนึ่ง ไปอิง ไปเจอนกเค้าแมวเข้าก็อิง ยิ่งพลั้วไปจิดจูด เข้าจูดพอดี(หัวเราะ) ที่นั้นนกเค้าแมวก็นั่งจิบ ๆ ก็บิน ที่นั้นบิน ๆ ไปก็ไปหานกกาเหว่า นกกาเหว่าก็ว่าทำไมร้องจิบ ๆ (หัวเราะ) นกเค้าแมวบอกว่าเด็กวัดมันยิงมาไอ้ลูกกระสุนคาจูด ช่วยเอาออกให้ที (หัวเราะ) ออกก็ออกไม่ได้ลูกมันคาจูดอยู่ ที่นี้กาเหว่าบอกว่า เค้าจะช่วยเอาออก ไม่ต้องกลัวหรอก แต่ต้องมีค่าจ้างนะต้องมีค่าจ้าง ไม่ต้องกลัวเอาออกให้ได้ก็แล้วกัน ที่นี้กาเหว่าเค้าไม่เชื่อใจ ไม่เชื่อใจเค้าไม่เชื่อใจนี่ เค้าต้องหามารับรองอีกตัวหนึ่ง ที่นี้ไปหาอีกา ไปหาอีกา อีกาก็มาดีเดียวอีกามาถามว่า เรื่องอะไรกันนะ ก็หานกกาเหว่าเค้าหน่อยให้รักษาลูกกระสุนเจ้าไปคาจูดจูดะ (หัวเราะ) ลูกกระสุนเข้าไปคาจูดอยู่ เอาเงินช่วยรักษาให้ นกกาเหว่าเค้าว่าฉันจะช่วยรักษาให้ ที่นี้ก็ว่ารักษาหายละก็ต้องให้เงินเค้านะ เค้ารักษาให้ก่อน.... รักษาหายดลี่ยก่อนเค้าถึงจะเอาเงิน ถ้าเค้า

รักษาไม่หายเค้าไม่เอาเงินหรอก ที่นั้นกกาเหว่าเค้าก็ลงมือจะบอกทีเดียว เค้าจะบอกแต่ว่า ต้องให้อีกาเป็นพยาน เค้าก็สวนกเค้าแมวจะโกงบ่ เค้าเรียกว่าไม่เชื่อใจ ไม่เชื่อใจ นกเค้าแมว กสวจะโกงบ่ก็เลยตกลงกัน ที่นั้นกกาเหว่าก็ เออจะบอกให้ว่าไอ้นกเค้าแมวเอ๋ย มึงบินไปหนอง น้ำนั้นนะ เอาตุ้มมึงลงไปแช่ในน้ำสิ (หัวเราะ) เอาตุ้มลงไปแช่ในน้ำ นกเค้าแมวเค้าก็บิน ไปเลย บินไปไปเจอแอ่งน้ำ เค้าก็ตุ้มลงไปแช่ (หัวเราะ) แซ่สั๊กพอกก็ดินเหนียวไอ้ลูกปั้น ลูกปั้น ก็ออกจากตุ้มก็หาย หายก็กำหนดกันไว้ว่า เย็นนั้นจะต้องเอาสตาบักไปให้ จะเอาตั้งค่ารักษาตุ้ม ค่ารักษายานะ ว่าจะเอาไปให้ พอที่เย็นนี้แล้วก็ไม่ไป สองเย็นก็ไม่ไป สามเย็นก็ไม่ไป ไอ้กกาเหว่าเห็นท่าไม่ดีก็มาตามหาไอ้นกเค้าแมว มาตามนกเค้าแมว ว่าทำไมไม่เอาเงินไปให้ ที่นี้พอมามาเจอ มาเจอนกเค้าแมว กำลังหลบอยู่ซี้ ยังไม่ได้ตื่นเลย นกกาเหว่าก็มาเรียก เอ๋ย นกเค้าแมวทำไมไม่ลุกขึ้นสักที เอาตั้งไปให้ตุ้มละ นกเค้าแมวยังงัวเงียอยู่ พอเรียกหนัก ๆ เข้า ก็ค่อย ๆ ลืมตาก็มองเห็นนกกาเหว่ามา ก็ตกใจ ตกใจก็ตาโต ตาฉุนโตเลย (หัวเราะ) ตกใจนี้เค้ามาเอาเงินเค้ามี ดาย จะทำใจอะไรไหม ไม่รู้จะทำใจ ว่าไม่รู้จะทำใจดี ถ้าแก ไม่ให้ข้าโกงบ่แล้วไม่ให้ละ เลยนกกาเหว่าเห็นท่าไม่ดี ว่าใจกันไว้อยะ จะให้หรือไม่ให้ นกกาเหว่า หมดมึงไม่ได้เสียค่าหยูกยาอะไรเลยนี่ละ ค่ายาก็ไม่ได้บอก ไม่ได้บอกค่าหยูกค่ายาเลย มึงไม่ได้ ออกค่าหยูกค่ายานี้ละ มึงให้กูเอาตุ้มไปแช่น้ำอย่างเดียวนะ ลูกกระสุนก็ออกแล้วนั้นนกกาเหว่าไม่ยอม ถ้ามึงไม่ให้ มึงคอยอยู่นะ กูต้องไปตามเอาอีกามา เพราะว่าอีกาครอบงำนี้ ก็ไปตามเอาอีกา มา อีกามาถึงก็มาถามว่า ว่าใจกันอะไร มันเรื่องอะไรกันล่ะ อีกาเค้าก็ตามนกกาเหว่า ก็บอกทีเดียว เอ๊ะ ไอ้นกเค้าแมวรักษาไว้เอาลูกกระสุนออกแล้ว มันไม่ให้สตาบักนี้หว่า กูต้องเอามันเข้าตา- รางละ ต้องเอานกเค้าแมวเข้าตาราง มึงโกงบ่ พอพูดกันไปพูดกันมา เผลอแฟล็บเดียวนกเค้าแมว ก็บินหนี หนีไปเรื่อย หาตัวไม่เจอเลย ที่นี้ท่าใจเหลือเกิน ๒ ตัวเท่านั้นเอง เหลือนกกาเหว่ากับอีกา เท่านั้น กกาเหว่าก็ไม่ยอมก็หันไปตามไปตามอีกา มึงว่าใจมึงจะต้องออกเงินใช้หนี้ให้กูนะ ค่าหยูก ค่ายานี้ อีกาก็บอกว่าหมดมึงน่าจะเห็นใจกูบ้างซิวะ กูก็จนเหลือเกินนะ เข้ากูก็ต้องออกแต่มีดเขี้ยว กูกลับก็มีดเขี้ยวหาวันกินวันกูก็แยเหมือนกันนะ อีกาก็ว่ากูก็แม่กูก็จนมึงได้เห็นอยู่นี่ ขอความเห็นใจ ขอความเห็นใจหน่อย (หัวเราะ) อีกาก็อ้อนวอน ที่นี้ไอ้กกาเหว่าก็ใจอ่อน เออเงินไม่เป็นไรหรอก แต่ที่นี้ว่า มึงช่วยครอบครวบ้างก็แล้วกัน อีกาเค้าก็ดีใจ ไม่ต้องเสียเงินเสียทอง เอ้า มีเรื่องอะไร

ก็บอกฉันจะไปช่วย ฉันไปช่วยไม่ต้องกลัว กาเหว่าเค้าบอกว่า เวลาเมียถูกต้องแก่ละก็ มึงจะต้องทำรังให้เมียนะ เมียถูกต้องไปไข่ แล้วมึงก็ต้องฟักให้ดูด้วย มึงต้องฟักเลี้ยงลูกให้โตเขียว กาเหว่าเค้าว่าอย่างนั้นอีกาก็คือ เออ ตกลง เอาเถอะถ้าเจ็บท้องเมื่อไรเค้าจะทำรังให้ แล้วจะไปฟักให้ เค้าจะไปฟักกาเหว่าให้ เค้าจะไปฟักลูกกาเหว่าให้ที่นี้กาเหว่าเจ็บท้อง เมียเค้าเมียเค้าก็ไปไข่ อีกาต้องมาฟักให้เค้าซินะ รับรองไว้แล้วนี่ ฟักไปฟักไปจนโต จนออกหากินได้นะ จึงทิ้งเค้าได้ ถ้าไม่กาเหว่าทิ้งลูกเค้าไม่ได้หรอก เอ้าพอนั้นเสร็จเค้าก็ทิ้ง อีกาก็เคืองเหลือเกิน เคืองนกเค้าแม่นะ ถ้าดูตามเจอเมื่อไรถูกต้องไปมามึงเสียเขียว นกเค้าแมวก็กลัวว่าอีกาจะไปฆ่ามาตไว้เลย อีกาก็บอกว่า เอาเถอะถ้าเจอละมึงเอ๊ย กูจะล่อให้จับได้ กูจะแฉกเลย อีกาเค้าว่า ที่นี้นกเค้าแมวได้ยินมันแอบอยู่ นี่มันได้ยิน เอ กลางวันออกหากินไม่ได้ เสียแล้วละ แล้วถูกต้องพากันกลางคืน ถ้ากูออกไปกลางวัน ถ้าอีกามันเจอมันจะต้องแหกอกกูแน่ ๆ เขียว เล่นนกเค้าแมวลางวันนะไม่มี ไม่ได้ออกหากินนะ เขียวนี่มันออกหากินเมื่อไร มันต้องออกหากินกลางคืน ถ้าออกกลางวันอีกาเจอมันไล่จิกไล่จิก แหกออกกินหมดเพราะเรื่องจะกว่าไอนกเค้าแมว มันโง่ มันโง่ มันโง่ที่ไหนดมันจับแหกอกหมด

นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า อยากรู้อยากเห็นนี่ให้เป็นนายหน้า อยากรู้อยากเห็นนี่ให้เป็นนายประกัน เนี่ยะคล้าย ๆ ว่าคนเรามันโง่ สอนให้เป็นกตื๊อเตือนใจให้ถูก ๆ หลาน ๆ ได้ฟังกันไว้เป็นคติเตือนใจ

(หลวงตามฤตทสโจ)

"กระต่ายหางด้วน"

กระต่ายหางด้วนนะฮะ ทำไมกระต่ายจึงหางด้วน ที่ขายป่าแห่งหนึ่งมีกระต่ายอยู่ตัวหนึ่ง กำลังเล็มหญ้าอยู่ชายป่า และมีหมาป่าตัวหนึ่งเดินผ่านมา แล้วก็กระต่ายเห็นเข้าจึงร้องถามว่า อ้อ ท่าน ทำไมหางท่านจึงด้วนละ กระต่ายตัวนั้นจึงว่าหมาป่าจึงบอกว่าที่หางข้าพเจ้าด้วน ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกตัวว่าสง่า แล้วกระต่ายจึงบอกว่าหมอยากจะหางด้วนเหมือนท่านบ้าง ที่นี้หมาป่าจึงบอกว่า ถ้าท่านอยากหางด้วนมั่งเทรอ ท่านก็ต้องไปที่ขายน้ำโน้นนั่นะ แล้วมีก้อนหินนะท่านไปนั่งที่ก้อนหินนั่นะแหละ แล้วก็เอาหางหย่อนลงไปใต้น้ำ แล้วก็ถ้าท่านหย่อนลงไปใต้น้ำนั่นนะ รู้สึกเจ็บ ๆ คัน ๆ

(๒๓๑)

ท่านก็อย่าเอาทางขึ้น ท่านอย่าเพิ่งเอาขึ้น ก็ถ้ารู้สึกเจ็บมากขึ้น ค่อยเอาขึ้น ถ้าถึงขึ้นมาแล้วทางขึ้นมาแล้ว ก็เป็นอันว่าทางขาดต่อไป ปลามาตอดเอาทางไป

(นางไน้ รุ่งเรือง)

"คางคก"

ตายายไปย้อนปลา แต่ได้คางคกทุกที เลยเอาคางคกไปเลี้ยงไว้ ก็มีการทำบุญ คางคกจะไปด้วย ยายไม่ให้ไป มันก็แปลงตัวถอดรูปคางคกไปทำบุญ เจ้ามารเห็นเลยมาขอแต่งงาน แต่มีเมียหลวงแล้ว ก็ตีเอาด้วยหนามระกำ ยายก็เลยเลี้ยงไว้อีก พอหายก็แปลงตัวเป็นคนแก่ ขาขมมะจินในวัง แก่มากแต่ผมไม่หงอก นางวรรณมาเมียหลวงเห็นอยากให้ผมดำบ้างก็เลยถาม นางอุทัย ๆ บอกปลูกผม ก็จะปลูกบ้าง เอาปลาร้าใส่หัว เอาผ้าโพกไว้ เมาวันก็ตอมเป็นหนอน แก่ก็เวียนกัน ทุกวันนี้ตะขาบจึงแพ้คางคกอยู่เรื่อย

(แม่ขี้บุญเหลือ แฉมศิริ)

"มอญขวาง"

ฮือ มอญขวางเค้าทะเลาะกันกะไทย ฮีไทยเค้าว่า เออมอญขวางมึงนะขี้ขวาง ฮีนี้ ก็ คมมอญนะ เค้าไม่อาย เค้าโมโหจัด เค้าแก่ ๆ ขึ้นมาก็ยืนเต็มที ของเขาไม่ขวางนิ คนไทยนะ เค้าพิชชะหน่อย เออ เค้าหาว่าคนไทยขวาง

(นายลี พงษ์รามัญ)

ประเภทนิทานไม่รู้จบ

ไอ้โลกนี่มันแคบ มันไม่กว้าง มีชายคนหนึ่ง แก่ไม่ได้ทำอะไรหรอก แก่งัดเอิบ แต่ไอ้เฝ้ายเหมือนกับยอผีก็วิ่งออกไปเต็ม....เต็มทีนั่นแหละ แล้วก็โล่นกขึ้นไปบนนั้น แล้วก็โล่นกขึ้นไปบนนั้น แล้วนกมันจะลงที่ไหน ลงก็ต้องลงในนั้นทีมีมันดิน ขยุก ๆ ก็ผลุบออกมาตัว เดี่ยวก็ผลุบออกมาตัว เดี่ยวก็ผลุบออกมาตัว เล่าไปอย่างนี้ไม่รู้จักจบ

(นายสังข์ จอมพิภพ)

" นิทานไม่รู้จบ "

เขาไหนเขาหลวง หลวงไหนพรหม พรหมไหนพรหมศรี ศรีไหนศรีอิง อิงไหนอิงนก นกไหนนกเขา เขาไหนเขาศรี ศรีไหนศรีพรหม พรหมไหนพรหมอิง อิงไหนอิงนกวนอยู่อย่างนี้

(นายสังข์ จอมพิภพ)

(๒๓๓)

"ราชสีห์กับหมาจิ้งจอก"

ผู้สัมภาษณ์ : ชื่อเรื่องว่าอะไร

วิทยากร : อะ ชื่อเรื่องมันก็เรื่องนิทานไม่รู้จบ (หัวเราะ)

ผู้สัมภาษณ์ : สังสัยต้องเล่าได้หลายวัน

วิทยากร : อะ (หัวเราะ)

ผู้สัมภาษณ์ : เล่าได้หลายวัน

วิทยากร : คอยดูเดี๋ยวพ่อเขาหลอก...(หัวเราะ)

ผู้สัมภาษณ์ : เรื่องเป็นไงคะ

วิทยากร : มีราชสีห์ตัวหนึ่ง เขาก็ประกาศแก่สัตว์ทั้งหลายว่า ให้มาเล่นนิทาน เขา
อยากจะฟังนิทานที่เล่าแล้วไม่รู้จบ สัตว์ต่าง ๆ ก็พากันมาเล่า เล่า
แล้วก็จบ ราชสีห์ก็จับกินเสียหมด ก็เหลือหมาจิ้งจอกอยู่ตัวหนึ่ง..นี่ก็เป็น
สัตว์ที่ฉลาด ก็มาเล่นนิทานให้ราชสีห์ฟัง เขาก็เริ่มเล่าว่า มีชายคนหนึ่ง
เอาแหไปทอดปลาในบ่อหนึ่ง มีปลาชุมเหลือเกิน ก็เมื่อเหยียงแหลงไปใน
บ่อก็ติดปลามาเต็มแหเลย เมื่อถึงแหขึ้นมาก็..เพชฌัญหาขาด ปลาก็หลุดออก
ไป..ไปตัวหนึ่ง แล้วหมาจิ้งจอกเขาก็หยุด...ราชสีห์ก็ถามว่า "จบแล้ว
หรือ ? "หมาจิ้งจอกก็ว่า "ยังไม่จบ" "แล้วยังไงอีกล่ะ" "แล้วยังไงอีกล่ะ"
แล้วก็มันหลุดออกไปอีกตัวหนึ่ง "ราชสีห์ก็ถามว่า" "แล้วยังไงอีกล่ะ" "แล้ว
ก็หลุดไปอีกตัวหนึ่ง" ราชสีห์ถามทีไร หมาจิ้งจอกก็บอกว่า ปลาหลุดไปอีก
ตัวหนึ่ง ก็เป็นอันว่านิทานของหมาจิ้งจอกไม่รู้จบ หมาจิ้งจอกก็รอดจาก
ราชสีห์ถูก...รอดจากถูกราชสีห์จับกินไปได้..นิทานไม่รู้จบ

(นายไสว เรื่องวัฒนา)

" นิทานเบ็ดเตล็ด "

" กาฬปักซี "

เจ้าแผ่นดินสมัยนั้นชอบประพาสป่า ล้อมแก่ง ล้อมกวาง ที่นี้ไปล้อมกวาง เขา
ก็ว่าเสนาบดีไปกันหลายคน เจ้าก็บอกว่า ถ้าว่าแก่งออกทางใคร คนนั้นจะถูกดักหัว แล้ว
แก่งไม่ออกทางอื่น มันดันมาออกทางเจ้า ว่าไง ออกทางเจ้า เจ้าก็ชักม้าวิ่งตามแก่งไป
ตามไป ๆ ๆ พวกนั้นก็ตามไม่ทัน ไปไป จนเหนื่อย ก็ไปนอนอยู่ใต้ต้นไม้ ไปนอนใต้ต้นไม้
ก็ที่นี่ โอ้ โอ้ กาฬปักซีนะ ที่นี้เป็นยักษ์ มันเป็นนกยักษ์ มันจะกินพอมันจะกินนะ เจ้า
ก็บอกว่า เสียวอย่าเพิ่งกิน หายปริศนาเสียก่อน ถ้าหายออกเขาจะให้กิน ถ้าหายไม่ออก
แล้ว แก่ไม่ได้กินหรอก ว่าจัน...แก่กินจันไม่ได้ ที่นี้เขาวัว ผู้หญิง ๒ คนแม่ลูก ก็ปรารภ
จะไปหาหัวผู้ชาย ๒ คนพ่อลูกก็ปรารภจะไปหาเมีย ไปรอยผู้หญิงเดินนำหน้าก่อน
คนหนึ่งรอยใหญ่ อีกคนหนึ่งรอยเล็ก นี่หมายความว่าไรรอยเล็กนี่ ลูกจะเอา ลูกจะเอา
ไรรอยใหญ่พ่อก็จะเอา พอไปถึงไรรอยใหญ่กลายเป็นลูกสาว ไรรอยเล็กนี่รอยแม่ ที่นี้
ทำยังงัยล่ะ ไอ้ลูกมันก็ได้กับแม่ ไอ้พ่อก็ไปได้กะลูกงัยล่ะ แล้วมีลูกออกมา ลูกของลูกจะ
ชื่อยังงัยล่ะ จะเรียกยังงัย จะลำดับโคตรยังงัยได้ เลยกาฬปักซีเลยกินไม่ได้ ไม่รู้จะลำดับ
ยังงัยนี่ ก็ไอ้ ไอ้ลูกไปได้กะแม่ และไอ้ตัวแก่ไปได้กะลูกสาว ไอ้ตัวพ่อก็ไปได้กะลูกสาว
แล้วมีลูกมาก็ลำดับไม่ถูก ไม่รู้ว่าจะเรียกว่ายังงัยอย่างนี้เราไปพูดนี้เรายังไม่รู้ว่าจะเรียก
ยังงัยเลย มันจะเรียงลำดับยังงัย ก็ว่าเอาเป็นปู่ก็ได้ จะว่าเป็นปู่ก็ได้ ลำดับไม่ได้
ไม่ได้กิน ลำดับยังงัยจึงจะถูกล่ะ อ้อ ถ้าแก่เรียงลำดับได้ ก็จะทำให้แก่กิน ถ้าลำดับไม่ได้
ก็กินแก่ไม่ได้หรอก

(แม่ขวัญเหลือ แถมศิริ)

" นิทานชิงรางวัล "

มีครั้งหนึ่ง สมัยพระเจ้าอยู่หัวพรหมพิต เป็นพระราชาครองราชสมบัติ แล้วก็มียมหาดเล็กทั้งฝ่ายซ้ายและฝ่ายขวา สำหรับรักษาพระองค์ ทำหน้าที่แทนขุนพล ชื่อว่าพระยาชกกิจ กับพระยาทรงธรรม พระยาทรงธรรมมีหน้าที่ ทำหน้าที่ชื่อตรงต่อพระเจ้าอยู่หัว เป็นอันมาก แต่พระยาชกกิจนั้นเป็นคนละโมภ โลกมากอยากเป็นเศรษฐีอย่างมีกินมีใช้ทางคดโกง ต่อมาพระยาทรงธรรมกับพระยาชกกิจทำหน้าที่ราชการมาด้วยกัน แต่ที่นี้พระยาชกกิจได้ยืมข้างเผือกของพระยาทรงธรรมมาเชือกหนึ่ง เอามาใช้งาน แล้วก็ยืมเงินมาหนึ่งพันชั่ง เอามาที่ พระยาทรงธรรมก็ให้เพราะความเชื่อ นึกว่าพระยาชกกิจมีกินมีใช้แล้ว สิ่งเหล่านั้นก็คงเอามาคืนให้ รวมทั้งเงินหนึ่งพันชั่งพร้อมด้วยข้างเผือกเชือกหนึ่งแล้ว เงินก็ไม่มีโอกาสที่จะใช้ ที่นี้ก็ผลที่สุดพระยาทรงธรรมตายไปและพระยาชกกิจก็ได้ตายตามไปด้วย ในกาลต่อมา ครั้นต่อมาพระยาทรงธรรมก็เกิดเป็นคุณพระดิษฐ์ อินทนิลนี่นะ ที่นี้พระยาชกกิจภายหลังที่ได้โกหกเขามากก็มาเกิดเป็นผู้หญิงชื่อคุณวรรณี สมมุติเอา แต่ที่นี้ต่อจากนี้เมื่อเกิดมาแล้ว ผลที่สุดก็มาเจอหน้าค่าตากันเข้า ที่นี้จะทำยังไง ผลที่สุดก็พระยาทรงธรรมทวงหนี้ ทวงข้างเผือกหนึ่งเชือก คุณวรรณีก็ต้องให้เขา เขาจะทวงเงินพันชั่งคุณวรรณีก็ต้องให้เขา ถ้าคุณวรรณีไม่เชื่อก็ต้องให้เขาเสียทองให้เขา ๒ บาท

ที่นี้นิทานอันนี้โกหกหรือจริง ถ้าเชื่อไม่เชื่อเสียทอง ๒ บาท ถ้าเชื่อเสียข้างหนึ่งเชือก เงินอีกหนึ่งพันบาท

(เจ้าอาวาสวัดบ้านเก่า)

" เรื่อง พระราชาผู้ชาญฉลาด "

มีเมืองอยู่เมืองหนึ่ง มีพระเจ้าแผ่นดินองค์หนึ่ง วันหนึ่งอยู่กับมหสิพระเจ้าแผ่นดินองค์หนึ่งได้เรียนรูวิชาต่าง ๆ ของภาษานกภาษากา แล้วก็ถ้าวิชานี้ก็รู้เรียนมาเนี่ย ถ้าบอกกับใครว่าได้รู้ภาษานกภาษากา จะให้วิชานั้นสูญ ไม่รู้อีกเลย เพราะฉะนั้นวันหนึ่ง ยืนอยู่บนหน้าต่างของพระราชวัง ก็ยืนอยู่กับมหสิ แล้วก็มองลงข้างล่างก็มีไอ้เจ้ามดฝูงหนึ่งมา

ทำลายขึ้นอ้อยอยู่ เจ้ามดก็พูดขึ้นว่า แหม อ้อยของพระเจ้าพ่อเฒ่า กินไปแล้วรู้สึกหวาน แล้วของพระเจ้าแม่น่ะ ไม่หวานเลย แท้เขี้ยว แสดงว่าในอ้อยนั้นไม่มีน้ำ พระเจ้าพ่อ ก็อมยิ้ม ยิ้มในหน้านั้นนะว่ามดพูดชมมด เหล็กก็สงสัยว่ายิ้มเพราะอะไร ตามพระเจ้าพ่อ ๆ ก็ ไม่ยอมบอก ถ้าไม่บอกจะกลืนใจตาย พระเจ้าแผ่นดินก็ยืนครุ่นคิดอยู่ ว่าทำอย่างไรดีถึงจะ ไม่ให้สูญไป ก็คิดอยู่อย่างนั้น แล้วก็บังเอิญ ไอ้เจ้าแพะตัวหนึ่งเขาคาบมะเขือดำออกมา จากในครัวของแม่ครัว แม่ครัวก็เงื่อไม้ไล่ตีไอ้เจ้าแพะนั้น ไอ้แพะนั้นตัวนั้นก็เจอเอาไก่อ้น้ำ พ้อไก่ ไก่เป็นเพื่อนกับแพะ ก็ถามว่า เอ้า ๆ เกลจะเอามะเขือดำไปไหน เอาไปไหน นั่นนะ แพะก็วางมะเขือดำลง ว่าเมียเขาแพ่ทองเขายากกินมะเขือดำ ถ้าไม่ได้กินมะเขือดำ เขาก็จะกลืนใจตาย เอ้าไอ้ไก่ก็ว่าฮือไม่จริงหรอก ประเดี้ยวดู...เมียของเขาซิ เขาก็เรียกเมียเขาเข้ามา เขาก็คุยตลกให้เมียกิน เมียเขาก็ไม่กิน ไม่กินหรอกก็ตีพละเข้า ไป เขาก็เรียกมาอีก ว่า เอามากินซะ มากินซะ เมียเขาก็ไม่ยอมกิน ไม่ยอมกิน ก็ตีอีก.....ก็ไม่เห็นเมียของเขา.....ไม่เห็นตายสักตัวเลย พระเจ้าพ่อยืนอยู่ครุ่นคิดอยู่ ก็ได้คิดขึ้นมาว่า ถ้าไม่บอกคงไม่ตาย ถ้าเราไม่บอกวิชาคงไม่สูญ

(นางไน รุ่งเรือง)

" เสือ "

มี ๒ พี่น้องเรียนวิชามาก สำเร็จจะกลับเมือง วิชาดาบคู่ผ่านมาก ชาวบ้าน บอกว่า ที่ศาลานะเสือดูอย่าไปพักเลยให้พักที่บ้าน บอกไม่กลัวจะพักละ จะลองวิชา ถึง ศาลาเก่านี้อยู่ เ็น ๆ เสือก็มา ถ้าไม่ได้กินคนก็มีต่อประจัญเสียบะก็ว่าเขี้ยว ตอนนี้เสือก็ เข้ามาเสียบตอ พี่ชายจะฆ่าเข้าไปก็หลอกล่อกันไปล่อกันมา เสือก็เอามือตอบต่อประจัญ พี่ชาย เอามือตีหน้าผาก พอสื่อหัดมือ ดาบฝังในตอยกไม้ขึ้น เสือก็กัดตาย น้องชายก็เอาบ้าง รู้ว่าพี่ทำพลาดก็ดาบจู่ เสือก็เอามือหลอกล่อกันไป เสือได้ทีก็เอามือตอบต่อประจัญอีก น้องชาย ก็เอาสันฟัน ก็ไม่ติดตอ พอสื่อสู้เข้า ค่อยกขาหน้า ๒ ขา จะตะบะ ก็เอามือเลือก เข้าไป แทงเสือดาย

(นายสุน เกษเงิน)

" แม่โพสพ "

" มีพระองค์หนึ่ง ไปที่นาเห็นข้าว.....หมามันขี้เลอะ เขาก็ทิ้งพระก็เอาตากแห้ง
ตั้งไว้ในโลง กลับไปก็เป็นผู้หญิงมานั่งคอย ขอไปด้วย สมัยก่อนลิกมายังไม่ได้ เอาไปใน
ยุ้งข้าวก็แล้วกัน ปรากฏว่าคนนั้นจน พอเอาแม่โพสพไป ข้าวก็ไหลมาเทมา รวยก็ไปขอ
ผู้หญิง ไปขอลูกสาวเขา ไปบ้านผู้หญิงก็เอาแม่โพสพไปด้วย ตัวก็โดยไปเป็นหมู ก็สั่งเมีย
ให้เอาข้าวไปไว้ที่ยุ้งข้าวด้วย เมียเอาไปให้ก็เห็นเป็นผู้หญิงสวยมานั่งกินข้าว ก็โกรธหาว่า
มีเมียน้อยแล้วให้หาข้าวให้กิน ก็ไปตัดเอาตอหนามสี่ ก็กลายเป็นยุ้งข้าว ก่อนเรียกพลข้าว
เลียดไหลเต็ม ฝวามาก็ไปหาแม่ก่อน เข้าไปลูกก็เห็นเลียด แม่โพสพบอกเมียเอ็งตีข้า พา
แม่กลับบ้านแล้วก็หายไป

(แม่ขี้บุญเหลือ แถมสนิท)

" หนูตา "

มีคนหนึ่งมีหนูตาย แล้วเอาหนูไปขายด้วยสติปัญญาของตนจึงเป็นเศรษฐี พอเอาหนู
ไปขายได้เงินก็เอาไปซื้อน้ำหวาน แล้วเอาไปขายคนตัดฟัน แล้วซื้อฟันต่อจากนั้นก็เอาฟันไป
ขายต่อได้กำไร นำไปซื้อเรือขายหญ้าเลี้ยงม้าโดยเหมาหมด แล้วเอาหญ้าไปขายน้ำเรือมา
ค้าขายจนร่ำรวย

(นายศรีสวัสดิ์ พูลทรัพย์)

" เมืองนางเบ๊ยเตียว "

มีหญิงคนหนึ่งมีเบ๊ยอยู่เบ๊ยหนึ่งไม่รู้จะทำอะไรจึงไปซื้อเมล็ดฝักกาด แต่เบ๊ยเตียวหา
ค่าไม่ได้ คนขายไม่ยอมนางจึงขอร้องขอเอานี้วุ้นเอาเท่านั้น คนขายก็ยอมเพราะคิดว่าติด
นิ้วไม่มาก นางจึงอุบายขอน้ำกินแล้วเอานี้วุ้นน้ำแล้วไปจุ่มในเมล็ดฝักกาด เมล็ดฝักกาดจึงติด
มาก ซึ่งเรื่องนี้ก็คล้ายกับมะกะโทแต่เรื่องนี้เกิดก่อน นางจึงนำเมล็ดฝักกาดไปปลูกลงงามดี
ขายได้เงินมากมาย ก็ด้วยสติปัญญาของตน

(นายศรีสวัสดิ์ พูลทรัพย์)

เพลงชาวบ้าน

เพลงพื้นบ้าน

ลำตัด

- ยกมือขึ้นประสาน นมัสการพุทธะ เคยปกป้องผองภะ อุบัติจะนานา
พระเสด็จจุลวง เข้าในบ่วงนิพพาน ไหว้พระศาสนะบุญการ ยังซาบซ่านโลกา
ไหว้พระธรรมคำสอน ปวงนิกรสัตว์โลก ค่อยดับร้อนผ่นโศก กระจ่างโลกไปหัวหล้า
หวานอันใดทั้งหมด ไม่เหมือนรสพระธรรม ถึงน้ำตาลหวานฉ่ำ ไม่เลศลัทธิธรรมา
สรรพคุณทั่วไท หาสิ่งใดเทียบเท่า มหาสมุทรและภูเขา ไม่เทียมเท่าคุณมารดา
ไหว้เสร็จสรรพ จะขอจับเอามาเป็นกลอน จะกล่าวเป็นสุนทร สารา
เรียงทองเลื่อนใจยักษ์ มันหักค่อน้องสัว มีหญิงร้ายใจชั่ว ร้อยแปดมายา
ข้อเอ๋ย เจ้าขอมะปราง เกิดอีเลื้อนตัวจิ้ง เกิดท่างตั้งสามวา
ที่จะเกิด นางเลื่อนจันทาล มันเกิดเมื่อขีจาล พิชพันธุ์ยักขมา
หัวใจเฉียวฉุน ทารุณร้ายกาจ มันยังคิดสามารถ ขำญาติภัสดา
ข้อเอ๋ย เจ้าข้อดอกพุด กลัวจะเกิดเป็นมนุษย์ ให้ไปเกิดในท้องหมา
(นายแหม่ม ประภากุล)

เพลงฉ่อย

- โอ...ไปเที่ยวมานักไม้นึกรักเลยหนา ก็บ้านสวนบ้านนา บ้านไร่ (บ้านไร่)
พี่เที่ยวจนเพลินเดินจนเพลิด เพราะอยู่รักยังไม่เกิดหรือไร (หรือไร)
เที่ยวมาเที่ยวไปตกใจพบเข้าแล้ว วนนี้คงไม่แคล้ว กัน (กันไป)
ถ้าได้อย่างนี้มาร้อยปีไม่ห่าง จะกอดไว้นอนไม่ห่าง ดวงใจ (ดวงใจ)
ถ้าได้न्छ... จะตีฝากันห้องใหญ่ ๆ
งานไม่ให้ทำ น้ำไม่ให้ตัก

ผกไม่ให้หา

ให้หนึ่ง แก้อี้ ห่มสีแดงจ้า

จะให้แม่นอนถ้างชาอยู่ข้างใน (ข้างใน)

หัดคอกจำปาว่าเง เอ้อชา.... น้อยแม่

(นายสุน เกษเงิน)

- มีผิวเสียเกิด แม่กะสีแดง

เขาจัดทหารกันออกกลุ้ม

เจ็ก เชียงหม่มมันไม่ออกมา

(กะเร) ปีหน้าผิวจะแพ่งรู้ไหม (ปรบมือ)

เองจะไปเอาผิวหนุ่มที่ไหนที่ไหน

จะไปโก่งรอลาเอากับใคร...เอ...ชา...จะ...เข้า...

(นางสังวรณ์ ใจดี)

เออ ลูกไอ้ผิว น้อยอยากก็จะมี

มันตื่นแต่เช้า มันก็เข้าแต่บ่อน

มันไม่คิดทรมานหากิน

แต่ยังหาคนดีไม่ได้ (ซ้ำ)

สองมือมันก็ซ่อนแต่ไฟ (ซ้ำ)

มันจะแตกสันทีนอะไร

(นางสังวรณ์ ใจดี)

เพลงเกี่ยวข้าว

จะใช้ร้องกันตอนเกี่ยวข้าว อาจจะไปร้องไปหรือร้องหลังเกี่ยวเสร็จก็ได้ เพื่อ

จะได้ทำให้เกิดการสนุกสนาน เพลิดเพลินในเวลาทำงาน เพราะแต่ก่อนเขาจะทำนาแบบนาวาน

คนไปช่วยกันเกี่ยวข้าว จะได้พักผ่อนสนุกไปดังกล่าว่า เช่นในเวลานวดข้าวก็เช่นเดียวกัน

เครื่องดนตรีก็จะไม่ใช่จะใช้ปรบมือ การแต่งตัวก็ธรรมดา ชุดเกี่ยวข้าวธรรมดา ๆ

ของชาวบ้านและชายหญิงที่รู้จักกันก็ด้วยเหตุนี้ ในงานเช่นนี้เสมอ จึงจะมีโอกาสได้พบปะเกี่ยว

รักกัน เพราะพ่อแม่จะยอมปล่อยให้เป็นอิสระในเวลาเช่นนี้ แต่ธรรมดาพ่อแม่จะกักไว้ไม่ปล่อยให้

อิสระ

ตัวอย่างเพลงเกี่ยวข้าว

เกศาห้อยพระพุทธรูปเลิศล้ำ

ฝ่ายพระสงฆ์ที่ศึกษา

เคารพองค์ข้าประเทศเรารัฐ

เคารพธรรมบุญประเสริฐศักดิ์

ไหว้พระไตรท้าวอิราข

ให้คลไจจิต

จะว่าคำใดอย่าให้ผิด

อรุณเอยจะว่ากลอนใด

ยกมือพนมกราบบังคมถื่นเหนือ

สัจธรรมสูง เลิศล้ำ

สืบแต่ทาง พระศาสนา

ชาตินี้รัก ยิ่งชีวา

บริรักษ์ลิขาว ประชา

ปกประเทศชาติไทย ทุกครา

ให้มีความคิด ความปัญญา

ให้จิตใจจวนึก เกิดข้าไม่ลืมเอย

ให้จิตใจจวนึกให้ซึ่งใจข้า ไม่ลืมเอย...

เห็นจะต้องขึ้น สี่ มุมขึ้นเพียงประชุม

เคารพทั้งชาติประศาสน์ประเสริฐ

ฝ่ายแม่ธรณีแม่คงคา

ไม่พอใจไม่พรักพร้อม

ได้เวลาคาวนพเคราะห์

ฝ่ายพระคุณคนดีแม่โพสพ

ไหว้คุณพระบิดามารดาที่ได้อุทรเลี้ยงมา

มีอาจารย์ช่วยแก้ไขให้คล่อง คล่อง

สมัครสมานรักใคร่

นมัสการไหว้รัตนตรัยให้สดใส โอฬาร

พระธรรมบุญเลิศกิตติ สถาน

และเทวาทุก ทวยหาญ

ยามหลับนอนพักผ่อน สำราญ

เข้าป่าละเมาะประชุมควยกัน

พระคุณตรลบจบ ชักรวาล

ไหว้คุณครู เพลงพร้อย เก่งผู้ปราชญ์

เหมือนตำร้อง ทำธาร

มอบไปให้ใครมิให้ใครชมนิยมเอย นิยมเอย...

วันนี้ขอบใจ

ลมเย็นพัดขวยระรื่น

พวกเราหญิงชายมาประชุม

ท้องฟ้า แฉ่มใสหลัง

มาไหนสดชื่น งคงาม

ร่วมชุมนุม ทุกทาง

ผู้สัมภาษณ์: รู้สึกว่าทางบ้านสร้างเขามีการเล่น นิลิตไปฝึกสอนเคยมาบอก

วิทยากร: แถวกรมทหารมณฑล ๒ ดงพระราม ทางนั้นยังหนาแน่น แต่ก่อนนี้ก็มีในบางแตง
นายจรรยาพ้อเพลงเป็นหัวหน้า แม่ผ่องอย่างแม่เพลงเคยมีเล่น ทำให้มีศิษย์เยอะไป
เล่นทั่วบริเวณบางแตง บางอย่างอยู่ในอำเภอบ้านสร้าง เคียนนี้ก็ชักจะหายไปหมด
แล้ว ตั้งสาเหตุที่กล่าวมา ระเบียบการดูสมัยก่อน นั่งฟัง นั่งดูกันเจียบ เพราะ
เครื่องขยายเสียงไม่มี และการฟังเทศน์ก็เช่นเดียวกันดีมาก เช่น มหาชาติใน
หน้าน้ำเขาจะออกเรือ อย่างที่จะเดินเขาก็พยายามอย่างดี อย่างมีระเบียบ

(นายอำนาจ ยืนยง)

เพลงระบำ (จากตำบลดงน้อย)

(นำ) อ่า...เกอ...ลา...เจ้า...เอ๋ย...ก็เสบิน...หน้า...ชาวล่า...เอ๋ย...รำ...
เอ๋ย...งาม...เอ๋ย...อ่า...เกอ...ลา...เจ้า...เอ๋ย...ก็เสบิน...หน้า...

(ไหว้ครู)	ยกมือสืบน้าวดูจะขอไหว้ครู	ที่ได้รู้เรียนรู้ เล่าบอกมา
	จะไหว้บิดาเถาะเอ๋ยองค์พระมารดา	ที่ท่านบ่อน ข้าวปลา
	จงมายกชูช่วยกัน	ขอให้ลูกสื่อซา
	จะไหว้พระพุทธ คุณเอย ก็ที่หลง	จะไหว้ตลอดก็พระสงฆ์ที่ได้ สร้างกุศล
	แต่ขอให้เข้าแม่เอ๋ยใจตรง	ไปทุกก้าวที่เฒ่า
	ถ้าหากว่าหญิงคนไหนที่มันคิดมาต่อสู	แต่ขอให้มันแพ้ครู ของข้า
	จะไหว้พระภูมิ...ตลอดเจ้าที่	และอีกทั้งกรุงพาสี พาสีก็เสียตั้งมา

รำ...รำ...ลา...เจ้าเอ๋ย...ล่า...เอ๋ย...ก็...เสีย...มา...ลัย...หน้าขาว...รำ...
รำ...เอ๋ย

(เกริ่น) ให้แม่คุณรับมาในพื้นสุธา ทันที ให้เอ็งได้มาเตี้ยนี้ ไว ๆ
คนดู ผู้ฟัง เขามานั่งก็สลดน เพื่ออยากจะฟังสุนทร เอ็งก็ปราศัย
จะมัว...แม่เอ๋ย...ตะบอย...และคนเขาคอยแม่เอ๋ยจะฟัง สวาน้อยจะมัวที่เตี้ยไปนั่ง
ไปนั่งก็ทำไม

(ชาย) นี่แม่นกกระเด็น...เด่น...เด่น แล้วขายมาเตือน แม่เอ๋ย กระตุก แล้วบอกให้
แม่คุณดูไว ๆ

โอ้...แม่สาวหน้าขาว เจ้าอย่ามัวแต่นั่ง เขยแม่อูกลูกขึ้นเฝ้าพิง เพลงชาย
 (หญิง) พอได้ยินเสียงชาย...เล่ามา เล่ากร่ายเกิน ตัวแม่หนูก็จะไม่เฝ้ารำไร
 หยิบกระจก้นฉ่องเข้ามาส่องแสงล้น จึงหยิบเอาแป้ง แม่เอ๊ย ชมัน...ทันใด เล่าทันใด
 เอาเสื้อมัดสวมฝั่ง แล้วมานั่งก็กกรอง หยิบผ้าแถบสีทอง เล่าโดยไว
 เล่ามาเจาะจง เลียกระไรเล่าวงนี้ ก็ดูระของแกมันมี เรื่องใด
 แล้วจึงยกผ้าเท้า แล้วค่อยก้าวบรรจง แม่หนูจึงเหยียบเท้าวง เล่าเพลงชาย...เพลงชาย
 โก้จิ้งร้องถามไป ทั้งชายก็มาทั้งสี่ ดูระของแกมันจะมี เรื่องอะไร
 หรือว่า รัวแก่ท่าย หรือว่าควายแกมาพลัด มันจึงมาเที่ยวระรอด รัตรอดรัตรทำไม
 (ชาย) มาแล้วหรือ...ชะ...ดอกแม่มาแล้วหรือ มันให้กระเทือนข้อมือพี่ชาย
 เออ...แต่พอเหลือบเนตรคุณเอ๊ยก็เห็นน้อง ก็ใจตาสาพี่ต้อง...จริงไหม
 เอ็งว่าถามตัวพี่ อยากรู้ แม่เอ๊ยเพื่อความ บอกที่บอกทีเดียวไปตาม...เอ็งไป
 บอกว่าวัวพี่หาย บอกว่า ควาย...พี่พลัด ถึงพี่ได้เที่ยวระรอด...มาไกล
 แต่ว่าวัวของพี่ไม่หาย น้องเอ๊ยว่า ควายของพี่ไม่พลัด พี่ก็รีบเดินตัดไว ไว
 ยินดอกว่า แม่หนูละเอ็ง แม่มาที่นี่ ว่าเอ็งนะ...พื้นที่มากมาย
 เอ็งจะมีพื้นที่ (จาด...เอย) มากมาย แต่พอเหลือบแลหา แม่คุณก็มาแลเห็น สระใหญ่
 ไสเย็น(จ่า...ชา...ข้า...ชา) ไสเย็น
 ชะรอยเป็นบุญของพี่ เป็นบุญของพี่ ได้มาเจอน้องวันนี้ (จาด...เอย) บางไหน
 แม่ขอคนัวเขิน (จ่า...ชา...ข้า...ชา) แม่เนินน้ำซัง พี่ขอพักเรียนครึ่งวัง(เออ...
 ละ...เอย) อาศัย (จ่า...นั้น)
 เมื่อย่าปิดกระบัง เมื่อย่าซังคงคา นึกว่าเอ็นดูฝูงปลา(จาด...เอย) พลว่าย
 จงเอ็นดูฝูงหมู่ปลา แม่เอ๊ยมันมาปิดช่อง แม่คุณจะช่วยเปิดคลองคลองหินไกล (โอ้...เท...เอ)
 เปิดคลองหินไกล แต่ตัวพี่มาวันนี้ น้องเอ๊ยพี่มาก็ประสงค์ พี่มีหมายเจาะจง เอ็งเข้าใจ
 บอกเอ็งมีที่ไร่ หรือ น้องแม่มีที่นา พี่ได้ยินข่าวเขาว่า (จาด...เอย)จริงไหม
 (โยน...ขวับ...)
 เอ็งมีนาคอน (โยน...ขวับ) น้องเอ๊ยบอกวาก็แปลง แม่นาคอนดินแดง (จาด...เอย)
 เองมีที่ไร่

นึกว่าให้พี่ขอ เข้าแบ่ง เบาเนื้อที่	ได้ไหมค้นปี (ฉาด...เออ...)ชื่นใจ
ที่ตรงไหนมันรักพี่จะเอาผิด เข้าไปถาง	ที่ตรงไหนมันร้างพี่จะเอาใจเข้าไปไกล
แต่ตรงไหนมันรัก น้องเอ๋ย บอกว่า เกินควร พี่จะทำมันปลูกสวน พี่จะทำสวนมันไป	
นานออกพี่ก็ไกล นานในพี่จะทำ	ไปทั้งหวาน แม่เอ๋ย ทั้งดำ เรื่อยไป
จะให้น้องนอนนับ แม่เอ๋ยดอกเบ็ญ	รายได้รายเสียทำไว้
ถึงว่าข้าวจะเอากะระบุง เข้าไปโขย	เสียสับแล้วก็โรย ไม่รำไร
ถ้ารังเกียจซ่อมสักเอา โรงจักรซ่อมสิ	ที่คราวเดียวเสียตั้งปี (ฉาด...เออ...)ใช้ได้
มาเถอะ แม่มา แม่มากับพี่	เรามาวันนี้ เอาว่าไหม
พี่มานั่งอ่อนนอน แม่ยังไม่ประวิง	เป็นความจริงหนาเจ้า พี่มารักเฝ้ารักเอาหมดตาย
พี่จะเล่าความเกิน ให้น้องเห็นประจักษ์	พี่จะเล่าความรัก จริงใจ
ก็ทุกวันรักนา รักนาง	เหมือนอย่างข้างรักงา ความรักอีแม่กา..เหว่า..ลาย..
ก็พี่มาหลงเพลิน น้องเอ๋ยชมพลง	แม่อยู่เสียจนน้ำค้าง น้ำค้างระบาย

หน้าขาว รำ งาม เอ๋ย

บอกว่า พี่ยังมองน้องเอ๋ย บอกว่า มันยังงาม พี่ติดต้อย เดินตาม เอ็ง แม่ไป
ดูซิแก้มสันทองนาค พี่แลดูสีปาก เหมือนอย่างทองใบ
ดูคิ้วเอ็งแม่ไก่่ง ไปเหมือนอย่างวงคันสีลปี่ พี่แลดูปลายลิ้นเอ็งแม่ไว้
ก็ยังมองยิ่งรัก มันหน่วงหนักใจพี่ เอนกายมานี้ บอกพี่จะถามเอ็งไว้
เอากายเข้ามาฝาก เอ็งเอารักเข้ามาฝัง อยู่กับตัวเองบ้าง เองบ้าง... ชะ...
อยู่กับตัวเองบ้าง (ฉ่า...ซา...ซ่า...ฉ่า) ได้ไหม
พี่มาอ้อนวอน ก็ยังไม่ประริ่ง เป็นความจริงหนาเจ้า พี่รักเอ็ง รักเอา
| (ฉาด...เอ๋ย...) หมดอาย

ที่รักกับน้อง เหมือนทองกระจับแม่ต้นกระจะแรงจับ แม่ต้นกระจะ แรงจับ (ฉาด...นั้น...)

ร่วมใจ

บอกว่ารักหน่อยเท่านั้น มันจะต้องป่วยการ ป่วยการเท่าไหน

มันจะมาช่วยการ(ฉาด...เอ๋ย...) ก็เท่าไหน

ให้เอ็งมีผิวเถอะเอ๋ย ไว้ฟัง

เมื่อยามทุกซัจะมาถึง (ฉาด...เอ๋ย...) ร่างกาย

เมื่อมันได้เจ็บไข้ แม่ตุณเอ๋ยก็โรคา

ที่จะได้ช่วยหาทุกข์ หายา (ฉาด...เอ๋ย)มาให้

เกิดมาน้องเอ๋ย เจ้าเป็นสตรี เสียมันต้องยอมมีคู่ เอ็งจะมีเสียทนอยู่ (ฉาด...เอ๋ย)

ไปทำไม

ให้น้องมีคู่ ที่อยู่หากิน เขามีกันเต็มแผ่นดิน แล้วเอ็งจะอยู่ น้องเอ๋ยทำไม

เต็มแผ่นดิน (ฉ่า...ชา...ช้า...ชา) ทำไม

แม่ตัวโก่งวงเดือน พี่ดูแม่เหมือนก็ย้อย

ข้างงามระเบียบเรียบร้อย (ฉาด...ชา...)

แม่ไร (เออ...ละ...หน้า...)

ถึงงามสม งามสัน ไปเหมือนกับแม่เอ๋ย ขึ้นดินสอ ดูเนื้อสันไปเหมือนเขาหล่อ

(ฉ่า...เอ๋ย) ริไล

ดูวงพักตร์ เรือนผม ก็ตาแม่กลม ก็เป็นเม็ดก็มะกล่ำ ดูหน่วยตาน้อง แม่เอ๋ย ข้างคำ

(ฉ่า...ชา...ช้า) ข้างใน

ถึงน้อง...ถ้าคำ ข้างใน

พี่ขอลองชม เกสร พี่ขอลองซ้อนงามทรัพย์สิน

แม่บัวหลวงยังสับ (ฉาด...นั้น...) บานหลาย

เมื่อยังตูมกลีบมันตั้ง เกสรก็ยังแม่เอ๋ย ไม่แตก

แมงวัน แมงวันยังไม้แหวก (ฉาด...

เอ๋ย...) ไปได้

ระหว่าง เมื่อบานกลีบแบ เป็นความเป็นแน่จะต้องลำบาก จะร่วงโรยหาราก(ฉาด...

นั้น...) โรคร้าย

มันคงไม่หก มันคงห่อ ถึงคราวก็ฉ่นเอ๋ยไม่หด

ไอ้พวกแมงกู่ มันคงไม่อด (ฉาด...นั้น)

อยู่ได้

ธรรมดาลิงสัตว์ เกิดในสงสาร

มันย่อมจะมีอาหาร อาหารเลี้ยงกาย

อันต้องมีก็อาหาร เลี้ยงกาย

เดี๋ยวจะเล่า แม่เอ๋ยชะแล เดี่ยวจะแก่ ก็ชรา

หน้อยมันน้องหนา(ฉาด...เอ๋ย)ชื่นใจ

เอ๊ย การสังขาร น้องเอ๊ย มันไม่แน่นอน เที่ยวกี่ตั้ง เที่ยวกี่หย่อน (ฉาด...เอ๋ย...)

ลงไป (โยน...ซวบ...)

ไอ้การวิญญาน น้องเอ๊ยก็มันเป็นทุกข์ มันไม่ใช่ที่เดียวสนุก(ฉาด...เอ๋ย...)ไปเสียไหร่

เราเป็นสาว น้องเอ๊ย เป็นแล้ว สักหน่อยมันก็แก่(ฉาด...เอ๋ย...)ลงไป

ใครจะเลี้ยง: ก็จะต้อง ใครจะซุบและอุปถัมภ์ จะให้ข้าวให้น้ำ ดอกให้หน้าเอ็งได้

ใครจะให้หน้า (ฉาด...เอ๋ย) เอ็งได้

ให้แม่คุณ เอนกร แม่คุณ จันเอ๋ยอ่อนกว่า จงเอ็นดูเถอะกะฉัน (ฉ่า...นั้น...)มาไกล

อย่าเพิ่งแบกหน้าเบน อย่าเพิ่งเบนแม่เอ๋ยหน้าเพื่อน ถึงว่าไม่แยม แต่ก็พอเพื่อน

(ฉาด...นั้น...) นางใน

แม่ดอก ช่อนกลิ่น น้องเอ๊ย หอมกลม เหมือนน้ำค้าง มันพร่างพรอม (โอ...เอ๋ย)

กลิ่นไกล

หรือเอ็งยังชอบรัก น้องเอ๊ย ว่าหลายลา ก็ถึงไม่แยมออกมา ก็ขยาย

หรือไปรักกับเขา แม่น้องเอ๊ย แล้วก็ทางนั้น เอ็งไปรักกับคน แม่หนูเอ๋ยอยู่ที่ไหน

ยพธลา) (ฮิ...) อวยชัย ให้พร เจ้าสมสองเป็นสุข อย่าให้มีความทุกข์ หัวกัน ก็ทั้งหลาย

ทั้งหญิงก็ทั้งชาย แม่เอ๋ย ได้มาวันนี้ ค่อยฟังพรอีกที ขวา ซ้าย

อย่าได้มีทุกข์ แม่คุณเอ๋ย โรคภัย ทุกท่านที่ได้มา (หน้า...เอ๋ย...) มากมาย

ตลอดเจ้าของงานที่ท่านไปหา ฉันนี้มันเวอะ (ฉ่า...เอ๋ย)ต้องราไป

อวยชัย ให้พร เป็นตอน ๆ คราวๆ เมื่อก่อนเป็นสาว เที่ยวนีเป็นแก่ สักหน่อย

มันก็แก่ (ฉาด...เอ๋ย) กันไป

ยุ่งข้าวเคียง เอ๋ย...ยอดตาล ยุ่งข้าว แม่เอ๋ย อยู่เคียงยอดตาล และอีกทั้งยุ่ง

ข้าวสาร มีให้อยู่ทางใต้

ถ้าหากว่ามีบุตรสาว นี้ขอให้ท่านสืบสาย ถ้าท่านมีบุตรชาย เอ๋ย ให้เป็นก็พระยา ได้

ซุบเลี้ยงมารดา มารดาเรื่อยไป

ให้นึกสิ่งใด ขอให้ได้สิ่งนั้น

สมดังพรลูกสรร...บรรยาย

1

(นายทิม วงศา)
(นายแต้ม วงศ์คำภู):

(นายทิม วงศา)
(นายแต้ม วงศ์คำภู):

‘ฉลุปร่างสำรวย...จริงใจ

งามหนองงามก็จะทำ...ชะ...เอ๋ย...ยังใจ

ตัวนี้ก็จะขอชมบ้าง จะขอชมสไบผืนบาง ของใคร

ฉันไม่เป็นอะไรไป

เราเคยซื้อควายงาม เขาถอน จริงใจ

เหมือนเขาหล่อดำเทียน...จริงใจ

ดูผ่านุงก็สม ดูผ้าห่มก็หมก

แม้ฉันได้สักคน ฉันไม่บ่นสักหน่อย

(หญิง) พ่อไปก่อนพี่จะสอนชั้นเล่น

พ่อจันทร์ร่วงของฉันไม่อยู่

หัวเดียวหนอกระเทียมเลียบ

ผดไปมึงเราก็คงไปหน่อย

ขอโทษเถิดหนา มาขอสมาเถิดพี่

ฉันได้ยินสำเนียง ได้ยินเสียงพี่แว่ว

มาเล่นกันดี ดี ก็สามัคคีฉันเอง

(ชาย) จะได้ประคบ พี่นี่ประคอง

บุพเพสันนิวาส เป็นด้วยวาสนา

ทั้งบุญก็สร้างโอสถอาจไม่น้อย

พี่บุกกี้ไม่หัก พี่รักไม่สวຍ

ไอ้ผ่านุงก็ไม่สม แม่ผ้าห่มก็ไม่สวຍ

แม้พิศก็สะดู แม่โฉมตรู บอกมา

ว่าจะคิดถึงน้อง ใครก็ประคองดูบ้าง

ก็ให้ได้เจ้าไว้หนอ...

ไอ้ว่าผ่านุงของพี่ไม่สม หรือว่าผ้าห่มของพี่ไม่สวຍ จึงน้องไม่มาเล่นด้วย...ชื่นใจ

เชิญเอ๋ยเชิญลง เชิญแม่หงส์ดาวหาง

มาเกิดน้องมา พี่จะพาน้องหนี

(หญิง) เห็นหน้าก็ยังไม่ทันรู้จัก

เห็นแต่พื้นขาว ขาว

ได้ยินร้องเรียก อยู่มาเกริ่น เกริ่น

ฉันนี้ไม่รู้เลย ว่าพี่เอ๋ยจะมาพา

ดูนุ่งลายห่มพก...จริงใจ

แม่สาวรุ่นน้อย ๆ ทำไมจะให้เขาไป

มันยังไม่จัดไม่เจน...ไปทางไหน

ก็เพราะว่าไม่มีคู่ ปรึกษาใจ

...วังเวง...หัวใจ

ใจอย่าได้น้อย น้อยใจ.

บาปกรรมขออย่าให้มี...

จับหัวใจของน้องแล้ว ว่าหัวใจ

จะได้ประคบประคอง มันจะได้เป็นไร...

ชะเอ๋ย ไม่เป็นไร

ก็เป็นด้วยกรรมทำมา...จริงใจ

ก็จิตใจให้ละห้อย ดังใจหมาย

ดูรูปร่างเค้าไม่ส่ำรวย (ชะเอ๋ย) คงไม่ได้

ดูรูปร่างไม่ส่ำรวย จริงใจ

ไอ้ความรักให้ช่วยเมตตา ชะเอ๋ย จริงใจ

อย่าให้เลิกให้ร้าง เอ๋ยไปไกล...เอ๋ยไปไกล

พี่จะให้คนมาขอ... ชื่นใจ

แม่ขุนนางนวนาง ชื่นใจ

ไม่เสียคำวันนี้...ชื่นใจ

ทำไมมาร้องความรักความใคร่

ฉันไม่รู้ว่าลาว...หรือไทย

ได้ยินเสียงเชิญแจ้วแจ้ว

ฉันไม่ใช่ลูกหมา...เมื่อไหร่

ขอโทษเกิดหนา ขอสมาเกิดพี่	บาปกรรมอย่าให้มี เมื่อไหร่
เรารักกันหนอ ให้มาขอเอาสิ	พ่อแม่ฉันก็มี ไซ้ไหม
คำหนึ่งก็จะพา คำสองก็จะพา	ฉันไม่ปรารถนา ตามไป
แล้วถ้ารักกันหนอ ให้มาขอเอาเกิด	มันถึงงามประเสริฐ แจ่มใส

(นายสุข แก้วสับ)

(นายสำรวย ชาวสะอาด)

เพลงระบำเหนือ

โดยมากเล่นตามจังหวัดปราจีนบุรี เขาจะร้อง เกริ่น เปรียบเทียบสองแง่สองมุม คล้าย
ลำตัด มีการว่าทั้งผู้หญิง ผู้ชาย คล้าย ๆ กับเพลงพวงมาลัย แดวบ้านสร้าง ฉะเชิงเทรา
มีเล่นมาก

ตัวอย่างเพลงระบำเหนือ

ลมตก...เจ้าเอยแสนเย็นใจ เอ้อ เออ งามเอย
วันนี้หนึ่งก็มีคณาจารย์มาสังสรรค์ พวกเรามาร่วมก็รวมกัน ว่ามากมาย
มาทั้งอาจารย์หญิง ก็เอ๋ยว่าทั้งอาจารย์ชาย มากันก็มากหลาย
(ชาย) ลมตกเจ้าเอย...เอยเสียเย็น...ใจ พาหน้างาม...ลมตกเจ้าเอย เอยงามเอย
(เกริ่น) วันนี้ก็อาจารย์ท่านมาก็จากเออก็หนอบางแสน ก็มากัน ก็หนาแน่น มากมาย
ทั้งสุภาพบุรุษก็เออว่าหนอกี่สตรี ก็มากันหนอมากมี ก็ชื่นใจ
ว่าฟังหนอระบำก็เออหนอว่าชาวเหนือ ก็ฟังแล้วก็ไม่ยักเบื่อ ก็ชื่นใจ
มากันวันนี้ขอให้โชคดีกันทุกคน ครั้นเมื่อตอนจะกลับ ก็กลับบ้าน ร่ำลาเจ้าเอย
งามเอย
(เกี่ยว) ฟังที่รักน้องเอยก็หลายว่า เมื่อไหร่ก็เหลือ แล้วบอกน้องเสีย मैंไม่เชื่อ หัวใจ หัวใจ
ฉันน้องจะรักน้องเอยไหมเล่า แม่คุณจะเอาไหมหนอ จะให้เฒ่าแก่เขาเอยไปขอ แม่ยาย

ถึงน้องจะหลอกให้กระต่าย เอ็ง เอ้ย ติดแล้ว หรือจะหลอกให้แมวก็กินชิง ออกพี่ชาย

ก็ประริง ไม่วาย ไม่วาย

น้องเจ้ามาบุกป่า เจ้าเอ้ย ว่าล่องน้ำ ให้ปลากินเสียแล้วล้มตาย ให้อาย น้ำใจ น้ำใจ

อีกทั้งแม่น้ำนี้ใครเขาซุก อีกทั้งสระสมุทรนี้ใครเขาสร้าง ที่จะขอถามเสียแล้วนวนาง

ให้เข้าใจ เข้าใจ

น้องล้าจะเล่นละให้แม่เต็นเสียแล้วเข้ามา เร็วคนสวยซิแม่อย่าช้า ว่าทำไม ทำไม

(ฉ่ำ ขา ช้ำ) หนอร่างามเอย

(หญิง) ได้ยินเสียงชาย เอ้ยเขามาบอกเกริ่น นวนางเจ้านิ่งเมิน เอ้ย ผู้ชาย

ว่าเสียเวลา...(วิทยากรบอกว่าลืมเนื้อ)...พาดบ่าสีจำปี พาดไหล่ พาดไหล่

นางหนูน้อยก็ยกเข้าถ้ำอย่าง จนวนนางลงจาก บันได บันได..."

วิธีเล่น ฝ่ายหญิงเขาจะรำคล้ายรำวงไม่มีลีลาในการรำมากนัก ไม่มีบทสอสร้อยมาลาเหมือนสมัยนี้
ก็อร่าม ๆ ฝ่ายสตรีก็เดินหน้า สุภาพบุรุษก็ว่าไปแล้วสตรีก็หันไปว่าตอบกันไปคนละกลอน

เพลงระบำใช้ร้องคล้ายเพลงหางมาลัย คือร้องในพิธีบวชนาค แต่งงาน คล้ายเป็น
มหรสพของสมัยก่อน การร้องบางครั้งอาจเป็นกลอนสุภาพ หรือกลอนสอที่ได้ตอบกันเดี๋ยวนั้นคล้าย
ลำตัด คือฝ่ายชายว่า ฝ่ายหญิงแก้ หญิงว่าชายแก้ เช่นว่าเรื่องการบวชนาค แต่งงานหรือเรื่อง
เกี่ยวกับศาสนาพุทธประวัติ เกี่ยวกับพาราสิ จะเริ่มด้วยการไหว้ครู แล้วเชิญให้หญิงมาร่วมด้วย
จากนั้นก็บทเกี่ยวกับ พาราสิ

ผู้สังเกต อาจารย์คะทำไมเพลงพื้นบ้านเราสมัยก่อนจึงนิยมเล่นเนื้อหาแบบ ๒ แฉ่ง ๒ กลอน
วิทยากร : คือมันต้องเป็นอย่างงั้น คือ รสชาติของมนุษย์มันต้องเป็นอย่างนั้น คือถ้าไม่เปรียบ
เทียบอะไรอย่างงั้น มันก็ไม่มีความสุข ขาดรสชาติไม่สนุก โดยมากพวกเราเกิดมานั้นจะมี
ความรู้สึกความเป็นทาสของกามพันที หีนีเมื่อไปพูดถึงเรื่องนี้ก็เกิดความรู้สึกสนุกสนาน เพราะเรา
มีอารมณ์อยู่แล้ว พอเขาบรรยายออกมาทีนี้เราก็มีอารมณ์ร่วมพันที สนุกพันทีเลย ไม่มีการถือสา
จะยกมือไหว้ขอภัยกันตอนจบแล้วเลิกกันไป แต่ก่อนจะไม่เล่นร่วมวงกันก็ตอนเล่นจะอยู่คน
ละวงเล่นแข่งกันแบบ เอาแพ้เอาชนะกัน เดียวนี้หญิงชายจะมาแต่งกลอนสัมผัสกัน

ผู้สัมภาษณ์ : แถวนี่พอมิแม่เพลงบ้างไหม

วิทยากร : ไม่มี แถวดำบลสำโรง เคยมี เห็นเขาตั้งเป็นนักสวด เป็นนักร้องเพลงพื้นเมือง
หรือนักสวดศพ และคนที่สำโรงส่วนใหญ่มิใช่ไทยแท้จะอพยพมาจากกัมพูชาอีกทีหนึ่ง เมื่อมาอยู่ในไทย
ประเพณีก็พอไปกันได้

หมายเหตุ เข้าใจว่าเป็นเพลงเดียวกับเพลงระฆำนั่นเอง

(นายอำนาจ ยืนยง)

เพลง เอ๋ย

(หญิง) เอ๋ย... ยกมือ เทียมผม

จะไหว้คุณครูหนอ

อย่าให้อับอาย

ยกมือขึ้นหนอ เทียมผม

วันนี้ฉันจะ เล่น เพลง

อย่าให้ลูกอับปาง

ยกมือ เทียมผม สิบนิ้วพระนม

ไหว้คุณครูของเราก่อนหนอ

อย่าให้ลูกอับอาย

ยกมือ เทียมผม

เตรียมมาวันนี้

อย่าให้ลูกอับอาย

วันนี้ฉันจะ เล่น เพลง

ให้ลูกคิด เพลงคล่อง

ให้ลูกคิดคล่อง เหมือน เขา

สิบนิ้วประนมขึ้น เทียมบ่า

จะไหว้คุณพ่อเจ้าชา

ท่านทั้งหลาย เขามา เอ๋ย... (ซ้ำ)

สิบนิ้วพระนมขึ้น เทียมบ่า

คุณครู คุ่ม เกรงรักษา

ในกลางสนาม... เอ๋ย

ยกขึ้น เทียมบ่า (เจี๊ยก)

จึงไปไหว้คุณพ่อ... ของข้า

ท่านผู้ใหญ่ เขามา เอ๋ย... เอ๋ย...

สิบนิ้วประนมยกขึ้นสมา

ฉันจะ เล่น เพลงคุณครู เกรงรักษา

ท่านผู้ใหญ่ เขามา เอ๋ย...

พ่อแม่คุ่ม เกรงรักษา... รักษา

เหมือน เขา... ล่องนาวา เอ๋ย... เอ๋ย...

ล่องนาวา เอ๋ย...

วันนี้ลูกจะเล่นเพลง

รักษาให้ลูกคิดเพลงคล้อง

ออ. วันนี้ เล่นเพลง

ชายใดตัดพ้อ หรือจะมาแก้

ฉันมา... นานมาพบ

เขาลือว่าคล้อง เอ๋ย นึกเพลง เออ เออ...

ช่วยจงดุ่ม เกรงรักษา

เหมือนล่องนาวาเอ๋ย...

พ่อแม่จุ่ม เกรงรักษา... รักษา...

ขอให้แพ้คำข้า (คำข้า) เอ๋ย...

มา ร้องกระทบ (เขียะ) กันดูสักเพลง สักเพลง

(ชาย) เอ๋ย... เสียงใครทนนอจะมาขอฟัง

เสียงเหมือนขลุ่ย (เขียะ) กระจับปี

หรือจะเป็นคู่เก่า

เสียงใครทนนอเขามาร้องขอ

กระจับปี มโหรีกระสังข์

เอ๋ย... อันเสียงเหมือนขลุ่ย (เอะ) กระจับปี

ช่างมาจับหัวใจ

เอ๋ย... ยกมือเทียมผม

จะไหว้ก็คุณครูแล้วหนอ

ขอให้ร้องเพลงคล้อง

ขอให้ร้องเพลงคล้อง

... สิบท่าย ชัยโชค

ขอให้หญิงงงงวย

(หญิง) เอ๋ย เสียตายพ่อบัว

สองมือพลาถัก

(ชาย) เออ... เสียตายนึก เสียตายนานา

เสียตายน่าหยิก เสียก็ไม่เจ็บ (ชะ)

เสียงเหมือนมโหรี (เขียะ) กระสังข์

ของเรากระมัง

ฟังฟังเสียงขลุ่ย

จะเป็นคู่เก่าของเรากระมังเอ๋ย...

เสียงมโหรีทนมกระสังข์... กระสังข์

ของฉันไว้ระวัง เอ๋ย...

สิบนิ้วประนม ยกขึ้นเทียมบ่า

ถึงมาไหว้คุณพ่อศิลา... ศิลา

ไปเหมือนล่องนาวา เอ๋ย...

ไปเหมือนล่องนาวา

ขอให้หญิงนั้นโศกตามข้า

ลงไปด้วยวิชาเอ๋ย... เอ๋ย...

(เขียะ) น้ำซัง เอนน้ำซัง เสียตาย

บ่อวังน้ำซัน

ขอให้รักกลับคืน

เสียตายน่าปามาขึ้น

เสียตายน่าเล็บ (ชะ) ฟีก (เขียะ)

ลั่น ก็ลั่น

- เสียดายชักโซ
เสียดายชักโซ
เสียดาย หนอเอ๋ย เสียดายหนา
เสียดายว่าหยิกก็ไม่เจ็บ
เสียดายชักโซ
- (หญิง) โอ๋ย... น้ำลิก สุดเหลือยังหยิ่งได้
ฉันว่าจะกินข้าวร้อน
หมายจะกินข้าวร้อน
น้ำลิก เขาก็หยิ่งได้
เปิดได้เข้าช่อง
- (ชาย) โอ๋ย... น้ำลิก เขาว่าหยิ่งได้
ไม่เห็น... ถ้าน้ำมันร้อน
ถ้าน้ำมันร้อน
น้ำลิก... พี่ก็หยิ่งได้
พี่จะขอน้อง...
- (หญิง) โอ๋ย... เสียดายพ่อบัว (เขี่ยะ) น้ำซัง.. น้ำซัง เสียดายพ่อวัง น้ำตัน
น้ำแห้ง เลยแห้งขอด
สองมือเรากวัก
น้ำแห้ง เลยแห้งขอด
สองมือน้องกวัก
น้ำ ลิกน้องก็หยิ่งได้
หมายจะกินข้าวร้อน
- (ชาย) โอ๋ย... น้ำลิกก็หยิ่งได้
เปิดให้เข้าช่อง
- ว่าฉันโตไม่ทัน (ฮ่า เอ๋ย) โอ๋ย...
ว่าฉันโตไม่ทัน
เสียดายว่าป๋ามาเกิน
เสียดายว่าเล็บที่มันสั้น... มันสั้น
ว่าฉันโตไม่ทัน โอ๋ย...
หยิ่งหัวใจใครจะเห็น (เขี่ยะ)
ข้าวมัน เป็นก้อนข้าวเย็น โอ๋ย...
มัน เป็นก้อนข้าวเย็น
มาหยิ่งหัวใจสุขก็ไม่เห็น... ไม่เห็น
มันก็ต้องจำเป็น โอ๋ย...
หัวใจก็มองไม่เห็น (ไม่เห็น)
ฉันจะผ่อนให้เย็น โอ๋ย...
ฉันจะผ่อนให้เย็น
ข้างหัวใจยังมองไม่เห็น (ไม่เห็น)
น้องเอ๋ยตอนเย็น โอ๋ย...
- กลัวจะทอดยอด (เขี่ยะ) แล้วไปทางอื่น
ขอให้รักกลับคืน โอ๋ย...
กลัวจะทอดยอดไปทางอื่น (ทางอื่น)
ขอให้รักกลับคืน โอ๋ย...
หยิ่งหัวใจของเราก็ไม่เห็น... ไม่เห็น
มันเป็นก้อนข้าวเย็น โอ๋ย...
หยิ่งหัวใจก็มองไม่เห็น (เขี่ยะ) ไม่เห็น
มันก็ต้องจำเป็น โอ๋ย... โอ๋ย...

เปิดให้เข้าช่อง

(ข้า) น้ำลึกก็หยั่งได้

เปิดให้เข้าช่อง

(หญิง) เอย...รักน้องแนบออก

ให้คนอื่นมายก

รักน้องหนอแนบออก

สุขมาช่วยฉันทยก

(ชาย) เอย...อกเอ๋ย อกอก

ถ้าน้องหยิบยก

อกเอ๋ย อกอก

น้อง เขามายก

(หญิง) เอย...น้ำลึกเฉียบเอยหยั่งได้

หมายจะกินข้าวร้อน

น้ำลึกก็หยั่งได้

เปิดให้เข้าช่อง

(ชาย) เอย...ตมมือดังสวบ ดังสวบ

ถ้าไม่ได้พี่

เอย...ถ้าไม่ได้พี่

ตมมือดังสวบ (เขียะ)

ถ้าไม่ได้พี่

(หญิง) เอย...ตมมือ(เขีย) ดังสวบ

ตั้งแต่คนเดียว

ตมมือดังสวบ

ตั้งแต่คนเดียว

มันก็ต้องจำเป็น เอย...

หยั่งหัวใจก็มองไม่เห็น...ไม่เห็น

มันก็ต้องจำเป็นเอย

เหมือนดังกลิ้งครก (เขียะ) ขึ้นเขา

หัวอกจะเบา เอย...(ข้าอีกทีียว)

เหมือนดังเข็นครกขึ้นเขา...ขึ้นเขา

หัวอกจะเบาเอย...(ข้า)

เหมือนดังกลิ้งครกขึ้นบนภูเขา...

หัวอกคงเบา เอย...

เหมือนฟีกกลิ้งครกขึ้นเขา (เขียะ)

หัวอกคงเบา เอย...

มาหยั่งหัวใจ มันกลัวไม่เห็น...ไม่เห็น

มันเป็นก้อนข้าวเย็น

ถ้าหยั่งหัวใจสุขก็ไม่เห็น

มันก็ต้องจำเป็นเอย

ก็หมายจะรวบทั้งสอง (ข้าไว้ ข้าไว้)

คงจะได้น้องเอย...

เอยได้น้อง

หมายจะรวบทั้งสอง

คงจะได้น้องเอย...

หมายจะรวบทั้งสอง

ก็ไม่ได้ครอง เอย...

ถ้าหมายจะรวบทั้งสอง...ทั้งสอง

เขายังไม่มอง เอย...

(ชาย) เอย...คบมือดังสวบ

ไม่ได้แถบนี้

คบมือดังจวบ

กุศลของพี่

เอย...ถ้ากุศลเข้า

เราเคยทำบุญร่วมวัด

ละ กุศลชักให้

(หญิง) เอย...คบมือสวบสวบ

ตั้งแต่เมื่อยเก่า

เอย...ตั้งแต่เมื่อยเก่า

คบมือดังสวบ

ละก็สีหน้านี้

(ชาย) เอย...คบมือดังสวบ

บุญของฉัน มันน้อย

เอย...บุญของฉันมันน้อย

เราเคยทำบุญ ลีก็ร่วมวัด

ชาตินี้ชาติหน้า

(หญิง) เอย...ไม่เคยทำบุญร่วมวัด

ร้อยชาติ พันชาติ

ไม่เคยทำบุญร่วมวัด

ชาติทั้งชาติ

(ชาย) เอย...ที่ทำบุญเอยร่วมวัด

ทำบุญน้อง เอยกรวดน้ำ

ขอให้ร่วมกันน้องงาม

ฉันหมายจะรวบ (เขียะ) ทั้งแถว...ทั้งแถว

คงจะไม่แคล้ว เอย...

พี่หมายจะรวบ (เขียะ) ทั้งแถว

มันคงไม่แคล้ว เอย...

พี่ไปทางไหนไม่แคล้ว

เราเคยตักบาตร (เขียะ) ร่วมแถว

ไปทางไหนไม่แคล้ว เอย...

พี่หมายจะรวบ ทั้งสอง

ไม่มีข้าวใส่ท้อง

ไม่มีข้าวใส่ท้อง (พร้อมกัน)

หมายเอยจะรวบทั้งแถว

ฉันไม่เอาชะแล้ว เอย...

ก็หมายจะรวบทั้งแถว...ทั้งแถว

คงจะได้แล้ว

คงจะไม่แคล้ว

เราเคยตักบาตรร่วมแถว

ขออย่าได้แคล้ว...เอย...

ไม่เคยตักบาตรร่วมแถว

ขอให้คลาดให้แคล้ว เอย...

ไม่เคยตักบาตร (เขียะ) ร่วมแถว

ขอให้คลาดให้แคล้ว เอย...

ได้เคยตักบาตร ที่วัดบ้านช่อง

ได้ร่วมกับน้องงาม พี่

เสียในคำวันนี้

เอ๋ย...ขอให้ร่วมลงน้ำ

ทำบุญก็ร่วมวัด

ทำบุญนอกวัดก็น้ำ

ร่วมกับน้องงาม

(หญิง) ไม่เคยทำบุญร่วมสร้าง

ฮันไหนด ฮันไหน

(ชาย) เอ๋ย...ทำบุญน้องสาว เอ๋ยร่วมวัด

ไม่พี่ก็น้อง

เอ...เอ เอ็ง หรือไม่พี่น้อง

เราเคยทำบุญร่วมวัด

ไม่พี่ก็น้อง

(หญิง) เอ๋ย...ทำบุญร่วมวัด

ไหน มัน ไหน

ทำบุญเอ๋ยร่วมวัด

ร้อยชาติ พันชาติ

เอ๋ย...ทำบุญสุขเอ๋ย ไม่กระจอก

ระวังสายน้ำ

ระวังสายน้ำ

ทำบุญไม่กระจอก

ระวังสายน้ำ

(ชาย) เอ๋ย...ทำบุญก็ร่วมวัด

ในมือคนนี้

ทำบุญเอ๋ยร่วมวัด

ในคำวันนี้

ฉันเคยตักบาตรที่วัด บ้านช่อง

ให้ร่วมกับน้องงามที่นี้

เสียในคำวันนี้ เอ๋ย...

ไม่เคยตักบาตรร่วมต้น

ก็ไม่ได้สักคน เอ๋ย...

ฉันเคยตักบาตร ร่วมต้น

คงเอาไปครองสักคน

เอาไปครองสักคน

ฉันมาตักบาตรร่วมต้น

เอาไปครองสักคนเอ๋ย...

ไม่เคยตักบาตรร่วมต้น

มันไม่ได้มาปน เอ๋ย...

ไม่เคยตักบาตรร่วมแถว

ขอให้คลาดให้แคล้ว เอ๋ย...

เดี๋ยวนี้มากลับกลอก (แฮะ) คอแข็ง

เอ๋ยมันแรง เอ๋ย...

สุขเอ๋ยมันแรง...

เดี๋ยวมากลับกลอก พ่อแก่ง

สุขเอ๋ยมันแรง เอ๋ย...

เราเคยตักบาตร พ่อแก่ง

คงจะมีพ่อแรง...เอ๋ย...

เราเคยตักบาตร (เขียะ) ร่วมแก้ว...

ร่วมแก้ว

- ละกุศลชักให้
 เอย...ละกุศลชักให้
 ทำบุญก็ร่วมวัด
 แหล่งละกุศล...บุญ...(หัวเราะ)
- (หญิง) เอย...ไม่เคยทำบุญร่วมวัด
 ร้อยชาติพันชาติ
 เอย...ทำบุญสุขเอย ร่วมวัด
 ชาติหน้า
- (ชาย) เอย...เราเคยทำบุญก็ร่วมวัด
 ชาตินี้ชาติหน้า
- (หญิง) เอย...ไม่เคยมาก่อ...เหี้ยมเอยสร้าง
 ไม่ได้พบน้องสาว
 เอย...ฉันไม่เคยก่อ...สร้าง
 ไม่ขอให้ไกล
 ไม่เคยทำบุญร่วมวัด
 ไหนก็ไหน
- (ชาย) เอย...เราเคยก็ทำบุญร่วมวัด
 ไหนต่อไหน
 ไม่พี่กันเอง
 ทำบุญเอยร่วมวัด
 ไม่พี่กันเอง
- (หญิง) เอย...ไม่เคยทำบุญร่วมวัด
 ถ้าชาติ จู๋ฉาย
- (ชาย) เอย...เสียตายหนัก เสียตายหนา
- ไปทางไหนไม่แคล้ว
 ไปทางไหนไม่แคล้ว...
 เราเคยตักบาตรที่หน้าพ้อแกง
 ไม่เคยตักบาตรร่วมแถว
 ขอให้คลาดให้แคล้ว
 เราไม่เคยตักบาตรร่วมแถว
 น้องไม่เอาเสียแล้วเอย...
 เราเคยตักบาตรร่วมแถว...ร่วมแถว
 อย่างแคล้ว
 ไม่เคยมาสร้างสนทน
 นีนเอยสักคน
 ไม่เคยร่วมสร้างกุศล
 จากชายสามคน
 ไม่เคยตักบาตรร่วมต้น
 มันไม่ได้สักคน
 เราเคยตักบาตรร่วมถนน
 ขอให้ได้สักคน เอย...
 คงเอาไปครองสักคน เอย...
 เรามาตักบาตร (เขี้ยว) ร่วมถนน
 คงได้ครองสักคน เอย...
 เราไม่เคยตักบาตรร่วมถนน ถนน
 มันไม่ได้มาพบ
 เสียตายว่าป่ามากิน มากิน

เสียดายว่าหยิกเอ๋อไม่เจ็บ

เสียดายว่าเล็บ (เขี้ยว) ของฉันมันสั้น มันสั้น

เสียดายอีกโซว่า

ฉันโตไม่ทัน

เสียดายหนักสาวเอ๋อ เสียดายหนา

เสียดายว่าป่ามันกิน

เสียดายพ่อเพลง

ฉันเล่นเองทุกวัน

(ชาย)

เออ...บุญบัว นั้นหนอแสนสุข

ไม่มีความสุข ความไข

ให้น้องไปอยู่กับพี่ น้องเอยสบายเออ...

ไปอยู่กับพี่แสนดีสบายเออ...

เออ...บุญบัว แสนสุข

ไม่มีความสุขความไข

ให้น้องไปอยู่กับพี่แสนดีสบายเออ...

(หญิง)

เออ...พ่อสุข เจียบเอี่ยมมาแกะ

อย่าเอาแผลมาไข

ฉันอยู่ไม่ได้พี่พรายมันแรงเออ...

บุญบัว เอย เจ้าขาเหมือนยังกับตัว เอย) พบไว้...พบไว้ เป็นแสนสนุกสบาย เออ...

(ชาย)

เออ บุญบัว เออ...ได้บุญก็ขอพระคุณไม่ใช่ได้ ไขได้ อยากจะหนีคำของไปกับน้องไว ๆ

เออ...อยากจะหนีคำของไปกับน้องไว ๆ

บ้านบุญบัวหนอแสนสุขไม่มีทุกข์มีภัย

อยากจะหนีคำของไปกับน้องเร็วไว....เอย

(หญิง)

เออ...ไปตามก็เสียเลยไปเกิด

ถึงเลยไปเกิดเป็นหอย เป็นหอย

ตั้งแต่ชาตินี้สุขเอี่ยมมากอย เออ...

ตาย...ตาย พ่อเลื้อซ่อนเล็บ

ฉันเคยเกิดเป็นหอย

ตั้งแต่ชาตินี้สุขเอี่ยมอย่าคอย เออ...

(ชาย)

เออ...ทำบุญยังใจหนอ ถึงจะได้ร่วมหอ...ให้สบาย... หัวอกฉันสุข ไม่มีเอ่ยสบาย

เออ...ทุกวันหัวอกของฉันร้อนรุ่ม

เหมือนกับสม (เขี้ยว) ขอนร่า

ถ้าได้น้องสาวเป็นคู่จะอยู่สบาย (เขี้ยว) เออ...

(หญิง)

เออ...หัวอก (เขี้ยว) ของน้องก็ร้อนรุ่ม เหมือนดังกับสมขอนร่า

หัวอกข้างนั้น นั่นหรือข้างนั้น

จะเหมือนอกฉันมั่งหรือไม่

หัวอก...หัวอก ฉันร้อนไม่มีหย่อนสบาย

หัวอกพี่รอนไม่มีอ่อนสบาย เออ...

ฉันไม่รู้เลยว่าคู่เขยฉันตาย เอย...

หวานเอ๋ยที่เดียว

เดี๋ยวนี้มันเปรี้ยวไปหมดทั้ง ถว...ทั้งแถว เมื่อพี่ชายมาเกี่ยวมันก็เหี่ยวเสียแล้วเออ...

(ชาย) กะม่วงสวน เติบโตนี้เป็นสวนกะม่วงแก้ว...ม่วงแก้ว ก่อนนั้นทั้งหวานทั้งชื่น เติบโตมาจืด
เสียแล้ว เสียแล้ว

กรรมเอ๋ย กรรมฉัน ทุกวันนะแคล้ว เออ... กรรมเอ๋ย ของฉัน วัชจรรย์เสียแล้วเออ

(หญิง) เออหัวปี มาปลูกมะม่วงสวน เติบโตนี้เป็นสวนกะม่วงแก้ว

กะม่วงแก้ว มันหวานที่เดียว เติบโตมาเปรี้ยวทั้งแถว... หวานนอก ขมใน เห็นใจเสียแล้ว

(ชาย) เออ ก่อนนั้นเป็นกะม่วงสวน เติบโตนี้เป็นสวนกะม่วงแก้ว ม่วงแก้ว

ก่อนนั้นทั้งหวานทั้งชื่น เอ๋ย เติบโตมาจืด เสียแล้วเออ...

(หญิง) เออ ยังไง ฉันไม่คบคนจร เอ๋ย ฉันไม่นอนหมอนหมิ่น...หมอนหมิ่น

ฉันกลัวชาวบ้านเขาจะนิน เออ...

ฉันไม่คบหนอคนจร เอ๋ยฉันไม่นอนหมอนหมิ่น

ฉันกลัวชาวบ้านเขาจะนิน เออ...

(ชาย) (ชะ) เสียคายหนัก เอ๋ยเสียคายหนา เสียคายว่า ป่า (ซ้ำไว้...ซ้ำไว้)...มากิน

เสียคายว่าหยิกก็ไม่เจ็บ เสียคายว่าเส้นมันสั้น

เสียคายโถมฉิน เขาไม่เอาวันเออ... เสียคายโถมฉินพี่ (เขียะ)กินเคยว่า เออ...

(หญิง) เออ เสียคาย (เขียะ) เสียคายหนา เสียคายว่าป่ามันกิน

ฉันหยิกหรือก็ไม่เจ็บ เสียคายว่าเส้นมันสั้น

เสียคายแท้แท้ ว่ามันแก้ทุกวัน

(ชาย) เออ...เอ...เสียคาย เสียคายหนา เสียคายว่าป่า (เขียะ) มันมากิน

เสียคายว่า (เขียะ) หยิกไม่เจ็บ เสียคายชักโขว่าฉันโตไม่ทันเออ

ที่ปลูกมันก็ไม่หัก ที่รักฉันก็ไม่ได้ เออ...

ตะกระโจนน้ำบ่อ เสียให้คอหักตายเออ... ตะกระโดดน้ำบ่อ เสียให้คอหักตาย เออ...

(หญิง) เออ...ที่ปลูกจุกก็ไม่หัก ทั้งที่รัก (เขียะ) ก็ไม่ได้

จะโจนน้ำลง เสียให้คอแตกตาย เออ... ...คอแตกตาย เออ

ที่บุกเสียก็ไม่หัก

ทั้งที่รักก็ไม่ได้

จะโจนน้ำบ่อเสียให้คอหักตาย เอย

เอย...ที่บุกจุดก็ไม่หัก

เสียตายที่รักว่าบุญบ่าก็ไม่ได้...ไม่ได้

จะโคคน้ำบ่อ เสียให้คอหักตาย เอย...

(ชาย) เอย เหมือนกับนกเขาเขียว เขาเขียวก่อนนั้นไร้อู๋ เขียวนี้อยู่คนเขียว เอย...

เขียวหากินไปกับฝูงหมู่นก

ก็เหมือนยังนกเขาเขียว

หากินน้องเอ๋ยคนเขียว

(หญิง) เอย...เขา เอยขับโยน สัติน กระโดนตันเตี้ย ชนเท่าไร เห็นจะไม่ได้ทำเมีย

เอย...เขาเอย...ชนเท่าไร เห็นจะไม่ได้ทำเมีย ชนเท่าไร เห็นจะไม่ได้ทำเมีย เอย...

(ชาย) นกเขานั้นหนอขับโยนที่ตันกระโดน (ชะ) ตันเตี้ย พี่มาหวังใจจะเอาน้องสาว...

จะเอาเป็นเมีย เอย...

หวังใจจะเอาเป็นเมีย เอย...

นกเขานั้นหนอขับโยนที่ตันกระโดน (ชะ) ตันเตี้ย พี่มาหวังใจจะได้เป็นเมีย เอย...

นกเขาลีกชันกุ่ม

อยู่ที่ห่มตันเตี้ย ๆ เตี้ย ๆ

พี่มาหวังใจคงจะได้เป็นเมีย เอย...

(หญิง) เอย...ฉันนี่ ลมพัดสุ เอ๋ยตันโสก

ลมมาโยก (เขียะ) ตันสน

ฉันจะหนีให้ไกล

ฉันจะไปให้พ้น

เอย...ตันโสกลมมาโยก

ตันสน

มาอุบหัว อุบหลัง

ใครมั่งไม่เคียง เอย

(ชาย) เอย...ลมพัด เขาเอ๋ยตันโสก

มันมาโยกตันสน

เป็นคู่ของพี่

คงจะหนีไม่พ้น เอย

ลมพัดสาวเอ๋ย ตันโสก

ลมมาโยกตันสน

เป็นคู่ของพี่

คงหนีไม่พ้นเอย...

(หญิง) เอย (เขียะ) บุญชั่ว

เสียตายว่าผัวของเขา

ถ้าไม่ยังงั้น

หนอฉันก็เอา

เสียคำว่าผิวของเขา

(ชาย) เอย...ทำบุญร่วมวัด

ก็ให้ร่วมขามแกง

ก็ให้ร่วมขามแกง

ถ้าทำบุญก็เอ๋ยร่วมวัด

ขอให้ร่วมขามแกง

(หญิง) เอย...ทำบุญหนอเอยร่วมวัด (เขียะ)

ไหนก็ไหน

เอย...เอ๋ย ทำบุญใส่บาตร

สีหน้านี้

ก็สีหน้าสุข

(ชาย) เอยเราเคยเสียก็ร่วมวัด (เขียะ)

ทำบุญหนอ เอ๋ย ร่วมวัด

กุศลชักให้

เอย...กุศลชักให้

(หญิง) ฉันไม่เคยก่อสร้าง

ฉันไม่เคยก่อมากับ

ฉันไม่เคยสร้างเคยก่อ

ร้อยชาติ พันชาติ

ฉันไม่เคย เฝียบเอยพระหล่อ

ฉันเคยมาสร้างนั้น

(ชาย) ...ไม่เคยสร้าง สาวเอยพระหล่อ

กุศลมันส่ง

เราได้เคยสร้างพระหล่อ

กุศลชักให้ไปไหน

ถ้าไม่ยังงั้น ตัวฉันก็เอา เอย...

เราเคยตักบาตรร่วมขัน ร่วมขัน

กับแสงตะวัน เอย...เอ...

กับแม่แสงตะวัน

เราเคยตักบาตรร่วมขัน

กับแม่แสงตะวัน เอย

เราเคยตักบาตร (เขียะ) ร่วมขัน

มันไม่ได้กัน

ก็ให้ฉลาดให้แคล้ว

ไม่ได้เสียแล้ว เอย...

ไม่ได้เสียแล้ว

เราเคยตักบาตร (เขียะ) ร่วมแถว ร่วมแถว

เราเคยตักบาตรร่วมแถว

ไปทางไหนไม่แคล้ว

ไม่ทางไหนไม่แคล้ว

ฉันไม่ได้สร้างพระแก้ว

นี้สุขเสียแล้ว เอย...

ฉันไม่เคยก่อพระแก้ว

ก็ขอให้ฉลาดให้แคล้ว เอย...

ฉันไม่เคยก่อพระแก้ว

เอยไปแล้ว เอย...

เขาว่าไม่ก่อพระแก้ว

นี่มองคี่ไม่แคล้ว เอย...

เราเคยได้ก่อพระแก้ว

ไม่แคล้ว เอย...

- (ชาย) ...ไม่เคยสร้าง สาวเอยพระหล่อ
 กุศลมันส่ง
 เราได้เคยสร้างพระหล่อ
 กุศลชักให้ไปไหน
- (หญิง) เอย...เราไม่เคยเดินหนอร่วมทาง
 ไหน...ไหน
 ไม่เคยได้สร้างพระหล่อ
 สุขหน้าเคยสร้าง
- (ชาย) เอย...กุศลได้สร้างก็พระหล่อ
 กุศลฉันสร้างขอย่าให้ห่าง
 กุศลได้สร้างสาวเอย พระหล่อ
 กุศลที่สร้าง
- (หญิง) เอย...กุศลไม่เคยสร้าง เจียบเอย เคยหล่อ ฉันไม่เคยมาก่อพระแก้ว
 ก็ขอให้ห่าง
- (ชาย) เอย...ได้สร้างพระหล่อ
 ร้อยชาติ พันชาติ
 ฉันเคยได้สร้างสาวเอยพระหล่อ
 ร้อยชาติ พันชาติ
 เอ ทำบุญยังงไหน
 ทำบุญ...ยังงดี
 ทำบุญร่วมวัด
 ทำบุญร่วมวัด
 ทำบุญหนอเอยร่วมวัด
 ชาติหน้าชาตินี้
- เขาว่าไม่ก่พระแก้ว
 นีมนองก็ไม่ว่า เอย...
 เราเคยได้ก่พระแก้ว
 ไม่แล้ว เอย...
 ไม่เคยหัดอย่างร่วมต้น
 มันไม่ได้สักคน เอย...
 เอย ได้ก่พระสงฆ์
 มากับนางก้องค์ เอย...
 กุศลได้ก่พระ...แก้ว
 มันไม่ให้ห่างเสียแล้ว เอย...
 กุศลได้ก่พระแก้ว
 มันไม่ห่างเสียแล้วเอย
 กับนางเสียแล้ว เอย...
 ฉันเคยได้ก่พระแก้ว
 มันคงไม่คลาด ไม่แล้ว เอย...
 ฉันเคยได้ก่พระแก้ว
 มันคงไม่คลาด ไม่แล้ว เอย...
 ถึงจะได้ร่วมหอกับน้องแก้ว...ดวงแก้ว
 สิ่งใดมีสัมผัส
 ตักบาตรด้วยกันเอย...
 ตักบาตรด้วยกัน
 เราเคยตักบาตร (เขียะไว้ ข้าไว้)ร่วมชั้น
 มันก็เหมือนกัน

(หญิง) เอย...ทำบุญ (เขียะ) ร่วมวัด

มันไม่ได้ร่วมขามแกง

เอย...ไม่ได้ร่วมขามแกง

ทำบุญสุขเอย ร่วมวัด

ไม่ได้ร่วมขามแกง

(ชาย) เอย...ทำบุญนอกก็ร่วมวัด

ชาตินี้พลาดท่า

ทำบุญนอกเอยร่วมวัด

ชาตินี้ ขาดหน้า

(หญิง) เอย...ไปตามสุขเอย ก่อนเกิด

ตั้งแต่ชาตินี้

ไปตามสุขเอยก่อนเกิด

ชาตินี้ขาดหน้า

เอย...สุขเอย ฉันไม่รู้เลย (เขียะ)

(ชาย) เอย...เคย...เอย...เคยก็ไม่นึกเลยว่า เอยจะแตกแขนง แขนง แขนง

อยากจะทำความรัก

เอย...อยากจะทำความรัก

เคยเอยเคยเอยก็ไม่นึกเลย

อยากจะทำความรัก

(หญิง) เคยเอย เคย เอย ฉันไม่รู้เลย

รู้น้องมันชั่ว

รู้น้องมันชั่ว

เคย...เอย เอย ฉันไม่รู้เลย

เราเคยหักบาตรร่วมขัน

กับแม่แสงตะวัน

กับแม่แสงตะวัน

เราเคยหักบาตร (เขียะ) ร่วมขัน

กับแม่แสงตะวัน เอย...

เราเคยหักบาตรร่วมแถว...ร่วมแถว

ชาติหน้าอย่าแคล้ว เอย...

เราเคยหักบาตร ร่วมแถว

ขออย่าให้แคล้ว เอย...

แล้วถึงค่อยเกิดเป็นหอย เป็นหอย

สุขเอยอย่าคอย เอย...

ชาติหน้าค่อยเกิดเป็นหอย

สุขเอยอย่ามาคอย เอย...

ว่าเคยจะแตกแขนง (เขียะ) แขนง

เขาอีกพอแรง เอย...

รู้จักพอแรง

รู้จักพอแรง

ว่าจะเคยแตกแขนง แขนง

รู้จักพอแรง เอย...

ว่าเคยจะแตกแขนง แขนง

ตัวน้องมันแพง เอย

ตัวน้องมันแพง

ว่าเคยจะแตกแขนง แขนง

(๒๖๗)

รูปร้องมันชั่ว

ตัวน้องก็แพงเอ๋ย

(ฝ่ายเขียน	กมล
นายสุข	แก้วลับ
นายฮวด	ไพรวลัย
นางสำรวย	ขาวสะอาด
นางพวง	บางเฌือน
นางแจ้ค	กมล
นายฝั่ง	กมล
นางบุญ	พงศ์เฌือน)

เพลงเอ๋ย

(ไหว้ครู) ยกมือเทียมผม

ไหว้ทั้งครูนักอักษร

ลูกมาเล่นเพลงเอ๋ย

ถ้าเป็นหญิงใดเข้ามาแก้

หลงระรวยก็ไปควยวิชา... เพลง

เราเคยทำบุญร่วมวัด

เราเคยกินหมากร่วมเขียน

แล้วเก็บดอกไม้ร่วมต้น

เก็บดอกไม้ไม่ทันตลอดยอด

จะจับมือเข้ามาถาม

เห็นจะนอกหัวใจของพี่ไปจริง จริง

บ้านเมืองนี้ถล่มทำลาย

สิ้นนิวประณม ยกขึ้นเทียมบ่า

ทั้งคุณบิดร มารดา

ที่ไหนดช่วยครุตามไปช่วยข้า

ก็ขอให้แพ้คำข้า

เราเคยดื่กบาตรร่วมกัน

เราเคยขี่เกวียนร่วมกัน

เราเก็บสองคนต่อกัน

น้องสาวมาทอมาทั้ง

ก็แม่โจงงามก็นี้

ว่าจะนอกหัวใจพี่ไปจริง จริง

ฮักทั้งเจ้านายหากินทางป่า

บริษัทตัดไม้เลื่อยเทียน

ก็ลุกขึ้นเข้าลับมีดลับขวาน

หักจนหมดตะเคียน จบแค่ตะแบกกระท้อน

แล้วเอารถเข้าไปลาก

รถแล่นลงครึ่งถึงศรีราชา

พอถึงโรงจักร พี่หันหลักมันหลุด

เลื่อยเป็นแผ่นเป็นแผ่นกระดาน

มือไขว้ขึ้นมาหอดกาย

ทุกไม้ไปขาย แล่นเข้ากรุงกา

บ้านมอญ เมืองสาว

พอขายไม้หมด

จากถิ่นฐาน จากบ้าน จากช่อง

ทั้งญาติกาของพี่ไม่มีหวังจะฝากไข

ขึ้นไปโดยปองกับน้องก็คนนี้

ว่าญาติกาของพี่ยาไม่มีเลย

ใคร ใคร เขาไปตีกับ

ดักลอบไว้ที่คลองน้ำไหล

ปลาถูกอุ้งนี้

หมูสด เอามาแกงหัว

ถั่วของฉันหนอนมันซ่อนไข

ฉันจะบอกกับแม่จ๋าคราญ

เอาหมูสดมาแกงหัว

ตะเกียบสำหรับหยิบหมู

ปึกทั้งเกรียนตีเบอร์ทางขา

เข้าในตงพวงพาน หักตากไม้ป่า

เอาเลื่อยเข้าไปทอน ท่อนละสี่วา

ดังเสียงซุบซาบ ชู่ซ่า

ขึ้นเลื่อยเสียงดังสุดเลื่อยชู่ซ่า

รอดเต้า แปลาน กระดานตัวขวา

อยู่ที่เกาะลอยหน้าศรีราชา

เมืองเขมร พม่า

เรือไฟกลัมา

จากพี่ จากน้อง พลัดบ้านเมืองมา

ถ้าแม่หวังตาย จะพบพี่เอาขึ้นมา

จะฝังหรือ เผาก็ตามแต่เจ้าเกิดพี่

เราจะประจบเขาไปตีอ้ออ่าง

ติดแหปลาไหลปลากกระตี่

ปลากกระตี่ทอดมัน

เอามาแกงกับถั่วปากลั่น

ฉันดู เม็ดในมันไม่ค่อยจะดี

มันเป็นถั่วฟานมันไม่ใช่ถั่วเขียว เขียว

เอามาแกงกับถั่วปากลั่น

มันยังขาดอยู่อยู่อีก หนึ่งอัน

(๒๖๙)

เพลงวง

"ชา ชา ชา ไช้ เออลเหย ลอยมา ลอยมานี้จากเมืองแก้ว จักระโคตเหงนดูเธอ
ไม่ได้พบเธอเสียแล้ว ชา ชา ชา ไช้"

ฉันเล่นเพลงเจ้าไก่เสียที่หัวไหล่ มันยกแล้วจะเล่นทำไม
ฉันเล่นเพลงเจ้าไก่ เสียที่หัวไหล่

มันยกแล้วจะเล่นทำไม ให้มันไหลมันยก เอย...ชา ชา ชา ไช้

เขาเล่นเพลงที่ต้นมะขาม ได้เงินมาสามตำลึง
จะไปซื้ออีหม้อมาสู่แม่มีง

เอย เอย เอย จะไปซื้ออีหม้อ มาสู่แม่มีง (หัวเราะ) เอย"

(แม่ขี้บุญเหลือ แกมศิริ)

เพลงไช้

เมื่อก่อนกระไรพรากร
มือซ้ายกริดเขียนหมาก
พอกคถึงหมากน้ำไหลปรี่
(ลูกอู)...ไช้...(พร้อมกัน)

ฝากถึงคราวฟ้าให้ทองน้องเปล้า กลับไม่...
มือขวาดันครากตะไกร ตะไกร
หมากน้องหมากดีให้ตาย...เออ จริง

เพลงไช้ เป็นเสียงภาษาเหนือ เป็นการเกี่ยวพาราสันเรื่องรักเช่นการเล่นเพลงไช้
เคยเล่นกันมานานแล้ว คนโน้นร้อง คนนี้ร้อง ก็จำเอามาร้องต่อ ๆ กันมา

(นายแหมม ประภาวุธ)

จักระบุง ไปโดนตะกร้า

ฉันจะว่ากลอนฉัน

ไอ้ตุตฉฉ เขาเรียกว่าหอย

ไอ้ที่ตุตฉฉเขาเรียกว่าสัน

(๒๗๐)

ไอ้ที่พูดตัน เขาเรียกว่าครกตำหมาก

ไอ้ที่พูดมีตากเขาเรียกว่าตะบัน (เอ ข้า ข้า
ชา หน้อยแน่นะ)

จับมือถือแขน นื่องไว้นั่นหนา

ก้าวเท้าฝากขาลงไว้

นื่องจะยอมหรือไม่ยอม ที่จะคร่อมขาชี้

ยกชุดขึ้นชี้ เหมือนอย่างไก่ (เอ ชา ข้า ข้า
หน้อยแน่นะ)

ใช้ร้องเวลางานสงกรานต์ โดยใช้ร้องแก่กัน ตมมือให้เป็นจังหวะ

หมายเหตุ ฟังดูคล้ายเพลงฉ่อย แต่วิทยากรเรียกเพลงใช้

(นายแหมม ประภาดูล)

เพลงป่า

"เอ้อ...เอ้อ...เอ๋ย รักกัน เอ็นดูกัน เปรียบเหมือนตะวันที่...ตัวน่องไม่เกลียด ตัวที่รักกัน
อยู่รักกัน นื่องไม่เคยเอ๋ยกับพี่ชาย เอ๋ย...ข...ย...เอ๋ย"

(นายเหมื่อน รุ่งเรือง)

เพลงโคราช

อีกทั้งบ้านเป็นนาเหล่า อีกทั้งหนองยาว หนองใหญ่

อันบ้านเมืองเกื่อนกลาด เมืองไกลที่พี่ยังไม่เห็น

รถยนต์สามแถวมันมี บุญมองมาหารักนวลนื่อง แม่เอ๋ยก็สักคน...ไม่

ที่เหี่ยวมาจนรอบ ถึงเขตขอบนั่งจ้อง

หาใครงามเหมือนนื่องเสียแล้วแม่ศรีลม

ชมพูนองนื่อง งามงดกว่าหนู ไม่มีใครเทียมถึง ดลิ่งมอง

ใส่แหวนแลดูกลมแป้น แม่เอ๋ย...น่าดู

อาดิโคราช โคราชนี้พี่ก็พูดมารอบไม่พูดจู้ ยังไม่ชอบ ยังไม่ชอบ

หันช่วงที่เห็นเป็นหญิง สุขุมก็รักในดวง...ใจ

ถ้าคิดเกี่ยวข้อ หรือจะลองเที่ยวเล่น จะร้องเพลงเขมรหรือจะ แม่นพม่า

เพียงว่าพี่จะรู้จะได้เป็นผู้นำพา...ไป

ให้น้องมีผิวเกิดหนา จะได้มีผ้าไว้นุ่ง

หาผ้าขาวรุ่ง จะได้ข้าจำเรณู

ถึงเวลาจวนคำพี่ก็จะนำน้องเดิน...ไป

ผู้สัมภาษณ์ : เพลงโคราชทำไมถึงมาเล่นที่นี่

วิทยากร : เป็นชื่อเพลงที่ใช้เล่นในแถบนี้ ซึ่งรกรากเดิมของเพลงนี้ก็น่าจะอยู่ที่โคราช สมัยก่อนมีการติดต่อกัน จึงตกทอดมาถึงนี้ จึงใช้ชื่อว่า "เพลงโคราช"

(นายศรีสวัสดิ์ พูลทรัพย์)

เพลงร่ำว

- ร่ำลือร่ำ สัญญากันว่าจะร่ำ

ร่ำหน่อย เกิดนงน้อ

ยืมหน่อย เกิดนงน้อ

เอ้อ เอ็ง เอย เป็นหลายใจ

- หล่อจริงนะกานดา งามตาจริงแม่สาวเอ๋ย. วันนี้ฉันมีความสุข (ซ้ำ)

มีความสุขสนุกรื่นเริงหัวใจ ที่นี้เป็นแดนสวรรค์ เธอกับฉันมาเล่นเต็นรำ(ซ้ำ)

(หรือบางครั้งร้องว่า "เธอกับฉันมาเล่นคองก้า")

- ช้วนอยลอยในสระแก้ว

มองแล้วงามตาเด็กฉัน

มองเธองามอย่างบัวนั้น

ทุกคืนทุกวันฉันเฝ้าแต่หวัง

ยามหลับกอดหมอนนอนผวาผวัง

เธอไม่รักฉันบ้าง (ซ้ำ)

สุดเพียงเธอสั่งฉันยังเฝ้าคอย

(นายอำนาจ ยินยง)

- เทียวเมืองสุพรรณ สหาย่นวาย ยะ ยะ โอซากะนั้นงามสวยทร
ไอโกทูโยโกฮามา ไปตั้งหลายปีกว่า มียายาคิวบานู เดิน
ตามเมืองท่าอนาบูย่า นาสาซากิ

(นายมนตรี)

- ร่ำเกิดร่ำ ร่ำอย่าให้ลวงล้ำเกิน เดินเกิดเดิน เพลิดเพลินหัวใจคนดู
ร่ำร่ำไปตามหมวดหมู่ ต่างจับคู่กันพ้องร่ำ ต่างจับคู่กันพ้องร่ำ
- เดือนดาราเด่นบนฟ้าดาราขาวผ่อง
เดินบนฟ้านำมอง เข็มมาจ้องคนรักเสียใหม่ (ซ้ำ)
กอดดอกกระไรรำพึงนึกถึงกระไรรำพัน
จำได้ไผ่ฝันแสงจันทร์ส่องหล้า
เมื่อยามเดือนหงาย...เอ๋ย...พระพายพัดพา
คงขึ้นอุรา อยากจะหาอุราร่ำ
คงขึ้นอุรา อยากจะหาอุราร่ำ

(นายสังข์ จอมพิภพ)

- แสนเสียตายดอกรักใคร่หนอมาหักไม่แลเห็น
แสนทุกซ์แสนระทมเคยชมทุกเช้าเย็น คิดไปไม่เว้นคณิงครวญ
ปลูกรักหวังจักขึ้นชวน รักกลับมادت่วนถูกเด็ดไป
หวังคมเขาชมเหงใจ
รักนักดอกรักนี้ รักยิ่งชีวี หวังนี้ก็จะถนอม กลิ่นดอกกำลั้งหอม
กลิ่นย้อมทรวงใน
...ดอกรัก...ใครหนอเด็ดเอาไปดมเขาชมเหงใจ
ดอกไม้จะร่วง ดอกไม้จะโรย
เมื่อลมโชยมา ถลาลงดิน
รักเราริ้น ไม่มีเชื้อใย

ดอกไม้แต่ก่อน เคยส่งกลิ่นหอม สลักตรึงใจ

ยังไม่ทันไร จะมาร่วงโรยรา

ยังไม่ทันไร แล้วก็มาร่วงโรยรา

(นายแฮม ประภาณ)

- โอ้แม่พวงดอกแก้ว

ไม่รักพี่แล้ว

พี่จะต้องขอลา

รับรักพี่น้อย

โอ้แม่สร้อยสำลี

ลูกเมียไม่มีดอกนะเธอจำ

ลูกเมียไม่มีดอกนะเธอจำ

โอ้แม่สร้อยสำลี

ลูกเมียไม่มีดอกนะเธอจำ

(นายจอม สมประเสริฐ)

- เขาดินถิ่นนา

ดูเขาพากันมาหย่อนใจ

เขาดินเป็นถิ่นไทย

(ข้างงาม) กระไรที่ได้มาเดิน

ดอกไม้ล้วนงามชูช่อ

งามทั้งกอแล้วเพลินนิยน์ตา

แม่คุณฉิมโขยมา

ทำให้อร่ามราวหนาวใจ

มีคู่มีชูเดินคลอ ๆ

ประคิษฐ์หัวร่อพนอคู่ใคร

คู่ใครไปคลอคู่ใคร ๆ

ข้างงามกระไรที่ได้มาเดิน

เขาดินเป็นถิ่นไทย

ข้างงามกระไรที่ได้มาเดิน

ดอกไม้ล้วนงามชูช่อ

งามทั้งกอล้วนเพลินนิยน์ตา

แม่คุณฉิมโขยมา

ทำให้อร่ามราวหนาวใจ

มีคู่มีชูเดินคลอ ๆ

ประคิษฐ์หัวร่อพนอคู่ใคร

คู่ใครไปคลอคู่ใคร ๆ

ข้างงามกระไรที่ได้มาเดิน

(นายจอม สมประเสริฐ)

- ลำดวนเจ้าเอ๋ย

ไม่นึกเลยจะระเหยลอยลม

ดอกลำดวนชวนให้พี่คิดถึงม ๆ

สายลมพัดโบกโบยมา

พาหัวใจขึ้นฉ่ำ

ระลึกถึงกำที่ฝากกันไว้ นอย ละ นอย ๆ

(นายจอม สมประเสริฐ)

เพลงประกอบการเล่น

การเล่นแม่ศรี

เพลงเชิญแม่ศรี

แม่ศรีเอ๋ยแม่ศรีสาวสะ	ยกมือไหว้พระไม่มีคนชม
หัวเจ้าต่อขนคอเจ้ากลม	ซักผ้ามีคนชม ชมแม่ศรีเอ๋ย
แม่ศรีเอ๋ยแม่ศรีสาวหงส์	เชิญเจ้ามาลงแม่หงส์สร้อยทอง
เชิญปู่เชิญลุง	มาลงศรีเอ๋ย
แม่ศรีเอ๋ยแม่ศรีตกรก	นมยานหน้าอก เขาเลี้ยงเจ้าไว้
นิตหน้อยหนึ่งนา	เอาผ้าห้อยบ่าเอาไว้หิ้วห้อง
กระดิกทองร้องทองคำจำเปลาว	ลงมาเร็ว ๆ แม่เอวอ่อน เอ๋ย
แม่ศรีเอ๋ยแม่ศรีสาคร	นมยานหน้าอ่อน เขาเลี้ยงเจ้าไว้
นิตหน้อยหนึ่งนา	เอาผ้าร้อยบ่า (ห้อย) บ่า เอาไว้หิ้วห้อง
กระดิกทองร้องทองคำจำเปลาว	ลงมาเร็ว ๆ แม่เอวอ่อนเอ๋ย
เชิญเอ๋ยเชิญลุง	เชิญพระองค์แปดทิศ
องค์ไหนศักดิ์สิทธิ์เนรมิตลงมา	มาเข้าน้องข้างแม่ทาดำ เอ๋ย
เชิญเอ๋ยเชิญลุง	เชิญพระองค์เขาเขียว
ขี่ข้างงาเดียว	เข้ามานี่แม่นา
มาเข้าน้องข้า	แม่ทาดำเอ๋ย...เอ๋ย
ผีลงละเว้ย ผีลงละว่า	ผีลงไม่ได้ได้ไม้ลงมา
หนามพุทรา เกี้ยวหน้าผีทอง	หมากก็สอง พลูก็สอง
เชิญขันพานทอง มาลงเชิญหน้า	เชิญหน้า เชิญหน้า

(นางเชียง วงศ์แสงทอง

นายจอม สมประเสริฐ)

เพลงประกอบการรำรำของแม่ศรี

- เอย แม่ศรีสาวสะ ทำไมไม่ยกมือไหว้พระ ศรีเอย แม่ศรีสาวหงส์
ปีกอ่อนร่อนลง เข้าในดงลำไย บ้านเจ้าอยู่ไกล อยู่ไหนเอย
- นางหงส์เอย ปีกเจ้าอ่อนร่อนลงเข้าในดงลำไย บ้านเจ้าอยู่ไกล จรุงเอย

(นางปลีก จันทร์ศิริ)

แม่ศรีลูกพรวด แม่ศรีลูกพรวด	จะให้พี่บวชยังใจ
ทั้งสบงกับจัวร์	มันก็ร้อนเหมือนไฟ
ทั้งหลักตะกรด ก็กลายเป็นง	ใครเลยจะอยู่ไม่ได้
แม่ศรีลูกพรวด	พี่บวชยังใจนา
ต้นขนุน	ขุนต้นขนุน
ขุนแน่น ต้นอินทรีย์	ขุนแน่นต้นจันทร์
ขุนแน่นต้นลิ้นจี่ ทั้งต้นสุกงอม	มันก็หอมดี ขอเชิญน้องนี้ เก็บเอาไป
เอาไปถึงแน่	ช่วยกัน ช่วยกัน
กล้วยหอมนั้นเล่า	สีเขียวส้มกล้า
ส้มเขียว ส้มเขียวหวาน	อีกทั้งมันสุกงอม แล้วหอมดี
เชิญน้องนี้เก็บเอาไป	
ถ้าแม่เดินทางกลางป่า	เมื่อยล้า ก็จะได้รับประทาน
เข้าปากหวานชื่นใจ เชิญเด็ดเอาไป	
ลมโกรก	เกิดใบประโมก ก็เอาปูนอน
ก็เอาแสงเดือน ทำต่างได้	ก็รากไม้ทำต่างหมอน
ก็เราสองคน กับพี่	น้องนี้กินนอนเลย
นกเขาตัวนี้ นกเขาตัวนี้ ผสมผสมน่ารณ่าฟัง	เหมือนหนึ่งกับหยิ่งหน้าเจ้า
พุกอู่ เกาะ กิ่งประอู่จะดูออกก่อน	ตัวเมีย เกาะชอบ กายเหี่ยว

(๒๗๖)

ตัวผู้เข้าเกล้า ตัวเมีย เกาะนอน
สู่เส้นहारรู้จักภาษา

กาเหว่าตัวผู้เข้าเกล้าตัวเมียเข้าคสิง
หน้าเจ้าได้ชมของอื่น

มันไม่ขึ้นอารมณ์ เหมือนอย่างได้ชมของเจ้าถึงสองเต้า ภูมิกลอน้อง สองมือประคอง สองเต้า
หนักหัวใจของพี่ชายไม่เบาเลย

(นายทึ่ง คมกล้า)

(ชาย) รักเจ้า (ฮือฮา) จริง
รักเจ้าก็จริงจริง
ให้ตายโหง ตายท่า

เป็นตายที่ไม่ถึง (ฮือฮา) ให้แท้เพียง
เป็นตายที่ไม่ถึง (ฮือฮา) ให้แท้เพียง
ก็ห ยต้อยหน้ากะเกียง (ลง)

(หญิง) กลัวจะไม่รักน้องจริง (ฮือฮา)
ไอ้พ่อหนุ่มรูปสวย

ได้แล้วก็หถึง (ฮือฮา) ว่าน้องเสีย
ซี้มักจะรวยเมีย (ลง)

(ชาย) เมียพี่มีเมียคงมา
ไอ้หนทางมันแค่นี้

เมียพี่ไม่มาแล้ว เมียพี่ไม่มี
ให้น้องไปสืบดูสักที

.....

มีคนเขามาขอเสียแล้วหรือยัง

ถ้าไม่มีใครขอ

พี่จะยกเรือนหอ (ฮือฮา) ขึ้นไปตั้ง

จะปลูกเรือนหอให้น้อง (ฮือฮา)

อีแม่รูปทอง จงมานั่ง

ฝากกระดาน ทิศเหนือที่จะแกะ (ฮือฮา)

เป็นเสือ น้องเอ๋ยว่า ล้อมกวาง

ไอ้ฝากกระดานน้องเอ๋ยว่า ทิศใต้

ก็พี่จะแกะเป็นควาย...ควายล่เขากาง

ไอ้ฝากกระดาน เล่าทิศทางตะวันตก

พี่จะแกะเป็นนก เอย...กระยาง

ไอ้ฝากกระดานเล่าว่าทิศทางตะวันออก

พี่จะแกะเป็นดอก เอยว่าดอกเต่าร้าง

อีแม่ของทั้งตัวนี้หล่อนมีผิวหรือยัง (ลง)

(ตะลุมโป่ง : นายสังข์ จอมพิภพ)

- นักขุนทองของเรา (เอ ชะ เอ เออ เอ็ง เอย)	ที่เคียดจัน เอ ชะ เอ เอ เอ็ง เอย
มาจับอยู่บนต้นพิกุล	เจ้าเอย เอ้ย นื่องเอย เอ เอ็ง เอยๆๆ
	เริ่มมทวยจำ
ทำไฉนถึงจะได้...เออ...เอง เอย	ขุนทองมา (เอ ชะ เอ เออ เอ็ง เอย)
มาพูดจากันเล่นเจ้าเอย	นื่องเอย เออ เอ็ง เอย ๆๆๆ ให้เป็นใจ
นอย...น้อย นอยๆๆๆ	นอยละนอย ๆ
นอต ทิงละนอย	อ้าว นอย น้อย นอย ๆๆ
นอยละ นอย...	

(สำนักงานทอง: (นายสังข์ จอมพิภพ)

- ผางอนวอนถาม (เอ อะ เอ)	ถึงนามนก (เออ เออ เอย)
ผางอนอ้อนวอนถาม (เออ อะ เอ)	ถึงนามนก
อ้าว ไบ วิทก (เออ เอิง เอย)	ทนอจึงได้รำแพนทาง (เออ เอิง เอย)
กระยัมเขื่อนเหมือนบอ (เอ เอิง เอย)	อยู่บนนั้น
แต่ปางก่อนนั้นนะเจ้า (เอ เอิง เอย)	เขาเล่ากัน
แต่ปางก่อนนั้นนะเจ้า (เออ เอิง เอย)	เขาเล่ากัน (เอ เอิง เอย)
ว่ายังมีมยุรา (เออ เอิง เอย)	กับ กาลาย
ว่ายังมีมยุรา (เออ เอิง เอย)	กับ กาลาย
มาผลัดกันเขียนทนอเอย เขียนลาย (เอ เอิง เอย)	งามเลิศชั้น
มาผลัดกันเขียนทนอเอยเขียนลาย (เออ เอิง เอย)	งามเลิศชั้น (เอ เอิง เอย)
อ้าว กา ประดิษฐ์คิดเขียน (เอ เอิง เอย)	นกยูงพหลัน
อ้าว กาประดิษฐ์คิดเขียน (เออ เอิง เอย)	นกยูงพหลัน
ก็จนนั้น ทนอเอย เขียวเหลือง (เออ เอิง เอย)	ดูเหลืองลาย
แล้วจนนั้นเขียวเหลือง	ดูเหลืองลาย (เออ เอิง เอย)

ถึงพี่กามมูรา (เออ เอ็ง เอย)

ก็ลงรัก

มาหมายจัก (หนอเอย)

เขียนให้ (เออ เอ็ง เอย) เหมือนใจหมาย

สกุลาถามก (เออ เอ็ง เอย) ไม่มีอาย

สกุลาถามก (เออ เอ็ง เอย) ไม่มีอาย

ไปกินกายหนอเอยสุณิชา (เออ เอ็ง เอย) ในสาขล

ไปกินกายหนอเอยสุณิชา (เออ เอ็ง เอย) ในสาขล (เออ เอ็ง เอย)

มูราเห็นกา (เออ เอ็ง เอย) ก็เกลียดนัก (เออ เอ็ง เอย)

มูราเห็นกา (เออ เอ็ง เอย) ก็เกลียดนัก

จึงทิ้งเอารักไว้ให้แห้ง (เออ เอ็ง เอย) ไม่เขียนชน

จึงทิ้งเอารักไว้ให้แห้ง (เออ เอ็ง เอย) ไม่เขียนชน

มูราเห็นกา (เออ เอ็ง เอย) ก็อวดตน

จะเห็นจะจริง หนอเอย อยู่กับคน เขาเล่ามา ๆ

(ร่ายกวีรูป : นายสังข์ จอมภิกพ)

- ขงเบ้ง บอกโลซก

เมฆหมอกตกไปทั้งกลางคืน กลางวัน

ไปเอาที่ลูกเกาทัณฑ์ เอ่อไปเอาที่ลูกเกาทัณฑ์

ได้ข่าวพสน จึงจะกลับมา

โลซก ก็ตกใจ ว่าไม่ไปเสียแล้วท่านขา

ขงเบ้งเขาก็ตก

จับโลซกมาลงนาวา

โลซกมาร้องไห้อ๊ะ สะ

โลซกมาร้องไห้อ๊ะ พากันมาที่ลงในเรือ

ถูกซี้ดขี่มารอ

ถอนสมอ มาถือหางเสือ

โลซกมาตกใจเหลือ

ลงในเรือว่ากระโจนนํ้าตาย

หลงจู๊ท้ายบาสิ มาชักขออี มาเล่นเครื่องสาย

แซ่กั๊ง ลงจับเจง อ้าว ร้องเป็นเพลงภาษาไทย

น้อย นอย หน้อย ๆ นอย ๆ

น้อย นอย หน้อย ๆ นอย ๆ ๆ

อ้าว น้อย นอย หน้อย ๆ นอย

ไอ้ดาว เอ ชะ เอ เออ เอ็ง เอย

ก็มาสองพระกร

เอยดาวตก

ดาวดวงนี้ไซร้

ไอ้ดวงนี้ไซร้คือดาวฤ

เอยหีบกระดาษ แผลที่ เออ ชะ เออ เออ เอ็ง เอย ๆ

ตัวฤหนอเอยครานี้ เออ เอ็ง เอย

นอย หน้อย น้อย นอย หน้อย นอย ๆ ๆ ๆ

จนดาวตก เออ เอ็ง เอย

มาต่อนอก เออ เอ็ง เอย แล้วร่ำไห้

ฤจะตก เอ ชะ เอ เออ เอ็ง เอย ตามดาวไป

คือตัวฤ

(จีนได้เรือ : นายสิงห์ จอมภิกข)

เพลงร่ำว้าง

(ชาย) - แม่กาไก่หมายกก

พี่อยากจะหักกลั่วจะเก้อ

จะทำให้หัวใจชายกลุ้ม

ถ้าได้น้องมากอดกก

- ไอ้แม่ลมบนเรือน

จะขอไปด้วยสักคน

พี่อยากเป็นอินทะเนียบ

จะหยอดตรงหัวตรงหาง

(หญิง) เอ๊ย หงส์ปีกเจ้าอ่อน

อยากเป็นก็กร่วมเกลอ

เออแม่กอกอดไก่ แม่กาไก่ไม้กุ่ม

จริงนะแม่ป็นไก่มีไก

ไม่ให้ห่างออกไปไกล...ฮือ...

แม่ลมบนลมบน

ก็แม่ลมบนเรือน

แม่น้เครื่องบนเสียบ ก็หยอดคน้ำมันเบนชิน

จะหยอดตรงกลางเครื่องบน...ฮือ...

ร่อนลงเข้าตงสะท้อน

หงส์ไม่มีที่จับ

ที่หวานน้ำตาลสด

จะฝากรักไว้สักหน่อย

เขาลมโกรก ลมพระพายพัดโยก

พ้อผิวมะกรูด

(ชาย) แม่เอ๊ย จะขึ้นเขาลงโกรก แม่ลมพระพายพัดโยก

พี่จะเว้าก็เว้า แม่เรไรก็เร้า

(พี่) อยากจะรักแม่หนู

หงส์ต้องกลับรังนอน อือ...

หัวใจพี่ช่างคดเหมือนกับเรียวไผ่

พ้อหนุ่มน้อยบ้านไกล นอยๆ

พัดแต่ใบชิง

น้องกสว จะพูดไม่จริง

ก็พัดแต่ใบชิง

พาร้องหรีด

เขาไว้เป็นที่ปักคิง

(นายจอม สมประเสริฐ

นายเชียง วงศ์แสงทอง)

- ดวงคาราเค้นบนฟ้าดาราขาวผ่อง

เชิญมาจອງคู่รักเสียใหม่

กอดดอกกระไรรำพึง

จำได้ไผ่ฝันแสงจันทร์ส่องหล้า

สดชื่นอุรา ฉันอยากจะหาญชม

เค้นบนฟ้านามอง

เอ้าเชิญมาจອງคู่รักเสียใหม่

นึกถึงกระไรรำพัน

เดือนก็หงายลมพระพายพัดมา

(นางเชียง วงศ์แสงทอง)

- โอ้แม่พวงดอกแก้ว ไม่รักพี่แล้ว พี่จะต้องขอลา

รับรักพี่หน่อย โอ้แม่สร้อยสำลี ลูกเมียไม่มีดอกนะเธอจำ

ลูกเมียไม่มีดอกนะเธอจำ โอ้แม่สร้อยสำลี ลูกเมียไม่มีดอกนะเธอจำ

(นายจอม สมประเสริฐ)

- เขาดินนาถีนวนา

เขาดิน รบิ่นถิ่นไทย

ดูเขาพากันมาห่อหน้าใจ

(ข้างงาม) กระไรที่ได้มาเดิน

ดอกไม้ล้นงามชูช่อ

แม่คุณมีลมโชกมา

มีคู่มิชูเดินคลอ ๆ

คู่ใครไปคลอคู่ใคร ๆ

เขาเดินเป็นถิ่นไทย

ดอกไม้ล้นงามชูช่อ

แม่คุณมีลมโชกมา

มีคู่มิชูเดินคลอ ๆ

คู่ใครไปคลอคู่ใคร ๆ

งามทั้งกอแล้วเพลินนัยน์ตา

ทำให้อุราร้าวหนาวใจ

ประติษฐ์หัวร่อพ่นอู่ใคร

ช่างงามกระไรที่ได้มาเดิน

ช่างงามกระไรที่ได้มาเดิน

งามทั้งกอล้วนเพลินนัยน์ตา

ทำให้อุราร้าวหนาวใจ

ประติษฐ์หัวร่อพ่นอู่ใคร

ช่างงามกระไรที่ได้มาเดิน

(นายจอม สมประเสริฐ)

- ลำควนเจ้าเอ๋ย

ดอกลำควนชวนให้พี่เด็ดดม ๆ

พาหัวใจขึ้นจ๋า

ไม่นึกเลยจะระเหยลอยลม

สายลมพัดโบกโบยมา

ระลึกถึงคำที่ฝากกันไว้ นอย ละ นอย ๆ

(นายจอม สมประเสริฐ)

- บางแสนน้ำขาวทำนาหวานข้าว

บ้านไร่น้ำน้อยมาเกี่ยวข้าวง่ายทุกปี

ดูท่าจะงาม

นอย ๆ

(นางเบียง วงศ์แสงทอง)

- วันอาทิตย์ แสงนิจออกมารับอยู่ที่สหภาพพโยมยิ้ม

แปลงเพาะไร่ไฟจะกลายเป็นมิ่ง

(เอ๋ย) มีา

รุ่งขึ้นวันจันทร์สีสนเหมายาว ง่อแงเป็นจัวโตของอนแง่งะ

เลิกไปแล้วเรื่องฤทธิ์ (เอ๋ย) พา

รุ่งขึ้นวันอังคารก็ได้เป็นราชสีห์ แล้วแผลงอิทธิฤทธิ์

ก็ได้อยู่สิทธิสาร ออกโอษฐ์

สำเนียงสั่ง

รุ่งขึ้นวันพุธ สีสุดจางง กลายเป็นเสือโคร่งวิ่งมาอย่างทึดอุดร มันขับเขี้ยวเคี้ยวฟัน เมื่อ
ตะวันรอนรอนเอย) ลา

รุ่งขึ้นพฤหัสบดี ด้ดเขาเป็นควาย สีใส เศร้าสร้อย มาอยู่ที่ศกัณฐ์ตัวเดียวสันโดษ
สิงโลดขรินทร์ (เอย) ลา

รุ่งขึ้นวันศุกร์ กลายเป็นสุกร เห็นต้องจำจากจกรันละไปอยู่ที่ศประจิม
ไปสะกดหัวไม้ยูงได้... (เอย) ลา

รุ่งขึ้นวันเสาร์ เป็นราชสารมิงากรบครัน เป็นคชสิทธิ์ เทียวได้หันเหทางอาคเนย์เลยสา
ถ้ามันผู้ใดบ้ายหน้า ถ้ามันไม่ดูไม่แล ขอให้มันพ่ายแพ้แลอัปรา จงมาฟังถ้อยฉันนั้น
จะมาฟังคำฉันว่า

เนื้อเพลงนี้เป็นตำราพิทหลวง ๗ ทิศ ใช้ดูว่าวันไหนดวงอาทิตย์หรือไม่มีดี เวลาจะไปเล่นการพนันใช้ดูว่า
พิทหลวงอยู่ทางไหน ถ้าพิทหลวงอยู่ตรงไหนก็ไม่ผิดตรงนั้น จะไม่เสียการพนัน เป็นความเชื่อ
(นายแหยม ประภาวุธ)

- รุ่งขึ้นวันอาทิตย์อยู่ที่ศพายัพ แปลงเพศอำพัน เป็นมิงม้า
- รุ่งขึ้นวันจันทร์ ผิวพรรณมัวมอ กลับกลายเป็นงัว เขางอนเงะเงะ
- รุ่งแล้วเรื่องฤทธิ์ อยู่ที่ศบูรพา
- รุ่งขึ้นวันอังคาร กลับกลายเป็นคชสาร งวงงาสาธารถเป็นราชสิทธิ์
- รวมแรงแฝงฤทธิ์ อยู่ที่ศอีสาน
- รุ่งขึ้นวันพุธแสนสุดกระสันต์ กลายเป็นยักษ์กุมภกัณฑ์ขับเขี้ยวเคี้ยวฟัน
- เมื่อตะวันจะรอน รอน
- รุ่งขึ้นวันพฤหัสบดีสออยู่ที่ศกัณฐ์ กลับกลายเป็นควาย รุ่งแล้วเรื่องราย
- อยู่ตามท้องนา
- รุ่งขึ้นวันศุกร์กลายเป็นสุกร เทียวคันทันสัญญาอยู่ในพงไพร
- รุ่งขึ้นวันเสาร์อยู่อาคเนย์ กลับกลายเป็นช้าง งวงงาสาธารถ
- อยู่ในหิมพานต์

- ข้างขึ้นเดือนหงาย พม่าขี่ควายจะออกไปแทงกบ (เล เล เล เล)
หยิบหอกมาถืออีกมือถือคบ กบมันร้องโอบโอบจะล่องคบเข้าไปดู
จะผูกไอ้ไหนไว้ที่โคนประตู ๆ ขยับย่องซ่องหุเอาหอกชูเงี้ยว (เล เล เล เล)
ได้กบมากหลาย พม่าชอบใจเอาหอกสะพายยืมแฉ่ง (เล เล เล เล)
จะเอาไปผัดแพนงใบกระเพรา รับประทานแก้ลมเหล่า
ไอ้ตัวไหนยังสาว จะเอาไปต้มยาไซก

(นางสังวรณ์ ใจดี)

การเล่นผีเรือ

วิธีเล่น ใช้คน ๒ คน คนหนึ่งแต่งตัวเป็นหญิง อีกคนหนึ่งแต่งตัวเป็นชาย ทั้งสองคน
นั่งในเรือ (นั่งที่หัวเรือกับท้ายเรือ) เอาผ้าผูกตาทั้ง ๒ คนนี้ไว้ แล้วให้ถือไม้พายคนละอัน และ
พายเรือไปเรื่อย ๆ คนอื่น ๆ ช่วยกันร้องเพลงเชิญ จนผีเรือเข้าคนเล่นทั้ง ๒ คนดูก็จะร้องเพลง
สีกาให้คนเล่นลูกขึ้นรำ

เพลงเชิญผีเรือ

- พายเอ๋ยพาย	รุ่งทะเลายเขียวเอ๋ย
พายเอ๋ยพาย	รุ่งทะเลายเขียวเอ๋ย

(นางละมุน ทองนาค)

การเล่นผีสิงลม

เวลาที่เล่น เป็นการเล่นในเทศกาลสงกรานต์ และมักเล่นเวลาเย็น ถ้าเล่นกลางคืน
อาจจับสิงไม่อยู่ ถ้าเชือกหลุดมักวิ่งขึ้นกอไม้ทุกครั้ง

วิธีเล่น ผู้จะเล่นเป็นผีสิงลมต้องเป็นผู้ชาย ใช้เชือกเส้นหนึ่งผูกเอาและปล่อยให้
ชายยาวเหลือไว้ข้างหลัง ทวนองเป็นหางสิงมีหัวเลียงคนหนึ่งคอยจับดึงไว้ ให้ผู้เล่นนั่งระหว่างสาก

พนมมือถือธูปเทียน ดอกไม้ ใช้ผ้าผูกตา คนอื่น ๆ นั่งล้อมวงร้องเพลงเชลย และหิเกราะเคาะไม้ให้ดังอื้ออึง เมื่อผีเข้าคนทรงจะหัวสั่น และจะทำท่าทางกระโดด และส่งเสียงร้องเหมือนลิงที่เสียงพ้องคอยจับเชือกให้มันมิดนั้นลิงลมจะเข้าทำร้ายคน หรือวิ่งขึ้นต้นไม้ เข้ากอไผ่ไปเลยที่เสียงอาจเล่นสนุกโดยแกลังปล่อยทางเชือกให้ยาว ๆ พอลิงลมวิ่งไปใกล้คน ผู้ตนแคะขี้จิ้งจ๋อยตึงกลับ

เพลงเชลย

- ลิงลม เอยมามอมข้าวพอง	เด็กน้อยทั้งสอง
มาตัดดอกจิก	อมพระลืบทศ
จะเนรมิต	มาสู่ลิงลม

บางที เพลงเชลยจะต่างไปเช่น

- ลิงลม เอยมามอมข้าวพอง	เด็กน้อยทั้งสอง
มาตัดดอกปรีก	พระยานกพริก
เจ้าพระยานกเขา	เล่นเบี้ยตรงเข้าพระเข้าลิงลม
ขนมขงโค	ได้แก้วหน้าหนู
เล่นซูชายวัง	กระต่ายติดตัง
เล่นหนังเทวี	ศาลาโรงผี
ไล่เล็กระทุ้มบ้อง	

(นายศรีสวัสดิ์ พูลทรัพย์)

การเล่นผีเงาะ

เพลงเชลย

- เต็มเอ๋ยเต็ม	น้ำอ้อยไม่หวานเอาน้ำตาลเข้ามาเต็ม
ประทัด ๒ ทอก	มาบอกอย่างเต็ม

เมื่อผีเข้า ผู้เล่นจะทำมือหงิก ขางอ คล้ายพวกเงาะ

(นางเฮียง วงศ์แสงทอง)

(๒๔๕)

การเล่นผีกะลา

วิธีเล่น เอากะลากันกลาง มีตามาดึงเข้าแล้วตั้งตัวแบบผีกระด้าง แล้วก็ขึ้นนั่งบนกะลา จะเข้าก็เดินก็ได้ เวลาเข้าก็หมุนกะลารอบคนคนละใบ คนจะนั่งบนกะลาหงายคนละใบ เอามือค้ำกันล้ม ใช้เท้านั่งของบนกะลา

เพลงเชิญ

- ฤกฤกไม้เขย (ซ้ำ) กระเดื่อง ๆ ไม้แดง ต่ำแข็งต่ำชา ผีกะลาฤกฤก
(ร้องซ้ำไปหลายครั้ง เร็วบ้างช้าบ้าง)

(นายศรีสวัสดิ์ พูลทรัพย์)

การเล่นผีกระด้าง

วิธีเล่น ใช้คน ๒ คน จับกระด้าง หันหน้าเข้าหากัน ผู้ดูช่วยกันร้องเพลงเชิญ จนผีเข้า เมื่อผีเข้าแล้ว คนดูจะถามถึงของที่หาย ผีกระด้างจะพาไปชี้ได้ว่าอยู่ที่ไหน

เพลงเชิญ

- ย่ำดังเอ๋ย ย่ำดังเอ๋ย	ขนมกองเกียน
คิ้วเวียนสามรอบ	เขาบอกครุเผ่า
เคี้ยวเล่าครุแก่	กระด้างเท่าแพง
ตะแกรงเต็นรำ	ฝนตกพรา พร่า
ให้มีน้ำได้กิน อื้อ	

(นายสนธิ รตนเหลียม)

การเล่นผีลอบ - ผีไซ

เพลงเชิญ

- พระไซเอยน้ำใจดี มาเล่นกันสักทีจะเป็นไร แรกเอยแรกเกิด จะแรกกำเนิด ,
เกิดด้วยไม้ไผ่ป่า หลวงพ่อไปหัดเอามา หวังว่าจะทำตะล่อม พ่อเฒ่าจาย
เอามัดโตมาผ่าออก จายเอามัดดอกมาทำทันใด เหลาแล้วลูกแก้วเอย
ก็ลนกับควนไฟ เอาไม้มาทำกระเช้า...เถาวัลย์เอาให้คล้องคอดิมาลัยนะพ่อนา
เล่นเอย เล่นหล้า เล่นเข้าด้วยใบตองแปะ ลีเกาตาแหก เชิญพ่อมมาลงหลวงไซ
หลวงไซ หลวงไซเอยท่านใจดี มาเล่นกันสักทีจะเป็นไร หลวงไซเอย
พระเจ้าข้า

อย่าลลงน้กชักช้าว่าไร มาแล้วหรือ เห็นเทียนที่มีอยู่ไร ไร เห็นอยู่ที่นานอก
ทั้งย่อนทั้งยกเข้ามาใน มาแล้วอย่ากลับเอยไป ใครจะรู้ว่าพ่อมมา
มาถึงฤดู เมื่อเดือนหก ฝนมันก็ตกอยู่โครม โครม ไอ้ปลาก็ตื่นะสิสมเอย
เชิญพ่อมมาลงที่หลวงไซ

อุปกรณ์การเล่น งอบ ๑ ใบ เอาไม้คานใส่แขนเข้า ทำเป็นแขนใส่เสื้อ นุ่งโสร่ง

ใช้กะลาตาเดียว เขียนตาเขียนหัว ผูกไว้ที่หัวลอบ แบบหุ่น

ผู้เชิญ เอาผู้หญิงคนหัวบิหรือสุดท้อง สาวหรือแก่ก็ได้ ผู้ชายใช้ไม่ได้เลย

(นางละมุน นาคทอง)

การเล่นผีสาก

วิธีเล่น เอาไม้มา ๒ อัน มีคนจับเกาะ ๒ คนคนละฟากหัวไม้ แล้วจุดธูปเชิญผีเอาผ้า

ผูกตาคนที่กระโดดข้ามไม้ คนที่เหลือร้องเพลงไป ถ้าเพลงหยุดคนที่ผีเข้าก็ล้มลง

(๒๘๗)

บทเชิญผีสาวก

- นางครกนางสาวก ตะเพียนตายซาก ชะอมลอยอ่อน ลอยซ้อนแม่ยาง
แล้วก็มาร้อง เชิดหน้า เชิดหน้า

(นายสนิท รัตนเหลียม)

การเล่นผีอีจู้

ผีอีจู้เป็นตำรับหมอดู เข้าแล้วเป็นหมอดู ภูริทศใครตรงไหนเขาก็ดูกัน เอาอีจู้มาแต่ง
ตัวเข้าใส่เสื้อใส่หมวก อีจู้ถือเครื่องมือดักปลาไหลยาวประมาณ สอกเศษ เอาไม้เสียบทำเป็นแขน
เหตุที่เอาอีจู้มาแต่งเพราะเป็นผีประวิศหมอดู ชื่อปักเขียงเป็นหมอดู แต่งเสร็จเขาก็ร้องให้เข้า

วิธีเล่น คนจับอีจู้ ๒ คน ผู้หญิงต้องจับข้างละคนมานั่งบนเสามือคู่กันหน้าเข้าหากัน
แล้วร้องเพลง

เพลงเชิญ

- บักเขียงเอ๋ย มาเต็นมารำ มากินน้ำคำ สวยจริงงามจริง

การเอาอีจู้มาทำ อาจเป็นวิธีการของเขา เพื่อให้คนสนใจในสิ่งแปลกให้ขบขัน
ผู้หญิง ๒ คนที่จับอีจู้คู่นี้ จะทำให้หนุ่ม ๆ สาว ๆ นี่แหละที่ไม่เคยเห็นหน้ากันเลยหรือว่าจะไร
นี่แหละได้มีความสัมพันธ์กัน แล้วมีการถามกันขึ้น เมื่อเข้าแล้วว่า "คนรักอาจารย์ตอนนี้อยู่ที่ไหน"
อีจู้ก็จะพาเข้าไป โดยคนเชิดอีจู้จะพาอีจู้ไป ไม้ทำแขนอีจู้จะชี้ไปที่ใคร ส่วนปักเขียงนั้นเป็นชื่อ
อาจารย์หมอดูที่เอาชื่อมาใช้

เป็นปลายแม่ศรี ผีกะลาก็เป็นอย่างนี้ เพราะจะเริ่มมาจากตอนแรกผีสิงลม ผีกะลา
ผีกระดัง เป็นการเกี่ยวกันแล ตอนจบของผีทั้งหมดก็คือ ผีอีจู้ที่ชี้ตัวเนื้อคู่ให้รู้ตัวเอง เพราะสมัย
ก่อนหนุ่มสาวไม่มีโอกาสพบกันเลยดังว่านั้น แม้แต่หนังสือ สมัยก่อนผู้หญิงเขาก็ไม่ยอมให้ได้เรียน

(๒๘๘)

ผู้สัมภาษณ์ : การเล่นเกมนี้ทำไมใช้ซาก

วิทยากร : ไม่ทราบอาจเป็นเพราะสมัยก่อนหาสิ่งอื่นไม่ได้เห็นซากมือทำไว้เรียบร้อยแล้ว ก็เอามาหนึ่ง คนผีเข้าจะได้ไม่เจ็บปวดด้วยไม้แทงในขณะหนึ่ง ส่วนกระดิ่งก็หาง่ายและ
และในเวลากลางคืนมักมีการดำข้าว ก็เอาพวกเหล่านี้มาใช้ได้ง่าย จะเห็นว่าพวก
นี้จะเล่นตอนกลางคืน ตอนเย็นจะเล่นไม้หิ้ง สะบ้า ชักกะเย่อ ฯลฯ พวกนี้แหละ
(นายศรีสวัสดิ์ พุทธิทรัพย์)

การเล่นผีอึ่งอ่าง

วิธีเล่น ให้คน ๒ คนเขมมือลงในอ่างน้ำ อ่างอะไรก็ได้ ถ้าผีอึ่งอ่างเข้าก็จะกระโดด
เป็นอึ่งอ่างเกาะกันไป ๒ ตัว ๒ คน ไม่มีการวิ่งหนี คนนอกก็ร้องเพลงประกอบอาจเป็นเพลงร่ำวง
ก็ได้

เพลงเชิญ

- อึ่งอ่าง เอยจะอยู่วังล่างหรือจะอยู่วังบน ไอ้ตัวหนึ่งร้องไอ้ตัวหนึ่งรณ
ไอ้แม่ปลาหลดกอดคอปลาไหล ไ้แม่ช้อนหย่าย อึ้งยง ไ้มปง

(นายสนธิรัตน์ เหลี่ยม)

การเล่นผีแซก

- บอयी บอຍັด รอกัด บอกา บอปิด อารมณ์ข้างคิด...เอ้อระเหย
จะเอย จะอายกับใคร อายกับแม่ลูกอ่อน อายหัวนอนตก จะยกใส่หมอน
อายแซกจะนอน นอนด้วยกันเฮ...เฮ

(นางละมุน นาคทอง)

การสวดกฤหัสถ์

- อนิจานำสงสาร (เออ เออ เอ็ง เอ๊ย) ภูมารน้อย
ทวนละห้อยเมื่อจะลาพระญาติ
สิโรราบกราบบาทพระญาติ
อันบุรีหลานจะลาสิกขาจร
ได้ฟังสารหลานจะลำน่าสังเวช
กลั้นพระเนตรดูปล้ำแล้วรับขวัญ
ทุกข์ถึงช้ายกาในป่าวัลย์
สารพันเหตุภัยอันธพาล
ทั้งเสื่อสัฟสีางแลนางไม้
ไม่กล้ากราบยกกลัวหลีกเสียอีกหนา
ด้วยเทศะคุณดาร์กษณู ฒ
ขอเชิญพ้อม่านนคราให้ถาวร
น้อตตาล่นน้อต่นน้อต น้อต นอยน้นอย...ๆๆ น้นอยๆๆ นอย
- สิ้นสมุทรสุดฤทธิ์ (เอ เอ็ง เออ เอ๊ย) อคิสร เออ เอ็ง เออ เอ๊ย (ซ้ำ)
เห็นบิดานอน (หนอเออ) หลับไหล (เออ เอ็ง เอ๊ย) อยู่ในที่ (ซ้ำ)
จะหนีเพื่อจรดลบนศิริ (ซ้ำ)
ไปเล่นที่หาดทราย (หนอเออ) ข่ายคงคา (ซ้ำ)
ก็คิดแล้วครรไลจะไสยาสน์ (ซ้ำ)
พระนอนมาถึงประตูซึ้งดูหา (ซ้ำ)
หินปิลสนิทแน่นแน่นก็ศิลา (ซ้ำ)
ภูमारผลัดด้วยกำดังฟังออกไป (ซ้ำ)
ออกประจักษ์หาภิลาลาส (ซ้ำ)
ถึงชายหาด (หนอเออ) ที่ทางก็กว้างใหญ่ (ซ้ำ)

ท้องทะเล...เพกา...สุมาลัย (ซ้ำ)

มีสัตว์ใหญ่ (หนอเอ๋ย) เต่าปลาในวาริ

กุมารโผนโจนลงในคงคา (ซ้ำ)

มาพบมัจฉา (หนอเอ๋ย) ข่อนกายแล้วว่ายหนี (ซ้ำ)

พบเงือกงามคำค้นชลนที (ซ้ำ)

กุมาริ... (หนอเอ๋ย) ผ่านโยนแล้วโจนไป (ซ้ำ)

สัตว์...ชอบกลเป็นพันใจ

ดูรูปร่างอย่างมนุษย์...สุดสังเกตุ

หางกลายเพศเป็นมัจฉาขลาไหล

เขาสำนึกเรียกทมิ ว่าสัตว์อะไร (ซ้ำ)

จะจับเอาไปให้บิดาไม่เข้าพาสัน (ซ้ำ)

จึงผายผืน (หนอเอ๋ย) เข้าในถ้ำแต่ตำพัง (ซ้ำ)

ตั้งจิตปีติรงค์ทรงประจักษ์

ถึงลูกนี้รัก (หนอเอ๋ย) แจ้งตรงจงรับสั่ง

สัตว์อะไรที่อยู่ในชล...อยู่วนวัง (ซ้ำ)

มาอุกขวาง (หนอเอ๋ย) แปลกผิดชนิดปลา (ซ้ำ)

เอาพระอภัยใจคอ...ให้ท้อแท้ (ซ้ำ)

พอทรงแล (หนอเอ๋ย) เห็นเงือกเกือบลดา (ซ้ำ)

พระจึงสงสัย (หนอเอ๋ย) ในปัญญา (ซ้ำ)

จึงพจนาศรัสมพระหน่ออัฐิ

- ขาละวันกุมภีระหน่อ ละหน่อ น้อง เอ๋ยไอ้ตัวดำ ชะเออ เอ็ง เออ

คุณอยู่ในถ้ำเออ เอ็ง เอ่อ พระอุหา

ไกรทองหยิบกระถาง เออ เอ็ง เอ่อ สามใบมา ชะเท่ เออ เอ็ง เอ่อ (ซ้ำ)

เสกด้วยมัจฉามังสาธลาผล เออ เอ็ง เอ่อ (ซ้ำ)

จุดเทียนเวียนด้วย เหล้าเป่าด้วยมนต์ (ซ้ำ)
กระต๋องน้อยลอยวนขึ้นเหนือฟ้า (ซ้ำ)
คลื่นจะซัดสีกเท่าไรวุ่นไม่ไหวหวาด (ซ้ำ)
กระต๋องน้อยลอยตาดขึ้นปากถ้ำ (ซ้ำ)
หนีเสือหอบเลื้อยขึ้นต้นไม้ (ซ้ำ)
ขึ้น ๆ ก็ไม่ได้เด่นต้อยตก (ซ้ำ)
ถอยหลังลงมาหลังคาบ (ซ้ำ)
มาปะทะกับ ค้าววารี (ซ้ำ)
โจนโหนโจนลงในกองคา
พบแม่สาวร้อยซึ้งพ่ายเรือมา
มารับพี่ไปด้วยลาแม่ใจบุญ (ซ้ำ)
ถ้ามาดมั่นพี่ไม่ตายจะแทนคุณ (ซ้ำ)
จะเป็นพี่แม่คุณจนวันตาย (ซ้ำ)
ถึงตัวพี่ตายน้อง - ภายพี่ยัง (ซ้ำ)
ถึงพ่อท้าวพันตาพระยาพันวัง (ซ้ำ)

(นายสังข์ จอมภักพ)

การเล่นมอญซ่อนผ้า

เพลงมอญซ่อนผ้า

- มอญซ่อนผ้า ตุ๊กตาอยู่ข้างหลัง ซ่อนโน้นซ่อนนี้ ฉันจะตีตุ๊กเธอ

วิธีเล่น ผู้เล่นนั่งหันหน้าล้อมวงเข้าหากัน มีคนถือผ้าเดินวนอยู่รอบนอกตาม เพลง พอใจจะวางผ้าลงข้างหลังใครก็ได้ ถ้าตนถูกหย่อนรู้ตัวก็รีบฉวยผ้าวิ่งตามไล่ตีให้ทันก่อนที่คนวาง จะมานั่งแทนที่ไม่เช่นนั้นก็เป็นต่อไป ถ้าตีทันก็ไม่ต้องเป็น แต่ถ้าไม่รู้ตัวว่ามีผ้าอยู่ข้างหลัง คนหย่อนผ้าเดินวนมาอีก เทียวเขาจะฉวยผ้าตีคนถูกก็ก็ต้องเป็นผู้ถือผ้า เล่นต่อไป มอญซ่อนผ้านิยม เล่นตอนกลางคืน กลางวันเล่นสลับ และตอนเย็นเล่นลูกช่วงขำขำ

(๒๔๒)

การเล่นมอญซ่อนผ้าเป็นการ เล่นที่ช่วยให้เกิดความรอบครอบทั้งหู ตาแสดงถึงความระมัด
ระวังทั้งหน้าและหลัง

(นายสนิท รัตนเหลียม)

การเล่นช่วงรำ

วิธีเล่น เอาผ้าพันเป็นลูกช่วง พอปาถูกใครคนนั้นก็ต้องรำแต่เด็กเตี้ยนี้ไม่เล่น
กันแบบนี้ ถ้าใครเข้ามาอีกแดนก็รำ แดนนี้เรียกว่า "แดนเซलय" หรือ "ช่วงเซलय"

เพลงที่ใช้สำหรับ เล่นช่วงรำ

(สร้อย) - พวงมาลัย คาร์หรือลอยไปจากห้อง ลอยละล่อง

... เข้าในห้องไหนเอ๋ย เอ้อ เออ เอ็ง เอ๋ย (ร้องซ้ำไปซ้ำมาเรื่อย ๆ)

ดอกเอ๋ย เจ้าดอกพุดตาน ยามตรุษ ยามสงกรานต์

สนุกสนานกันเอ๋ย

ต่อไปร้องสร้อยซ้ำและขึ้นเพลง "ดอก" อื่น ๆ เรื่อยไป

(๒๔๓)

เพลงกล่อมเด็ก

เจ้าเนื้อละมุน

- เจ้าเนื้อละมุนเอ๋ย
แม่มิให้ผู้ใดต้อง
ทองดี เจ้าคน เทียวเอ๋ย

เจ้าเนื้ออุ่นเหมือนสำลี
เนื้อเจ้าจะหอมองศรี

(นางผิว นักร้อง)

ไม่มีชื่อเพลง

- นอนเสียเถิด พ่อจะให้เจ้านอน...วัน
ตื่นขึ้นมาพ่อจะรับขวัญ
นอนวันนะพ่อคนดี เอ เอ เอ เอ...

(นายสังข์ จอมพิภพ)

นกขมิ้น

- เจ้านกขมิ้น เหลืองอ่อน
จะนอนไหนก็นอนได้
ลมพระพายพัดมาอ่อนอ่อน

ค่ำแล้วจะนอนที่ตรงไหน
สุ่มทุมพุ่มไม้ก็เคยนอน
เจ้าเคยจะนอน...รัง

(นายสังข์ จอมพิภพ)

- นกขมิ้น เหลืองอ่อน...(เออ) ลง...(เออ) เจ้าอาจจะนอน (เออ)
ที่ตรงไหน นอนไหน นอน...ฝัน...(เออ)...สงสารกุ่มมา...(เออ)
เจ้าเคยนอน...(เออ) สงสารกุ่มพุ่มไป...(เออ) เจ้าเคยนอน

(นางเชี่ยม เสริมศรี)

(๒๙๔)

ไม่มีชื่อ เพลง

- โอ้...โอ...ระ...เห่...เอาลูกใส่เปล แล้วกว้างไกว
โอ...นกขมิ้น...เอ๋ย...เหลืองอ่อน คำแล้วแก้วจะนอน
จะที่ตรงไหน นอนไหนก็นอนได้ พุ่มไม้ที่เคยนอน
ลมพัดมาอ่อนอ่อน เจ้าก็ลอยร่อนไปตามลม

กาเหว่า

- เจ้านกกาเหว่าเอ๋ย ไข่ไว้ให้แม่กาฟัก
แม่กาถึงหลงรัก คิดว่าลูกในอุทร
คาบเอาเข้ามาเพื่อ ไปคาบเอาเหยื่อมาป้อน
ถนอมไว้ในรังนอน ขอนเหยื่อมาให้กิน
ปีกเจ้ายังอ่อนคลอเคลอ ท้อแท้จะสอนบิน
พาลูกไปหากิน ที่ปากแม่พระคงคา
ตื่นเจ้าเหยียบสาหร่าย ปากก็ใช้หาปลา
กินกุ้งและกินกิ้ง กินหอยกระตังแมงดา
กินแล้วก็โผล่มา จับที่ต้นหว้าโพธิ์ทอง
ยังมีนายพราน เที่ยวเยียมเยียม มองมอง
ยกปืนขึ้นส่อง จ้องดูเอาแม่กาคำ
ตัวหนึ่งว่าจะต้ม ตัวหนึ่งว่าจะยำ
กินนางแม่กาคำ คำวันนี้อุ่นมา

(นางผิว นักดนตรี)

- เจ้านกกาเหว่าเอ๋ย	ไข่วัวให้แม่กาฟัก	แม่กาก็หลงรัก	คิดว่าลูกในอุทร
คาบน้ำมาเพื่อ	คาบเหยื่อมาป้อน	ลูกรักยังอ่อน	เพิ่งจะสอนบิน พาลูกหากิน
ฝั่งน้ำคงคา	ถิ่นเหยียบสาหร่าย	ปากเจ้าใช้หาปลา	กินกุ้งกินกิ้ง กินหอยกระด
และแมงดา	กินแล้วโผมา	จับต้นหว้าและโพธิ์ทอง	นายพรานแกแลเห็น
ค้อมค้อมและมองมอง	ยกปืนขึ้นส่อง	จ้องเอาแม่กาคำ	ตัวหนึ่งแกจะตัม ตัวหนึ่ง
แกจะยำ	แม่กาคำ	กรรมเสียแล้ว	โอ้แม่กา

(นายสังข์ จอมพิภพ)

- แม่กาเหว่า เอ๋ย (เอ๋ย) ไข่วัวให้แม่กาฟัก

ฮือ..กาเอ๋ยกาก็หลงรัก ฮือ..เอ๋ยรักเหมือน
ลูกในอุทร

คาบฮือ เอ๋ยข้าพหมามาเพื่อ

เอ๋ย เอ๋ย คาบเอาเหยื่อเอ๋ยมาป้อน

ซอนฮือ เอ๋ยมาให้กิน

พาเอ๋ยลูกเจ้าหากินเอง ฝั่งแม่น้ำ

พระคงคา

ดิน เอ๋ยก็เหยียบสาหร่าย

เอ๋ยปากก็ไข้วเจ้าหาปลา

(นางโปลี ธรรมศรี)

- กาเหว่าเอ๋ย	ไข่วัวให้แม่กาฟัก	แม่เอ๋ยกาหลงรักเอ๋ย	นึกว่าลูกในอุทร
คาบเอ๋ยคาบข้าพมาเพื่อเอ๋ย	คาบเอาเหยื่อมาป้อน	กินฝั่งแม่น้ำคงคา	
ถิ่นเอ๋ยหนึ่งก็เหยียบสาหร่าย	ปากก็ไข้วหาปลา	กินเอ๋ยกุ้งกินกิ้งเอ๋ย	
หอยกะพงแมงดา	ก็..เอ๋ยแล้วโผมาเอ๋ย	จับต้นหว้า ต้นโพธิ์ทอง	
รำลือเอ๋ย ยกเอ๋ยปืนขึ้นส่องเอ๋ย	ส่อง..แม่กาคำ	ตัวเอ๋ยหนึ่งจะตัม	
เอ๋ยตัวหนึ่งจะยำ	หวังเอ๋ยว่า จะกินแม่นางแม่กาคำ	คำวันนี้แม่นาง	
สำเอ๋ยเอาเงิน	สำเอ๋ยทอง	เขาจะล่องมาใหม่เอ๋ย	ว่าจะไปปลงศพพ่อขุนทอง
คณเอ๋ยข้าพใส่ห่อเอ๋ย	ถ่อเรือจะไปหาเอ๋ย	ที่ถ่อสัตว์เอ๋ย	ยกกระบัตร

(๒๙๖)

ถือธง ถือเอย ท้ายเรือหงส์ เอย ว่าจะไปปลงศพพ่อนทอง

(นางสังวรณ์ ใจดี)

- ยังมีมาทนนี่แน่...กาเหว่า...(๓ครั้ง) ยังมีกาเหว่า

ไขให้แม่กาฟัก...ฟักหรือไม่ฟัก...ฝักนะ...

(ชะ โอ ละ เท...)

แม่กามาทนนี่แน่...หลงรัก (๓ ครั้ง) แม่กาหลงรัก

...หลงรักคิดว่าลูกในอุทร คาบข้าว...มาทนนี่แน่ มาเผื่อ (๓ครั้ง)

, เผื่อหรือไม่เผื่อ...เผื่อนะ

(ชะ โอ ละ เท...)

คาบข้าวมาทนนี่แน่...มาเผื่อ...คาบข้าวมาเผื่อ...(เออ)

กับเหยื่อมากาม่าป้อน ป้อนหรือไม่ป้อน ป้อนนะ (โอ ละ เท)

ปิกหาง (มาทนนี่แน่) ยังอ่อน...(๓ครั้ง) ปิกหางเจ้าเอย

ยังอ่อน ท้อแท้จะสอนบิน บินหรือไม่บิน บินนะ...(ชะโอละเท)

ปิกหางเจ้าเอย ยังอ่อน ท้อแท้จะสอนบิน พาลูกไปกิน

(มาทนนี่แน่...) กินหรือไม่กิน...กินนะ (ชะโอละเท...)

พาลูกไปกิน (๓ ครั้ง) กินกั๋ง เจ้ากั๋ง เจ้าเอยกินก้าง กินก้าง

กะแมงดา กินแล้วก็โผมา โผมา...โผหรือไม่โผ โผนะ...

(ชะ โอ ละ เท)

กินแล้ว...โผมา...กินแล้ว เจ้าเอย โผมา...ยังมี...พรานเฒ่า (๓ ครั้ง)

เฒ่าหรือไม่เฒ่า เฒ่านะ (ชะ โอ ละ เท)

ยังมีพรานเฒ่า...(๓ ครั้ง) มาด้อมมอง...ยกปืน (มาทนนี่แน่...)

ขึ้นส่อง (๓ครั้ง) ยกปืนขึ้นส่อง...มายิงแม่กาคำ ยังโดนมาที่หัวอก

(หัวอก หัวมา) ยังโดนเจ้าเอยที่หัวอก...ผาดตกลงมา...

ตัวมา...(มาหนอนี่แน่) จะต้ม...(๓ ครั้ง) ต้มหรือไม่ต้ม ต้มนะ
(ชะโอ ละเห...)

ตัวหนึ่งมา...(หนอนี่แน่) จะต้ม...ตัวหนึ่งมาหนอนี่แน่
จะต้ม ตัวหนึ่งมาหนอนี่แน่จะยำ อิงแม่กาคำกับน้ำจะยา

(นาง เขี้ยว เสริมศรี)

- โอ...เจ้านกกาเหว่า ไข่ให้แม่กาฟัก แม่กาก็หลงรักลูกในอุทร
คาบข้าวมาเผื่อ คาบเหยื่อมาบ่อน เจ้าโผผินบินจร ถึงปากน้ำพระคงคา
โผผินบินจร เจ้าก็ร่อนกลับมา ถึงที่ฟักอุรา เข้ามาถึงรังนอน

(นายแต้ม วงศ์คำภู)

นกขุนทอง

- นกขุนทองของเรา...แต่เก่าก่อน (เออ...) เรื่องของเจ้าแก้ว...
เสียแล้วหนอ ชีชะ ข้างกระไร...(เออ...) น้ำใจคน...ติดต่อ
แล้ว...(เออ) ใส่กรงขัง
บุกป่าตามไป...(เออ) ให้อใจแตก เราจะแพกไม่รู้จัก
...(เออ)...หักเจ้าครอง บุนนอยมิได้จุ่ม...(เออ) เจ้าขุนทอง
ได้ประคองเคียงกัน...(เออ)

(นาง เขี้ยว เสริมศรี)

นกเขา

- เจ้านกเขาร้อย

ไปติดบ่วงเขาเสียแล้ว

เย็นลงสักหน่อยจะหมายรัง

ไปติดแล้ว เขาระวัง

(๒๔๘)

องค์ข้านแต่เจ้านกเขารัง

พลัดคู่อยู่ร้างวังเวง...

(นายสังข์ จอมพิภพ)

- เอย...นกเอี้ยงนกเขา

ขันแต่เข้าจนเย็น

ขันไปเกิดแม่จะฟังเสียงเล่น

เสียงเจ้าเย็นจับใจเอย...

โอดละเห่

เจ้านอนเปลนะพ่อคุณ

(นางสุมาลี ชบู่ทอง)

- นกเขาเอย ขันเถอะนะเจ้าจวนเย็น ขันไปเกิดเอย แม่จะเฝ้าเสียงเล่น
เอย เอ๊ย นือเย็นนะคนเดียว

(นางละมุน นาคทอง)

- นกเขาเอย...ขันกลุ่มขันอยู่ชุ่มชะอม มีคนหลงสมตอยฟังอารมณ์...น้อยน้อยหน้อย

(นางบุญมา พงษ์เลื่อน)

- นกเขาเอย...ขันเข้าจนเย็น ขันไปเกิด ฟังเสียงเขาเล่น

ให้ลูกนอนเสียเกิดเอย...นอนเสียเกิดนาให้อย่าชมเอย...

ลูกนอนเสียอย่าโยเย

เอย...กล่อมให้ลูกนอนก่อน นอนเสียเกิดลูกเอย...

นอนเสียเกิดนา...นอนแล้วลูกแก้ว จะนอนเอย ว่าหนุ่มน้อยเอย

ถ้าจะนอนแม่จะแกว่งไกว

(นางสำราญ พงศ์เลื่อน)

(୧୫୫)

- นักเขาเอ๋ย...ชั้นเข้าจนเย็น นอนเสียเถิดนาลูกเอ๋ย ลูกหนาเสียนี้ แม่จะว่าให้นี้แหละ
แม่ลูกเอ๋ย...ลูกเขาลูก แต่แม่จะว่าให้ลูกเอ๋ย ให้นกเขาแต่แม่จะเหงา แม่คิดถึง
ทรวงลูก จะว่ายังงเอย...นอนเสียเถิดนา แม่จะกล่อมให้ลูกเอ๋ย...แม่จะเย็บเสื้อ
ให้...นอนว่าง่ายเอ๋ย...ตมมาตอนเย็นนอนแล้ว ลูกแก้วจะนอนไหน นอนเสียเถิดนา
จะกล่อมเอาเสียงเอ๋ย...ลูกนอน...เอา...ไว้ ด้วยโอ๋ย... ๓ พุ่ม ๆ กล้วย
นอนด้วยคน เอ... นอนเสียเถิดนาเอ๋ย...แม่จะกล่อมให้นอน

(นางสาว รวย พงศ์ เกื้อน)

นกเอี้ยง

- เจ้านกเอี้ยงเอ๋ย ไปไหนมาแต่ทวันเที่ยง
- แดดร้อนหยุดพักที่ร่มไทรให้สบายเสียก่อน
- แดดอ่อนแล้วค่อยร้อนต่ำลง

(นายสังข์ จอมพิภพ)

- นกเอี้ยงเอย มาเลี้ยงควายเฒ่า ควายกินข้าวนกเอี้ยงหัวโต
บินไปจับต้นโพธิ์ ก็บินลงมา จับต้นข่าร้องไห้หึง หึง

(นางไข่มุก เหมสุวรรณ)

ພິກິດຮ່າງ

- นกกระจาบคาบแก บินแลจรไป จับต้นรวตรวจทราบ
ต้นโกมทกواب บินมา...

(นางสังข์ จอมทิพย์)

(๓๐๐)

โยกเยก

- โยกเยกเอ๋ย น้ำท่วม เมฆ กระต่ายลอยคอ หมาหางงอ กอดคอ โยกเยก
(นางสาวฉวี ประเสริฐศักดิ์)
- โยกเยกเอ๋ย...น้ำท่วม เมฆ กระต่ายลอยคอ ชีม้าหางงอ ชีคอไว้โยกเยกเอ๋ย...
โยกเยกเอ๋ย...น้ำท่วม เมฆ กระต่ายลอยคอ ชีม้าหางงอ ชีคอไว้โยกเยกเอ๋ย
(นายสังข์ จอมพิภพ)

แมวเหมียว

- แมวเหมียวเอ๋ย...เที่ยวถึงพื้น เลือปลาหน้าลิ้น กัดกันกับแมวเหมียวเอ๋ย
เอ๊ย ๆ เอ๋ย ให้มันกลัว
(นายสังข์ จอมพิภพ)

พระลักษมณ์วงศ์

- ธรรม เกสรพิภพอยู่ดงดอนในไพร่เขียว มิมากับมิ่งอัศตรมาหัง เกสรไฉนเตียว
อุกรักจะแปลงร่างกลับเป็นชายงาม สมหมาย (ข้ามไปแล้วธำรงค์ชัย)
ธำรงค์ที่สวมหัตถ์น้องก็รู้ชัดว่าเป็นชาย จะติดตามสามีไม่รู้อยู่บุรีแห่งไร
ฝ่ายนายพราน เขาบอกตรงๆ เขาว่าพระลักษมณ์วงศ์ซึ่งเจ้าฟ้า
มเหสีพคุณ เขาซื้อยี่สุนโสภา ชีพราหมณ์ได้ฟังอนุสนธิ น้ำพระเนตร
ร่วงหล่นลงไปเพาะผล็อย
นี่พระมาได้ความสุข เกสรเป็นทุกข์เพราะรอกอย (อะไรอีกละ)

จะกล่าวถึงอสุราราชธิดี
 บังเกิด เหตุเภทพาลบันดาลดล
 แผ่นดินสะท้อนอัศตรสะคุ้งหวาด
 ชะรอยองค์ทรงธรรม เชนอันตราย
 ก็ควบเข้าธาณิบุริรัตน์
 อัศตรร้องถามนายทหาร
 มโนมัยชลนัยไหลพราก พราก
 โฉมหนอโฉมฉายจึงวายชมม์
 อันนางนี้ดู เหมือนรั้งจัก
 อมิจจาแม่ เกสรมาบรรลัย
 สิ้นธพอดตัว เสือกหลง เกสือกกลิ้ง
 พี่ผู้ติดสູ້ตามด้วยความยาก
 เป็นเวรกรรมสิ่งใดกระไรเลย
 พระทรงศรกรรอกดพี่ม้าแก้ว
 พี่อาชาฆ่าฉันให้บรรลัย

จะกล่าวถึงพระพรหมบรมวงศ์
 เมื่อปางนั้นควบสอยตงคอน
 เมื่อวันนั้นให้นึกอาลัยหลาน
 ถึงธิดา เคืองแค้นถึงฆ่าฟัน
 เหม่เหม่ได้วงศ์มึงหลงแล้ว
 มึงเชื่อคำว่าสี้อาธรรพ์
 จึงรู้เจ้าทำผิดคราวนั้นไม่ทันถาม
 สงสาร เจ้าเป็นหญิงก็นิ่งกลัว

สำราญจิตเที่ยวไปยังไพรสณฑ์
 สยงชนเสียวชานสะท้านกาย
 เอาะประหลาด เป็นโฉมน่าใจหาย
 จะผันผาย เร่งรีบตีบทยาน
 เจียบสังคทุกปราสาทราชฐาน
 ก็แจ้งการ เสร็จสิ้นทุกสิ่งอัน
 ประหลาดหลาก เพ่งพิศหัดลง
 นิฤมลนิมอองค์พระองค์ใด
 พิศพิศตรงามขำก็จำได้
 ด้วยเหตุโฉมนี้ข้องจึงต้องคว้น
 โธจะทิ้งพี่ไว้ให้โศกคัลย
 หวังจะฝากชีวาธิดาเอ๋ย
 แม่ทรม เขยไม่ปราณีด้วยพี่ยา
 ได้คิดแล้ว เป็นกรรมจำทำโฉน
 สองพิไลเคียรชบสลดลง
 (สลดแล้ว...พี่เราละ)
 ที่ เป็นองค์อภัยกานาง เกสร
 ถ้ามีวามรณขึ้นไปเกิดอยู่เมืองแมน
 จึงเล็งญาณสอดส่องในดินแดน
 จึงประหารหลานแก้วให้อาสน์
 ต่อเจ้าพราหมณ์นั้นบรรลัยแล้ว
 ข้างเบาความเสียนี้กระไรหนอใจผัว
 ไม่ทันชัวเขาก็เชื่อเอาจริงจัง

(๓๐๒)

จำจะขบงามขึ้นให้คืนชีพ
ไม่ให้ลักษณะวงศ์มันคงวัง

จะพาเรียบเหาะไปยังไพรสณฑ์
ต้องเซซังสาธยายธรรมเบา (หัวเราะ)
(นางสังวรณ์ ใจดี)

เห... กาก็

.. ขึ้นกลืน...เออ...ที่จำได้...(เออ) เหมือน...เมื่อไป ร่วมกรรม...เออ
กะสมศรี...

...เออ...ยังสถาน...พืมาน...(เออ) นิมพล...

รับมายังชาว... ทรวงพี่...เออ...มิเว้นวาย...

เออ...นิจาเอ๋ย...จากเธอ...เออ...

มาเจ็ด...วัน...

กลืน...จุกนธ...(เออ)...รสรื่น...เออ...ก็เหือดหาย...

เออ...หรือว่าใคร...แอบพาน้อง...เออ...ประคองกาย

กลืน...เจ้าสาย...เออ...สวาททราบมา...เออ...อุรา...มา...เออ

(นางผิว นึกตนคร)

เพลงบัวบังใบ

บัวบังใบใครหลงก็คงชั่ว
พระเตี้ยคมขมขึ้นเพียงคืนวัน
คิดแล้วชั่วแสนจะชั่วชั่วใจนึก
พอกฝิบบานคลี่สัสอางค์

เพราะรสล้ำเลิศกว่า (เอื่อน) บุปผาสวรรค์
ประเดี้ยวพลันกลืนระเหย (เอื่อน) ก็เลยจาง
เหมือนปลูกรักถอนอมอยู่ (เอื่อน) ไม่ลงห่าง
เมื่อสืมน้ำค้าง (เอื่อน) ก็เลยปล้ม
(เอื่อน) สืมน้ำค้าง

(๓๐๓)

หมายเหตุ (เอื้อน) เอย เอ๋อ เออ เออ...เอ๋ย

ใช้ร้องเมื่อ ฝ่ามือเมียน้อยแล้วเมือกลางร้อง

(นางสังวรณ์ ใจดี)

การระเณด

- การระเณดเอย เจ้าข้าเทศ จะไปท้ายวัง เมือห้ามไม่ฟัง เจ้าแพงฝรั่งตายเอย

(นางปลีก จันทร์ศิริ)

- การระเณดเอย เจ้าข้าเทศ จะไปท้ายวัด อีกมือก็เค็ดใบบอน อีกมือก็ซ่อนปลากัด
มีน้ำถนัดใจเอย ไอ้หนุ่มน้อย ๆ เจ้าจะซ่อนปลากัด ไม่น่าถนัดใจเอย

(นางปลีก จันทร์ศิริ)

เพลงวัดโบสถ์

- วัดเอยวัดโบสถ์ มีต้นโหนดเจ็ดต้น ขุนทองเขาไปปล้น ป่านจะนี้ไม่เห็นมา
กดข้าวใส่ห่อ ถ่อเรือไปหา เขาร่ำลือมา ว่าขุนทองนั้นตายแล้ว เหลือแต่กระดูกแก้ว
วีแววไว้อยู่กลางดง สองมือเจ้าถือฉัตร บกกระบัตร์เมื่อถือธา ถือท้ายเรือหงส์
ไปปลงศพเจ้าขุนทอง มีสามเส้นลือห้าวา ตัดไว้ที่หน้าท่า คนก็ลงไปเต็มลำ
พายเที่ยว พายขาว พายแดง พายดำ ขวนกันเล่นน้ำ ไปตามศพเจ้าขุนทอง
เรือล่มที่ท่าอื่น มีคนไปป็นขึ้นแลตรอง เสียเอ้ยเงินทอง ชื้อข้าวซื้อของ ก็ไม่คิดเหลือ
แต่ผ้าเช็ดหน้า กับปลาสลิด ติดท้ายเรือมา

(นายสังข์ จอมพิภพ)

(๓๐๔)

ไม่มีชื่อ เพลง

- ลูกสาวเอ๋ย ว่าข้าเจ้า เมืองเทพลิลิต เป็นค่าย ทหารรักษา มา ตักดา
เครื่องหยุกเอยนะเครื่องยา ก็รีบเข้าหาเอามาหมด มี...ชิงสด เอย สดมามาก
..." (ว่าได้เท่านี้)

(นางละมุน นาคทอง)

หมายเหตุ (ค่าย = ใช้)

พวงมาลัย

- เจ้าทวยระทอ ดึงยอดเจ้าแพงพวย น่องรำไปเถิดเจ้าพี่จะเชิดไปด้วย
ฉันรักเจ้าพวงมาลัย ใจแทบจะขาดเอ๋ย เจ้าจួយายเอ๋ย นุ่งผ้าลอยชาย
กระเด็นไปท้ายหลังวัด (ข้า) หนุ่ม ๆ น้อย ๆ เขาก็สะกิด น้ำกอด น้ำรัก
เสียนึกเจ้าจួយายเอ๋ย

(นายสังข์ จอมพิภพ)

เพลงจันทร์เจ้า

- จันทร์เจ้าเอ๋ย ขอข้าวขอแกง ขอแหวนทองแดง ลูกมือน้องข้า ขอช้างขอม้า
ไถ่น้องข้าขี่ ขอเกี้ยวไถ่น้องข้านั่ง ขอเตียงตั้งไถ่น้องข้านอน ขอละครไถ่น้องข้าดู
ขอตุ๊กตไถ่น้องข้าเถิด ขอขยาเถิดเลี้ยงตัวข้าเอง

(นางสังวรมย์ ใจดี)

(๓๐๕)

ไม่มีชื่อเพลง

- เดือนสิบเอ็ดน้ำนอง เดือนสิบสองน้ำเขียว นกขุนทองร้องแจ้วอยู่ในกรง อयर้องให้
แล้วจะให้ตุ๊กตาเคียร ใครตีกลองออกก้องกึก ให้จุดได้เดินไกลละเข้าไต้ถุน ตามีใจดี
ละแกไม่ดุร้าย ๆ คนเป็นไบน้ะพูดไม่ได้น้ะจริง ๆ นะเรื่องกรงนะให้อูจจั้ง ลูกมะแพง
แกงฟักทอง ลูกตำลึงแลหนึ่งสอง ไม่กระบอง และกระบุง อึ่งอ่างแลคางคก แล
แจ่งชิง นกกระยางนั้นมันย่องย่อง จิกปลิงฝูงลิงวิ่งลื้อมอึง ระซังคังห่าง ๆ ข้องใหญ่
กว้างละมันดั่งหึ่ง ๆ กลองหน้าละมันตึง ๆ ใครตีกระตึงนั้นนะเสียงเกร็งกร่าง นกหกละ
มันตกรังเรียง ให้เพียรจำเหมือนคำกลอน แม้นอ่านลงอย่าได้พาดเพี้ยน...เรียนปะปนกัน
หมั้นเรียนจะได้เพียรสุดส่าห์ ให้รู้ว่าสารพัน อีกทั้งเม็คฝนลงอยู่บนสวรรค์ ทั้งพระจันทร์
และวันคืน นกหกและมันตกรังวาง สัตว์ทั้งปวงละว่างขุนง ขาวจิงนะนั้นนั่งในท้อง
ซึกจ้องหนอง ละมันดั่งโหน่งเห่ง ตาซังแลตาเต็ง ทั้งกางเกงและกระโปรง อึ่งอ่าง
ทั้งคางคาว และจิ้งจกทั้งแจ่งชิง นกยางละมันย่อง ๆ จะจิกปลิง ฝูงข้างลิงน้ะมันวิ่ง
ร้องอึง อีกทั้งระซังละมันดั่งห่าง ๆ ข้องใหญ่กว้างละมันตกรังหึ่ง ๆ อีกทั้งกลองหนึ่ง
ละมันดั่งตึง ๆ ละเขาตีกระตึงละดั่งห่าง ๆ

(นายพุททัย ยอดสร้อย)

ไม่มีชื่อเพลง

- เอ เอ เอ เต้ ลูกสาวเอ๋ยว่าเข้า ๆ อาเหี้ยน มาดั่งเอ๋ยร้านขายขมิ้นเอ๋ย สอง...
สุดน้ำคายากเย็นเอ๋ย เป็นข้าก็ยินดีจะช่วย ก็ยินดีจะช่วยเอาไอ้ วันเอ๋ย วัน...
จะใช้เอ๋ยนงงานเจ้า กลางคืนจะเข้าเอ๋ยนางนอน

(นางละพูน ทองนาค)

(๓๐๖)

นาพะเก

- โอ...โอ้ละเห่...เอ...เอ...เอ...โอ้ละเห่...นา เอ้ย พะเก ต้นคกปลูกไว้
หวังว่าจะแถมพ...เอ้ย หนูน้อยจะมีเมีย แค้น...เอ้ยใจเจ้ากระรอก...แอบมา
กักเองออกมะพร้าวเสีย หนูน้อย...น้อย อดมีเมีย อ่า...เอ้อ...เอ้ย ถ้าต้องกิน
ยาตาย กินเอ้ย...เอ้ย...กินข้าวเหนียวหนึ่ง กินนมควาย...เอ้ย กินแล้วไม่ไปไร่
อ้อมสบายมีแรง

ผู้สัมภาษณ์ : นาพะเกคืออะไร

วิทยากร : ชื่อพันธุ์มะพร้าวน้ำหอม ผลเล็กสีเหลือง ทำไมจึงได้ชื่อว่า นาพะเก ก็คือการเอา
ลูกมะพร้าวข้างในมาทำนาพิเก เวลาชนไก่ ตีไก่ อย่างนายสังข์ชนไก่ แต่ก่อน
ก็เรียกว่า นาพิเก เพราะแต่ก่อนเราไม่มีนาพิกา ต้องเอานาพิเกแทน มาเจาะรูให้
น้ำไหลจนหมดแล้วก็ได้ ชน (คือช่วงเวลาที่ได้ตีกันเป็นยก ๆ) เรียกอีกอย่างหนึ่ง
ว่านาพิเก น้ำรั่วว่าจะหมดใช้เวลา ๑๒ นาที และมะพร้าวหมูสัก็เช่นเดียวกัน
คือต้นเตี้ยขนาดหมูไปสัตัวได้แก่ให้ผล คนต่อมาเรียกกลายเป็นชื่อพันธุ์มะพร้าวหมูส
ไปเลย

(นายศรีสวัสดิ์ พูลทรัพย์)

ไม่มีชื่อเพลง

- โอ้อโอละเห่	โอ้ละหูกเอย
ลูกขึ้นแต่ตึก	ท่าขนมกวนไส้
เมื่อกี้ไม่แบ่ง	โอ้ตัวก็กว้างแต่ตุนไกว (ไฟ)
เอ เอ	

(นายหยม ประภากุล)

(ต่อ)

วัดนอก

- เอ เอ เอ เท้ วัดเอยนะวัดนอก มีแต่ ดอกแคแดง สอกท่ายิ่งแพง เอย
สวาน้อยจะห่มสัสมพู แต่งไปให้ใครดูเอย แต่งไปล่อชู้ เขาก็รู้กันอยู่ทั้งเมือง
(นางละมุน ทองนาค)

โนเน

- โนเนเจ้าโนนกเอย...ขมเต็มครกไม่มีใครกรกใครตำ เอาไว้นานเกิดหนอเจ้าจะครก
ให้เอง เจ้าโนเน...

จับปลิง

- จับปลิงเอย กระต้อมปลิงเอย...เขี้ยวจนกระทั่งจับปลิงระบ่ำ พอร้องเพลงฉิ่งที่นี่
ในลุงฉั่นก็ห่มก็ตั้ง ทนไม่ไหว น้ำเวทนาจริงเอย หน้อยน้อยหน้อย จังมาโหดเอย
จะขึ้นตันโสศกก็โคคน้ำตาย... ลูกผีจะหาอีกใหม่ หาเอาอีกก็ได้ ไม่เป็นไรหรอกเอย...
(นางบุญมา พงษ์เลื่อน)

- จับปลิงเอย กระต้อมปลิงเอย ลูกในท้องจะเป็นของใคร จะเป็นของพ่อ จะเป็น
ของชายเหี่ยวเอย...ดุ่มดุ่มใส่ดุ่มๆ เอย
(นางบุญมา พงษ์เลื่อน)

โอละเห่

- โอละเห่เอย...โอละหิก...ตื้นขึ้นเข้าแต่ตักนี้ ทำขมหม้อแกง เจ้าผัวไม่กินนั่งเมีย

(๓๐๘)

ก็ขึ้นเอ๋ย...พากันท่องขึ้นเสียดาเหลือก

(นายสุข แก้วกับ)

พวงมะโหด

- เจ้าพวงมะโหดเอ๋ย...จะคันคันโคดกระโคดน้ำตาย ลูกเมียหาอีกก็ไม่ได้
หาใหม่เกิดเอ๋ย...

(นางสำรวย พงษ์เพื่อน)

วัดโบสถ์

- วัดเอ๋ยวัดโบสถ์เอ๋ย ต้นข้าวโพดเจ็ดต้น ปลุกเอ๋ยไว้แกมพอกเอ๋ย หนึ่งน้อยจะมีเมีย
แสนน้อยใจไอ้กระรอกเอ๋ยมากัดเอาดอกมะพร้าวเสีย (...แค่นใจไอ้กระรอกมากัดเอา
ดอกมะพร้าวเสีย...) เจ้าเอ๋ยข้าวโพดสาธิตเอ๋ยมาเป็นฉะนี้ไปได้

(นางสังวรณ์ ใจดี)

-- วัดเอ๋ยวัดโบสถ์

ปลุกข้าวโพดสาธิต

ลูกเขยตกยาก

ยายก็พรากรลูกสาว

ข้าวโพดสาธิต

มัน เป็น เช่นนี้...นะพ่อคุณ

(นางลูมาลี ธนทอง)

- ตัดต้นกล้วยเย็บบายลี ชมขมิ้นสี้องตั้งแข็ง ค้างคาวปากแสวง คุ้มลูกออกมาดู
สะตูดซี่หมูล้มปากแตก สะตูดคหน้าแพรกแตกแล้วน้ำเง้า ค้างคาวนกกระจอก
ฝึกบึงออกงอก เอามาต้มจิ้มแจ่ว

(นางบุญมา พงษ์เพื่อน)

(๓๐๕)

ไม่มีชื่อเพลง

- เดือนสิบเอ็ดน้ำนอง เดือนสิบสองน้ำเขียว นกขุนทองร้องแจ้วอยู่ในกรง อयर้องให้
แล้วจะให้ตุ๊กตาเกียร ใครตีกลองออกก้องกึก ให้จุกได้เดินไกลละเข้าไต้ฉุน ตามีใจดี
ละแกไม่ดุร้าย ๆ คนเป็นไบนะพูดไม่ได้นะจริง ๆ นะเรื่องกรงนะให้อูจแง้จั่ง ลูกมะแพง
แกงฟักทอง ลูกตำลึงแลหนึ่งสอง ไม้กระบอง และกระบุง อึ้งอ่างแลคางคก แล
แง่งชิง นกกระยางนั้นมันย่องย่อง จิกปลิงฝูงสิงวังล้อมอิง ระสังคังหง่าง ๆ ข้องใหญ่
กว้างละมันดั่งหึ่ง ๆ กลองหน้าละมันตึง ๆ ใครตีกระตึงนั้นละเสียงเกร่งกร่าง นกหกละ
มันตกรังเรียง ให้เพียรจำเหมือนคำกลอน มันอ่านลงอย่าได้ขาดเขียน...เรียนปะปนกัน
หมั่นเรียนจะได้เพียรอุตล่ำห์ ใหรู้ว่าสารพัน อีกทั้งเม็ตฝนลงอยู่บนสวรรค์ ทั้งพระจันทร์
และวันคืน นกหกละมันตกรังรวง สัตว์ทั้งปวงละง่วงงุนงง ชาวขงนะนั้นนั่งในท้อง
ซีกจ้องหนอง ละมันดั่งโหน่งเห่ง ตาขิงแลตาเต็ง ทั้งกางเกงและกระโปรง อึ้งอ่าง
ทั้งคางคาว และจิ้งจกทั้งแง่งชิง นกยางละมันย่อง ๆ จะจิกปลิง ฝูงข้างสิงน่มันวัง
ร้องอิง อีกทั้งระสังละมันดั่งหง่าง ๆ ข้องใหญ่กว้างละมันตกรังหึ่ง ๆ อีกทั้งกลองหนึ่ง
ละมันดั่งตึง ๆ ละเขาตีกะตึงละดั่งหง่าง ๆ

(นายพุทย์ ยอดสร้อย)

ไม่มีชื่อเพลง

- เอ เอ เอเห้ ลูกสาวเอ๋ยว่าเข้า ๆ อาเห้ยน์ มาตั้งเอ๋ยร้านขายขมิ้นเอ๋ย สอง...
ลูกน้ำตายากเย็นเอ๋ย เป็นข้ากัณฐ์จะช่วย ก็ย็นดีจะช่วยเอาไอ้ วันเอ๋ย วัน...
จะใช้เอ๋ยนงงานเจ้า กลางคืนจะเข้าเอ๋ยนางนอน

(นางละพูน ทองนาค)

(၈၀၆)

นางพะเก

- โอ...โอ้ละเห่...เอ...เอ...เอ๋ย...โอ้ละเห่...นา เอ้ย พระเก ตันตกปลุกไว้
หวังว่าจะແພทก...เอ๋ย หน้มน้อยจะมีเมีย แค้น...เอ๋ยใจเจ้ากระรอก...แอบมา
กัดเอางอกมะพร้าวเสีย หน้มน้อย...น้อย อคมีเมีย อ่า...เอื้อ...เอ๋ย ถ้าต้องกิน
ยาตาย กินเอ๋ย...เอ๋ย...กินข้าวเหนียวหนึ่ง กินนมควาย...เอ๋ย กินแล้วไม่ไปไร่
อืมสบายมีแรง

ผู้สัมภาษณ์ : นาพะเกคืออะไร

วิทยากร : ชื่อพันธุ์มะพร้าวน้ำหอม ผลเล็กสีเหลือง ทำไมจึงได้ชื่อว่า นาพะเก ก็คือการเอา
ลูกมะพร้าวข้างในมาทำนาผิเก เวลาขนไก่ ตีไก่ อย่างนายสังข์ชนไก่ แต่ก่อน
ก็เรียกว่า นาผิเก เพราะแต่ก่อนเราไม่มีนาฬิกา ต้องเอานาผิเกแทน มาเจาะรูให้
น้ำไหลจนหมดแล้วก็ได้ ชัน (คือช่วงเวลาที่ไก่ตีกันเป็นยก ๆ) เรียกอีกอย่างหนึ่ง
ว่านาผิเก น้ำรั่วกว่าจะหมดใช้เวลา ๑๒ นาที และมะพร้าวหมูสัก็เช่นเดียวกัน
คือต้นเดียวขนาดหมูไปสัตัวได้แก่ให้ผล คนต่อมาเรียกกลายเป็นชื่อพันธุ์มะพร้าวหมู
สัไปเลย

(นายคริสวัสถ์ พูลทรัพย์)

ไม่มีชื่อ เพลง

- โอ้โอสละเท่
ลูกขึ้นแต่ดึก
เมื่อกี้ไม่แบ้ง
เอ๋ เอ

โอละหุก เอย
ทำขมกานไส้
ไอ้ตัวก็แกว่งแต่ดุ้นไกว (ไฟ)

(นายแพทย์ ประภาณูถ)

(๓๑๑)

- จำจี้เออยจำจี้มะเขือเปาะ (หัวเราะ) กะเทาะหน้าแว่น พายเรือออกแอ่น
กะแทกตันกุ่ม สาว ๆ หนุ่ม ๆ อานน้ำท่าไหน อานน้ำท่าวัด เอาแป้ง
ที่ไหนผัด เอากระจกที่ไหนส่อง เยี่ยม ๆ มอง ๆ นกขุนทองร้องวู้

(นางสังวรณ์ ใจดี)

จำจี้มะเขือเปาะ

- จำจี้มะเขือเปาะ	กะเทาะหน้าแว่น	พายเรือออกแอ่น	กะแทกตันกุ่ม
สาว ๆ หนุ่ม ๆ	ทำอะไรกันไว้อย	เย็บผ้ายายชี	ยายชีหมากัด
สลัดไม้หัน	หน้าบ้านทองสุก	ปลูกเรือนไม้ไผ่	ไอ้เข้ขึ้นไข่
แมงดาลงฟัก	ไอ้เขี้ยวขาหัก	ฟักขึ้นฟักลง	ไอ้พงษ์เป่าปี่ ไอ้ดีดีแดง
ไอ้แหงตีเหล็ก	ไอ้เจ๊กขาไก่	กระต่ายลอดร้าว	

(นางสาวฉวี ประเสริฐศักดิ์)

จำจี้ผลไม้

--จำจี้ผลไม้	แดงไทยแดงกวาว
ขนุนน้อยหน้า	พุทธรามังคุด
ละมุดลำไย	มะเฟืองมะไฟ
มะกรูดมะนาว	มะพร้าวส้มโอ
ฟักแฟงแตงโม	ไชโยโห่หัว

(นางสาวฉวี ประเสริฐศักดิ์)

(๓๗๓)

จำจ๊ะ เชื้อพวง

- จำจ๊ะ เชื้อพวง เมียน้อย เมียหลวง มาเล่นจำกั๋ง จำกั๋งลอยแพ
มาสอยดอกแค มาแลรูป ปลาหลดปลาไหล มาใส่หม้อแกง
กะทะทองแดง สารภี เล่นกล

(นางสาวฉวี ประเสริฐศักดิ์)

รื้อข้าวสาร

- รื้อข้าวสาร สองทะนานข้าวเปลือก เลือกทองใบลาน
เก็บเบี้ยใต้ถุนร้าน พานเอาคนข้างหลังไว้

(นางสาวฉวี ประเสริฐศักดิ์)

โพงพาง

- โพงพาง เอย เลือปลาเข้าลอด
ปลาตาบอด เข้าลอดโพงพาง

(นางสาวฉวี ประเสริฐศักดิ์)

ยุเอ้ยกินน้ำบ่อไหน

- ยุเอ้ยกินน้ำบ่อไหน กินน้ำบ่อทรายย้ายไปก็ย้ายมา
กินน้ำบ่อโศกโยกไปโยกมา
กินน้ำบ่อหินบินไปบินมา
กินหัวกินหางกินกลางตลอดตัว

(นางสาวฉวี ประเสริฐศักดิ์)

(๓๑๓)

ชักสาว

- ชักสาวเอ๋ย มะนาวโทงเทง ชวนนางมาเอง ว่าจะเล่นชักสาว

(นางสาวฉวี ประเสริฐศักดิ์)

ไอ้เข้

- ไอ้เข้ไอ้โข่ง อยู่ในโพรงไม้สัก ไอ้เข้พันหัด กัดคนไม่เข้า

(นางสาวฉวี ประเสริฐศักดิ์)

ไล่จับ

- จับให้ทัน มาจับฉับเร็ว ๆ ไว ๆ จับให้ทันฉับหรือใคร
ถ้าจับได้ฉับให้ลิบตั้งค์

(นางสาวฉวี ประเสริฐศักดิ์)

มอญซ่อนผ้า

-- มอญซ่อนผ้า

ตุ๊กตาอยู่ข้างหลัง

ซ่อนโน้น ซ่อนนี้

ฉันจะตีกันเธอ

(นางสาวฉวี ประเสริฐศักดิ์)

เพลงล้อ

มดตะนอย

- มดตานอย ต่อยพริก คนไหนถูกตีก คนนั้นตด

(นางสาวฉวี ประเสริฐศักดิ์)

(๓๑๔)

ขี้ตู่

- ขี้ตู่กลางนา ขี้ตาตุ๊กแก ขี้มูกยายแก่ ออระแฉอรชร

(นางสาวฉวี ประเสริฐศักดิ์)

ตด

- ตดฉีต ตดฉาด ตดลดผ้าขาว เหม็นเน่า เหม็นหนอน พระจันทร์ถือศร
ดวงจันทร์ลั่นป้อ

(นางสาวฉวี ประเสริฐศักดิ์)

ผมจุก

- ผมจุกคลุกขี้หมา ไหว้น้ำปลา กระจ่องห่อง กระจ่องห่อง

(นางสาวฉวี ประเสริฐศักดิ์)

ผมเปีย

- ผมเปียเลียใบตอง พระตีกลอง ตะลุ่ม ตุ่มเม้ง

(นางสาวฉวี ประเสริฐศักดิ์)

ผมโหล่น

- ผมโหล่นโกนใหม่ ๆ ควักขี้ไถมาใส่หัวโหล่น

(นางสาวฉวี ประเสริฐศักดิ์)

(๓๑๕) .

เพลงร้องเล่น

รถไฟ

- รถไฟไปโคราช ตดตังปาดถึงราชบุรี ตดอีกทีพอดีเหมาะ ตดตังเปาะถึงเกาะสีชัง
ตดตังปึง สิงขังหังหมค

(นายไล้ ทองมี)

ฝนตกแดดออก

- ฝนตกแดดออก นกกระจอกเข้ารัง พ่อแม่ไม่อยู่ จีบหนูใส่กระบอก ไปเที่ยวหลังบ้าน
ตกสะพานหัวถลอก

(นางสาวฉวี ประเสริฐศักดิ์)

แมวเหมียว

- แมวเหมียว ๆ กินข้าวเหมียวน้ำกะทิ หมาไม่ ๆ กินส้มโอจิ้มกะปิ
(อาจใช้เป็นบทกล่อมธรรมดาให้เด็กเจียบได้)

(นายสังข์ จอมพิภพ)

คำกล่าว

(ต่อ)

สำนวน

- เคยพลัดคนจากอุ้ง พัดลมจากแม่

(นายพุท้ย ยอดสร้อย)

- อยู่บ้านมุงจากมุงปรีอ

(นายถม พงศ เจริญ)

- ไอ้คนแสนเข็น

(นายศรีสวัสดิ์ พูลทรัพย์)

- แม่ร้อยชั่ง

(นายศรีสวัสดิ์ พูลทรัพย์)

- ผีหลอกคนหน้าหมากัดกนหลัง

(นางบุญจันทร์ สุมาลี)

สุภาษิต

- การไม่คบคนพาลเป็นมิตร คบขัดเคืองเป็นมงคล

(นายศรีสวัสดิ์ พูลทรัพย์)

- ปัญญา ปรมา อาภา แสงสว่างเสมอด้วยปัญญาไม่มี

(นายศรีสวัสดิ์ พูลทรัพย์)

- เรือน ๓ น้ำ ๔ เป็นคุณสมบัติของกุลสตรี

(นายศรีสวัสดิ์ พูลทรัพย์)

(๓๑๘)

กำหังเพย

- ผูก เรือนผดกิดจน เรือนหลาย เลือกผิวเมียบิดกิดจนตัวตาย
- ท้อมันก็เหมือนแมว

(นายศรีสวัสดิ์ พูลทรัพย์)

- เดินตามผู้ใหญ่หมาไม่กัด

(นางบุญจันทร์ สุมาลี)

ผญา

- อย่าจุกเค้าเข้า อย่าฆ่าเจ้าเอาของ อย่าลอกทองพระเจ้า อย่าตัดเอาโพธิ์ศรี
มันลิตกเวจ้หม้อใหม่

(นายพุทย์ ยอดสร้อย)

- กนจงทองวัดวาไม่เข้า กินเหล้าแล้วคำ พระคำสงฆ์

(นายพุทย์ ยอดสร้อย)

- อยากนําก่อนเจ้าได้ อยากเป็นแต่แหล่งถงนั้นพอพาย ข่อยแต่งงาไว้เมงวันก็บิน
ผ่านเจ้าบ่ มา

(ที่นี้ยากจะติดตามไปรับใช้ เจ้าทุกหนทุกแห่ง แต่น้องก็ไม่สนใจที่เลยเปรียบเหมือน
เอางาไปปล่อยแมลงวัน แมลงวันก็บินผ่านไป)

- ขายเขาณีนั่นเขาปานหนู่น ถิมใส่นํ้าปลิวฟ่งถั่วเมือง หึงเขานี้หนักหน่วงคือดิน
ถิมใส่นํ้าจุ่มมึงบ่ ฟู

(เปรียบเหมือนผู้ขายพูดคำไหนเขาเหมือนนั้นไปเรื่อย เปรียบผู้หึงเรานี้เหมือน
ห้อนหิน ทั้งตรงไหนจนตรงนั้น)

- น้องเป็นน้องน้อย วาสนาน้องต่ำ บุญบ่อฮอคอยคบ่ เกี้ยว สือลืบ ได้หนึ่งนํ้าทะเล
อ้ายเอี้ย

(น้องนี้น้อยวาสนา บุญไม่ถึง คงจะไม่ได้เป็นคู่ของพี่หรอกหนา)

- เต่า ๆ แล้วเสมอหัดดอกโดน ตาโกนโกนแล้วหัดดอกดู สาว ๆ สำน้อยหัดดอกดู
เจ้าผู้บ่าวสำน่อยมาคุยถิมผู้สาว

(คนแก่ ๆ มองแล้วก็เหมือนดอกกะโดน คนที่ตาเล็กเหมือนหัดดอกประจู่ พวกสาวรุ่น ๆ
ก็มีชายรุ่น ๆ มาจับแล้วก็ทิ้งไป)

- เจ้ามองฮ้าง มางเหมินเข้าเปลือก เจ้าบ่ เชือดโกตัมหางสั้นหว่ายาว

(เปรียบคนที่ไม่มีคํา เหมือนครกตำข้าวที่ไม่มีใครนํ้าข้าวมาตำแล้วก็เสแสร้ง
อ้างเหตุผลต่าง ๆ นานา)

- บุญข่อยน้อยวาสนวข่อยต่ำลิตัดไม่ขอลิพอไม่ต่ำ ขุขึ้นกะบ่อถึงอ้ายเอี้ย

(บุญวาสนาของฉันมันต่ำต้อยถึงจะเอาไม้มาดันขึ้นก็ไม่เท่าเทียมพี่)

- ข่อยลือขอดามเจ้าคําหนึ่งลองดู พลุโบ่น้อยใบเหลืองก้านกำ บาคข่อยหย่าปายสิ้นเข้า
ข่อยใบเอานั่นเลาะ

(ขอดามลือคํ่าว่า พลุใบเล็กใบเหลืองก้านดก พอจะเขี้ยวก็ต้องใช้หาก่อน นั่นเป็น
อะไร)

(๓๒๐)

- ตั้งค่อ เข้าคือจ้งตอกลางให้ โปบ มาลามใหม่สิได้ตั้งต่อไผ่น้อ
(พื้นซื่อสัตย์มันคง ต่อเจ้าเหมือนตอไม้ที่อยู่กลางไร่ ไม่หนีไปไหนถ้าไฟไม่ไหม้ ก็
ไม่มีวันหายไป)

(นายเพียร สำเนียง)

- ฮวน ๆ ฟ้าฮ้องสนั่นชมพู
ไขประตูดุเสาเทียนฝากฟองปลิวฟุ้ง
ฉันทจะจงไล่แต่ลม เขียนนิทานคอยแจก
แสดงบทสั้น ๆ พอให้อู้อู๋เฮิง
(พอฟ้าร้องเสียงดังลั่นก็จุดเทียนเล่านิทาน เป็นบทสั้น ๆ พอให้เป็นความรู้)

- น้องผู้น้อยบ่รู้แห่งปัญหา
เที่ยวทางมาบ่ส่องเห็นแถวหน้า
(น้องผู้เขลาด้วยปัญญา ถึงจะท่องเที่ยวไปก็ไม่มองเห็นประโยชน์อันใด)
- ดักนกขุ่มนกกกระทามาผ่าน
ดักไก่อ้น้อยแล้วเข้าเส้นมา
(ดักนกขุ่ม ดักเพื่อจะเอานกขุ่ม นกกกระทามาผ่านพอจะดักลูกไก่แต่เพี้ยวกลับบินมา)
- ผักบุ้งยอดสวบ ผักพวยยอดดำ
ก้านก้องแสงนห่า กากันแล้วนกกกระแซช่อนอยู่
เจ้าพี่หมื่นชู้ตาน้องก็บ่เห็น
ความควายยิ่งบ่ฮู้หนาย ความวัวก็มาแทรก
(ผักบุ้งยอดสวบ ผักพวยยอดดำ
กาทำรังไว้ แต่นกแขวงแซวกลับมาอาศัยอยู่
แม้พี่จะมีคนอื่นอยู่หมื่นแสน แต่น้องก็ไม่สนใจ
เรื่องหนึ่งยังไม่หาย ก็มีเรื่องอื่นอีก)

(๓๒๑)

- นกเขาตู่ พากคู่ก็ยังขัน
กาเหว่า ว่อนพากันก็ยังร้อง
น้องพากอ้าย คำเดียวกับสิ่ง
ตั้งแต่ไม่ใหญ่ล้ม ก็ยังเอ็นสิ่งต่อ

- (นกเขาพรากรู้กันยังขัน
กาเหว่าพรากรู้กันก็ยังร้อง
น้องพรากรู้คำเดียวกับไม่ได้สิ่ง
แม้แต่ต้นไม้ล้มก็ยังร้องสิ่งต่อ)

(นายจอม องอาจ)

- อ้ายผู้ช่วยลืออยู่ทีกบ
เห็นคนมาก็โลงน้ำ
(ที่นี้คนชี้หัว ไม่กล้ารู้หน้าคนอื่นต้องหลบอยู่ตลอดเวลาเหมือนกบ)
(นายบุญสม คำสิน)

คำอวยพร

คำอวยพรทั่วไป

- สะยักการากาเพลิน สะเลินกาเรกาฮัว เออ เกี่ยมัว... ปางสำมะฮก...
รูปก็ให้สวย อายุก็ให้ยาว

(นายลี พงษ์รามัญ)

- ความเจ็บอย่าให้ได้ ความไข้อย่าให้มี ให้เป็นเศรษฐี มหาเศรษฐี ทั้งชาตินี้และ
ชาติหน้า ขอให้มีความสุข เหมือนพระโมกข์ไชยา ขอให้มีความเหมือนพระสารีบุตร
ให้พบพระพุทธศาสนาทุกชาติเออ

(นายลี พงษ์รามัญ)

(๓๒๒)

- หญิงเห็นให้หญิงหมาย ชายเห็นให้ชายชอบ นึกเงินให้ได้กอง นึกทองให้ได้ทาบ
๓ วันให้มีลาภ ๓ เดือนให้ได้เป็นเศรษฐี ๓ ปีให้ได้....อายุ วรรณะ สุขะ
พละ รักกันอยู่นาน ๆ เกอะ นะหลานเอ๋ย รักกันยืนนาน

(นายเหมือน รุ่งเรือง)

คำอวยพรเด็กเล็ก ๆ

- ให้อายุ วรรณะ สุขะ พละ เกอะนะหลาน ให้อายุมันขวัญยืน อยู่กับพ่อแม่
จนแก่จนเฒ่าจนแก่ รักพ่อรักแม่ บิดามารดา รู้จักคุณพ่อคุณแม่เงินปี ๒ ปี ให้ฟันขึ้น
ข้าพเจ้าทำยังไม่ถึง ก็ขอทำต่อให้ถึง ให้ปัญญาพาให้ ได้สิ่งได้มี

(นาย เหมือน รุ่งเรือง)

คำให้พรบ่าวสาว

- ให้ดีเหมือนผัก ให้หนักเหมือนหิน ให้ท่ามาหากิน ไร่นา สวน เรือก งอกงาม
เหมือนข้าวเปลือกอะไรต่ออะไร
ที่หนักเหมือนหินหมายความว่าให้มีใจหนักแน่น

(นายศรีสวัสดิ์ พูลทรัพย์)

- ท่ามาหากิน ไร่นา สวน เรือก ให้งอกงามเหมือนข้าวเปลือก ให้มีกินสับสาย
มีลูกชายคอยเลี้ยง อายุเจ้าทั้งสองยืนยง ทั้งสองครองกัน

(นายศรีสวัสดิ์ พูลทรัพย์)

- ให้อยู่เหมือนผัก ให้หนักเหมือนหิน

(เจ้าอาวาสวัดบ้านเก่า)

- ให้ถือแม่เท้าออกทอง กระบองยอดเพชร

(เจ้าอาวาสวัดบ้านเก่า)

คำคำ

- อีผู้คิดินแดง อีตะแดงที่เดิน อียอดกระหรี่อีที่โรงแรม แม่เอ็งชั่วให้เอ็ง มีผัวตั้ง
แต่เล็ก ๆ เขาเย็ดกันแตกเย็น อีคางคกขึ้นวอ อีแมงปอตากแดด ทองขมด้วย
อีร้อยควยขมขึ้น ผัวไม่อยู่เอาขี้เข้าไปคันอีที่โทรศัพท์เขาตีกลองเหม่งกระเด่งขึ้น
ไปรบ หักตีนคกอีข้ายกจากตีนมี มีทองเท่าหนวดกุ้งนอนสะดุ้งจนเรื้อนไหว เขามี
เข้าหนวดข้างนอนสว่างไม่เป็นไร อีเหลืองเขาเย็ดทั้งเมืองว่าหวานดี เย็ดวัน
เดียวไม่เคย เย็ดซ้อนเย็ดสิบเย็ดพันประจุ เย็ดไม่มีหูเจื่อนไม่ให้เพื่อนเขารู้
ใครหนอเอาหนามมาจากทาง หนามทำไมไม่แทงให้สนบ้างหน้อ ก็เป็นเจ้าของหนาม
ไวย มันทางกูย่งใจ สำคัญพวกมึงอี เอาที่มาตะกายรังกู มึงแทงที่พวกมึงนั่น
แหละ เพชรพญาธรลงมาเบิก มึงไม่เสร็จหรือถึงหาทางไม่เห็น โอ้ย พวกอีข้าง
เหลือขอพวกอีกระดอเหลือที่ อีที่ข้างปลอกแตก อีข้างตมมัน อีที่อรทานสันดานดำ
อีที่เถื่อนหาเจื่อนไม่เจอ กูเดินไปถือศีลแล้ว หน้ามึงอยู่ที่ตีนกูหรื กูเหยียบหน้า
มึงไปรีมึงถึงเถิดรอน มึงเหยียไอ้ตัวดี บวชเสียผิวเหลือง คนอย่างมึงเกิดไม่
ครบองค์ห้า ตัวมันอย่างนั้นจริงนะ ไอ้แดงถ้าหลักพอจะจวกให้ เน้นะไอ้แดงมา
แล้ว คำอีนิคนะดันคำมันแม่มึงดีแล้วผัวมึงมาว่ากูไม่ได้หรอก คนอย่างมึงต้องคำ
อีหน้าดอแหล อ้าวอีหน้ายอกแตกนะอี มึงไม่บอกผัวมึงนิ ต้มน้ำเปี้ยวแต่ตีห้า เดิน
เดินมาคำก็ไม่รู้เรื่องสักหน่อยนิง ขาดหลักฐาน ถ้าไม่ขอหลักฐานจะจวกมึงให้ดู
มึงรู้มั้มึงรู้จักกูน้อยไปนะไอ้แดงนะ
ไม่ยอมไม่ยอมจะไปบ้านกำนันคำอย่างนี้ ไปอีผู้ชายก็นั่นมันเยาะขแรงให้เขาเย็ด
มึงเดินไม่ไหวเลยไปเถอะ ไม่เห็นมันไปนิ
อย่างมึงริกูไม่ให้เย็ดหรือที่มึงให้เย็ดปากมึง มึงจะไปพึ่งทำไมมึงว่าอ้อเจ้าสองคน
แม่ลูกนั้นนะ พุคอะไรลูกชายจะไม่เชื่อหรือ ข้อยพูคคำเดียวลูกเขยข้อยเชื่อข้า
หมด ก็มึงให้มันเย็ดที่มันจึงเชื่อมึงด้วย มันไม่เชื่อหรือเวลลานั้นมันมีทองแก่ มัน
ไม่เชื่อหรือคนอย่างมึง ข้ามีผัวแล้วไวย เขาเจอแตกมึงแล้วเขาตื่นเลย แตด
เท่ากับมะม่วงหิมพานต์ ดังไว้เหมือนความขี้มันเคือง บอกอีที่อรทานสันดานดำ

- คนอย่างมึงไม่มีใครเอาทำเมียหรือก เขาเจอเขาก็ตื่นแล้ว อ้ายมันเคืองไปบ้าน
 กำนันกับออก ไปบ้านกำนันนะให้ลืบบำเพอคนอย่างมึงไปลองไปห้องขิมันจะขึ้นมัย
 มึงคนเสเพลกมฺุสาหาเรื่องชอบสุรา
 คำอีเผือด เมียตำรวจอยู่บางลำ เอ็งถือว่าฝวเอ็งเป็นจรรยาจริ เอ็งถึงได้คำ
 พุดจาไม่เห็นจะมีผู้ดี เมียเจ้าพนักงานพุดจาไม่อ่อนหวานสักหน่อยหนึ่ง แล้วพวกนี้
 ถ้าไปจะตบให้ เอ้ย เชิญเลยเอ็งจะตบหน้าล่างหรือหน้าบนก็เชิญได้ นานเพลแล้ว
 เจียนมันไม่เจียนหรือก ท้องคำหน้าลูกไม่ไหวอย่างนั้นลูกมึงนะเป็นคนอันตพาลสัน
 ดานต่ำ บวชทำไมให้เสียผ้าเหลือง ผมไม่ทันยาวกลางวัน กลางคืนมาบ้านแล้ว
 กลางวันจะมายบอีก โอ้ย อีชาติหมาอีหน้าตะเข้ไม่มีทางสอนลูก สอนตะเข้ให้ว่า
 นำนะตะเข้ลูกของมึงเป็นตะเข้อยู่ทุกวันนี้เยย ว่ายไปว่ายมมา มันว่ายไปไม่ไหว
 ว่ายเข้ารูหิมึงโอ้ย มึงบวชลงสลึงเมื่อไร ลูกมึงจะถูไถยีนคำว่าบวชลงชันได้
 ตั้งหมิ่นสองหมิ่น บวชไปทำไมให้เสียผ้าเหลืองผมยังไม่ทันยาวมาอารหรืออาระวาด
 วันหนึ่งหมดเปล้าก็โขะไรมึงละชาติคนพาลสันดานต่ำ ชาติอิทธิพลไอ้โจรหัวร้อย
 ชาตินี้ทั้งชาติไม่ได้เป็นผู้ดีกะเขาหรือก หน้าเหมือนสันดิน บวชทำไมเสียผ้าเหลือง
 เนี่ยะ พ่อแม่มึงเบียดกันเขาไม่ให้สักเครีมึงเกิดมาพร้อมองค์ห้า บวชทำไมกันตอน
 พ่อแม่มึงเขาจะเี้ยสวดมนต์ภาวนา เขาไม่ได้หุงลุง เทวดาเกิดมาถึงได้เป็นอย่างดี
 นี่ นอกอุ้งอกทาง เลี้ยงลูกตะเข้วันหนึ่งหมดเปล้าจะให้แม่มึงทำกันจนยืนตายก็ไม่
 มีวัน ไอ้คนไม่มีศีลมีธรรมนะเนี่ย เกิดไม่พร้อมองค์ห้า หน้าเหมือนสันดิน บวช
 เสียผ้าเหลือง ลูกอีชาติหมาลูกอีหน้าตะเข้
 คำไอ้แดง - โอ้ย พุดแต่เรื่องอันน้อย ไม่ได้เสียหีอันน้อยสักหน่อยเห็นหน้าแห้งเหมือน
 ขี้ตากแดดนะ ไอ้ชาติหมา คนอย่างมึงไม่เอามาเซ็ดหีหรือกอวดเป็นเศรษฐีมีเงิน
 แสนแต่ไม่มีขัดทำ ร้านเหมือนหมาถูกน้ำร้อน ชาติแม่ยาย ยายแฉ่งให้กินกะนาร
 สองทะนาก็ถ้ายายแฉ่งที่ ยายผิดให้กินแก้วก็ว่ายายผิดดี หน้าแห้งเหมือน เมือง

คำกล่าว

-คำกล่าวในพิธีแต่งงาน

เมื่อเฒ่าแก่ฝ่ายชายมาถึงบ้านฝ่ายหญิงแล้ว เฒ่าแก่ฝ่ายหญิงเริ่มถามดังนี้

เฒ่าแก่ฝ่ายหญิง(ถาม) ดู ๆ กาลท่านอาจารย์เฒ่า ท่านนี้เฒ่ามาแต่ไหน ขอเชิญรับหมาก
พลู บุหรี่ สบายดีแล้วจึงค่อยปราศรัย มีบุตรร้อนเย็นเป็นประการใด
ขอเชิญท่านอธิบายไป ณ กาลบัดนี้

เฒ่าแก่ฝ่ายชาย(ตอบ) ดู ๆ กรमानพ รูปทรงภพงามโสภา ตัวฉันนี้มาแต่พระนคร จะมา
บอกฤกษ์ (การที่เฒ่าแก่ฝ่ายชายจะบอกว่ามาแต่ไหน ก็แล้วแต่
บ้านฝ่ายชายอยู่ที่ไหน เช่น อยู่พระนคร ก็บอกว่า "ตัวฉันนี้มาแต่
พระนคร)

เฒ่าแก่ฝ่ายหญิง ท่านหรือคือพระอินทร์ จะมาบอกเสียให้สิ้นฤกษ์ขึ้นฉาย เมื่อเดิมที
มีความเป็นมาอย่างไร ท่านจึงได้มาบอกฤกษ์

เฒ่าแก่ฝ่ายชาย เมื่อเดิมทีได้มีท่านผู้ใหญ่ ได้มาพูดจากันไว้เป็นราวเรื่อง หวังว่า
จะปลุกลูกบุญเรื่อง จึงใช้ให้ข้าพเจ้ามาบอกฤกษ์ ตามโบราณ
โหราจารย์ที่ท่านได้เรียนรู้ ดูฤกษ์นาที วันนี้ก็เป็นวันดี จึงใช้
ให้ข้าพเจ้ามาบอกฤกษ์ ข้าพเจ้าก็ได้เตรียมพร้อมแล้วละเจ้าคะ

(บทบอกฤกษ์ : นายชูป แหยมศิริ)

- เฒ่าแก่ฝ่ายหญิงเรียกเจ้าบ่าว เจ้าสาวมานั่งคู่กัน หาสำรับดาวหวานมาตั้ง
ให้คู่บ่าวสาวประณมมือ แล้วเฒ่าแก่เริ่มทำขวัญ

เฒ่าแก่ฝ่ายหญิง

ศรี ๆ วันนี้ก็เป็นวันดี เป็นคติโสตถิยมงคล ตัวข้าพเจ้าจะขอ
ย้อยนักษัตรกันใด ขออำนาจพร ยอกรขึ้นไว้คู่คุณพ่อ คุณแม่
และคุณเฒ่าแก่ผู้ใหญ่ ญาติกาฝูงผี ไม่ว่าผู้ดีหรือเชยใจ ผีเรือน
แม่พ่อ มีเรือนหอปลูกใหม่ ขอเชิญมาไว้พร้อมกันในวันนี้
วันนี้ก็เป็นวันดี มีท่านเศรษฐีผู้ใหญ่ จะเอารถเข้ามาเกย เอา
เขยเข้ามาฝาก เอาขันหมากเข้ามาให้ ได้จัดแจงแต่งไว้
มีขนมลวยกงเกียน ขนมผิง ผอยทอง ส่วนของจำเนียร
เครื่องจันอับและงาเจียน ผลไม้นานา มีทั้งส้มซ่าและส้มบ้า
ลูกพลับทั้งจีน ลูกอินทผลัม ขนมต้มลูกใหญ่ กล้วยไข่ กล้วย
น้ำ มะพร้าวอ่อนอ้อยล่ำ เหล้า เข้ม หมูหัน ห่อหมก
ทอดมัน สารพันจะมี จะอภิเษกสองศรี เช่นผีทั้งหลาย
ผีภูตผีพราย แม่ชีรักษาที่ได้เลี้ยงดู ผีปู่ ผีย่า ผียาย ตาม
บรรดาพี่น้อง ผีเกี้ยว ผีคอง ทั้งสองพร้อมกัน ขออย่ามา
ซึ่งเคียดเคียดจันท์ ขบขันเช่นเขี้ยว เขาจะมาเป็นพี่น้อง
มาเป็นทองแผ่นเดียว อย่ามาทิดโรธโกรธเกรี้ยว ช่วยอุปถัมภ์
คำขู ผัวเมียทั้งคู่ขอให้อยู่สบาย เชิญเสด็จเข้ามาคุ้มภัยภัย
คุ้มเสนียดจัญไร สิ่งร้ายอย่าได้มีมา คุ้มให้สารพัด อย่าให้
หนูกัดแมงกัดหลังคา คุ้มทั้งจิ้งจอก คุ้มทั้งงูเห่า รอดแปดกั๊ก
ผีประตู่ หน้าต่าง เสาคอน เสากลาง ผีสาวนางไม้ ที่ได้
ปลูกเรือนอยู่ สองเจ้าทั้งคู่ขอให้เขาอยู่สบาย เชิญเสด็จเข้า
มาคุ้มภัย คุ้มเสนียดจัญไร สิ่งร้ายอย่าได้มีมา ให้สวัสดิ
มงคลแก่ตนเจ้าทั้งสอง เครื่องเรือนทั้งหมดยกขึ้นมามาตั้งไว้ในห้อง

เช็ดหน้าดอกคำ ชันน้ำพานรอง หวีกระจกคันฉ่อง โถ แป้ง
 น้ำมัน ยี่ภู่ปูนอน พุกหมอนม่านกัน เติงต่างฮัศจรรย์ กระโถน
 ชันเขียนหมาก มีดพับ ตลับนาก พานหมากและซองพลุ เครื่อง
 กิน เครื่องอยู่ ชันน้ำ จอกลอย แหนบใหญ่ไม้สอย สาว
 น้อยหาไว้ เมื่อเจ้าจะออกเรือน เจ้าจะได้ครองกัน แล้ว
 ค่อยผ่อนค่อยฝัน ค่อยปฏิบัติผัวตน ครั้นเวลาเย็น อย่างมัวเที่ยว
 เตรี อย่างทำโลเลแกลังแซเขื่อน การเหย้าการเรือน ดูเตือน
 ขำไทให้หัวสิ้น ยามเมื่อผัวจะกิน ดูหุงข้าวต้มแกงแต่งไว้ท่า
 ต้มผักหญ้า ปลาย่างไฟ ถ้าจะแกงปลาไหล อย่าใส่ผักให้
 มากนักไม่สู้ดี อย่าทำเป็นคนจู้จี้และหงุดหงิด เมื่อผัวทำผิด
 อย่าเป็นคนบ้าบ่น ในเมื่อลับหลังคนแล้วจึงค่อยว่า ดูอาชา
 อาศัย ดังคำที่ข้าสอนไว้ อีกหึงแม่ผัวกับลูกสะใภ้ อย่าทำซึ่ง
 เสียเปรียบจันท์ ทั้งสองครองกันให้เป็นสันผัวเมีย ฝ่ายผัวอย่า
 เรียกเมียว่า ฮี มันไม่ดีแก่ตัว ฝ่ายเมียก็กลัว ผัวก็เกรง
 อย่าทำขึ้นมึงถึงเอ็ง อย่าข่มเหงน้าใจกัน อย่าพูดกระแทก
 แดกดัน หุนหันคำทอ อย่าทำให้เสียครีอน ถึงแม่พ่อ ปู่
 ย่า ตา ยาย อดสุรุ่ย อดสุราย หึงงาขยี้เยาะ ผัวกล่าวกับ
 เมียแต่คำหวาน ๆ เมียก็ขานแต่คำเพราะ ๆ อย่าทำเป็นคน
 โมโหปากเปราะะ มันไม่ดี เมื่อคำราตรี เข้าที่สวดมนต์
 ถือศีล ๕ เป็นต้น สวัสดิ์มีชัย ก่อนจะเข้าที่นอนกราบเท้า
 ผัวเสีย ๓ ที เป็นการดีแก่ตัวไม่มีชั่วลักเวลา หึงทรัพย์สิน
 ก็จะได้ ไหลพรุเท ถึงจะมีบุตร บุตราก็ไม่ชั่วลักคน มา
 แดบนฟ้า เทวดานิมนต์ จูติปฏิสนธิ คนชั่วไม่มี สอนเจ้า
 เท่านั้นดีกว่าเงินทอง จงมันทั้งสอง หึงคำจำไว้ สมบัติของเจ้า

ขอให้ไหลมาเทมาเหมือนยั้งแม่น้ำคงคา ที่ไหลซึมจากบ่อทราย
เมื่อเจ้ามีบุตร ขอให้บริสุทธิ์สืบสาย ถ้าจะมีบุตรหญิงก็ขอให้
เลี้ยงง่าย ถ้าจะมีบุตรชายขอให้เลี้ยงคง ขอให้อายุยืนยงทั้ง
สองครองกัน ระวังโรคโรคร้าย ความเจ็บอย่าได้ความไข้
อย่ามี ให้เจ้าเป็นเศรษฐี มหาเศรษฐี ให้มีเรือสี่หัวเสียม
ทอง ข้าหญิงเหลือหลาย ข้าชายเมืองนอง ศฤงคารบ้านช่อง
วัว ควาย ช้าง ม้า เรือแพนา นาวา จอดอยู่เต็มท่า ให้
มีเงินนับเป็นแสน ให้มีแหวนนับเป็นพัน ๆ โดก ถาด เขียน
ขัน สารพัดใช้สอย ข้าสาวบ่าวน้อยเงินทองเปื้อนร้อย ขอให้
มีต้นกล้วยพุดกษัตริย์ขึ้นตรงหัวนอนตรงหน้าบัญชีร ผ้าม่านแพรพรรณ
จะนึกเอาสิ่งไร ขอให้ได้สิ่งนั้น ขอให้มีโรงช้าง โรงม้า
มีนางข้าวงดงามเกสิอ มีคลังเสื้อคลังผ้า มีคลังเงินตรา ล่วย
อากร เตะพระขอให้ได้แก่เจ้าทั้งสอง พุทธังกรรมสิทธิ์
ธัมมมังกรรมสิทธิ์ สังฆังกรรมสิทธิ์ ขอให้เจ้าทั้งสอง จงอายุ
วรรณโณ สุขขัง พลัง

(บทเช่นผี : นายขุบ แหมมศิริ)

- "สังศรีวันดี วันนี้เป็นวันดี ราศี อธิปัต เดโชชัย ข้าพเจ้าจะขออภัยแก่
ท่านทั้งหลาย ทั้งหญิงทั้งชาย ที่ได้ไต่ขวานกันเป็นมืงมกคล ข้าพเจ้าจะขอถามถึงความคัมแต่
เดิมที่มีแต่โบราณ ท่านเจ้าของงานยังมีความสงสัยอยู่หนักหนา จึงให้ข้าพเจ้ามาถามดูให้แน่ถึง
กระแสขันธ์หมากนั้น มีมานั้นเท่าไร คุณทั้งหลายมีมาเท่าไร ยกยาดราที่ขึ้นฉ่าย ท่านทั้งหลาย
ที่ได้มานี้ นางทั้ง ๔ ที่อุ้มขันธ์หมากนั้นชื่อไร ใครเป็นใหญ่ชายขันธ์หมากมาจงชี้แจง แจกแจง
อย่าแะเขื่อน เปือนหน้าหนี ถ้าถามแล้วไม่บอก ควรจะถูกศอกสัก ๒ ที่ ถ้า ๒ ขวดแล้วยิ่งก็
ขอเชิญท่านเช่นผีต่อไป ถ้าถามแล้วไม่บอก ควรจะถูกศอกสัก ๒ ที่ โคนซ้าย โคนขวา

(๓๓๑)

๒ ขวดยนั้นยังมีเครื่องมือเช่นผดต่อไป ได้เหล่านำชนหมาก" แล้วก็มีความว่า

ถาม มีก่ขึ้น มีก่ขึ้น

ตอบ เจ็ดขึ้นฉาย ยายกะตา ปลุกกล้วยเป็นเงินเป็นทอง เดชะ
ทั้ง ๒ เก็บดอกไม้ด้วยกัน ดอกอัญชัน ดอกอุบล ดอกจงกลณี
เคยไปไหว้พระศรีมหาโพธิ์

ถาม ชนหมากนั้นมีร้อยเอ็ดกับเจ็ดฉันท์ จนถึงใช้เท่าไรนา

ตอบ มีลิสอดพร้อมกัน มีร้อยเอ็ด ลิสอดเสร็จสรรพ รวมแล้ว
ร้อยเอ็ด ลิสอดเสร็จพร้อมกัน นางทั้ง ๔ นั้นก็ชื่อนาง

สุธรรมา สุพัตรา สุจิตรา สุชาดา

(บทถามชนหมาก: นายศรีสวัสดิ์ พูลทรัพย์)

- คำกล่าวบายศรีสู่ขวัญ

- ศรีศรีสุทิสสิทธิพร เกสรหอมยอคำนี้: ไฟแก้วมิ่งมงคล คุณเจ้าสูง "มฟ้า

ตะกะลาจุกรักฟ้า ผูกแขนซ้ายให้ขวัญมา ผูกแขนขวาให้ขวัญอยู่ ขวัญเจ้าไปสมสู่กับฟ้า อนิจจา
ค่อยมามีวันนี้ วันนี้ มาเคอขวัญเอ๋ย (คนที่รวมกันอยู่ร้องพร้อมกันว่า มาเคอขวัญเอ๋ย)

(บทบายศรีสู่ขวัญ : นายจอม งามอาจ)

- คำกล่าวทำขวัญเด็ก

- "ขวัญเอ๋ย ขวัญเอ๋ยมาอยู่กับพ่อกับแม่ จนแก่จนเฒ่า นือไม้เท้ายอดทอง อยู่
เย็นเป็นสุขเถิด สบายอย่าป่วยอย่าไข้ อย่าชื้ออน ชื้อแง"

(คำกล่าวรับขวัญเด็กตอนเก็กเกิด : นางละมุน ทองนาค)

- คำกล่าวทำขวัญจุก

เพื่อให้เป็นสิริมงคลแก่เด็ก เพราะเวลาดีดจุกเขาก็มีพิธีการ การดีดจุก
จะต้องมีพระด้วย มาขยันโต สวดชัยมงคล พร้อมทั้งพราหมณ์ พราหมณ์
ก็คือหมอขวัญ เราจะต้องร่วมงานกัน คือพิธีเดียวกัน

บททำขวัญจุก

อุกาสวันทิตวา สิริสานเรนต° ดังข้าพเจ้าขอน้อมเศียรเกล้า

(๓๓๒)

ถวายด้วยกายวิมโนนบ ข้าพเจ้าจะขอเคารพคุณพระศรีรัตนตรัยทั้งสาม
อันประเสริฐ อนึ่งข้าพชนอบคุณท่านผู้ประกอบเกิด คือบิดาแลมารดา อนึ่งข้า
พชนอบพระคุณท่านสั่งสอนคือ พระอุปัชฌาย์แลอาจารย์ หนึ่งข้าพเจ้าขอถวาย
นมัสการเทพพรหมินทร์อินทิสวรแลนารายณ์ และเทพดาเจ้าทั้งหลาย
ประจำจักรราศี ข้าพเจ้าขอแสดงมงคลพิธีทำขวัญจุก ขอให้นิราศภัยทุกข์
ทุกประการ จงมีศิริสวัสดิ์แก่ท่านเจ้าของงานแลตัวเจ้า ผู้จะปลงจุกออก
จากเกล้าในวันนี้

(การทำขวัญจุก : นายละออ ทองระอา)

- คำกล่าวทำขวัญนาค . . .

เพื่อให้เป็นศิริมงคลของนาคที่จะเข้าอุปสมบท แล้วก็อีกอย่างหนึ่งเพื่อจะได้
ดึกเดือนนาคในการประพฤติในการปฏิบัติ หรือว่าจะต้องศึกษาเล่าเรียน
ในทางศาสนานี้มีอะไรบ้าง แล้วก็ดึกเดือนให้รู้ถึงคุณของบิดา-มารดา
ครูบาอาจารย์ อันนี้หมอบขวัญจะต้องดึกเดือนสั่งสอน

ลำดับขั้นการทำขวัญนาค

ตั้งแต่เริ่มต้นจะต้องมี นโม นมัสการนี้ อันนี้ก็คือเราเคารพคุณ ระลึกถึง
คุณพระศรีรัตนตรัย

และจะต้องขมนม เทวดา . อัญเชิญเทวดาทุกแห่งหนที่สิงสถิตอยู่ในที่ใดก็แล้วแต่
เราจะต้องอัญเชิญมาให้รับรู้ในพิธีการสิ่งนี้ให้รับรู้

จากนั้นเป็นบทเคารพคุณ เคารพคุณพระศรีรัตนตรัย เคารพคุณบิดามารดา
เคารพคุณครูบาอาจารย์

ตอนจะจบพิธี ต้องกล่าวกำเนิดนาค ที่เขาเรียกว่า "พ่อนาค" แต่ว่า
บางคนไม่รู้ว่าจะทำไมถึงเรียกว่าพ่อนาค อันนี้เราก็ต้องอธิบายให้เขารู้ว่า
กำเนิดนาคเป็นมาอย่างไร

(๓๓๓)

ชั้นสุดท้าย ต้องกล่าวปฏิสนธิของนาคที่เกิดมา ใครเป็น
ผู้ให้กำเนิด พ่อแม่ผู้ให้กำเนิด เมื่อให้กำเนิดแล้วนี้ นาคเนี่ยะ
จะต้องรู้ว่าพ่อแม่ลำบากอย่างไร

บททำขวัญนาค (ปฏิสนธิในครรภ์มารดา)

นะโมนัสการ แห้งข้าววัตถุจมี ข้าจะขอนมัสการแก่องค์สมเด็จพระวราญาณ
อันใหญ่ยิ่ง ในมหาวิมลมังกร์เทศ แก่มนุษย์เทเวศและอินทร์พรหม อันอยู่เศียรสระเกล้า
ผมสลึงขี้ บัดมึง ละพ่อเอ๋ย พ่อจงน้อมเศียรสระเกล้าให้บริสุทธิ์ดังทิพย์โกสุตปทุมมา พ่อจง
ถวายเนตรทั้งซ้ายขวาต่างทิพย์เทียนทองสองรัตนมทาอันหลักโลก เข้าในพระพุทธศาสนาพ่อเอ๋ย
เมื่อพ่อจะเข้าสู่ในครรภ์พระมารดา มีครุณาเปรียบปานประหนึ่งว่า น้ำควาอันล้างเนื้อเมื่อ
เจือจาน แล้วกลับเป็นก้อนมัจฉมังสึงตั้งหน้าผากก่อน ก็แลเนตรทั้งสองเปรียบประหนึ่งว่าลูกไข
พระธรรมชั้นธเจ้าเจ็ดคัมภีร์นิสสัยจึงตั้งตา พระวิภังคังมาหูทั้งสอง พระธาตุประดับประคอง
ตั้งจุมุก พระกายะไถ่พันผูกตั้งปากมา พระมหาประธานรักษาซึ่งชีวิต นิสวาตพระวิสูตรพระ
วินัยผู้เปรี๊ญปราชญ์รักษาลมเมื่อเข้าออก พระปรมดลก็ได้จัดนอกร่างทั้งสี่ ตามพระคาถาบาลี
อชโขกสสะโป

(บททำขวัญนาค : นายละออ ทองระอา)

- คำกล่าวการทำขวัญข้าว :

-การทำขวัญข้าว ทำตั้งแต่กำเนิด ลงมือไถทำไปเลย เป็นแหล่ ๆ ไร่ ๓ ตอน

อธิบายเกี่ยวกับขั้นตอน เตรียมควาย ไร่ คันไถ

บททำขวัญข้าว

"ศรีศรี ระเน เป็นวันดี มีชัยมงคล ท่านจึงตบแต่งให้ขอบกล... ท่านจึง
ตบแต่งท่านไว้แต่หัวปี แรกเริ่มเดิมทีเป็นฟ้าและดิน ชาวไร่ ชาวนา ขวนกันทำมาหากิน
ไม่รู้หมดรู้สิ้น ทำกินไปด้วยควาย ไถยินเสียงพระนารายณ์แบ่งภาคลงมาเป็นพระยาธร นาง
โคสวดี แบ่งภาคเป็นพระยาธร พวกนี้เรียกว่านางควาย งามดีที่สุดในมนุษย์สำหรับใช้

ครั้นมาถึงฤดูเดือนหกฝนมันก็ตกลงมาห่าน้อยและทำใหญ่ ทัวทั้งพาราน้ำท่าถมไป กะเตรียม
 เครื่องใช้ หาไม้งาม ๆ มาทำหัวหมองอน ๆ คู ๆ ทำเป็นหางยางงอน ๆ งาม ๆ ทำเป็นคันไถ
 หาไคร้บครัน จึงชวนกันไปตัดหาวย เอามาขขึ้นเกี่ยวถัก เอามาถักเกี่ยวหาวย ลำไหนด
 ใหญ่ขขึ้นเป็นเชือกทำ... ลำเล็ก ๆ และงาม ๆ ทำเป็นสะพานที่สายมันเหมาะเจาะ หัวหมูใส่
 หาแอกเตรียมไว้ ไม้หาวยอันยาวรี สำหรับท่านจะได้ที่ไว้ควายอันตัวกล้า หัดเชือกหนังเอา
 สานสอด อย่างนั่งตอกกันมิได้เข้า ครั้นแล้วเสร็จสรรพเครื่องสำหรับท่านา รุ่งขึ้นวันหน้าเลือก
 หารันตี ปลอดภัยไปร่งตาผี พรุ่งนี้วันพุธ ฤกษ์ดีที่สุดเริ่มรูดแรกนา ตำราเขาไปใช้ ท่านเจ้า
 ของจึงไปจับเอาโค กระบือมาเตรียม ท่านเจ้าของจึงไปจับเอาควาย เอามาเทียมไถแถม
 แอกรัวอย่าช้า แล้วแบกเอาคราดไปตี ต่ำ หนะ ตะ แปร แซ่ซี่เตือก เลือกขี้ยา แล้ว
 หันมาปรึกษาสามีและลูก ว่าจะแซ่ข้าวปลูกสักกี่สิ่งดี เมียบอกกันที่ว่าข้าวพองตานางมดีอุดม
 บ้านนางพญา พร้อมข้าวแดง นาสวยงามดีถั่วถั่ว นางยวงและนางเขมร ที่เราช่วยกันไว้
 ได้เว้นสำหรับโบราณ นี่และดวงควยสักจัดด้วยหะน่านพอแล้วเท่านั้น ก็ตักน้ำมารดออกยาวคละ
 เค้าปลดหาวสายตระกร้า มาชวนกันลุยขี้เือกเลือกขี้ยา พากันแหวกร่องน้ำ ลุยคลำแล้ว
 ให้เสมอ แล้วใส่กระบุงและกระเณมาโปรยปราย ลงในพื้นที่แผ่นดินแม่ธรณี ๓ วัน นางแม่
 ขอขุสสิลไปไผ่ พอเดือนหนึ่งก็ใหญ่ยาวกล่าวถนัด ฉวยสะบัดและสวัดโคลน และเอาดินทราย
 ผสมเข้าไว้แล้ว ก็มัดด้วยแขวก เอาสาแหรกเข้าประดับ นั้บอันเอาคาบเข้ามาสอดใส่ ยก
 ขึ้นไพล่แล้วก็ผายผัน เอามาแบ่งลงเป็นกำ ๆ แล้วมาด่ำลงปัก ๆ พอเดือนก็กล้าหลักเห็นงาม
 อยู่ละออง พอเดือน ๑๑ น้ำก็นอง กระทั่งคลองแตกตัน แม่โคสพแพ่ท้องอยากกินของ
 ขอบกล อยากกินเปรี้ยวกินหวาน ออกลิ้นเหลือทน พวกญูรุษสาชนร้อนรนเร็ว ๆ ชวนกันไป
 หาไม้ไผ่เอามาไขว้ชะหลิวไปนา สัมสุกลูกไม้ของหวานใส่ในชะหลิว ช่วยกันเร็ว ๆ เอาชะ
 หลิวไปนา ว่าไว้ให้ปักในพรรษา เครื่องหอม น้ำมันจันทร์ ด้ายดิบ ทำขั้วธูมาให้หันเวลา
 พอเสร็จสรรพให้กลับยังเกหา เรื่องเรื่องตอนแม่โคสพอยู่ในนา น้ำท่าไหลล้น เดือน ๑๒
 ท้องก็ล้นสลดยอด พาราางมปลอดภัยงามขวนคม ตากดอกนี้เป็นน้ำนมครัน... เห็นงามอยู่
 ถ้วนถี่ พอถึงเดือนอ้ายและเดือนยี่ ก็สุกห่ามงามดีพอที่จะเก็บเกี่ยว จักแจ้งเสื่อผ้า เร่ง

หาเสีย เก็บเกี่ยวเสียให้จงที ะ ว่าพรุ่งนี้จะแหลหาแขกให้หลายคน เอนางทองสงกับนางทองสิน กับแม่ลูกอินหม่อมเอน นางทองมีกับนางทองมา นางทองसानางทองสน พวกหนุ่ม ๆ อีกหลาย นายผมนายเผ็ด นางทองมามีจัดสำหรับให้ตัดชะเหน็บ วันเดียวเกี่ยวเสร็จสำเร็จจากต้น กินเหล้าเมาสุราเฮฮาบ้างก็มิด บ้างก็คนอลวนอยู่กล่นเกลื่อน บ้างก็เขินบ้างก็ลากได้มากได้น้อย ได้หลายร้อยหลายพัน บรรดาข้าวที่มีและที่นา สารพันที่มี ท่านจึงเอามาเข้าถัดประดับไว้ในลานแก้วและลานทอง สีสุกกันสุริแสงตะวันเย็น เห็นจวนจะใกล้ค่ำ ท่านเจ้าของจึงจับเอาโคกระบือมาผูกให้เป็นวงแล้วเหยียบย่ำ ให้แหลแก่ด้ายทั้งพ่อน จัดเอาไอ้เสาธงอยู่ต้น ไอ้ลมบนอยู่รอง ไอ้หลักทองที่ ๒ ไอ้บัววมที่ ๔ ไอ้จำปีที่ ๕ จำปาที่ ๖ ไอ้บัวบกที่ ๗ ไอ้รีเกกที่ ๘ ไอ้ฝาแฝดที่ ๙ ไอ้ขวัญข้าวกับไอ้กลิ้งแวนกระดิ่งดัง โหม่งหนึ่ง ไม่ต้องเขียนตองตี มันวิ่งจีไปเอง ควายแล้วมันเกรง รุ่งเองไม่ต้องไล่ ฟังจบแล้วหนาสลับหน้ากันเข้าไว้ กินหมากเสียเถิดเจ้า สุบยาเสียให้สบาย ขอแรงผลัดที่ เสียให้สิ้นสงสัย ผลัดเสียเถิดขา แล้วเข้ามาใหม่ เรียบร้อยก็ปล่อยควายช่วยกันไล่ ให้ได้ร้อยช่วยกันขัดกันยง ช่วยกันสงเสียสักหน่อย จ้างให้ร้อยหนึ่งผลัด ไล่ยับเซ็จสรรพแล้วแก้ควาย ไอ้ไทรกระเทียมปากเสียมทอง หยิบเข้าประคองเอามาไว้ พวกที่มีกระคองไห ให้มายืนให้พร้อมกัน รินออกใส่ขันกินกันให้สบาย กินเหล้ากันเมามาย ยืนไม่ค่อยจะตรง ปากก็ร้อง... มีอกส่ง... ว่าร้อนละแหวยร้อนลงเข้าในดงป่าข่อย ที่มีปึกมีทางจะร้อนหวานางบ้อย ๆ เรียบร้อยเสียให้เถียน บ้างก็คอยสายเกรียนลากเข็ม มาที่ยังแก้วและลานทอง สีล... ท่านเจ้าภาพทั้ง ๒ ให้มานั่งให้พร้อมกันในวันนี้ ให้ลั่นกลองขึ้น ๓ ที เสียงใครดีให้โห่ร้อง"

ถาม : ไบรดาทำคอนไหน

ตอบ : แรกนาเดือน ๖

ถาม : ทำที่ไหน

ตอบ : ที่ลาน เขามีลาน

ถาม : หมายความว่าเข้าลานแล้ว เกี่ยวมาแล้วใช้ไหม ทำที่ลานเขมอขวัญ

มีหมอขวัญ เครื่องในพิธี ก็มีบายศรี จิตรทำเสร็จพิธีแล้วก็เรียก
ขวัญ พอทำเสร็จ เรียกขวัญเสร็จ ก็หนด เป็นนิมิตว่าข้าว
ต่างนาเข้าลาน

- คำกล่าวแห่นางแมว ขอฝน

- นางแมวเอ๋ย มีแก้วอยู่ในตา เทวดาชั้นบน เล่นให้ฝนตก แต่ก่อนเดือน
หก ฝนตกทุกที อย่างเข้าปีนี้ ฝนไม่มีเลยนา พ่อดากับลูกเขย มือเกยหน้าผาก แม่ม่าย
ลูกมาก จะยากจะเข้า เดือนแปดเดือนเก้า ไม่มีข้าวสักต้น ผ่าฝนอ่อนกัน พ่อฝนก็เท
ลงมา เอาหัวล้านชนกัน ฝนก็คันลงมา เอาหัวล้านนอนเปล ฝนก็เทลงมา

(บทแห่นางแมว))

- "ใครไม่ให้สุรา ทำนายน้อยน้ำแห้ง ใครไม่ให้แกงให้มันแล้งเป็นเถา ใคร
ไม่ให้เหล้า ดันข้าวตายผอย ใครไม่ให้กลอย ให้หมอยโยงยะ ใครไม่ให้กะทะ ต้มมะยม
โคลน ใครไม่ให้กระโดน หัวโล้นคือตันคอก ใครไม่ให้หม้อ ให้ค่อมันใหญ่ ใครไม่ให้กระ
ด้าย บรรลัยข้าวตอก ใครไม่ให้กระบอก มันตอกจิ้งห็น ใครไม่ให้มัน ให้มันคันตุ๊กดึก ใคร
ไม่ให้พริก กะปิเป็นหนอน"

ร้องซ้ำ ๆ หลาย ๆ ครั้ง

(บทแข่งเวลาแห่นางแมว)

- "เฮ้!นางแมว" ก็คือแห่นางแมวนั่นเอง แต่ถ้านี้เขาเรียกว่าเฮ้!นางแมว

ทำพิธีเหมือนคล้าย ๆ กับเขาแมวไล่ช้อง ปิดฝาให้ดี แล้วก็มีคนหามสองคน แล้วพวกที่ไปจะ
หักไม้ทำเป็นขุมไม้กันเวลาเขาสาคน้ำ ตอนแรกจะร้องว่า "ขอเอ๋ยขอฟ้าขอฝน ขอน้ำมนต์
รดหัวแมวบ้าง ขอคำจ้างที่หามแมวมานะ แมวบ่มาอยู่ให้หนูกับข้าว บ่ได้เหล้าอย่าให้ข้าวตายไป
ชุดกลอยอย่าให้กลอยตายหนึ่ง ไปตักขี้อย่าให้ขี้ค้อยตา แม่ม่ายเอ๋ยอย่าพึ่งขายลูก ข้าวยิ่ง
ถูกหมากไม้ก็แพง ตะวันแดง ๆ ฝนเทลงมา ฝนเทลงมา ฝนเทลงมา ไม้ไผ่ ๓ ลำดำ
ตูดเทวดา หัวล้านชนครกละ ฝนตกลงมา หัวล้านชนกันฝนคันลงมา นางแมวเอ๋ยมีแก้วในตา

(ตต๗)

เทวดาเบื่องบนเร่งให้ฝนตก เดือน ๕ เดือน ๖ ฝนตกทุกปี มาปีนี้ไม่มีฝนเลย พ่อตากับลูกเขยเอามือเกยหน้าผาก แม้ม่ายลูกมากมายยากกับผู้เฒ่า เดือน ๘ เดือน ๙ ไม่มีข้าวในนา ฝนแล้งแห้งสิ้นทำกินกันไม่ได้ เก็บอยู่ในอกพอกอยู่ในใจ ตามแต่จะให้คนละเฟื้อง คนละไฟ คนละเฟื้อง ๒ ไฟ ขอข้าวเหนียวมาเลี้ยงแต่กอ แต่ที่ละกอเท่าหม้อเท่าไห มียุ้งเปล่า ๆ ไม่มีข้าวจะใส่ ใครมีปัญญาขุดมันขุดกลอย ลูกน้อย ๆ แสนเวทนา ขอน้ำพระอินทร์ ขอน้ำพระพรหม ขอน้ำสัสมามัมพแรเขียว ทำให้เปรี้ยวปากฉันก็อยากมา ขอมานั่งทอดคอแม่เครือ นมยาน เจ้าซีให้เจ้าอย่าสู้นาน เจ้าชันทนเจ้าอย่าสู้ข้า เจ้าให้แล้วข่อยช่วยยให้พร ยามเจ้านอนให้ได้เงินหมื่น ยามเจ้าตื่นให้ได้เงินแสน ยามเจ้าเล่นให้เจ้าได้เร็ว เลี้ยงควายเผือกขอให้ตกเขาค่ำ เลี้ยงควายดำขอให้ตกเขาแก้ว เลี้ยงใหญ่แล้วหุ่นเจ้าทุกโต ข่อยลาก่อนเอื้อ ข่อยลาก่อนละ ลาม้อกะทะกับน้ำมันหมู หัวปลาทุกระผัดฉ่ำไซ หัวสิงไข่ ข่อยจะไปเรื่อย ๆ" ร้องเช่นนั้นเรื่อยไป พอถึงบ้านโน้นให้ทาน ให้ข้าวสาร สดางค์ พอได้มาเขาก็จัดทำบุญบ้าง เอาไปหุงกินกันข้างกลางแจ้ง เอามาแล้วเขาไม่เอาเข้าบ้าน เขาแข่งกันมาเหนือ ๆ ก็จัดมาหุงหากินกันกลางท้องนา ปลาเค็มเขาให้มาก็เอมาอย่างกิน ส่วนที่เหลือก็เอาไปถวายวัด เอาไปวัดคนนำไปบ้านไม่ได้ เขาถือว่ามันเป็นอัปปริยัญไร ในขณะที่แท้ก็มีการร้องกันไป ถ้าเข้าบ้านใครก็สาดน้ำและเอาน้ำสาดแมว มีคนทวนไปเรื่อย ๆ ประเพณีนี้ชาวบ้านเชื่อว่าเทวดาสามารถบันดาลให้ฝนตกได้จึงจัดประเพณีขอฝนนี้ขึ้น

(นางแมว : นายสุทน วงษ์แก้ว)

- "นางแมวเอ๋ยขอฟ้าขอฝน ขอน้ำมนต์รดหัวแมวบ้าง ขอเบี้ยกำจ้างข้าพหมแมวมา ใครไม่ให้ปลาขอให้หนูกัดข้าว ใครไม่ให้เหล้าให้ข้าวตายฝอย ใครไม่ให้กลอยให้กลอยตายนิ่ง แม่ฟังเอ๋ยอย่าฟังขายลูก ข้าวจะถูก ลูกไม้จะแพง ทำตาแดง ๆ ฝนก็เทลงมา ผ่าไม้ ๓ ลำ คำตู่ .. งตา หัวล้านชนกันฝนก็ตกลงมา"

(นางแมว : นายกิ่ง คมกล้ำ)

- "กะจั้นแจ...ไก่อ...ซอม...เอี้ย...ซอมค่ง กระหม่องซอจ้ง...เมอเม็ค

บานมวย เมอเม็คบานมวย"

ความหมาย : ซียดเอยชะเง้อหัวทูลสาวยิ่นเป็นแถวอยู่บนยอดมะพร้าว ยิ่นเป็น
แถว ทำอย่างไรจะได้สักคน

ถาม : "ทำไมไปยิ่นบนยอดมะพร้าวล่ะยะ"

ตอบ : "ก็เพลงเขา ธรรมเนียมเขาว่าอย่างนั้น"

ถาม : "อ้อ ว่าอยู่สูงส่งอะไรทำนองนี้ใช่ไหมอะ เหมือนผู้ชายเป็น
ซียดตำต้อยอะไรอย่างนี้ใช่ไหมอะ"

ตอบ : "เมอเม็คบานมวย ทำไมจะได้สักคน
โอ...หน้า...เนอ...น้ำ เมอเม็คบานมวย"

"อันนี้ก็ช่วยกัน ๒ คนอย่าง ชา...ชา...ระบำ"

ถาม : "อ้อ อันนี้เป็นเพลงร้องเล่นหรืออะ ร้องตอนไหนอะ"

ตอบ : "ร้องตอน สมมุติว่า เขาเล่นนางแมว อะไรก็ได้
เล่นนางแมวขอฝน"

- "ฮึ่ม...เออ...เอี้ย...เอ่อ...เอ็ง...นี่...เอ้อ...เอย...นามของหมอกปีเนย

เคยแต่เจอยล่ำบ้อง ซอมเข้าเตาห้อง โตบอง โตสมเลงโตริต ชะ...

โอ้...หน้า...เหม...น้ำ...ซอมโตสมเลงโตริต"

ความหมาย : "มองมาแต่ไกล เห็นแต่ชายรั้ว ขอเปิดประตูเข้าไปดู เข้า
ไปด้วย ขอไปเล่นเพลง"

ถาม : "ขอไปเล่นเพลงด้วยสักคนใช่ไหมอะ แล้วผู้หญิงจะว่าอย่างไร
บ้างหละอะ"

ตอบ : "ไม่มีหรอก ผู้หญิง"

(๓๓๔)

- "เออ...เอื้อ...เออ...เออ...เอ็ง...เออ ตะเวย ตะเหวย ก้อนเป้ง
ตะมอด คำเจ็ง ทะเสียน ลันจ้อง ชะ...โอ...หน้า...เนอ...น้ำ...กะเสียน ลันจ้อง"

ความหมาย : "ไปเถิดพวกเรามาถึงที่ที่เราอยู่ไม่ได้แล้ว มันเจ็บไปส่ง
กระดูกนะ"

- "ฮึม...เฮอ...เอี้ย...เอ๋อ...เอ็ง...นี่...เอื้อ...เออ ล่ำหม่าย ขอมเสียด
ดังเพลงลาเมียต นีมันมัดพอง

ชะ...โอ...หน้า...เนอ...น้ำ...กะมันมัดพอง"

ความหมาย : "ขอแล้ว ขออีก ขอทั้งมัน แป้ง สิ้น"

วิทยากร : "เอาสิส่งไปสิปาก ขอแล้ว ขออีก ขอทั้งมัน แป้ง สิ้น"

- "เออ...เอื้อ...เออ...เออ...เอ็ง...เออ...ย่าเลงย่าเจ็ง กอมชา
กอมชวด กอมชา กอมชวด สุรามาชวด เพราเลงโจชะนำ

ชะ...โอ...หน้า...เนอ...น้ำ เพลงเลงโจชะนำ"

ความหมาย : "นี่ก็ร้องขอเหล้า แล้วขอเหล้าได้ขวดหนึ่ง แล้วก็กินเล่น
สงกรานต์"

วิทยากร : "โจชะนำ เพราะว่าเข้าปีใหม่ โจชะนำแปลว่าปีใหม่"

(เพลงโต้วตัก(เพลงแห่นางแมวของชาวเขมร) : นายทิม วงสาและนายแต้ม วงศ์คำ

(๓๔๐)

บทแปล

- จะขอแสดงแจ้งคดีไปตามคัมภีร์โบราณ ท่านทั้งหลายชายทุกชั้นโปรดฟังคำชานนี้ให้
เข้าใจ พ่อนาคที่มีศรัทธาจงพิจารณาอย่างแน่งหน้าในพรงนี้จงครองผ้า ไตร พ้องจงจำไว้
มาเตือนปัญญา การที่น้อยจะเกิดมาเป็นมนุษย์มันให้แสนสุดจากนิกายกหนา อาศัยกุศลกรรม
ที่ได้ทำเอามา จึงได้ก่อกายให้ยืนยง เพราะบุญเก่าที่เราเคยสร้าง จึงได้ก่อร่างสมประสงค์
ดังพุทธพจน์จากโอษฐ์พระองค์ ท่านจึงตรัสบ่งบานแต่ปรากฏบรรพ์ ท่านว่าบุญเพน্থ ท่านแปลความ
ว่ามนุษย์ เรานั้นได้ความดีประจำสันดานก็มาแต่ชาติก่อนกาล ก็ได้เกิดเป็นคน จึงมีชัย
ของง่ายฟังก็ละเลยไปเสียหลายหน บุญของพ่อนาคมีพอจึงได้รอด จึงไม่วายชนม์ในอุทร
พระอาจารย์ท่านชาดูปริชาท่านจึงกล่าวว่า เป็นอนุสรณ์ชนรุ่นหลังฟังสังวร จึงกล่าวเป็นตอนแต่
เดิมมา เพื่อแรก เดิมสรรพปฏิสนธิ์ เกิดมา เป็นคนนะพ่อนาคจำ ต้องอาศัยแห่งบิดาซึ่งมาสร้าง
สมมาร่วมกับมารดา ใครจกหัวขาดด้วยธาตุทั้งสี่ ประสมทุกที่ไม่ถ้ายถอนต้น เหตุเรื่องนี้อยู่
กับที่บิดรผิดผ่อนมาสู่มารดา ก็ดินน้ำไฟลมประสมกัน ไม่แปรผันดอกพ่อนาคจำ ประจวบกับ
วิญญาณของพ่อนาคได้จุติจากลงฟากฟ้า ก็ช่วยพัดพาเข้าพอดี อาศัยกุศลแต่หนหลังที่เคยเสริม
สร้างมาแต่ชาติก่อนนี้จึงจำเพราะโชคเหมาะะบุญมีก็ปฏิสนธิ์ในที่คับครัวตอน เมื่อแรกกำเนิดแจ้ง
เกิดการยังว่าตัวจิตตั้งตัววันก่อนวายุธาตุก็ผิดผ่อน เข้าในอุทรของมารดา เตโชธาตุก็ผาดเผา
ผสมกันเข้าไปทุกสาขาก็ทั้งดินน้ำไฟลม เกสียวกลมแข็งกล้าต่างก็พัดพาอยู่อลวน กว่าจะตั้งเป็น
ก้อนได้ก็เรียรายไปเสียหลายหน บุญของพ่อนาคมีพอจึงได้รอดพ้นไม่วายชนม์เสียในอุทร
พระอาจารย์ท่านชาดูปริชา ท่านจึงกล่าวว่า เป็นอนุสรณ์ให้ชนรุ่นหลังฟังสังวร จึงกล่าวเป็น
กลอนแต่เดิมมา เมื่อแรก เดิมสรรพที่จะปฏิสนธิ์ เกิดมา เป็นคนนะพ่อนาคจำ ต้องอาศัยแห่งบิดร
มาสร้างสมมีมารดา ไปจวบโอกาสกับธาตุทั้งสี่ประสมทุกที่ไม่ถ้ายถอนต้น เหตุเรื่องนี้อยู่
กับที่บิดร จึงก่อผ่อนผันไปสู่มารดา ดินน้ำไฟลมประสมกันไม่แปรผันดอกพ่อนาคจำ ประจวบกับ
วิญญาณของพ่อนาคจุติลงมาจากฟากฟ้า เข้าสู่สับคลาเข้าพอดี หลางไสยธาตุแต่หนหลังที่เคย

เสริมสร้างมาแต่ชาติก่อนนี้จึงจะเพาะโชคเหมาะบุญมีก็ปฏิสนธิในที่คลับครวทร เมื่อแรกกำเนิด
 จะเกิดกายัง ร่วมกิดตั้งขึ้นก่อน ไหว้อ้อธาตุก็ผ่นผอนเข้าในอุทรของมารดา จิตวันเข้าสู่ใน
 ครรภ์ของมารดาทั้งเจ็ดวัน เข้าสู่ในครรภ์ของมารดาตั้งแต่วันนั้น พระมารดาให้เจ็บให้คลื่น
 คลื่นเหียนอาเจียรออกมา จึงสร้างกรรมต่างพรอีกว่าข้าวปลาไม่อยากจะเห็นมันให้เหม็นเพื่อ
 เสียจริงหนอ คลื่นไส้คลื่นพุ่งทั้งหลังกึ่งงอก่อนน้ำลายสอ สอ สอ คอยแต่อาเจียร อาเจียร
 ไม่ออกเสียงอ้อก้อก้อาก รายที่แพ้มาๆ ถึงกับสรเรียร จะกินอะไร เผ้าแต่อาเจียรเหียน ๆ
 น้ำเวทนา แล้วก็พอกุเลา แล้วเราก็กินอาหารต่าง ๆ นานา ไม่เลือกว่า
 สิ่งอันใด อยากกินมะเฟืองก็อยากจะกินมะไฟ อยากกินลำไย อยากกินทุเรียน อยากกินราง-
 สาดก็เอาฟาดให้เหียน อยากกินทุเรียนคลุกน้ำตาล สตรีที่แก่แพ่ท้องไม่อยากจะกินแต่ของเปรี้ยว ๆ
 หวาน ๆ น้อยอยากกิน กล้วยลัมมะยมหวาน อยากกินของหวานที่รสโอชา อยากกินทองหยิบ
 และฝอยทองอันคนธรรมดาไม่ค่อยจะอยาก ไอ้ที่อยากมาก ๆ ก็คนแพ่ท้อง อยากกินอะไร
 ก็ไปเที่ยวหามอง แสวงหาของที่อยากจะกิน ถ้าหามาได้สนใจมาตรงแหม่นึงฟาดเสียจน
 พุงปลิ้น ถ้าไม่ได้กินอะไร ถ้าไม่แก่ไขร้อนใจเสียจริง อยากกินของสดอยากกินของคาว
 ไอ้ที่ตัวยาวเขาเรียกอะไร อันว่าของสดและของคาวเขาเรียกแกงปลาไหล อยากกินแกง
 เผ็ดอยากกินแกงไก่ อยากกินเรื่อยไปไอ้ฉมิจจา อยากกินน้ำส้ม อยากกินแกงท้าว อยากกิน
 สายบัวต้มกะทอปลา อยากกินหน่อไม้เอามาต้มปลาร้า ก็อยากจะกินกับ.....เนื้อ เนื้อไก่
 ของยำ ของหล่า ไม่ว่าอะไรอยากกินเรื่อยไปในอาวมณิ์ อยากกินแกงเผ็ดที่ผัดพริกขี้หนู
 กินแต่แกงที่รสขม ๆ ขี้เหล็กมะระและชะอม อยากจะกินแกงลัมตัมมะละกอ อยากกินน้ำแข็ง
 เอามาแช่โซดา อยากกินน้ำแข็งเอามาแช่น้ำชา อยากกินเบงกัรน้อยมันให้ร่อยสากที ถ้าหาก
 อยากอย่างนี้ก็เห็นจะใช้ไม่ได้ เคี้ยวเจ้าของงานก็จะพาลรำคาญไม่ได้ ก็เคี้ยวนี้ชักมาให้เสีย
 จริง เรื่องเงินทองผมไม่ขอข้องเกี่ยว ผมอยากจะเกี่ยวเกาะสูงสิงถ้ามึงศรัทธาศึกเข้ามาจริง ๆ

โดยเฉพาะอย่างยิ่งหมอ เองก็ต้องเอา"

อันนี้ เป็นการหลอกลอนปฏิสนธิในห้อง การที่จะเกิดมานี้ปีตามารคายากลำบากเพียงใด ขอให้พี่น้องระลึกถึงปีตามาราที่จะตลอดพ่อนาคนี้ลำบาก อุ้มท้องมาตั้งแต่หนึ่งเดือนถึงเก้าเดือนนี้ประสบความสำเร็จยากลำบากแค่ไหนขอให้จดจำเอาไว้

ถาม...บพนี้มีอะไรบ้าง

ตอบ...เริ่มต้นก็มีสัพเพ มินโมและก็มีมาหล่อปฏิสนธิ แล้วก็ไปน่านาคแล้วก็เคารพ

ผ้าไตร เมื่อเคารพผ้าไตรแล้วก็เริ่ม เชิญขวัญ แล้วก็เวียนเทียน เสภา

ก็มีตอนเจ็บท้องสงสารมารดา เสภาร้องธรรมดาก็ได้

ถาม...ทำขวัญนาคจะใช้ประมาณกี่ตอน

ตอบ...ถ้าวร้งกันครบก็ ๑๐ บท

ถาม...ส่วนใหญ่ร้องกันครบไหม

ตอบ...ก็ไม่ค่อยครบละครับ ก็ตัดเอาตรงไหนที่สำคัญ ๆ หน่อย สัพเพนโมถึงไม่ได้

แล้วมาหล่อปฏิสนธิน่านาค แล้วก็บายศรี แล้วก็เชิญขวัญ บายศรีแล้วก็มี

แกะบายศรี

ถาม...เจ้าภาพตอนไหนที่จ่ายเงินมากที่สุด

ตอบ...ตอนคลอด เป็นนโยบายหลอกลวงเงินกัน ธรรมดามีทุกหม่อ ถ้าวร้งใน

เชื้อ หากจริง ๆ ไม่มี

(หล่อปฏิสนธิ : นายมงคล หนูสอน)

- สวัสดิ์ศรีสวัสดิ์ โอ้องค์พิพัตรประสิทธิผล ขอให้ยกย่องเป็นมิ่งมงคล ไม่ว่าการ
 ฤๅจะบรรพชา วันพรุ่งนี้แล้วหนอพื่อนาค พ่อจะออกจากเคหา เพื่อทรงผนวชในพระศาสนา
 จงทำใจเสียให้ใสสะอาดให้ผุดผาดงามบรร ความศรัทธาย่ำย้อยอ่อน ดับความเล้าร้อนใน
 ทางโลกีย์ เป็นบุญของพ่อที่ได้เป็นหน่อของพระมุณี ได้ครองกาสาได้เป็นพระชินสีห์ ไม่เสีย
 ติ๊กเหมือนได้พบขุมทอง เกิดเป็นชายใดก็ได้เป็นพระปฏิบัติธรรมะ ไม่เศร้าหมอง พบแสงสว่าง
 เปิดทางขุมทอง แต่ช่องที่มีราคาอีกอย่างหนึ่งเล่า ตัวของเรานี้จะได้ใช้หนี้กรรมราตา ท่าน
 ลุ่มท้องประคองเรามาตั้งนานกว่าตัวพื่อนาคนั้นจะเติบโต ให้พากเพียรรำเรียนก.ข. ก็เสีย
 สมุดกินสอไปตั้งหลายสิบโหล เพื่อให้ตัวของเรายึดยววิญญู จะได้เป็นใหญ่เป็นโตเสียในกาล
 ต่อไป นี่แหละหนพื่อนาคเอ๋ยจงฟังพี่เปรยกล่าวไซ้ บุญคุณบิดามารดานั้นมีมากมาย ไม่มีสิ่ง
 ใดหนอจะเทียบกัน ถึงแม้ดินฟ้ามหาสมุทรกว้างยาวสุดยิ่งใหญ่ ให้สรรเอามาเทียบเปรียบเทียบ
 กัน ในพระคุณของท่านทั้ง ๒ คน นอกเสียจากบุตรที่ประเสริฐสุดไม่เสื่อมสูญ ท่านขบเลี้ยง
 ด้วยความการุณาทางเกื้อกูลตลอดกาล ลำบาก ยากกายเพียงไรไม่ว่า ขอให้ลูกยามีความ
 สุขสันต์ อาบเหงื่อต่างน้ำเข้าคำ หาเงินมาเจือจาน พอสายใจจะนอนแม่ก็นอนแม่ก็ปลอบ
 สิ่งไรลูกชอบแม่ก็หามาให้ แม่ไม่ได้กินก็ไม่เป็นไร ขอให้ลูกชายได้อิ่มเอม แม่เฝ้าถนอมเฝ้า
 กล่อมเนื้อเกลี้ยง เสนาะน้ำเสียงด้วยจิตเกษม จวบเกล้าเข้าสายด้วยใจปรีดีเปรม เป็นหวาน
 มันเค็มก็หาไว้คอย กว่าจะเลี้ยงเจ้าโตมาแก่ตา พ่อแม่นี้ลำบากไม่น้อยยามเจ้าป่วยไข้ แม่
 ไม่รอหมอใหญ่หมอน้อยไม่รอคอยไปตามเอามา ใช้หวัดใช้บังใช้ช่างด้วร้อน แหว่ดนอนถนน
 หนักหนา ทั้งยาไทยยาจีนหากินหาทา หมดทางรักษาเป็นร้อยเป็นพัน ขอให้จามปลอดเจ้า
 รอดชีวิต ตั้งแต่ตัวนิคมาจนตัวใหญ่บิดามารดาถอนาทรเท่าไร พื่อนาคจงได้เร่งดริกครอง

ที่มีชีวิตถึงวันนี้ นับว่าโชคดีไม่มีสอง จงทำจิตใจเสียให้ผุดผ่อง ตั้งใจสวดพระ เกศพระคุณ
เกิดเป็นบุตรพิสุจน์เพียงบวช การทรงผนวชเป็นยอดของบุญ พ่อจึงตั้งใจหมายการบุญ คิดถึง
พระคุณบิดมารดา ท่านกำหนดเอาไว้ตั้งนานวันนี้แหละคงได้สมปรารถนา บวชให้ท่านสักหนึ่ง
พรรษา เพื่อทดแทนค่าพระคุณท่านนั้นแหละ

เรื่องเหล่านี้สอนเพื่อนาคให้รู้ว่าคุณบิดามารดาถึงวันนี้ ในคำสอนกล่าวไว้ว่าเกิดเป็นบุตร
ที่บุตรเพียงบวชนี้ ในพระศาสนาพุทธของเรา ถ้าเป็นบุตรชายเขาเรียกว่าการบวชเป็นสิ่งที่
สำคัญที่สุดในชีวิต บางคนตายเสียแต่ในท้อง บางคนสามวันก็ตาย การแห้ววันนี้เป็นสิ่งสำคัญ
ยิ่งที่เพื่อนาคจะจดจำเอาไปเป็นคติเตือนใจ ก็ขอให้เพื่อนาครู้ซึ่งถึงคุณบิดามารดาว่า ที่เลี้ยง
ชีวิตเพื่อนาคให้โตจนมาถึงบัดนี้ จนถึงกำหนดได้บวชนี้ความลำบากของบิดามารดาเป็นอย่างไร
ให้เพื่อนาคคิดเอาไว้

(แหล่งสอนนาค : นายมงคล หนูเสริม)

- กศัญญกตเวที เป็นศักดิ์ศรีของชาวพุทธ อันพระคุณไม่สิ้นสุด เป็นปูชนา ทุกคน
เว้นแต่ผู้รู้ ไม่สิ้นสุดย่อมรู้หมดความหลุดพ้นทุกข์ และตัวตนนี้จะพ้นกตัญญู อันนี้จะขอแถลง
แจ้งบวช ผู้ผนวชบางคนไม่รู้ พูดต่อกันไป ผู้เล่าก็ไม่รู้เนื้อคำแท้จริง กระผมนี้ไซร้ก็ไม่ใช่ว่า
บัณฑิต ขอกล่าวเดิมต่อคิดเนื้อความบางสิ่ง รู้แล้วก็บอกเล่าทั่วถึง เรื่องมีหลายสิ่งผู้ฟังคง
ตรอง บางคนก็ว่าเกิดมาสัสามวัน เจ็ดวันพรรษาสามสิบสองแทนคุณไปตามท่านอง ท่านทั้งสอง
บิดามารดา บางคนก็ว่าเกิดมาแล้วนั้น สามวันเจ็ดวันพรรษาสามสิบสอง ชื่อว่าแทนคุณบิดา
มารดา บางคนก็เข้าใจผิด ว่าบวชให้ท่านแล้วหนา เจ็ดวันก็เชื่อว่าหมดหนี้กันหนา พ่อแม่
ใช้สอยกลับถอยดูว่าอย่ามาใช้เงิน บุญคุณทั้งหลายบวชให้เจ็ดวันหมดแล้วแม่เอ๋ย ถ้าทำอย่างนี้
ไม่มีตำราที่ไหนกล่าวไว้นะท่านผู้ฟังเอ๋ย คนอื่นรู้เข้าเอาอย่างเรา ท่านอย่าละเลยเร่งฟังคดี
อันการบวชไม่ชื่อแทนคุณ ต่างอยากได้บุญทั้งน้องและพี่ พ่อแม่เจ้าภาพเปรมปรีดิ์ บวชลูกคราวนี้
กุศลบุญแรง ฝ่ายเพื่อนาคมันใจดำรงไม่หน่ายแหยง ละโลกไกรธหลงที่เคยรุนแรง ให้เหือดแห้ง
ลงบางเบาประพุดแต่ความดี ดวงจิตย่อมโน้มน้าว จิตย่อมเกิดแก่ตัวเรา ที่ทำไว้เล่าเกิด
แก่ตัวแน่นอน อันการแทนคุณเกื้อกูลควรรู้ ดูอย่างผู้ที่ทำมาก่อน เช่น องค์สมเด็จพระชินวร

ได้โปรดมารตรึงดาวหึงส์ ได้บวชเป็นพระไม่ผละจากธรรม เรียนแล้วเรียนซ้ำจำให้ซึ่ง
โน้มนำธรรมมาเพียงหนึ่งข้อก็ยังดี จึงได้ชื่อว่าแทนพระคุณท่านพอประมาณหนึ่ง บิดคุณ
ท่านมากอยากที่เราจะดี อยากที่จะพิจารณา บวชแล้วจงนำเอาธรรมมาโปรด ละสังเป็นโทษ
ทางศีล จึงจะช็อกศัญญกตเวทิตะ บวชอย่างนี้จึงชื่อแทนคุณ พ่อanakเกิดชาติใดยังไม่ประสบอริยะ
สงฆ์ทั้งพ่อแม่หนา ต้องแทนพระคุณท่านปิตมารดาทุกชาตินี้หาสิ้นสุดไม่มี บวชแล้วจงนำเอา
ธรรมมาโปรดละสังเป็นโทษทางศีล จึงจะช็อกศัญญ บวชอย่างนี้จึงจะชื่อแทนคุณ พ่อanak
ชายชาติ ศิคราชาการสามวันเจ็ดวันไม่เสื่อมสูญขอแนะนำทางละทุณ หาทางแก้กฏลโดยวิธีหัง
คำสอนอ่านให้ชัดแจ้งฝึกหัดบาลี ธรรมะสั้น ๆ ในโบราณนั้นมี เมื่ออ่านคล่องดีไปเทศน์โปรด
คุณโยม โยมอย่าว่าพระอะไรที่บวชใหม่ ๆ คงไม่สมเป็นการตอบบุญคุณโยมควรอนุโลมให้ถูก
วิธี

เรื่องการบวชก็มีอยู่เท่านี้ ให้เราจำไว้ว่าการบวชแล้วไม่ใช่การแทนคุณ ถ้าเรา
บวชแล้วว่าสามวันก็เจ็ดวันก็ว่าแทนคุณนี้ ตายแล้วเกิดเกิดแล้วตายก็แทนคุณกันไม่ได้ ก็ขอให้
พ่อanakจงจดจำเอาไว้

(แหล่งศัญญ : นายมงคล หนูเสริม)

- สวัสดิศสิสวัสดิ์ แก่หมู่ญาติที่ยินยอม ที่บ้านวันนี่มากมีนับคน ท่านสาธุชนได้มาประชุม
อุกระขวยกระชุ่มจะมาโชว์เพราะว่าเกี่ยวนี้เขามีการร้อง ญาติพี่น้องผมในโน้ตทั้งชายทั้งชาย
คั้งใจมาโชว์อยู่ยินยอม เพราะว่าวันนี้เขามีการนัดนักร้องฟิดจัดทุกคน ผมมุ่งมากในกมลนึกร้อง
ทุกคนไม่ว่าใคร ๆ เพราะใจเขารัก เออ... เป็นนักกีฬาทั้งญาติกาบ้านใกล้บ้านไกล ถ้าใคร
ได้มาสุขตาสุขนอกสุขในสุขนั่งสุขนอน ได้ยินกับได้ดูด้วยตา พระคุณเจ้าชาอย่าเพิ่งขอดก่อน
ถึงผมเหล่าได้ก็ไม่งราล่อนไม่เหมือนนักกลอนที่เป็นสากล ทั้งวิทยุและโทรทัศน์ฟังกันตื่นตาหัว
ทุกตำบล ฟังกันเปื้อนและหนาวหูเต็มทนที่เป็นสากลร้องซ้ำกัน บางคนแสดงเป็นเพลงหนึ่ง
รักว่าออกข้าหักเป็นรักประหาร ไม่เหลียวแลมาแม่พรสิจันทร์เสียแรงรักกันเธอไม่น่าจะไกล
บางคนก็ร้องเป็นทำนองหนูแดงจะให้เปลี่ยนแปลงก็ให้หนูแดงเดินไป จริงหรือเปล่าชาวไทย
ร้องถึงใครใครก็เพื่อรำภาณถ้าผมร้องได้เหมือนอย่างชายเมืองสิงห์ จะทำให้ขิงเข้ามาประชัย

(๓๔๖)

ขุนแผนไว้พจน์เพชรสุพรรณ จะเป็นศรีไพรหรือนายศรีโพธิ์ ไม่ใช่ผมไม้แต่ผมไม่มี แต่ว่า
เสียทีกระผมยังรองไม่เป็น เพราะความรู้ของผมยังอ่อน

(ແຫ່ງ : ນາຍມງຄລ ທນຸສອນ)

- สำเภาลำโคของพาดิช สิ่งจะตกแต่งต่อคิดเป็นกงงาน ประกอบประกาบจนนาน
ดอกครึ่ง ตาปู ตาปิง ยิง ครึ่ง ข้า ชิด หืด เหล็กตีดอกหมัน ส่องน้ำมันชั้นเดียว
แล้วเขี้ยวยา กระดาน...คาด เป็นคาดฟ้า จักกอบกว้านสมอ กันเส้ากระโดง ยึดเกาะ
โกรน ตรายครึ่งกับเสา ระลอกดูเรียวแรง สายระโยงระยางแยังอยู่มั่นคง ปักทวนธงอยู่ระ
ละลือ ธงตราขาบนี้ก็มีปल्ली ลี...สับคปลาย นายช่างจำลักลายเป็นรูปราชสีห์ สิ่ง
อ่อนแอ่นอก กอดขนาคาบแก้วมพลันไค้ ฤๅเหมือนมรสุมก็แซ่ซ้อง บรรทุกสิ่งของนั้นต่าง ๆ
หว่างทางวิคน้ำท่าเป็นชันโลง อับเฉากันคะโลง โกลง ประจุเรียบ สำเภาที่มาพบเทียบ
พรางพรม ครั้นไค้เห็นฤๅ ให้ฤๅ โห้ขึ้นสามลา ยิงปืนปร่าง ๆ เสียงผ้าง ๆ พื้นดึ้ม
ต่างคนต่างยินสะพรั่งโยงพร้อมเพรียง คัทท์สำเนียงเสียงเฮโล และเฮ...ลา เขาจุดคร่า
สายสมอติดมา ล้อ จูง ฉ่าง ฮือ ฮือ ฉ่าง โบกธงอยู่คว้าง ๆ แกว้งกรัดพอพระพาย
ชายพัดติดใบบน

(ແຫ່ງສຳເກດ : ນາຍມນຕຣີ ໄມ່ທຣາບນາມສຸຄລ)

- จะขอริเริ่มเอามาเสริมต่อ พอเป็นเค้าข้อแต่พอสมควร พอภาคคิดดูแล้วคงจะรู้
ชีวิตี้ พอขอขทั้งทีก็จงทบทวนประเพณีไทยให้ถี่ถ้วน เพื่อจยังยั้งอย่าได้เพียบย่ำก็รักษาเหมือน
น้อง จึงไค้แนะนำอย่าหาว่าลาม ขอโทษอย่างแรง เรื่องบาปบุญอันพอรู้บ้าง แต่ความกระ
ระจำยัง ไม่จะแจ้ง แต่พอแนะนำไปตามแขนง ผ่านการระวางต้องพินระวัง จะกล่าวถึง
พระคุณทั้งสองคน ปิคาตนเอาขึ้นมำดั่ง เมื่อมีลูกแล้วก็แสนระวัง พระว่า พระวัง ค่อยเป็นกังวล
ลูกตัวครอบครวจะขาดแคลน ลูกพอสุดแสนกระเลื่อกระสน หาเลี้ยงแม่เจ้า เมื่อคราวยายจน
เหมือนกันทุกคน แต่ผมก็ยังเคย พ้อกับแม่เจ้าเขาจะอดอยากมัวแต่ลำบากไม่คอยชำเบย จะ
เล่าให้ละเอียดซีก็เขยจ เอ้ย ...ก็เลยรวบรัดสำเร็จจะยกคุณพ่อเอาขึ้นมำพูดมีเมีย...ไม่อยากจะเชด

ละก็หน้าหาทางคอยฟังพระเทศน์ แล้วคงสำเร็จคงรู้เรื่องราว พระคุณของแม่ของแก่มากมี จะยกบาปเอาขึ้นมาเล่า ผมจะเอย่อย่างก็คอยฟังเอา พระคุณแม่เจ้าได้จุณเจือ ต้องทนทุกข์ เมื่อลูกอยู่ในท้อง ประคับประคอง เมื่อยามจะกินสู้งัดก้อนเกลือ ถึงแม้จะ เปื้อนไม่ค่อยปิดเปื้อน จะกินของเผ็ดคั่วเผ็ดฉาญ กาลูกของท่านจะกระทบกระเทือน ความทุกข์ประดังอยู่ตั้งหลาย เดือน จนกว่าจะเคลื่อนออกมาเป็นคน เมื่อออกมาแล้วพอเห็นหน้าลูก แม่ก็ทนทุกข์เสียเป็น ล้นพ้น เมื่อลูกอยู่ในท้องก็แม่ประคับประคอง เมื่อยามลูกปวดท้องแม่เฝ้าพาไปหาหมอมา ขมิ้นมันไม่ให้ัวหมองต้องทรมาน เมื่อยามจะกินแม่สู้งัดก้อนเกลือ ละก็เอาใจช่วยให้จริงจัง พอเจ้าอ้มบกลงอ่างชำระธุหลังให้ลูกเสียเลย เมื่อลูกอาบน้ำแม่ก็ให้นอน อย่าได้ซ้ออันนะ ลูกแม่เอ๊ย จงหลับเสียบ้างก็อย่างเสบาย เอ๊ยอย่าได้ร้องเลยจงหลับลง เมื่อลูกหลับแม่ก็ ไม่ลูก แต่พอมีสุขก็เลยนอนลงเพราะแม่เมื่อยมาแล้วตั้งห้าชั่วโมง เลยหลับลงอย่างสำราญ... อยู่ดีดีไล่สี่ห้าเดือน เจ้าก็คลายเคลื่อนขยับจะคลาน แม่เจ้าก็บ่นเพราะกลัวหล่นบ้าน พอหมื่น กันการแม่คอยดูลูก เอาลูกคะมำ เขาก็ทำกับแม่บางทีลงส้นแม่ก็ไม่สู้ พ่อนาคนั่งซี เขาก็ตี เสียงซู่เอ๊ยแหมพ่อไอ้หนูตีหลังอย่างนอน เมื่อเจ้าป่วยไข้แม่ให้ซัดซ้อง ต้องบน... หลวงพ่อ โสธรให้ลูกรอดตายแล้วมาได้ แม่คอยให้พรล่ำพดล่ำเพ็ง พออายุเจ้าได้ ๑ ขวบ แหมร่าง เจ้าก็อวบอ้วนอย่างกับกุ่ม ให้หัดพูดหนู เตียวกู เตียวมิง ถึงจะดื้อดิ่งแม่ก็เอ็นดู เมื่อเจ้า พุดจาประจ้อประแจ เจ้าช่างตอแหลพอเพ็งจะพูด บิดาของเจ้าก็เฝ้าหาทักไปไกลสุดๆ พุดถึง พ่อไอ้หนูซี้เกียจจะพรรณนา เรื่องทากินคุณพ่อหรือก็เก้ง เรื่องน้กเลงคุณพ่อไม่กล้า ถ้าเรื่อง เจ้าซู้ก็... เรื่องไร่นาก็พอชำนาญ พอได้ ๗ ขวบก็หัดขีดเขียน จะไปโรงเรียนก็เดินร้องลั่นไม่ ไตัสตั้งค์ พ่อนาคซึ่งพาลไม่ยอมพากเพียร แม่ต้องแบ่งให้ไปวันละบาท ถ้าวันไหนขาดไม่ ยอมขีดเขียน พ่อแม่ตกลงต้องส่งลูกเรียนให้เจ้าขีดเขียนไปเสียจนพอ ว่ามีละหนอคุณแม่พ่อ มีมากเข้าก็อยากได้พร ก็จึงฟังไขให้ได้ทุกข้อ ถ้านาคเชื่อหมอละอย่ามัวเมา พ่อนาคเติบโต มาเป็นตัวคนแล้วต้องคั่นรณเลี้ยงพ่อแม่เราวันนี้วันแท้ที่จะแก่เฒ่า ก็แม่ของเรานาคต้องรับรอง อย่าให้ใครเขามานั่งดูแคลน พระคุณสุดแสนแหม่นาสรรเสริญ พ่อนาคบวชได้ละก็หมายทาง เดินให้พ่อผลิตเพลิน เป็นนายชั้นพรหม พออายุเจ้าย่างยี่สิบเอ็ดปี แม่มองเห็นเหตุจะได้แท้หม

อยากจะดูทะเลท่านให้เว้ล้งทางขวา หมุดทุ่งถึงข้ามบ้ายหน้าลงทะเล จะได้ดูเกาะถมเถ
รกเตียนถมเท้ชมเล่น เป็นเล่ห์หละอุบาทหมากมาย

ตั้งต้นตั้งแต่เกาะลอย ขามน้อยขามใหญ่ เกาะโปรงร้านดอกไม้ ช่างขึ้นได้โด่งดัง
อย่างอีกเกาะนั้นไซ้ร้อยใกล้เคียง ๆ เกาะสี่ซัง ถ้าคุณโยมอยากฟังก็ให้มานั่งริมเตียน ฉันจะเริ่ม
เรื่องเกาะให้เสนาะแะเบเนียน เกาะนี้เจียน ๆ หินเจียนหคห้อย ไม่มีไม้มีม้อย หย้าย้อยมัน
ก็ไม่มี ออกโคดตากแดดอยู่ตั้ง ๔๐๐ ปี ตั้งเค้นเห็นอยู่ตาโน ตากแดดตากลมอยู่โบราณ
โบราณ มีคนเขาเผ่าเสาโคม เสากระโคมตั้งโค่ พอสันแสงสุริโยใช้ที่ปลายโคแลอยากแดง
แดง พอสว่างแล้วก็หายจะบอกให้จะแจ้ง มีคนเขาซึกแจ้งให้มันแดงทุกคืน เรียกว่าเกาะ
ส้มเยื่อ เรียกชื่อแต่ต้น ๆ ว่าชมแต่พอขึ้น เกาะอื่นยังมีอีก เป็นไม่จอมเปาะเขาเรียกเกาะ
ตาผู้เผ่า ถัดไปไทข้างเขาเค้า หินยาวดักดาน ไครเขาก็รู้จัก เขาเรียกว่าหลักตาขุนหมื่น
ชมแย้แตกตื่นกันอยู่ทุกคืนทุกวัน ถัดมาเกาะนกเกาะครกเกาะเรียงรัน เกาะเป็นหมู่คู่กันเรียก
ชื่อมันซึกจะยาก ซึกกระดากเรียกยาก เขาเรียกเกาะตาหมากหนอตาซีเรียกยาก ห้ายาก
ไม้ไร่แลเป็นหัว แต่กลางมันก๊วงมันออกจะขาด เรียกว่า...เกาะครก เกาะนี้มีอำนาจเป็น
อุ้วว่าหากับเกาะครก จึงได้เรียกตรงแบ่ง เรียกเอาเองเถอะนาประสก ออกชื่อเกาะครก
ดังกลอนมันตกกันยังมี รายถัดไปหน่อยเกาะใหญ่ บ้านเราเรียกเกาะล้าน หนองตาซี ฝูงคน
มากมี หมู่กินรทำร้ายมาอยู่ถ้า โอโถอยู่ตะโรงเรียงราย ไม่มีวัวไม่มีควาย เขาต้องเอา
กายลากเถเรียน อยู่นอกเกาะไผ่เหลื่อมน้อย เหลื่อมใหญ่ หินเตียนลามตามลามเกียน
หินเตียนหินห้อย ยัฮักเกาะหนึ่งหนา สมพุมไม่มีรมมีแต่ร้อน ไซ้มันฉันจะแกล้งกล้าวกลอนไคร
จะค่อนชิงชัย อย่ำว่ามันเลยนะประสก มันสกปรกดอกกระมัง แต่ที่จริงฉันไม่โกหกพวกประสก
เขาเคยไป คนที่เคยไปจะเห็นใจจริง ๆ พุดแบายแอบอิงพาดพิงเผื่อแม่ พวกประสกเขาเคยไป
คนที่เคยไปจะเห็นใจจริง ๆ พุดแบายแอบอิงพาดพิงเผื่อแม่ เกาะหนึ่งไม่สู้กว้าง ไม่มีข้าง
ไม่มีเสื่อ ผู้ใดไม่เชื่อก็เอาเรือออกไปดู เมื่อฉันเล็ก ๆ เคยชวนเด็กไปจับปู คนป็นูไปดู
เข้าไปแทรก หกกะลัม หกลัมกันกระแทก มะวอกชอกแซกยกแยก ออกขย่ำให้บั้นเกาะหิน
กาบ เหม็นสาบไม่เป็นสำ ขึ้นกกาน้ำ หักก้ามปูทะเล นกวันนกนางนกกายทะเล ได้เหยื่อ

ที่ในทะเลแล้วมักจะเร่เอาไปกิน หัวหางกางแครง ทั้งแห้งเอาไว้กับหิน เทื่อเหลือกิน เน่า
กลืนเหม็นจู้ เค้นไปจิ้นกินเน่ากลืนเหม็นจู้ หินว่างกางผุดตั้งอายุพรานบุญ เขาเรียกว่าเกาะ
เจ้าจุ่นนกนางนวลตัวใหญ่ แลหินล่อนออกลอย เกาะเจ้าจุ่นที่พทยา

นกนางนวลตัวใหญ่หมอบไข่ตูดโค้ง เห็นปลาอุบโผงขึ้นโอดโค้งประดัง นกฮั่นแว่นแสนรู้
บินเข้ารูทำรัง ตกแต่เกาะสี่ซังออกลูกเป็นปะตาย อยู่ข้างเกาะสันเขา เรียกว่าหินลามกวาง
ถัดมาเกาะล่างอยู่ที่ทางเกาะคราม เกาะไธ้หล้าขวางหินกองจมน้ำ อยู่หน้าเกาะคราม เขา
เรียกว่าเกาะซิปลา เกาะรว เกาะควาย เกาะยายเกาะตา ลักไก่ใกล้ท่า ถัดมาแหลมปู่เกาะ
อีเหล้าเต่าหม้อ เกาะยอเกาะหมอยู่เป็นหมู่ เกาะคละเกาะจรเข้ เกาะขามนางรำเป็นจัง
หวะแหลมสุนัขขาแปะระยะไปทั้งนั้น ยังอีกทั้งโรงโชนโรงหน่ง ไธ้แรดหัวล้านดักถ่าน แม่
सानทั้งเรือ หิศไต้ หิศอยู่ไต้ ฝ่ายเหนือมากเหลือพรรณนา จะว่าไม่ได้เกิดสึกาเขาจะเยาะ
อยู่เกาะล้ามาตั้งนานจนหันจะหัก ไม่รู้จักชื่อเกาะอุตสาห์หันหน้าไปทางเกาะทางหินกอง นับ
ตั้งแต่เกาะสี่ซังไปจนกระทั่งเกาะช่อง เกาะสะเก็ดไม่ต้องได้หกสิบสองพอดี ที่หลังจะให้ว่า
ติราคาเสียเที่ยวนี้ ไม่สู้แพงไม่สู้พิ เอาลูกสี่สตาจค์

มหาพนธมาท้อยตรงเกาะเอราวัณ เอราวัณคั่นไปอยู่ในทะเลเกาะช้าง

(แหล่งเกาะ : หลวงลุงเรือ ฉัตรอินทร์)

- วันนั้นนางพราหมณี จะสอนลูกสาวศรีสุดแสนหา จึงแกะเอาตำราออกมาสอนสั่ง
ร้อยเอ๋ยร้อยซัง เจ้ายังอ่อนหนอ ไม่เคยได้เขยชาย เวลาจะไปอยู่กับเจ้าพราหมณ์ทำกายให้
งามพอสม อุตสาห์บำรุงศักดิ์ศรีน้องให้มียศลา แต่งกายให้กายาสมทรง จะเดินจะย่างไปใน
กลางสนาม เดินให้ก่อนพองามนวลระหง นุ่งเจียมพมพอเทียมอนงค์ เจ้าอย่าหริผมโก่งที่
กลางทาง อย่างนุ่งผ้าพกขยายของน้องไว้ที่ได้สะคือ คนเขาจะล้อเป็นตัวอย่าง จะคบผู้ชาย
เจ้าจงไว้จงวาง ไว้ท่าไว้ทางทำหนอให้ดี จะรักจะซังเจ้าจงซังในใจ ก็อย่าให้ใคร ๆ
เขาทราบวิธี ผู้ชายทั้งสิ้นมันมีลิ้นสองแพร่ง เกลียดซังยังแกล้งว่ารักทั้งปี อย่าเชื่อแม่สื่อ่นัน
คือตัวผี ก็มันตัวอัปรีย์แสนจิงไร อย่าคบผู้ชายที่ใจเป็นมาร มักจะก่อการทั้งเหลวทั้งไหล

เหมือนเล่นการพนันทุกวันไป หนอมันคงเสียหายไม่มั่งมี ถึงแม้ว่าคุณอนันต์ประพาศทางซ้ายไป
 เจ้ายังเสียตัวเสียยังได้ การบ้านการเรือนเจ้าอย่าเขื่อนแควโซ่ บัดกวาดเสียให้เกลี้ยง
 เกลาดี รักษาความสะอาดมันต้องกวาดต้องถู เชื่อเถิดแม่หนูจริง ๆ อย่างนี้ ถ้าสกปรก
 มันตรรกตาดี ไปกับตาซีเจ้าจงระวังตัว ว่าของกินใดสำหรับจะให้กับเจ้าผัว จะยกเอาไว้
 สำหรับจะให้กับเจ้าผัว ทะเลาะวิวาทมันอุปาทนในตัว เจ้าอย่าถำผัวมันจะเกิดตัวหนออัปภัย
 เรื่องบุญเรื่องทานหนอเป็นการกุศล เจ้าจงกังวลหนอตั้งใจให้ดี กิดก่อสร้างไว้อย่าได้ตระหนี่
 ขาดินหน้าคงมีทรัพย์สินนานา ลูกผัวนั้นเล่ามันช่วยเราหนอไม่ได้ กุศลนั้นไซ้ช่วยจนขาดินหน้า
 อุตส่าห์เข้าวัดปฏิบัติหนอบูชา ต่อไปขาดินหน้าหนอไม่ยากไม่จน เป็นผู้หญิงหนอบวชเรียนไม่ได้
 วันพระจงไปรักษากุศล รักษาศีลห้าของพระทศพล ล้อกล้อนสุทรมาน องค์สมเด็จพระจอม
 ปราชญ์หนอจะนับหนอเป็นญาติกับพระศาสนา กิดก่อสร้างไว้เราได้อุส่าห์ หนอฟังคำมารดา
 เกิดแม่คุณ

(ແຫ່ພຣາຟຸມຟີສອນລູກສາວ : ພຣະສຸຂລ ສັມຖຸທຣີປຸຟາ)

- วันนั้นได้เฒ่าชรา จะต้องขึ้นพฤกษาให้เขาใหม่ ไอ้ครั้นจะไม่ขึ้นไปก็ไม่ได้ จะขัด
 ใจแก่ผู้ศรัทธา ไอ้เฒ่าก็เหลียวไปแลมา พบคันพฤกษาดັນหนึ่งไซ้ พิจารณาไปมันช้า...ช้า
 ส่วนว่าลำไยโคนต้นของมันก็ดี...คำ มีลูกล่ำมอยู่ทีคอ แต่ว่ารากอยู่รอบ ๆ คอ แต่ว่าวง
 หงุกหงิก หงุกหงิก ใบก็ขาด ๆ ดิก ๆ ขยุกขยิก ขเยอะขเยอะ คนที่ไปเห็นถึงไม่จำเป็น
 ก็ไปแะะ ไม่มีคนนัดคนแนะก็เข้าไปแะะเสียเปล่า ๆ ดูไอ้คันทางนี้มันก็น่ากลุ้ม จะขึ้นได้
 ก็แต่หนุ่ม ๆ สาว ๆ ส่วนคนแก่คนเฒ่าจะขึ้นกับเขา ก็เมื่อยแข็งเมื่อยขา ท่านไม่รู้จะหาว่า
 ผมบ้าไม่เข้าการจะบอกให้ก็ได้ ไอ้คันพฤกษานี้ก็คือต้นตาลนั่นแล...

(ແຫ່ສຸຂ : ນາຍອຳນາຈ ຍິນຍງ)

-(ບຸຊກລອດອອກມາຈາກທ້ອງພຣາຟຸມຟີ ສັງຂາຣຳກາຍໄມ່ສມບຸຣ໌ ແລ້ວກໍໄປເຖົ້າ
 ຂອຫານ ຂອໄຕ້ ກໍເອົາໄປຝາກກັບພຣາຟຸມຟີ ຝຶກຊັ້ນໄດ້ກໍມາທວງ ຝຶກໄມ່ໄດ້ກໍໄມ່ທວງ ພອມາທວງ
 ພຣາຟຸມຟີໄມ່ມີໃຫ້ ກໍເລີຍຍກລູກສາວໃຫ້ແລກກັບທ້ອງທີ່ຝາກໄວ້ ລູກສາວພຣາຟຸມຟີຊື່ນາງມິສິດາ

พราหมณ์ก็ส่งสอนในเรื่องจรรยา มารยาทของหญิงเมื่อไปอยู่กับสามี จากนั้นชูชกก็พาไป ไปปลูกบ้านอยู่ด้วย แล้วก็มีเทวดามาคล้อยนางมิดิศาให้ชูชกไปขอกันทา ชาลี

แหล่งชูชกไม่มีทำนอง แหล่งไปตามใจของผู้แท้ แหล่งนี้ได้มาเมื่อพ.ศ. ๒๔๗๗ จากคนชื่อ จู คงขาว)

ข้ายกย้ายย้ายหนอนขึ้นใส่บา ท่องเที่ยวพิชาร ข้าวกุ๊กข้าวสาร ท่องเที่ยวทุกซอกทุกบ้านเที่ยวขอรานทุกตำบล เฒ่าไปหนอนพิชิตเฒ่าไปหนอนพิชัย เฒ่าเลยไปถึงเมืองชล เฒ่าย้อนออกลุ่มบอกลงบน เจ้าหาคนทำนา มาเจอสาว ๆ ที่รุ่นกระเตาะ ร้องว่าเหมาะจริง ๆ ทำหน้าตาเหมือนกับลิง เออหนาแม่หนา เที่ยวไปหนอนเมืองแพรงหนอนเมืองจัน ก็ฝันครเชื่อน ชนธกลับมาสงขลา ทุไปหัวล่อตอปีนังเชื่อน เอาเท้านี้ก็เลื่อนกลับมาปา ท้าวพิลาท จูเพน สากชล เอาเท้าขอมดข้างหน้าข้างหลัง เข้าไปอ่างศิลาถล่มมาสีซัง ท่องสะเก็ดเมืองตรัง นั้นมากมี เข้าไปล่อแตงถึงหนองหารมุดตระการ นครไชยศรี ทุเข้าไปขุขันธจันทบุรี เอาเท้ากลับมาเมืองระยอง ลำบากทำเรือปากทางเหนือปากทางใต้ จันทบุรีดทำใหม่ทำในไป ทุกแห่ง บรรเลงนาขวัญเที่ยวขอรานทุกซอก เหมือนก้านน้ำกรอก กระตอกในอัยรา จุนนาง กระต่อนย้อนมาบน หนองจับเต่า บางเสร่ หุงระหาร เที่ยวขอรานทุกสิ่ง เที่ยวขอราน ผีเส็ก เฒ่าก็หาผู้หญิง ความจนจริง ๆ จึงได้เที่ยวขอราน

(แหล่งชูชก : พระสุชล สัมฤทธิ์บุปผา)

- มิดิศานารีศรีสวัสดิ์ เจ้าเพ็งกำดัดขึ้นมามาตั้งเดือนฉาย เป็นผลกรรมต่อตัวนางจะต้องไปกับเฒ่าชะแร ต้องไปหนอกับเฒ่าต่อคนแก่...จะหมองมัว ต้องไปกับเฒ่าเล่า ตาตัว ที่มันแสนหนอใจชั่วไม่มีดี เหมือนยังหลับตาหนอลื่นเข้าดัง กะแต่พอประทั่งชีวิ รันนี้ฉันจนหนอเสียป่นปี้ ถ้าแม้มึงมีก็ได้ข้ม ต้องตายกับเฒ่าทรลัษณ์ เห็นว่าความรักของน้องไม่สม จมใจหนอต้องกลืนบวบต้ม มันไม่น่าชื่นชมแสนขิงขัง หัวอกของใครจะเหมือนอกฉัน คิดถึงเพื่อนกันที่อยู่ข้างหลัง อกฉันเป็นหนองเห็นจะต้องท้องทาง เพราะอดใจจึงไม่แน่นอน เจ้านี้ต้องจากพลัดพรากพ่อแม่ อนาคตใจแท้มิดิศา ออเฒ่าเข้าตรวจจ้อเฒ่าเข้าเหินไปกัน

เกิดแม่หนู ออเฒ่าเจ้าชัยยกยามขึ้นใส่บ่า หันมาสั่งกิจนางอมิธิดา ยกมืออำลาทั้งชายทั้งขวามันลาคนนี้ มันลาคนนั้น แต่เจ้าของกัณท์ฉันไม่ลา ทั้งเพื่อนเกลอชิตรักกันสนิท ฉันต้องกราบลลา วันนี้แหละฉันหนาคงต้องลาจาก สู้ทนจนยากกระเทระหัน จำจิตต้องไปจำใจต้องจากชลนัยน์ไหลพราก เป็นกรรมของฉันหันหน้ามาแล้ว ดูเรื่อนแล้วบอกกับเพื่อนแม่ฉัน ว่าจะต้องจากกันหนอไปทางไกลไปหลายวัน เป็นเวรเป็นกรรมของฉันที่ได้ทำมา สงสารทั้งแม่เนื้ออุ่นเฟื่องรุ่งเป็นสาว จะต้องไปกับเผ่าซุก เราจะจากที่อยู่จากอยู่เคยนอน จากผูกจากหมอนหมตवासนา จะต้องเดินทางไกลไปกลางวรรณา หนอออเฒ่าหน้าก็พากันไป

มีทโชนกันนอนเหนื่อยอ่อนก็พัก มิชิตานำรักแต่งตัวพันสวัย หายเหนื่อยเมื่อยล้าแล้วก็พากันไป ลงหมากขึ้นเนินเดินตามสบาย ต้องถ่อไม้เท้าก้าวครรไล พาเมียไปเร็วลง...จंग่งขมส่ำเพ็งตลอด ไปจนสามร้อยยอดเสาชิงช้า ร้านเจ๊กร้านแซกที่แปลกภาษา บ้างก็ขายสินค้าเรียงราย ทั้งถ้วยทั้งโถ วางเป็นแถว มีทั้งเครื่องแก้วมีมากมาย จันเจาแพรวดวงผ้าม่วงผลาร้านนี้ก็ขายสรรพยา ทั้งขวงแกนลัก มีทั้งเปลือกพิก แก่นโสม มะแว้งเครือต้ม ส้มเลี้ยวส้มซาก โอสอเพียวอุทัย ใบมะกา เกสรจำปา หีกุลแกมกาน สมอแสม แก้วกาหลง ประดู่พอง มีทั้งจวงจันทร์ หนุ่ยฝ้ายหัวข่า ออย่าเท้าพัสัน อีกทั้งผลมะดัน เขาครองคิงจะชมไปนักมันก็ชักจะช้า ออเฒ่าขรามาเดินตะปิง มาเตือนกว่ากับสิบห้าวันก็พอมายังเคหาณ

(แหล่งซุกพาวมิธิดาไปอยู่บ้าน : พระสุชล สัมฤทธิ์บุผา)

- จะเป็นพระจันทร์โครบ เมื่อรับผอบเข้ารู้ป้า กราบลามุณีขออำลา ฤชิจงช่วยอ่านวยพรให้ถาวรเกิดหลานจำ อย่าลืมหลงจงฟังหนอตาว่า แล้วจำคำของดาที่สอนไป ในผอบทองเป็นของดี ไปถึงกลางวิธีย่าเปิดไข ไปเรียงชัยเจ้าจึงคอยเปิดออกดู ไว้เถอะหนอบดินทร์ไต่ยลนินเสนาะหู ศิโรราบแล้วกราบพระครู พระเจ้าตาจอยู่หลานจะลา เอ้ยเลืมลละนุกสอยเผือกกลอยที่กลางป่า ตั้งแต่หนอหลานขอลา เอ้ยจะมาปฏิบัติ แล้วก็บ้ายพิคตรเข้าสู่ตรง เดินมาในดงที่เลี้ยวลัด องค์เคียวเอกาในป่าชุกชุมสิงสัตว์เป็นการคนอง ทางเดินดงเอ้ยองค์เคียว ให้เปล่าเปลี่ยวฤทัยหมอง ...น้ำตาไหลนอง เดินก็ตรองมาตามทางจะเป็นอะไรที่อยู่ในผอบ พระอาจารย์ชานขบแกสอนสั่ง ว่าอย่าเปิดเล่นจะเป็นลาจ ฤจะนอก

ครูบ้างนี่มันจะเป็นอะไรไป พลังลดคล่อง.....หีบเอาผอบเพื่อสงสัย ถึงตาจะห้ามก็
ข้างเป็นไร กูจะเปิดออกไปให้เห็นจริง อย่างพวกสีกาที่มานั่งล้อม จะต้องพร้อมไปทั้งชาย
หญิง จะเปิดออกไปให้จริง มันก็ยิ่งก็อย่าเปิดมันเลย จะให้มันเปิดแล้วหรือโยมจ๋า ก็อาตมา
ให้เช็ดขาม ถ้าเป็นปลาร้าฉันทันทีจะเลอะปากขาม ถ้าเป็นกึ่งก้ามกราม นี่เราจะตัดปัญหา
มือหนึ่งก็จับผอบไว้ พอแงะดูนิมิตมันก็ติดแน่น ให้เห็นทีจะเปิดไม่ได้เสียแล้วคุณโยม พลัง
แข็งข้อไม่ท้อแท้ นี่จะดูให้มันแน่น มันจะติดแน่นเข้า ให้ร้อนใจดังไฟเผา นี่มันจะเปิดเปล่า
มันจะนอกครูไป ต้องมีกำนัลเข้ามาบนสีกา ยังไม่มีเข้ามาฉันก็เปิดไม่ได้ เปิดอีกทีทีนี้ออก
งามเห็นงามรูปสวยขาวผ่อง เป็นงามจับอยู่ในผอบทอง ที่มาพบน้องแล้วหนอวันนี้ แม่แพรทับทิม
เนื้อนิ่มดี ที่จะชมแพรสัชมพู่

(แหล่งเครื่องเล่นชุก : นายแหม่ม ประภาวุธ)

- อัญเชิญพระรถพุดต้องทูลนาสนซึ่งเมืองมาร ต้องเผ้าองค์องค์น้องถวายพระ-
ราชสาสน์ นั้นเกริกก้อง แล้วออกอ่านนางก็แจ้งตัว ที่มีในซึ่งในสาร ว่าแม่ยกยิไปได้สามี
แล้วถูกขัง แม่จึงหาผ้าให้เจ้าบ้าง จึงได้ครองวังจิงหวัดใน นั่นคือพระรถ โฉมเฉลาเป็น
ผิวของเจ้า เมื่อยอดสงสาร แม่จัดหาให้ก็ไต่การ จึงสมานซึ่งไมตรี ถ้าแน่นถึงคืนแม่จึง
รับคืน จึงได้เขยขึ้นพระรถสามี หากแน่นถึงวันได้คืนดี แม่เมรีจึงรับเธอ แม่จึงปรนนิบัติ
องค์พระทรงธรรม นี่แหละผิวขวัญของเจ้าละเนื้อ แม่จึงอุปลัมภขึ้นบ่าเธอ อย่าให้ตัวเธอ
หย่อนพระทัย แม้นพระจะอุ้มแม่จึงจะอ่อน อย่าได้ตรอนเคืองภูวนัย แม้นว่าจะหนักไปสัก
หน่อย แม่จึงปล่อยไป ขวนพระทัยไว้ให้ดี ครั้นจบบทพจมาน นางสำคัญ.... นางจึง
กราบเชิญองค์พระทรงธรรม ไปสู่อุ้มสู่วังขึ้นชั้นใน ซึ่งมั่งขึ้นม้าอาชาไนย นางเฝ้าให้อาหาร
ชั่งงาม ชั่งยาตร นางก็เจือจานธัสคร... สักพระรถว่าพวงทองอยู่กับสมรแม่เมรี
พระมากลอกกิกนิภาในใจ ได้นัดกันไว้กับพาชี ถ้าแน่นสนิท แล้วเราจรมักลับวังบุรี พระ
ปิตรงคว่าเรา จะมอมสุราพานให้เยาวมาลย์ซึ่งไหลลง พลังกอดปิตรงค์ แม่โถมยงแม่มิ่ง
อนงค์ แม่เมรีหล่อนรักที่บ้างไหมเจ้า แม่ขึ้นชีวา เจ้าขึ้นชีวา เจ้า....ทุกวัน ที่รัก
แต่แม่เมรีแล้วคนอื่นละไม่มีจะรักใคร นางเมรีศรีสวัสดิ์ ครั้นนางจะขัด เกรงพระจะหมาง

(๓๔๖)

นางน้อมคำนับรับไว้แล้วพราง ระไวระวังให้แกล้งพราง แต่พอมึงพระพิภคร์นางฮัศเรศ
ชำเลื่องเนตรดูผิวขวัญ ครั้นพอสบตาองค์พระทรงธรรม ชะม้อยชมน้พระสามี นางจึงเอน
องค์ลงบนตัก เล่าองค์พระทรงตรัสทันที จึงแย้มพระโอษฐ์ว่าโปรดเกสี ช่วยเมียด้วยชีให้
สร้างเมา เล่าฝ่ายพระรดยศยง จึงโอบอุ้มแต่เบา ๆ สองมือประคองต้องเต้าประโลม
กันเล่าให้ย็นสบาย แล้วกลางแก้มแก้ม พี่แย้มยิ้มหยิบขึ้นทูลชิมให้เฒ่าจาย ย้มนางเสวยไป
ตามสบาย เกรงเมียรหรือจะใคร่ พอสว่างมา ฝ่ายพระรดยศตรงค์ จึงหยิบแก้วเพื่อรินให้
แล้วรินเหล้าส่งให้แม่ เมาเอย

(เหล่าพระรต : นายถม พงศ์สุวรรณ)

"บทสวด"

- ธรณีสาร เขาจะทำลาตายอะไรก็ได้ เขาจะทำนํ้ามนต์ธรณีสารไว้ปะหมผู้ที่มีดวงชะตาดีเคราะห์ร้าย บทสวดมนต์จะขึ้นว่า "อิติปิโสภควา พระอิศวรผู้เป็นเจ้าแผ่นดิน พระอินทร์พระพรหม พระยมพระกาล พระจุลโลกบาลทั้ง ๔ พระภูมิเจ้าที่ พระธรณีสาร เธอจึงใช้ภูร่าง เชือกคล้องข้างแทนบ่วงกับเขา แลลมชนวิมลกว่าไว้ จะให้เราตีบาตร ชัดตกลงชุดอุโมงค์ทำธงและผงดลิตทำระหัสพระล้ามเวียน ทำเกรียนหล่อแท่งรัตนบัลลังก์และเมืองหลวง ทำทองพระโรงทำปราสาทพรหมนเฑียร พระครูกว่าไว้ ชื่อว่าพระธรณีสาร เธอจึงจะให้ภูลัมต้นไม้วันมีผี ทำกาละพิชัยขัดผงทวารมานประดู ชุดู ชุดบ่อ ท่อ และชุดทาง ปิดบัง บางล้าก้นมา ชุดสระขึ้นรูปพระ รูปภานานาทั้งเสาศักรเบญจา ปีกจอหนัง มัดได้กาสัง ผิงผีตายโหง ทำเป็นโลง ทำเป็นมอละทบประณตพ ประณเมรุ ครูภูชื่อพระอนุรุทธะ เธอจึงไปตักนํ้าลงมาแต่อนันตมหานที มายืนให้รดหัวคน รดหัวถวาย รดหัวคนทั้งหลาย รดหัวคนเคราะห์ร้าย รดหัวคนต้องอธิกรรมชื้อคา รดข้าวในนา ไถยังได้ฉางได้เหย้าได้เรือน พุทธเคราะห์ทำจัดออกไป ธรรมเคราะห์ทำจัดออกไป สังขเคราะห์ทำจัดออกไป อย่าเข้ามาใกล้ เสนามณฑล พระอิศวรผู้เป็นเจ้าแผ่นดิน เธอจึงจะใช้ให้ภูลงมาตัดเสียดและจัญไรทั้งหมด ผูกไม้หักคอหน้า ลักตอไต้ถุนที่เสียมที่หมดที่เก่าที่ใหม่ ที่กระทำชันนํ้าร่วงค่อจากเรือน ทำรวงรังไม้หักไม้หักทับที่รับ เกินตะกวด และเหยียดเนินเหย้าเรือน บัดเรือนเข้าบ้าน ชูเหลื่อมขึ้นร้าน หลังเรือนพ้าม่า ข้าวสารแตกตางอกขึ้นเป็นใบ เห็ดงอกที่หัวเตาไฟ มดปลวกกินไข่ บนผูกบนหมอน เรือดังเสียงดังคล้อง หม้อร้องเสียงดังข้าง กล้วยออกปลีทางข้างกลายเป็นบัว ผีให้ผีหัวตัวสั้นเทา ๆ"

(โองการธรณีสาร : นายพุทธย์ ยอดสร้อย)

- "กิติ อธิธิ ธรรมมัง ลาคัง"

และบทสวดเจิมหน้าอาจใช้

"พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ อีสวาส สุสวาฮี" ก็ได้

(บทสวดเวลาเจิมหน้า : นายศรีสวัสดิ์ พูลทรัพย์)

- นานุลัดเค การเข้าพเจ้าจะขออัญเชิญ เทพดาเจ้า ซึ่งสิ่งสถิตยอยู่ในสรวง
 สวรรค์ ตามจะอยู่ในกามภพ จะอยู่ในรูปภพ คือ โสฬสมหาพรหม กิริย ศิริย ขะระตะ
 เต อีกทั้งเทพดาเจ้าที่สิ่งสถิตยอยู่ในภูเข ห้วย เหว และภูเขา ยอดคีรี จันตะลิกเข
 ธิมาน อยู่ในอากาศวิมานมาศ เทียนทองที่เปรีฐฐะ จะตามซึ่งสิ่งสถิตยอยู่ในเกาะแก้วเมือง
 ทองใหญ่ น้อย ตะรุจะนะกะหะเน เทพดาเจ้า อยู่ในหมู่ไม้ไพรพฤกษา ศาล เคหะ วัตถุ
 มหิเขตเต ซึ่งสิ่งสถิตยอยู่ในเคหะสถานบ้านน้อยใหญ่และเมืองใหญ่ ที่วทุกนบท พรหมมาจา
 ยันทุเทวาซึ่งสิ่งสถิตยอยู่ในไร่ไรสวน พระภูมิเจ้าอยู่ ในลาวันนี้จะบอกจงบอกให้พร้อมกัน ขะ
 ละตะละริสเมอีกทั้งเทพดาเจ้าซึ่งสิ่งสถิตยอยู่ในห้วยหนอง กลองบึง บางแม่น้ำใหญ่ไพรพฤกษา
 ห้วยมหญ้า ลดาวัลย์ ที่เสมอกันก็มิเสมอกันก็ดี ยักษ์ชะกัน ชีพพะนาดา อีกทั้งยักษ์สากล
 ธรรม ครุฑนาคา ศิวนรนา ลันดิเกย้ง เทพดาเจ้าซึ่งสิ่งสถิตยอยู่ในสถานใด ๆ ก็ดี
 มุณีวะระวะจะนั่ง ข้าพเจ้าจะขออัญเชิญเข้ามายังพิธีแห่งนี้ สาธะโว เม สุณินทุ อีกทั้งสัตบุรุษ
 พุทธบริษัททั้งหลาย อัมมัสสะวะนะกาโล ถึงเวลาฤกษ์งามยามดีข้าพเจ้าจะขออัญเชิญเข้ามา
 สดับตรับฟัง พระธรรมจงพร้อมกัน อะอัมมะตันตา ท่านที่ประเสริฐสุดยิ่งกว่ามนุษย์และเทวดา
 ขออัญเชิญมางสรุมประชุมพร้อมกัน ข้าพเจ้าจะขอตั้งศาลพระภูมิในเวลานี้ ขออวยชัยให้พรแก่
 ข้าพเจ้าและเจ้าบ้านจงเป็นสิริมงคลเทอญ" แล้วก็เอาธูปเทียนที่ปักในกระถางบนศาลพระภูมิ
 หันมาเอาธูปจุดอีกสับห้าดอกแล้วถึงเอาไว้ห้าดอกแล้วปักที่เครื่องสังเวย ที่ละดอกจนครบ ๑๐
 ดอก นิ่งคุกเข้าพนมมือหันหน้าไปทิศของ ของสังเวยทำการอัญเชิญพระภูมิขึ้นศาล ต่อไป
 "อัญเชิญ สาธุ สาธุ ข้าพเจ้าจะขออัญเชิญพระภูมิเทวดา รักษาที่ซึ่งสิ่งสถิตยอยู่ในภูมิเทพ
 เขตพระภูมิอันท่านเจ้าบ้าน ท่านศาลขออัญเชิญมาปฏิพัทธ์พระภูมิเทวดารักษาที่ซึ่งสิ่งสถิตยขึ้นบน
 ศาลหลังนี้ ขอจงรักษา ฤกษะวัตรในเขตสถานเขตเคหสถานโดยผ่านเจ้าบ้านภักดี ตั้งเครื่อง
 พัสกับรักษาสังเวย ตั้งให้ตามเฉลย วัตถุท่านมาน้อมสูกนธ์ พร้อมเครื่องหอมประพรมให้ท่าน
 เจ้าบ้านตั้งใจบรรจงวัตร จรูญรัตเป็นพิเศษ ข้าพเจ้าเลยขออัญเชิญพระภูมิ เทเวศเสด็จมารับ
 เครื่องกริยาสังเวย บวงสรวงคารวะสักการ จักการโภชนาหารพร้อมด้วยอาวหวานของมนุษย์
 อันบริสุทธี อุดมเลิศอาบระเจิด บรรจงขอดถวายพระชัยมงคล พรหมเทวา แห่งเจ้ากรุงพาสี

(๓๕๙)

ขอให้พรหมเทวาจงรักษาที่จงกำจัดผีภูตและผีพราย ตลอดทั้งสัตว์ร้าย เปรด อสุรกาย มนุษย์
ทั้งหลายแหละ และมนุษย์กักขพะ พันธุ์พฤษชาติทั้งหลาย ต้นไม้ที่เป็นจัญไรแล้วอุบาทว์
โทษทั้งหลายซึ่งอยู่ในรูปนามมีอันตราย ภิกขุ อยู่ใต้ภูมิและบนภูมิจงขับชนออกไป ให้ห่าง
ไกลจากเขตนี้ นาศภัย อัคคีภัย ไจรภัย โรคาภัย ทั้งหลายต่าง ๆ นานาผิดาเป็นอุบาทว์
ขอให้ภูมิเทวา รักษาที่จงกำจัดให้ขาดอย่าให้มี อัสนีบาต ปกป้องภัยทั้งปวง และทุกขเวทนา
พยาธิใด ๆ ก็ต้องกำจัดอย่าให้มีในเขตของเจ้าบ้านนี้ ขอให้ครุพระภูมิ เจ้าที่รักษาตรอกกาล
และกรรมเวราแต่เก่าก่อนจะขอเทพเจ้าที่ทรงกำจัดไปด้วยพระพระชัยของเจ้ากรรมพาสี ขอให้
เจ้าบ้านนี้จงเจริญ ศรีสวัสดิมีชัยเทอญ

(บทชุมนุมเทวดาตั้งศาลพระภูมิ : นายนิยม กฤษณภูมิ)

ข้อมูลประเภทหลายลักษณะ

เนื่องจากมีบทเหล่านั้นบทเป็นข้อมูลประเภทหลายลักษณะ จึงบันทึกไว้ด้วย โดยบันทึก
ตามตัวสะกดการันต์ของเดิม ดังนี้

- จะกล่าวถึงองค์พระศาสดา เมื่อมีพรรษาครบ ๘๐ ปี สมควรลาโลกเพราะ
โชคบ่งชี้ พอกันเสียทีแล้วนะพวกเธอ แลเห็นสมควรแล้วนะพ่อ วันหนึ่งนายจุนก็ได้ไปเจอ
นิมนต์พระองค์ พระก็ทรงรับเอานัดให้ไปเจอที่บ้านนายจุน เป็นสวนมะม่วงมีไว้มาก แลดู
หลายหลากเป็นรุ่น ๆ แลเห็นสมควรแล้วนะพ่อคุณ เพื่อนบ้านของนายจุนเขาก็จัดแจง มีทั้ง
แกงเผ็ดเขาเตรียมไว้เผื่อ มีทั้งแกงเนื้อ ผัดเผ็ดปลาตุก ปลาอย่าง ปลาแซบง ยังแถม
มีแกงเนื้อสุกร แต่แกงนี้สำคัญหน่อย มีทั้งอร่อยทั้งเผ็ดทั้งร้อน ที่คนบวชเก่าเขาคงรักก่อน
เรื่องเนื้อสุกรเขาเคยรู้กัน ยังมีเทพยทั้งแปดทิศ มาโรยยาพิษไม่พอนั่น เอาใส่เนื้อหมู
แลดูเป็นมัน พระองค์ก็ฉันแต่ลองชิม แต่พอลิ้มรสพระองค์ก็รู้ไม่เฉยอยู่พระองค์นั่งยิ้ม ห้ม
สงสัยว่าข้าท่านอย่าลองชิม ให้ฉันชิมได้แต่พระองค์ อันสงสัยนั้นอย่าบังอาจ ที่เหลืออย่า
สาธให้ผิงดินส่ง อย่าเหลือวางตั้งตามวง ภิกษุอย่าหลงไปลองฉันเลย ให้ฉันได้แต่อาตมา
สุกรกระยาเครื่องแล้ว ที่เหลืออยู่บ้างให้เอาผิงดินเลย นายจุนเอ๋ยท่านอย่าให้ใคร พอสั่ง
เสร็จพระองค์ก็ฉันสุกรนั้นไม่ทันไร พระทรงประจวรให้ขึ้นป่วนฤทัย จึงตรัสไปกับพระอานนท์

ไปตักน้ำให้พี่กินหน่อย ไปตักค่อย ๆ อย่าให้ชุ่มชื้น พระอนุชาจับคว้านั้น ก็รีบเดินทนไปตาม
 ลำธาร พอตีเกรียนควายตั้ง ๕๐๐ กว่าพรรคพวกมันก็พากันมาเดินผ่าน น้ำนั้นเลยชุ่มฉ่ำ
 เป็นคัน น้ำอัศจรรย์ไปเสียจริง ๆ ฝ่ายอานนท์ก็จนหัวใจจะหาน้ำใสไม่มีสกสิ่ง จึงกลับมาอ้าง
 ว่าพลวงอ้อยอิงการานขุดความจริงไปเหมือนดังใจ ว่าน้ำลำธารมันชุ่มเต็มทน ไม่รู้อานนท์จะ
 ไปเอาที่ไหน พระองค์ฟังถ้อยยังน้อยพระทัยให้กลับไปใหม่ ถึงชุ่มก็ช่างมัน พี่ควาน้ำเสียจน
 มิทนหน้า อานนท์อย่าช้าพี่อยากจะฉันทน์ ฝ่ายอานนท์มิได้เนิ่นนาน พอถึงลำธารก็ตักทันที เอามา
 ถวายให้พระบวร สยุมพรท่านผู้เป็นพี่ พระเนตรก็ลืมรับดื่มวารี ค่อยหายคลายคล้อออกจาก
 โรคา ว่านี่แหละหนา สีกาทั้งหลายทั้งหญิงทั้งชายที่มีหัวหน้า มันมีเรื่องราว เขาให้กล่าวมา
 พระศาสดาในพงษาวะกาล บำปัดรังไจน์ของตนมาตาม ด้วยผลกรรมจึงตามมาทัน พระองค์
 คิวน้ำเสีย เมื่อยามวันนั้น จึงตลบบรรดาลให้น้ำไม่ดี มาครั้งนี้จึงมีน้ำชุ่มด้วยเวรเวียนหมุนมาถึง
 ชาตินี้ พระทรงประหารให้ปั่นป่วนฤดี แทบว่าชีวิจะวายชีวา พระได้ถือกำเนิดเกิดเป็น
 มนุษย์ ภายหลังเป็นคนยากไร้อยู่ในอริยุ ได้ถือกำเนิดมาเกิดชาตินั้น อยู่ราวอริยุตงไม่รัง เทียว
 หมุนการค้าจนเข้าคนชั้น เทียวได้หาพินอยู่ในปากกว้าง วันหนึ่งขับเกรียนผมจะเล่าให้ฟัง เมื่อ
 ถึงกลางทางระหว่างลำธาร เจ้าควายคิ้วน้ำจะกินสักหน่อย จะมากจะน้อยมันก็จะกินทั้งนั้น
 พระองค์เห็นชุ่มเลยขีดขึ้นจึงขับควายนั้นไปอีกลูกเนิน เพราะน้ำตรงนี้มีมันชุ่มมากนัก ถึงแม้จะ
 อยากหนทางจะเย็น เจ้าควายโกรธกริ้ว เพราะว่าคิวเหลือเกินจะพันลูกเนินไปอีกก็นาน
 บำปัดรังไจน์ของตนมาตาม ด้วยผลกรรมจึงได้ตามมาทัน พระองค์คิ้วน้ำเมื่อยามวันนั้นจึงตล
 บรรดาลให้น้ำไม่ดี มาครั้งนี้จึงมีน้ำชุ่ม ด้วยเวรเวียนหมุนมาจนชาตินี้ พระทรงประหารให้
 ปั่นป่วนฤดี แทบว่าชีวิจะวายชีวา จึงหันมาบอกกับพระอานนท์ เจ้าอย่าร้อนรนไปนัก เลยหนา
 บุคคลเราเขาเมื่อคราว ถึงคราเจ้าอย่าไต่กาถึงพี่เลย เจ้าอยู่ข้างหลังจงตั้งความเพียร
 อุตสาหเล่าเรียนเกิดอานนท์เอ๋ย เจ้าอย่าร้องไห้เสียคายนเลย อานนท์เอ๋ยจงหักใจ พี่เจ็บ
 ปวดไปจนทั่วร่างไม่มองเห็นทางจะรอดได้ ให้อานนท์นั่งมามองดูใจ อย่าร้องไห้ให้ป่วยการ
 สงสารแต่แต่พระอานนท์ก็เป็นกังวลทุกวี่วัน พระองค์ก็มาหายกลับไปสวรรค์ อานนท์ตื่นตื่นต้อง
 กลืนน้ำตา สุภัทระภิกษุเฒ่าแก่บวชเมื่อคราวแก่ชรา พอรู้ว่าองค์พระสัมมา เสด็จมหาห้วง

(๓๕๙)

ขอให้พรหมเทวาทจงรักษาที่จงกำจัดผีภูตและผีพราย ตลอดทั้งสัตว์ร้าย เปรต อสุรกาย มนุษย์
ทั้งหลายเหล่า และมนุษย์กักขฬะ พันธุ์พฤษชาชาติทั้งหลาย ต้นไม้ที่เป็นจัญไรแล้วอุบาทว์
โทษทั้งหลายซึ่งอยู่ในรูปนามมีอันตราย ภิกษุอยู่ใต้ภูมิและบนภูมิจงขับชนออกไป ให้ห่าง
ไกลจากเขตนี้ นาศภัย อัคคีภัย โจรภัย โรคาภัย ทั้งหลายต่าง ๆ นานาผีตาเป็นอุบาทว์
ขอให้ภูมิเทวาท รักษาที่จงกำจัดให้ขาดอย่าให้มี อัสนีบาต ปกป้องภัยทั้งปวง และทุกขเวทนา
พยาธิใด ๆ ก็ต้องกำจัดอย่าให้มีในเขตของเจ้าบ้านนี้ ขอให้ทูลพระภูมิเจ้าที่รักษาตรอกกาล
และกรรมเวรว่าแต่เก่าก่อนจะขอเทพเจ้าที่ทรงกำจัดไปด้วยพระพระชัยของเจ้ากรมพาสี ขอให้
เจ้าบ้านนี้จงเจริญ ศรีสวัสดิมีชัยเทอญ

(บทชุมนุม เทวาทตั้งศาลพระภูมิ ๖ นายนิยม กฤษณภูมิ)

ข้อมูลประเภทลายลักษณ์

เนื่องจากมีบทแหล่งบางบทเป็นข้อมูลประเภทลายลักษณ์ จึงบันทึกไว้ด้วย โดยบันทึก
ตามตัวสะกดการันต์ของเดิม ดังนี้

- จะกล่าวถึงองค์พระศาสดา เมื่อมีพรรษาครบ ๘๐ ปี สมควรลาโลกเพราะ
โชคบ่งชี้ พอกันเสียทีแล้วนะพวกเธอ แลเห็นสมควรแล้วนะพ่อ วันหนึ่งนายจุนก็ได้ไปเจอ
นิมิตพระองค์ พระก็ทรงรับเออนัดให้ไปเจอที่บ้านนายจุน เป็นสวนมะม่วงมีไว้มาก แลดู
หลายหลากเป็นรุ่น ๆ แลเห็นสมควรแล้วนะพ่อคุณ เพื่อนบ้านของนายจุนเขาก็จัดแจง มีทั้ง
แกงเผ็ดเขาเตรียมไว้เผื่อ มีทั้งแกงเนื้อ ผัดเผดงปลาตุก ปลาย่าง ปลาแขยง ยังแถม
มีแกงเนื้อสุกร แต่แกงนี้สำคัญหน่อย มีทั้งอร่อยทั้งเผ็ดทั้งร้อน ที่คนบวชเก่าเขาคงรู้จัก
เรื่องเนื้อสุกรเขาเคยรู้จักกัน ยังมีเทพยทั้งแปดทิศ มาโรยยาพิษไม่พอนับ เอาใส่เนื้อหมู
แลดูเป็นมัน พระองค์ก็ฉันแต่ลองชิม แต่พอลิ้มรสพระองค์ก็รู้ไม่เจอยุ่พระองค์นั่งยิ้ม ห้าม
สงฆ์ว่าข้าท่านอย่าลองชิม ให้ฉันชิมได้แต่พระองค์ ฉันสงฆ์อื่นนั้นอย่าบังอาจ ที่เหลืออย่า
สาธิตให้ผิงดินส่ง อย่าเหลือวางตั้งตามวง ภิกษุอย่าหลงไปลองฉันเลย ให้ฉันได้แต่อาตมา
สุกรกระยาเครื่องแล้ว ที่เหลืออยู่บ้างให้เอาผิงดินเลย นายจุนเอ๋ยท่านอย่าให้ใคร พอสั่ง
เสร็จพระองค์ก็ฉันสุกรนั้นไม่ทันไร พระทรงประหารให้ปั้นปูนฤทัย จึงตรัสไปกับพระอานนท์

- จะขอร้เริ่มเติมแต่งกลอนไว้เป็นคำสอนภุมาริ จะสอนไว้ให้ถัวนถึ เราเป็นสตรี

ควรจจะจำใส่ใจ อย่าเอาเช่นเขาเป็นนักเรงร้องลำทำเพลงกันอยู่หรั้นไหว ทนวกทชวาวบ้าน
รำคาญใจ จะชวาวหมอก่อไฟยังร้องระคร ชวนเพื่อนเที่ยวเสีียงเกรียวกราวจนอ้อฉาวอยู่ใน
โรงบ่อน ไม่เชือถ้อยคำหาแต่ความเดือดร้อนไม่ฟังสอนพระชนนี แม่หนูอย่าเป็นดังเช่นกล่าว
จะอ้อฉาวอยู่ในกรุงศรี ว่าลูกคนนั้นว่าหลานคนนี้จะมาบักสีถึงญาติกา แม่หนูทำดีไม่มีมัวหมอง
ญาติพี่น้องเชิดหน้าชูตา จงหลบเสีียงตนหาผลริชา ทอทุกทอผ้าเป็นงานสตรี การเรือนการ
เหย้าหุงข้าวต้มแกงจืดเสาะแสวงอย่าได้หน่ายหนี มารดาเคยทวงจจะจำให้ดี แกงกั่วอยู่นี้เขา
ใส่อะไร ทั้งแกงเทโพพะโล้หมูหัน หมูแฮมสระหมั่นเขี้ยวหวานแกงไก่ หมี่ฉิมหมี่กรอบเขา
ชอบอะไร จงจำใส่ใจเอาไว้ให้ดี อีกทั้งต้มยำและยำบวน อีกทั้งแกงบวนเกาเหลากะหรี่
เครื่องจีนเครื่องไทยจงจำไว้ให้ดี คาวหวานอย่างนี้เขาใส่อะไร จะเรียนสิ่งไรก็ให้มันรู้
เป็นครูคนเขามั่นจึงจะเบาแรงตนได้ เป็นคนล้างขามมันจะงามที่ไหนด สำหรับเขาใช้ไม่ต้อง
การ อีกทั้งการเรือนอย่าให้เปรี๊ยะเประอะ อย่าให้เลอะเทอะทั้งไว้กลางบ้าน เมื่อแขก
จะไปหรือใครจะวาน ชมว่าลูกหลานของเขาดีจริง อีกทั้งของใช้ที่ในเคหา แม่จงตรวจตรา
เสียให้หมดทุกสิ่ง ของแห้งของสดอย่าให้มันหมดเสียจริง ๆ เป็นลูกผู้หญิงก็ยากเหมือนกัน อีก
ทั้งกะทะอย่าให้คากะทะ ทั้งอ่างกะปืออย่าให้มีไข่แมงวัน ใช้แล้วปกปิดเสียให้มิดให้มัน แม่ลง
หรือแมลงวันอย่าให้ลบกวน อีกทั้งของใช้ที่ในเคหาแม่จงตรวจตราเสียให้ถี่ถ้วน ของอยู่ที่ไหนด
จงเอาไว้ที่ควร นี่แหละเป็นกระบวนของแม่เรือน อุสาห์มันกวาดให้สะอาดส้าน ถ้วยโถโอ
จาน อย่าให้เประอะเปรี๊ยะ อย่าให้แม่ต้องหักต้องดักต้องเตือน เราเป็นแม่เรือนต้องสนใจจริง ๆ
พ่อแม่เรียกหาหนูจงจำจจะนี่เป็นภาระวะของลูกผู้หญิง จงตอบคำถามให้งามทุกสิ่งเราเป็น
ลูกผู้หญิงต้องงามวาจา เมื่อยามจะเดินอย่าเมินเหม่อ อย่าหัวเราะหรือ ๆ ลอยหน้าลอยตา
เมื่อยามจะยืนก็ยืนในหน้า เมื่อจะแ้มวจากก็ให้ตรงงาม แม้นพบผู้ใหญ่ที่น่าเอาใตถามทัก หนูจง
หยุดพักค่อยตอบคำถาม ค่อยยุบค่อยยอบค่อยตอบเนื้อความให้มันงดงามด้วยกิริยา แม้นเห็นผู้
ใหญ่กำลังนั่งอยู่ เจ้าอย่าเดินดูเสียดเกษา ค่อยยุบค่อยยอบค่อยหมอบกายาแล้ววางที่เท้าค่อย
ก้มค้อยคลาน จงอยู่กับเหย้าหาญจงเฝ้ากลับเรือน เจ้าอย่าชวนเพื่อนไปไกลสถาน พ่อแม่เรียกไซ

จะใช้จะวาน ด้วยกิจการของเรามี เวลาพลบค่ำพระสุริยา ฝนไฟน้ำท่าจหาเข้าที่ จง
ปิดที่นอนให้ปิดชนนี้ สอนเจ้าเท่านี้พอเป็นลำนาว

(แหล่งสอนเด็กผู้หญิง : นายทิม คำยง)

- จะขอสาธกบรยายถึงชีวิตแม่มีหลายอย่างมี ถูกใจใครบ้างอย่าบ่นนุ้ย ผม
ขอโทษที่ย่าได้นินทา ผมยังเป็นทุกซกสัวจะถูกไม้ท่อนต้องประกาศเสียก่อนผมยังไม่กล้า ไม่
อยากตะโกนผมกลัวจะโดนกว้างกา คึด ๆ ก็ไม่กล้าประกาศไปเหมือนกัน เพราะคนเป็นหม้าย
ทางนี้คงมีกันมาก บ้างหม้ายชันหมากบ้างก็หม้ายทองมัน บ้างหม้ายผิวหึงเขาลงโทษธรรม
แม่หม้ายอย่างนั้นจะต้องถูกเขาประนาม แม่หม้ายผิวอย่าเขาหาเรื่องใส่ บ้างหม้ายผิวตาย
แทบจะตายตาม หม้ายสาวหม้ายแก่ดูมันไม่แน่มทุกนาม แม่หม้ายที่เขางามกว่าสาวเสียก็มี แม่
หม้ายที่เขาสวยกว่าสาว ๆ มีหนุ่มคอยมาเคล้าเฝ้าคลุกคลี. ที่สวยกว่าสาวเพราะลูกเต้าไม่มี
เข้ายังเป็นเศรษฐีมีเงินทอง ผิวที่ตายยังไม่ทันได้เผามีหนุ่มคอยเคล้าเฝ้าประคอง แม่หม้าย
คนจนขาดคนเขาลองยังมีลูกสามลูกสองคึดแล้วยังเศร้าไม่ซา เมื่อตอนพลบค่ำพระยามฆ้อง
เสียงลูกก็ร้องห่มให้จ้า นางกอดลูกน้อยเจ้ากลอยตา เจ้าเป็นกำพร้าองค์พระบิดร นั่งกอด
ลูกแล้วก็ร้องไห้ ไม่เว้นวายสุดอาวร นางจึงล้มพับลงไปกลับหมอน กอดลูกในอุณนำเวทนา
อ้ายเด็กข้างพูดจะสอพลอ จะบ่นถึงพ่อเคยให้หนูปิดตา เข้า ๆ เย็น ๆ เกยได้เล่นซ่อนหา
พ่อให้ปิดเข้า ๆ หนูยังไม่ลืมพ่อเลย มันจะถามแม่ว่าพ่อไปไหน มาถึงลูกขายเสียเลย ๆ พ่อ
เคยพาเล่นหนูยังไม่ลืมพ่อเลย ทุกคืนลูกเคยได้นอนเคียง ๆ สงสารแม่หม้ายมีลูกมากจะจน
จะยากก็ต้องหามาเลี้ยง ตั้งแต่ผิวตายไม่เคยให้ใครมาเคียง กับหน้าตาเลี้ยงอยู่กับลูกใน
เรือน ครั้นจะมีใหม่ก็กลัวจะไม่เหมือนเก่า คึดเย็นคึดเข้าคึดแล้วเฝ้าแซ่เขื่อน ก็คอยากจะมี
อยู่ตั้ง ๔ - ๕ เดือน ถ้ามีแล้วไม่เหมือนเราจะไปมีมันทำไม ครั้นจะมีผิวหนุ่มคงจะไม่ได้แน่
เพราะเรามาแก่คึดแล้วห่างกันไกล ใครเขาจะเอาก็เพราะว่าเราเป็นหม้าย ถึงจะมีได้มัน
ก็คงไม่ดี จะมึงง่าย ๆ ก็คงจะได้ไม่ง่ายฝ่ายเราลูกสามฝ่ายเขาลูกสี่ มารวมกันเสร็จก็เลย
เป็นเจ็ดพอดี อ้ายลูกใหม่มีมันก็จะมากขึ้นมา ครั้นจะไม่มึงก็คงจะไม่เหมาะ ใครเห็นใครเต้าะ

กันว่าถูกขตา แม่หม้ายทรงเครื่องก็เท่ากับของมีค่า คนแลเห็นหน้าเขาก็อยากพนอ เขาจะพูดแนะนำให้เราฉลาดกลม ینگคิดینگกลมเหมือนยังเอาไฟมาก่อ สงสารลูก ๆ เพื่อน ๆ มันลื้อ เด็กไม่มีพ่อคิดแล้วหัวอกแทบพัง กรันจะทำเฉยทำไมรู้ไม่ชี้ ข้าวของที่มีก็จะไม่เหมาะสม ีเสียกรรมัง เรือแพรวหาวยของใช้ทุกอย่าง อ้ายที่มีมือบ้างคงจะไม่สมบูรณ์ ใครเขาจะกลัวก็เพราะเราตัวคนเดียว ینگคิดینگเสียกลัวของจะสูญ มันจะเก็บเอาไปตลอดทั้งไม้ครักปูน ینگคิดینگ่วนทั้งกลางคืน กลางวัน คิดอยากจะมีกลัวหาดีไม่ได้ โดนเอาผิวเล่นไฟเหมือนเอาผิวมาผลายุ ถ้าโดนผิวชี้เหล้ามันก็จะเอาเสียงงาน ไม่มีให้มันเดี๋ยวก่อนโดนหลังมือ ถ้าลูกเราหญิงมันก็ยุ่งกันใหญ่ จะมีอุอาศัยมันต้องหาคนซื้อ ถึงจะมีกันใหม่ก็ให้เบาไม้เบามือ ถ้าโดนเอาคนดื้อ ๆ ประเดี้ยวหัวอกแตกตาย ถ้าได้ผัวดีก็ยังพอมองคนมอง ญาติพี่น้องเขาก็ไม่เปื้อนหน้าย ถ้าไปโดนเข้าบ้างอ้ายที่มันนั่งเป็นนาย หัวอกจะต้องแตกตายเพราะว่าเราหลวมตัว ถึงจะมีใหม่ต้องดูให้มันเหมาะ ได้เงินเฉาะ ๆ เหมือนฉันก็ยังชั่ว ถึงจะแก่จะหง่อมฉันจะยอมอินชั่ว การมีลูกมีผัวจะต้องสืบทอดพันธ์ ได้ผัวทำกินเหมือนยังเอาผิวมาถู ถ้าจะเอาผิวเจ้าชู้มันก็ต้องดูหลายชั้น ขอโทษแม่หม้ายอย่าได้ตำหนิว่าเล่นชั้น ๆ ขอโทษทุกคน

(แหล่งหญิงหม้าย : นายกิม ค่ายง)

- จะขอชี้ขมหมแนวเนิน ภูเขาโชดเชนที่มีในไพร หังผุ้งรืหกทั้งนกทั้งไม้ มันมีมากมายอยู่น่า ๆ อ้ายโน้นต้นกร่างอ้ายนี่ต้นไทร ฝอยไถล ๆ ฝัดมะกะ อ้ายโน้นต้นชิงอ้ายนี่ต้นข่า โน้นต้นมะค่านี่ต้นมะค้ำ อ้ายโน้นต้นแคอ้ายนี่ต้นข่อย ออเฒ่ายืนคอยอยู่ที่ต้นมะขาม โน้นต้นชิงอ้ายนี่กิ่งมะค้ำ โน้นไม้มะขามนี่ไม้หักคอ โน้นมะเขือขึ้นมันขึ้นเป็นต้น โน้นต้นสคร้าน ฝัดต้นสะรว่อ โน้นต้นตะไคร่ฝัดไม่มีขอ อ้ายไม่มีขอเอาไว้เคาะระดัง เสียงระดังมันดังทุกคืน เฒ่าลุกขึ้นมานั่งครวญคราง เห็นผู้คนมาเดินเคียงข้าง เลยเขาะระดังเล่นแก้รำคาญ โน้นต้นจิวนี้ต้นเงาะ กระรอกมันเจาะทั้งลูกจิกลูกจันทร์ โน้นไม้ฉำฉาที่ขำยีนชี อ้ายโน้นฝักชีอ้ายนี่อัญชัญ โน้นนกแขวงแขวมันบินกระชาน มายืนตัวสั้นอยู่บนต้นไทร โน้นก้ามะหยี่อ้ายนี่ต้นยาง มันมีหลายอย่างโน้นต้นลำไย อ้ายโน้นต้นยาโน้นปาย่างใหญ่ โน้นต้นลำไยโน้นต้นมะยม โน้นต้น

ยี่โกนี้ต้นกะถิน ที่ในท้องถื่นไม่มีออกถม โนนต้นกะทอนต้นถ่อนรินทม ไม่มีออกถมขึ้นอยู่ตามทาง โนนต้นน้อยโหนดต้นน้อยหน้า โนนผักขำอายี่ชานาง อ้ายโน้มนะนาวลูกเน่านอนัง โนน ขนุนหน้างนี้ต้นคินิล โนนต้นเสดาโตเท่าประจู่ ขอเผ่ายืนดูอยู่ตามพื้นดิน โนนต้นลำดาวยอด ค้วนยังต้น ขึ้นอยู่ตามดินที่ในกลางดง ต้นเต็งต้นเต้งแล้วก็ต้นตาล มีลูกขึ้นต้นต้นมันชี้ตรง โนนนกแขกเต้าเฝ้าอยู่หัวโต้ง ปินรดตัดตรงเข้าดงต้นตาล มาถึงถลงมาเจอต้นถ่อน ใคร ถามาตอนไปฝั่งอาถัน โนนต้นกะทอนอยู่ริมลำธาร โนนปักกะหันลูกเหลืองเป็นทอง โนนนก กะทงโนนผ่องกะทา เสียงปักกะทามันเดินเที่ยวท่อง โนนนกกะทงจับกังพักทอง มีไข่ในท้อง ใบเดียวโหนด ๆ อีกทั้งนกหนูโนนนกกะใน มันมาแต่ไหนไปจับอยู่โนน จะบินไปไหนหรือจะ ไปเมืองนนท์ เจ้าไปทางโนนจะไปไหนกินนอน โนนนกกาน้ำมันอยู่ในหนอง เวลาคนของมัน ก็หากินหนอง ออกจากนาก็ไปหาที่นอนไม่ยากกินหนองหรือจะกินเครื่องใน มาถึงบ.นึ่ง ชม ต้นกะเบา จึงร้องบอกข่าวเจ้าเดินสบาย บอกเจ้าบ้านมาลางวัลสักใบ อย่าเพิ่งบ้ายบาย เลยเดินตัวแบน มาถึงป.ปลา โนนแม่ปลาปักเป้าจะชมหรือเปล่า โนนแม่เหล่าปลาแบน โนนแม่ฝูงปลาจะมาตามแปลน ปักเป้ายิ้มแฉ่งมาเจอแม่ปลา อีกทั้งผ.ผึ่งมันน้ำสมเทศพิษมัน ช่างเผ็ดเสียจริงฟ้าผ่า อ้ายโนนผ่องผึ่งมันอยู่ยอดผา เฒ่าก็พากันชมพร โนนนกหัวขวานมัน ร้องปุดปิต โนนต้นมะขวิดโนนนกเขาไฟ โนนต้นมะฝ่อฝักต้นฝ้าย โนนต้นมะไฟต้นแดงกว่า โนนสารพื้ออายี่มะพร้าว โนนต้นกะเพราผีโหลพา โนนแมลงภู่มันอยู่ยอดผา ตัวผู้มันพาตัวเมียก็พลอย โนนหนุ่ม.ม้ามันมาทำไม มันเมียงชมัยแล้วมองชมัย โนนแม่นฮมีโนนแม่ผี ตรมอย มันหมอบชมัยแล้วเที่ยวเมียงมอง มาถึงย.ยักซ์จะชมนกยาง มันเที่ยวเอื้องอย่าง แล้วก็เดินย่องกินลูกลำไย แล้วก็ไประยองไปยืนสยองอยู่บนยอดค่าง สิกทั้งร.เรือ โนนแม่ต้น อะไรแลเห็นเรียงราย โนนแม่ต้นเต็งรังโนนผูล.สิงมันวิ่งตามหลัง ที่บนต้นรังมันวิ่งขึ้นลง

- รูปจะคัดคำข้อรำพัน ออกมากลั่นเป็นคำกลอน ขอแต่งเติมเฉลิมสรรพภาษา จับ

เมื่อตอนพิรุณทอง ค่ายกรรมเก่าเจ้ามีมา ครึ่งนี้แลหนาจะนำสนอง นางเปื้องนั่งตริครอง
 เหวได้ช่องเตือนใจให้แปลปลวณ อยากรู้ทั่วท้องในท้องทุ่ง พระทัยมุ่งสุขเกษมสรวล เก็บ
 อุบลเล่นตามกระบวน จึงเชิญชวนพระพิสดา พระพิชัยมงกุฎ หวังพระนุชชวนว่า จะขึ้นขัด
 หัทยา กลัวแก้วตาจะหมองใจ จึงตรัสสั่งพวกสาวสวรรค์ สนมกำนัลน้อยใหญ่ แสนเสนา
 พวกข้าไท เร่งเร็วใจจัดคนาวา เสรีประกาศตามประสงค์ เหล่าอนงค์และเสนา จัดแจง
 กันมีหันเข้า มาคอยท่าพระภูธร พระพิชัยมงกุฎ จึงพาพระนุชมิ่งสมร กับสองโอรสร่วมมารดร
 นามกรว่าลักขม โดยเสด็จจงนาวา พร้อมเสนาเหล่าสนม ต่างเร่งขึ้นขึ้นอารมณ์ กำนัลสนม
 สนุกสนานตามเสด็จจรรี ชมวาลีเล่นสำราญ เอิกเกริกเบิกบานู แะประสาณพวกผีพาย มี
 นาวาสารพัด ประจงจัดเป็นหมู่หมาย เรือที่นั่งบัลลังพราย มีผู้ท้ายห้อยยืนโยน นั้นเรือม้า
 ทำดั่งแผ่น เรือก็เล่นดั่งจะโผน นั้นเรือครุฑยุคนาคโยน นั้นเรือโขลงทวนทิว เรือสุครีพ
 ลีบทยาน เรือหนูมารแล่นออกฉิว เรือหงษ์ดั่งจะปลิว ลัดละลิวขึ้นช่วงชิง นั้นเรือนาคกราก
 กัญญา นั้นนาวาขลิบทรี เรือชัยใจว่องว่อง รวดเร็วจริงเหมือนนารี ถึงทุ่งบุษบัน เหล่ากำนัล
 เกษมสี สรวลระริกกะฮึกกะฮี้ ต่างชมชั้กอบุษบัน บ้างก็หึงบ้างก็ถอน บ้างเหยียดกราง
 กัน บ้างก็ร้องว่าของฉัน บุษบันเราหมายก่อน บ้างสาตน้ำเข้าถึงผม ผ่านุ่งผ้าห่มเปียกปอน
 บ้างก็แคะบ้างก็ค้อน บ้างก็รอนจนเกินงาม เก็บผักบัวท่าหัวเราะ ปลิงมันเกาะเอาที่จาม
 ร้องหวีดหว้ายอกหวายหวาม บักเป้าตามตอดไต้สคือ ร้องว่าตายฉันทายแน่ ดูปากแผลมัน
 เขียวออกปี เพื่อนกันมองร้องอื้อฮือ คมจริงฮือเออปากปลา ที่ขวันอ่อนถอนอุบล เจอะเอา
 ต้นสันตวา เพื่อนกันเตือนว่าหล่อนจำ ดอกสันตวาเป็นงูโงนเงน ได้ยินเพื่อนเขาร้องหักเลย
 ยุทธะจักอุยตาเถร จัน ๆ งก ๆ หัวอกเต้น แต่พอแลเห็นแล้วขวันไม่มี

ฝ่ายโฉมนางนวลละออง พิรุณทองมเหสี ค่ายเก่าของเจ้ามี จะถึงที่ทรมาร

นางเที่ยวไปในวารี พระเทวีแสนสำราญเก็บดอกประทุมมาร อุบลมานขึ้นบังใบ

กล่าวถึงนางยักษ์ณี อยู่ในที่สายน้ำใส ชื่อกาขาวแสนเศร้าใจ ด้วยนางไร้รักสา

เห็นพระพิชัยมงกุฎ เธอพาบุตรเสน่หา กับเมื่อยงามตามกันมา เก็บผักดอกบัว ให้มีกรัก

พระทรงชัย อยากจะได้ไว้เป็นผิว จึงแสลงแปลงตัว นิวิตบัวขึ้นบังใบ ชูดอกตู้ออกเต็น
ให้แลเห็นทั้งโตใหญ่ นางมาลาเข้าอาศัย อยู่ใต้वारี

โฉมนางพิกุลทอง เทียวลอล่องเล่นวารี หังบุตราพระสามี ม่าถึงที่นางมารา
แลเห็นประทุมทองผูกผ่องโสภา นางยื่นกรอ่อนกายา เข้าไขว่คว้าประทุมมารยี้ กาวา
อสุเรศ คอยสังเกดจะสังหาร เห็นนางลักจะหักก้าน นางมารก็เหนียวพระกร ผุดกะชาก
ลากพระน้อง ลงสู่ท้องขโลธร ทบตีสีสมร แพบม้วยมรณด้วยมือมาร แสงสวาทวงสุดา
ด้วยคาถาลิขิตสาร ให้เป็นขนิมีพันนาน อยู่ในย่านเขารัณย์ ถ้าได้เลือดกูโปรด มีกำหนดใน
เจ็ดวัน จะคืนเป็นคนพ้นไปนั้น จะแก้กันไม่คืนมา สาบเสร็จจอสูริ แปลงกายเพศยักษา กับ
กลายโสภา เหมือนสีสุดาพิกุลทอง ผุดขึ้นมาทว่าตาเหลือก ทวายุกระเหือกพรางก็ร้อง
หูล่ม่อมขามาช่วยน้อง กรประครองขึ้นนาวา

พระพิชัยมงกุฎ ยืนพระกรจุดนางมารา ทรงสำคัญว่าขวันตา มิรู้ว่านางยังแปลง
กาวาอสุเรศ เมื่อกับเพศจึงกลับแกลัง มายายักษ์รัดแถลง กล่าวกลั่นแกลังสาออยองค์
ปลอบลูกผูกอารมณ์ ให้เสวยนมตามประสงค์ เจ้ายมก็รู้ยู่หมั่นคง ไม่ใช่องค์พระมารดา
ยิ่งคิดยิ่งขุ่นหม่นอกหมอง แย่งเอาน้องมาต่อหน้า แจ้งประจักษ์ว่ายักษา เห็นแก่ตาเมื่อแปลงตัว
ให้ขัดแค้นแน่นใจ ชะอึยักษ์จึงไรมันทำชั่ว ยังเสแสร้งแปลงตัว มาแย่งเอาผิวของแม่กูไป
คนใจบาปหยาบช้า นี่คิวมาหรืออย่างไรแปลงตัวแทนหน้าแค้นใจ มันชิงเอาไค้ฮัสปด น้อยหรือ
นี่อืมาชา เห็นแก่ตาเมื่อแปลงตน ทรลักใจอักษกุล ทำแสนกลซ่อนโก นางมาราฟังเจ้ายม
ก็ค้อนคมแสนหมั่นไส้ มันรู้เท่าเข้าใจ ชินเอาไว้มิเป็นการ ให้ขัดแค้นแน่นจิตร จะใคร่คิด
สังหารพลาญ แต่เกรงอยู่ด้วยภูบาล ถึงล้าคานต้องจำใจ

ฝ่ายพิกุลทองน้องนาง เมื่อกลายร่างเป็นชะนีโพล ให้จันจิตจะคิดแก้ไข พุดไม่ได้
ด้วยมิตมณต์ อาคมมารเข้าสรวนขับ จึงแค้นคับแสนขัดสน นางตกใจจะวายกะวน หัวสกลสัน
ละล้า เทียวเร่รอนอยู่บนฝั่ง ระล้าละล้งเป็นท่วงผิว มองเขม้นอกเต็นระริว ร้องเรียก
ผิวอยู่ไวย ๆ แลเห็นลูกผูกอาไร นางทุกใจระห้อยโหย พลางเต็นโลดโอดโอย อาทร
โดยเหือดจวง ชลในไหลนองพักตร เหมือนจะพ้อร้องสั่ง กับลูกน้อยร้อยชั่ง จะออกปาก

สิ่งก็จำจน เทียววิ่งเราไปตามเรือ อาลัยเหลือเสียดายลูกของตน ตะโกนกร้องคร่ำครวญ
อยู่บนต้นพุดกษาไพโร

แสนสงสารกุนนน้อย หวลละห้อยรำให้ เห็นแม่ผิดจริตไป เป็นสัตว์ไพลชนินาง
สองพี่น้องร้องไห้จ้า เรียกมารดาคร่อนทรวงผาง ให้ไทยหวลคร่ำครวญคราง ร้องเรียกนาง
แม่ชะนี ไม่ส่งสารกับลักยม ลูกหิวนมเสียเติมที ตั้งแต่สายจนบ่ายแสงรวี ด้วยลูกน้อยยาก
เสวยนม แสนวิโยคโศรกใจ เจ้าร้องไห้เสียงขรม เขิญมารดาลงมาชม ให้ลูกเสวยนม
ลักหน้อย นางชะนียังมีสติ นิ่งดำหริบนพุดกษา เสียงแจ้ว ๆ จำเริญจากรู้สึกถูกร้อนเร่า ยิ่ง
โศรกทรวงดวงสมร อูระร้อนกึ่งเพลิงเผา แล้วห้อยโหนโยนตัวเปรา ให้ง่วงเหงาด้วย
มีคมหน้

กาขาวอะสุเรศ แกล้งกล่าวเหตุเลิมนุสนธ์ ว่าพี่น้องทั้งสองคน ไยรำบ่นถึงชะนี
ก็เออเมื่ออยู่นี้หนา ไยโสกาให้โศกศรี เจ้าพี่น้องจะต้องดี เห็นชะนีเป็นมารดา พึงเกิดนะ
ทูลหม่อมจ๊ะ ดูเกิดกะทูลหม่อมมา เจ้าพี่น้องทั้งสองรา รำโสกาด้วยอันใด เรียกชะนีว่า
เป็นแม่ สาระแน่น่าหมั่นไส้ แสนขายน่าหมุ่ข้าไท เรียกสัตว์ไพลว่าแม่ของตัว นางยักษ์แปลง
แกล้งกล่าวบท ลำพันพจน์ส่ำออยผิว เมียวว่าไรมิได้กลัว ลูกชาติชั่วดูน่าชิง น่าจะเขียนให้
เจียนตาย เอาเกลือละลายชะโลมหลัง จะว่าไรมิได้ฟัง ดีเสียมั่งหรือเกิดนา

พระพิชัยมงกุฎ ร้องว่าทูลลูกชาติข้า แม่ของตัวกัวไม่เข้าหา ช่างหลับตาถูกจัญไร
ยักนางฟังกระแส เลยนุหน่ยให้ขับไล่ ทูลหม่อมมาจะว่ากระไร มันจะไปหาชะนี ลองปรอย
ขึ้นบนฝรั่ง ให้เทียวเขซงอยู่ในพนาริ สมน้ำน่านูกกาสิ เห็นชะนีเป็นมารดร ปรางองค์พระ
ทรงศักดิ์ ฟังนางยักษ์ออกดออ่อน ไม่ตรองการนางมารหลอน สาระวอนกล่าววาที จึงตรัส
สั่งให้เสนา แวะนาวาเข้าตงนี้ ขับพี่น้องทั้งสองศรี เข้าพงพีแล้วกลับมา

ไอ้สงสารเจ้าพี่น้อง เทียวเติรร้องให้เรียกหา เจ้าพระคุณของลูกยา เขิญแม่ลง
มาส่งนม หรือลืมลูกไม่ผูกพัน หรือซังสันเจ้าลักยม ลูกหิวไทยโรยอารมณ์ เขิญมาส่งนมให้
ชื่นใจ องค์พระพิตุเรศ ไม่สมเพศจึงขับไล่ พระดีคำไม่ปลาไซ หลงรักไคร่นางยักษ์สินี มัน
ยุแยงแกล้งให้ขับ แล้วเลยกับไปกรุงศรี ลูกเขซงมาครั้งนี้ มีรู้ที่จะฟังใคร เห็นแต่พระมารดา

ถึงชีวาจะตักสย ไม่จากจรมวราไป จนสิ้นใจดังสัจจา แม่เจ้าพระคุณของลูกเอ๋ย ทำไมจึงเคยเสียดแม่จ๋า ไม่สมเพศเวทนา แก่ลูกยาบ้างหรือ นางชะนีพิกุลทอง เข้มมองอยู่แต่ไกล เห็นพี่น้องมาร้องให้ ก็จำได้ว่าลูกยา ให้มีจิตรคิดสงสาร ด้วยมนต์มารและคาถาคอยล้อมสร้างสว่างอุรา นางรู้ภาษาทุกสิ่งอัน แล้วห้อยโหนโยนกายี นางชะนียิ่งโศกสลด ลงมาไม่ช้าหัน เข้ารับชวันพระลูกยา กอดลูกไว้กับอก น้ำตาตกทั้งซ้ายขวา สอิกสั่นกลืน น้ำตา ชีวาชีวาจะวายปราณ พระพี่น้องสองรา กอดมารดาเคียงประสาณ เสรวาสักฤดีตาล แล้วสองกุมารออกส่าออย พิกุลทองชะนีนาง ครั้นล้อมสร้างหวลละห้อย ประโลมสองพี่น้องน้อย น้ำเนตรย้อยหยาดลง กรรุมอุ้มสักยม เขิญเสวยนมมาดุรงค์ โอเจ้าพี่น้องทั้งสององค์ แม่นี้คงจะไม่เป็นคน เป็นกรรมของมารดา จะต้องแรมราอยู่โพลสนธ์ เจ้าพี่น้องทั้งสองคน หย่ากัวนถึงแม่เลย แม่จะลาเข้าป่ากว้าง ตามเวรสร้างนะลูกเอ๋ย กรรมเก่าของเรา เคย จึงจากเขยไปทั้งเป็น เจ้าจงกับไปกรุงศรี อยู่ที่นี่จะเครื่องเขิน ทางไพร่มิใช่เล่น จะอยากเย็นนะลูกยา ฝากตัวอยู่กับพ่อ ของเจ้าเกิดหนอพึงแม่ว่า หย่าชนนักชียักษา มันจะตีดาเจ้าจงจำ ไปบอกกับบิดา ว่ามารดาไปเสวยกรรม จงตรองพิถีพิถันล้า จงจำคำแม่สั่งไป กระซิบบอกพระทรงศักดิ์ หย่าให้นางยักษ์มันรู้ได้ เขาจะเกลียดจังเกลียดใจ จงหย่าให้มันรู้ดี ว่าแม่ต้องสาบสลด เมียคนนั้นเป็นยักษ์ แม่หม่อมฉันเป็นชะนี อยู่ยังที่ราวอรัญย์ เมื่อได้เลือกชียักษา มารตมารดาในเจ็ดวัน จะคืนเป็นคนทันกว่านั้น จะแก้กันไม่คืนมา ไปเถิดนะลูกแก้ว พอสั่งแล้วชะนีป่า ให้กุมักัดหยา ด้วยมนต์ตราเข้าตลาดให้ตรึง ผิดลูกสิมสดี สิ้นคำหริความคิดถึง ด้วยมนต์มัดเข้ารัดหึง ลูกหึงกลัววิ่งไป ขึ้นบนตัมพฤษา เห็นลูกยาจำไม่ได้ เทียวบินปรายตะกรายไป ให้หลงไหลลิมกายา เห็นลูกร้องเบย ๆ ทำเหมยไม่เป็นภาษา ตาปรีบ ๆ กระพริบตา ชลนนางไหลริน ลูกจะร้องเรียกเท่าไร ก็มีได้ จะฉันผิน ทำหูไขมิได้ยิน เทียวเก็บกินผลพฤษา พี่น้องทั้งสองคน อยู่ใต้ต้นไทรสาขา เห็นจิริทกิริยา ของมารดานั้นผิดไป ยิ่งเสรวาสักฤดีไม่มีสร้าง เรียกแม่พลางกันแสงให้ เจ้าโศกสลดเพียงบรรลัษย์ อยู่ที่ในอรัญว่า ขอหลักศักดิ์ส่านวน จะคร่ำครวญก็จะช้า จวนเวลาได้เวลา ทั้งสองราเข้าสู่วัง ทูลองค์บิดุเรศ ไปตามเหตุมารดาสั่ง จักรพงศ์เธอทรงฟัง

อะเจริงดั่งนั้น เทียวหรือหนา พระฉุนฉิวก็ว่ากราด ร้องทวาดอียักขา ถ้ากลั่นเกลี้ยงแปลงกาย
มา จริงเหมือนว่าได้เห็นดี โอ้อ้อพิกุลทอง โฉนน้องเป็นขะนิ ไปต้องสาปนางยักซี ตัวของ
พี่นี้ไม่รู้เลย อะพุโท อะพุตัง เป็นกรรมหลังนะน้องเอ๋ย เจ้าลำบากพี่เสวย มาหลงเขย
ยักอณีไพร ครั้นจะเคยก็จะข้า พระราชาดำริคไข เอี้ยเสนาจะข้าไย ต้องงไปดักขะนิ
ราชมันคนกลั่นเกล้า รีบทำจั้นแล้วถึงวาที เอาพี่น้องทั้งสองศรี ล่อนางขะนิให้เข้ามา
ใส่ในจันที่ขึ้นใน รีบแบกไปมิได้ข้า ดักขะนิในวณะนา ก็ได้มาเหมือนใจปอง

ปรางองค์พระทรงศักดิ์ เห็นเมียลักยั้งเศร้าหมอง โอ้อ้อพิกุลทอง ข่างมัวหมองนี้
กระไร ว่าเวีย ๆ ฮีอีกแปลง มากลั่นเกลี้ยงให้หลงไหล ครั้นนี้หนาจะว่าไร ดูดักได้ขะนิมา
พิกุลทองหรือมิใช่ จงบอกไปเร็วหว่า ชักพระแสงอันศักดิ์ว ศักเกษาอสุรี รองเลื้อคออก
สด ๆ เอาไปลดนางขะนิ กับเป็นคนพันวารี เพมชุกนี้เท่านั้นเอ็ง นั้นแหล

(แหลพิกุลทอง : นายกิม ก่ายง)

- ครั้นถึงชั้นสองม่อ่งผูก แกะเป็นเรื่องโคบุตรสุริยา เมื่อต้องแหล่กลเวทมนต์ยา
หลงเสน่หานางอำพัน อันเรื่องหิงหาญกาลโลกิ นี้แหละเป็นที่อรรถจรรย์ มีสำหรับตัวอยู่
ทั่วกัน หลิงชายตั้งนั้นไม่เหลือกหน้า แกะเป็นโฉมอำพันเทวี เมื่อพระสามีไปเล่นหา
หลงนางมณีนีศรีสุตา นานแล้วไม่มาเคียงประคอง นางร้อนใจตั้งไฟรน ให้ทุกทนอุราหมอง
พระชลนัยน์ไหลนอง เผ้าตริกตรองจนระกำกาย แกะเป็นทาสีโสภา เจ้าแต่งกายาเฉิดฉาย
ปีกขาปองคองว่าแม่ทองทั้งกาย หย้าเพื่อพุ่มฟายพระชลนา ฉันจะไปหาเถรกระระอำ เป็นหมอ
ยาคำรู้มนตรา คงจะสมมาดดังปรารถนา ให้พระราชาเสน่ใน อันการเสน่ห์เล่อม ทั้ง
อาคมวิเศษสมัย จะให้พระโคบุตรรักสุดใจ จนหลงไหลลิมนางมณี แกะเป็นโฉมอำพันภรรยา
ครั้นได้ฟังวาจาเจ้าทาสี นางคร่อยครายอารมณ์สมประดี แล้วตอบว่าหิมีพันนาน ถ้ามันสม
มาดปรารถนา เงินทองเสื้อผ้าทั้งสฤงคาร จะทำให้เสร็จบำเหน็จกาล มิให้ล้าคราญเครื่องใจ
นางสาวใช้ครั้นได้ฟัง มิได้ลอร้องอยู่ไรไร แต่งกายาถุงผ้าใหม่ ลงบันไดรีบตัวนมา นาง
กระเดียดกระหาย ทาชาด ออกจากราชวังเร็วรา แล้งกริดกรายเหิรย้ายท่า ทำเล่นตา

ล่อชาย แกะเป็นชายเจ้าชู้เคียดตามหลัง ว่านางขาววังเผ็ดฉาด อุเนครดุนมก็สมทั้งกาย
ไม่น่าระคายเคืองระคราง นางทำเคียดฉาดแต่งกายล่อเถร พอตวันเพนถึงวัดกลาง นาง
เข้าเคาะประตูทู่ท่าง แล้วนวลนางส่งเสียงพลัน ที่เพรชาพ่องามกัฬ เปิดประตูรับด้วย
เถิดตัวฉั้น มาแต่ในวังกำลั้งร้อนคัน จะได้ผ่อนผันพักสบาย แกะเป็นเถรจวนเพนเวลา ฟัง
เสียงสีกาแบบคาย เอะวันนี้เห็นตีร้าย จะสมหมายเสียดอกกระมัง เถรแยงประตูแลดูน่า
มองเห็นสีกาขาววัง ว่าต้อยตึงนะตึงหน้าง น่ารักน่าชังเสียเต็มที แล้วแกลึงกระแอม
แถมว่าจา ว่าใครมาหนอวันนี้ เหมือนจะเคยรู้จักมักสี หักขำอีกทีว่าไกรนั้น ฉั้นเอ็งและ
หนอออกที่เพร จะไม่ทันเพนเร็ว ๆ พลัน เปรเปิดประตูดูสำคัญ เห็นสีกาก็ชอบใจ นางว่า
ฉั้นมาหาขรวัธกะอ่า ที่เป็นหมอกระทำเลใน ที่เพรเมคตาจงพาเข้าไป ฉั้นจะปลาไหลกับ
ท่านขรวัธนั้นแล

(แห่บายศรีโคบุตร ๖ นายกิม ค่ายง)

- บายศรีขึ้นคัน อุโสณสาระพัน เป็นเชิงช่องข่อยสี่สิ่งอันโอฬาร อรามงามแพรว
ประดับด้วยแก้วมุกดา ใสสุดต้วบุษบา มีราคาไม่ระคาย ดวงกุดันขึ้นประดับสลบลวดราย
อุแวววาวดังดาวกระจก สุกพรายสีพรอมมิลิสี เป็นยอโยดังจะย้อย งามจริงดังทิ้งห้อย
ลอยเสีชลบ แกะรูปภาพประดับขึ้น เป็นเรื่องจันทโครพ เดินปามาพบ โจรมันรบเข้าชิง
นาง พระเสียดที่ฤาษี ชีวีถวายวาง สลบลงกลิ้งที่กลาง จักรหว้างกันคารดง เป็นเจ้า
ดาวตึง เพาะถลิ่งล่าลง มาขบให้ตื่นคินคง สาบอนงค์ให้เป็นชะนี รัชชินอินองค์ ประเสริฐ
องรัสมิ ระหัดขึ้นตัดชี ว่าไปทางนั้นะหลานรัก จะได้คู่สู่สม ภิรมสมปยุรต์ศก ควรล่าเรียง
เสียงพิกร นางนั้นรำนัดหา หย่าร้อนใจไปเลย จะได้เป็นเขยท้าวนาครา เป็นบุญสะนัดดา
มาพบตาจึงไม่ตาย

แกะเป็นจัทโครพ เลิศลพฤาสาย พระเดินเตี่ยวเปียกกาย แสนเสียคายด้วยโมรา
ให้อาวรณ์ร้อนอารมณ์ ก็..... คือ..... จึงพญายักษ์
ม้าพยนต์ใน ฝ่ายยักษ์บนคนโคด ถลิ่งโลดแล่นไล่ พระราญรอนด้วยศรชัย ยักษ์ก็กลายเป็นผ้า

พระโสมยงทรงสร กายพระกรรณรา เสด็จสู่คูหา ทอดทัศนาศาเพณใจ มีหีบห้อยข่องขึ้น เป็น
 ลคลันบันได ชะง่อนชะง่างแลวร้าย ปลื้มใจจับดา ศิรารายพรายแพ้ว สวางแวววะวามตา
 บ้างเหลือองรายคร้ายโมพา บ้างทัศนาคำนิล บ้างแดงดังสีชาติ ลาดประลาดดังเฉิดฉิน บ้าง
 เขียวขำดังอำมริณ ตั้งบนดินดูดี มีรูปสัตว์ชนิดเมือง อรรมเรืองรัฐ เป็นเพิงแผ่นแท่นที่
 บังมุขีแลลาย สุกยิ่งจริงหนอ ควรจะเป็นหอห้องสบาย พระน้องนางเมื่อย่างกาย จะ
 เฉิดฉายลักปานใด พระชมพรางทางจร ทอดพระกรคราไคร ค่อยแลลดทอดไป เห็น
 โสมวิสัย มุจริน ช่างงามระเบียบเรียบร้อย ดูเข้มข้อยเฉิดฉิน บ้างนาคานาคิน ดูดีดัด
 ดัดจจริต เอวองทรงอัปสร เหมือนจอมอมรเนรมิต ตลิ่งเร่่งเพ่งพิจ พระทรงฤทธเธอแสนรัก
 เห็นนางนุชมุจริน องยุภินผ่องพัก ไม่รู้้องคั่นรัก มากัมภักร้อยบุผา ดูผิวผ่องละอองเอี่ยม
 ประเทืองเทียมนางสุชาดา ประไพรักลักขณา ช่างโสภาศพิศเพสญ พระกรเกศเนคชนง
 พระศอดังหงษ์เหเมเห็น จึง.....เจริญ ไม่มุ่มไม่เมินเมียงมอง
 พระถันละอองห่ม เทียบประทุมทางทอง สไบบางรางรอง ละออ่องอ้อมใจ พระแลเล่ง
 เพ่งพิจ ต้องจิตเตือนถาหัย แต่ชมนางอยู่ทางไกล ก็ยังวิสัยละราญตา แม้ได้ร่วมห่มได้
 อ้อมแอบ สนิทแนบในอุรา จะยวนยี่ปริดา ทุกเวลาสร้างถวิล พระตริกพรทางตงย่อง
 เข้าเคียงประครองพระยุภิน ประโลมนุชมุจริน เชิญยุภินเจ้าภาชี ขอพวงเกิดดวงสวาท
 ดอกพุดชาดิสุมาลี เจ้าร้อยแล้วหรือแก้วที่ ขอคมสักที่เกิดรา

แกะเป็นนงนุชมุจริน เจ้าผืนผืนพิศตรรา เห็นชายชิตสนิทหน้า แสนระอาเอียงอาย
 นางวาดหวังตั้งบุผา หน่อนะราี่ยมพราย เข้าวรเรียงเคียงกาย แล้วฉวยชายสไบบาง
 แม้งามเหลือเนื้อเหลืออง โฉนจึงเคืองระคาง เชิญรูปทองน้องนาง เอี่ยมส่วางอรชร มา
 พาที่กับพี่ชาย แม้หย่าระคายเคืองค้อน ขวันตาพิ้งางอน หย่าคว่นรานแต่จรัก อนงนุชสุด
 อาย เมียงชะม้ายเมินพัก นางผกกรค้อนควัก แล้วฉวยชักชายสไบ ทอบว่าน่าบัดสี เอะ
 ใครนี่มาแต่ไหน ช่างชมเหงไมเก่งใจ เข้ามาในแทนที่ ใ้ใครนัใดใครนะเล่า จึงย่องเข้า
 มาถึงที่ ไม่เกรงบิดานาคี ทำจู้จี้ไม่เจ็บใจ ใ้เชื้อรูปหรือเชื้อฤทธิ์ หรือว่าพระคิดเป็นโฉน
 แล้วโสมยงทรงผกใส แกล้งเมินเลยไม่เจรจา โอ้เจ้าเฝ้าแต่โกรธ หึงถือโอฐพระเชษฐา

พี่รักเจ้าจึงเข้ามา เพราะบุญพามาให้พบ ไม่มีใครนัดแม่หย่าแพง คือเทพแสงให้ประสพ
 หย่าอายเฮียงเลียงหลบ เขิญผินพบขอเขยพักร์ เอียงขยับประดับประครอง อนงค์น้องข้าง
 อายนัก นางขวานหยิกพลิกฝัก เลื่อนลงจากตักพระทรงฤทธิ์ พระเอนเอี้ยวเลี้ยวลอด พระ
 กรกอดเอวนางสนธิ แม่เนื้อเหลืองหย่าเคืองคิด พี่ขอฝากชีวิตหย่าคณิง โอ้อะไรมาไขว่คว้า
 พอปากว่ามีก็ตึง เฝ้ายึดเฝ้ายื้อห่าคือตึง ประเดียวก็จะชิงชั้นให้อาย นั้นแล

(ແຫ່ງບາຍສຣີພຣະຈັນທ໌ໂຄຣພ : ນາຍກົມ ຄ້າຍງ)

- แกะเป็นจันตโครพ เปิดพอบเอี่ยมละออ เห็นนางร่ำรวยสวayout ออกป้อ ดังเทพ
 หล่อทรวงทรง เด็ดโฉมอรชร ดูฉ่อนเอาจงค์ พระคินิจพิศวง ด้วยรูปทรงสาวโสกา
 จึงเอื้อนอัฐตรสวอน ว่าดวงสมรสุมณา แต่วันที่พี่ภา เจ้ามาได้ ๑๕ ราตรี มิได้แจ้ง
 ใจความว่าโหมงามอยู่ในนี้ หย่าถือโทษโกรธพี่ ว่าไม่มีมรรดา เป็นทั้งนั้นเป็นทั้งนี้ ด้วย
 พระเขยซี่สั่งมา ว่าเค็รทางกลางป่า หย่าได้เปิดฝาพอบดู พระสิทธาติดปารภ กัลว่าจะ
 พบสัตว์ นี้หากละเมิดเปิดออกดู จึงปะแม่หนูนวลอนง ขอเชิญโฉมครุณณิด ได้เห็นจิตพี่เจตจง
 ในเยายอดยุพยง แม่จงปรนทุกขัย เป็นกุศลของทราชมเขย กับพี่ได้เคยพิศมัย พระฤาษี
 ไพล จึงประสิทธิ์ให้พี่มา จงเห็นคำที่ร่ำเชิญ หย่าได้เมินเลณะแม่หนา ขอพี่กอดกัลยา
 แต่พอเป็นยาชื่นใจ แกะเป็นโมรา ได้ฟังวาจาหน่อไท เจ้าจงอนกัอนให้ ด้วยมานะใน
 ใจสตรี เอออะไรละพี่ชา มาพูดจาจู้จี้ มิเก้อเต็มติ แล้วหรือพี่หน่อณริน ทำแสงแสงแกล้ง
 ว่า พระสุทธาท่านอาวรณ์ ไม่ทำตามท่านสอน ฉันไม่อ่อนตามใจ ถึงจะจนก็แต่น้ำใจ ดอก
 มิให้ใครหยาบหยาม พระมำคว่นลวนลาม พี่เห็นงามแล้วหรือไร พระสิทธาท่านสั่งมา ให้
 เธอรักษาผอบไป มิให้คบหาใคร แต่พอได้ไปเป็นเพื่อน หย่ามาชวนเสียให้อยาก ฉันไม่
 อยากแซ่เขื่อน ทำหิขยับจะขเขื่อน จะเลื่อนริณรา แกะเป็นองค์ทรงศร เข้ายึดกรกัลยา
 โอโอ โอ้อนิจจา แม่โมราของพี่นี่เอ๋ย แต่พอได้พูดว่าพี่รัก ควหรือมาชักเขื่อนเฉย ไม่เมตตา
 พี่บ้างเลย หรือทราชมเขยโหมงาม เจ้าไม่มีความเมตตา ว่าพรางกรางกร ซ่อนกายกัลยา
 คึงเกล้าปทุมมา ให้กัลยายวนยิ นางยิ่งชวนยิ่งหยิก พระยั้งกะชีกกะชี่ จัยโน่นจับพี่ พระ

(๓๗๖)

ทำอย่างโน้นอย่างนี้ สุดที่จะปักสุดที่จะบ้อง นางก็เสียของสำคัญ สำเร็จเร็วพลัน ยุติกัน
เท่านี้ชั้นเอ๋ย นั้นแล

(แหล่งจันทโครพตอนเปิดพระออบ : นายกิม คำยัง)

- รูปขออำนาจพร ให้โยมถาวรหย่าร้าง ท่านผู้ฟังทั้งหลาย เห็น... รูป
ขอมาให้สมนึกมะโนใน เหมือนโยมตั้งใจปราถนา จะหวังสิ่งใดให้ได้ดังว่า ไหลมาเทมา
เหมือนนะธิ ให้บ้านใหญ่โตมะโพงพาร์ ห้อยโคมระย้าที่สวยงาม ฝึกสูงสามชั้นกันมู่ลี่ ไขว้โต๊ะ
ที่ตะเกียงลาน ให้มีกำปั่นสักพันลำ ให้มีห้างประจำชายจกญาน ขายผ้าทั้งเสื้อเกลือข้าวสาร
ตั้งวิกในบ้านแสนสบาย ให้มีละครพ่นลำ บรรเลงขับลำแลดาลัย ให้มีแถววงค์สังเครื่อง
สาย ปี่พาทย์ผู้ชายน่าเชยชม ให้มีเมี่ยงามสักสามสี่ร้อย นั่งอ่อนสำอวยอ่อนเอวกลม ให้
เสียงท่านหวานปรานชนม คนนิยมน้ำเข้าวนยี่ ให้มีกำสังดังฟ้าหู ไม่มีใครสู้ทั้งกรุงศรี ทั้ง
ผิวทองผ่องฉวี พักดังจันทร์ กระจำงตา จะไปทางบกให้รลยาง มีเมียแนบข้างนั่งลอยน้ำ
ใช้มาเดรีที่มีราคา เทียมรถวิ่งร่ำทุกนิรันดร์ ถ้าเม้นโยมอยากเป็นพ่อค้า เลือกสวนไร่นา
นับหมื่นพัน มีคนนั่งยามสักสองสามชั้น คอยป้องกันกองศัตรู ให้อยู่เป็นปีคอยพระศรีอารย
ขึ้นชื่อว่ามารให้ไกลสุดกู่ จะหัดสิ่งใดให้ได้เหมือนครู ให้ตั้งอยู่ในความเมตตา ให้โยมเลื่อน
ที่ขึ้นเป็นขุนนาง ตราบกระทั่งสมเด็จเจ้าพญา ให้ท่านปราดเปรื่องเฟื่องโลกา ให้มีสัทธา
หมั่นทำทาน ด้วยท่านมีจิตคิดสัทธา หวังปราถนาบวราร ท่านคิดขามสงสารให้พินทุมาร
พวกรักข ขอให้คุณโยมท่านมั่งมี ให้เป็นคนดีในเมืองไทย ให้มีโรงรถโรงสีไฟ โรงจัก
เกลือไม้หมากมี หย่าได้มีทุกจงสุขสำราญ ชั่วกาลนานในธรณี สุขังจงสุขี สูงเท่านารี
หัวทั้งวงค์วาน นั้นแล

(แหล่งให้พร : นายกิม คำยัง)

- รูปจะล่ำพรรถึงจันทเทวี กรรมเวรจะต้องจากจร เกิดลูกน้อยเป็นหอยสังข์ เขาพากันชิงเจ้ามิ่งสมร เพราะจันทราเจ้าสวรรค์ ญูธรให้ขับจอมอนงค์ ยศรินก็ไม่นั่นแท้ต้องเสนห์เฝ้าไหลหลง ขับนางจากปรางทรง ไปเที่ยวเตร่คงแดนกันดาร โอ้อ่อนนิจจาเจ้ามารศรี แม่จันทเรียวดสงสาร ต้องขับออกจากราชฐาน อัมมมารหอยสังข์มา ไม่แจ้งว่าลูกน้อยอยู่ในหอยสังข์นั้น โคมแจ่มจันไม่คิดกังขานางอัมมสังทองให้หมองดูรา ร่ำโสกมาในดง แสนลำบากด้วยยากยับ แทบจะดับชีพพวยผิง ไอ้กรรมสร้างของนางโคมยง มาเองอยู่ดงดอน นางเดินเถื่อน ๕ เดือนเศษ สุดแสนสังเวชเจ้าดวงสมร พบบ้านป่าพนาครบพจรเข้าไปฟังพา สองเฝ้าเลี้ยงเจ้าไว้ในเรือน นางค่อยครายเครือที่แสมโสก

ครั้นอยู่การน่านเนินมา นางรู้ว่าลูกตัวเป็นคน นางแอบคอยต้อยสังข์ ก็แตกพังลงบ้น เลี้ยงกุมารสำราญกมล นับพระชนได้ห้าปี

ครั้นอยู่กาลนานมา นางจันทรามเหสี แจ้งว่าลูกนางจันทเทวี ทรงโฉมโสภีใครไม่ปาน เดิมเป็นสังข์ภายหลังเป็นคน นางให้ร่อนรดังเพลิงผลาญ เพราะฤชยาใจสามานย์ จึงญูบาลให้จับมา ยศริมลเป็นคนหลง สั่งทำมรณเร็ว ๆ หวา รีบไปจับเอากุมารมา ฝ่ายเสนาก็รีบไป พบพระสังข์ดังรูปหล่อ เอาขนมหล่อแล้วปราโส พระกุมารทยานไป ด้วยอยากได้ขนมกิน เสนาก็ภาวนาจับ แล้วคืนกลับจากไพรสมร พระกุมารก็ดาลดิน น้ำเนตรไหลรินสลับไป เสนาก็พากุมาร ถวายญูบาลเจ้ากรุงไกร ท้าวเห็นรูปหล่อพระหน่อไท ยิ่งคิดสงสัยในวิญญูณ กุมารฟื้นคืนสังขาร นำสงสารเป็นหนักหนา จอมกษัตริย์ตรัสบัญชา เออ กุมารเป็นลูกใคร แสนสงสารกุมารพระสังข์ พังรับสั่งพระภูวนัย จงบอกล่าแก่ท้าวไท แม่บอกไว้แต่เดิมที พ่อหม่อมฉันหรือชื่อยศริมณต์ ประชาชนพึ่งบาลมี แม่หม่อมฉันชื่อจันทเทวี คลอดหม่อมฉันนี้เป็นสังข์ออกมา พระขับแม่พราไปจากวัง ต้องเขซังในไพรพฤกษา แม่ต้อยหอยยับย้อยกับตา ด้วยลูกยาเข้าแฝงกาย พระองค์ให้เขาจับหม่อมฉัน ว่าโทษหนักนั้นเหลือหลาย ข้อไม่ผิดยังคิดระคาย ให้คุมกายหม่อมฉันมาไย จงบอกล่าแม่ไปหาแม่ ปานนี้ จะแลน้ำตาไหล แม่หม่อมฉันมาแต่ไพร จะพิไรร่ำโสก โอ้อวามารดาไม่มาช่วย ลูกจะมอดม้วยลงเป็นผี ขอพระองค์จงปราณี บอกล่าแม่ไป

ฝ่ายยศวิมลค์ พึงยุบนกุมารขานไข พระว่าพะวังลังเลใจ สงสารในพระกุมาร ฝ่าย
 จันทาเห็นว่าพระนาง จึงทูลยุยงจอมสถาน เร่งฆ่ามันให้ทันกาล อ้ายกุมารกาสิเมือง ยศวิมลค์
 เป็นคนหลง ฝ่ายวงงงไม่ได้เรื่อง ก้าวพระกุมารรำคาญเครื่อง พระตรัสเอื้องบัญชาการ
 เร็วเสนาสืบพามันไป ทบด้วยท่อนจันทน์ให้ดับสังขาร ฝ่ายเสนาก็พากุมาร ไปประหารตาม
 พระบัญชา ทำอย่างใดก็ไม่วายปราน เอาคชสารขับมันบ้า ช้างแทงผิคงงาติดพสุธา ด้วย
 เทวาช่วยป้องกัน เสนาพาเอาอรรณพคี่ มาทูลภูมิจอมไอศวรรย์ ซึ่งกุมารให้ผลาญชีวัน ข้า
 บาทฟาดฟันไม่ม้วยมรณ พระสดับพจนานาถูลสาร ว่ากุมารเรืองฤทธิ์รอน ให้ฆ่าให้เข่น
 ไม่เห็นม้วยมรณ นรินทรคิดสงกา หวลทิกให้ निकสงสาร องค์พระกุมารเสนั้หา พระมัวหมอง
 นองชลนา ยิ่งพะว่าพะวังใจ

ฝ่ายจันทาเข้ามายุยง เร่งเอาลงถ่วงชะราไร พระกำลังปลงฤทธิ์ รับสั่งให้เอา
 ถ่วงคงคา สงสารพระสังข์ น้ำเนตรหลังลงอาบหน้า โอ้อ้องค์พระมารดา พระแม่ไม่
 มาช่วยลูกเลย เขาจะเอาลูกลงถ่วง ชีวิตจะล่องลับแล้วแม่เอ๋ย พวกเสนาพาอุทราเม
 แลเลยลงสู่่นว่า รับพวยพายออกสายน้ำ กุมารว่ากรรมลูกแล้วแม่ข้า แม้นแม่กับมาจากป่า
 จะไม่เห็นหน้าลูกชาย ไม่เห็นลูกที่ผูกอุระ แม่จะเลยละลงล้มตาย เป็นกรรมก่อซึ่งชั่วระคาย
 เจ้าพุ่มพวยพระชลไณย์

ฝ่ายโอมจันเทวี กับจากพงพิหาเข้าไม่ เรียกลูกน้อยเจ้าแก้วก้อยใจ จงเร็ว ๆ
 ไวมารับมารดา เรียกเท่าไรไม่ได้ยินชาน มองดูหัวบ้านไม่เห็นหน้า สองเฒ่าถลงแจ้ง
 กิจจา ว่าเขามาจับลูกนางไป ฝ่ายจอมขวันจันเทวี สดับคดีสองเฒ่าแจ้งใจ ขบพิตราโส
 ภาลัย อรทัยแทบม้วยมรณ นางดำรงทรงกายา รุ่งแร่มมาไม่ยุคหย่อน เห็นคนคับคั่งริมฝั่ง
 สาคกร ค่อยบทรเข้าไปดู เห็นเขาจะเอาลูกลงถ่วง นางช้อนทรงชกหัวทุ กวักหัดเรียก
 เจ้าโอมตรู พ่อบุญขมาเสวยนม กลัวยอ้อยหน้อยน้ำแม่หามาให้ พ่อสายใจมากินนม ลูก
 เอ๋ยขอแม่เขยชม ออกแม่จะตรมลงตรอมตาย สงสารกุมารพระสังข์ น้ำเนตรหลังไม่ขาดสาย
 ได้ยินสำเนียงเสียงหวีคว้าย เจ้าแลชายเห็นพระมารดา ร้องให้พิไรเรียกชาน ลูกจะวาย
 ปรานเสียแล้วแม่ข้า เขาจับลูกลงถ่วงคงคา ช่วยลูกเถิดหนาพระชนนี

ฝ่ายยศริมลเสด็จมา ประทับท่ากระแสน้ำ พร้อมด้วยจันทรานางกาสิ เห็นจันทรีจำ
ได้หมั่นคง ท้าวกับจิตรให้คิดสงสาร พระภูบาลค่อยครายหลง สงสารพระหน่อกับนวลอนงค์
จักพงตริสเรียกนาว่า ให้กับหลังเข้าฝรั่งเศสที่ พระภูมิให้ละห้อยหา เสนามาตรก็วาดเรือ
กับมา ส่วนนางจันทราบอกหัดตริสไป เหม่พวกนี้ไม่กลัวหาย หลังจะรายไม่เสียใจ เร็ว
ราหย้าเข้าอยู่โย ถ่วงมันลงไปเกาะเสณี เสนามาตรก็วาดเรือกับ แล้วก็จับพระสังข์เรื่องศรี
ถ่วงลงในวารี จมลงในท้องชลธาร นางจันทรีเทวีศรีสมร เห็นเขาถ่วงลูกอ่อนแทบ
สังขาร สลบสลดแทบหมดลมปราณ อยู่ชายธารฝรั่งเศสธารา นั้นแล

(แหล่งสังข์ถ่วง : นายกิม คำยง)

- เราจะพรรณนาถึงหมู่สัตว์ในพนา คือแรดช้างกวางทราย กระแต่นกระต่ายเสือ
ปลา หังโคถึกมฤคคา แต่ล้วนสัตว์ป่าดุร้าย ราชสีห์คชสีห์ พยัคฆ์หลายพัน สีต่าง ๆ ต่าง ๆ
ในคืนวันราตรี ยังอีกสัตว์พวกหนึ่งนั้น อรรถจรรย์เหลือใจ แอบกินตามท้องไม้ ที่ในไพร
พงที่ หน้าตาดคล้ายกับคน แต่ขนย่นยู่ยี่ เขาเรียกชื่อว่าชะนี ดูท่วงท่าเหมือนกับลิง ตัวผู้มี
ได้มี ในเรื่องนี้เหมือนจะจริง คือแต่เดิมเป็นผู้หญิง ชื่อว่ามิ่งโมรา เกมพระจันโกรพ เทียว
ไปพบพระสิทธา เข้าขอเรียนวิทยา หลายเวลานานวัน จนชำนาญการสอน จะกลับนคร
เขตชั้นธั เธอลาองค์พระนักธรรม ร่ำรำพันพนา พระฤษีมีนาถ อนุญาติกุมารฯ หยิบ
เอาขนนกยูงมา เสกคาถาตามพิธี เกิดเป็นนางงามลบ เอาใส่ผอบเสียพันที ส่งให้นัดดาว่า
ของนี้ แม้นถึงบุรีจึงเปิดชม ถ้าเกิดทางกลางป่า เขตพนาไพรพนม หย้าเผอจิตคิดนิยม
เปิดขึ้นชมไพรจะมี องค์พระจันทกุมารฯ เธอกราบลาพระฤษี รับผอบจากมูณี แล้วจรริเข้า
สู่ไพร เด็ดคันธธัญญา ผ่อนกายาได้ร่มไพร สัมความมุขที่ส่งไว้ พระหน่อไท่อยากหัดนา จึง
เปิดผอบพบสมร เอกเขียมอรชรโสภา ได้ร่วมสนิทเล่นหา กับโฉมโมรานวลอนงค์ แล้ว
พานางมากลางป่า พบโจรห้าร้อยที่กลางดง เข้าผจญรณรง จะชิงโฉมมิ่งโมรา องค์
พระจันท์เธอสิ้นศร พวกโจรม้วยมรดับชีวา เหลือแต่นายมันเฒ่า เข้าต่อสู้กับโจมดี พระ
ขอพระขรรค์ที่โมรา หมายจะฆ่าโจรไพรริ ฝ่ายหญิงกานุกิณี เกิดยินดีเป็นสองใจ ยินพระ

ขรรค์ให้เป็นกลาง ดำอยู่ข้างอายโจรไพร มันจับพันพระจันทร์บัลโล โลหิตไหลนองสุธา โจร
ร่วมพิลมหสมสอง กับนวน้องนางโมรา โจรนิกรแห่งแคลงวิญญาน เลยหน้าลบนางไป
กล่าวถึงองค์โกศ สัตย์ที่ขึ้นตรงไทร มาฉายโฉมอรทัย นางก็กลายกลับกายา เป็นชะนีเหี่ยว
เหนียวไม้ อยู่บนปลายพฤษภา ให้ลึงค่างวางป่า เป็นภัสตานางชะนี เพราะเป็นหญิง
นอกใจผิว โทษของตัวหาไม่ดี จวนจะรุ่งแสงระวี คึกถึงสามีของตน ตะโกนกร้องร้องผิวไวย
เสียงโอดโอยในโพลสถ์ นีแหละดาชิทรชน เป็นข้อนุสนธ์เล่ากันมา ถ้าแก่จะไปในพงพี
คงจะพบชะนีนางโมรา เป็นเมียค่างกลางป่า ดูหน้าตาคล้ายกับคน เป็นเรื่องเท็จหรือเรื่อง
จริง ฉันยังกริ่งใจจนน ด้วยชะนีก็คล้ายคน ตัวผู้ไม่ปนปะตา นั้นแล

(แหล่งสัตว์ : นายกิม ค่ายง)

- แกะใบสีขันตัน ให้เลิศล้ำงามโสภา แกะเป็นอนิจจังสังขาร เราเกิดมาไม่
เที่ยงธรรม ย่อมจะแตกจะดับลงกับตา ให้พิจารณาพระธรรมชั้นธ ว่าร่างกายหญิงชายทั้งนั้น
ย่อมสูญสิ้นซากชีวิธ ลางทีก็หนุ่มตายก่อนแก่ ลางทีสาวแล้วโคมยง ดูเนื้อหนึ่งก็สมทรง มา
สูญชีวมรณัง ลางทีก็เด็กยังเล็กแท้ มาตายก่อนแก่ม้วยชีวิธ เห็นไม่พ้นหัตถ์มัจจุรณ ย่อม
มรณังหมดด้วยกัน แกะเป็นทุกขังท่านไม่ตั้งว่าสุข เราเกิดในกองทุกข์ทั้งนั้น มันไม่มีสุขเสีย
ทุกนิรันธม์ ตั้งแต่จากครรภ์พระมารดา เป็นชาติทุกไม่สุขสวัสดิ์ ไม่โสมนัสโสมสร ทุกหิยทุก
ยับทุกหิยทุกถอน ทุกนังทุกนอระทมกาย แกะเป็นชะราทุกข์ไม่มีสุขสักวัน ความชะรานั้น
เมื่อแก่ตาย ให้แปรให้ผันไปด้วยอันตราย รูปร่างหญิงชายไม่หมดราศี ผมที่ดำก็เข้ากับทุ่งออก
หน่วยตาก็กรอกไม่เห็นสี เลยต้องใส่แว่นดูแสนบัดสี เพราะตัวเรานี้ชะแรครัน อันแก้มลตรี
เป็นที่หนอดหนอง เคยผุดผ่องดังลูกจันทน์ เมื่อความชะราตามมาหั้น เลยแสงดับมิหันทน
เป็นแน่จัตตด้วยผิดผิวพรรณสิ้นทั้งนั้นอุณาสงสาร แก้มครอบขอบบางแถมลูกคางยาน สิ้นทั้ง
สัณฐานของนกรกาย อันหันตาท่านแปลว่าพัน ถ้าแก่ลงครันก็กลับกลาย คือเครื่องคือครอน
หลุดถอนกระจาย มันย่อมสูญหายไปทั่วทุกคน ก็โสมะกังมึงกับว่าเอ็น ทั้งกะฉกเส้น หัวทุ่ทุหม
ขน มันย่อนมันยานมันพานยุ่ยขึ้น ที่รู้ที่ร้นก็อุณาขัง แกะเป็นมัจจุราชที่อาชหาญ มิได้สงสาร

แก้สดตานึง ย่อมจะลากฎให้สู้หลัง จึงดุจดั่งรูปพระผกา แทะเป็นพยาธิสีก็รู้ม ทั่วทุกชุมชน
มึงสำนให้เหมือนเจ็บเป็นเหน็บชา เพราะโรคเข้ารุมกาย ถึงจะทำแพทย์ประกอบยา แก่
โรคาก็ไม่หาย แต่พอทุเลาค่อยเมาสบาย แต่ร่างกายยังไม่สมประดี เปรียบเหมือนนาวา
ธรรมาไหลเร็ว เอาชนเข้ากลั้วกลืนวารี ถึงจะสอยสก็ไม่หมดราศี ไม่พ้นชีวิจจะมรณัง สตรี
บุรุษที่ผุดผ่อง ย่อมเห็นเป็นทองทุกข้าง เมื่อชีวิตดับไม่กลับหลัง เลยสู่ภวังเป็นอนัตตา เพราะ
เป็นนายบังคับสลับปรือ หามผีหรือเข้าป่าช้า เอาใส่กองไม้ม้วยไหม้กายา ที่จมสุธาอยู่ดินก็มี
แต่ถือกำเนิดเวียนตายเวียนเกิด ทั่วทุกหญิงชายหว่ายโลภ ไม่เป็นแก่นสารสำราญอินทรี ย่อม
จกมที่พสุธา ผู้ใดมีเมตตากรอบการุณ หมั่นทำบุญเมื่อสูญสังข สุขสำราญในวิมารเมืองฟ้า
ผู้ใดมา

(ແລ່ຍບາຍສຣີສິງຂາຣາ: ນາຍກິມ ຄ້າຍງ)

- ທຣສິງບັງຄັບຂາວບ້ານ ໃຫ້ແຕ່ງກາຍບາຍສຣີ ແລະເຮືອງພຣະອັກຍມຸ ເມື່ອພຣະສຣີ
ສຸວຣຸນ ພຣະອຸດັອສິຍ ຢູ່ທີ່ໃນສວນຂັນ ແລະນາງກຳນັນ ຂວນກິນລິນລາ ແລະອຸອັກເຣັສ
ແກ້ວເກສາ ເລີ່ມເລືອກບຸຸຸຸຸ ນິຍາຂາເລືອງ ແລະເຈົ້າພາກສາມນາຍ ກຣິດກາຍຢ່າງເຍື່ອງ
ແລະພຣະອຸດັກຮຸ່ງເຮືອງ ຂາເຮືອງໃນຕາ ແລລອດສອດສບ ພບັກນິດາ ພິຈໂມກັລຍາ ດ້ອງ
ຕາດິດໃຈ ເສນາອາວຣັມ ເລ່ຣ່ອນຖຸຸຸ ແລ້ງກະແອມອັຍ ໃຫ້ເຫັນພຣະອຸດັ ເຮັດດອກກັດໄດ້
ຍື່ນໃຫ້ໂມຍງ ນາງຮະຫວງວຸງງ ຫລຸດພຣາກມເພລິນ ພີເລີ່ຍງທັງ ໔ ຮູ້ທີ່ເລທິນ ພານາງ
ດຳເນີນ ເຈົ້າພຣາກມກໍ່ເດີກຕາມນາງ ຕິດຕົນລຳຕວນ ໃຫ້ລຳຈວນກວນກວາງ ຂມດອກກັກຮາງ
ອຸນາງແຕ່ໃນ ນາງຂະມ້າຍອາຍອ່ອນ ເຮືອງພຣາກມພີ ຂັນວອຈອຣີ ເຫຣີເຂົ້າຮັງ ພຣາກມພີ
ກັບພີເລີ່ຍງ ຫຣວງເພີຍງແທບຈະພັງ ພຣະເຄລັມສິງຫຸງ ສວາທວນິດາ ຕິດຕິດຂັນສອງ ແລະ
ເຮືອງໂກຣທອງເຂົ້າຫ້ອງອຸທາ ຈຸດເຕີຍນເຮືອນສ່ອງເຂົ້າຕິດຫ້ອງວິມາລາ ແລະນາງໂສກາກວຸທາ
ຂາລວັນ ຕິດແຄລິນເຈົ້າໂກຣ ຕິໂຣວຳພັນ ໂອ້ທູລຸດຜົວຂັນພ້ອມາບັລສິຍລາຍ ແລະເຈົ້າໂກຣແອບ
ພັງບັງຢູ່ນອກມ່ານ ໃຫ້ເຮືອງຂຸ່ນນຸ່ນທ່ານ ຄ່ອຍ ໆ ແຫວກຸ່ມານເຂົ້າໄປ ນັ່ງແນບວິມາລາ ແມ່ເອີຍ
ແມ່ຍ່າຮ້ອງໃຫ້ ຂາລວັນບັນລັຍເຈົ້າໂກຣຈະເຂົ້າມາແທນ ວິມາລາຂັດໃຈເຫັນເຈົ້າໂກຣກໍ່ແຄ້ນ ຫາຕິ

จะรูกเล่นจากแท่นนิทรา เธอยิ่งจุด ยิ่งยุตยิ่งแย่งโอนางก็แก้งมารยา เจ้าไกรไขว่คว้า
 วิมาลาหล่อนป้องกัน พอดับเทียนจะเปิดก็พอเกิดอรรถจรรย สมสนิทสาวสวรรค์อยู่ทุกวันเวลา
 ครั้นถึงขึ้นสาม แกะเพชรพราหมณ์เมื่อได้ความเวทนา ลักษณะวงศ์ทรงพิโรธโปรดให้เข่นฆ่า
 นางก็ทรงโสกาเวทนาเหลือใจ คิดถึงบุตรในครรภ์นางก็อันพระทัย ชลเนตรหลังไหลไม่ได้สม
 ประดี นางไม่ไหวติงถึงวิสัย ยังไม่สิ้นชีวิธโมสสิน้องค์ นางแสนแค้นนักด้วยพระลักษณะวงศ์
 เธอมาหล่มหลงไหลงโทษทัณฑ์ คิด ๆ ขึ้นมาโลกาจาบัล คิดถึงลูกในครรภ์โสทรศัลแสนทร
 โธ่พ้อเกิดมามีกรรมจำเป็น มีทันได้เห็นพระชนนี จะพรอยสิ้นชีวีเพราะเจ้ามีเวลา ถ้าเกิด
 มาใหม่ขอให้ได้ทอด พระเยาววยอดเสนาหา สงสารมารดาเถิดหนาพ้อหยาดันธ แม้ไม่เป็นสุข
 เจ็บจุกทุกเส้นขน แกล้งแข็งใจทนสวคมนต์ภาวนา ครั้นเขาพันฟาดนางก็ขาดเกษา ประสูติ
 บุตรออกมาเป็นชาย หน้าตาจิ้มลิ้มอุพระพิ้มพระพลาย เหมือน ๆ ละม้ายคร้าย ๆ พระลักษณะวงศ์
 สงสารบึงอรเพชรโถมยง นางก็สิ้นชีวิธปรังชีพชีวา แกะพระลักษณะวงศ์เธอมาทรงโสกา
 จุ่มโอรสพาเข้าวังใน เห็นหน้าโอรสให้ละทศพระทัย ชลเนตรหลังไหลพิโรราพัน เห็นลูก
 คิดถึงแม่ตั้งแต่โคกคัลย โธ่เกสรสาวสวรรค์ผิวไม่ทันรู้เลย จุส่าห์ตามผิวทูลหัวของพี่เอ๋ย เจ้า
 แปลงเป็นพราหมณ์โธ่แม่ทราชมเขย ไม่บอกผิวเลยแม้แต่สักคำ กรรมแล้วแก้วไฟโธ่ทั้งนี้กันว่า
 กรรม กอดโอรสว่าคราวครวครวโสกา ถึงขึ้นสี่ แกะเป็นสระศรีกีนรีกีนรา กินนเรสร่อนรำ
 บินลงเล่นน้ำเลิศล้ำแลสลอน กรีกกรายขยายกรเหมือนนางอัปสรในวิมาร พิศสอนดังโงกคิด
 เมื่อ อมริตผลแดงผลาญ งามฉวีชีชวาลเนตรเจ้าปรานนิลแนม โอฐสะอาดดังขาคีจิมที่จะยืม
 เหมือนจะแยม ปรากฏจำรัสจัดแจ่มงามแลลุ่มดูวิสัย เต่าเตรงแปลงโสมงามกะไรน่าแนบเนื้อ
 สาวแท่นแสนเพื่อนางเนื้อสันหัด แกะกินนรีฟุ้งรุ่งเริ่มขึ้นเดิมกำกัศด ลงว่าบกรำเอนน้ำขัดบ้องปิด
 ชลธิ์ แสนสนุกสุขชีโนวาสวายเรียง บ้างหักประทุมคุ้มเตียงแซ่เสียงกินนรี ติดมวงพรานไพร
 แล้วพิโรโคพิ โธ่ประทุมเอ๋ยประทุมเป็นพวงพุ่มอยู่ดี ตั้งแต่นี้สักกี่ปีกินนรีจึงจะได้มา ชลเนตร
 ไหลร่วงตีดบ่วงพรานป่า แสนโสโกโสกามะโนรารำพิโร โอว่าสระศรีตั้งแต่วันนี้เห็นจะแลไกล
 บุญฉนน้อยจะลอยรำพิโรโคพิ เติรพรางเหลียวหลังมาร้องสั่งสระศรี ค่อยอยู่จงดีโบกขรณี
 สาคกร พิศดูประทุมพรางเยื้องอย่างบ่ทจร โธ่ประทุมสาคกรอรชรงามสม ดูเปรมปรีดีที่จะบาน

ที่จะบานจะช่างซ่อนกันไว้น่าชม จะลงไปเดิคนั้นไม่ได้หาจะใส่ในผ้าห่ม แสนวิตกกระทม ..
 เกรียมกลมกรอมใจ ครั้นถึงขึ้นหัว แทะเป็นพระรธาชาสง่าไกร ขึ้นหลังอาชาเพียง
 ชีวจะบรรลัย คิดถึงองค์อภัยสืบสองมารดา เหาะขึ้นบนอากาศเพียงจะขาดชีวา สงสาร
 มารดาถูกจะลาครรไล ลับเนตรชลนี้ตั้งแต่เห็นจะไกล จะลำบากอยากใจไปในอริญา ครวญ
 คร่ำร่ำมาจนถึงน้ำกฐี เหาะลงผูกพิทักษ์นักฤาษี แทะเป็นมุณีจรรีเขาไพร ครั้นเป็นจรรีเข้า
 มาสู่ที่อาลัย แลเห็นหนอยกับทั้งอาชา มานอนหลับไหลอยู่ที่พระโทรสาชา กับทั้งอาชาม้าต้น
 เคียงองค์ เห็นสารพันใดในใจเธอพิศวงค์ แก่สารบรรจงอ่านลงทันที เธอก็รู้เรื่องว่าจะไป
 เมืองยักษี สงสารหน่อจักรีฤษีเศร้าใจ รูปร่างสอาดเหมือนวาคเขียนไว้ จะมาพรอยบรรลัย
 ช่างไม่รู้ศึกตน จำจะช่วยแก้ไขเห็นจะได้กุศล สงสารหน่อจุมพลเธอเช่ชอนขังมา เสียตาย
 เลือดและเนื้อจะเป็นเยื่อยักษา เธอคิดเวทนาแปลงสารตราทันที เรื่องราวในสารว่าสันธา
 มารยักษี ได้เป็นเมียพระจักรีจอมจักรพรรดรา แม่นี้เขียนสารให้กุมารเจ้าถือมา จงรับภัสตา
 เข้าสู่บุรี ถึงวันให้รับวันหัวแก้วหัววันของนางเมรี ลั่นเรื่องเท่านั้นเธอเข้ากฐี แทะเป็นหน่อ
 จักรีขึ้นชี้อาชา เหาะข้ามอริญเวศมาในเขตยักษา เธอทิ้งสารตราลงให้เมรี เมรีก็อ่านรู้
 ว่าสารพชนนี้ รับหน่อจักรีเข้าไปสู่พารา ขึ้นจิตขุใจเพราะได้ภัสตา สมมาดปราธนาเจ้ากัลยา
 เมรี เธอเขยอนงค์เนื้อสนิทมสมิตรมเหิ แสนสบายสุดเสวยเหนือเขนยแท่นมณี แทะไปไหน
 จะหมดเรื่องพระรธเมรี แทะแต่หอเข้าใจ แทะเมื่อเธอไปสวนสี นาสุกสงสนานในชลสถาน
 ชนนี ฝ่ายอนงทรงยศพระรธทรงศรี พระเก็บจำปีเมรีเก็บจำปา ขึ้นหอบริสุทธีแทะเป็นโคบุตร
 เหาะรุดมาในเขตยักษา เหลือบแลลงมาเห็นแต่ฟ้ากับดิน เห็นมณีสาครแสนอาวรณ์ใจถวิล
 เจ้ารุ่นกนิษฐากับพวกยักษาอสุริน ไล่จับบอลวลเลือกสมกะแสนลิษฐ์ เหาะถลัดหันถลาลงมาอุ้ม
 เจ้าวาริ ขึ้นจากสายชลจรดลโดยถวิล ชมโฉมกัลยาชมเจ้าวาริณ สบอารมณ์สมที่รักเจ้าภักคิณ
 ชมนองควารินโสภณโสภา โอธูสอาดแขนอ่อนน่านองดูสง่า ขำคณมกัฒไล์คตปิระกา เอากลม
 ตละกิ่งพิศพิงพอดา พระชนงเหลือขนาด ดังจะขาดในนา เนื้อเหลืองหน้าเสิศสุดประเสริฐ
 กัลยา แทะเป็นอรุณอุษาภิรยาเหมือนกัน เนตรชะม้อยและชะม้ายคล้าย ๆ สาวสวัน ชมนองค
 ได้แต่เท่านั้น พระทรงทำนึ่งคณิง ไม่ทันจะผูกพิทพพพวกยักเข้ามาถึง เสียงกัมปนาทจึงคณิง

พระรำพึงในการ เสด็จจรดลที่ไหนจะพ้นเมืองมาร จำจะประหาญผลาญชีพชีวา แกะเป็น
 ห่อจักรีหิบบมณีให้อนุชา ถอดแหวนที่ก้อยขาวว้างยักขาบัลลย์ เธอจึงพาสาวิสวรรจระจัน
 บัดใจ ถามว่านางน้องพี่น้องเจ้าไปไหนมา นางมณีสครแสนอวเรเวทนา พระปลอบกลยา
 แม่เอ๋ยแม่หย่าโคกี้ พี่จะช่วยให้กินผิวขอบเขตรธานี หย่าทุกทรีจะเสียสีโสกา แกะเป็น
 เยาวมาล แสนลำคานฤญญาญ เล่าถึงเรื่องนคราจนมาอยู่ไพร ปุโรหิตมันคิดคดทรยศเหลือใจ
 จับพระจอมไกรสมเด็จพระบิดา ให้ดับชีวังสูญชีวิตรเพราะมันรฤษยา สงสารมารดาพาลูกจรร
 พันไฟแล้วก็สั่งว่าเจ้าทั้งสองศรี เจ้าหย่าร้องให้ลูกเอ๋ยลูกไปจงดี เจ้าจงพากันไปหย่าอาไ
 ชนนี้ สิ่งแล้วนางโฉมศรีเทวีเจ้าเข้าวัง ข้ากับน้องยาสินลาโดยกำลัง ออกอาหารเหลือ
 ขนาดนุชนาทพะว่าพะวัง เดินเหนื่อยแล้วก็นั่งจนกะทั้งอสุรา พอได้ฟังนวลหงเธอก็ทรงโสกา
 ทรमानานมาเวทนาเหลือใจ นั่งแนบพิงงาแม่เอ๋ยแม่หย่าร้องให้ ทั้งนี้เพราะกรรมทำไว้เรา
 ได้เวทนา ตัวของน้องเล่าก็เต็มทีตัวของพี่ก็เต็มปดดา บิดุราขมาตตุรามมรณามรณัง เหมือน
 อยู่เรือนไม่มีฝา เหมือนคองคาไม่มีฝรัง น้องเอ๋ยแก้วที่เห็นเต็มทีเสียดอกกะมิง สงสารร้อย
 ชั่งชวณกันนั่งโสกา แล้วพากันไปบุรีสองศรีโสกา ไปก่อนโคบุตรที่สุดอนุชา เหาะลอย ๆ
 ลิว ๆ แลป็นทิวอยู่ไสว ภายหลังโฉมอำภยเข้าในนครา ขึ้นเจ็ดที่สุด แกะเป็นพระสมุทราชา
 บิดุรงทรงพะพิโรธโปรดให้เข่นฆ่า ให้พวกธำมรงค์เอาลงอาญา แพบชีวาจะบรรลัย ทำโพย
 โบายที่มันไม่ปราณีปราโส โสกาอาลัยคิดถึงพะชนนี สงสารมารดาจะลาครลัย ชีวีชีวิตร
 ที่ไหนจะมีสืบไป เพชฌฆาตมันจะฆ่าให้มรณบรรลัย คิดถึงอภัยเจ้าวิมารจันท์ ถึงตัวจะตาย
 ไม่เสียตายชีวัน สงสารวิมานจันทรจะโคกสันโสกา คิดถึงโฉมยงนิมอณงค์นิษฐา วิมานจันทร
 ของพี่เอ๋ยเมื่อไรเลยจะได้มา สาวน้อยกรอใจเมื่อไรจะได้เห็นหน้า แกะเป็นโฉมยงเจ้ามา
 ทรงโสกา คิดถึงทรงธรรมนางก็พรรณนา ความรักนี้มันแสนให้แหวนไม่เอาราคา พระสมุท
 ของพี่เอ๋ยเมื่อไรเลยจะได้มา พ้อทูลหัวผิวชวันเมื่อนี้กันน้ำตา โฉมยงค์ทรงยกคำสรศโสกา
 พระสมุทราชาเวทนาแสนทรี เขาตะเวนพอดรบก็มาพบพวกยักษ์ ได้รอดชีวีจรรจระจัน พระ
 สุริยาดาตบที่นี้จะกับเมรุไกร พายุกันโฉมอำไพตรรคลัจรรจ พอบชขึ้นเจ็ดสำเร็จบายศรี เอวัง
 ก็มีด้วยประการดังนี้แล

- ฝ่ายพระสุวรรณหงส์ พาเกศสุริยงค์มาในวนา พระทรงนั่งเหนือหลังอาชา เสด็จมาในกลางดง วันเมื่อมาแก้วจะแคล้วคราด ไปจากบาทสุวรรณหงส์ อัศครเรศเกศสุริยงค์ ให้วงยงง่วงหวานอน ส่วนองค์พระทรงศักร์ เข้ายุตพิภพเชิงสิงขร พระตรัสสั่งอัศตร หย่าเที่ยวจรไปทางไกล ตรัสแล้วองค์ณุเบศร์ กับอัศครเรศทรงหลับไหล ส่วนอาชาก็คราไครเที่ยวเล่นในอรัญญา ยังมีรากโซสใจโทมนหันต์ จรรจนมาในป่า แลเขม้นเหลือบเห็นอาชา อสุราไรจับพลัน ฉวยได้พาศิขึ้นขี่ขับ จะหันกลับไปโอศวรรย์ มุ่งประเทศหมายเขตรันขับม้าหันเหาะทะยาณ เหาะข้ามพาราภูมิพลย์กษ สุระศักใจเหี้ยมหาญ ภูมิพลย์กษักกานเห็นอสุราหนีผ่านเมืองมา จำได้แล้วม้าแก้วเคยทรง ของสุวรรณหงษ์ผู้ธาดา ภูมิพลย์กษักกาทา เหาะโลดถลาเข้าชิงขับ ชิงได้ม้าอาชาทรง ของสุวรรณหงษ์แล้วลงมาให้ กิดถึงเจ้านายไม่ลบคายหัวใจ พระจะต้องอยากไรเที่ยวเคียดง แล้วชวนมิ่งม้าตามหาภูเบศร์ ทางประเทศแดนป่าระหง ก็ยังไม่พบประสบพระองค์ เที่ยวเรยนวงคิดตามไท

ฝ่ายพระสุวรรณหงส์ เกศสุริยงค์ยังหลับไหล ตะวันบ่ายลงชายไพร พระภูณัยกับวนิดา พลิกฟื้นตื่นจากนอน ไม่เห็นอัศครประลาดนักหนา สองกษัตริย์เสียบลัดเดินมา ไม่พบอาชาต่างเศร้าใจ พวกกันเซซังถึงฝั่งวารี มีรู้ที่จะไปทางไหน พระยั้งขัดสนจนพระทัย จึงปลาโสบกับวนิดา เข้าช่องซัดด้วยอัศคร จะข้ามสาครก็อยากนักหนา พี่ขัดสนให้จนปัญญาที่จะข้ามคงคาให้พ้นไป สององค์ทรงยุตนั่ง อยู่ริมฝั่งชลาลัย คอยนาวาที่จะมาไป จะขออาลัยข้ามฝั่งนชี

ฝ่ายนางยักษ์ใจทมิฬ สลัดถิ่นกะแสลิ เที่ยวมาชายวารี เห็นภูมิกับนวนนาง ข้างงามโฉมประโลมลัก มารนิกรักไม่อาจชนาง จะฆ่าเจ้าสาวสร้างคนาง จะแปลงร่างให้เหมือนองค์ แล้วแปลงเป็นยายเฒ่าแก่ชรา พายเรือมาดั่งประสง พระภูณัยกับปิ่นอนงค์ สมประสงค์ด้วยเห็นเรือมา ขอโดยสารกับท่านยายแปลง พระไม่กินเหนงเลยว่ายักขา นางที่แปลงแต่งมายา ก็แะเข้ามารับเรือพ้น สุวรรณหงษ์ลงพายหัว พระไม่ถือตัวว่าเป็นจอมโอศวรรย นางรูปหล่อรับจรจัด ลงท้ายเรือนพายข้ามคงคา ฝ่ายนางแปลงจำแรงร่าง ขยับนั่งกลางดูที่ท่า พอลมพัดคลื่นซัดโครมมา ก็พลักสุดดาลงน้ำไป แปลงร่างเหมือนอย่างโฉมฉาย นั่งคั้ดท้าย

(๓๘๖)

มิให้เรือโครงไหว คลื่นลมเหี้ยมร้ายเจียบไป ประเคี้ยวใจถึงฝรั่งวารี สุวรรณหงส์ทรงดู
อัครเรศ มิแจ้งเหตุแห่งมะเหล ได้ดกตกลลงในหีบซี พระภูมิมิแจ้งกล เห็นยายหายตกพระ
ทัยถาม พี่ไม่แจ้งความในเหตุผล ยายไปไหนนิมุต ผิดพิกลมาด้วยกัน ฝ่ายนางแปลงก็
แจ้งข้อขำ คุณยายตกน้ำคงอาสัญ ฝ่ายสองราภิกษาก็จรรจง ชื่นจากนาวา พระมูรู้ว่ายัง
กลืนเกล้ง ไม่นึกแหยงเลยว่ายักขา พานางแปลงช่องแจ้งเดินมา เข้าสู่พาราของภูษะนัย
นั่นแหละ

(แหล่งสุวรรณหงษ์ : นายกิม ค่ายง)

ปริศนาคำทาย

คำตอบเกี่ยวกับพืช

- อะไรเอ๋ย ต้นเท่าแขน ใบแล่นเสียว (ต้นอ้อย)
- อะไรเอ๋ย ต้นเท่าครก ใบปรกดิน (ต้นตะไคร้)
- อะไรเอ๋ย ต้นเท่าหัวเรือ ใบห่อเกลือไม่มีค (ต้นสน)
- อะไรเอ๋ย ต้นเท่าขา ใบวาเดียว (ต้นกล้วย)
- อะไรเอ๋ย หลุมกะหล่ำป่า แกสามขา ไม่มียอด (ต้นกะบูก)
- อะไรเอ๋ย ตกปลูก ดอกแดง (มะขาม)

(นางแดงกาว แบนเซย)

- อะไรเอ๋ย นกกินก แต่หาไม่พบ หาพบนกนั้นหัวแดง (มันนก)

(นายจันทร์ แบนเซย)

- อะไรเอ๋ย เมื่อเล็กเป็นของกินกับข้าว ยามแก่เฒ่าเป็นแคร่ปูนอน (หน่อไม้ ไม้ไผ่)

(นายเวียน บุญน้อย)

- อะไรเอ๋ย มีคารอบตัว มีหัวทางกัน (สับประด)

(นายเวียน บุญน้อย)

- อะไรเอ๋ย ใบหยิก ๆ ลูกทะลักเต็มคอ (มะละกอ)

- อะไรเอ๋ย ต้นเท่าครกใบปรกดิน (ต้นกก)

(นางแหวน แก้วแหวน)

- อะไรเอ๋ย ผักหนึ่งอยู่หนอง ผักสองอยู่นา ผักสามอยู่ป่าช้า ผักสี่อยู่วัด

(ผักตบชวา ผักมะม่วงนา ผักเลี่ยนผิ ผักชี)

(นางอวน ส้มรักดี)

- อะไรเอ๋ย ตรีนตรแต่ไม่ใช่สุกโก อยู่วิมานสุโขะ อมาโปไว้เป็นธาตุ (มะพร้าว)

คำอธิบาย ตรีนตร = ๓ ตา

สุกโก = พระอินทร์

อมาโป = น้ำ

- อะไรเอ๋ย ใบหยักหยัก ลูกปีกเต็มคอ มะละกอกก็ไม่ใช่ (ต้นตาล)

*- อะไรเอ๋ย เด็กเอ๋ย อะไรเอ๋ย ตุงตุง จับอ้อ (มะเขือขื่น)

คำอธิบาย จับแล้วต้องร้องอ้อ เพราะหนามของมัน

(แม่ขวัญเหลือ แฉกศิริ)

- อะไรเอ๋ย ข้างนอกขรุขระ ข้างในตะตึงโหน่ง (ทุเรียน)

(นายกิ่ง คมกล้ำ)

- อะไรเอ๋ย เมื่อตอนเล็ก ๆ นุ่งผ้าขาว โตเป็นสาว นุ่งผ้าเขียว แก่ทีเดียวนุ่งผ้าแดง (พริก)

*- อะไรเอ๋ย เด็ก ๆ นุ่งผ้า โตมาแก้ผ้า (หน่อไม้)

- อะไรเอ๋ย ต้นเท่าขา ใบวาเดียว (กล้วย)

- อะไรเอ๋ย ต้นเท่าแขน ใบแล่น เลี้ยว (อ้อย)

- อะไรเอ๋ย ต้นหยิก ๆ ลูกรักเต็มคอ มะละกอกก็ไม่ใช่ (ต้นตาล)

(นายสุน เกะเงิน)

- อะไรเอ๋ย ไม้หะจุไม้แก่น น้ำไหลเล่นถูกแผ่นดินสอ ถึงบ่อน้ำใส (มะพร้าว)

- อะไรเอ๋ย ต้นเท่าลำหอกเก็บดอกไปขาย (ข้าวโพด)

- ต้นเท่าครก ใบปรกดิน (ต้นตะไคร้)

(นายพุดย์ ยอดสร้อย)

- อะไรเอ๋ย ปอกถึงแก่นดินสอ ถึงบ่อน้ำใส ใจหนุ่ม (มะพร้าว)

(นางสาคร กษชา)

- อะไรเอ๋ย ราวก็ไม่ใช่ราว ควายนก็ไม่ใช่ควาย สนตะพายได้ ใจ (ซุง)

(นางสาคร คชชา)

- อะไรเอ๋ย ดันเท่าตะโพก ใบโยกเยก (จาก)

✓ - อะไรเอ๋ย ลูกไม่หอม งอมไม่ร่วง (บวบ)

- อะไรเอ๋ย ลูกกินได้ ใบแก้ร้อน (จาก)

✓ - อะไรเอ๋ย ดันเท่าเทียน ใบเท่าฉาด (ข้าว)

✓ - อะไรเอ๋ย ดันเท่ากระป๋อง ใบหยองแหง (ไผ่)

- อะไรเอ๋ย ดันเท่าขาใบวาเดียว (กล้วย)

- อะไรเอ๋ย ดันเท่าดอก เก็บดอกไปขาย (ข้าวโพด)

- อะไรเอ๋ย โตงเตงโตงคัก ไม่ต้องตักก็เต็มเอง (มะพร้าว)

- อะไรเอ๋ย ร้องดังแก๊ก ดอกออกมาแดง แดงเข้าไปดำ (มะขาม)

- อะไรเอ๋ย ดันเท่าแขนใบแล่นเสียว (อ้อย)

- อะไรเอ๋ย ดันเท่าครก ใบปรกดิน (ตะไคร้)

(นายประธาน เจริญสมประสงค์)

- อะไรเอ๋ย แหวกมันเห็นมึง แหวกมึงเห็นไหม แหวกไหมเห็นเม็ด (ข้าวโพด)

(นางพุ่ม โลหะเจริญ)

- อะไรเอ๋ย โตงเตงโตงค๊ะ ตุ่มมะต๋วม ๆ (มะระ)

(นายสังข์ จอมพิภพ)

- อะไรเอ๋ย ใบหยัก ๆ ลูกรักเต็มคอ (มะละกอ)

- อะไรเอ๋ย ใบก็เสียว มาก็เสียว (หมาก)

(นายสง่า พิมพ์)

- อะไรเอ๋ย เมื่อหนุ่มคับแฉ พอกแก่หลวมโพลก ชักโงกออกมาแดง (มะขาม)

(นายเสงี่ยม โสภ)

(๓๙๑)

- อะไรเอ๋ย ต้นเท่าสายพาน ลูกยานโตงเตง (มะระ)

(นายแฉล้ม คำวัง)

- อะไรเอ๋ย อันเท่าสายพาน ใบยานโตงเตง (มะระ)

(นางสงวน นิลชั้น)

- อะไรเอ๋ย สาว ๆ นุ่งผ้าเขียว แกล้งนุ่งแดง (พริก)

(นางจำปา นิลชั้น)

- อะไรเอ๋ย ชื่อมันงาม นามไม้ไกล ต้นใบอยู่เหล่านี้ ลูกมันกินไม่ได้ ไม่แตกก็ออก
เห็นข้างนอก เห็นข้างใน (มะม่วงคิมพานต์)

(นางจำปา นิลชั้น)

คำตอบเกี่ยวกับสัตว์

มิถุนตรงกลางมีรู

- อะไรเอ๋ย ริ ๆ เหมือนใบพัด ตรงกลางมีรู ข้างมีขน (หูควาย)

- อะไรเอ๋ย สัตว์อยู่ในทองคำ หายอยู่ภูเขา (ปลาแม่)

(นางเหล่ง แก้วแหวน)

- อะไรเอ๋ย สองขามงหลังคา ข้างละดับ (ไก่)

(แม่ชี บุญเหลือ)

X- อะไรเอ๋ย ปลากินเบ็ด เบ็ดกินหอย ต้มมันตาย ปลายมันบอก (เปิดกินหอย)

(นางแตงกวา แนนเซย)

(๓๔๒)

- อะไรเอ๋ย ตัวอยู่ในคางคา ตาอยู่บนภูเขา (ปลาแม่)

(นางเหลง แก้วหวาน)

- อะไรเอ๋ย สองขา มุงหลังคา ข้างละดับ (ไก่)

(แม่ชีบุญเหลือ แถมศรี)

X- อะไรเอ๋ย ปลากินเห็ด เปิดกินหอย ต้มมันทลายปลายมันบอก (เปิดกินหอย)

(นางแตงกวา แนนเขย)

- อะไรเอ๋ย รี ๆ เหมือนใบพลู ตรงกลางมีรู สองริมมีขน ไข่มุกโคนขนอยู่ด้วยกัน
อาศัยกัน

(ชูควาย กับเชาควาย)

(นายสุน เกษเงิน)

- อะไรเอ๋ย รี ๆ เหมือนใบพลู ตรงกลางมีรู สองแคมมีขน เกิดก่อนอยู่ข้างล่าง
เกิดหลังอยู่ข้างบน

(ชูควาย เชาควาย)

(นายกิ่ง)

✓ - อะไรเอ๋ย หกตีนเดินมา หลังคาเป่าปี่ (จิ้งหรีด)

(นางอวบ ส้มรักดี)

✓ - อะไรเอ๋ย หูใหญ่เป็นเปื้อน เขี้ยวกินใบไม้ (ช้าง)

- อะไรเอ๋ย มีสันหูดไม่ได้ (หอย)

(นายเรียน บุญน้อย)

X - อะไรเอ๋ย แม่ไก่เอาปีกชน เนื้อมันเอาข้างเดิน (จิ้งหรีด)

(นายพุทธิ ยอดสร้อย)

X- อะไรเอ๋ย สรพาดอกนกไม้ไซ้

(แมลงทับ)

(นางไข่ นาคแก้ว)

✓อะไรเอ๋ย บินมาเขียว ๆ มีศรปีกทองจะว่านกก็ไม่ใช่ (แมลงหับ)

- อะไรเอ๋ย พิศลอยล่อง มีท้องบนหัว (กิ้ง)

- อะไรเอ๋ย เพชรฉลากมีปากที่ท้อง (ปลากระเบน)

(นางสงวน นิลชั้น)

X- อะไรเอ๋ย ตัวหนึ่งอยู่ทุ่ง ตัวหนึ่งอยู่ท่า ตัวหนึ่งอยู่ป่า สามตัวนามเขียว

(ปลาแมลงภู่ หอยแมลงภู่ ตัวแมลงภู่)

✓อะไรเอ๋ย สัตว์หนึ่งอยู่ในแดน หัวมันลิบแล่น สัตว์นั้นนามโค (นกตะกรบหัวล้าน)

(นายเสงี่ยม โสภา)

- อะไรเอ๋ย หน้าร้อนอยู่ถ้ำ หน้าหนาวอยู่คอน เก้าแฉกเป็นมอญ (หอยโข่ง)

(นางห่ม โลหะเจริญ)

- อะไรเอ๋ย หีบใส่ผ้าเหลือง คนทั้งเมืองไขไม่ออก (ไข่)

(นายเวียน กชชา)

- อะไรเอ๋ย บินอยู่ใต้เขา

(หูกวาง)

(นายแจ่ม คำวัง)

- อะไรเอ๋ย เวลานึงสูงกว่าเวลายืน (หมา)

✓- อะไรเอ๋ย เขียวเหมือนพระอินทร์ บินเหมือนนก หัวปีกทองนกก็ไม่ใช่ (แมลงหับ)

- อะไรเอ๋ย ซื่ออยู่ในครัว ตัวอยู่ในป่า (กระต่าย)

(นายประสาน เจริญสมบัติ)

- อะไรเอ๋ย รี รี เหมือนใบพัด ตรงกลางมีรู สองข้างมีขน ไม้ชูโคนขน ใครเกิด

ก่อนอยู่ล่าง เกิดที่หลังอยู่บน (หุ้ว เขาวัว)

(นายปกรณ บัวเฟื่อน)

คำตอบเกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้

- อะไรเอ๋อ มาจากเมืองนอก ชีไม่ออกเอาไม้แกะ (ชี้ได้)
(นายมานพ สงคกุล)
- อะไรเอ๋อ สิบตัวสิบหัวไม่มีผิว แต่มีลูก หูยิงชายตูดก เขี่ยบลูกจับแม่ (ขันโต)
- อะไรเอ๋อ วิวหลังขด กินหญ้าหมดทุ่ง (เกี้ยว)
- อะไรเอ๋อ ดินเหนียว เหมียวธรณี สองปีกราวี ก้องเวหา (กังหัน)
- ✓ - อะไรเอ๋อ หูเกียน่าชน มีฟันใต้ท้อง (เลื่อย)
(นางพุ่ม โลหะเจริญ)
- อะไรเอ๋อ มาที่ไรเสียทุกที (น้ำล้างเท้า)
(นางชม บุญช่วย)
- ✓ - อะไรเอ๋อ มาจากเมืองพม่า มีตารอบหัว (โสร่ง)
- อะไรเอ๋อ สดโคนทอนปลาย ตันตายเอาไปปลูกมีลูกก่อนใบ (เสากระโคงเรือ)
- อะไรเอ๋อ หักหัวตัดหาง ตรงกลางเลี่ยมทอง (ไม้เขັดกัน)
- อะไรเอ๋อ นาริมี่รู ทองคำชมพู อุดรนารี (ต่างหู)
(นายเสงี่ยม โสภา)
- อะไรเอ๋อ ชีเกี้ยจะหาไหน ใช้ที่ไรร้องไห้ทุกที (เทียน)
(นายแปลก พูลสวัสดิ์)
- อะไรเอ๋อ นกยางสองร้อย มาลงหนองน้อย มีรอยตีนเตี้ย (เต้าปูน)
(นายเข้า ปานคัม)
- อะไรเอ๋อ หุบเท้ากระบอกลงเท้ากระดิ่ง (ร่ม)
(นายทวี สุขสวัสดิ์)

- อะไรเอ๋ย พิศุลมียูที่ปาก (กะทะ)
- อะไรเอ๋ย ตาแป๊ะหลังโกง ลงน้ำไม่ชุ่ม (เบ็ดตกปลา)
- อะไรเอ๋ย ไม้ปักอยู่ตรงกลางหนอง คนไปก็ต้อง คนมาก็ต้อง (ไม้ควักปูน)
- อะไรเอ๋ย งูชตอยู่กลางหนอง ฉาบทองถวายพระ (ตะเกียบ)
(นางสงวน นิลชั้น)

- อะไรเอ๋ย ข้างนอกสุใจ ข้างในเป็นทุกข์ (ลุ่มปลา)
(นางจำปา นิลชั้น)

- อะไรเอ๋ย สูงกว่าน้ำต่ำกว่าเรือ (ฟองน้ำ)
(นายแปลก พูลสวัสดิ์)

- อะไรเอ๋ย ตาแป๊ะหลังโกง ลงน้ำไม่ชุ่ม (เบ็ดตกปลา)
(แม่ขวัญเหลือ แฉมศิริ)

- ✓ - อะไรเอ๋ย เอาหางพันจั่ว เอาหัวหากิน (เข็มเย็บผ้า)

- อะไรเอ๋ย สามอก หกขุ หากินตามคลอง ยิ่งกินยิ่งพอม ตรอมใจตาย (เลื่อยไม้)

- ✓ - อะไรเอ๋ย ยกตีนข้ามหัวเอาตัวรอด (มุ้ง)

- อะไรเอ๋ย ไข่สับหก แม่กกสี่ตัว (ล้อเกวียน)
(นางอวบ สัมภักดี)

- อะไรเอ๋ย ไม้หลักปักชี้ควาย (ไม้พายและปูน)

- * - อะไรเอ๋ย ตาแก่หลังโก่งลงน้ำไม่ชุ่ม (เบ็ดตกปลา)
(นางเหลง แก้วหวาน)

- อะไรเอ๋ย กะมุดกะมิด ดิดหลังคา (ตอก)
(นางแดงกว่า แนนเซย)

- อะไรเอ๋ย รุ่งเย็น เเดินแบก อยู่พิทยา (สกีน้ำ)
(นายโก บรมุณ)

(๓๘๖)

- อะไรเอ๋ย นกอะไรนกนั้นชื่อนก มีหนามไต่อก นกนั้นชื่ออะไร (นกปิ่น)
- อะไรเอ๋ย กตหัวทองป่อง (สาแทรก)
- อะไรเอ๋ย ดีไม่ตาย ไล่ไม่หนี (นกปิ่น)
- อะไรเอ๋ย ชนก็ชน แต่เดินไม่ได้ (ชน)
- อะไรเอ๋ย นกอะไรดีไม่ตาย ไล่ไม่หนี (นกปิ่น)
(นายจันทร์ แนนเขย)
- อะไรเอ๋ย หุบเท้ากระบอ กดอกเท้ากระดัง (ร่ม)
(นายแหม่ม ประภากร)
- เจ้าหลังโค้งลงน้ำไม่ขุ่น (เบ็ด)
- อะไรเอ๋ย เขาว่าแม่ช้างเอาช้างไปก่อน แม่ปลาซ่อน เอาหางเกี่ยวเบ็ด..
(เปล, เข้ม)
- อะไรเอ๋ย ทางโน้นก็เขา ทางนี้ก็เขา สำเภาแล่นกลาง (การทอชุก)
- อะไรเอ๋ย ต้นเท้าคันหอก ดอกบานเท้ากระดัง (ร่ม)
(นายสุน เกตุเงิน)
- อะไรเอ๋ย ข้างนอกเรียบ ข้างในชน กันเปียก ปลายแดง (บุหรี)
(นายท่ง คมกล้า)
- อะไรเอ๋ย ยิบเหมือนลูกปนา ใครไม่มีปัญญาคิดไม่ออก (หนังสือ)
- อะไรเอ๋ย สี่เหลี่ยมเทียมซิด ฝาปิดกันเปิด รับเอามาเถิด ฝาเปิดกันปิด
(กะบะใส่กับข้าว)
- อะไรเอ๋ย กตหัวทองป่อง (สาแทรก)
- อะไรเอ๋ย มีตีนเดินไม่ได้ (ขาม)
(นายเวียน บุญน้อย)

(๓๘๗)

- อะไรเอ๋ย ทางพันฉั่ว ตัวหาถิ่น ใครทลายได้ว่าอะไรเอ๋ย (เข้มเย็บผ้า)
(นายพุทย์ ยอดสร้อย)
- อะไรเอ๋ย เจาะชายกลอน นอนชายคา (รางน้ำ)
- อะไรเอ๋ย มีทางทางหัวมีตารอบตัว มีลูกปลายตีน (แห)
(นางสาคร คชชา)
- อะไรเอ๋ย เทียวถึงฟ้าราดาบาทเดียว (ลูกโป่งสวรรค์)
(นายหมิง ศรีเรือง)

คำตอบเกี่ยวกับปรากฏการณ์ธรรมชาติ

- อะไรเอ๋ย สูงเทียมฟ้าต่ำกว่าทญานิตเดียว (ภูเขา)
(นายฉันท ยอดมา)
- ~~ฯ~~ - อะไรเอ๋ย แรกจะเกิดเขามี พออ้วนพีเขาหาย แก่จะตายมีเขาอีก (พระจันทร์)
(นายจันทร์ แนนเขย)
- อะไรเอ๋ย เรากินมันเราอยู่ มันกินเราเราตาย (น้ำ)
(นายเรียน บุญน้อย)
- อะไรเอ๋ย อิงก็ไม่เข้าฝนก็ไม่ออก (เงา)
- อะไรเอ๋ย เหลืองทั่วพื้นดิน เกือบกินไม่ได้ (แดด)
- อะไรเอ๋ย สูงลิบลับนั้นไม่ถ้วน (ดาว)
- อะไรเอ๋ย เขียวชะอุ่มพุ่มไสว เขียวชะเอ็ดไม่มี เม็ดมีแต่ใบ (ฝน)
(นายประธาน เจริญสมประสงค์)

(๓๔๘)

- อะไรเอ๋ย สี่เหลี่ยมเทียมสมุทร คนทั่วโลกยกไม้ไหว (แผ่นดิน)
(นางไข่ นิลชั้น)
- อะไรเอ๋ย ไม่มีใบมีแต่เม็ด (ฝุ่น)
(นายสง่า พิมแพง)
- อะไรเอ๋ย กาบมะพร้าวครึ่งเลี้ยว ข้ามทะเลได้ (พระจันทร์)
(นายชม บุญช่วย)
- อะไรเอ๋ย หนุ่ม ๆ เขามี อ้วนพีเขาหาย แก่จะตายกลับกลายเป็น
(พระจันทร์)

คำตอบเกี่ยวกับอาชีพและความเป็นอยู่

- อะไรเอ๋ย ทุ่ม ๆ เหมือนหัวปลาไหล สองมือจับใส่ ขยับเข้ขยับขาปาเข้าไป
สองแฉะ (กระสวยพุ่งด้าย คนทอผ้า)
- อะไรเอ๋ย สามอก หกขุ สี่ตา แลดูหากินตามคลอง (คน ๒ คนกำลังเสื่อยไม้)
(แม่ชีบุญเหลือ แคมศิริ)
- อะไรเอ๋ย ไอ้ไบ้เดินหน้า ไอ้บ้าเดินหลัง (คนไถนา)
(นางหลง แก้วแหวน)
- อะไรเอ๋ย อายหน้า เปิดชุด อายชุด เปิดหน้า (คนไปทุ่ง)
(นายจันทร์ แนบเขย)
- อะไรเอ๋ย จันมาตัด จันมาต่อ จันมาล่อไก่ชน จับไปชนไก่ป่า จันมาติดไว้
ข้างล่าง จับไปตั้งไว้ข้างบน (การทูลงข้าว)
(นางสาคร คชชา)

- อะไรเอ๋อ ปั่นจนแข็ง แห้งลอดหว่างขา (การนุ่งโจงกระเบน)
- อะไรเอ๋อ เนื้ออุดเนื้อ มันเหลือเมื่อน้ำไหล (เด็กอุด น้านมแม่)
(นางอาบ ลืมรักดี)
- อะไรเอ๋อ ใส่เข้าไปแข็ง ชักออกมาแห้งผ่อ (กินอ้อย)
- อะไรเอ๋อ ปีกหลัก ชักเอาออกมา (ใบไม้)
(นายแพม ประภาวุธ)
- อะไรเอ๋อ กระทบก กระทบเอาน้ำเข้า เขย่า ๆ เอาน้ำออก
(ล้างหน้าบ้านปาก)
(นายหุ้ง คมกล้ำ)
- อะไรเอ๋อ กะลุ่มนึ่งปุ้ มีรน้ำไหล ชักออกไปน้ำไหลเข้ารู (เด็กกินนมแม่)
- อะไรเอ๋อ ดันเท้าสายพาน คอกไปนานบนเวหา (ว่าว)
(นายสุน เกตุเงิน)
- อะไรเอ๋อ สองตีนเหยียบแคม มือแฉกถือตั้ง นั่งหน้านั่งอายหน้าอายตา
(คนถ่ายอุจจาระ)
- อะไรเอ๋อ ไอ้สูงจุงไอ้พัน เข้าไปรบก้นอยู่ในท้วย ชี้เมาเข้าไปช่วยเลือกไหลออกมา
(คนกินหมาก)
- อะไรเอ๋อ เวลาถูกเข้าก็ร้องไห้ วางไว้ก็เจ็บ (ตำน้ำพริก)
(นายเสงี่ยม ไชภา)
- อะไรเอ๋อ นั่งยอง ๆ มองกระเด้า เข้าก็ไม่เข้า ออกก็ไม่ออก (คนลับมีด)
(นายประสาน เจริญสมประสงค์)

คำตอบเกี่ยวกับร่างกาย

- อะไรเอ๋อ หนามนี้้ม ทิ่มขาเป่ (อุจจาระ)
(นายเวียน บุญน้อย)

(๔๐๐)

- อะไรเอ๋ย กอไผ่ทั้งกอ หาช้อ ไม่พบ (ผม)

(นางสาคร คชชา)

* - อะไรเอ๋ย พระเถร เณร ชี ถึงมีก็เอาไว้มได้ (คิ้ว)

(นางพุ่ม โลหะเจริญ)

- อะไรเอ๋ย คำแล้วกลับขาว ยาวแล้วกลับสั้น มันแล้วกลับคอน (ผม, สายตา, หัน)

(นายแสงยม โสภา)

- อะไรเอ๋ย อยู่ไม่ไกลไม่ไกล เห็นรำไร (จุก)

(นายแปลก พูลสวัสดิ์)

คำตอบเกี่ยวกับสถานที่

- อะไรเอ๋ย มีศาลเหตุไฉนอยู่สาคร สุกประดิษฐานเหมือนภูผา

เอราวัณดันไปอยู่ในธารา โนนแน่นะฝูงปักษาบินสลับจับอยู่ไกล

(เกาะเพชร เกาะหมู เกาะช้าง เกาะนก)

(ไม่ทราบชื่อวิทยากร)

คำตอบเกี่ยวกับอาหาร

- อะไรเอ๋ย หน้าคำพันขาวเหมือนขาวนิโกร ตะโกก็ไม่ใช่ (ขนมเปียกปูน)

(นางเพลง แก้วแหวน)

- อะไรเอ๋ย แหวกปากเห็นไส้ แหวกว่ายวาริ (ข้าวหลาม)

(นางอวบ ลัมภักดี)

- อะไรเอ๋ย ข้างนอกเป็นไม้ ข้างในเป็นขนม กลมยังกะกลิ้ง กระแทก ๓ ปี้ง

(ข้าวหลาม)

(นายกิ่ง, คมกล้ำ)

คำตอบเกี่ยวกับศาสนา วัฒนธรรม และวรรณคดี

- ๗- อะไรเอ๋อ ไม่มีเมีย มีแต่ลูก ไม่มีข้าวปลูก แต่มีข้าวกิน (พระ)
(นายยม ทมิฬ)
- อะไรเอ๋อ เข้าข้างโป่ง ตะวันโด่งข้างยุบ (พระพิฆเนศวร)
(นายจันทร์ แนน)
- อะไรเอ๋อ ข้างนอกสุกใส ข้างในเป็นโพรง (โบล)
- อะไรเอ๋อ โตงเตงอยู่คำชา ต้องเปิดผ้าจึงจะเห็นโตงเตง (พระพิฆเนศวร)
(นายกิ่ง กนก)
- อะไรเอ๋อ ชายคนหนึ่งนั่งอยู่โคนต้นไม้ เห็นวัวชนกัน ชายนั้นชื่ออะไร (จันทร์โครพ)
(นายสุน เกตุ)
- อะไรเอ๋อ เข้าข้างโป่ง ตะวันโด่งข้างยุบ (พระพิฆเนศวร)
(นางพุ่ม โลหะ)
- อะไรเอ๋อ สี่เหลี่ยมเทียมพระจันทร์ คนทั้งพันยกไม้ไหว (โบล)
(นางไข่ นวลแก้ว)

คำตอบหลายชนิด

- อะไรเอ๋อ เอาดินเลี้ยงลูก เอาขี้เลี้ยงปาก หนักอยากเจ็บขี้ (ไก่, ข้าง, หมู)
(นายจันทร์ แนน)
- อะไรเอ๋อ ชักไม่ออกตอกไม่เข้า เข้าไม่ถึง
(ชักไม่ออก = หัก, ตอกไม่เข้า = กระต้อน, เข้าไม่ถึง = ต้นเสียง)
- อะไรเอ๋อ ตัวอยู่ในรู ขอยอยู่ในป่า ตายอยู่บนยอดไม้ ชี้นินได้ หางอยู่เมืองจีน
(ตัวอยู่ในรู = หู, ขอยอยู่ในป่า = หัดขู, ตายอยู่บนยอดไม้ = ลูกมะกล่ำดาหนุ, ชี้นินได้
(พริก) ชี้นิน, หางอยู่เมืองจีน = หางหนูเจ๊ก)
(หลวงอุทมิฬ บุญ)

(๔๐๒)

- อะไรเอ๋ย แม่เปิดเอาปากไข แม่ไก่เอาตุ๋น (หอยโข่ง, ตะโพน)

(นายสุน เกตุเงิน)

- อะไรเอ๋ย งานหนึ่งอยู่สวน งานหนึ่งอยู่หนอง งานหนึ่งอยู่คลอง แล้วงานหนึ่งอยู่ห้วย

:(งานอยู่สวน คือ งานต่างชาว

งานอยู่หนอง คือ งานตุ้ม งานไซ

งานอยู่ห้วย คือ งานลอบ งานไซ

งานอยู่คลอง คือ พังงาเรือ)

(นายพุทธิ ยอดสร้อย)

- อะไรเอ๋ย น้ำไม่รู้จักตก นกไม่รู้จักบิน (น้ำค้าง นกบิน)

- อะไรเอ๋ย สัตินกินดินเดียว หัวเขียวกินหน้าคว่ำ (เต่ากินเห็ด เป็ดกินหอย)

(นางอาบ ล้อมรักดี)

- อะไรเอ๋ย ทายโกรกกากระแซง นกบูดตาแดง หัวมันไต่ดิน

ข้างต้นเขาทวย ข้างปลายเขาบอ

(กระแซง คือ ประทุนเรือที่ใช้จากท่า, นกบูดตาแดง, หัวมันไต่ดิน)

(นายสังข์ สอมภักพ)

- อะไรเอ๋ย อยู่ดินกินหญ้า อยู่ฟ้ากินลม อยู่ทะเลกินต้ม (ควาย, วัว, หอย)

(นางชม ขลุ่ยช่วย)

- อะไรเอ๋ย เพชรฉลุมีหูอยู่ข้างปาก เพชรฉลากมีปากอยู่ข้างท้อง เพชรฉล่องมี

ท้องอยู่ข้างหัว

(กะทะ, ปลาสิ้นหมา, กุ้ง)

(นายสกล อยู่เย็น)

- อะไรเอ๋ย ผักไม่รู้จักแพง แกงกับปลาไม่รู้จักลอย สับไม่รู้จักอาบ แกงกับปลาไม่

เข้าทาง

(ผักสามสิบ, ปลาจืด, มะดัน, ผักบั้ง)

(นายเสงี่ยม โสภ)

(๔๐๓)

- อะไรเอ๋ย ตัวอยู่รู่ หอยู่คงคา ตาอยู่ต้นไม้ ตัวกินลี้ ชี้นินได้
(หนู, จอกหูหนู, เม็ดตากล่ำตาหนู, ขนเมชีหนู)

(นายเสงี่ยม โสภา)

- อะไรเอ๋ย แม่ช้างเอาช้างไปก่อน แม่ปลาซ่อนเอาหางเกี่ยวเบ็ด แม่เปิดเอาปากไข
แม่ไก่เอากันชน แม่ลูกจันทร์เอาชุดแขนน้ำ (เปล, เข็ม; หอยโข่ง, โทน, ชน)
(นางสกุล อยู่เย็น)

เล่นคำ

- อะไรเอ๋ย ปูอะไรไม่มีตีน

(ปูเสื่อ)

(นางแตงกวา แนนเขย)

- อะไรเอ๋ย พี่สองน้องสอง กลัวสามลูก ทำไฉนจะได้กลัวคนละลูก

(พี่ถามน้องว่ามีพี่กี่คนน้องบอกว่ามี ๒ คน น้องถามพี่มีน้องกี่คน ก็บอกมี ๒ คนเท่ากับ
มี ๓ คนพอดี ก็ได้คนละลูก)

(นายสุน เกษเงิน)

ความเชื่อเกี่ยวกับการเกิด - ตาย

- ✓ - หญิงที่คลอดลูกตายบ่อย ถ้าคลอดอีกให้เอาส้มครอบแล้วร้องว่า อยู่แล้ว ๆ
- ✓ - คนท้องห้ามทำอะไรค้างไว้ จะทำให้คลอดลูกยาก

(นายยัง กิมเจริญ)

- ✓ - ลักษณะหญิงที่จะคลอด จะต้องมีน้ำขุนศีรษะ ถ้าไม่มีความหล่อส้น ก็ไม่มี
- ✓ - กลัวคลอดยาก ให้ลอดท้องช้าง

(นายศรีสวัสดิ์ พูลทรัพย์)

- ✓ - ผู้หญิงที่อยู่ไฟหลังคลอดบุตรแล้ว เมื่อมีคนมาคุยด้วย ห้ามคุยถึงเรื่องเกี่ยวกับความร้อน
- (นายชัยรัตน์ อโหสิ)

- ✓ - คนท้องห้ามอาบน้ำกลางคืน จะทำให้คลอดลูกยาก

(นายเฮง ดอกไม้คลี)

- คนที่นอนหลับ หากเอาปูนพอกที่นิ้วโป้งของเท้าทั้งสอง ผู้นั้นจะตายเพราะวิญญาณเข้าร่างไม่ได้ จนกว่าจะล้างปูนออก

(นางชม บุญช่วย)

- ✓ - เมื่ออยู่ไฟต้องกินข้าวกับปลาเค็ม และเกลือ
- ✓ - เมื่ออยู่ไฟต้องอาบน้ำร้อนทั้งเช้าและเย็น และมีการเผาขมิ้นให้ควันขมิ้นเข้าตา ตาจะได้สว่าง
- ✓ - เมื่อออกไฟ ต้องค่อย ๆ อาบน้ำเย็น
- ✓ - เมื่ออยู่ไฟ ห้ามมิให้ดื่มน้ำเย็น เพราะลูกจะท้องเสีย
- ✓ - คนเริ่มท้อง ห้ามมิให้กินเปรี้ยวจัด เผ็ดจัด เค็มจัด และอาบน้ำตอนค่ำ จะทำให้คลอดยาก
- ✓ - เมื่ออยู่ไฟ เมื่อไม่ย่อยน้ำต้องหาของเค็ม ๆ มากิน เพื่อจะได้กินน้ำและมิมน้ำให้ลูกกิน
- ✓ - เมื่ออยู่ไฟ ห้ามออกนอกไฟ เพราะจะกลัวไฟ

➤ - เมื่ออยู่ไฟฟ้ามีคนถามว่าร้อนไหม เพราะจะมีตุ่มขึ้นตามตัว

(นางบุญจันทร์ ธนทอง)

- เวียนศพบที่ป่าช้า เวียน ๓ รอบ เวียนไม่ให้ผีเข้าบ้านหรือใจเขาลมก็ตอบไม่ถูก ก็เวียน
ว่าตายเกิดในวิภังคสาร ี่เป็นของเวียนว่ายจริง วิญญาณมันก็ใช้กรรม วิญญาณมันก็ใช้
ไปสู่เวร วิญญาณไปสู่ทุกขเวทนา วิญญาณก็ล่องลอยอยู่มันอย่างนี้ ปฐวี อโป เตโช วาโย
ธาตุดินเป็นดิน ธาตุน้ำเป็นน้ำ ธาตุลมเป็นลม ธาตุไฟ เป็นไฟ ก็ี่เป็นอย่างนี้ แล้วที่
เขาเอาล้อเกวียน เขามาตั้งไว้ที่หน้าบ้านเขานะ เฝียรรถที่วิ่งไปฝี่ อะไรอย่างนี้
ให้มองดูว่า ล้อรถมันหมุนไปอย่างนี้ล้อเกวียนก็หมุนหยุดอยู่อย่างนี้ แต่หมุน จูบว่าเข็ม
นาฬิกาเราที่เดินนั้นเอง ก็เวียนว่ายตายเกิด กำเนิดในวิภังคสาร แต่เราไม่เห็นตายเห็น"

- น้ำมะพร้าวล้างหน้าศพไม่ล้างไม่ได้รี มีน้ำล้างก็ต้องล้าง ล้างแล้วหมายความว่าใจ
แล้วก็บอกเขายังไง มันก็ต้องบอกเขาว่า เคยให้น้ำจิตน้ำใจ น้ำใสเหมือนน้ำมะพร้าว
ที่ใช้ล้างหน้านี้ เกิดชาติใดฉันใดก็ตี หรือชาติปัจจุบันนี้ก็ตี ี่เขาทำให้คุณเป็นคุณนะ"

(นายโก บัญญัติ)

✓ - เวลาท้อง ห้ามอาบน้ำตอนกลางคืน เพราะกลัวว่าจะออกผดน้ำ หรือไม่ก็ทำให้ออกยาก
✓ - คนท้องถ้าปฏิบัติดี ลูกสาวจะสวยงาม
✓ - เวลาท้องไม่ให้อาบน้ำกลางคืน จะออกผดน้ำ
✓ - เวลามท้อง จะนั่งก็ให้นั่งดี ๆ อะไรเกะกะ ก็ให้เก็บกวาดมีผงก็เก็บออก เขาว่าออก
ง่าย (คลอตง่าย)

✓ - เวลาท้อง ห้ามไปนั่งที่หัวกะโหลกบ้าน โบราณเขามันขวาง ๆ เขาถือว่าคนท้องถ้าปฏิบัติ
ดี ลูกก็สวยงาม เวลาถอดผ้าถุงเขาห้ามถอดกองไว้เพราะมันเกะกะ เลอะเทอะ

✓ - เวลานั้น ต้องนั่งให้ดี ๆ อะไรที่เกะกะต้องเก็บกวาดมีผงก็เก็บออก จะทำให้คลอตง่าย

(นางบุญ วิจิตร)

✓ - เวลามีท้องถ้าผัดผากองไว้ ไม่เอาออกตากจะเจ็บท้องข้ามคืน

- ผู้หญิงท้อง ห้ามอาบน้ำตอนกลางคืน
- ผู้หญิงท้องถ้าตะวันตกดินแล้วจะอาบน้ำให้กลืนใจเอาไม้ขีดใส่ในน้ำ ไม่จันออกจุกยาก
(นายอยู่ กลุ่มประเสริฐ)
- X - พอเด็กออกพรรดมา แล้วไม่ร้องไม่ตื่น ก็ต้องจับ ขาหิ้วไว้ ยกขาไว้ให้หัวพันฟาก
ตบ ๆ ตี ๆ ประเดี้ยวก็แว้ ออกมาเชียวปีและ ลื่นออกมาเชียวปี เขาเรียกว่าตายด้าน
ถ้าเราไม่ช่วยมันก็ตายเลย
- เวลาคลอดแล้ว แม่ลูกอ่อนเก็บห้ามกินอะไรหลายอย่าง ของคองไม่ให้กิน ของหวาน
ไม่ให้กิน ของคอง ๆ นะอย่ากินเลยเชียว และไอ้พวกละครญี่ปุ่นกินไม่ได้นะ เตี้ยว
แน่นเอานะ กินเข้าไป พอกินข้าวอึดก็แน่นหน้าอก มันแสบลงม ไอ้คนคลอดลูกนะลมนมาก
มันจะตายก็สายเลือดทำเนี่ย
- เวลาคนคลอด เก็บจะเอาพวกหนาม กันอะไรกลางค้ำ กลางคืน ผีกระสภกระสืออะไร
เอาหนามมากันเสียแล้วไม่เข้า ตรงไหนอาบน้ำ ก็เอาหนามละ
- ก็ออกมาแล้ว มาทำให้เค้า ๓ วันนะเหยียบและกด ๆ ๆ เหยียบขานี้ลูกประคบ (ลูก
ประคบ) เรือไป ลูกประคบนี้ใส่เกลือ ใบมะขาม ใบส้มป่อย ประคบตัว
- แม่ซื้อ มีเคล็ดนะ พอเด็กออกมาง่าย ก็....เตี้ยวก็หัวเราะ เตี้ยวก็ร้องไห้ แม่ซื้อเค้าหยอก
แม่ซื้อเค้าหยอกมัน ฉันก็ไม่เห็นเหมือนกัน แม่ซื้อตัวพันไหนแต่เขาบอกว่าแม่ซื้อ คนเรา
คนโต ๆ นี่ก็มีแม่ซื้อ
- คนท้อง ให้อาบน้ำเพชรฉลู กันติดตัวไปด้วย จะพันภัยอันตรายต่าง ๆ ไปถึงไหนไม่มีเสีย
ไม่มีผี แบกสิ่งนี้กันไว้! เข้าป่าเข้าดงไม่มีอะไร
- ห้ามไม่ให้คนท้องนอนกลางวัน กินของกลางคืน และจะต้องทำงานเรื่อย ๆ เด็กในท้อง
จะได้ไม่อ้วน และไม่ลำบากเมื่อคลอด
- เด็กเกิดต้องใส่กระดัง กนโบราณเค้าใช้อย่างนั้นมา ใส่กระดังแล้วก็สามวันเค้าก็ร่อน
เอาขึ้นแปล เขามีแม่ซื้อเขาก็รับขวัญเด็ก

- ✕- เวลาที่คนคลอดลูก แล้วคนจะไปเยี่ยมพลูบหลับเข้าไปนะไม่ตี เคี้ยวจะต้องตีต้องหักเสียก่อน
เข้าไปเดี๋ยวอะไรมันตามเราเข้าไปจะไปเล่นงานเค้าฮัก เพราะคนคลอดลูกนี่เป็นคน
หอม หิสาอะไรมันก็หอม
- ✕- เวลาคนคลอด มีคาถาทำน้มนวดให้กิน มีคาถามาเป่าให้
- ✕- เวลาที่เอาเด็กใส่กระดัง ให้ใส่ดินสอสมุดไว้ เด็กมันจะได้รู้หนังสือปัญญาดีถ้าไม่ได้ใส่
ในกระดัง เวลาขึ้นเปลก็ต้องใส่ ใส่ได้ ๓ วันแล้วก็เอาออกได้ ใส่เข็ม ใส่สมุดดินสอ
หิน น้ำ ใส่ดินให้ใจคอมันหนักแน่นบางคนก็ใส่พิกด้วย
- งานศพนี้ คนท้องไม่ควรไปอย่าไป เพราะไม่มีของคุ้มกันอะไร อาจเกิดเคราะห์หามยามร้ายได้
- ✕- เคี้ยวว่า เด็กสายสะดือพันคอ ได้เป็นหมอ
- ✕- รกหนารองนั่ง รกบางหุ้มหัว น้มนะทำขุนหัว
- ✕- คนที่เพิ่งคลอดลูก เคี้ยวห้ามกวาดบ้าน เดี่ยวมดลูกจะไหล

(นางละมุน ทองนาค)

- การทำบุญแล้วตรวจน้ำ ถือว่า ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วได้รับถ้าไม่ตรวจต้องคอยเราจนตายไป
ถึงจะได้เป็นของเราเอง
- ✕- ห้ามนั่งตามหัวบันได ธรณีประตูบ้านก็ห้าม เคี้ยวแม่ธรณี ธรณีโบสถ์ก็ห้ามนั่ง เวลาเคี้ยว
บวชพระห้ามไปนั่ง คนท้องแก่เนะเวลาสวดขีตติต้องออกจากโบสถ์ไม่จั้นจะไม่คลอด

(นางอรุณ พรรณงาม)

- ✕- เมื่อมีคนคลอดลูกในบ้านจะต้องเอาหนามมาสะไว้ใต้ถุนบ้าน เพื่อกันผีปอบมันจะมากิน
เอาหนามสะไว้มันไม่เข้า กสฬหนามพันไส้มัน ส่วนเด็กที่เกิดมาเขาก็จะเอาใส่กระดัง
ร้อนสามวันลูกผีสีวันลูกคน ลูกใครก็รับเอาไปเด้อ
- เชื่อว่าเด็กทุกคนมีแม่ชื้อ เด็กหัวเราะ ยิ้ม หรือร้องไห้ก็เพราะว่าแม่ชื้อเล่นด้วย แม่ชื้อ
มีตั้งแต่เด็กจนเป็นสาว แม่ก่อนแต่งงานจะต้องเสียแม่ชื้อก่อน จึงจะหลับนอนกันได้หรือ
ฟังพระสวดมนต์ได้ การถ่มน้ำลายรดหน้าเด็ก เป็นการทำให้แม่ชื้อเกลียดจะได้ไม่มา
เอาเด็กไป

(นางวาด จันเจริญ)

ความเชื่อเกี่ยวกับโชคลาง

- หญิงข้างกันผีปอบ ผีฟ้า ผีกระสือได้ และคนมีหนังสือข้างติดตัวไว้จะมีเสน่ห์ ไปเที่ยวผู้หญิงผู้หญิงจะติด
- เด็กที่ลอดท้องช้างแล้วจะไม่คือไม่ชน ที่เจ็บไข้ได้ป่วยก็จะหาย บางทีเอาน้ำมารดหัวช้าง แล้วรองน้ำที่ไถดวงช้างนำไปกินจะหายไข้ หายปวดหัว แต่เวลาจะมารดน้ำต้องเอาธูปเทียน และสตางค์ใส่พานมาให้ด้วย

(นายเกตุ หำพาหากิน)

- ☒ นกแสกเป็นนกปีศาจ ถ้ามันร้องผ่านหลังคาบ้านภายใน ๓ วัน ๗ วัน จะมีคนตาย เพราะมันมาเรียกวิญญาณ
- นกถูกจับหลังคาบ้าน หรือต้นไม้ใกล้บ้านใคร แล้วถ้ามันร้องเมื่อไรพอครบกำหนดคนในบ้านจะต้องตาย คือถ้ามันร้องคืนนี้ แล้วอีกคนมันมาอีกก็ครบกำหนด
- ถ้ามีญาติพี่น้อง ออกจากบ้านไป อยู่ที่บ้านมืงก หรือจิ้งจกตกลงมาตาย ห้ามหักว่า จิ้งจกตาย จะไม่ดีกับคนที่ไม่อยู่บ้าน แต่ให้นึกถึงญาติพี่น้องคนนั้นทันทีว่า เขาคงเดินทางไปได้

(นางอ้อย พรหมงาม)

- จิ้งจกร้องทัก ไม่ดี อย่าเดินทาง
- จิ้งจกตกใส่ตัว เป็นกลางร้าย
- ตุ๊กแกร้อง ๕ ทีเป็นซัดซ่า ร้อง ๖ ทีเป็นยางก ร้อง ๗ ทีไม่ค่อยดี ร้อง ๘ ทีดีมีขลิมา แต่ถ้าวร้อง ๑๔ ทีขึ้นไปจะดี
- ☒ ผีจะทำรังที่บ้านจะโชคร้าย จะรำรวย และมีการทำนายตามทิศที่ผีจะมาทำรัง แต่ถ้าทำรังขวางตะวันผีจะดุ
- เขม่นตาซ้ายได้เรื่อง เขม่นตาขวาได้ลาภ เขม่นหัวไหล่ได้เงิน เขม่นริมฝีปากได้กินของกำนัล

(นางอรุณ พรหมงาม)

(๔๐๐)

- ถ้าเต่าเดินเข้าบ้านใคร บ้านนั้นจะมีโชค

- ถ้าไก่ไม่สบายมีอาการชกใกล้จะตายให้เดินข้ามไปข้ามมา ๓ ครั้งจะหาย

(นายยม หนีเพื่อง)

- ไก่ตัวเมียขึ้นเป็นกาลกิณี

(นายชาติชาย เข้มขันทร)

- ถ้านกเค้าแมว หรือนกฮูก บินข้ามบ้านใคร จะต้องเกิดเหตุร้ายกับบ้านนั้น

(นางลัม เข้า วิไลพันธุ์)

- กา ถ้ำร้องเสียงปกติไปสวัสดิมงคล ถ้ำร้องแปลกไม่ให้ไปจะเกิดอันตราย เช่น ร้อง
กากกอก

- จิ้งจกหักข้างหน้า ไม่ให้เดินทางไป จะประสบเหตุ หักข้างขวาจะได้เงินทอง หักข้างซ้าย
จะมีเหตุร้าย หักบนศีรษะให้ไปได้จะโชคดี

- ห้ามไปทางงูผ่าน เพราะจะไม่ดี ต้องไปพบอันตราย หรือจะเคราะห์ร้าย

(นายจอม องอาจ)

- ตัวเหี้ยเข้าบ้านใคร มันจะเข้าไปกินเปิดกินไก่จนหมด และบ้านนั้นจะไม่ดี ห้ามค้าขายไม่ขึ้น

(นายวัง จันเจริญ)

- ถ้าเราจะออกจากบ้านมันต้องดูฤกษ์ยาม ขณะจะออกจากบ้านถ้ามีจิ้งจกหัก ก็ไม่ควรไป
ให้กลับมานั่งก่อน ให้กลับมากลุมธำตุทั้ง ๔ คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ ก่อนแล้วจึงไป

(นายวัง จันเจริญ)

- การออกจากบ้านนั้นแม้จะไปไหน เขาก็จะไหว้พระ เพื่อให้เป็นมงคลกับตัว และออกไป
แล้วจะได้ไม่ผิดหวัง ไม่พบอุปสรรค ศัตรู

(นายเลียบ อ่อนประเสริฐ)

(๔๑๑)

- เด็ก ๆ ถ้าบอกกับพ่อแม่ว่าตนเองอยากกินโน้น อยากกินนี่จะทำให้เป็นลางว่าเด็กคนนั้น
โตแล้วไม่เจริญ

- เวลากินข้าวห้ามเคาะจาน มือหน้าจะต้องอดอยาก

(นายประสาน เจริญสมประสงค์)

- เวลากินข้าวห้ามเอามือรองใต้จาน จะทำให้อาภัพ

(นายชัยรัตน์ อะโหล)

- เวลากินข้าวห้ามเอาจานซ้อนกัน มือหน้าจะอดอยาก

(นางสุภาวรรณ ยุ่นประยงค์)

- ระวังตัวเจ้าสาว หากเจ้าสาวร้องไห้พ่อแม่ของเจ้าบ่าวจะไม่พอใจ เพราะถือเป็น
ลางร้ายสำหรับการอยู่กินด้วยกัน

(นางฉน บุญช่วย)

- จะไปไหน...นอนกลางคืน ถ้าฝันร้าย เช่นเห็นไฟ มีคนมาทำร้าย ต่อยตบตีถือเป็นลาง
ไม่ควรไป

(นายสุน เกษเงิน)

- จุดไฟแล้วแกว่งกลางคืน เสือจะเข้าบ้าน

(นางประยูร ชิวเผื่อน)

- มะขามกระดานเป็นของกายสิทธิ์ ถ้าบ้านเมืองฉุกเฉินเข้าก็เกิดที มะขามก็เป็นฝักที่สงคราม
อินโดจีนโน้น ฝักเดียวเรียกมะขามกระดานหนะ ฝักใหญ่ ยาวงอ ๆ ต้นมะขามนี้อยู่
ที่หนองฮีฐ (ตำบลท่ากระดาน อำเภอพนมสารคาม)

(กำนันเที่ยง ศักดิ์สิทธิ์)

(๔๑๒)

- หวีผมกลางคืน ทว่าแข่งพ่อแข่งแม่
- ตัดเล็บกลางคืน เขาว่าแข่งพ่อแข่งแม่

(นายอยู่ กล่อมประเสริฐ)

ความเชื่อเกี่ยวกับฤกษ์ยาม

- วันพระห้ามตัด วันพุธห้ามตัด เป็นกาลกิณี
- ห้ามเผาผีวันศุกร์ อย่าโกนจุกวันอังคาร อย่าแต่งงานวันพุธ

(นางอรุณ พรรณงาม)

- ห้ามเผาผีวันศุกร์ โกนจุกวันอังคาร แต่งงานวันเสาร์ถือว่าไม่ดี ถ้าเผาผีวันศุกร์แล้ว จะนำความทุกข์มาให้เจ้าภาพ
- ถ้าตัดผมวันอังคารแล้วดี จะทำให้อายุยืน

(นายลี พงษ์รามัญ)

- วันอาทิตย์ ๖ วันจันทร์ ๑๕ อังคาร ๘ พุธ ๑๗ พฤหัส ๑๔ ศุกร์ ๒๑ เสาร์ ๑๐ เวลาจะไปไหนก็ให้ดูตำราพิทหลวง
- วันพระสิ้นเดือน ไม่ให้ไปไหน เขาห้าม
- วันพระไม่ให้ตัดผม

(นายอยู่ กล่อมประเสริฐ)

- เคราะห์ดีเคราะห์ร้ายอะไรนี้ เวลาจะออกจากบ้านต้องดูฤกษ์ยาม ว่าฤกษ์นี้ไปแล้วจะได้ลากสัการะหรือไม่ เขาถือ
- เขาให้สังเกตลมหายใจ ว่าลมหายใจข้างไหน รูไหนมันกลอง ก็ก้าวเท้านั้นออกไป เขาถือว่าจะได้โชคดี มีลาภ ถ้าได้ข้างไหนงูมันกัด ถ้าก้าวเท้าผิดก็ถือว่าโชคร้าย

(เจ้าอาวาสวัดคลอง ๑๔)

(๔๑๓)

- สมมุติว่าออกเรือ หากฤกษ์ยามไม่มีไม่ออก หรือมีอุบัติเหตุ เช่นเครื่องเสีย แล้วแต่จะเป็น
กลางสังหารณ์ไม่เหมือนกันทุกคน

(นายสุน เกษเงิน)

- วันพุธ ห้า.เดือน ถือว่าเป็นวันห้วงกุด ท้าย เน่า ไม่ดี

(นายลี พงษ์รามัญ)

- ผันว่าไปพบยมบาลและยมบาลเตือนให้ทำบุญเสียบ้างจึงจะมีชีวิตอยู่ และถ้าตายไปก็จะมี
ของกินถ้าไม่ทำบุญตายไปก็จะมีอะไรกิน

(นายเสงี่ยม เปล่งปลั่ง)

ความเชื่อเกี่ยวกับความฝัน

- ฝันว่างูกัดจะได้คู่ ถ้าเป็นงูดำจะได้คู่ผิวดำแดงถ้าเป็นงู ขาวเมื่อคู่จะเป็นคนสูงขาว
- ฝันว่าฟันหัก พ่อแม่จะตาย ฟันบนหมายถึงพ่อ หรือปู่ - ย่า ญาติข้างพ่อ ถ้าเป็นฟันล่าง
คือ แม่ หรือตา - ยาย ญาติข้างแม่
- ฝันเห็นหนอนจะได้ลาภ ได้เงิน
- ฝันเห็นขี้คนดิฉินนิทา
- ฝันเห็นคนตาย ได้ลาภ
- ฝันว่าใครตาย คนนั้นจะอายุยืน
- ฝันตั้งแต่ตีหนึ่งล่องไปจนถึงเข้ามิดจะแม่นถ้าฝันร้ายให้แก้ฝันกับน้ำ เวลาล้างหน้าก็บอก
ให้มันไปกับน้ำ

(นางอรุณ พรธงาม)

- ถ้าฝันร้าย ขณะนั่งหลับให้พูดเรื่องฝันของตนเองฝันร้ายจะกลายเป็นดี

(นายชัยรัตน์ อโหสิ)

- ถ้าฝันไม่ดี ให้แก้ฝันโดยเอาความฝันกับผู้ที่อายุไล่หลัง

(นายชม บุญช่วย)

- ถ้าฝันว่าพันทัก อีกไม่นานจะมีญาติ หรือเพื่อนเสียชีวิต

(นายประธาน เจริญสมประสงค์)

- มีหญิงสาวคนหนึ่ง ยังไม่ได้แต่งงาน เขาก็นอนฝันไปว่า มีคนมาบอกขุมทรัพย์ให้เขาว่าแกออกไป

หลังบ้านเขาจะทำตำหนิไว้ให้ แล้วเขามืดเขาก็ออกไป เขาไปเห็นไฟตั้งอยู่บนพื้นดิน

แล้วก็มีจำพวกงูเห่า เลื้อยเข้าเลื้อยออก เขาก็เลยกลัวก็เลยกลับบ้าน เขาก็มาเล่าพูด

ให้คนแก่ ๆ ฟัง เขาบอกว่าไอ้งูนั้นนะ ถ้าเรารู้ทันตีตายเสียมันก็เป็นทอง พวกคนแก่ ๆ

เขาว่าจัน เนี่ยเขาก็เลยเชื่อถือกันว่าฝีมือจริง ผีเผ่าทรัพย์ ผีบอกขุมทรัพย์ ผีที่หลอกหลอน

พวกชาวบ้านเชื่อ เต็มวันเขาก็ยังเชื่อ เรื่องผีกับชาวบ้านเห็นจะเลิกกันยาก

- ในประวัติพระพุทธเจ้าก็มีนะ คนในตระกูลกษัตริย์เขาจะมี เรื่องความฝันของพระเจ้า

ปเสนทิโกศล ๑๖ ข้อ ไปกันได้เลย เรื่องตระกูลกษัตริย์มันมีหนังสือตระกูลกษัตริย์ พระเจ้า

ปเสนทิโกศล เขาฝัน เขาก็ตกอกตกใจว่าเหตุการณ์อันนั้นมันจะได้แก่ตัวเขา ในที่สุดก็

ไปให้ พระพุทธเจ้าทำนาย พระพุทธเจ้าก็ทำนายว่าไอ้ความฝันอันนี้จะไม่ได้ทำความ

เดือดร้อนแก่พระเจ้าปเสนทิโกศล มันจะมีสมัยหนึ่งกาลข้างหน้าโน้นว่ามันจะเกี่ยวกับ

เหตุการณ์บ้านเมือง ในตระกูลกษัตริย์เขามีบอก เขามี ๑๖ ข้อ จำไม่ได้หมด

จำได้ว่ามีบุรุษคนหนึ่งหูขาว พระเจ้าปเสนทิโกศลฝันนะ อีกข้างหนึ่งคืบ อีก

ข้างหนึ่งสูง อีกข้างหนึ่งไหม้ ในหม้อข้าวใบนั้น มีข้าวไหม้ สูงและคืบ พระพุทธเจ้า

พยากรณ์ไว้ว่า ได้ฝันข้อนี้ จะมีเหตุการณ์อันหนึ่งในข้างหน้า ว่าฝนจะไม่ตกต้องตามฤดูกาล

จะตกที่นี้ไม่ตกที่โน้น คือไอ้ข้าวที่มันคืบคือฝนไม่ตก คือฝนไม่ตกตามฤดูกาล และตกที่นี้บ้าง

ที่โน้นบ้าง มันก็เป็นเหตุการณ์สมัยนี้ เช่นบางที่ฝนก็ตกที่ตกลงใหญ่ที่นี้ไม่ตก

แล้วมีอีกสมัยหนึ่ง ที่บุรุษเห็นเชือกหนึ่ง นี่ก็เกี่ยวกับบุคคล ไอ้ปลายเชือกหนึ่งมันก็

หย่อนไปได้เพียง และไอ้สุนัขมันคงกัดกินเรื่อย เขาว่าไอ้ข้อนี้มันจะมีสมัยหนึ่งกาลข้างหน้า

ผู้ใหญ่หรือเรียกว่า ปิตามารดาเป็นคนทำมาหากิน และไอ้ที่มีสุนัขกัดกินนั้นก็จะได้แก่บุคคล

มีประเภทหนุ่มสาวก็จะวิวาห์รวนแต่ไอ้เรื่องแต่งกาย เอาทรัพย์สมบัติผู้ใหญ่นำไปใช้จ่าย

อย่างสุรุ่ยสุร่าย ก็ที่สุนัขมันกัดปลายเชือกหนึ่งกินไปเรื่อย จะกินไปเท่าไร ๆ มันก็กัดกิน

เข้าไปเรื่อย ๆ ด้วยเหตุนี้ เพราะว่าพระพุทธเจ้าแสดงว่าจะมีสมัยหนึ่งกาลข้างหน้า

แล้วมีข้อหนึ่ง เขาวัดมีมา ๒ ปาก บุรุษก็ช่วยกันเอาหญ้าป้อนทั้ง ๒ ปาก พระพุทธเจ้าก็ตรัสว่าจะมีสมัยหนึ่งกาลข้างหน้า ไอ้คำว่าตุลาการตัดสิน จะมี...ไอ้บุรุษที่ป้อนหญ้าทั้ง ๒ ปาก เขาบอกว่าจะมีทั้งจำเลยและฝ่ายโจทก์ เอาเงินเข้าป้อนตุลาการ

ทั้ง ๑๖ ข้อนี้ รู้สึกว่าท่านพยากรณ์ไว้เกี่ยวกับ ประเทศชาติบ้านเมือง เป็นส่วนมาก แล้วก็จำไม่ค่อยได้อ่านมานานแล้วก็เลยจำไม่ได้

- เกี่ยวกับเรื่องเสียชีวิตที่เดียว นั้น พันธกเกี่ยวกับญาติ เขามีกรรมมีหน้าพัน มีกรรม ญาติผู้ใหญ่ มีหน้าพัน ญาติผู้น้อย เขามีพยากรณ์ทำนายไว้เช่นนั้น
- พวกที่ฝันแล้วมาดี เป็นหัวเลมมีแยะเลย ฝันเห็นผี เลขศูนย์ ฝันเห็นพระ เลขเก้า เขาตั้งเป็นสูตรไว้เลย ฝันอะไรต่ออะไรไปถามเลย ฝันตัวนั้นเป็นอย่างนั้น ฝันอย่างนี้เป็นอย่างนี้ เขามีสูตรไว้เลย แล้วมันก็ตรงบ้าง ไม่ตรงบ้าง ไอ้พระคัมภีร์มันเข้าไปอยู่ในดวงของคน บางทีคนมีลากที่ดีเป็นแบบนี้ ไอ้คนมีลากมันก็ดีเป็นอีกแบบหนึ่ง ก็ทำให้เขาได้
- ถ้าฝันว่าได้เหยียบอุจจาระเปรอะ เขาว่าจะมีคนนิทาใส่ร้าย

พระพุทธเจ้าเราก็ค้นนี้ ก่อนที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ท่านฝันว่าตัวท่านตายแล้วก็เอาเขาพระสุเมรุเป็นหมอน แล้วก็มีความนอนคลานตั้งแต่ปลายเท้าถึงหัวของท่านเขาพยากรณ์ว่าท่านจะทำงานที่ท่านตรัสรู้สำเร็จ ไอ้พวกเป็นหมู่หมอนคลานจากเขาบอกว่า พวกอุบาสก อุบาสิกาทั้งหลาย จะได้เจียโลตพิงธรรมของพระพุทธเจ้า

- ถ้าฝันว่าตัวเองตาย หรือฝันว่าได้ไปอุ้มศพที่ขึ้นพอง ว่าจะมีลากใหญ่ ว่าฝันจะให้ลากได้คุ้ม ได้หยิบได้อะไร
- ฝันว่ารุงรดงคกนี้ เขาว่าจะได้คู่ได้อะไร เขามีพยากรณ์ไว้ เขาก็เชื่อกัน แล้วฝันว่าตัวลอยไปในอากาศนี้ เขาถือว่าจะได้ลาก และยศ

ความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องราง เวทมนต์ โสยศาสตร์

- อาการปวดไสยศาสตร์รักษาหาย เช่น ความดันโลหิต โรงพยาบาลรักษาไม่หาย แต่ใช้เวทมนต์คาถาที่หลวงพ่อบำทำขึ้น
- ยาสั่ง ใส่ใ้มน้ำ อาหาร กินเข้าไปแล้วสะอึก แสดงว่าโดนยา
- ตกต้นไม้ ถูกมีดฟัน ถูกแทง ถูกยิงตกใจอย่างแรง ผันว่าตกหล่มขวัญหนีหรือขวัญล้ม เชื่อว่าให้มีการปิดรังควาน ไปหาหมอมาทำน้ำมันต์ ผูกแขนรับขวัญแต่งขันธ ๕ บายศรี มีดอกไม้ม ๕ คู่ เทียน ๔ คู่ เงิน ๔ สลึง
- เสกยันต์ เผ้าควายทำเป็นหุ่นแล้วใช้เวทมนต์คาถา เอาไม้ที่ป่าเข้ามาทำไม้หลาย ๆ อย่าง เช่น ไม้หลัก ไม้ท่ง ถ้ามีคนเข้าไปปลุก มันจะทำอันตรายคน
- มีคาถาบทหนึ่ง เขาใช้เวลาสอบสัมภาษณ์ บ้าน ๆ หนึ่งลูกตั้งแต่คนต้น ถึงคนสุดท้าย สอบได้หมด คือ อย่างองไปก็อื่นอย่าส่งจิตใจไปก็อื่น ให้มองตากรรมการให้ภาวนาคาชาจนขึ้นอกขึ้นใจ เขาจะสงสารเอง ห้ามใช้กับผู้ชายเพราะเขาจะติด คาถามี ๕ คำคือ เมตตา อรหิ
- หายตัว โดยมากมีน้ำมันเดือด พอเสกปลุกน้ำมันจะเดือดพุ่งขึ้นมาแต่ไม่ล้น พอหยุดภาวนาน้ำมันก็จะลดลง ถ้าน้ำมันมีอยู่ครึ่งขวด พอเดือดขึ้นมาจะมีก้อนขาว ใช้ประจําป้องกันตัวรู้ว่าจะมีเหตุไหม ถ้าน้ำมันเดือดขึ้นมา จะหนีไปเลย เพราะจะมีอันตราย เลือโมก มันหนีด้วยน้ำมัน จึงพ้นจากพวกเจ้าหน้าที่
- คนที่นั่งง่วงนั่งเหงา นั่งเศร้าเป็นทุกข์ เป็นลักษณะคนโดนเสน่ห์ คิดถึงอยากไปหาผู้ชาย ถ้าเขามาหาเดินผ่านหรือเห็นตัวก็จะตามเขาไป ร้องให้คิดถึงผู้ชายทุกวัน พ่อแม่ช่วยกันค้นว่า เขามาซ่อนไว้ที่ไหน แต่หาไม่เจอจนบ้านปรุหมดเลย วิธีเลิก พ่อแม่รื้อบ้านทั้งปลุกใหม่

(นายจอม องอาจ)

- หากชายคนใดต้องการทำเสน่ห์ให้หญิงหลงใหล ให้ตั้งจิ้งจกขณะผสมพันธุ์กันแล้วนำทั้ง ๒ ตัว ไปตากแดดให้แห้ง ใส่กรรค่า แล้วลักลอบใส่อาหารให้หญิงคนที่เราต้องการกิน

(นายประธาน เจริญสมประสงค์)

- คนที่ท้องลูกคนหัวปี ไม่มีของคุ้มตัวละก็ห้ามขำมน้ำขำมท่า มันจะกินเด็กข้างในต้องมีคาถา ขำมน้ำสำหรับคนที่ท้องว่า "ศิริโอด ชะคะ ฉันทนา หิตาสันโต สัพพหริสาโล เป เตวะ ชัมมา จิวุธ จเร" ผาดน้ำ ๓ ที แล้วไปได้

(นางละมุน ทองนาค)

- น้ำมันเสกของหลวงพ่อ มีน้ำมันเสกของหลวงพ่อดี วัดสัตหีบ น้ำมันหลวงพ่อบ่ม สุราษฎร์ธานี แก้วปลาทูยกใส่ น้ำมันนี้ทำจาก น้ำมันมะพร้าว เวลาจะใช้ ขุดน้ำเหลืองในแผลออก ให้หมด ถ้าไปรักษาหมอหลวงจะเป็นบาดทะยักตาย ถ้าใช้น้ำมันนี้แล้วไม่ตาย พวกหมอ หลวงไม่มีคาถาอะไร ส่วนหมอไทยมีครูบาอาจารย์ น้ำมันนี้ถ้าจะใช้ไม่ต้องเสกเพราะ หลวงพ่อเสกมาแล้ว เวลาใช้ก็บอกหลวงพ่อบอกหลวงพ่อบ่วยให้หายเร็ว เวลาใช้ให้รีดเลือด คำ ๆ ออก แล้วเอาน้ำมันยัดใส่แผล น้ำมันจะกัดพิษออกหมดแล้วไม่เป็นหนอง ถ้าตะขบ หรืองูพิษกัดก็ใช้น้ำมันนี้หาย

(นายเสงี่ยม เปล่งปลั่ง)

- ห้ามแขวนพระคู่ การแขวนพระถ้าเด็ก ๆ ควรแขวนน้อยองค์ :

(นายชัยรัตน์ อะโหล)

- ผ้ายันต์ใช้กันผี กันปืนได้

(นายบุญ ชูสวัสดิ์)

- เวลาจะออกจากบ้านจะต้องปลุกธาตุทั้ง ๔ ธาตุในตัวเรา เวลาจะไปไหนก็ไหว้พระและ ปลุกธาตุ ๔ โดยใช้แป้งทา และท่องคาถาว่า นะ มะ พะ ธะ นะโมพุทธายะ นะให้เอา แป้งทาที่ปาก มะทาที่แก้ม พะทาที่หน้าผาก ไม่ว่าเราจะไปไหน ก็ให้ปลุกธาตุทั้ง ๔ ในตัว ได้แก่ ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุลม ธาตุไฟ และไปด้วยความสวัสดิ์มีชัย

(นางวาด จันเจริญ)

(๔๑๘)

- คนที่มีคาถาอาคม เขาเอาผ้าสะกะโต (ผ้าผวย) ห่มตัวแล้วว่าคาถาเขาก็จะกลายเป็นเสือ
เสือนี้รอยตีนจะมี ๕ นิ้ว เหมือนรอยตีนคนส่วนพื้นจะมีเม็ด ๒ เล่มอยู่

(นายแปลก พรหมงาม)

- คาถาบทนี้เป็นคาถาของบรรพบุรุษตั้งแต่โบราณมาจนถึงเดี๋ยวนี้คาถาเสกพริกไทย ๑๔ เม็ด
ทำให้แตกมุตโต และ ปรากฏทรงจำดี ตั้งนโม ๓ จบแล้วภาวนาว่า
"พุทัง ระลึกได้ นะ ทรงศิริไตรปิฎก อยู่ในเบญจขันธ์ทั้ง ๕ พุทังทรงปัญญา ตะขัมโม
สันโถ" จบแล้วกลืนพริกไทยให้หมด ทำบ่อย ๆ สติปัญญาดีมีความทรงจำดีและแตกฉาน
ในความรู้
- เอาใบไม้ที่เราทานได้เป็นใบอะไรก็ตามแต่ใบเล็ก ๆ แล้วก็ไปเข้าที่สุขสงัด ให้อำนาจให้ตี
คือให้อำนาจตั้งแต่ ย่อนนโม ๓ จบ แล้วก็ "อิติปิโส ภควา อรหัง สัมมา สัมพุทโธ ภควา
พุทัง ภควัง ดังอภิวาเทมิ จนครบถึง สุปปัญโน" แล้วเราก็สมาธิจิต เอาเข็มอันหนึ่ง
แทงใบไม้ แล้วก็คอยมาเอาคาถาว่า "นปฐ โม เปรื่องปราชญ์ พุทธฉลาด ธาปัญญา
ยะยายะปัญญา นาสังสิโม อัสทวาสุ" ทำนี้เองแล้วกินใบไม้กลืนเข้าไปเลย แล้วมัน
จะเกิดปัญญารุ่งขึ้นในสมองเอง

(นายฉม พงศ์เจริญ)

การปลูกบ้าน

เรือนนกยูง	เรือนผี	เรือนยักษ์
๘	๑	๒
เรือนเศรษฐี		เรือนเปล่า
๗		๓
เรือนศพ	เรือนบันไดแก้ว	เรือนแท่นแก้ว
๖	๔	๕

ตอนแรกต้องเขียนตาราง ๑ เรือนผี ๒ เรือน
ยักษ์ขมุขี เรือนเปล่า ๔ เรือนแท่นแก้ว
๕ เรือนบันไดแก้ว ๖ เรือนศพ ๗ เรือนเศรษฐี
๘ เรือนนกยูง เรียกว่า เรือนพระคุณ ๘ ประการ
ถ้าจะปลูกบ้านเป็นบ้านส่วนตัวแล้วก็ให้อายุอยู่ว่า
จะไปตกช่องไหน ถ้าตกเรือนผี ปลูกแล้วก็จะเยือก-

เย็นเหมือนศาลา ป้าชาญคนจะไม่ท้องเที่ยว เพื่อนฝูงจะไม่มาแล้วเจ้าบ้านจะนอนสะดุ้ง หวาด
ผวา อยู่เสมอเพราะมันเป็นเรือนผี เรือนยักษ์ขมุขี ปลูกแล้วจะมีแต่เรื่อง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

(๔๑๔)

ตำรวจ เจ้าหน้าที่จะมาช่วยหื้อกินจนเจ็จ เรือนเปล่า ปลุกได้ ๖ เดือน เจ้าบ้านจะตาย
แพแม่บ้าน เรือนแทนแก้ว ปลุกแล้วหาปราชญ์ จมมาเกิดที่นั่นหรือจะมาเยียมเยียนตามได้
เรือจะมาพักที่นั่น เรือนศพ ปลุกแล้วภายใน ๓ เดือน จะได้ทำศพที่นั่น ถ้าเจ้าบ้านไม่ตาย
ที่นั่น คนอื่นก็จะมาตาย เรือนเศรษฐีปลุกแล้วจะร่ำรวยอยู่เย็นเป็นสุขดี เงินทองจะทำ
สิ่งใดสิ่งหนึ่งจะไหลมาเทมา เรือนนกยูงปลุกแล้วมีแต่ประชาชนมองดูแล้วว่าสวย แต่นาน
ไปจะหาสวดคำข้อนใส่เต่าก็ไม่มี เพราะว่ามัวไปหลงระเริงปลุกบ้าน ต่อทางนั้นคิด
ทางนี้หน่อย เงินก็เลยหมด เวลานั้นบิให้นับตามอายุ เช่น ๓๐ ก็นับ $๘ \times ๑ = ๘, ๘ \times ๒ = ๑๖$
 $๘ \times ๓ = ๒๔, ๘ \times ๔ = ๓๒$ เอาแค่ $๘ \times ๓ = ๒๔$ แล้วนิยมนับ ๒๔ ที่เลข ๑ คือเรือนผี นับต่อ
ไปจนถึง ๓๐ ตกเรือนศพ เป็นต้น

- ใช้ธากาใบหนึ่งจะเป็นถ เถทอง เหลืองหรือดาดกะละมังก็ได้ หักเอาหนึ่งควายมาวางไว้
เอาเทียน ๔ เล่ม หนัก ๑ บามตั้งไว้ครอบดาด แล้วจุด แล้วก็แต่งครู แล้วก็ยกขึ้นลง
อาคม สักประเคียวหนึ่งนั้นจะเคียด เหมือนกับถูกไฟ เตือดหนัก ๆ เขาก็จะหายไปที่นี่ก็
ใส่ปลอกกะ แล้วจะยัดใส่เล็บ ใครที่ทำได้คนอื่นเดือดร้อนก็จะโดน หนึ่งควายเสกเข้าห้อง
เมื่อปลอกแตกหนึ่งก็จะบาน คนนั้นก็เจ็บปวด ในที่สุดก็จะตายไป

(นายพุทธย์ ยอดสร้อย)

- เวลากินข้าวต้องเสกก่อน

(นายอยู่ กล่อมประเสริฐ)

- เราจะปลุกเรือน เราจะต้องรู้ว่าเสาเรือนเราดีหรือไม่ ที่ดินเรามีดีหรือไม่
- กาดาศรฐี "อุ อา กะ สะ" ท่องซ้ำ ๆ กันไปเรื่อย ๆ จะเป็นเศรฐี
อุ คือ อุตธัง แปลว่า ขยันหมั่นเพียรทำงาน
อา คือ อารักข์ " รู้จักรักษาของที่หามาได้ ไม่ให้เสียหาย
กะ คือ กัลยาณมิตตา" คบเพื่อนดี ชักนำไปในทางที่ดี
สะ คือ สัมมาอาชีวะตา" เลี้ยงชีวิตพอควรไม่ตระหนี่หรือฟุ่มเฟือย

- เสกเลขการเล่นแก้ว ใช้ ๑. สี่ฝั่งปิดปากผี มาลงนะ ๒. สี่ฝั่งคาถาพื้น ที่พระท่าน
เสกแล้วสองอย่างนี้ นำมาลอยในถังน้ำมัน แล้วนำมาลงยันต์ผสมด้วยน้ำมันจันทร์แล้วเสก
คาถา แล้วเอาไปทาตรงที่จะแทงถึงส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งเอาไปทาเลขที่จะเล่น แก้วก็ออก
แต่เชยที่เราทาไว้
- เสกคุณ เสกหนึ่ง ก่อนที่จะเสกคุณ เสกหนึ่งเข้าห้องจะต้องมีการว่าคาถาว่า "ธัมมิโกชนา
ธัมมิโกชนา สังฆโกชนา...พอ ๗ วัน ก็ปล่อยไปถ้าใครเคราะห์ร้ายก็จะเข้าตัวคน
คนที่เคราะห์ร้ายคน ๆ นั้นจะมีอาการจุก บวม จะมีคาถาให้ออกว่า "โอมมหา...ผู้มีฤทธิ์
ยิ่งแท้ ผีเป็นเจ้าแห่งความเล่นหาอาลัย ถูดยศจาก เสน่หา องค์พระยาท่านารคหมื่นองค์
สรวัดและความเล่นหาจึงบังเกิด ช่วยกูแก่ ถอนราก ขอเชิญมาแก้เสียเอง เธอผูกไว้
เป็นเพลง เป็นเลข เป็นกล ด้วยเขาทำด้วยมนต์ พระจิตพินา ตานา ทำด้วยสิ่งใดบ้าง
บริษั และมึงทำด้วยยาใส่กระบอก และมึงฝากคลึงด้วยสี่ฝั่งให้ท่านงงจนมึงทำให้ผีตาย
โหงมาประจำตัวละมึงทำให้กลัว ละมึงทำให้รัก และมึงทำด้วยมนต์กาสิก เทพพลังสิก
เทพวิญจวน และมึงทำด้วยดอกกล้วย และออกจำปาและกาหลง และมึงทำด้วยกระดาน
ทรง ยอดกระหล่ำ และใบรัก และมึงทำด้วยด้ายสาวพรหมจารี กะสังผิอยู่ในป่าช้า ประทับ
ไม้ใหญ่ เลื่อยสวนใต้ที่นอน มึงฝังในตงตอนที่คุมขัง มึงฝังของทั้งภาคใต้และภาคเหนือ
และมึงทำให้ป่วย และมึงทำให้หง และมึงทำให้เสียจริต เสียตแ่ง และมึงทำให้ข้อแข็ง
กระด้างทั่วทุกคน และมึงทำด้วยมนต์สักคาถาว่า พุทธัง สรณัง ศักจามิ ตัวก็จะติด ปุจฉา
กันดังสละขัง ตรึงมึง ภูจะตรึง ภูจะตรึงมึงให้งุนงวไว้นก่อน ภูจะถอน ด้วยพระเวท พระมนต์
พระคาถา ภูจะสาป ยาสาโส โหตะสะ สมุหสะโต สมุหนิยโส นะโมคาถา สิทธิการิยะ
แก้คุณพิษขม พิษรากอสุก แก้เลขยันต์ ๑๒๓๔๕๖๗๘ แก้อักษรเสน่ห์โกลีเลี้ยง...แก้รูปเขียน
ที่อยู่ในกระดาน แก้ฝูงผีที่กำลังประจำรูอยู่ทุกสิ่งนั้น ๆ...ทางแก้พุทธจักร และบาตรแตก
และมึงทำให้ป่วย และมึงทำให้หง และมึงทำเสวยไม้แห้วไฟลม และมึงกล่าวพุทธมนต์
ตัดปลายและข้างต้น ภูจะกล่าวด้วยนะโม กอชช กอกา แก่แม่หนึ่งสี่...เห็นเล่ห์ซัด...
ภูจะเปิดโลกมนุษย์ และครุฑนาค...ภูจะเปิดบนสวรรค์บนประยูณต์ ภูจะเปิดฝูงชนให้หัว...

อุจะไล่ อุจะฟัน อุจะสับมึงด้วยพระขรรค์หัวมึงก็จะแตกแหลกจะยับ สมณีย์โส ไฟอุจะไล่
 อุจะฟัน อุจะสับมึงด้วยพระขรรค์หัวมึงก็จะแตก อุจะฟาดมึงด้วยพระขรรค์สมณีย์โส มุหนียะ
 พุทธังกันจะ ธัมธังกัจจะ พุทธังกันจาย ธัมมังกัจจาย สังฆังกัจจาย โอมหะรุ ๆ ๆ ๆ"
 และเอาข้าวสารเสกขว้าง คนที่ถูกมนต์ก็จะร้อง และมันก็จะออก

- โอมนะโมพุทธานะ พระพุทธานะ ทั้งร่าง ทั้งองค์ ตัวจริง แข่งโองการไว้ แต่เทวดา
 และมนุษย์สา ที่หกชั้นฟ้า ที่ ๕ ขึ้นดิน คุณพระอินทร์ คุณพระพรหมคุณพระยม คุณพระกาฬ
 คุณท้าวจุลโลกกบาลทั้ง ๔ พระภูมิเจ้าที่ พระองค์จึงตั้งทนนี้ไว้ เทิดทูนนี้ไว้ เพื่อจักร-
 นารายณ์ ให้ลงมาปราบปรามทั่วทั้งธรณี ปราบทั้งฝูงผีและฝูงคน มีไร่ ฝั่บ้าน ฝั่ท่า ฝั่เหว
 ฝั่ตายทั้งกลม ด้วยเป็นลมตาลบ้าง ฝั่แทงไร่แทงนา ฝั่ตกต้นไม้ มาร้องไห้สะอื้น ฝั่ตายเหียงกิน
 ก่อนรุ่งไก่ขัน ฝั่ตายเกาะหลัก ฝั่ตายวันจันทร์ ต้องเคราะห์สำคัญเร่งไปเยโว พวกฝูงก้านัล
 ที่ตายไม่กลับ ไปพิพเวียงจันทร์ ขวนกันหนีไป ฝั่ร้าย ฝั่บ้าน ฝั่บอบ ฝั่ลอบ ฝั่ไซ มีเจ้านางไม้
 ไปสูบกลาง กลางพง กลางดงคิมพานต์ ตกต้นไม้ตายว่า ยายกะลากะตากะสี ผู้เป็นนาย
 แห่งฝูงผีลั่นทั้งชมพู ฝั่ร้องท้องอู่... ฝั่ร้าย ฝั่ลอบ...สามแยกปากแม่น้ำเจ้าพระยา ปู่เจ้า
 เขาเขียวเกี่ยวกันไผมาถึงเมาะตะมะฮังวะหงสา ฝั่แขกก็มีมิ่งไปที่สมอไชยศรี...
 โยที่กาเร่งพากันรีบไป ฝั่เขาไล่...พวกสูเอ้อย่าอยู่เลยเร่งพากันกลับไปยังบ้าน ณ แห่ง
 หนตำบลแห่งใด พุทธังกัจจามิ ธัมมังกัจจามิ สังฆังกัจจามิ พุทธังกันจาย ธัมมังกันจาย
 สังฆังกันจาย พุทธังกัจจะ ธัมมังกัจจะ สังฆังกัจจะ พุทธังกัจจาย ธัมมังกัจจาย สังฆังกัจจาย
 พุทธังหาญสุญหาญ ด้วยนะโมพุทธานะ ธัมมังสุญหาญด้วยนะโม พุทธานะ สังฆังสุญหาญด้วยนะโม
 พุทธานะ...โอมสวาทะ สวาทาย พวกผีนี้มันก็ไป

(นายศรีสวัสดิ์ พุฒพิชัย)

- ผู้ชายแขวนพระเขาห้ามลอดราวผ้า ลอดราวผ้าด้วยไม้ค้ำกล้วยด้วย ไก่กล้วยมันจะล้ม
 เขาเอาไม้ไปค้ำ เขาห้ามลอด คาถาอาคมบางชนิด เขาก็ห้าม ราวลอดผ้า ได้ทุนนี้ไม่ได้
 เขาถือ แขนพระ แขนอะไร เขาถือ แต่ก่อนมีหมอยุ่คนหนึ่งแกสักหนึ่งเหนียว แต่เขา
 ห้ามลอดไม้ค้ำกล้วย ถ้าลอดเขาถือว่าไอ้ช่องที่สักก็ลืมนั้นจะเสื่อม ก็อย่างเราเป็นไซ้
 เขาห้ามของแสง

ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และผีนางไม้

- ผีปอบมันกินคน กินตับไตไส้พุงให้เน่าเปื่อย คนเป็นผีปอบจะไม่สู้ตากคน กลางวันจะ
ทำท่าเป็นคนป่วย ผอม เขียว แต่กลางคืนลุกขึ้นหาอะไรกินได้

- ผีโคมดลักษณะเป็นดวงไฟกลม ๆ เท้าอุกมะพร้าว และมันชอบกินของสกปรก

- คนที่กินของทำบุญก่อนพระ คายแล้วจะกลายเป็นผีกระสือ ผีกระสือชอบกินของสกปรก

ยายเคยเห็นเป็นแสงแดง แวบ ๆ เป็นดวง ๆ มันชอบกินขี้ กินของสกปรก เวลาออกลูก
ต้องระวังมันจะมากิน กินเสร็จแล้วจะไปเช็ดปากที่ผ้าที่ตากไว้ เขาจึงห้ามตากผ้าต่างดิน
ถ้าใครจะเอาผ้าขึ้นไปผึ่ง มันจะเอาของมาขอใส่ผ้าขึ้นไปไม่ให้ผึ่ง ถ้าเขาผ้าไปผึ่งได้ มันจะ
ปากพอง มือพอง และก็จะรู้ว่าใครเป็นผีกระสือ เวลาอมตามันมันจะหลบตา และมันจะไม่
มีแววตา

(นางบุญ ชูสวัสดิ์)

- ผีเรือนเป็นบรรพบุรุษที่นับถือกันมาตั้งแต่โบราณ ครั้งปู่ ย่า ตา ยาย เป็นผีที่ให้ความ

คุ้มครอง เป็น ปู่ ย่า ตา ยาย บรรพบุรุษ เป็นผีของบรรพบุรุษของเรา การที่จะอยู่เป็นสุข
ต้องมีผีเล่าผีเรือนคุ้มครอง ปัจจุบันก็ยังนับถือกันอยู่บ้าง มันอยู่ที่ใจของเราด้วย ถ้าเราตั้งใจ
มัน เค้าก็ต้องช่วย เราต้องเคารพบูชากราบไหว้ ตรุษจีนก็ต้องไหว้ เช่นไหว้ แล้วก็จะทำ
ให้เรา มีความเชื่อมั่นทำอะไรก็ได้ ผีเรือนประจำอยู่ที่เสาเอก หรือเสาดั้งของเรือนของคนไทย

(นางอุษา ชูสวัสดิ์)

- รถที่มีแม่ย่านางดี จะช่วยคุ้มครองไม่ให้เป็นอันตราย รถคว่ำตังหลายครั้งไม่มีใคร

เป็นอะไรเลย เพราะแม่ย่านางรถดี

- แม่โพสพเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คุ้มครองให้ทำนาได้ข้าวดี จึงต้องมีการเซ่นไหว้แม่โพสพ และ

มีการทำขวัญเวลาข้าวตั้งท้อง แม่โพสพเป็นผู้หญิงมีคนเคยเห็น นุ่งผ้าจีบ ห่มสะไบเฉียง

- เวลาปลูกบ้านต้องตั้งศาลพระภูมิ ในศาลมีเร็ด (รูปเทวดา) เวลาจะไปไหนต้องไหว้ เหมือนการทำความเคารพผู้ใหญ่

- นางกวั๊ก เป็นลูกของปู่เจ้าเขาเขียว ชายเห็นชายรัก หญิงเห็นหญิงรักพวกมีอาชีพค้าขายนับถือนางกวั๊ก ถือว่ามีไว้กวั๊กเรียกคนเข้ามาซื้อของรูปนางกวั๊กจะทำเป็นผู้หญิงนั่งกวั๊กมีอนุ้งใจกระเบน ห่มผ้า ไว้ผมยาวประบ่า เหมือนแม่โพสพ

- ถ้านอนตรงชื่อ จะถูกผีอำ รู้สึกอึดอัด หายใจไม่ออกสมัยนี้เชื่อว่ามือกับเท้าทับกันแล้วเลือดไม่เดิน

- ผีตะเคียนอาศัยอยู่ตามต้นตะเคียน เป็นผู้หญิงไว้ผมยาวถ้าไปพักที่ตะเคียนคู่นี้สวย กลับมาบ้านจะป่วยเกือบตายเพราะนางตะเคียนทำเอา และถ้าบ้านไหนมีเสาไม้ร้องไห้คนน้ำมันแล้วทำดีเคารพบูชา ก็จะได้ เจริญรุ่งเรืองร่ำรวย เพราะเสาด้านนั้นมีนางตะเคียนอยู่ ไปดูโคที่เสานั้นจะมีตา มีคิ้ว มีจมูก มีปาก นางตะเคียนที่เคยเห็นเป็นผู้หญิงแต่งขาว

- ผีนางตานีอยู่ที่ต้นกล้วยตานี กล้วยนี้ห้ามใช้ทำการมงคลห้ามปลูกไว้ในบ้าน เพราะมีผีกกล้วยที่มีนางตานีอยู่จะมีอิทธิฤทธิ์ให้เห็น เช่น ปลุกตะลุมกลางคืน อย่างนี้เป็นคุณ เจ้าของที่มีวาสนา
(นางอรุณ พรหมงาม)

- ครั้งหนึ่ง เมื่อสมัยที่ผม เองก็ยังไม่ได้เกิดเหมือนกัน หมอชิตได้เล่าให้ผมฟัง คืนวันหนึ่งเป็นวันพระเชษฐาพี่ชายข้างมา เทนที่บ้านสะพานแดง แล้วหมอชิตคนเล่าเวลานั้นอายุราว ๆ ๑๒ เทคนี่เสร็จเมื่อครั้งสมัยโบราณ ราว ๆ สัก ๕ หมู่ ท่านก็กลับวัดใหม่พญาท่า ท่านเดินมาถึงหน้าบ้านแม่บาง แม่บางนี้เป็นญาติกับหมอประสงค์ บานขึ้นนี่ก็พอดีแลเห็นว่า ทางด้านทิศเหนือของเมืองชลมีลูกไฟ ท่านก็ทางจั่วรอกให้หมอชิตนี้เข้าไปอยู่ในจั่วร ตัวท่านเองก็ถือตะเกียงไป๊ะถือไว้ เมื่อก่อนนี้ไฟฉายยังไม่มีปรากฏว่าคนที่เดินมาลูกจั่วรถนนไม่ใช้คนหรือ แปรต แปรตจริง ๆ เขาเรียกว่า "เจ้าพ่อใหญ่" เดินจากทิศเหนือ คือ แถววัดกำแพง วัดเครือวัลย์ วัดกลาง เดินเรื่อยมา ทางแขน ถึงตัวอุปัชฌาย์ก็ถลันลง ท่านยังนึกชมเชยว่าแม่จะเป็นผีเป็นนาง เป็นเปรต

เป็นผู้ซึ่งตกอยู่ในเรื่องของการขบถมุขุมิก็ยังเคารพพระ แก้วก็เดินต่อไป... เมื่อผ่านไปแล้วท่าน
อุบิซายาก็กลับวัด ประมาณสักครึ่งเดือน จังหวัดชลบุรีนี้ เวลานั้นชลบุรียังเป็นเมืองโบราณหรือ
เมืองเก่า เลียงหมู เลียงเป็ด เลียงไก่ ในเขตเทศบาลไม่มี ไม่มีสุขาภิบาล ยังเรียก
ชนบทก็แล้วกัน พอหลังจากนั้นก็ไฟไหม้เรียบ

ก่ง เคยได้ยินเรื่องเกี่ยวกับต้นไม้อยู่ที่วัดกำแพง ต้นเลียบ มีหรือพอใหญ่ ก็ว่าเปรตนะ
ไปสิงสถิตย์อยู่ที่ต้นไม้จากนั้นมาก็ปรากฏกาย... เห็นชั่วคราวชั่วคราว ที่ให้เราเห็นรูปร่างจะมีเหตุ
เกิดขึ้นในหมู่บ้าน เพื่อเป็นลางบอกเหตุอะไรสักอย่าง

- กรมหลวงชุมพร ฯ เป็นบิดาของทหารเรือ เพราะเหตุว่าเสด็จในกรมท่านเป็นเจ้าฟ้า
ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ ท่านไปเรียนจากอังกฤษ แล้วก็เมื่อกลับมาแล้ว
ก็ทรงจัดตั้งกองทหารเรือแห่งประเทศไทย ของสยามประเทศให้มีสมรรถภาพดีขึ้น และก็พระองค์
ท่านก็ทรงเป็นผู้ก่อตั้งทหารเรือ วางรากฐานการทหารเรือเป็นครั้งแรกอย่างนี้ แล้วต่อมาพระ-
องค์ท่านไปเลือกสถานที่ในประเทศไทยอย่าง เป็นดินว่าสัดหีบ สัดหีบนี้ กรมหลวงชุมพรเห็นว่า
ให้เป็นที่ดินที่จะต้องอยู่ในความปกครองของทหารเรือจนทุกวันนี้พระองค์เป็นผู้วางรากฐานไว้ในการ
ที่จะตั้งกองทัพอเรือให้เป็นหลักเป็นฐาน ทหารเรือนับถือกรมหลวงชุมพร ฯ มาก พระองค์ทรง
เป็นพระบิดาของกองทัพอเรือ พระองค์นอกจากจะเป็นผู้วางรากฐานในเรื่องการวางกำลังของ
กองทัพอเรือให้ทันสมัย เทียม เท้ายุโรป แล้วพระองค์ยังทรงศึกษาเล่าเรียนทางไสยศาสตร์ ไสยศาสตร์
โบราณนั้นคนเราส่วนมากมักไม่มีใครเชื่อว่าเป็นเรื่องจริง แต่พระองค์ทรงเชื่อ แม้ว่าจะศึกษาจาก
ยุโรปมาแล้ว พูดง่าย ๆ ว่าพระองค์เรียนจากเมืองนอกนะ เมื่อพระองค์เรียนมาแล้วลูกเจ้าฟ้า
เจ้าแผ่นดินก็ทรงรู้สึกแปลกใจ แปลกพระทัยว่าทำไมถึงจะพบเห็นว่า เรื่องจริงของไสยศาสตร์
เป็นอย่างไร ต่อมาพระองค์ท่านก็ไปพบพระอาจารย์พระองค์หนึ่งชื่อหลวงพ่อดุขวิชฌะขาม แห่ง
แล้วก็ เมื่อพระองค์ไปพบไปเห็นจริง มันจริงอย่างไร บางครั้งพระองค์ท่านไปแลเห็นว่าหลวงพ่อดุ
ทำตามทีคนธรรมดาสามัญไม่ทำ เช่น เสกน้ำมนต์จะเข้าให้กันจะเข้าได้ พระองค์ท่านจึงนับถือ
สรุปความแล้วว่าไสยศาสตร์มีจริง พระองค์ที่พระวรกายจะทรงสักไว้ซึ่งอักษรเลขยันต์ นอกจาก
หน้าพระพักตร์เท่านั้นเองที่จะไม่มี เค้าแล้วว่าพระองค์ทำได้ทุกอย่างเป็นดินว่า การหายตัว การ

(๔๒๕)

ทำตัวให้เล็กลงแล้วก็การทำให้พระองค์เองอยู่ยงคงกระพัน หนึ่งเหนียวอย่างนี้ เป็นต้น

(นายโสภาส พรรณงาม)

- ฝันงไม้หรือฝิป่าจะอยู่ในป่าลึก ๆ ชอบแปลงตัวเป็นกมมาหลอกพวกพรานนั่งห้างตามโป่ง
เช่นมาบอกว่าเมียจะออกลูก หรือแม่ป่ายจะตายอยู่แล้ว พอพรานลงมาจากห้างก็กดแถวล่าคอนตาย

(นายโสภาส พรรณงาม)

- จอมปลวกมันขึ้นดึกก็ดีขึ้นไม่ดึกก็ไม่ดี บางทีทำให้รำให้รวย เขาว่าไปมีโรคจอมปลวกนั้นแหละ
ด่วนเลยบางคนก็ต้องขวม เอ้อเขาเชื่อกันแล้ว ๆ ที่บ้านนอกพอไปเลี้ยงควายพอไปถึงจอมปลวก
ไ้อยยเยียวก่อน เขี่ยพอดกผ้าถุงได้ก็ฉี่เลยนะกลับบ้านบวมขนาดนี้กางถุง

- ถ้าเรานอนตรงเสาเอก ฝิจะอำ ฝิเสาเอกอำร้ายแรงมากถ้าอำมาก ๆ ผมจะร่วง
หมดหัว

- วันพระเป็นวันปล่อยผี

- ถ้าเราไปเตะกระตังสะเดาะเคราะห์ต่อชะตา พวกคุณพวกเค้ระห์ต่าง ๆ จะ
เข้าตัวเรา

(นางอ้อย พรรณงาม)

- ถ้าฝิหุงได้ตกลงบ้านใครบ้านนั้น จะมีคนตั้งทอง

- มีฝิบ้านฝิเรือน ฝิพระภูมิเจ้าที่ ทำอะไรถ้าไม่บอกจะไม่สบาย อยู่ไม่มีความสุขเคย
มีฝิเข้าคนแล้วให้พระดู พระบอกว่าฝิที่เข้าต้องการกินขนมจีน พอเอาขนมจีนไปหาก็หาย

- ก่อนออกทะเลต้องบนเจ้าแม่สามมุข บนด้วยมะพร้าวอ่อน ๓ ภู ขอย่าให้ผมจัดหรือ
อย่าให้ผม ถ้าจะให้ศักดิ์สิทธิ์ก็บนด้วยขนมครก ว่าว เพราะเจ้าแม่ชอบ

- ฝิเจ้าที่ ถ้าจะไปอยู่ที่ไหนหรือทำอะไรต้องบอกให้รู้โดยจุลธูปเทียน ถ้าไม่ทำแล้วจะ
ถูกหลอก เวลาจะกินอะไรก็ต้องถวายให้ฝิเจ้าที่เจ้าทางกินก่อน

- ฝีมือจริง เพราะลงเคยประสมมาแล้วคือ ตอนแรกเห็นเป็นคน ๖ คน ต่อมาเหลือ ๔, ๓

๒ คนเหลือคนเดียวแล้วก็หายไปหมด แต่ไม่ได้ทำอันตรายเพราะมีคาถาป้องกันคือใช้ ฮิตปีโส
ก็ได้ พาหุก็ได้ นโมตสสะก็ได้ ตามพุทธศาสนาว่านะคือพ่อ ไม่คือแม่ พุทธคือพระพุทธ ธา คือ
พระธรรมยะคือพระสงฆ์ มะ คือพระสงฆ์ เรียกว่าพระเจ้า ๕ องค์

(นายแสงี่ยม แปลงปลั่ง)

- ผีกระสือ จริงหรือเท็จไม่รู้แต่เชื่อกัน เกิดจากคนก็มี เกิดจากว่นก็มี เชื่อว่าเกิด
จากว่นโพรง ประมาณที่ ๑ - ๒ เห็นดวงไฟที่บ้านนั้นมีลูกสาวคลอลูกสาวปฏิบัติเมียอยู่ เพียง
คืนเจียบสัจจ เป็นรูปคนมาหาгинตอนดึก ๆ เขาเอาดอกแหง ตื่นเข้าขึ้นมาปรากฏว่า ดอกเสียบ
อยู่กับว่น ที่วัดปลูกว่นนี้ ถ้าปลูกค้างปีไม่ได้จะกลายเป็นผีเชื่อกว่นโพรงมีฤทธิ์ เอาไปใช้
ทางเหมียวทางคง เอาไปเล่นห่วยได้กิน เชื่อว่าศักดิ์สิทธิ์ไปร้องขออะไรก็ได้

- นักสกกคนแถวนี้เขาไม่สนใจ แต่นักสูท นักเค้าแมว นั้นเชื่อว่าถ้ามีการป่วยไข้มีมา
ร้องไม่ได้ เพราะถือว่าเป็นนกผี เคยเห็นคนป่วยแล้วนกเค้าแมวมาจับต้องเอาเป็นอิง

- เชื่อบ้างมีมาก เจ็บป่วยไข้ต้องโทษว่าผีเข้าสิง ผีต้อง ผีหัก หมอเคยเห็นขณะ
ที่นั่งห่างจากต้นไม้ มีเสียงหล่นแถมองไม่เห็นอะไร แล้วต้นไม้ก็ไหว วันต่อมาชนผี เบรครถ
เต็มที่แล้วก็ชน

- ถ้าป่วยไข้ ถือว่าผีทำ ให้รักษาโดยเข้าเจ้าทรง

- ลูกกรอก คือ การคลอดก่อนกำหนด มีลักษณะเหมือนคนแต่ตัวเล็ก ๆ นิดเดียว อย่างมาก
ก็เท่าถ่านไฟฉาย มีลักษณะครบทุกอย่าง ไม่มีชีวิต เดินไม่ได้ นำมาเช่นให้มันขึ้น ที่วัดแหลม
ประจักษ์นำไปฝังไม่เลี้ยงเขา มันจะไม่อยู่ที่ ถ้ามันคือจะไม่ยอมเข้ารูปเดิมต้องเรียกมา ถ้าเอา
มาเลี้ยงอีกจะยุ่ง บางทีจะให้โทษให้หึง จะมาเล่นงานกับเจ้าของ

- รักยม ทำมาจากต้นรักซ้อนกับต้นมะยม โดยเอามาแกะแล้วใส่ขี้วัวขี้ควายเป็นรักยม
เมตตามหานิยม

(๔๒๗)

- ฝิ่บอบ คนธรรมดาหรือคนทรงเจ้ามักจะเป็น เพราะเขาเช่นเขาสรวยอยู่เรื่อย ๆ
เขาเลี้ยงฝิ่บอบไว้หาเงิน ใช้ฝิ่บอบให้ไปหาเขาป่วย แล้วเจ้าของมารักษาเอง

(นายจอม องอาจ)

- เลือเจ้าป่าเจ้าขามีจริง กลางคืนจะมาเดินสวนสากหญ้าแหวกเป็นช่อง เข้าขึ้นมีรอย
ตีนใหญ่มาก เคยมีคนเห็นแถวหลังเขาสอยดาว

(ไม่ทราบชื่อวิทยากร)

- ถ้าหากเราอนไ้ตั้นไม้ใหญ่ ๆ ในป่าเราทำอะไรบอกธรรมชาติเสีย เวลาพูดไปแล้วก็เอา
ต้นมาโรยผมของเราที่ไม่มีอะไร นอนไปเถอะจนกว่าสว่างไม่มีอะไรเกิดขึ้น

(นายเกต ท้ามาหากิน)

- ก่อนที่จะลงมือปลูกบ้านล้งบนที่ตรงใด ก็ต้องมีกำรเช่นเจ้าที่เจ้าทางก่อนเป็นการขอที่
ขอทางจากเจ้าที่แม้ว่าที่นั้นเราจะซื้อเขามาแล้วก็ตาม หรือเป็นที่ของเราเองก็ตาม ถ้าเราไม่
เช่นไหว้เมื่อปลูกบ้านไปแล้วก็จะเกิดข้งมงคลไม่มีความสุข ถึงฆ่ากันตาย

การขอนั้นทำได้โดยการจุกฐบอ กพูดเอาแต่ความดีของเขา ขอให้มืลลาภให้เขามา
คอยปกป้องรักษาเรา เจ้าที่พระธรณีนันมีคุณเท่ากับพ่อแม่ของเรา ดังนั้นเราต้องนับถือ

(นางวาด จันเจริญ)

- แถววัดบางแยก ตอนนั้นมืงานอะไรก็ไม่รู้เลิกแล้วก็เลี้ยวเข้ากินเหล้า กินอาหารกับพวก
ขี้เมาด้วยกันแหละ ก็ราว ๆ ติหนึ่งเศษ ๆ ก็ออกเดินจากวัดปากแยกเดินไปก็ถึงที่หนองตรงนั้นแหละ
มันยืนขวางทางอยู่เห็นแต่แค่ป่า หัวไม่มี ยืนขวางคั่นนา ทางที่เราเดินเห็นแค่ป่าแล้วก็หัวยังมอง
อิงเหมือน เอ๊ แล้วจะให้เราหนีไปทางไหนเราก้...ใจหนึ่งมันก็กลัวแต่ว่ากลัวไม่หนี ไม่อยู่ที่มือ
ก็...กำไม้แน่น แล้วก็วิ่ง...บรีเข้าไปเจอสุดแรงเหมือนกัน พอเข้าไปมันก็ไม่ใช้มันกลายเป็น

กอดเข้าไปแต่ว่าใจจูบเหงื่อแตกแล้วก็...เดินกลับ...ไปที่พักก็ไม่ได้ ก็ไม่เห็นเป็นอะไรนี่มัน
เป็นด้วยเหตุเรารู้วณอนตามันอาจผาดไปได้แต่ที่ตรงนั้นเค้าถูกหลอกกันเรื่อยเหมือนกัน

ตอนนั้นยังอยู่ในวัยรุ่น ๑๗ - ๑๘ ได้ก็ไปอาบน้ำก็คน...อยู่ชั้ดมานานแล้ว...ไอ้เรื่อง
ผีก็อย่าง...อาจารย์วัด เมืองไม่เคยเห็นว่าบางที่มันหลอกกันยังไง...อาบน้...ก็จะไปยีน...
ไปอาบน้ที่สะพานนั้นแหละก็ไปเจอเปิดเข้าตัวหนึ่ง ตัวใหญ่ผิวดำเปิด...ใหญ่กว่าเปิดเทศ
เปิดเทศใหญ่กว่าเปิดไทย แต่เปิดตัวนี้มันใหญ่กว่าเปิดเทศตัวเกือบ ๆ เท่าท่าน เค้าก็ร้อง ก๊็บ ๆ ๆ
ก๊็บ ๆ ๆ ก๊็บ ๆ ๆ เอ๊ะ ไอนี้เปิดใครวะร้องกัน...ตั้งขึ้นมาอยู่บนสะพานก็เงื่อเท้าจะเตะเขา
ก็โดนน้ำโครมวายน้จ๋อม ๆ ๆ แล้วมันก็หายไป

ครั้งที่สองที่เดิมนั้นแหละแต่เขาโดนกันมาหลายครั้งแล้ว ยายหึ่งมาโดนที่หลัง แล้ว
ยายก็มาเล่าให้ฟัง น้ารินทร์เขาลงมาก่อนก็มาลงเรือยายเขายังอยู่ข้างบน น้ารินทร์เขาเห็นก็...
เปิดลงไปอยู่ในเรือส้มปั่นยายลงน้ำโครม แล้วมันก็วายน้หายไป แล้ว...ยายเค้าก็ดูว่าเปิดมัน
ขึ้นจากน้ำ มันก็ต้องมีรอยเปียก ไอ้ที่ท้ายเรือนั่นมันก็เป็นกระดาน กระดานท้ายเรือมันก็แห้ง ๆ
อยู่อย่างนั้นเอง เอาไฟส่องดูมันไม่มีอะไร...ก็แสดงว่าไม่ใช่เปิดธรรมดา

- คนที่โยนหัวกะโหลกติดตาและ ตาปิด ตาชักขวาง ๆ เป็นผีกระสือแล้วก็ซื้อมักินไอ้...ของ
ที่สกปรกเป็นพวกอาจุม ของเน่า ของเหม็น นี่ตามปกติจะเป็นคนธรรมดา ก็เป็นกับผีหญิง เขาบอก
ว่าเวลาอนก็จะถอดวิญญาณออก...ออกจากร่างลอยไปได้เที่ยวหากิน...ของสกปรกพวกของเน่า ๆ
ของเหม็น ๆ พวกนี้แล้วก็เมื่อกินของสกปรกเข้าไปแล้ว ก็...ลอยไปตามบ้าน กินของสกปรก...
สกปรกนั้นก็จะเอาปากไปเช็ดกับผ้าเช็ดอาจุม มันจะติดอยู่ที่ผ้า ถ้าพิจารณาให้ดีเนี่ยที่จะเห็น
ได้ชัดคือ ผ้าดำ ผ้าถุงสีดำ ๆ ที่ตาก ชักจากในเวลากลางคืนแล้วนุ่งอาบน้อะไรแถวนั้น...
ตากไว้ข้างนอก บางทีในบ้านก็มี แล้วมันจะเอาปากไปจิ้มไว้กับที่ผ้าดำ เค้าบอกว่าผีกระสือ
เอาปากมาจิ้ม แต่ถ้าเราหยิบผ้ามาพิจารณาให้ดีมันขึ้นเป็นดวง ๆ อย่างนั้น เพื่อของคนนั้นที่เปราะ
ออกเป็นดวง ๆ แล้วพอกกลางคืนมันถูกความชื้นเข้าแล้วมันจะขึ้นเป็นรา เป็นเม็ด ๆ ไอ้...คมจุ

(๔๒๔)

แล้วมันไม่ใช่อาจมหรืออก มันกลิ่นของผ้า และความสกปรกของผ้ามันนะ ความจริงนะไม่ใช่ปากผีกระสือ มันเอาไปจุ่มไว้หรือที่คนเราเชื่อไปแปลก ๆ อย่างนั้น ไม่ได้พิจารณาถ้าพิจารณาให้ดีแล้วไม่ใช่ผีกระสือ แต่คนเราก็มั่นเชื่อ

(นายไสว เรื่องวัฒนา)

- กลางคืนมีเสียงสัตว์อะไรก็ตามร้องห้ามหัก อาจจะเป็นเสียงของผี
- เวลาคนแก่มาๆ ขอให้เด็กแบมือ ระวังจะดุน้ำลายใส่มือนั่นคือ เด็กผู้นั้นจะต้องสืบเชื้อสายกระสือ ต่อจากยายแก่นั้น

(นางชม บุญช่วย)

- ห้ามนุ่งผ้าใต้สะตือ ผีปอบจะกิน

(นางน้อย สายวาริ)

- หมาหอน เพราะเห็นผี

(นางผวน พูลทวี)

- ห้ามเด็ก ๆ ไปเล่นในทุ่งนาตอนกลางคืน ผีป่าจะลักตัวไป

(นายยม หมีเพื่อง)

- ห้ามนอนตรงกับชื่อบ้าน ผีจะอำ

(นางชุบ อัฐเจริญ)

- ผีแดงที่โดนผีกระสือเอาปากเขี่ย ให้ดื่มใส่หม้อ ผู้ที่เป็นผีกระสือจะมามีบ้านแล้วถามว่าดื่มอะไร

(นางเกีย มณีรัตน์)

- ถ้าเอาขอล้างปูไปลากตั้งแต่หัวโลงศพ จรดท้ายโลงศพ จะต้องถูกผีหลอกจับใช้

(นายประทีป เกื่อนเค้น)

-ห้ามผิวปากตอนกลางคืน ผีจะตบปาก

- ห้ามกวาดบ้านตอนกลางคืน เพราะจะไปไล่ผีบ้าน ผีเรือน ทำให้ท่านไม่พอใจ

(นายชัยรัตน์ อะโหลส)

- ห้ามกินข้าวหมกหม้อในตอนเย็น เพราะตอนกลางคืน ผีบ้าน ผีเรือน อาจมากินข้าว

เมื่อข้าวหมกก็สาปแช่ง

(นายสัมภสิงห์ แซ่ลิ่ม)

- เวลาเกิดผู่้งใต้ ห้ามตกเพราะผีจะไปเกิดในท้องหมา แล้วออกมาเป็นคน

(นายแปลก พูลสวัสดิ์)

- วันไหว้เจ้า ให้เด็กเล็ก ๆ ไปใกล้ ๆ วงกับข้าวสำหรับไหว้แล้วโค้ง ค้างดูที่วงกับข้าว

จะเห็น ญาติ ๆ คนเองที่ตายไปแล้วมานั่งกินอยู่

(นางวนิดา แฉ่มจันทร์)

- พระภูมิเดิมที่บิดาเป็นพระมหากษัตริย์มีพระนามว่า ทศราช มีพระมารดาชื่อว่า พระนาง

ศรित्रาทุกกะเทวี ทั้ง ๒ คนได้ครอบครองราชสมบัติอยู่ในกรุงพาราณสีได้โอรสอยู่ ๔ พระองค์

เมื่อพระโอรสมีพระชันษาเจริญวัย มีพระปรีชาสามารถ พระเจ้าศรित्रา ทศราช จึงได้ใช้โอรส

ทั้ง ๔ พระองค์ไปปกครองภูมิสถานี่ต่าง ๆ ทั้งกาลนานต่อมา เจ้ากุมภภัสมีนิสัยไม่อยู่ในทศพิธ-

ราชธรรม คิดจะสร้างแต่ความเดือดร้อน ใช้ให้พระโอรส ทั้ง ๔ พระองค์ ไปกลั่นแกล้งประชาชน

เข้าสิงอยู่กับคนทั่วไปเพื่อหาสินบน เครื่องเช่นสังเวย โดยไม่มีเหตุผล ผิดในศีลธรรม ให้ประชาชน

ต้องทนทุกข์เวทนา ต่อมาไม่ช้าไม่นานก็ร้อนถึงพระนารายณ์ จึงพระอวตารแปลงตัวลงมาเป็นพราหมณ์

น้อย มาขอที่อยู่กับเจ้ากุมภภัสขอเพียง ๓ ก้าวเท่านั้นทั้งจะทำเพ็ญพรต เจ้ากุมภภัสมิได้ตรึกตรอง

จึงทรงอนุญาตให้ครั้นแล้วก็หลั่งน้ำอุกถาราราคี กล้าวถึงพระศุภรผู้เป็นอาจารย์ของเจ้ากุมภภัส

ได้ร้อนอก ร้อนใจผิดปกติ จึงเสด็จมาจึงรู้ว่าพระนารายณ์แปลงตัวลงมาดลบันดาล เจ้ากุมภภัส

พระศุภรจึง เณรมิตตัวเองให้ เล็กกลงแล้วลงไปนอนขวางอยู่ในพระเต้า เมื่อมิได้อุกถาราราคีออกมา

พระนารายณ์จึงเกิดความสงสัยว่าทำไมน้ำอุกถาราราคีไม่หลั่งไหลออกมา คิดแล้วจึงเสด็จมาดูจึงรู้ว่า

พระสุกร์เข้าไปนอนขวางอยู่ในพระเต้า พระนารายณ์จึงเอาพญาคาย้อนแหงลงในพระเต้า บังเอิญพญาคายไปถูกอุกนิยน์ตาของพระสุกร์ได้รับความเจ็บปวดแสบสาหัสเป็นอันมาก ทนอยู่ไม่ไหวจึงโดดหนีออกจากพระเต้า น้ำอุทกธาราก็หลังไหลออกมาเป็นการสำเร็จการขอสถานที่อยู่อาศัยของพระนารายณ์ พระนารายณ์จึงแปลงเป็นรูปเดิมแล้วทำการย่างเท้าก้าวเดินเพียง ๒ ก้าว จึงหมดเขตพระธรณีด้วยความอิทธิฤทธิ์ของพระนารายณ์ พระเจ้ากุ่มภาสีเห็นดังนั้นก็ตกใจกลัวจนตัวสั่น จึงกราบทูลขออย่าไล่ข้าพเจ้าเลย ขอให้ข้าพเจ้ามีที่อยู่อาศัยข้างพระนารายณ์ไม่ยอมฟังเสียงอะไรทั้งสิ้น เพราะจะคัดค้านจนให้สำนักบาปเสียบ้างว่าแล้วจึงขับเจ้ากุ่มภาสีทั้งหมดออกไปอยู่นอกเขตในป่าหิมพานต์ จะกล่าวถึงเจ้ากุ่มภาสีได้ถูกขับไล่ไปอยู่นอกฟ้าป่าหิมพานต์ทั้งหมดแสนจะลำบากอด ๆ อยาก ๆ ทุกข์ยากน่าเวทนา ร้องห่มร้องไห้โศกเศร้าเสียใจ จึงคิดตัดสินใจเข้าเฝ้าพระนารายณ์กราบทูลจะขอที่ถุกถาบคืน พระนารายณ์เห็นเช่นนั้นจึงเกิดเมตตาสงสารครอบครัวของเจ้ากุ่มภาสี จึงได้ชักเตือนอบรมสั่งสอน จึงอยู่ในศีลธรรม เมตตากรุณาต่อสัตว์ผู้ยากทั่วไป จะต้องรักษาที่อยู่อาศัยของประชาชนทั่วไปกุ่มภาสีจึงกราบทูลรับคำมั่นสัญญาจะไม่ทำความชั่ว ทั้งที่แล้วมาต่อมาพระนารายณ์ได้กราบทูลขึ้นอีกว่าหากประชาชนทั่วไปจะให้ข้าพเจ้ารักษาเคสหสถานบ้านเรือน แล้ว ขอให้ช่วยปลูกเป็นศาลเล็ก ๆ มีเสาต้นเดียวก็พอ จะได้ขึ้นอยู่พักอาศัย คอยรักษาเคสหสถานบ้านเรือนของประชาชนทั่วไป พระนารายณ์ฟังดูมีเหตุผลดีจึงทรงกราบบอญญาตให้อยู่อาศัยอยู่ตามเดิม ฉะนั้นผู้ที่ทำการปลูกบ้านสร้างอาคารห้างร้าน หรือโรงงานต่าง ๆ ที่เป็นมงคลควรตั้งศาลพระภูมิบูชาเครื่องสังเวทเสียก่อนจึงจะเกิดเป็นสิริมงคล ทำมาค้าขึ้นอยู่เย็นเป็นสุขและยังป้องกันภัยทั้งหลายทั้งปวง นิยมใช้กันมาตลอดทุกวันนี้

ชื่อพระภูมิต่าง ๆ ทั้ง ๔ องค์ แต่ละองค์มีหน้าที่ต่าง ๆ กัน

๑. ให้พระชัยมงคล ไปครอบครองเคสหสถานบ้านเรือนและโรงงานต่าง ๆ
๒. ให้พระนครราช ไปครอง ประตูป้อมค่าย หอรบ ชันโด
๓. ให้พระเทแทนไปครอบครอง คล่องสัตว์
๔. ให้พระชัยศกไปครอบครอง เสาบึงกรังยั้งฉาง
๕. ให้พระครุธรรม ไปครอบครองโรงคั่วสีแต่งงาน และเรือนหอ

๖. ให้พระธรรมโหราไปครอบครองเรือกลสวนไร่นา
๗. ให้พระเทวเทวไทยทัศน์ ไปครอบครองวัดวาอารามบุญนิยมสถาน
๘. ให้พระธรรมมิกราชไปครอบครองพิพิธภัณฑสถานอาหารต่าง ๆ
๙. ให้พระธาดุชธราไปครอบครองห้วย หนองคลอง บึง ลำธาร

(พระสุชล สัมฤทธิ์บุรพา)

- คนท้องเวลาไปไหน ให้ถือมิดเล็ก ๆ ไปด้วย กันผีกันสาป

(นางละมุน ทองนาค)

- ตั้งศาลพระภูมิ เวลาตั้งศาลตั้งแล้วตั้งอย่าให้เอียงไปทางโน้นทางนี้ เอียงไปได้ ต้องให้ระดับ ระดับให้ดี เพียงตาเรา เอาเอ็นเพียงตากับเรา เค้ากำหนดไว้แค่นั้นคือจะสูงขึ้นไป คือพระพุทธรูป ท่านสูงกว่าเพื่อนนี่เอาแค่พระภูมิ พระพุทธรูปสูงถึงเกศ ก็เจ้าของบ้าน

(นายนิยม กฤษณฤดี)

- เกิดขึ้นเองในหิน ขุดขึ้นมา แรก ๆ เหมือนซีปะขาวนึ่ง คนจีนนับถือก็เลยแต่งหน้าอย่างคนจีน เป็นพระเกิดในหิน คนเก็บผักเก็บหญ้าพบเชื่อว่าศักดิ์สิทธิ์ สมัยระเบิดลงก็ปิดไปหมด ไม่ลงเกาะเลย

(นางเนียม พรทองคำ)

- เคยเห็นพรายน้ำ ขุดขึ้นมาเหมือนคนตกน้ำร้องให้ช่วย เบนหัวเรือ หันไปงูเอื้อมมือจะช่วยก็จมดิ่งหายไป

(นางเอี้ยะ กลิ่นชูศรี)

- ไปหาทอยนางรมที่อำเภอกันฉะ แล้วไปเจอหินประหลาดมีรูปร่างเหมือนปลา มีตา มีหู มีหางด้วย แต่เป็นหินปะการัง แล้วก็มีวิญญาณเพราะเชื่อแล้ว เชื่อยึดไม่ยอมลง

(แม่ชีบุญเหลือ แฉมศิริ)

- ผีปอบ จะกินตับ กีบหุง กีบไส้ คนที่มันเข้าและทำให้คนที่โดนผีปอบเข้าจะมีอาการซึม ไม่กินข้าว เวลาปอบกินจะกินแต่ภายในเวลาไปก็จะเอื่อยช้อยจะไปแล้วเคื้อ ผีปอบเป็นลาว พวกนี้จะเรียนคาถาอาคม เป็นเฉพาะผู้หญิง ที่เรียน ที่เรียนไม่ค่อยได้ เพราะใจไม่แข็งพอ ผีก็จะเข้า เวลาจะไปก็จะขอไก่ ๑ ตัวแล้วหักคอไก่แล้วก็จะออกจากร่างไป

- คนที่ถูกผีเข้าจะมีอาการคันและสั่นไป ร้องรำทำเพลงคนที่ร้องเพลงไม่เป็น ก็ร้องเพลงได้ เสียงที่พูดก็เปลี่ยน คนที่พูดภาษาอื่นไม่ได้ เมื่อผีเข้าก็พูดได้ เมื่อเราจะอยากรู้อะไรก็ถามเอา ถ้าไม่ตอบก็เอาไม้หว่ายตี ไม้หว่ายที่ใช้ตีจะต้องลงยันต์ ลงอักขระเวลาผีเข้าก็จะเข้าไม่นาน ก็จะออก

- คนที่ถูกผีปอบเข้าแสดงอาการ โดยการสักริน ขโมยพวกของสดของคาวกิน ในเวลากลางคืน

- เป็นผีที่ปู่ย่าตายายนับถือกันมา ผีพวกนี้จะคอยดูแลรักษาคนที่อยู่เรื่อย ๆ มา จะต้องมีการทำหิ้งไว้ให้อยู่ประจำ และจะต้องมีการเซ่น ไหว้ ถ้าใครดูถูกดูแคลน ผีหม้อก็จะลงโทษ

- เหล็กจาร บางคนเขายืมไปเขาก็ต้องเอามาคืน เขาว่าเวลากลางคืนมันแทงหัวอก

(นายศรีสวัสดิ์ พูลทรัพย์)

(๔๓๕)

- เรื่องผีกระสือ สมัยนี้ไม่มีสมัยก่อนนี้มี มักจะอยู่ตามใต้ถุนบ้าน คือมันมาหากิน หาของสกปรกกิน ดังนั้นคนที่ออกลูกใหม่ ๆ จึงต้องหาหนามมาสะไว้ที่ใต้ถุน

- เวลาคลอด ผีกระสือจะมาหากินใต้ถุนบ้าน มันมากินของสกปรกคนออกลูกใหม่ ๆ เขาถึงเอาหนามมาสะกั้วมันจะมากินเนื้อ

(นางบุญ วิจิตร)

- คนที่ตายแล้วเขายกบอกว่า ภายใน ๓ วันอย่างเพ็งเผ่า อาจจะฟื้น ขึ้นมาได้ คนเราที่พอตายวิญญาณก็จะออกจากร่าง มียมทูต มารับวิญญาณไป ท่านสุวรรณจะไปตรวจบัญชี บางที่ยมทูตเอาตัวมาผิด คือชื่อเหมือนกัน แต่นามสกุลคนละนามสกุลจึงนำวิญญาณไปเข้าร่างใหม่ คนนั้นก็ฟื้น เรื่องนี้มีจริง มีตัวอย่างคือมีคนหนึ่งบ้านอยู่ศรีราชาได้ป่วยแล้วเสียไปกลับฟื้นขึ้นมาได้ คนนั้นเล่าว่าได้ไปหายมบาลที่ยมโลก แล้วปรากฏว่า ยมบาลจำผิดตัว คือนามสกุลไม่ใช่ ยมบาลจึงให้พาวิญญาณมาเข้าร่างตามเดิม

เวลาคนหลับวิญญาณก็จะออกจากร่างไปท่องเที่ยวหากมีคนมาเผาร่างวิญญาณนั้นก็จะมีร่างจะเข้า

- คนมีความเชื่อว่า "ผีปอบ" จะเข้าสิงในร่างคน ทำให้มีลักษณะเหมือนคนป่วยไข้ แล้วอยากจะกินเหล้า กินไก่ มีอาการป่วยอยู่ตลอดเวลา ไม่รู้หน้าคน

ต้องมีหมอที่มีคนมาไล่จึงออก เพราะกลัวตราครุฑของหมอ

- ปิศาจตายโหง คนอยู่ในเครือญาตินั้น ตายไปนี่เขาจะมาเยี่ยมยามตามข้าวเช่น เขา มาลูบแขนลูบขาแม่เขาอยู่ มีคนแท้ ๆ นา ถือว่าด้วยสายสัญญาณ น้ามนต์ไปคล้องคอ เอามาขังไว้ เพราะมีฤทธิ์มาก

เอาตะปู ๓ ตัว ไปตอกที่โลง ถ้าตอกไม่ทัน เอาตะปูหรือนากไปอุดไว้ที่เก็บศพ ทำอย่างนี้ แล้วต้องรีบทำศพ อย่าปล่อยไว้นาน

(นายพุทธิ ยอดสร้อย)

- ตั้งศาลพระภูมิ ก็ ต้องบอกยายกะลาตากะสิ เพราะเขาถือว่าเขาเป็นเจ้าของที่
- ยายกะลาตากะสิ เขาเป็นเจ้าของที่ เช่นว่าเขาเอาเด็กไปฝังหรือเอาคนโตไปฝัง ต้องบอกเขา แล้วก็ได้เงินที่ซื้อที่นั่นะหมายความว่า ที่ ๔ สอก หรือที่เอาที่ฝังนั่นะ มันเป็นของอย่างหนึ่ง คือ เป็น ปรีศนา ให้คนคิดไม่ให้จ้อโกงกัน ก็ที่ตายก็ยังซื้อเขาเผาเขาฝัง ดังนั้นไอ้ที่พื้นปฐพี ในแผ่นดินนี้ อย่าไปจ้อโกงกัน นี่เขาหักเหือนคนโบราณนะ

(นายโล ประทุม)

- เชื่อกันว่าผีกระสือเกิดจาก หลายสาเหตุ ๆ หนึ่งก็คือเกิดจากคนที่ถูกว่าน ก็ว่านมันมีไส้กระสืออยู่ ถ้าปลูกถึงปีแล้วไม่ขุดมันจะเป็นกระสือ วิธีแก้กระสือว่านก็โดยขุดต้นว่านในเดือน ๓ อย่าให้หันนกยูงร้อง

อีกสาเหตุหนึ่งคือ เกิดจากพวกหมอ พวกแก้ววิชา พวกนี้เมื่อถึงปีเขาต้องยกครู หรือไหว้ครู การยกครูก็ต้องมีการเสียเงิน พวกหมอก็ขึ้นคำหมอเสีย เช่น เดิมค่ายกครู ๖ สลึง ก็เก็บ ๖ หรือ ๑๒ บาท ก็ทำให้กลายเป็นกระสือ ยิ่งพวกครูที่ค่ายกครูบาทเดียว ครูยิ่งแรง

(ไม่ทราบชื่อวิทยากร)

- เจ้าพ่ออุดร เป็นเจ้าที่ อยู่ที่ต้นไม้ใหญ่ใกล้ ๆ ศาลของท่าน บริเวณนั้นจะมีศาลเล็ก ๆ อยู่ ๓ หลัง ที่ประมาณ ๑๐๐ ตารางวา ท่านเป็นคนใจดี ชอบอบรมคน ชดเชาทุกข์ต่อดวง แต่งดวง อุโชกขตาได้ เวลาคนเจ็บป่วย หรือถูกคุณท่านก็สามารถรักษาได้ในเดือน ๔ ของทุกปี ก็มีการทำงานบุญให้เจ้าพ่ออุดร

เดิมเจ้าพ่ออุดร อยู่ที่เชียงใหม่ แล้วย้ายมาอยู่เมืองชล บริเวณโรงแรมโชคสะอาด

(๔๓๖)

ต่อมา เจ้าของที่เขาปลูกโรงแรม พาเอารัณมาโตดินไถสาลท่านออกหมด โดยไม่บอกท่าน ๆ
ก็ย้ายมาอยู่ที่นี้ ที่หน้าพระธาตุ เดิมนั้นท่านเป็นพลทหารสมัยเชียงแสน

เจ้าพ่ออุตรเป็นผู้ที่มีคนนับถือมาก เวลาถึงงานปี มีคนมาร่วมงานมากทั้งจังหวัดใกล้เคียง
และไกลออกไป

คนที่ถูกคุณไสย เจ้าพ่ออุตรสามารถช่วย เหลือได้หมด คนที่ถูกคุณจะทุรนทุราย เจ็บปวด
วิ่วไปทั้งตัว อาจตายได้ ต้องให้เจ้าพ่ออุตรช่วย เหลือ จึงหาย

(ไม่ทราบชื่อวิทยากร)

- ธรรมเนียมการแต่งงานของแต่ละชาตินั้นมีแตกต่างออกไป อย่างของมอญก็มีแบบหนึ่ง
ถ้าพวกทำผิดก็มีอันตราย คนต่างบ้านต่างถิ่นของมอญจะไปอยู่ด้วยกันไม่ได้ นอนด้วยกันไม่ได้
ถ้าอยู่ด้วยกันผีเรือนจะมานั่งทับอก เป็นผีที่แรงมาก ธรรมเนียมในการเช่นไหว้ก็ต้องจุดธูปบอก
อย่างเงินถ้าเขา: คำข้าวเมาไว้ เราไปเอามากิน ก็ทำให้ศอบิดไปข้างหลัง ต้องจุดธูปบอกว่า
ลูกหลานมันไม่รู้ ขอโทษขอภัยอย่าทำลูกหลานเลย ขอให้หายเถิด พอจุดธูปบอกประเดี๋ยวเดียว
คอก็กลับตามเดิม แสดงให้เห็นว่าจะทำอะไรต้องเคารพไม่ทำให้ผีโกรธ ต้องเช่นต้องไหว้เสียก่อน
ไม่เช่นนั้นจะเดือดร้อน

(เจ้าอาวาสวัดบ้านเก่า)

- เชื่อว่าวิญญาณของคนนั้นไม่ตาย เวลาคนตาย เขาบอกว่าภายใน ๓ วันอย่าเพิ่งเอา
เขาให้รอก่อน เพราะเมื่อคนตายวิญญาณออกจากร่างถูกท่านสุวานจับไป แล้วไปตรวจบัญชี
บางครั้งคนนั้นอาจจะไม่ใช่ เขาก็จะนำวิญญาณมาคืนร่าง ดังนั้นถ้าเราเผาเสียก่อนวิญญาณก็จะ
ไม่มีร่างเข้า หรือในเรื่องขวัญก็คล้าย ๆ วิญญาณ คือถ้าขวัญออกจากร่างแล้วตัวเจ้าของถูกทำลาย
ไปแล้ว ขวัญก็เข้าร่างไม่ได้

(ไม่ทราบชื่อวิทยากร)

- เชื่อว่าวิญญาณของคนนั้นไม่ตาย เวลาคนตายเขาก็บอกว่า ภายใน ๓ วันอย่าเพิ่งเอาเผาให้รอก่อน เพราะเมื่อคนตายวิญญาณออกจากร่างถูกท่านสุวณ จับไป หลังไปตรวจบัญชี บางครั้งคนนั้นอาจจะไม่ใช่ เขาก็จะนำวิญญาณมาคืนร่าง ดังนั้นถ้าเราเผาเสียก่อนวิญญาณจะไม่มีร่างเข้า หรือในเรื่องขวัญก็คล้าย ๆ วิญญาณ คือถ้าขวัญออกจากร่าง แล้วตัวเจ้าของถูกทำลายไปแล้ว ขวัญก็เข้าร่างไม่ได้

(ไม่ทราบชื่อวิทยากร)

- เจ้าพ่อจ๊กหรวโบริมเล่าว่าเป็นแขก ก่อนเลี้ยงหมูไม่ได้ตายหมดพอคนมากเข้าก็เข้าไปแต่ก่อนเลี้ยงไม่ได้จริง ๆ สงกรานต์ก็เข้าทรงที่ ก็เชิญเข้าทรงต่อมาเสื่อมไป สมัยโบริมชาวบ้านเชื่อ คือ เจ้าพ่อเป็นแขกไม่กินหมู บางคนก็ไหว้กันอยู่ จำได้ว่าก่อนนั้นศักดิ์สิทธิ์น่ากลัว

เจ้าของเรือ เอาเรือขึ้นคันที่ได้ศาล มีต้นไม้ใหญ่ ต้นทุกวางวันนั้นบังเอิญเขาต้องการคนจากเรือ เอาวันที่คนเข้าทรงมาไหว้กันเยอะคนมาก ๆ เขยไม่เชื่อเจ้า ก็ลบหลู่หาว่าหลอกลวงดำดัวด้วย เรือใหญ่ต้องการคน ๕๐ - ๖๐ คน คนที่เข้าทรงพูดคนนี้ไม่นับถือเอาไว้มิได้ นี่เป็นเรื่องจริง เยื่อเรือ รอกขาดก็ตายไม่ข้ามวัน เนื้อหมูข้ามเขานี้ไม่ได้ บรรทุกหมูไม่ได้ตายหมด

(นายสุน เกษเงิน)

- เวลาทำนาคคนโบริมต้องทำขวัญข้าวคือต้องฮึงเชิญแม่โพสพ แล้วเขาก็ทำของถวายซึ่งมี หมู น้ามัน สร้อย ส้มเขียวหวาน อ้อย มัน มีพวกขนม แล้วก็พวกหมากพลู เวลาเชิญก็ร้องว่า "แม่ประสพ นพมา แม่สร้อยระย้า ขวัญเอ๋ย แม่มา มาเชิญชมชิลูก แม่ทำให้แต่งตั้ง แต่งตัวให้สวยงามของเจ้าเอ๋ย"

นอกจากนี้ก็ยังมีการยักเลาตากะถี่ ซึ่งถือเป็นเจ้าของที่เวลาเราจะไถต้องบอกเสียก่อน และก็มีแม่คงคา ซึ่งหมายถึงน้ำ เราเคารพโดยการลอยกระทง เวลาลอยก็อธิษฐานให้แม่พระคงคามารับเอาสิ่งที่เราลอย แต่ส่วนมากมักอธิษฐานว่า ขอฝากโรคภัยไข้เจ็บให้แม่คงคาให้อยู่เย็นเป็นสุข

(๔๓๘)

ความเชื่ออีกอย่างหนึ่งคือ เวลาตรุษสงกรานต์เขาห้ามไม่ให้ดำข้าว เพราะถือว่าถ้าดำ
ตอนสงกรานต์นี้ ฝืนนางไม้จะสาปแช่ง และเวลาสงกรานต์จะเก็บข้าวขึ้นยุ้งไม่ได้ต้องถึงเดือน
๓ เขาถึงจะเก็บใส่ยุ้ง และเตี๋ยนี้เขาก็คือว่าเดือน ๓ ห้ามเอาข้าวออกจากยุ้ง

(ไม่ทราบชื่อวิทยากร)

ความเชื่อเกี่ยวกับจำนวนนับ

- ถ้าตุ๊กแกในบ้านร้อง ๖ ครั้ง ให้จับไปปล่อยให้พ้นบ้าน เพราะถ้าอยู่ในบ้านจะนำความ
เสื่อมมา

(นายผจญ บุญช่วย)

- บ้านใดบ้านต้องมีชั้นคี่ โดยถือว่าเลขคู่บ้านไต่ผี เลขคี่บ้านไต่คน

(นางศุภวรรณ ยุ่นประยงค์)

- ก่อนจะจับลูกหมูมาเลี้ยง ต้องดูที่เท้าก่อนว่าหมูนั้นมี ๕ นิ้วหรือเปล่าถ้ามี ๕ นิ้ว ห้าม
นำมาเลี้ยง เพราะอาจเป็นคนกลับชาติมาเกิด

(นางชม บุญช่วย)

- ทำบุญพระ ๔ รูป เพื่อต้องการความก้าวหน้า

(นายสวัสดิ์ พูลทรัพย์)

- จุดธูปคนละดอก พระสงฆ์ ๓ คอย ให้อาหารคนละดอก

- แมวห้าหมาหก เลี้ยงไม่ได้ มันผิด ตำรา

(นายศรีสวัสดิ์ พูลทรัพย์)

- ถือกันว่าคนที่เกิดวันเสาร์เดือน ๕ มันหายาก เพราะเป็นวันคี่

- ผู้หญิงที่มีสามีแล้วทิ้งไปมีสามีใหม่ถึงสามครั้งถือว่าเป็นผู้หญิงที่คบไม่ได้ ผู้ชายที่บวชแล้วสึก สึกแล้วบวช ถึงสามครั้งถือว่าเป็นคนที่คบไม่ได้ เพราะบวชเพื่อหวังทรัพย์สินเงินทอง' (นายเหมือน รุ่งเรือง)

ความเชื่อเกี่ยวกับลักษณะดี - ชั่ว

ลักษณะควายที่ดี

๑. หางอย่าให้มันยาวนัก
๒. หินมือ ฟันต้องให้คม และกับน้อยต้องให้ราบอย่าให้มันกาง
๓. หน้าตาอย่าให้มันหนา เกอะตะ หน้าตาบาน
๔. เขาคราก มันไม่ได้งัหวะ
๕. รูปร่างสันทัด ตัวก็อย่าให้มันยาว
๖. ท้ายหลังก็ให้มันตรงราบกับตะโพกหน้าเขา ใต้ท้อง หรือขาของมันนะ ถ้าต่างมันก็ให้โทษ มันจะร้ายกับเจ้าของ เลี้ยงไม่ได้ ถ้าคุมไม่ได้ก็ร้ายเหมือนกัน ถ้ามันไม่มีที่นี้ มันก็ไม่ร้าย เรื่องของควายมันให้ดูเลย แต่ว่าตัวมันร้ายมันก็ร้ายที่ร้ายมันก็มี
๗. ขวัญ เรียกว่า ขวัญขี้ข้าว ทำมาหากินเป็นผล ถ้าเป็นขวัญที่เกาะอยู่ ตามคำราโบราณเขาก็ว่า ฮีแรงเกาะปากโลง โลงผีโลงอะไรมันของผีที่โหดนะ มันก็เป็นอย่างนั้น มาถือขวัญต้องอยู่ ๒ ข้าง ลายหน้า ลายท้องจึงจะดี ขวัญหน้ามันธรรมดา ถ้าขวัญมันอยู่ที่ค่านะ อยู่ที่ตีนนะ เขาไม่ใช่ เรียก ขวัญโทษ ใช้แล้วจะเกิดโทษ เป็นขวัญร้าย การซื้อควายถ้าดูไม่ดีถ้วน ถ้าดีก็ดี ถ้าไม่ดีก็ร้าย ซื้อมาแล้วก็เจ็บป่วยก็ไม่ได้ยก หางงานไม่ได้ ขายก็ขายไม่ออกขาดทุน จะซื้อควายก็ต้องดูให้ดีถ้วน
๘. ปลายมันขาว เรียกว่า เขาเหียน ดี คือถ้ามีสีขาวอยู่ เขาเรียกเขาเหียน ที่มันสว่างมันคุ้มได้ อาจไม่เจ็บไม่ไข้ไม่ป่วย แต่มันมีเป็นบางตัว ไม่ค่อยมีถ้าเขาเก มันเก

(๔๔๐)

คือเขามันไปคนละทาง มันไม่ร้ายอะไรหรอกแต่มันเก่งงานมันบอกอยู่แล้ว เขา
มันเก ตัวมันก็เก มันก็เป็นตามรูปพื้น

๔. หูให้เรียว ๆ ตั้ง ๆ คี

(ตัวอย่างอุลลักษณะควายนี้ ก็ดูไปว่าตัวนั้นมันเคยยังจั้น ตัวนี้มันเคยอย่างนี้ ก็จำ ๆ หู ๆ มันไว้อៃ
ของไม่ดีก็รู้อยู่แล้ว ว่าตรงนั้นไม่ดี ตรงนี้ไม่ดี ขวัญมันอยู่ที่นี้ ก็เลยจำ ๆ ไว้ว่า ไ้อัสิ่งนี้ไม่ดีก็เลย
ไม่เอามัน ไ้อัสิ่งที่ดีก็เอา ไ้อัสิ่งที่มีนร้าก็เคยเจอ)

- นกเขาขาใหญ่ ไก่อ่ (ชน) ขาเล็ก จึงจะดี

- ลักษณะหญิง ปัญจกัลยาณี เมยยาวลงไปแล้วต้องงอนขึ้น

- คนจุมกรันว่ายาก หญิงรูปหล่อต้องจุมกเล็ก ๆ ตาบอด ตาหลั่ว ตาเข ไม่ค่อยลงรอย

กับใคร ป็นเกลียวกันเรื่อย

- ลักษณะของเท้า เท้ากก เท้าออก เป็นคนใจไม่ซื่อ

(นายจอม งามอาจ)

- เวลาเดินนอกบ้าน ห้ามเสยผม ห้ามสะบัดผ้าถุงกลางทาง ห้ามเดินลากเท้าจะไม่ได้
ต่อแม่ธรณี ถ้าทำอย่างนี้จะเป็นคนอาภัพ

(นางอ้อย พรรณงาม)

- แมวตาเหลือง เลี้ยงเอาไว้คุ้มไฟได้ แมวตาสีฟ้า คุ้มทรัพย์ได้ แมวสีสวาด เลี้ยง
แล้วรวย แมวสีไม่กลบไม่ดี เขาไม่เลี้ยงกัน

- หมาตาเหลือง จำคน จำเจ้าของ เลี้ยงไว้เผ้าขโมย เพราะมันดู กัดไม่เลือก

(นางอรุณ พรรณงาม)

- ลายมือ สามารถบอกให้รู้โชชะเคราะห์

(นายเสงี่ยม เปล่งปลั่ง)

(๔๔๑)

- เด็กที่เกิดมาหากงูนี้ จะเป็นเด็กที่เลี้ยงยาก คือ มีพิษ

(นายประสาน เจริญสมประสงค์)

- คนที่ใบหน้าไม่มีหมอง ความกระฉับกระเฉง ความมั่งคั่ง ความตระหนี่ คนลักษณะนี้ถือว่าเป็นคนมีทรัพย์สิน ถ้าหน้าผากกว้าง ดูดั่งท้องฟ้า เป็นคนมีวาสนา ถ้าหูแบบพระ หยาบหูหนา หูตั้ง จะมีทรัพย์ หูสับจะขาดแคลนทรัพย์

ถ้าหญิงใดมีเสียงพูดคล้ายผู้ชาย จะเอากัณฑ์ ถ้ามีใบหน้าคล้ายผู้ชายก็อาภัพทรัพย์สิน

(นายพุทธย์ ยอดสร้อย)

- หญิงชายใดมีฟันล่างกรอบฟันบนเป็นคนคบไม่ได้ เอาเปรียบผู้อื่น

(นายประสิทธิ์พร เตียรประเสริฐ)

- หญิงมีปานที่ศีรษะ มักเลี้ยงลูกไม่รอด

(นายส่ง เหลืองสุขเจริญ)

ความเชื่อเกี่ยวกับยากลางบ้าน

- ถ้าแมวข่วนเป็นแผล ใช้หินหม้อทาจะหาย

(นายจ๋า เสงตะ)

- ถ้าเป็นหูด เมื่อถึงวันพระตอนเย็นหลังจากทำอาหารเรียบร้อยแล้วให้ล้างกระเพาะให้สะอาดตั้งบนเตาไฟที่มีไฟอ่อน ๆ แล้วใช้ทัพพีคอยตัวไปมา ผู้เป็นหูดจะหยิบที่หูดของตนเองแล้ว

(๔๔๒)

ปาลงในกระทะอีกมือหนึ่งก็คว้าไป เมื่อปาหุด (ไม่มีอะไรในมือเลย) ให้พูดว่าตัวหุดสูญพันธุ์ ๆ ๆ หุดมีที่เม็ดก็ตามเราต้องหยิบทุกเม็ด ทำเช่นนั้นทุก ๗ วันพระ

(นายเซาวลิต พลายงาม)

- ถ้าปากเป็นปากนกกระจอก (ปากแตก) ให้ไป โขมยสีผึ้งแม่มายามทา
- เป็นฝี เมื่อตื่นนอนตอนเช้าห้ามพูดกับใคร แล้วใช้น้ำขี้เฒ่าละลายได้ลิ้นวนรอบฝี

๓ ครั้ง

(นายชม บุญช่วย)

- ถ้าถูกงูพิษกัด ให้หันหลังไปเค็ด หญ้าที่ใกล้ตัวกินกันพิษงู

(นายประสาน เจริญสมประสงค์)

- เป็นหูดให้เอาไม้เข็ดกัน เข็ดที่หัวหูด

(นายชัยรัตน์ อะโหลส)

- คำน้ำพริก พริกเข้าตาให้กลืนใจอมเกลือ

(นายชัยรัตน์ อะโหลส)

- ว่านกวัทพุดเจ้าหลวง ลักษณะลำต้นเป็นกาบ ก้านยาวพันดินใบคล้ายใบจำปีแต่ใหญ่ และยาวกว่า พื้นใบมีสีเขียวเข้มและอมเหลืองอ่อนเป็นจุด ๆ คล้ายใบชะพลู ริมขอบของใบยื่นปิด สายใบค้ำเหมือนปากนก หัวเหมือนหอมหัวใหญ่ ดอกสีขาวมีกลีบ ๖ กลีบสีขาวนวล เกสรยาว ต้มเหลืองที่ปลาย มีกลิ่นหอมอ่อน ๆ ประโยชน์เวลาที่มีดอกให้สักการบูชาขอความเป็นสิริมงคล และสิ่งพึงปรารถนา เป็นว่านเมตตามหานิยมและโชคลาภ

(นายจอม อองอาจ)

- ว่านแก้วมา กลอยใช้กินแก้วมา มีอยู่ในตัวเฉย ๆ ก็ไม่เมาเจอแห่งเดียวในอินโดนีเซีย
- ว่านย่าหลาม ใส่กระบอกข้าวหลามอย่างไร แล้วประคบท้องให้มูกูกเข้าอุ้ง

- ว่านมหาเมฆ ว่านนางคำ ผู้หญิงอยู่ไฟ ต้มกิน ๒ - ๓ ครั้งมดลูกเข้าอู่
- ยาแก้ลมผู้เฒ่า กระเทียม ขิง พริกไท บดใส่น้ำผึ้งเป็นกระสาย เด็กไม่ให้กิน คนไข้ไม่ให้กิน คนท้องแก่ไม่ให้กิน คนอยู่ ๕๐ ปี ขึ้นไปกินได้ เจริญอาหาร กินเหล้าไม่รู้สึกลมประดี คนสลบกินครึ่งถ้วย หายขาด กินดีนักแล

(นายจอม อองอาจ)

- ยารักษาโรคฮัมพาด ฆ่ามาจากเครื่องยา ๑๔ อย่างคือ อินทรพรหม พญามูลเหล็ก แสมทั้งสอง ข้าวเย็นทั้งสอง ดีปรี ดินปะสิว ลารลัม แก่นซี่เหล็ก ใบมะกา ใบขุฟู่ ใบตะครัน ยาตำ ดีเกลือทั้งห้า ยาที่ใช้แก้ กระษัยลมกลับ แก้ก้นบะซา รักษาพิษ

(นายเสงี่ยม เปล่งปลั่ง)

- น้ำขาวข้าวหากินเป็นประจำ แทนยาคุมกำเนิดได้

(นายเฮง ดอกไม้คี่)

- สะดือที่ตัดแล้ว เก็บไว้ เวลาเด็กเจ็บตาหรืออะไร ก็ฝนกับน้ำนมหยอดให้เด็กอ่อน

(นางละมุน ทองนาค)

- เวลาเด็กปวดท้องให้เอาเถาทุตหมูตหมา มาตำแล้วเอามาคึงก็ใส่หม้อย เอาไปต้มกับน้ำแล้วเอาไปประคบท้อง ถ้าปวดท้องก็เอามาข้มท้อง พอผายลมออกก็หาย ถ้าเป็นผู้ใหญ่ มีหลายประการ บางทีใช้เข้ากับน้ำปูนใสพ่นแล้วกิน

- ยาคุณพระ (แก้คุณ) การทำยาคุณพระนั้น ต้องไปหาตาไม้ไผ่สีสุก ๓ ตา และลงคาถาว่า มะ อะ อุ ๓ คราว ขมื่น ๕ แว่น จะมาลงด้วย นะโม พุทธายะ ก้านสะเดา ๓๓ ก้าน พร้อมกับใบ ให้ลงอาการ ๓๒ เกศา โสมานชา หันดา และใบมะนาว ๑๐๘ จะต้องลงด้วย อิติปิโส เขียนด้วยตัวขอม แล้วใบข้าว ๓ ใบ มาลงครันสิงเห ซี้รว แล้วก็หาใบว่านหางช้าง มะกรูดอีก มะนาวอีก แล้วเอาใส่หม้อต้ม ถ้าหม้อแตกแสดงว่าคนนั้นตายแน่ ยานี้เป็นยาเสี่ยงทาย

(๔๔๔)

ยานี้ใช้กินแก้คุณ เมื่อกินเข้าไป ไม่ว่าจะเป็นเหล็กดาบ ที่เข้าไปเสียบในท้อง หรือ หัวใจ ก็จะละลายออกมาเป็นปัสสาวะ หรืออุจจาระ

(นายพุท้ย ยอดสร้อย)

- หางปลาช่อนใช้ทำยาแก้ซาง
- ใบทองพันชั่งแก้โรคเบาหวาน
- น้ำมันราชสีห์ เอาไว้จิ้มตาแดง ตาเป็นหัว

(นายอรุณ พรรณงาม)

- เอาเปลือกแค- ถากขึ้นเปลือกหนึ่ง ถากลงเปลือกหนึ่ง นำมาอย่างแล้วไปต้มน้ำกิน ถ้ายังไม่หาย เปลี่ยนเป็นบดฝรั่งเอามาเผาไฟแล้วเอาไปชงกับน้ำร้อนกินแก้ท้องเสีย

(นางมี แดงขำ)

ความเชื่อเกี่ยวกับปรากฏการณ์ธรรมชาติ

- เมื่อฝนตกอย่างขี้หมา เดี๋ยวฟ้าจะผ่าความจริงเพื่อห้ามไม่ให้เชื่อ จึงแก้งูชดให้เกิดความกลัว หวาดเสียว แต่ความจริงแล้วเพราะกลัวหมามันจะกัดเอา ไม่ใช่ฟ้าจะผ่าจริง ๆ หมานั้นจะกัดเอา ไม่ใช่ฟ้าจะผ่าจริง ๆ หมานั้นถ้าเขาไปยุ่งย่ามกับมัน มันก็จะกัดเอา ที่ว่าฟ้าผ่านั้น หลอกให้เด็กกลัว จะได้ไม่ไปเล่นกับหมา

(นางวาด จันเจริญ)

- การออกหาปลาให้ลูม ถ้าเป็นลมตะโก้ปลาหายหมด ถ้าลมสลัดปลายะ เพราะลมตะโก้เป็นลมร้ายแรง ทางภาคใต้แถบนครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี เรียกว่า ลมพัดหลวง

บางตำบลเรียกว่า ลมใหญ่

- เวลาจะเกิดไต้ฝุ่นให้น้ำไหล ถ้าน้ำไหลผิดปกติ ไหลผิดสังเกตุ ถ้าออกทะเลวันนี้ น้ำไหลจับปลาได้มาก พอรุ่งขึ้นออกไปเห็นน้ำขุ่น จะเกิดพายุไต้ฝุ่น น้ำกับลมคู่กัน น้ำมาก่อน และลมจะมาทีหลัง ถ้าจะเกิดลมตะโก น้ำจะไหลเชี่ยวประมาณ ๒ วัน ถ้าเห็นน้ำไหลแรง ต้องรีบกลับ เพราะจะเกิดลมแน่

- เชื่อว่า ถ้าพระอาทิตย์ ทรงกลดฝนจะตก

(นายเส็งยม เปล่งปลั่ง)

- เมื่อเกิดดาวตก เข้าห้ามซื้อ เพราะโบราณถือว่า ดาวตกเหมือนดวงวิญญาณจุติมาเกิดในท้องใครคนหนึ่ง ถ้าไปซื้อก็เหมือนกับไปขวางทาง ไม่ให้เขามาเกิดเราก็จะเป็นบาป

- ในเวลากลางคืน ถ้าเกิดได้ยินเสียงอะไร เข้าห้ามพัก มีความเชื่อว่าจะทำให้จิตใจวอกแวก จะทำให้เกิดการเจ็บป่วยขึ้น แต่ความจริงพอเราคิดว่าเป็นผีจะทำให้เกิดจิตหลอนไปว่าเป็นผีมาจริง ๆ เกิดการหวาดกลัวไป

(นายเลียบ อ่อนประเสริฐ)

- ดาวตกก็คือดาวประจำตัวของคนเรา ถ้าไปหักเค่าเข้าก็ไปเข้าท้องหมาไม่เข้าท้องคน เค่ากำลังจะไปเกิด ไปหักเค่าเข้า เค่าไปเข้าท้องหมา

(นางอรุณ พรรณงาม)

- ขวานฟ้า ลักษณะคล้ายหงอนไก่ มีด้าม หัวขวานฟ้าเป็นทองเหลือง มี ๗ สี เวลาคนป่วยเอาขวานฟ้าแช่น้ำให้กินคนป่วยจะหายเวลาฟ้าผ่า แต่ไม่ใช่ผ่าลง มันผ่าขึ้นจากดินเพราะมีแร่ที่ไม่ถูกกันจะมีขวานฟ้า

(๔๔๖)

- ถ้าฝนจะตก มดจะหนี และปีไหนมดทำรังดินสูง ปีนั่นน้ำมาก
- รังนกกระจาบถ้าทำรังสูง ปีนั่นน้ำน้อย ถ้าทำรังต่ำปีนั้นน้ำมาก
- เมื่อเกิดพายุ ให้เอาข้าวสารชั้ดไปรอบ ๆ บ้าน พายุจะหาย
- อยากให้ฝนตกหนัก ๆ เวลาฝนตกต้องกินข้าว
- เวลาเกิดพายุ ถ้ากินข้าวจะได้รับอันตราย

(นายประยูร บัวเดือน)

- เวลาเกิดจันทรคราสให้เอาปื้ปไปเคาะใต้ต้นมะพร้าวจะทำให้มะพร้าวตก

(นางชม บุญช่วย)

- คนท้องเวลาเกิดจันทรคราสต้องเอาเข็มกลัดกลัดชายผ้าถุง ถ้าไม่กลัดลูกที่เกิดมาจะเป็นใบ้

(นางอ้อม ก้อนคำ)

- ถ้าฝนตั้งเค้ามา เราไม่ต้องการให้ฝนตก ให้เอาไม้ตีพริกไปปักไว้หน้าบ้าน

(นางสมลักษณ์ บุญยัง)

- ถ้าพายุแรง ให้เอามัดเสียบคาไว้ที่ร่องกระดาน เพื่อตัดสายลม

(นางศุภวรรณ ยุ่นประสงค์)

- ถ้าฝนไม่ตกให้แห่นางแมว แล้ววันรุ่งขึ้นให้เลี้ยงพระกลางแดด ๓ วัน

(นายแบก ผสมทรัพย์)

- อย่าชี้หมาฟ้าจะผ่า

เป็นคำที่สอนเด็ก อย่าไปชี้หมา หมาจะกัดเอา

(นางบุญจันทร์ ธนทอง)

(๔๔๗)

- เวลาที่มีราหุมจันทร์ ก็ให้เอาสากไปกระทุ้งต้นไม้เพื่อจะได้มีลูกตก ๆ
- ถ้ามีรังกินน้ำ ห้ามขี้ ถ้าขี้แล้วก็ต้องเอาน้ำไปเช็ดลูกตก ถ้าไม่ทำนิ้วจะด้วน
- เวลาที่มีราหุมจันทร์ ให้เอาหินไปใส่ในยุ้งข้าว ถ้าไม่ใส่ข้าวจะไม่งอก

(นายแหยม ประภาณุล)

- แต่ก่อนใช้สะเหียงกับหม้อมอญเพื่อให้เข็ดได้ สะเหียงนี้ใช้ปักกันลมกันพายุได้ เวลาไปเรือ ที่หนักก็กลายเป็นเบา หรือแหวกให้หายไป

- มีคการ่อง ด้ลมได้

(นายสนธิ รตนเหลี่ยม)

- เวลาที่มีสุณมีจันทร์ คนท้องแก่ให้เอาเข็มมาเหน็บพกไว้

- เวลาที่มีสุณมีจันทร์ ถ้าเป็นเกสื้อนเป็นชักลาก หรือแผลเป็นให้กลั่นใจเค็ดใบไม้มาเช็ด ๓ ที แล้วทิ้งไป เขาว่ามันก็สาบมันก็สูญไปเหมือนกัน

- เวลาที่มีจันทร์คราส พ่อกับแม่เขาสั่งไว้ มีข้าวมีของอะไร ก็เอามาปลูก แล้วจะอยู่ที่ขึ้น

- เวลาที่มีจันทร์คราส ถ้าเลี้ยงได้ข้าวไม่เหลือ เอียงเหนือข้าวเหลือเกสื้อน

- เวลาที่มีจันทร์คราส พ่อแม่จะสั่งว่า มีข้าวมีของอะไรก็เอามาปลูกเสก จะทำให้อยู่ที่ขึ้น

- คนท้องแก่เขาก็ให้เอาเข็ม มาเหน็บพุงไว้

- ถ้ามีแผลให้เอาใบไม้ ใบเมัย กลั่นใจ เข็ดทิ้ง แล้วแผลจะหาย เป็นกลากเป็นเกสื้อน ก็ให้กลั่นใจหยิบใบไม้เช็ด ๓ ที แล้วก็ทิ้ง มันจะหายได้

(นางบุญ วิจิตร)

ความเชื่อเกี่ยวกับเคล็ด

- ผู้ที่จะยกขันหมากเขาจะเลือกเอาผู้ที่มีความประพฤติดี เรียบร้อยจิตใจดี คู่แต่งงานที่เขาสมรสแล้วรู้สึกว่าเขาเริ่มเย็นเป็นสุขไม่มีโทดเหี้ยม มุทะลุจุดนโทดเหี้ยมอะไรต่าง ๆ ณีไปเชิญคนนั้นมา
- อาหารในงานแต่งงาน มักทำห่อหมกเพราะจะได้อยู่ด้วยกัน และขนมจีนจะได้อยู่ด้วยกันยาวเหมือนขนมจีน เหนียวแน่นยืดยาว
- กสัวคลอกคยาก ให้ลอดท้องช้าง
- เวลาเปิดขันหมากต้องคว่ำขัน แล้วให้หลุมมันแน่นไม่แตกกระจายกัน
- บุที่ไว้ต้อนรับขันหมากจะมา เราก็ก็นั่นหมาก ถ้าอยากจะทำว่าก็ได้ หางาก็ได้ จะเอาอย่างไหน ให้นำเป็นกลุ่มเป็นก้อนดีกลมเกลียวกันดี อย่าให้แตกกระเซ็นกระสาย
- ๑. เพื่อความเรียบร้อย
- ๒. มีปริศนาเพื่อให้รักกันดี
- การสวมมงคlob่าวสาว ควรไปสวมผู้หญิงเสียก่อน
- ปู่ พี่นอให้บ่าวสาวแล้วเอาเงินในกระเป๋ารับขึ้นมาโรย โรย แล้วก็เรียกคนดูว่าโน้น ว่านี่ ว่าดูนี่ เขาเงินทอง เยอะ

(นายศรีสวัสดิ์ พูลทรัพย์)

- ถ้าเดินข้ามไม้คาน เวลาทาบจะเจ็บบ่า

(นางยัง กิมเจริญ)

- คนต้องห้ามทำอะไรค้างไว้ จะทำให้คลอกคยาก

(นายยัง กิมเจริญ)

- มีรอบเดือนครั้งแรก ให้นั่งซักบันได ๓ ชั้น จะทำให้มีรอบเดือน ๓ วัน

- ถ้าไม่สบายมีอาการชัก ใกล้เคียงตายให้เดินข้ามไปข้ามมา ๓ ครั้งจะหาย

(นายยม หมีเทือง)

- ถ้ากินข้าวอิ่มแล้ว ให้ลุกจากที่ประเดี้ยวเสื่อมาจะหนีไม่ทัน

(นางจำปา นิลชั้น)

- ถ้ามีประจำเดือนแล้วไปเก็บ ษะระแห่น แล้วษะระแห่นจะตาย มันจะเฉาตายหมด เพราะมันร้อน เตาแดงไม้อัดคนมีประจำเดือนเข้าไปใบเหี่ยวหมด เคาหมด ถ้า คนมีประจำเดือนเข้าไป ผู้หญิงที่มีประจำเดือนห้ามไปวัด ไหว้พระแล้วไม่ดีแก่ตัวเอง

(นางอ้อย พรหมงาม)

- เวลานอนต้องหันหัวไปทางตะวันออก เพราะว่าทางทิศตะวันออกเกิดก่อนทิศตะวันตก และถ้าหันไปทางตะวันตกสมองของเราจะมีตและปวดหัวจึงห้ามนอน

- เวลาเข้าป่าถ้าได้ยินเสียงอะไรห้ามหูก ถ้าหูกแล้วผีป่องจะเข้าตัว

(นางอ้อย พรหมงาม)

- การกวาดบ้านให้กวาดเข้ามา เงินทองจะได้เข้าบ้าน ถ้ากวาดออกก็จะปิดเงินทองออกไป และห้ามกวาดบ้านเวลากลางคืนด้วย เพราะกลัวช่องจะตกแล้วมองไม่เห็น

- ห้ามนั่งในกระดัง ถ้านั่งเวลาเอากระดังนั้นไปผัดข้าวจะเป็นลมบ้าหมู ชักตาตั้ง และแก้ไม่หาย

- ห้ามเอาหัวไชเท้าเข้าบ้านที่มีศพ เพราะถ้าเอาเข้าไปแล้วเอาหัวไชเท้าไปต้ม จะเหม็นกลิ่นคนตาย ฝรั่งก็ห้ามเช่นเดียวกัน

(นางอรุณ พรหมงาม)

(๔๕๐)

- งานศพห้ามพวกที่เป็นแผล หรือมีโรคประจำตัวเช่นโรคเรื้อน วัณโรค เข้าไป ถ้าเข้าไปแผลและอาการจะเห่อจะกำเริบ

(นางอุษา พรหมงาม)

- ถ้าต้องการให้หมาดู ทารังต่อ รังแตนไล่ น้ำข้าวให้กิน

(นายเหียน บุญช่วย)

- เวลาเข้าป่า ถ่านำหัวหอมไปด้วยจะไม่ได้รับอันตรายจากสัตว์ร้าย

(นางอ้อม ก้อนคำ)

- เด็กนอนแล้วบิดสาวะรดที่นอนให้กราบหน้าเตาไฟทุกวัน ๆ

- เด็กเล็ก ๆ สะอึก ให้กลืนใจเอาผ้าอ้อมแปะที่กระหม่อม

- ถ้ากำบังปลาติดคอเอาไม่ออก ให้เอาดินแมวลูบที่คอ

(นายชัยรัตน์ อะโหล)

- คนเกิดปีขาล ห้ามไปอุทมา เมว หมู ออกลูกเดียวลูกสัตว์เหล่านั้นจะตายหมด

(นางศุภวรรณ ยุ่นประยงค์)

- หากผู้ใดตั้งมีพิษไม่ตายงูนั้นหนีไป ให้ผู้ตั้งร้องบอกกับงูว่า "ถ้าจะไป ตาม..(ชื่อผู้ตั้ง)

ก็ให้ไปตามที่... (ตำบล, หรืออำเภอ) ที่ตำบลหรืออำเภอต้องเป็นผู้ตั้งไม่อยู่ที่นั่น การพูดเช่นนี้ ถือเป็นเคล็ด ทำให้งูที่อาฆาตหลงทางไปตามที่ผู้ตั้งบอก

- ห้ามเดินข้ามมิด หรือ ขอมมิด เพราะถ่านำไปใช้จะถูกขอมมิดจะทำให้ผู้นั้นบาดเจ็บ

(นายประสาน เจริญสมประสงค์)

- ผ้าผ่า อภิภัยโพธิ์ดี ต้องเสียบข้าวต้มข้าวหนมทำบุญ

(นายจอม งามอาจ)

(๔๕๑)

- เด็กที่ฟันหัก ถ้าต้องการให้ฟันที่ขึ้นมาใหม่เสมอกัน สวยงาม เวลาจะเอาฟันเก่าที่หักทิ้ง ต้องยื่นให้เท่าชิดกัน หันหน้าเข้าหน้าบ้านตัวเอง โยนฟันขึ้นบนหลังคาบ้าน

(นายชม บุญช่วย)

- ถ้าเป็นเหน็บ ให้หาของที่พอจะนำมาพันได้ ใกล้เคียงที่สุดอาจจะเป็นต้นหญ้า หรือ เชือก, ด้าย นำมาพันหัวแม่เท้านิ้วโป้ง ๓ รอบ ระหว่างพันต้องกลืนใจไว้

(นางสาววิลยา ยอดมา)

- วันพระสิ้นเดือน หรือวันพระกลางเดือน คนที่อยู่ในป่าจะไม่ออกจากป่าไปในเพราะถ้าออกไปถือว่าไม่เป็นมงคล

(นางชุบ อรุณเจริญ)

- ถ้าถูกตะปูตำที่เท้าให้ถอนตะปูนั้น เอาถ้ายดิบผูกห้อยที่ข้อเท้า กับบาดทะยัก

(นางกุหลาบ ประธมาลา)

- เด็กที่ฟันยังไม่ขึ้น ห้ามเล่นดอกไม้ ถ้าเล่นแล้วฟันจะไม่ขึ้น

(นายแปลก พูลสวัสดิ์)

- คนที่กำดัดคอเอาไม่ออก ให้ไปหาคนที่เกิดเอาเท้าออกก่อนให้เขาเอาเท้าจุ่มน้ำ แล้วผู้ที่กำดัดคอก็จุ่มน้ำที่เท้าคนนั้นจุ่มลงไป แล้วให้เอาเท้าลูบคออีกทีหนึ่ง

(นางสกุลศิริ ชื่นวาริน)

- คนเป็นคางทูม ให้คนเกิดปีขาล เขียนตัว ส แล้ววงกลมที่แก้ม ทั้งสองข้างจะหาย

(นายจิ๋ว แซ่อึ้ง)

- ลูกที่เกิดติดคนแรกมาหากไม่สมบูรณ์เหมือนที่ ตอนแม่อาบผ้าซักผ้าถุงเสร็จแล้วให้เอาผ้าถุงตบ ๆ ที่ศีรษะเด็กคนนั้น

(นางบุญยงค์ หนึ่งเจริญ)

(๔๔๔)

- ต้นไม้ที่นิยมปลูกในบ้านคือพุทธรักษา เพราะโบราณถือกันว่ามีพุทธานุภาพคุ้มครองรักษา
บ้านไม่รู้โรยก็นิยม เพราะบ้านจะรุ่งเรืองไม่รู้โรย คาวเรื่องหมายความว่า จะเจริญรุ่งเรือง มะยม
ทำให้คนนิยม มะขามทำให้คนเกรงขาม ขนุนก็จะทำให้เรามีผู้สนับสนุน ดอกเข็มจะทำให้มีความ
แหลมคม เหมือน เข็ม

- ต้นไม้ที่ไม่นิยมปลูกในบ้านมีต้นส้ม เพราะจะทำให้มีแต่ความทุกข์ระทม มะไฟจะทำให้
ให้ร้อนเหมือนไฟ คาวกระจายทำให้ญาติพี่น้องอยู่ด้วยกันไม่ได้ กระจุกกระจายกันไปหมด
พุทราที่ไม่นิยม เพราะหมายถึงความร่วงโรย

(นางอุษา พรหมงาม)

- ห้ามเดินลอดไม้ท่อนเดียว ที่พาดอยู่จะทำให้เสื่อมแก่ผู้ผ่านทุกด้าน

(นายชัยรัตน์ อะโหล)

- เพื่อ เป็นศรีแก่ตัวเอง เมื่อตอนแต่งงานไม่ควรหลบนอนกัน ในสามคืนแรก จะทำให้ทั้งคู่
มีความรุ่งเรือง

(นายประสาน เจริญสมประสงค์)

- ห้ามนำทางใบตอง เข้าบ้าน จะทำให้บ้านนั้นไม่รุ่งเรือง

(นางชม บุญช่วย)

- ห้ามโกนขนของลับ จะอัปยศ แก่ตัวเอง

(นายถวิล ชินาสัย)

- เมื่อมีเทศน์มหาชาติ จะมีการทำน้ำมนต์ใส่ตุ้ม เขาถือว่าเป็นน้ำมนต์มงคล เพราะได้จาก
คาถา ๑๐๐๐ ดันกล้วย อ้อย ฟ้าใช้ในพิธีชาวบ้านก็มักขอไปปลูกกันถือว่าเป็นมงคลเช่นกัน

(นางบุญจันทร์ ธนทอง)

(๔๔๕)

- เขาถือไม่ให้ถ่ายรูป ว่าเอาไปฆ่าไปเหยียบ เอาไปทำอะไรก็ได้ บางทีเอาเขาไปเผาไฟ เขาห้าม (นายอยู่ กลุ่มประเสริฐ)

- บทสวดเวลาสวดมงคลเรียกมณฑกพระเจ้า

- ถอดมงคลมาให้เจ้าสาว ถอดจากศรีษะเจ้าสาวมาสวมมือเจ้าสาว เจ้าสาวเป็นมงคลของเราแล้ว ตอนคำก่อนที่จะส่งตัว ต้องเอามงคลไปไว้ที่พื้นนอน แล้วเวลานั้นจะได้บูชามงคลของเรา

(นายศรีสวัสดิ์ พูลทรัพย์)

ความเชื่อเกี่ยวกับอาชีพ

- การซื้อเรือ ถอยเรือ นั้นจะต้องดูวันว่าจะเอาลงวันไหน หรือถอยวันไหน เช่น ถอยเรือวันอาทิตย์ เนื้อไม้สนิท ปลาเป็นนมหนู ชีไปล่อชู้ สวัสดิ์มีชัย

วันอังคาร วันพุธ เขาไม่ให้เอาเรือลงเพราะเป็นวันไม่ดี

วันที่ให้ถอยเรือได้มี ๒ วัน คือวันอาทิตย์กับวันจันทร์

(นายริง จันเจริญ)

- การทำนา ต้องมีการแรกนาขวัญ ถ้าไม่แรกแล้ว กลัวไปว่าทำนาไปแล้วจะไม่ได้ผล หรือกลัวข้าวเสียหาย การจะจัดแรกนาขวัญ ก็ต้องดูวัน ทางแถบนี้ส่วนมากใช้วันเดียวกันกับพิธีแรกนาขวัญตามที่รัฐบาลจัด ไม่จำเป็นต้องไถด้วย แต่แรกนาขวัญเสร็จแล้ว เมื่อไรจะไถก็ได้ ๑๐ วัน ๒๐ วันก็ได้โดยเอาจอบ เสียมไปขุด เป็นพิธี เอาฤกษ์ เมื่อปลูกข้าวแล้วก็ต้องมีการทำขวัญข้าวโดยใช้ของต่าง ๆ เช่น ธง เพื่อขับเป่าสิ่งที่ไม่ดี แต่การทำขวัญข้าวขึ้นเพื่อให้ได้ผลเต็มไม้เต็มมือ

นอกจากนี้ยังมีการทำขวัญยุงข้าว ก่อนจะเอาข้าวเก็บไว้

(นายเฉียบ อ่อนประเสริฐ)

(๔๕๖)

- ถ้ากินข้าวที่กำลังท้อง โดยปกเอาไส้อ่อนมากิน ขาดิหน้าต้องทำข้าวปี้ละเม็ด ๆ จนครบเม็ดที่กินไป

(นางจำปา สว่างอารมณ์)

- ถ้าจะจับขวยเป็นอาชีพ เมื่อจับขวยตัวใดได้ ให้เค็ดหางขวยกินเสีย จะทำให้ปลอดภัยจากงูกัด

(นายประสาน เจริญสมประสงค์)

- ห้ามเจ้าของร้าน ยืนอยู่น้าร้าน จะทำให้ลูกค้าไม่เข้าร้าน เพราะผีบ้านผีเรือนไล่ไปเสีย

- เมื่อเปิดร้านตอนเช้า ห้ามซื้อของเชื่อ มิฉะนั้นจะทำให้หนี้ขายของไม่ได้เงิน

(นางวนิดา แจ่มจันทร์)

ความเชื่อเกี่ยวกับบาป - บุญ และนรก - สวรรค์

- ใครปั้นพระเล่นถือว่าเป็นบาป

(นายจ้ำ เองฮง)

- ใครชอบคำเฟม เช่น คำว่าตกลมาก ว่าตกลน้อย ถือว่าบาป

(นางฮวย แจ่มแจ้ง)

เบ็ดเตล็ด

- ถ้าบ้านใดหมาดุ เมื่อหมาตรงเข้ามาจะกัด หรือรุมเห่าเรา ให้นั่งยอง ๆ ยกมือไหว้หมา หมานั้นจะ เมินหนีไป เพราะถือว่าหมามีศักดิ์ต่ำกว่าคน

(นายเสริมสันต์ แซ่ตัน)

- เชื่อว่างูกันกบ ข้างขึ้นทางหัวก็ตาย ข้างแรมทางหางก็ตาย

(นายชูป อรุณเจริญ)

- บอกว่านต่าง ๆ ก็มีว่านชักมดลูก ว่านค้ำ ว่านชักมดลูกเป็นกลม ๆ จี้ เคี้ยวเรียกว่านใจคำ เคี้ยวเอาไว้ชักมดลูก แล้วพวกว่านนางกวัก ว่านเศรษฐี พวกโป้ยเขียนเค้าเชื่อว่าเสี่ยงทายโชคถ้าเรามีมันก็ดี มีดอกเยอะ ถ้าไม่มีก็มีดอกไม่เยอะ มี ๘ ดอก ๑๒ ดอก ๑๖ ดอก

(นางอรุณ พรธงาม)

- ของแสลงมีหลายอย่าง เช่น พวกหน่อไม้กับเหล้ามันเป็นพิษตัวมันร้อนอยู่แล้วใจคนเป็นไขมันจะพิษร้อนมันสุ่มอยู่แล้ว แล้วยิ่งกินพวกของแสลงเข้าไป มันก็ยิ่งกระทุงอยู่ข้างใน ทำให้ตัวร้อนมาก ทำให้ร่างกายทนไม่ไหว พวกข้าวเหนียวเคี้ยวห้ามกินถ้าเป็นแผล ถ้าเป็นแผลมันเปื่อยอยู่แล้วยิ่งกินมันก็ยิ่งเปื่อยขึ้นมาก กุ้งกินแล้วคัน กินกุ้งนะคันหนอง บางโรคนะห้ามกินหน่อไม้ ถ้ากินหน่อไม้ปุ๊บมันจะปวดหลังปวดเอวขึ้นมาทันทีเลย พวกหน่อไม้เนี่ยตัวสำคัญเลย สาเกก็คนผู้ชายนึกเที่ยวกินแล้วมันก็เป็นแผล

(นายป๋อม ต้นตรานนท์)

- ตำนานพริกเสริ่งให้รับล้างครก ถ้าแช่ไว้จะเป็นคนออกลูกยาก
- ทำอะไรห้ามทำทั้งคาหม้อคาไห คาทัพพี
- เอาทัพพีเคาะฝาหม้อ ถือว่าเคาะ หัวพ่อแม่
- ห้ามตีพิณพาทย์ในบ้าน
- ร้องเพลงในครัวจะมีผีวัก
- ห้ามเคาะกะทะ เขาถือว่าไม่ดี

(นายแปลก พรธงาม)

- กลางคืนห้ามหัวผม เพราะเวลาหญิงหัวผม มักจะเคาะหัว รุ่งเป็นการให้สัญญาเรียกผู้ชาย

(นางสาววิลยา ยอดมา)

(๔๕๘)

- กระทำดีเราก็ดี ทำชั่วเราก็ชั่ว เหตุดี ผลก็ดี เหตุชั่วผลก็ชั่ว

(นายศรีสวัสดิ์ บุตรพย์)

- ห้ามหญิง ชาย ทะแฉกไก่อ เพราะจะไปแย่งสามี ภรรยา ของผู้อื่น
- ห้ามเด็ก ๆ นอนหันหัวไปทางทิศตะวันตก เพราะกลัวเลือดจะตก

(นายยม หนีเฟื่อง)

- ห้ามหญิงตำครกเปล่า ๆ เหมะยาน
- ห้ามใช้ขันตักน้ำในบ่อ จะทำให้ตักน้ำขึ้น
- ห้ามเอามุ้งซักในคลอง เพราะจะเกิดเงือก

(นายยัง กิมเจริญ)

- นอนกลางคืนห้ามเอามือก่ายหน้าผาก เดี๋ยวจะคิดเป็นนิสสัย และจะเป็นคนมีความทุกข์ทางใจตลอดเวลา

- ชายโสดชอบนุ่งผ้าขาวม้า มีภรรยาจะต้องเลิกนุ่งกัน

(นายประสาน เจริญสมประสงค์)

- ร้องเพลงในครัว จะมีผีวัก
- ถ้าคนนอนอยู่ใกล้ ๆ เราละเมอ ถ้าเราต้องการถามอะไร ให้นอนตะแคง หันหลังไปทางผู้ที่นอนละเมอนั้น เขาจะตอบเราได้ทุกอย่าง

(นางลัมภกสิ่ง แซ่ลิ้ม)

- เด็กที่เลี้ยงยาก งอแงให้ปั้นตุ๊กตาตัวไว้ผมจุกลักษณะต่าง ๆ กันประมาณ ๓ - ๔ ตัว แล้วนำมาวางรวมกันให้เด็กเลือก ถ้าเด็กจับตุ๊กตาตัวใด ให้ไว้ผมเด็กเหมือนตุ๊กตานั้นจะทำให้เด็กเลี้ยงง่าย

(นายยัง มั่นคง)

(๔๕๔)

- นึ่งหมอนกันจะเป็นผี
- หญิงกินกล้วยแฝด จะได้ลูกแฝด

(นางผวน พูลทรี)

- เมื่อผ่าหมาก แล้วเอาเล็บจิกเพื่อลองความอ่อน แก่ หมากที่เกิดขึ้นใหม่เมื่อผ่าออก จะเป็นรอย เล็บมือในทะลายต่อ ๆ มา

(นางคล้อย ชัยบัณฑิตย์)

- ห้ามนั่งบนหินจะทำให้กันหนัก คือชอบนั่งคุยกับคนอื่น นาน ๆ

(นางชม บุญช่วย)

- เด็กที่ยังพูดไม่ได้ ถ้าจับซี่ควายจะเป็นใบ้

(นางสาวทวาย เสี่ยมพงษ์)

- เด็กที่ปัสสาวะรดที่นอน ให้กินมะพร้าวอ่อน ที่เขาค่อยเอาน้ำราดศพก่อนเผา

(นายท็อก)

- ถ้านั่งกินข้าว แล้วมือมาชนกันเพราะตักกับข้าว หายว่า จะมีแขกมาหา

- เวลาแกง ถ้าแกงเดือดแล้ว ไปเติกใบโหระพา หรือกะเพรามาใส่ จะทำให้ยอก
กะเพราหรือโหระพาที่ต้นยอดหยิก

(นายแปลก พูลสวัสดิ์)

- ห้ามหัดเล็บกลางคืน เพราะนกยูงจะมาเอาเศษเล็บไปต่อเล็บตน

- หม่าจะไม่ดู ถ้าจับหางตึง

(นายประสาน เจริญสมประสงค์)

ภาพที่ ๑

นายศรีสวัสดิ์ พูลทรัพย์

ผู้รอบรู้วิธีการต่าง ๆ และเป็นนักเพลง

ด.ท่าทองกลาง อ.บางคล้า

จังหวัดฉะเชิงเทรา

ภาพที่ ๒

นายพุดย โยดสร้อย

นักเล่นมโหรี ด.หนองหงษ์

อำเภอฟานทอง

จังหวัดชลบุรี

(๔๖๑)

ภาพที่ ๓

นายเต็ม วงศ์กำภู (ซ้าย)
นายทิม วงศา (ขวา)
พ่อเพลงระบำ เพลงไตรรัตน์
และนักเล่นนิทาน ด.ตงน้อย
กิ่งอำเภอราชสาส์น
จังหวัดฉะเชิงเทรา

ภาพที่ ๔

นายสังข์ จอมพิภพ
นักกีฬาเพลง ด.ท่าทองกลาง
อ.บางคล้า
จังหวัดฉะเชิงเทรา

ภาพที่ ๕

นายณ พงศ์เจริญ (ขวา)
นักเล่านิทาน นักแหล่ทำขวัญ
ด.คณน้อย กิ่งอำเภอราชสาแลน
จังหวัดฉะ เเชิงเทรา

ภาพที่ ๖

นางเชียง วงศ์แสงทอง ชาย
แม่เพลง และอดีตแม่ศรีบระจ ทุมบ้าน
ด.มาบโป่ง อ. พานทอง
จังหวัดชลบุรี

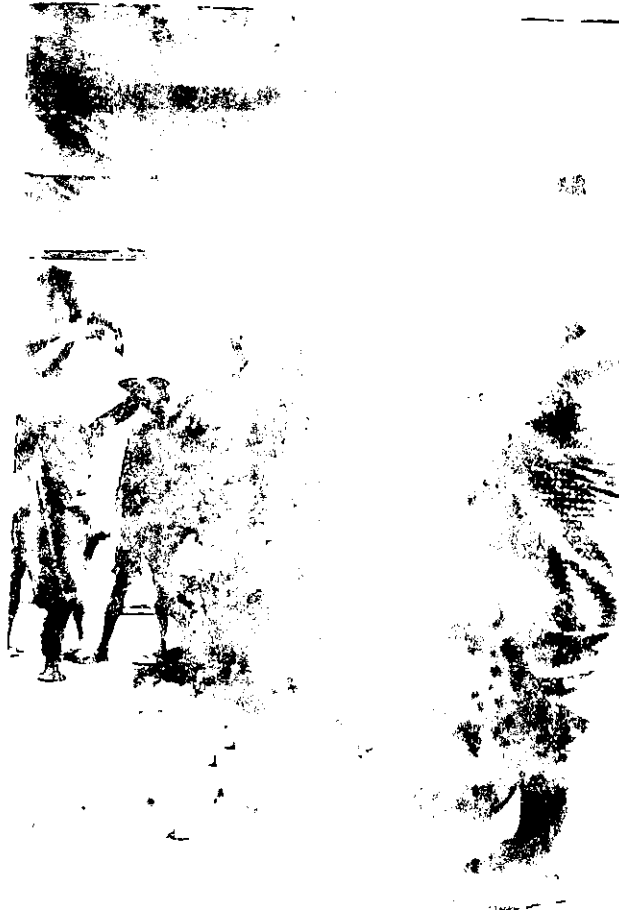
ภาพที่ ๗

ภาพที่ ๗ และภาพที่ ๘

ชาวบ้านตำบลท่าทองกลาง

เล่นสบบ้า ในงานสงกรานต์

ปี ๒๕๒๒

ภาพที่ ๘

ภาพที่ ๔

ชาวบ้านตำบลวัดสุวรรณ เกษตรกรไถ่ในงานวันสงกรานต์

ปี ๒๕๒๒

ภาพที่ ๑๐

นายสุข แก้วสับ และคณะ กำลังร้องเพลงระบำ ที่ศาลาวัดสุวรรณ

ต. วัดสุวรรณ กิ่งอำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี

ภาพที่ ๑๑

นายโก บริบูรณ์ นางแดงกาว และนายจันทร์ แนนไชย
กำลังให้ข้อมูลบททำขวัญ เพลง และปริศนาคำทาย

ภาพที่ ๑๒

นายลี พงษ์รามัญ(ซ้าย) ขวามอญเก่าแก่ ที่หมู่บ้านเก่า
อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี

ภาพที่ ๑๓

เจ้าอาวาสวัดบ้านเก่า

ตำบลบ้านเก่า อำเภอฟานทอง

จังหวัดชลบุรี

ภาพที่ ๑๔

นายนิยม กฤษณภูมิ อายุ ๖๗ ปี

บ้านหนองวาง ตำบลนาจอมเทียน

อำเภอสัตหีบ ชลบุรี

กำลังบอกข้อมูลเกี่ยวกับการตั้งศาล-

พระภูมิ และการละเล่นต่าง ๆ

ภาพที่ ๑๕

นายจุน เกษเงิน อายุ ๖๕ ปี
บ้านบางเสร่ ตำบลนาจอมเทียน
อำเภอสัตหีบ ชลบุรี

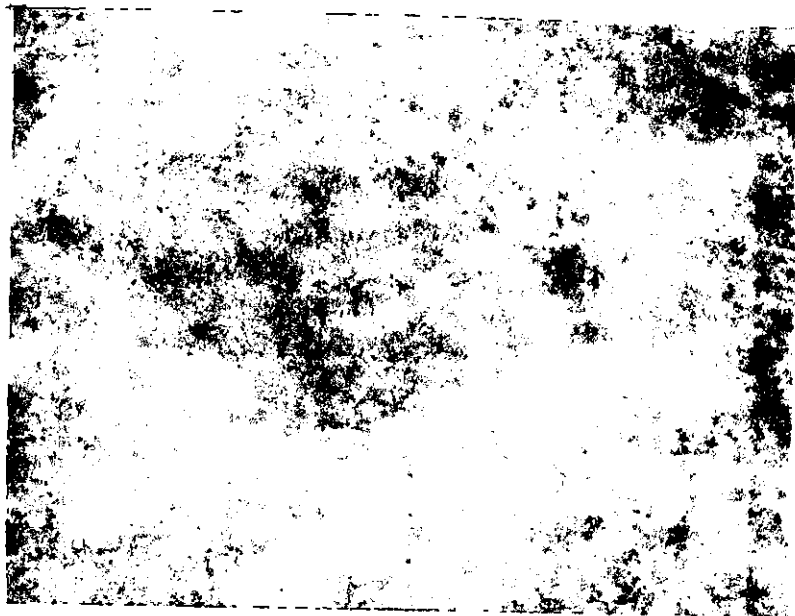
ภาพที่ ๑๖

นางละมุน ทองนาค อายุ ๕๑ ปี
บ้านเลขที่ ๔๔ หมู่ ๕ ตำบลนาจอมเทียน
อำเภอสัตหีบ ชลบุรี
ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเล่นผีชนิดต่าง ๆ

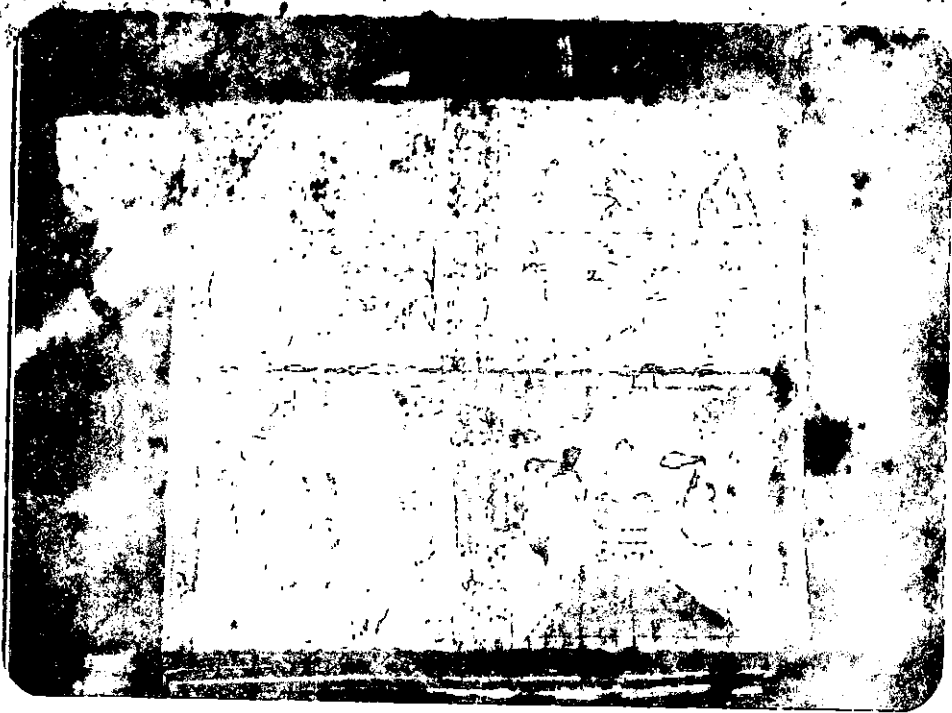
ภาพที่ ๑๓

ด้านใต้ของพระบรมมหาราชวัง ถนนหน้าพระธาตุ กรุงเทพมหานคร

ภาพที่ ๑๔

ด้านข้างวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ถนนหน้าพระธาตุ กรุงเทพมหานคร

ภาพที่ ๑๔ และภาพที่ ๒๐

สมุดข่อยเรื่องพระมาลัย มีภาพสี่ประกอบสวยงาม อยู่ที่วัดบ้านช่อง อำเภอสว่างอารมณ์
จังหวัดเชียงราย

